BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
1 ianuarie
Nr. 1—2
1999

LA MULȚI ANI 1999!

Am intrat cu ajutorul lui Dumnezeu în Noul An de grație 1999, ultimul an al mileniului doi, cel care va face trecerea omenirii întregi în mileniul al treilea.

Am intrat în Noul An 1999, comemorând tot atâția ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, Cel care are în stăpânirea Sa „anii și vremurile" și pregătindu-ne să pășim și noi în anul Jubileului, 2000. Cu siguranță că ne-am despărțit cu drag de anul ce s-a încheiat, am putea spune cu duioșie, căci la cumpăna dintre ani și vremi am rememorat în câteva clipe de răgaz la zilele scurse în el, la bucuriile și satisfacțiile pe care le-am avut și le-am trăit ca și la încercările și necazurile la care am fost supuși în decursul lui.

Întâi de toate, pentru noi creștinii, anul ce a trecut ca și ceilalți de până acum, sunt mărturii ale bunătății și ale milostivirii lui Dumnezeu care a binevoit să ne prelungească firul vieții în scopul împlinirii noastre pe acest pământ și întru dobândirea mântuirii și a vieții de veci în Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, primul gând pe care trebuie să-l avem la cumpăna dintre ani, este acela de mulțumire și de slăvire a bunătății lui Dumnezeu, rostind împreună cu proorocul și psalmistul David: *„Binecuvintează suflete al meu pe Domnul și nu uita toate răsplătirile lui"* (Ps. 102, 2).

Trecând pragul Noului An 1999 se cuvine să ne amintim de toate dovezile de iubire și de bunătate ale lui Dumnezeu de care ne-am împărtășit din plin în decursul anilor trecuți și în același timp să-i mulțumim pentru *„toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit"* (Iacob 1, 17) pe care ni le trimite de acolo, de sus din cer.

Trecând pragul Noului An 1999, ne simțim îndemnați să ne rugăm lui Dumnezeu să binecuvinteze cu harul Său curgerea anului în care am intrat, cu pace, sănătate și belșug duhovnicesc sufletele și căminele noastre, țara noastră și întreaga lume.

Trecând pragul Noului An 1999, ne gândim în același timp că viața noastră s-a mai scurtat cu un an și că ne-am apropiat cu încă un pas de sfârșitul călătoriei noastre pământești spre zările Împărăției lui Dumnezeu.

Dar, oare, ne întrebăm noi cu cât ne-am apropiat mai mult în cursul anului ce s-a sfârșit, de Dumnezeu?, Cu cât ne-am îndeplinit îndatoririle noastre de creștini și de români? Am urcat noi, oare, măcar o treaptă în virtute? Am făcut măcar un bine semenilor noștri? Ne-am înmulțit, oare, rugăciunea și fapta bună mai mult ca în anii trecuți? Iată întrebări pe care suntem chemați cu toții să ni le punem și la care conștiința noastră este obligată să dea răspuns bun.

Anii vieții noastre sunt darul lui Dumnezeu, dar acest dar este unic, el nu ni se mai repetă. Îl primim o singură dată și depinde de noi să-l fructificăm și să-l înmulțim în așa fel încât el să poată fi benefic atât nouă cât și semenilor noștri. Să ne ferim de a cheltui acest dar al vieții în scopuri mărunte sau nefolositoare, să ne ferim de a petrece anii scumpi și frumoși ai vieții printr-o viețuire stearpă și fără rod.

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂȘINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

„În loc luminat..., în loc de odihnă"

Comemorăm anual evenimentele din decembrie 1989. Ne aducem aminte, cu deosebire, de cei care au căzut atunci, în marea lor majoritate tineri, răpuși de gloanțele trimise spre ei, nu se știe bine de către cine anume. Poposind în jurul mormintelor lor, cerem ca Domnul Dumnezeu să le așeze sufletele *„în loc luminat..., în loc de odihnă"*.

Este frumos că procedăm astfel, pentru că suntem datori să nu-i uităm. Jertfa și martiriul nu pot fi uitate. Totdeauna, pe astfel de ipte, care presupun eroismul și sacrificiul suprem, se fundamentează libertatea și demnitatea unui neam. Poporul care ar nesocoti ultul eroilor și martirilor, ar risca să nu se bucure multă vreme e roadele libertății și demnității dobândite prin luptă. Aceste valori, tocmai pentru că se obțin cu un preț așa de mare, trebuie păstrate cu scumpătate și ferite de orice pericol, pentru că pierderea sau fie și numai atingerea lor, duc, în chip inevitabil, la noi jertfe, la noi suferințe și dureri.

- Am văzut și anul acesta, în jurul mormintelor eroilor și martirilor, părinți, frați, soții și copii orfani, copleșiți de durere pentru cei care au constituit speranța vieții lor și care astăzi nu mai sunt printre ei. Și de aceștia, de membrii familiilor îndurerate ale martirilor trebuie să ne aducem aminte și să cerem de la Dumnezeu mângâiere și întărire pentru ei.

Cât despre noi, care trăim și n-am fost încercați cu moarte, precum eroii și martirii, și nici cu durere și suferință, precum familiile lor, să cerem de la Dumnezeu iertare. De așa ceva avem nevoie, atâta vreme cât nu s-a reușit încă să se dea răspunsul așteptat la multe dintre întrebările legate de acele dramatice zile ale lui decembrie 1989.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

57527

Numele mai presus de orice nume

„Cum ți-e numele? ca să te slăvim, când se va plini cuvântul tău". Zis-a îngerul către el: „La ce mă întrebi tu de numele meu? Că el e minunat".

(Jud. 13, 17—18)

Dintre cele zece sărbători împărătești câte sunt în decursul unui an bisericesc, **Tăierea împrejur cea după trup a Domnului** este cea mai puțin tratată în literatura omiletică ortodoxă. Faptul că se suprapune cu alte două sărbători, respectiv Sf. Vasile cel Mare și Anul Nou, precum și menționarea foarte succintă a evenimentului ca atare în Sf. Scriptură — doar Sf. Ev. Luca îl amintește în cap. 2, versetul 21 —, toate acestea ar putea explica într-o anumită măsură reținerea teologilor în abordarea acestui praznic.

Două aspecte aș dori să relev în legătură cu acest eveniment din viața Mântuitorului. Prin aducerea la templu și tăierea împrejur a Pruncului, avem confirmarea faptului că omul, deși căzut în păcat, n-a fost niciodată, de-a lungul existenței sale, întru totul părăsit de Dumnezeu. Aceasta explică credința poporului evreu care vedea în fiecare prunc de parte bărbătească pe posibilul Mesia. În nădejdea împlinirii făgăduinței făcute de Dumnezeu de a trimite pe **„Răscumpărătorul"** (Iov 19, 25) sute de ani la rând, poporul evreu și-a dus copiii la templu, supunându-i ritualului tăierii împrejur, în baza legământului pe care Dumnezeu îl încheiase cu robul său Avraam („Iar legământul dintre Mine și tine și urmașii tăi de după tine din neam în neam, pe care trebuie să-l păziți este acesta: toți cei de parte bărbătească ai voștri să se taie împrejur... Și acesta va fi semnul legământului dintre Mine și voi" (Fac. 17, 10—11).

Născându-Se din semința lui Avraam, Mântuitorul a fost El însuși dus la templu la opt zile și tăiat împrejur, confirmând prin aceasta că a venit să împlinească Legea. În tot decursul activității Sale pământești nici n-a făcut altceva decât s-o desăvârșească, arătând însă că dacă ea este respectată doar ca un act exterior, devine o piedică în calea mântuirii, și numai în măsura în care este privită în sensul său spiritual ne duce în împărăție, „tăierea-mprejur fiind cea a inimii, în duh, nu în literă". (Rm. 2, 29).

Un alt aspect se referă la faptul că tot cu același prilej, Celui tăiat împrejur **„I-au pus numele Iisus, așa după cum a fost numit de înger mai înainte de a Se fi zămislit El în pântece"** (Lc. 2, 21). Ceea ce s-a petrecut la Naștere, se împlinește acum, când Dumnezeu acceptă să poarte un nume, să se identifice, iar lucrul acesta are pentru noi o importanță cu totul deosebită.

Știm că prin structura sa cea mai intimă omul este destinat dialogului, neputând exista și nici împlini decât în măsura în care se deschide și comunică cu ceilalți, iar în afara acestei ieșiri din sine este condamnat la izolare și dispariție.

Există un moment, în orice relație inter-umană, când dorim să intrăm în legătură cu un altul, iar acest lucru devine posibil abia din momentul în care celălalt își declină identitatea, iar identitatea ni se dezvăluie atunci când îi descoperim numele. Numai atunci când cunoaștem numele unei persoane putem intra în comuniune cu ea, pentru că numele este definitoriu pentru persoană, se identifică cu ea și o exprimă. Numele este persoana.

De aceea este așa de important pentru noi numele pe care-l primim la Botez, pentru că prin nume suntem puși în legătură cu Dumnezeu. Pruncul nounăscut începe să aibe un contur abia din momentul în care este numit, pentru că numele îl așează în relație cu Dumnezeu. Numele ne scoate din starea de indefinit și ne înscrie într-un sens anume. În sensul și ordinea lui Dumnezeu.

În afară de numele care ni se dă la Botez și care ne exprimă, fiecare ființă umană mai are și un nume tainic. Este numele pe care nu-l cunoaștem și care ne va fi descoperit doar atunci când vom intra în împărăția Tatălui, atunci fiecăruia dintre noi „i se va da o pietricică albă și pe pietricică va fi scris un nume nou, pe care nimeni nu-l știe decât cel care-l primește" (Apoc. 2, 17). Acesta va fi cuvântul tainic care ne cuprinde și ne exprimă pe fiecare în ceea ce avem mai specific și nimeni nu poate cunoaște sensul acestui cuvânt „cine dintre oameni le știe pe cele ale omului, în afară de duhul omului, care este în el?" (1 Cor. 2, 10). Iar adâncimea și taina duhului omenesc numai Dumnezeu le cunoaște.

Atâta timp cât nu reușim să găsim un nume prin care să-L putem exprima pe Dumnezeu, nu vom putea să intrăm în relație cu El, iar dacă ne vom limita doar la nume abstracte, prin aceasta nu vom face altceva decât să ne dăm seama cât de străin și de departe de noi este, rămânând doar un „Dumnezeu ascuns" (Is. 45, 15), un „necunoscut" (FA. 17, 23).

În efortul său de pătrundere în profunzimea misterului divin, omul a încercat să-L asemuiască pe Dumnezeu cu diverse forme și fenomene din propriul său univers, care să fie accesibile capacității sale intelectuale. În esența lui însă, Dumnezeu îi rămâne un străin, pentru că cuvintele și conceptele omenești se dovedesc sărace și absolut insuficiente în a reda inefabilul divin.

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. NICOLAE STOIA

M. Eminescu - Coloană Infinită

Răsărit pe cerul literaturii noastre la cumpăna veacului trecut, M. Eminescu ocupă locul primului astru în constelația poeziei românești. În vecinătatea lui strălucesc minunatele fațade de la Voroneț, Moldovița și Sucevița, adevărate ecrane vii, și răsună în preajmă cântecele rapsozilor populari, de unde și-au luat zborul **Balada** și **Crai Nou** ale lui Ciprian Porumbescu și **Rapsodiile** lui George Enescu și tot de pe aceste plaiuri ale Țării de Sus:

Porni Luceafărul ...

Poezia eminesciană se împletește cu farmecul neistovit al graiului **Mioriței** și se armonizează cu splendoarea cromaticii din pânzele lui N. Grigorescu, așa încât, întregul curcubeu al cerului românesc, cu toți luceferii lui, se sprijină parcă pe **Coloana Infinitului** a lui C. Brâncuși.

Luminat de o înaltă concepție despre menirea poetului și a poeziei în lume, el a creat în spiritul unei arte militante de mare valoare estetică și etică.

Poet național și universal, stăpân pe toate izvoarele limbii și motivelor poetice, el aduce o interiorizare lirică de mare tensiune sufletească, în vaste amplitudini titaniene.

Înzestrat cu o sensibilitate de geniu, a prelucrat **„în formă nouă"** temele eterne ale inspirației poetice: iubirea — **„cea mai înaltă formă a existenței umane"** —, natura, patrimoniul popular, trecutul național, precum și aspecte ale vieții sociale, știind că menirea autenticei arte este de a da expresie specifică unor sentimente cu conținut general omenesc.

Subordonând tiparelor clasice patrimoniul popular pe care îl prelucra, transfigurându-l poetic, știind că din cizelarea și șlefuirea motivelor și nestematelor folclorice se naște veșnica strălucire a operelor de artă, dându-le un sens nou, ce izvora din cerințele sale lăuntrice, poetul păstra totuși în poeziile sale sentimentul specific doinirii populare: tristețe și frământare, neliniște și dor, dând ca în **Luceafărul**, de pildă, creației sale, logica și organicitatea, simetria și armonia, caracteristice marii gândiri clasice.

El a înfrumusețat basmul popular cu strălucirea talentului său, convertindu-i câteodată sensul în haina mitului și simbolului propriu. Cu **Luceafărul** a atins culmile artei spre care tindea. L-a turnat într-o formă simplă, apropiată de cea populară, ascunzând însă prin acest procedeu o semnificație adâncă, de o mare bogăție și originalitate.

Dragostea de patrie a poetului, dragostea față de popor, este exprimată prin dragostea față de trecutul glorios. Astfel: patriotismul cântat de poet, cu mijloacele artei sale, a dat încredere poporului în forțele sale. Prin arta sa, M. Eminescu l-a ajutat pe popor să se recunoască el însuși în creațiile sale proprii, în splendidele valori ale artei sale, devenindu-i cel mai însemnat reprezentant poetic.

M. Eminescu a făurit poporului oglinda de aur în care acesta își poate vedea toată bogăția și profunzimea sufletului său, a geniului său. De aceea a exclamat:

— O popor! Cine cunoaște al tău geniu și-adâncime.

El avea toată îndreptățirea să exclame aceste cuvinte, pentru că în numele lui a creat și din sânul său s-a născut: **„Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar".**

Exponent spiritual al poporului nostru, M. Eminescu e **Coloana Infinită** a poeziei românești!

GRAȚIAN JUCAN

Formarea identității în Biserica Ortodoxă*

După Dicționarul Enciclopedic, identitatea ar trebui să definească acele calități care fac ca o persoană, un popor sau o biserică să fie ea însăși și nu alta, e ceea ce definește cel mai fidel aceste realități. „Identitatea" apare aici ca o realitate destul de amplă, circumscrisă doar de „Biserica Ortodoxă". De aceea, îmi voi permite să restrâng tema și să vorbesc de „identitatea ortodoxă în estul Europei".

Vorbind de formarea identității, mă voi adresa în primul rând tinerilor, apoi celor însărcinați cu formarea identității: educatori, profesori, preoți.

1. În același timp, vreau să notez că identitatea religioasă nu poate fi separată de identitatea culturală, politică, socială sau cea economică. Toate împreună realizează o unitate, un întreg ce nu trebuie divizat, separat sau analizat după criterii artificiale.

În plus, subliniez cu tărie că identitatea ortodoxă se raportează la realitatea creștină însăși, la revelația pe care se fondează și identitatea catolică și protestantă, ca și înseși structurile de bază ale culturii europene. Țin, deci, să amintesc mai întâi elementele ce unesc și ne definesc drept creștini; acestea ne pot ajuta să depășim dualisme de tipul: Est-Vest, Orient-Occident sau Nord-Sud. Reapare aici, desigur, problema atât de actuală a Europei, ce realizează fantasma supra-statală a unei Europe de sfârșit de mileniu, sfidând realitățile politico-religioase, culturale și istorice. Ca și cum Europa ar fi lipsită de trecut sau istorie sau ca și cum cultura europeană n-ar fi greco-latino-creștină. Oare Europa înseamnă doar Europa centrală și occidentală? Care ar fi criteriile unei asemenea împărțiri? Doar cei economici, ai economiei de piață? Oare elementele culturale și religioase nu mai înseamnă nimic? E datoria Bisericilor Europei să-și facă auzite glasurile privind identitatea pe continentul nostru. Dacă Europa răsăriteană și de sud-est e ortodoxă, nu-i mai puțin europeană; dar tocmai pentru identitatea sa cultural-religioasă aparține Europei, chiar dacă politicienii Comunității Europene o vor sau nu.

Dacă elementul definitoriu al Europei este exclusiv economia, ar trebui să vorbim doar de „Piața Europeană"; dar dacă Europa înseamnă ceva mai mult, atunci martirii din răsăritul Europei, care au plătit cu viața și cu libertatea lor apartenența la Biserica Creștină, nu sunt cu nimic mai prejos decât martirii creștini din secolele al III-lea și al IV-lea, când mărturiseau pe Hristos în fața unui Imperiu păgân. Martirii de azi au mărturisit pe Hristos în fața păgânismului ateu și materialist-comunist. Acesta poate fi un criteriu pentru a exclude Bisericile și popoarele lor din ceea ce numim Europa? Doar dacă Europa nu mai are nimic creștin! Dar nu este așa. Însăși prezența mea aici este sugestivă.

Voi încerca să mă limitez la ceea ce înseamnă, pentru mine, formarea identității religioase în ortodoxie.

Trebuie să afirm principial că Ortodoxia înseamnă ceea ce e mai conform naturii umane! Aceasta nu vrea să excludă alte realități confesionale: dimpotrivă, ceea ce definește crezul ortodox aparține unei tradiții comune Bisericilor Creștine, numite „Biserici-surori", tradiția primului mileniu creștin, a Bisericii neîmpărțite.

2. Vorbind de formarea identității ortodoxe, discursul meu va fi, în mod necesar, unul liturgic, ce recheamă o prezență esențială: aceea a lui Hristos în mijlocul credincioșilor Săi. De aceea, tânărul ce-și formează propria identitate religioasă întâlnește liturgic pe Hristos, ca pe o realitate de nesubstituit, în interiorul unui act cultural-liturgic. Ca ortodox, și deci aparținând unei biserici tradiționale, tânărul se raportează mereu la o sănătoasă și puternică tradiție, ce reprezintă experiența Bisericii Creștine de-a lungul secolelor. Pentru un asemenea motiv, filoanele formării identității lui sunt familia, Biserica și școala. Această ordine a făcut ca, în țările ex-comuniste, credința creștină să dureze și în timpul celor 50 sau 70 de ani de opresiune bolșevică. Și tocmai tinerii au fost aceia care au dărâmat regimul politic ateu și materialist.

3. Raportul sufletului tânărului cu lumea se construiește în interiorul unui dialog — fondat ontologic — cu realitatea ce îl înconjoară. La aceste niveluri, tânărul îl întâlnește pe Hristos, într-un tainic act liturgic.

Primul nivel e cel cosmic: tânărul îl întâlnește pe Hristos în natură, în cosmos, în mijlocul creației. Darurile liturgice — pâinea și vinul — sunt simboluri ale creației, dar și ale subzistenței vieții umane; iar raportul tânărului cu creatul e unul liturgic: Hristos i se descoperă și îi vorbește într-un grai tainic și face din această întâlnire a liturghie, la care sufletul tânărului e cu adevărat sensibil. Într-o întâlnire de acest fel, sufletul lui se racordează la ritmurile naturii, iar cosmosul se sfințește în vederea liberării

(Continuare în pag. a 2-a)

ierom.

IUVENALIE ION IONAȘCU,
Parohul Comunității Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" din Roma

*) Relațiune prezentată în cadrul primei serii de conferințe organizate de „Secretariatul pentru Activități Ecumenice", Grupul de Parma, cu tema: „Ecumenismul în fața dialogului inter-religios: identitatea și acceptarea celuilalt", desfășurate în cadrul Mânăstirii Benedictine „Sf. Ioan Evanghelistul" din Parma, 25 nov. 1998.

Braşovul bisericesc

Ne-a fost dat ca atunci când ne-am format ca popor să devenim şi creştini prin Apostolul Andrei al lui Hristos, pentru ca apoi, creştinismul pe acest pământ să fie apărat cu aceeaşi dăruire cu care ne-am apărat pământul, limba şi credinţa. Firește că primele lăcaşuri de cult erau ridicate în locuri sihăstrite, în modestia unor bisericuţe din lemn, lipsite de fastul şi arhitectura monumentelor occidentale, lipsite deci şi de popularitatea acestora. Conservarea ritului bizantin la noi este dovada cea mai firească a unei continuităţi creştine pe tot parcursul primului mileniu creştin.

Braşovul îşi poate dovedi prezenţa unor lăcaşuri de cult doar din vremea în care se fortifica cetatea medievală, când cronicile şi mărturiile istorice se fac cu orgoliul medieval al apartenenţei. Până atunci, doar mărturii de natură folclorică mai pot dovedi ceva, cum ar fi păstrarea în conştiinţa şcheienilor a toponimului „La bisericuce" din inima muntelui de la Pietrele lui Solomon, pe care Junii Braşoveni îl indică încă cu mândrie, confirmând vatra dacică a satului de altădată străjuită de o biserică milenară, la mai bine de trei km sus în munţi, faţă de Şcheiul de azi.

Primul lăcaş de cult, asupra căruia istoria depune mărturie este *Biserica Sf. Bartolomeu*, de rit catolic, devenită în veacul al XVI-lea luterană, ridicată, în vecul al XIII-lea, în stil romanic de tranziţie, cu ferestre în arc frânt, cu bolţi ogive, motive decorative ale artei gotice cu concursul conducătorului ordinului cavalerilor germani Hermann von Salza din Veneţia, care aduce aici meşteri de şcoală burgundă. De-a lungul timpului biserica a cunoscut mai multe restaurări şi chiar modificări arhitectonice. În 1751 este înzestrată şi cu o orgă, înlocuită cu alta la 1923 (sistem pneumatic, 25 registre), aparţinând firmei Wegenstein din Germania şi în acelaşi an se instalează ceasul din turn dăruit de saşii din Apold (Sibiu). Biserica se situa în centrul vechii aşezări a Braşovului medieval, dezavantajat de teritoriul mlăştinos şi deschis în faţa năvălitorilor, motiv pentru care burgul cu ziduri, 8 bastioane şi 4 porţi de intrare este întărit pe locul actualei cetăţi, unde se ridică pe la 1388 monumentala *Biserica Neagră*, în stil gotic, de tip hală, pe locul unei vechi biserici în stil romanic din prima jumătate a veacului al XIII-lea, de rit catolic, devenită luterană în veacul al XVI-lea. A fost victimă a numeroaselor năvăliri şi cataclisme naturale, mai întâi prin invazia turcilor din 1421, apoi incendiul din 1689, primindu-şi renumele de „Biserica Neagră". Actualul altar zidit în stil neogotic datează din anul 1866, amvonul în stil baroc din aceeaşi perioadă ca şi stranele din navele laterale. O zestre deosebită, orga, datând din 1839, una din cele mai mari din Europa, având 4 000 tuburi şi 26 registre, fiind opera berlinezului Pucholz, precum şi colecţia de covoare din veacurile XVII—XVIII provenite din Asia Mică, formează o zestre admirată de turiştii care poposesc aici, impresionaţi şi de pictura murală de la 1476, „Fecioara cu Pruncul", cristelniţa în bronz de la 1472, şi de alte tablouri din veacul al XV-lea, provenite de la Feldioara. Renumele Bisericii Negre este complementar renumelui pe care l-a câştigat marele umanist de talie europeană, Johannes Honterus (1498—1594), care aduce tipar din Meinz, tipărind în limbile greacă, latină şi germană numeroase cărţi, întemeind gimnaziul şi reformând biserica.

Biserica „Sf. Nicolae", prima biserică românească, socotită pe bună dreptate catedrala românilor din Ţara Bârsei, se ridică în Şcheii Braşovului la sfârşitul veacului al XV-lea (1495), în urma daniei domnului muntean Vlad Călugărul (1495), urmată de cea a lui Neagoe Basarab (1512—1521), Petru Cercel (1583—1585), Aron Vodă al Moldovei (1595) şi mulţi alţi voievozi consemnaţi în protocolul-catastif al bisericii, unul dintre ctitori fiind şi Elisabeta Petrovna (1751), fiica ţarului Petru cel Mare al Rusiei. Premergător acesteia documentele confirmă în „Cutun" o cruce de lemn datând din anul 1292 (păstrată azi în cimitirul bisericii Sf. Treime din Cetate), iar papa Bonifaciu al IX-lea, prin bula sa din 15 decembrie 1399 consemnează prezenţa unui lăcaş religios în Şchei, unde, de altfel slujea popa Costea înainte de anul 1477, când moare. Cercetări recente au confirmat existenţa unui lăcaş bisericesc de lemn, premergător bisericii de piatră. Biserica de piatră primeşte în veacul al XVIII-lea alte trei paraclise. În partea de nord, la 1733, prin strădania protopopului şi cronicarului Radu Tempea şi în urma daniei domniţei Ancuţa Brâncoveanu, se ridică primul paraclis, având hramul Bunei Vestiri, fiind îmbrăcat în pictură murală de pictorii craioveni Hranite Grigore, Gheorghe, Ioan şi Mihai. După 20 de ani, prin strădaniile protopopului Eustatie Grid (tatăl primului grămătic român) se construieşte paraclisul de sud, cu hramul Înălţării Domnului, pictura aparţinând zugravilor locali Ioan, Iancu, Constantin şi Irimie. Între anii 1939—46 se restaurează pictura cu concursul maestrului Costin Petrescu, se înlocuieşte tâmpla bisericii (cea veche fiind dăruită bisericii din Predeluţ-Bran). Slujită de preoţi inimoşi, biserica deschide sub egida ei prima şcoală românească, sprijină pe diaconul Coresi în marea operă de editare a primelor cărţi de circulaţie în limbă română, patronează o bogată activitate spirituală, fiind posibilă formarea unei şcoli de copişti, scrierea primei gramatici româneşti (Dimitrie Eustatievici — 1757), editarea primului almanah-calendar (Petcu Şoanu — 1731), scrierea primei cronici (protopopul Vasile — 1628), organizarea primei biblioteci, întemeierea primului gimnaziu românesc şi formarea mai multor familii de cărtuari: Tempea, Hoban, Grid, Corbea etc.

Ca filie a bisericii „Sf. Nicolae", la 1823 se ridică în piatră Pe Tocile, *Biserica „Sf. Treime"*, pentru a răspunde celor 4184 de suflete în cele 1074 de familii ale românilor din Şchei. Aici pe la 1806 funcţiona o capelă din lemn, refăcută la 1813 tot în lemn şi după zece ani în piatră, prin strădania preoţilor Nicolae Grid şi Voina Pitiş. Pictura interioară aparţine marelui pictor paşoptist Constantin Lecca, fiind renovată între anii 1945—1946 de Iosif Vasu.

În Cetate, la 1787 se ridică prima biserică românească, care poartă acelaşi hram, *Biserica „Sf. Treime"*, cunoscută şi sub numele de „Biserica grecească", fiind ridicată „dosit", fără turle, fără toacă şi fără clopote, pentru „a nu deranja" autorităţile braşovene. Pentru obţinerea aprobării românilor li s-au alăturat şi grecii braşoveni (Panaiotu Hagi Nica, Ghioca Eustatie, Demetrius Dima ş.a.). La scurt timp grecii îi alungă pe români din biserică, aceştia fiind nevoiţi să-şi ridice o altă biserică în Piaţa Sfatului, *Biserica „Sf. Adormire"*, prin strădania protopopului cărturar Bartolomeu Baiulescu, ajutat de negustorii Ioan Juga, Ioan Secăreanu, Vasile Bureţia ş.a. Se face mai întâi, la 1827 o capelă dosită ca şi cea grecească, lângă care ia fiinţă şi prima şcoală comercială la 1834 din iniţiativa lui George Barițiu, unde funcţionează şi tipografia românească a fraţilor Boghici. Ridicată abia în anul 1895, după modelul bisericii ortodoxe din Viena, de arhitectul G. Brus, actuala biserică era lipsită de cimitir, motiv pentru care se cumpără un teren în Groaveri, unde la 1876 se ridică *Biserica „Sf. Paraschiva"*, mai întâi ca un simplu paraclis mortuar, pentru ca apoi să devină biserică de mir. În cimitirul acestei biserici îşi duc odihna de veci cele mai mari personalităţi ale Braşovului: poetul Andrei Mureşianu (înmormântat mai întâi Pe Tocile), filologul Sextil Puşcariu, directorul Gavril Munteanu, istoricul Sterie Stinghe, profesorii Ion Colan şi Emil Micu ş.a.

Românii din Braşovul vechi, neavând biserică erau nevoiţi să străbată drumul până în Şchei, motiv pentru care la sfârşitul veacului al XVIII-lea prin eforturi impresionante, la 1783 ridică *Biserica „Sf. Adormire"* de pe actuala str. a „Bisericii Române", în stil baroc, în formă de treflă, fiind pictată în frescă de fraţii Ioan, Alexandru, Nicolae şi Vasile Grecu din Săsăuş şi repictată în 1946 de Iosif Vasu.

În Cetate, prima biserică maghiară, este consemnată pe actuala stradă a Mureşenilor, *Biserica „Sf. Petru şi Pavel"*, consemnată la 1694 sub jurisdicţia iezuiţilor, iar după 1776 desfiinţându-se acest ordin devine parohie diecezană, începându-se construcţia acestei biserici, terminate în anul 1782 în stil baroc-bogat după planurile arhitectului Lamanch Josef Karoly. Deţine orgă din perioada interbelică, frumoase vitralii, 14 tablouri în ulei din veacul trecut, un bogat tezaur iconografic.

Tot în Cetate impresionează *Biserica Franciscanilor* (pe actuala str. Sf. Ioan nr. 13), monument bisericesc din veacul al XVIII-lea, amintind de ordinul călugărilor franciscani, începută în anul 1711 în acelaşi stil cu al bisericii Sf. Petru şi Pavel, baroc, cu mai puţine forme de gotic, fiind restaurată în 1923. Păstrează altarul originar, vechile icoane şi o orgă din 1923. Slujba se face în germană şi maghiară, iar deviza este „Sărăcie şi curăţenie".

Cu aceste biserici, Braşovul deservea în veacurile trecute necesitatea de cult şi credinţă a locuitorilor săi.

Prof. VASILE OLTEAN

„Copii fără părinţi"

Când spunem noi înşine sau când auzim spunându-se „copii fără părinţi", de obicei ne gândim la acei copii, care nu şi-au cunoscut şi nu-şi cunosc părinţii, la copii care n-au fost crescuţi de părinţii lor. Când auzim spunându-se sau spunem noi înşine „copii fără părinţi", ne gândim la copii abandonaţi, la copiii străzii, avem în vedere pe acei copii care nu se raportează la părinţii lor, nu-i iau în seamă şi îi uită. Toţi aceştia sunt copii fără părinţi, copii care nu ştiu că au părinţi şi, prin urmare, nu se gândesc în nici un chip la părinţii lor. Dar nu numai aceştia sunt „copii fără părinţi". „Fără părinţi" sunt şi copiii care au părinţi, copii care chiar trăiesc în propriile lor familii, împreună cu mama şi cu tata, dar care nu se adresează părinţilor cu îndătinatele cuvinte „tată" şi „mamă", ci le spun părinţilor pe nume, pentru că aşa i-au învăţat părinţii să le spună. În această situaţie, copiii n-au tată şi mamă, ci îi au pe cei al căror nume îl rostesc, şi care, pentru ei, nu sunt tata şi mama, ci sunt „nume de oameni", asemenea cu oricare nume la fel cu cel al părinţilor lor. Aceasta este o situaţie pe care o întâlnim de o vreme încoace, tot mai frecvent, mai ales în familiile de la oraş şi în chip deosebit în familii de intelectuali.

În această privinţă, îmi amintesc de o întâmplare semnificativă, care a avut loc înainte cu vreo zece ani. Mă găseam în faţa stăreţiei de odinioară, la mânăstirea noastră, într-o zi frumoasă de vară, după amiază. Era acolo şi Părintele Serafim, — Dumnezeu să-l odihnească, — şi lângă noi, pe bancă, s-a aşezat un tată tânăr, cu propriul său copil. Dar copilul nu-i spunea tatălui său „tată", ci îi spunea pe nume, „Nelu". De pildă: „Nelu, vezi pasărea aceea?" „Uite, Nelu, că mai vine un copil!" „Nelu, aşa-i că-i frumos aici în grădină?" Şi aşa, „Nelu" şi iar „Nelu". Şi toate începeau cu „Nelu". Şi numele „Nelu" era întrebuinţat în loc de cuvântul „tată". Părintele Serafim nu s-a prins de situaţie; nu şi-a dat seama de ea, pentru că el, la vârsta lui de peste şaptezeci de ani, n-a întâlnit aşa ceva în copilărie şi nici de-a lungul vieţii. Părintele Serafim nu-şi putea închipui că un copil cam de cinci-şase ani, ar putea să-i spună tatălui său pe nume, de aceea, cu naivitatea care îl caracteriza, a întrebat, cu nevinovăţie: „Are acasă un frate Nelu?" Evident, nu era nimic ascuns în această întrebare, nu era în ea vreo viclenie, — pentru că Părintele Serafim era un om sincer şi curat la suflet — ci era pur şi simplu, o întrebare firească, pusă de un om, care n-ar fi putut să-şi închipuie vreodată, că un copil îi spune tatălui său pe nume, în loc să-i spună tată. Nu-mi mai amintesc răspunsul pe care l-a dat Nelu, la întrebarea Părintelui Serafim, dar mi s-a aninat de minte întrebarea, iar aceasta, pentru cealaltă vreme a vieţii sale.

La cele de mai sus, mai adaug încă o situaţie semnificativă, de data aceasta, în legătură cu mine însumi. A trecut pe la mine fiica unor cunoscuţi ai mei, cărora ea şi fraţii ei nu le spunea „tată" şi „mamă", ci respectiv, „Mircea" şi „Liliana". Cum se întâmplă de obicei, am întrebat-o: „Ce fac părinţii tăi?" Dar m-am corectat îndată şi am zis: „Stai puţin, că de fapt tu nu ai părinţi! Ce fac Mircea şi Liliana?"

Mai sunt şi alţi copii fără părinţi, pe care îi întâlnim frecvent, în vremea noastră, iar aceştia sunt acei gineri şi acele nurori, care nu le spun socrilor „tată" şi „mamă", ci sau evită să le spună în vreun fel sau le spun altfel decât „tată" şi „mamă". Ori, tradiţia noastră creştinească şi românească este ca socrilor să li se spună „tată" şi „mamă", aşa cum li se spune părinţilor proprii, că tot părinţi sunt, de vreme ce, după cuvântul Scripturii, prin căsătorie, cei doi soţi formează un singur trup, aşa încât, fiecare dintre cei doi, mai primeşte doi părinţi.

Mă întreb, cum ar fi trebuit să formuleze Dumnezeu porunca a cincea din Decalog „cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta", dacă părinţilor le-am spune pe nume şi nu „tată" şi „mamă"?

„Copii fără părinţi" mai sunt şi acei copii care nu ţin seamă de părinţii lor, când se căsătoresc fără binecuvântarea părinţilor şi chiar împotriva voii părinţilor, punându-i în faţa faptului împlinit. Bineînţeles că şi aceştia greşesc, întocmai cum greşesc cei care le spun părinţilor pe nume. Căci şi unii ca aceştia sunt ca şi cum n-ar avea părinţi şi sunt „copii fără părinţi".

Mă gândesc câteodată, ce mare distanţă este între „copii fără părinţi", oricum s-ar înţelege aceasta, şi între copiii care îşi cinstesc părinţii, îi iubesc şi caută să-i mulţumească. În privinţa aceasta, gândul mi se opreşte la o împrejurare, care m-a impresionat plăcut şi mi-a dat de gândit. Un doctor, din părţile noastre, cu care mă înţeleg foarte bine şi care mă cinsteşte, zic eu, mai presus de trebuinţă, — mi se adresa de fiecare dată, spunându-mi: „Domnu Părinte Teofil". I-am spus prietenește că nu-i potrivită această combinaţie între „domn" şi „părinte", că aşa cum nu-i spui tatălui tău „Domnule Tată", tot aşa n-ai de ce să-i spui unui preot, pe care îl numeşti „Părinte", „Domnule părinte". Nu l-am învins şi nu l-am convins. Şi pentru că mă obosea cu acest

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

Mânăstirea Brâncoveanu
Sâmbăta de Sus

Formarea identităţii

(Urmare din pag. 1)

sale finale. Iată de ce tinerilor le place să disceandă în mijlocul naturii, iubesc excursiile: în cosmos se găsesc ca într-un templu şi ei înşişi redobândesc demnităţile sacerdotală şi imperială pe care Adam le avea în Rai, înainte de cădere. A educa pe tineri în respectul faţă de natură — şi, cum se ştie, preocupările pentru ecologie provin din mediile Bisericii Ortodoxe — e un element cheie al formării identităţii creştine, element pe care uneori Occidentul îl ignoră.

4. Un al doilea nivel al formării tânărului în Ortodoxie e acela în faţa istoriei propriului popor. Tânărul aparţine familiei propriei naţiuni şi se formează în realităţile etnice al căror membru este, spre a aduce în Biserică pe semenii săi, spre a sensibiliza pe ai săi către valorile eterne ale creştinismului şi a deveni astfel preot al propriei limbi. Mai mult, el va putea înţelege contextul ecumenic în care trăieşte şi va găsi punţile de legătură spre a racorda propria cultură la parametri valorici mondiali, fără să-i smintească cu nimic identitatea. Valorile create de persoana singulară sunt un aport la patrimoniul naţional, dar, în acelaşi timp, şi la patrimoniul întregii umanităţi. E vorba aici de a forma o personalitate matură, în stare să dialogheze cu alte culturi şi cu alte mentalităţi, în deplinul respect al celuilalt, şi să exprime, într-un limbaj accesibil, propriile sentimente şi gânduri. Astfel, va putea pretinde, din partea celorlalţi, respectul şi aprecierea.

Unele popoare ale Europei Orientale, aparţinând mediului ortodox, au suferit, timp de zeci de ani, de foame duhovnicească şi au îndurat torturi fizice şi psihice. Acestea au nevoie să-şi reconstituiască propria personalitate, propria demnitate umană. Tinerii vor fi educaţi să conştientizeze că propria cultură şi spiritualitate, ce poartă o profundă amprentă ortodoxă, exprimă fidel identitatea lor cultural-religioasă, iar diversitatea — în faţa Occidentului — nu implică prin nimic inferioritate.

Va trebui să surprindem toate aceste aspecte, căci tendinţele sunt multiple. Snobismul şi mimetismul sunt ispite ale multora, fie în Răsărit, fie în Apus. Mai mult, vedem cum, de mai mulţi ani, estul Europei e însângerat de tensiuni şi războaie de natură naţionalistă şi confesională. Aici, rolul Bisericilor e foarte mare.

E bine să înţelegem, în acelaşi timp, că sistemul autocefal şi pretenţia de „Biserică naţională", prezente în ţările majoritar ortodoxe, nu au nimic de-a face cu naţionalismul exclusivist. De fapt, întreaga Ortodoxie a condamnat etnofiletismul, adică naţionalismul şi rasismul, ca erezii, la un sinod din Constantinopol, în 1872. Iar patriarhii Bisericilor Ortodoxe, întâlniţi la Patmos, în 1992, au declarat expres: „Condamnăm orice fel de fanatism naţionalist care poate conduce la sciziune şi ură între persoane, la falsificarea sau distrugerea caracteristicilor culturale şi religioase ale altor popoare sau la încălcarea drepturilor sacre ale libertăţii şi demnităţii persoanei umane sau minorităţilor de pretutindeni".

A forma identitatea înseamnă a educa în respectul şi deschiderea către celălalt şi a respinge hotărât orice atentat la demnitatea şi la identitatea cuiva.

5. Dealtfel, am ajuns la al treilea nivel al formării tânărului, cel al intimităţii persoanei. Tânărul îl întâlneşte pe Hristos în templul intim al fiinţei sale şi, ca într-un dens mistic, oficiază tainica liturghie interioară. Tânărul se vede pe sine însuşi în faţa lui Hristos, iar El îi descoperă voia şi planul Său cu el. Aici se consumă o mare responsabilitate a părinţilor, a duhovnicilor şi a profesorilor, aceea de a ajuta pe tânăr să identifice ecourile glasului divin în interiorul său. Doar urmând propria vocaţie, persoana rămâne ea însăşi, poate ajunge la realizarea propriei personalităţi şi deci a identităţii, şi propria viaţă devine o „cântare a cântărilor" închinată Domnului. Aici se articulează perfect şi slujirea aproapelui.

6. Am ajuns astfel la al patrulea nivel al formării identităţii, cel al tradiţiei ca act de cultură absolut liber şi responsabil. Alegerea propriei vocaţii e expresia libertăţii, dar o dată deliberată, devine revendicativă. Libertatea Duhului Sfânt şi responsabilitatea multiplă se întâlnesc întru realizarea unei misterioase simfonii existenţiale. Fără o formaţie corespunzătoare, tânărul creştin poate resimţi dureros această întâlnire. Spre deosebire de mentalitatea occidentală, în Ortodoxie nu există atâtea reguli; juridismul occidental îl înspăimântă pe tânărul ortodox. Un exemplu între atâtea altele este monahismul. În Răsărit, monahismul e unitar, fără ordine sau congregaţii şi, deci, fără regulile corespunzătoare. Ceea ce nu vrea să însemne că monahismul răsăritean e fără reguli! Dacă întrebi pe un tânăr frate dacă a auzit de regulile monahale ale Sfânului Vasile cel Mare sau ale Sfântului Teodor Studitul, aproape sigur îţi va răspunde că nu. Dacă începi să i le citeşti, îţi va răspunde că le cunoştea, dar că nu ştia că se numeau aşa. Iar aceasta, pentru că întreaga experienţă a vieţii monahale a deprins-o de la bătrânul sau părintele său duhovnicesc. Aceasta e tradiţia, ca act de cultură, ce ocupă locul cel mai important, de nesubstituit, în formarea identităţii ortoloxe. Aşadar, e evident că învăţarea e diferenţiată, personalizată şi progresivă. În Pateric, întâlnim atâtea exemple de bătrâni, care au dat răspunsuri diverse sau de-a dreptul opuse, la aceeaşi întrebare, pusă de ucenici diferiţi. Pe calea tradiţiei se transmit valori antice, filtrate însă de experienţa bătrânului. Mai mult, libertatea tradiţiei oferă spaţiu suficient înnoirii, în funcţie de contextele istorice şi culturale.

7. Legat strâns de trecut, trăind din plin prezentul, tânărul ortodox se orientează către viitor. El e chemat să identifice semnele timpului şi urmele paşilor Domnului în istorie şi societate şi să contribuie la conducerea lumii la plinătatea Împărăţiei lui Dumnezeu. Ţine de vocaţia omului să fie nu doar preot al cosmosului şi al istoriei, ci şi profet al timpului său. E vorba de unul din darurile Duhului Sfânt, primite în momentul botezului. A distinge între bine şi rău e vocaţia istorică a creştinului, ceea ce îl descoperă în identitatea sa de cetăţean al lumii ce va să vină.

8. Un alt aspect ce se referă la formarea identităţii creştine, în general, şi ortodoxe, în particular, e dimensiunea morală. Creştinul este educat întru castitate; prin castitate înţelegem nu doar latura senzuală, ci mai ales înfrânarea, ca experienţă a vieţii în Hristos.

9. De aici izvorăşte un alt nivel ce ne interesează: slujirea socială a celor în nevoie. Într-o viziune profund liturgică — singura în stare să fundamenteze serios activitatea caritativă a Bisericii —, creştinul ortodox învaţă să identifice pe Hristos în orice persoană ce are nevoie de ajutorul său. Hristos e prezent creatural şi haric real în orice persoană umană, indiferent de naţionalitate sau religie, de culoarea pielii sau stare socială. Chipul lui Hristos are prioritate în faţa oricărui alt criteriu.

10. Această propunere de viaţă nu-i uşoară, mai ales într-o lume organizată pe structuri economico-financiare şi consumiste, egoistă şi secularizată, ce seamănă nu atât cu o „piaţă comună", cât mai ales cu un câmp de război rece, unde, din păcate, protagoniştii sunt oamenii şi popoarele ce se declară creştine.

Iată de ce e nevoie să formăm persoane de rugăciune! În rugăciune, întâlnim pe Hristos personal. El descoperă în noi şi manifestă umanitatea Sa îndumnezeită, la care ne invită să participăm. De fapt, e foarte adevărat că societăţilor de azi le lipsesc tocmai persoanele de rugăciune. Muncitori sau oameni de ştiinţă sunt peste tot. Într-un fel sau altul, toţi muncim, în funcţie de competenţele noastre. Dar cea mai dificilă lucrare astăzi este rugăciunea, rugăciunea adevărată sau curată.

11. Nu putem încheia înainte de a aminti elementul transfigurator, ca ultim nivel, sublim, al întâlnirii dintre om şi Dumnezeu: Dumnezeiasca Euharistie. Către o astfel de realitate, persoana umană trebuie educată cu multă atenţie. De fapt, la acest nivel se împlinesc toate celelalte şi în Hristos-euharistic se dobândeşte adevărata şi propria identitate, pe care toţi trebuie să o dobândim. În chip euharistic, Hristos ni se descoperă ca într-o neîncetată teofanie, dar şi operează în noi o misterioasă teofanie: omul devine el însuşi doar în Hristos, în umanitatea Lui înviată şi transfigurată. Spre o asemenea profundă realitate, creştinul va trebui să se formeze cu multă atenţie. În Ortodoxie, pregătirea pentru o astfel de întâlnire e esenţială: căci şi Hristos lucrează în om o transformare esenţială. Omul devine un teofor sau hristofor: aceasta este adevărata sa identitate.

În acest context, „celălalt", cel „altfel", devine un „alter ego", căci este un „alter Cristus". În Hristos euharistic se află adevăratul fundament al amiciţiei dintre persoane. Simpatia (sympatheia) e o „împreună pătimire": căci e un Hristos ce pătimeşte împreună cu noi toate întâmplările noastre şi ne invită la o împreună-participare la evenimentele semenilor noştri. Acesta este adevăratul fundament — duhovnicesc şi euharistic — al primirii aproapelui.

LA MULŢI ANI 1999!

(Urmare din pag. 1)

Să ne străduim în anul în care am intrat să fim mai buni, mai drepţi, mai rugători, mai iertători şi mai sâritori în ajutorul aproapelui nostru, înmulţindu-ne talanţii şi împlinind porunca desăvârşirii dată nouă de Mântuitorul Iisus Hristos: *„Fiţi desăvârşiţi precum şi Tatal vostru Cel din ceruri desavârşit este"* **(Matei 5, 48), precum şi marea poruncă a iubirii:** *„Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul Tau din toata inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi"* **(Luca 10, 27).**

Acum la început de an, ne urăm tuturor *„An Nou fericit"*, **dar ne gândim vreodată că de cele mai multe ori rămâne doar urarea atâta timp cât noi nu ne înnoim în bine, rămânem în vechile noastre patimi şi păcate şi nu devenim „frământătură nouă". Dacă vrem ca anul să fie fericit, trebuie să devenim şi noi oameni noi, urmând îndemnul Sf. Ap. Pavel care zice:** *„Să vă dezbrăcaţi, faţă de vieţuirea voastră de dinainte, de omul cel vechi care se strică prin poftele amăgitoare, şi să vă înnoiţi în duhul cugetului vostru, îmbrăcându-vă în omul cel nou, care este facut după chipul lui Dumnezeu în dreptatea şi în sfinţenia adevărului"* **(Efeseni 4, 22—24).**

Am intrat cu ajutorul lui Dumnezeu în Noul An 1999. În pragul lui să ne rugam lui Dumnezeu să binecuvinteze lumea, Biserica Sa cea Sfântă şi pe tot poporul Său cu pace, cu sănătate şi cu mântuire, să daruiasca fiecaruia dintre noi sănătate şi buna sporire, să ne întărească cu ajutorul Său în lucrarea de mântuire iar noi *„ca nişte înţelepţi răscumpărând vremea"* **(Efes. 5, 15—16) să lucrăm în aşa fel încât noul an pe care îl începem să fie într-adevăr un An Nou fericit şi pentru noi şi pentru semenii noştri.**

LA MULŢI ANI!

SFÂNTUL ARHIDIACON ȘTEFAN

Necuprinsă taină s-a văzut a fi săvârșită în Vitleem: Cel nevăzut se vede, Cel fără de trup se întrupează, Cuvântul se afirmă, Cel ce era, se face ce nu a fost. Minune preaslăvită s-a arătat, că Mântuitorul a venit în peșteră, să se nască cu trupul din Fecioară, pentru noi. Fecioara a născut în peșteră cocon tânăr, pe Ziditorul firii. Ieslea a închipuit scaunul ceresc, dobitoacele au însemnat starea înainte a Heruvimilor, păstorii s-au minunat, magii I s-au închinat, ca unui mare împărat daruri scumpe aducând, îngerii cu păstorii au cântat, grăind: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bună învoire (la Hvalitele sf. Ștefan).

La praznicul Nașterii lui Hristos, ca o stea luminoasă, a strălucit întâiul între cei șapte diaconi, Ștefan, vorbind din Scripturi și adeverind că Iisus, cel născut din Fecioară, este Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu, rușinând astfel păgânească răutate (din Icos).

După pogorârea Duhului Sfânt, prin predica apostolilor, Domnul a sporit zilnic obștea celor ce se mântuiau. Cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște; un suflet era în mulțimea celor ce credeau. Își vindeau moșiile și averile și împărțiau tuturor, după cum avea nevoie fiecare (Fapte 2, 44—47; 4, 32). În Ierusalim s-a organizat prima astfel de comunitate a celor ce au crezut în Iisus. Și-au exprimat credința, au ascultat predica apostolilor, au preamărit pe Dumnezeu, prin psalmi și cântări, participând la celebrarea Cinei euharistice, care era unită cu agapa (= ospăț al dragostei), la care cei avuți ofereau și celor săraci. S-a întâmplat însă ca la împărțirea milosteniei, unele văduve și unii orfani să fi fost omiși, apostolii fiind reținuți de misiunea predicării Evangheliei. S-a ajuns astfel la alegerea a șapte bărbați plini de credință, diaconi (= servitori) ajutători ai apostolilor. Rugându-se apostolii pentru ei și punând mâinile peste ei, aceștia s-au învrednicit nu numai de serviciul la agape; diaconii au participat și la lucrările oficiului apostolic, la celebrarea Cinei euharistice, unii au predicat și botezat.

Pe la anii 35—37, întâiul între cei șapte diaconi, arhidiaconul Ștefan, plin de dar și de putere, s-a distins prin mare zel de a predica, a făcut minuni și semne mari în popor (Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, Cernăuți, 1925, p. 151—153). Saducheii și fariseii pricindu-se cu el, față de duhul și înțelepciunea cu care vorbea Ștefan, n-au putut să se măsoare cu el. L-au învinuit pentru cuvinte de hulă împotriva locului sfânt, împotriva legii lui Moise și a lui Dumnezeu. Întărâtați împotriva lui, l-au luat pe sus și l-au dus la sinedriu, spre a fi judecat. Acolo, cei prezenți la judecată, au văzut fața lui Ștefan luminoasă ca fața unui înger. Cuvioasa dragoste îi luminează pe unii și îi umple de bucurie, după cum a grăit psalmistul: Inima mea a nădăjduit în Domnul; El m-a ajutat și mi-a înflorit trupul (Psalm 17, 10). Bucurându-se inima, înfloresțe și fața. Când omul se îmbină oarecum cu dragostea lui Dumnezeu, atunci strălucirea se arată și în afară de trup, ca într-o oglindă, cum i s-a întâmplat lui Moise când s-a învrednicit a-l vedea pe Dumnezeu. Cel ce prin iubire a ajuns la această ultimă treaptă a scării, asemănător s-a făcut îngerilor, uitându-și chiar și de îndatorirea de a-și alimenta trupul. Sufletul, împuns de sulița dragostei dumnezeiești, se dorește și se sfârșește în Domnul, cu focul dragostei nețărmurite (Ioan Scărarul, Scara raiului, ed. a II-a, trad. de mitropolitul Nicolae Corneanu, Timișoara, 1997, p. 518—519).

Iudeii, cărturari, farisei și saduchei, nu credeau că Iisus ar fi Fiul lui Dumnezeu sau măcar un prooroc; mai degrabă credeau că ar fi un înșelător. Stând la loc înalt și venind în sprijinul apostolilor, arhidiaconul Ștefan a binevestit și le-a dovedit că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. El a plecat cerurile și s-a pogorât spre a mântui omenirea de păcat, născându-se din Preacurata Fecioară, aleasă mai înainte de întemeierea lumii. El este cel prezis de Moise (Deut. 18, 15): „Prooroc ca mine vă va ridica, din frații voștri, Domnul Dumnezeul nostru; de el să ascultați" (Fapte 7, 37). Regele prooroc și psalmist David și-a dorit să dobândească locaș statornic pentru slava lui Dumnezeu. Solomon, fiul său însă s-a învrednicit a fi ctitorul templului sfânt. Ștefan le-a precizat că „(Domnul Dumnezeu) nu locuiește în clădiri zidite de mână omenească" (Fapte 7, 48). „Cerul îmi este mie scaun și pământul așternut picioarelor mele — zice evanghelistul V.I. — deci ce fel de casă îmi veți zidi voi și ce loc de odihnă pentru mine? Toate acestea mâna mea le-a făcut și ale mele sunt... Spre unii ca aceștia îmi îndrept privirea, spre cei smeriți, cu duhul umilit..." (Isaia 66, 1—2). „Voi cei tari la cerbice, pururea stați împotriva Duhului Sfânt, precum părinții voștri, așa și voi! Pe care dintre prooroci nu l-au prigonit părinții voștri? Omorât-au pe cei ce au vestit sosirea Celui drept, ai cărui vânzători și ucigași v-ați făcut voi acum" (Fapte 7, 51—52).

Ca un ostaș al lui Hristos, îmbrăcat fiind cu puterea cea nebiruită, Ștefan, pentru lege ostindu-se împotriva ucigătorilor Domnului, a arătat și a biruit tot eresul cel hulitor al călcătorilor de lege. Ca un propovăduitor al vieții celei tainice și dumnezeiești, mai presus de toate cele de aici de pe pământ, a pus adevărul cel de biruință purtător. Cu râvna dragostei lui Hristos aprinzându-se și spre luptă dezbrăcându-se, plin de credință și de dumnezeiescul duh, Ștefan a adeverit tuturor propovăduirea apostolilor pescari, cea de Dumnezeu rânduită. Izvorul duhului în inimă tainic câștigându-și, Ștefan a mustrat semeția iudeilor necredincioși și le-a arătat lor pe Fiul lui Dumnezeu, cel ce a odrăslit din sămânța lui David (Catavasii la ziua sf. Ștefan). Cuvânt de înțelepciune, cuvânt de dogmă, cuvânt de știință, cuvânt de învățătură a bunei credințe i-a dăruit Dumnezeu Cuvântul lui Ștefan. Ca urmare, cei fărădelege au scrâșnit din dinți, spre ucidere, asupra lui Ștefan. Cât de mare a fost îndrăzneala dumnezeiești râvne a lui Ștefan, că până la sânge s-a oștit vitejește împotriva ucigătorilor de Dumnezeu!

Hristos, Cel ce din Fecioară a strălucit, l-a luminat cu lumina sa pe Ștefan, care a răsărit ca un luceafăr al împărăției sale. Plin de Duh Sfânt fiind, Ștefan căutând la cer, l-a văzut pe Cel ce a venit din Maica Preacurată, care n-a știut de bărbat. L-a văzut în ceruri, întru dumnezeirea și slava cea neschimbată, stând de-a dreapta Tatălui. Cei ce au ascultat cele grăite de Ștefan, n-au avut parte de privirea în lumina strălucitoare a cerurilor, cu preamărire ce i s-a deschis lui Ștefan. Iată deci motivarea iritării peste măsură a necredincioșilor, la cele exclamate de Ștefan: „Văd cerurile deschise și pe Fiul omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!" (Fapte 7, 56). Astupându-și urechile, cei de față, ca la o comandă, s-au năpustit asupra lui Ștefan și ca niște fiare răpindu-l, l-au scos afară din cetate și l-au bătut cu pietre. Cu câtă credință și cu ce putere sufletească se ruga atunci Ștefan, implorându-l pe Hristos Dumnezeu să primească duhul său, ca o jertfă binemirositoare (Catavasii)!

Ca niște trepte și scări la cereasca suire, i s-au făcut lui Ștefan zvârliturile de pietre, prin care suindu-se, a văzut pe Domnul stând de-a dreapta Tatălui și ținându-i cunună. Cu pietre fiind împroșcat, Ștefan — urmând exemplul Mântuitorului — s-a rugat pentru iertarea celor ce îl ucideau, zicând: „Doamne nu le ține în seamă păcatul acesta!" (Fapte 7, 60) și grăind acestea, a adormit în Domnul, cu somnul cel dulce al muceniciei. Prin virtutea dragostei, Ștefan s-a lepădat de orice gând potrivnic față de semenii săi, căci — după cuvântul sf. ap. Pavel (I Cor. 13, 4—7) — „dragostea nu știe de pizmă, nu se aprinde de mânie, nu pune la socoteală răul. Toate le suferă ... toate le rabdă" (Ioan Scărarul, op. cit., p. 517).

Oameni evlavioși au luat sfintele moaște ale arhidiaconului Ștefan, întâiul mucenic și martir (protomartir) al Bisericii lui Hristos și punându-le în sicriu de piersic, le-au așezat în latura bisericii. Văzând și auzind cele întâmplate, Gamaliel, învățătorul legii, care le-a luat apărarea apostolilor, a crezut în Iisus și s-a botezat, împreună cu fiul său Avelvus. Soborul sf. Ștefan s-a serbat la biserica sa mucenicească, aproape de locul numit Constantiana (din Sinaxar).

În ziua de 27 decembrie, Biserica dreptmăritoare serbează cinstita pomenire a sf. arhidiacon Ștefan, podoaba pătimitorilor, lauda credincioșilor și mărirea dreptilor. Cu grăire de bine a răsplătit el ucigașilor săi, cel ce este începutul și vrednicia mucenicilor lui Hristos. Ieri am preamărit pe Stăpânul și Împăratul nostru care cu trup s-a născut și la noi a venit. Astăzi, sluga Stăpânului cu pietre a fost ucis și cu duhul său din trup a ieșit. Astăzi, Biserica îl fericește pe sf. arhidiacon Ștefan, pentru devotamentul cu care a propovăduit învățătura creștină și pentru prinosul de jertfă adus, ca mărturisitor al dumnezeirii lui Hristos.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Avram Iancu a fost ortodox, nu greco-catolic

În fața bisericii ortodoxe din Țebea, lângă gorunul lui Horia, era înmormântat la 13 septembrie 1872 „Craiul Munților", Avram Iancu.

Dimensionat într-o istorie de un dramatism maxim, Avram Iancu a fost cu adevărat bărbatul **providențial** pentru „acei ani epocali" (G. Barițiu); a fost „eroul Munților Apuseni, martirul libertății" (**Telegr. Român**, 1872); „eroul românilor" (**Protocolul morților**, Vidra); „mândria ardelenilor și martirul habsburgilor" (L. Rebreanu); luptător drept căruia „omorul celor fără apărare și pustiirile vandale nu-i murdăresc numele" (Réthi Lajos); erou și martir investit „cu o excepțională valoare morală" (O. Goga).

Așa fiind, neamul nostru întreg „se regăsește în el, se recunoaște în el, îl revendică și îl venerează" ca pe unul din marile lui „simboluri istorice" (N. Crainic).

Soborul prohodirii a fost alcătuit din peste 30 de preoți, „**pontificante**" (adică cel ce a condus slujba, **protos**) fiind Nicolae I. Mihălțianu, protopopul ortodox al Zarandului și director al gimnaziului ortodox din Brad. Tot el a rostit predica funerară. „Stăm astăzi" — zicea el — „la sicriul unui bărbat scump al națiunii noastre" care „când era în zenit, atâta lumină a vărsat în sânul națiunii, atâta putere de viață a deșteptat în inima ei, încât numai acela poate crede care a văzut cu ochii săi proprii acele evenimente etern memorabile" (La Dr. Gr. Ploeșteanu, **Eroul martir Avram Iancu, Mărturii din arhive străine**, în rev. **Vatra**, Tg. Mureș, nr. 10/1982, p. 3).

Circa zece mii de oameni l-au condus pe ultimul drum, arătând prin masiva lor participare că Iancu a fost în generația lui adevărat „nume-steag" (L. Blaga în drama **Avram Iancu**), nume trecut prin cetini și imn și lacrimă, dârz și tragic înveșnicit în ființa neamului.

*

Reacția autorităților vremii față de grandioasa înmormântare de la Țebea, cu plecarea din Baia de Criș, a fost incriminatoare. Reporterul ziarului guvernamental **Reform** relata: „Rândurile de față le scriu sub impresia demonstrației, mai mult decât alât, la provocării care a avut loc alaltăieri, la 13. IX. în Baia de Criș — o demonstrație îndreptată împotriva ideii de stat maghiar". Același ziar eticheta predica protopopului ca fiind „o șireată acoperitoare a tuturor acelor lozinci pe care obișnuiesc să le profereze daco-româniștii" (A. Decei, **Moartea și înmormântarea lui Avram Iancu în presa vremii și în ancheta ministerului de interne**, în **Apulum**, 1972, pp. 459—460).

Supărător — între altele — a fost faptul că protopopul („greco-oriental", cum corect îl prezintă ziarul **Alföld**, Arad, 15 septembrie 1872, — la A. Decei, p. 457) a orientat asistența spre România liberă, statornică în credința ortodoxă, strămoșească, cea agresată în Ardeal veacuri de-a rândul și felurit confesional, din etapă în etapă, până la „sfâșierea" (exprimare N. Iorga) de la 1698—1701.

Zicea distinsul orator: „Nu cunoaștem noi oarba ură confesională ce ne sfâșie, ne sapă și ne amenință viitorul și unitatea națională?" Și: „O, luați-vă, triștilor ascultători, în inimă exemplul salutar ce domnește în România liberă, unde în privința confesionalismului nu este deosebire, sunt toți uniți în cugete și simțiri, prin care ei astăzi au ajuns de țara se numește România liberă și unită" (**Vatra**, 10 p. 3).

S-a deschis deci anchetă și dosar împotriva daco-românișților din prim-planul înmormântării. — Finalizat, dosarul a fost înaintat de contele Haller Sandor, prefect de Zarand, ministerului de interne la Budapesta (unde se află și azi). Până la urmă, din prudență, s-a renunțat la proces.

În anul 1982, Dr. Gr. Ploeșteanu a publicat fidel/neutru toate cele 12 piese ale dosarului, în **Vatra**, numerele 3—11/1982.

Din păcate, una din declarații — a lui Amos Frâncu — îi prezintă eronat pe Avram Iancu și pe prot. N.I. Mihălțianu ca fiind greco-catolici. Zice A. Frâncu: „S-a mai hotărât ca despre decès să fie anunțați rudele și cunoscuții săi mai apropiați și totodată în privința ceremoniei de înmormântare, întrucât defunctul era de religie greco-catolică, să fie anunțat și protopopul gr. c. din Brad" (**Vatra**, nr. 8, p. 3).

Reținem deocamdată că pentru cazul protopopului N. I. Mihălțianu eroarea lui A. Frâncu e dezmințită în chiar dosarul dat, căci după panegiric citim: „rostit cu ocaziunea înmormântării lui Avram Iancu de către N. I. Mihălțianu, Prot. gr. or. a[l] Zarandului" (**Vatra**, nr. 10, p. 3; „gr. or" = greco-oriental, adică ortodox).

*

A prelua însă eroarea și a o răspândi ca adevăr, fără efortul obligatoriu al verificării e un fapt de evidentă gravitate, cu atât mai mult cu cât e vorba de o personalitate cu aura și impactul de care se bucură în conștiința tuturor românilor personalitatea lui Avram Iancu.

În această linie se situează monseniorul Octavian Bârlea, scriind negru pe alb într-o lucrare bilingvă, în română și germană, intenționat și efectiv menită unei circulații europene: „Avram Iancu, prefect în centrul Munților Apuseni, care a[u] constituit centrul rezistenței armate, a fost unit" (n.n. adică: greco-catolic). Și: „de apartenența lui Avram Iancu la Biserica Română Unită ne vorbesc documentele de la înmormântarea lui (1872)". „Avram Iancu, Präfekt im Zentrum der West-Karpaten, wo das Zentrum des militärischen Widerstands war, war ein Unierter". „Über die Zugehörigkeit Avram Iancus zur Rumänischen Unierten Kirche sprechen die Dokumente, die über seine Beerdigung (1872) berichten" (**Metropolia Bisericii Române Unite proclamată în 1855 la Blaj în Perspective**, nr. 37—38/1987, p. 161).

Ca argument, Monseniorul reproduce în mare parte, în notă, declarația lui A. Frâncu. Numai pe aceasta, fiindcă, deși monseniorul folosește în frazare pluralul insinuant-copleșitor („documentele — die Dokumente"), nu mai reproduce — pentru că nu mai există — vreun alt document care să afirme greco-catolicismul lui Avram Iancu.

În același zel preia mai apoi și Dr. în istorie Anton Moisin, scriind: „... greco-catolicul Avram Iancu" (în lucrarea **O gravă lovitură dată neamului românesc: calomnierea Bisericii Române Unite cu Roma, greco-catolice**, Sibiu, 1996, p. 5).

În sfârșit, eroarea a urcat până în senatul României, rostită acolo — (cu ce strângere de inimă scriu acest nume) — de dl. senator Sergiu Florin Nicolaescu, în afirmația: „greco-catolicul Avram Iancu", anticipat întărită prin exclamația: „nu suntem noi mai români decât Avram Iancu" (**Monitorul oficial al României**, nr. 111, **Dezbateri parlamentare, Senatul**, Ședința din 10 iunie 1997, p. 30 și p. 22; erau dezbaterile pentru legea — senator Matei Boilă).

*

Asemenea lansări înseamnă anexare confesională neonestă și propagandă în fals, un fel de (am zice) sechestrare confesională post mortem, — oricum, inducere în eroare a cititorilor neavizați. Căci, ca și „pontificantele" înmormântării lui, Avram Iancu a fost ortodox, precum vom proba îndată.

*

1. Părinții lui Avram Iancu, Alisandru și Maria, erau ortodocși. Atât în Vidra de Sus (satul lui natal, azi purtându-i numele), cât și în Vidra de Jos erau, în 1824, când s-a născut Avram Iancu, numai români ortodocși; (la 1900, după șematismul de la Blaj, în ambele localități erau opt greco-catolici și 3 636 ortodocși).

În memoria locului, despre Gheorghe Iancu, bunicul dinspre tată al lui Avrămuț, s-a reținut că „a fost preot ortodox în Vidra de Sus și că la 1784 ar fi luat parte la Răscoala lui Horia, fiind chiar rudă cu acesta" (Fl. Dudaș, **Neamul lui Avram Iancu**, Ed. II-a, Oradea, 1998, p. 8). — Și, fiindcă veni vorba de Horia, — ortodox a fost și el; ortodocși și Cloșca și Crișan, precum arată sentințele lor, — D. Prodan, **Răscoala lui Horia**, ed. 1984, vol. II, pp. 448 și 485).

Avrămuț era deci fiu al unei familii ortodoxe și a crescut într-un spațiu compact și curat ortodox. Ființa și copilăria i-au fost sfințite în și prin Biserica Ortodoxă, în crezul, în Tainele și în harul slujirilor ei; în tiparul ei hristologic și liturgic, profund și tainic înscris în fiecare din fiii ei cu peceți de neșters, — „peceții indelebile", cum avea să zică V. Voiculescu despre doniile Sfintelor Patimi și despre slujba Învierii din propria-i copilărie creștină, trăită în același crez și har liturgic în Subcarpații Buzăului, străvechi spațiu creștin (în vol. **Gânduri albe**, Buc. 1936, p. 455).

*

2. La gimnaziul din Zlatna patronat de romano-catolici, puiul de moți în vârstă de 13 ani — „ortodox din neam în neam" (I. Ranca, **Avram Iancu**, Tg. Mureș, 1996, p. 15) — e trecut în **Protocollum** ca elev greco-catolic: „Jánk Abrahamus graeco catholicus". Căci gimnaziul era dominat „de spiritul catolicismului maghiar" (S. Dragomir, **Avram Iancu**, ed. 1968, p. 29), „opus și ostil credinței sale strămoșești" (I. Ranca, p. 11). Dar în ceilalți trei ani școlari, 1838—1841, la intervenția tatălui (sesizat desigur de Avrămuț), la același gimnaziu a fost înmatriculat în credința ortodoxă a părinților și a neamului lui: „G. R. non-unitus"; „G. n. unitus"; și iarăși „G. n. unitus", adică: „de rit grec neunit"; „greco-neunit".

Rugăm să se rețină în toată expresivitatea ei confesională intervenția pentru înmatricularea corectă a lui Avrămuț, — reacție de apărare de greco-catolicism și adevărată mărturisire de credință ortodoxă. Dar și neuitată punere în gardă.

La studiile de la Cluj, la piariști, „agresiunea" confesională asupra lui s-ar fi repetat, radicalizată. Evidențele oficiale din anii lui Iancu la Cluj nu s-au păstrat, dar după Ioan Cavaler de Pușcariu, contemporan acolo cu Iancu, acesta ar fi fost înmatriculat de-a dreptul ca romano-catolic: „Jánk Abraham, romano-catholic, ce era identic cu ungur" (**Notițe despre întâmplările contemporane**, Sibiu, 1913, p. 29).

Era metoda școlilor vremii, și nu numai a școlilor, de a încerca să greco-catolicizeze sau să catolicizeze pe cine se putea, căci, prin credința și Biserica Ortodoxă românii ardeleni prea erau pentru autorități una în ființă și în destin — fără nici o fisură în suflet — cu frații lor din Țara Românească și din Moldova.

Însă nici gimnaziul din Zlatna, nici liceul piariștilor din Cluj, n-au reușit să-l înstrăineze pe Iancu de credința neamului...

(N-au reușit nici cu Gh. Lazăr, tot la piariști la Cluj, între 1799—1805, înregistrat în toți anii fie ca greco-catolic, fie ca romano-catolic, dar niciodată non-unitus-ortodox, cum era; n-au reușit nici cu Anastasiu — Andrei Șaguna la Mișcolț și Pesta; nici cu „Kertzan Georg", Badea Cârțan al nostru, asupra căruia încercarea s-a produs când el își făcea cătănia, întârziată, la un regiment din Bosnia-Herțegovina. — Nu spunem însă că asupra altora vicleana stratagemă n-a reușit).

*

3. ... Căci iată-l pe Avram Iancu, în anul Domnului 1850, la Sibiu, la soborul eparhial al — pe atunci — Episcopiei Ortodoxe a Ardealului, episcop fiind pururea pomenitul Andrei Șaguna, personalitate mare ca „de patriarh biblic" (L. Blaga, **Ceasornicul de nisip**, p. 208).

Soborul eparhial ortodox era alcătuit din 24 clerici și 20 mireni. Între membrii mireni (firește: toți ortodocși!), Avram Iancu este nominalizat la nr. curent 6, astfel: „Avram Iancu din Vidra, diplomat Advocat" (**Actele soboarelor Bisericii Greco-Răsăritene din Ardeal din anii 1850 și 1860**, Sibiu, p. 6).

La sobor s-a constituit o epitropie specială în care Avram Iancu apare ca membru onorar. Epitropia aceasta avea sarcina de a scoate fondurile eparhiei de sub „îngrijirea și epitropia guvernului" și a le încredința „administrăciunei Bisericei noastre" (pp. 48—49).

Dintr-o scrisoare a lui Barițiu către Ioan Maiorescu știm că la sobor „Iancu pretinsese a se vorbi și politică", dar „nu s-a primit" (Dr. I. Lupaș, **Mitropolitul Andrei Șaguna**, Sibiu, 1909, p. 113). Totuși propunerea lui Iancu nu a rămas fără efect, căci „cu omagială supunere" soborul solicita ca „Maiestatea Sa" ... „luând în părintească privință petițiunea națională din 25 febr. 1849, în care se cuprind dreptele dorințe ale națiunii române, să se îndure prin un paragraf deosebit în fiitoarea Constituțiunea provincială a Transilvaniei, a garantisa esistința politică a naționalității noastre române" (**Actele ...**, p. 34).

*

4. Doi frați fiind în familia lor de ortodocși, — fratele său mai în vârstă, Ioan Iancu, a fost preot ortodox în satul lor natal Vidra de Sus, după învățătura preoțească primită la Sibiu (Ioan cav. de Pușcariu, **ibidem**). Mormântul lui cu cruce de piatră cu înscris e situat lângă turnul bisericii, la intrarea în biserică.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. IOAN TURCU

Numele mai presus de orice nume

(Urmare din pag. I)

În pofida acestei realități, în Sf. Scriptură cât și-n practica vieții religioase, Dumnezeu este desemnat printr-o multitudine de nume: Atotputernicul, Cel Prea-Nalt, Domnul, etc., însă toate acestea se dovedesc finalmente a nu fi altceva decât **nume pe care noi I le atribuim** și prin care încercăm să-L definim, să-L conceptualizăm, trecându-L prin filtrul rațiunii și sensibilității noastre, ele rămânând însă doar simple reflexe ale ființei divine, umbre palide reverberând spre noi și care redau doar foarte puțin din infinitatea Sa, Dumnezeu fiind toate acestea la un loc și ceva din fiecare, dar în același timp întru totul străin și mai presus de toate „El având toate numele, și cum îl vom putea numi, pe Cel pe care nimeni nu-L poate numi" (Sf. Grigore de Nazians).

Între numele unei persoane și sufletul său există o identitate pentru că persoana, în întregimea ei, se cuprinde în nume. Numele nu ne exprimă doar pe noi, ci Dumnezeu însuși se exprimă prin numele Său, iar acest nume ne-ar fi rămas pentru veșnicie necunoscut, dacă nu ni l-ar fi descoperit Dumnezeu însuși.

Prin numele Iisus „așa cum a fost numit de înger mai înainte de a Se fi zămislit El în pântece", Dumnezeu i S-a descoperit omului, i S-a identificat, făcând posibilă prin aceasta, comunicarea noastră cu El. Abia prin acest nume putem afirma că îl cunoaștem pe Dumnezeu și că putem comunica cu El, pentru că Cel ce poartă acest nume este El însuși o Persoană, iar atunci când îi rostim numele afirmăm că în El „locuiește trupește toată deplinătatea dumnezeirii" (Col. 2, 9).

În Iisus s-au împlinit toate proorociile V.T.: „Despre aceasta mărturisesc toți proorocii, că tot cel ce crede întru El, prin numele Lui va primi iertarea păcatelor" (FA 10, 43), El fiind Cel așteptat de cei din vechime, Fiul lui Dumnezeu întrupat, numele Lui cuprinzând în sine tot ceea ce cunoaștem despre Dumnezeu, toată esența credinței noastre. „Și întru nimeni altul nu este mântuire, căci tot cel ce crede întru El, prin numele Lui va primi mântuirea" (FA. 4, 12).

Atunci când rostim numele lui Iisus, nu doar îl exprimăm pe Dumnezeu, ci și intrăm în relație cu El, împărtășindu-ne din puterea care izvorește din numele Său, devenind noi înșine purtători ai acestei puteri sacramentale.

Așa cum apostolii vor fi trimiși la propovăduire, și să boteze „în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh..." (Mt. 28, 19), și în baza acestui mandat vor putea săvârși minuni — „în numele lui Iisus Nazarineanul, ridică-te și umblă!" (FA 3, 6), îi va porunci Petru olocului —, la fel și noi suntem chemați să ne petrecem viața și să ne mântuim sufletele în numele lui Iisus, „nume care-i mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece... și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos întru slava lui Dumnezeu Tatăl" (Filip. 2, 9—11).

57527

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **17 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a participat la Concertul de Colinde susţinut de Corala Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, în Catedrala mitropolitană.

● **19 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu.
— Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

● **20 DECEMBRIE 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împăraţi" — viitoarea catedrală din Predeal, aflată în şantier de construcţie (Pr. paroh Andrei Sicoe) rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
— A acordat un interviu Postului de Radio Târgovişte.
— Seara a participat şi a rostit un cuvânt de învăţătură la Concertul de colinde al Coralei mitropolitane din Sibiu.

● **22 DECEMBRIE 1998** — P. S. Sa a primit colindători de la Şcoala Generală nr. 8 din Sibiu.
— A acordat un interviu Postului „Radio Eveniment" din Sibiu.
— Seara slujeşte Vecernia în Catedrală şi asistă la un concert de colinde oferit de elevii Şcolii Generale din Avrig.

● **23 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a primit un grup de colindători de la Şcoala Generală din Miercurea Sibiului, conduşi de P. C. pr. Brădilă Ioan.
— A slujit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

● **24 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a primit împreună cu Î. P. S. Sa grupuri de colindători din Sibiu.

● **25 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu, prezentând credincioşilor Pastorala **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.**
— Ia parte la Reşedinţa mitropolitană, la tradiţionala recepţie de Crăciun.
— Seara, slujeşte Vecernia în Catedrală.
— S-a întâlnit cu dl. Ion Popescu, noul prefect al Jud. Sibiu.

● **26 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Buna-Vestire" (din Groapă) din Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate Acte de apreciere P. C. pr. ic. stavr. Constantin Mitea, parohul bisericii şi Consiliului Parohial.
— Seara slujeşte Vecernia şi Litia în Catedrală.
— S-a întâlnit cu dl. Gavril Dejeu, ministru de interne.

● **27 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a săvârşt dumnezeiasca Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov — rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Ştefan, în Catedrala din Sibiu.

● **28 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a primit pe dl. Cornel Lungu, directorul Muzeului de Istorie al oraşului Sibiu.

● **29 DECEMBRIE 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **31 DECEMBRIE 1998,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu, iar seara Vecernia în Catedrală.
— La miezul nopţii a slujit Acatistul Sf. Vasile cel Mare şi rugăciunile de început de an în Catedrală.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **3 DECEMBRIE 1998, — Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,** a făcut o vizită de lucru la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **5 DECEMBRIE 1998,** — A acordat un interviu postului de Televiziune „Antena 1" de Sibiu prin reporterul Narcis Neaga;
— În după-masa aceleiaşi zile a primit pe Pr. Ioan Galea de la parohia Sibiu-Lazaret, în legătură cu sfinţirea bisericii.

● **7 DECEMBRIE 1998,** — A primit pe filozoful Gabriel Liiceanu, directorul Editurii „Humanitas", cu care a discutat proiectul înfiinţării primului Centru cultural din România, numit „Mediateca Humanitas" într-un spaţiu aparţinând Mitropoliei.

● **9 DECEMBRIE 1998, — Î. P. S. Sa** a primit o delegaţie formată din Pr. prof. Dr. Ilie Moldovan, arhimandrit Ioan Iovan şi maica Cristiana, stareţa Mânăstirii Recea.

● **10 DECEMBRIE 1998,** — A primit pe maica Ierusalima Ghibu, stareţa Mânăstirii Râmeţ.
— În după-masa aceleiaşi zile a făcut o vizită de lucru la Mânăstirea Orlat, Protopopiatul Sălişte.

● **15 DECEMBRIE 1998,** — A primit pe P. C. arhim. Mina Dobzeu de la Huşi.

● **24 DECEMBRIE 1998 — Ajunul Crăciunului.**
— A primit la Reşedinţa Mitropolitană grupuri de colindători.

● **25 DECEMBRIE 1998, — CRĂCIUNUL.**
— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe decanii Facultăţilor de Teologie din Sibiu, Alba Iulia şi Oradea, care împreună cu profesori de teologie, preoţi şi diaconi slujitori de la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, precum şi alte persoane, i-au făcut urări de sănătate, bucurie şi noi împliniri arhiereşti. Cu această ocazie **Î. P. S. Mitropolit** a oferit o mică recepţie.

● **26 DECEMBRIE 1998,** — A primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi Exarh al mânăstirilor.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Semnalăm lucrarea Pr. Ioan Mihălcescu (Mitropolitul Irineu) **„Dogmatica Iubirii"**, colecţia „Clasici ai teologiei româneşti", tipărită cu binecuvântarea **Î.P.S. Serafim Joantă**, fiind coordonată de Pr. prof. Dr. Dumitru Popescu, (1998, 288 pag).

Iată ce ne spune părintele prof. Dumitru Popescu despre această lucrare:

„Lucrarea de faţă, publicată de Mitropolitul Irineu Mihălcescu pe vremea când funcţiona ca profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti, sub numele Preotului Ioan Mihălcescu, îşi păstrează şi astăzi valoarea ei prin imensul număr de texte sau documente folosite, pe lângă Sfânta Scriptură, din teologia patristică răsăriteană şi apuseană, precum şi din câmpul vast al diferitelor religii, pentru a fundamenta, din punct de vedere teologic, „Dogma hristologică".

Este o carte în care se vorbeşte de actul răscumpărării şi de persoana Răscumpărătorului. Apoi se vorbeşte despre condiţiile Sfinţirii, în special de Harul Dumnezeiesc şi de credinţa şi faptele bune. Se vorbeşte despre Biserică ca organ şi mijloc al sfinţirii. Apoi se vorbeşte despre infailibilitatea Bisericii. Apoi se tratează în ultimele capitole despre cele şapte Sfinte Taine.

Această lucrare cuprinde teme dogmatice şi se bucură de o bogată prefaţă semnată de Pr. prof. Dr. Dumitru Popescu.

Mitropolitul Irineu Mihălcescu, înainte de a fi mitropolitul Moldovei, a fost profesor al Facultăţii de Teologie din Bucureşti. Mare profesor.

O recomandăm tuturor studenţilor de teologie ca fiind o lucrare foarte bună asupra doctrinei creştine ortodoxe.

* * *

● Pavel Berariu scrie o carte intitulată **„Din viaţa episcopului Dr. Andrei Magieru al Aradului 1936—1960"** (Arad, 1997, 104 pag.). Cartea este tipărită cu binecuvântarea P. S. Dr. Timotei Seviciu, episcopul Aradului, iar Cuvântul înainte aparţine autorului.

„În 1942, Pavel Berariu este un gazetar de talent de 18 carate, gazetari de talent mai sunt în ţara aceasta. Dar aceasta nu este prea mult. Aş putea spune că este prea puţin. Ceea ce îl deosebeşte de aceşti istorici ai clipei este împrejurarea pe care contemporanii n-o pot înţelege, pentru că n-au virtutea s-o înţeleagă: el nu şi-a închiriat condeiul. El n-a văzut în peniţă o marfă de vânzare, cu atât mai puţin o cheie de casă, ci o armă de luptă, care cu otrava adevărurilor trebuie să se înfigă ca o suliţă în carnea minciunii. El a văzut în gazetărie nu o tejghea, ci un apostolat, un amvon, de unde atunci când inima este îndumnezeită de puritate, se predică adevărurile neamului. E un gazetar de lege veche, cum ar fi spus Octavian Goga. Un gazetar din şcoala lui Mihai Eminescu, cum ne-am exprima noi, pentru că doctrinarul păturilor suprapuse a creat la noi stilul gazetăriei cu coloană vertebrală. „ŞTIREA", Arad.

Şi în 1947, Vorbele zboară, scrisul rămâne, CINE a fost — este BERARIU PAVEL?

O dovadă a ziarului nostru în ce priveşte demascarea elementelor necinstite şi duşmănoase regimului democratic care din păcate ocupă posturi de mari răspunderi şi interese colective, o constituie fără îndoială, campania pe care am deschis-o contra acestora. Aşa cum am mai scris, indiferent de apartenenţa politică a individului, „Patriotul" demască fără nici un ocoliş pe toţi aceia care s-au dovedit şi se dovedesc duşmanii intereselor muncii şi sabotorii măsurilor luate de guvern pentru îmbunătăţirea traiului maselor populare . . .

E vorba despre dl. Berariu. Îl cunoaşte tot oraşul . . . Am aflat un lucru nou. Dl. Berariu a fost „ziarist". În 1943 scria la „Ştirea". Şi scria mult. Avea articole pe cinci coloane . . . Pe generalisimul Stalin, în cadrul articolului „Cine este generalul de divizie A. A. Vlasoc?" Dl. Berariu l-a caracterizat ca pe „cel mai mare duşmn al popoarelor". Şi mai scria directorul Incoop-ului „că datoria fiecărui om este aceea de a lupta contra lui Stalin". Ziarul „Patriotul", Arad, 1947".

Pe P.S. Dr. Andrei Magieru l-am cunoscut foarte bine. De altfel, el m-a şi hirotonit diacon la mânăstirea Bodrogului şi tot el m-a călugărit la mânăstirea Prislop, în anul 1949, pe 14 septembrie, de ziua Sfintei Cruci.

Era un om integru şi cât a fost la cârma Episcopiei a făcut-o cu adevărată vrednicie. Se vorbeşte în carte despre posibila lui moarte prin otrăvire. E posibil, fiindcă a fost omul care dorea o Biserică integră, sănătoasă şi vie. A murit în seara de 13 mai 1960, iar la mânăstirea Bodrogului doarme în linişte, mulţumit, lăsând o amintire de vrednicie şi curaj a păstoriei lui în scaunul episcopal al Aradului.

* * *

● Preot Teodor Bodnar, **Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului** de la biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Gura Humorului, Fundaţia Culturală a Bucovinei, 1998. Mai are o prefaţă semnată de P. S. Gherasim Putneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor.

E o carte folositoare de literatură pioasă.

ANTONIE P.

„Copii fără părinţi"

(Urmare din pag. a 2-a)

fel de a mi se adresa, — deşi el credea că îmi face plăcere şi că îşi face o datorie, spunându-mi „Domnu Părinte Teofil", — i-am spus fiului său, pe atunci în vârstă de vreo zece ani: „Spune-i tatălui tău să nu-mi mai zică „Domnule Părinte", ci numai „Părinte". Copilul mi-a răspuns în chipul cel mai firesc cu putinţă, dar şi peste toate aşteptările mele: „Asta aş putea s-o fac, dacă eu aş fi tatăl lui". Am învăţat ceva de la acel copil şi n-am să uit niciodată, cât de frumos mi-a răspuns: „Asta aş putea s-o fac, dacă eu aş fi tatăl lui".

Da, într-adevăr, aşa este! Când ştii că tata este tata şi că mama este mama, ştii şi cum să te raportezi la ei, pentru că eşti copil care ai părinţi, iar când le spui pe nume, — chiar dacă aşa te-au învăţat ei, — să ştii şi să fii încredinţat că eşti „copil fără părinţi". Să ştii că n-ai părinţi!

Să luăm aminte!

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

1. Parohia Zărneşti II
2. Parohia Bran Centru

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

1. Parohia Feltrinele (Tălmaciu-Colonie).

PROTOPOPIATUL RUPEA

1. Parohia Rupea II

Termen de concurs: 23 decembrie 1998 — 23 ianuarie 1999.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Cu prilejul Sf. Sărbători ale Crăciunului 1998, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu a acordat ajutoare financiare familiilor sărace, elevilor şi studenţilor cu o situaţie decsebită, unor instituţii de ocrotire a copiilor, în sumă de 12 000 000 lei din Fondul Filantropic Eparhial.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Avram Iancu

(Urmare din pag. a 3-a)

*

5. Scria deci A. Frâncu: „. . . să fie anunţat şi protopopul gr.c. din Brad" . . .

Numai că, eroare lângă erorile lui, — protopop gr. catolic era chiar în Baia de Criş, unde marele, tragicul decedat, Avram Iancu îşi aştepta înhumarea. Aşa ne spun datele riguros exacte publicate „sub auspiciile P.S.S.D. D. Demetriu Radu", episcopul gr. catolic al diocezei Lugojului, în **Şematismul istoric** al diocezei sale (Lugoj, 1903). Or, şematismul arată că la 1903 Bradul nu era nici măcar parohie gr. catolică de sine, necum protopopiat; era doar filie (cu 171 gr. cat. faţă de 2663 ortodocşi) a parohiei gr. catolice Baia de Criş (p. 406). Citim: „Scaunul protopopiatului de regulă a fost în Hălmaj până la 1898, când s-a mutat deocamdată în Baia de Criş" (p. 404). Dar: deoarece la Hălmaj (unde era sediul oficial) protopopul avea, la 1903!, numai 35 gr. catolici, faţă de 961 ortodocşi (p. 411), el locuia în Baia de Criş, unde avea 206 gr. cat. faţă de 174 ortodocşi (p. 406).

Concluzia nr. 1: dacă Avram Iancu ar fi fost gr. catolic, iată protopop gr. catolic era la îndemână în Baia de Criş, — nu mai trebuia **„anunţat protopopul gr. c. din Brad"** . . . care era ortodox!

Concluzia nr. 2: în acel caz, după regula (cutuma) bisericească, protos-„pontificante" ar fi fost protopopul gr. catolic, Ioan Birta, şi el ar fi rostit şi panegiricul, — nu protopopul ortodox N. I. Mihălţianu.

*

6. Iată acum mărturia pe care ne-o oferă mitropolitul greco-catolic al Blajului, Alexandru Sterca Şuluţiu (1794—1867). Fiind şi el din Munţii Apuseni, se ştie în mod sigur că îl cunoştea foarte bine pe Avram Iancu. Or, în lucrarea sa păstrată în manuscris **Istoria Horii şi a poporului românesc din Munţii Apuseni ai Transilvaniei — Anu 1860**, el afirmă limpede: „Iancu — se ţinea de confesiunea greco-răsăriteană neunită" (Ms. rom. nr. 58, BAR, Filiala Cluj; la Pompiliu Teodor, **Avram Iancu în memorialistică**, Cluj, 1972, p. 100).

*

7. În **Protocolul morţilor** de la parohia Vidra de Sus, la nr. curent 42/1872 citim: „Avram Iancu Eroul Românilor"; religia mortului: „gr. or." (=greco-orientală, ortodoxă).

*

8. La şase săptămâni de la moartea Eroului s-a făcut slujbă de pomenire — parastas — la Ţebea, pe atât de evocatorul său mormânt. S-au slujit parastase pentru el în mai multe localităţi (A. Decei, p. 457). Desigur şi în Vidra lui natală, în biserica în care a fost botezat (zidită în 1793) şi la care s-a înscris decesul lui, ca fiu al satului de religie „greco-orientală", cum era întreagă Vidra de Sus.

Dar iată un parastas în consens special cu suita de argumente până aici desfăşurate. El s-a slujit în biserica ortodoxă din Cricău (jud. Alba). Cu acest prilej, Axente Sever („prefect în armata lui Iancu") a rostit un cuvânt omagial, publicat în **Gazeta Transilvaniei** din 26/14 febr.1873. În nota către Gazetă, A. Sever scrie: „Onorate Domnule Redactor, . . . am ţinut parastas pentru espirarea păcatelor fratelui Avram Iancu. Parastasul l-a binecuvântat par(ohul) Petru Truţia în biserica gr. răsăriteană, dar a asistat şi parohul gr. cat. Nechita Crişan. Al dumitale stimător, Axente" (**Gazeta Tr.** nr. citat).

Aşadar: precum s-a procedat la înmormântare în Baia de Criş şi la Ţebea, cu protopopul ortodox Mihălţianu ca protos-„pontificante", în acord cu credinţa celui prohodit, tot aşa au procedat şi iniţiatorii acestui parastas (cunoscători şi ei din aproape ai credinţei lui Iancu), ţinând parastasul în biserica ortodoxă, „greco-răsăriteană", cu slujirea preotului de la biserica respectivă, în acord — şi aici — cu credinţa ortodoxă a marelui defunct.

*

Ce şi cum rămâne atunci cu afirmaţia lui A. Frâncu din declaraţia lui? E absolut evident: ea rămâne ceea ce a fost de când a fost aşternută pe hârtie, o nefericită eroare (întâmplătoare? voită?) din care pleacă toată încurcătura şi tot lunecuşul în fals al monseniorului Oct. Bârlea şi al Dr. A. Moisin.

Încheiem aici.

Rugăm însă pe monseniorul Oct. Bârlea şi pe Dr. A. Moisin ca, în respect pentru Avram Iancu şi pentru cititorii dumnealor induşi în eroare, să-şi onoreze numele prin a semna o cuvenită dezminţire şi a o răspândi pe măsura neadevărului lansat sub semnăturile dumnealor.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
15 ianuarie
Nr. 3—4
1999

TROIȚA DE ARHIEREI

În fiecare an la 30 ale lunii lui ianuarie, Biserica ne pune în fața ochilor noștri sufletești icoana și pilda sfinților Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur.

Ne cheamă în această zi de praznic, cum de altfel ne îndeamnă mereu, să ne aducem aminte de mai marii noștri care ne-au grăit nouă cuvântul lui Dumnezeu, să privim cu luare aminte cum și-au încheiat viața și să le urmăm credința, potrivit sfatului dat de Sf. Ap. Pavel în Epistola către Evrei 13, 17.

Suntem chemați într-această zi să lăudăm „troița de arhierei", pe „organele harului, alăutele Duhului, trâmbițele binevestitoare ale propovăduirii, pe apărătorii Treimii, păzitorii dreptei credințe", cum îi numesc cântările liturgice ale Bisericii, pe cei care prin viața și prin activitatea lor au împodobit cu alese virtuți Biserica Noului Legământ.

Deși de dată mai recentă această sărbătoare a avut temeiuri străvechi ale cinstirii celor trei mari luceferi ai Ortodoxiei. Canonizați imediat după moarte cei trei sfinți ierarhi au fost prăznuiți la date diferite, Sf. Vasile fiind serbat la 1 ianuarie, ziua trecerii sale la cele cerești, Sf. Ioan Gură de Aur la 13 noiembrie și respectiv la 27 ianuarie, iar Sf. Grigore Teologul la 25 ianuarie. De fapt, aceste zile au rămas până astăzi ca zile de comemorare a lor în calendarul liturgic al Bisericii Creștine.

Pe vremea împăratului bizantin Alexie Comnen (1081) s-a iscat o dispută între creștini în legătură cu cinstirea sfinților trei ierarhi. Astfel, unii considerau că Sf. Vasile, prin activitatea sa filantropică, ar fi mai mare decât ceilalți doi, alții, dimpotrivă, îl exaltau pe Ioan Gură de Aur din pricina elocinței sale, iar alții, în fine, îl considerau pe Sf. Grigorie Teologul ca fiind deasupra tuturor prin puterea și prin adâncirea cuvântării sale.

S-a mers până acolo încât creștinii se împărțiseră în trei tabere: vasilienii, grigorienii și ioanienii, după importanța pe care o acordau sfinților respectivi. Prin voința lui Dumnezeu, într-o noapte sfinții ierarhi s-au arătat într-o vedenie episcopului Ioan al Evhaitelor, bărbat înțelept și cucernic, spunându-i cuvintele: „noi la Dumnezeu una suntem și nici o împotrivire și nici o vrajbă nu este între noi... Împreunează-ne într-o singură zi și ne prăznuiește cu bună cuviință".

În urma acestei descoperiri a fost instituită la 30 ianuarie sărbătoarea sfinților Trei Ierarhi, zi în care sunt cinstiți printr-o singură slujbă alcătuită de același episcop Ioan al Evhaitelor.

Sfinții Trei Ierarhi au strălucit prin dragostea lor pentru Hristos, prin cultura și prin virtuțile lor, reușind să realizeze în ei o sinteză vie între credință, teologie și faptă. Ei au avut ca ideal slujirea lui Dumnezeu și slujirea semenilor împlinind astfel marea poruncă a iubirii „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din tot sufletul tău... iar pe aproapele ca pe tine însuți". (Luca 10, 27).

Ei au trăit în „veacul de aur" al Bisericii lui Hristos, veac în care Biserica era încă prigonită și în care mii de creștini au mărturisit cu prețul vieții lor apartenența lor la noua credință creștină.

Toți trei au provenit din familii creștine, unde au primit o aleasă educație din partea mamelor lor, adevărate eroine ale credinței și care au smuls respectul întregii lumi.

Toți trei au studiat la vestite centre universitare ale vremii: Cezareea, Atena, Antiohia sau Constantinopol, cu cei mai vestiți profesori ai vremii și care s-au remarcat pentru silința și devotamentul lor față de cultura vremii, față de ideile filozofice ale timpului și față de valorile morale.

Sfinții Trei ierarhi au avut în viața lor ca model al desăvârșirii pe Mântuitorul Iisus Hristos Cel care este „Calea, Adevărul și Viața". Având-l pe Hristos drept „piatra cea din capul unghiului", ei au slujit Biserica, în fiecare dintre ei fructificându-se duhul Ortodoxiei după harisma deosebită pe care fiecare dintre ei a avut-o. Dacă Sf. Vasile cel Mare se remarcă în chip strălucit în organizarea practică, ideală a vieții creștine, Sf. Grigorie Teologul strălucește pe culmile cugetării creștine, iar Sf. Ioan Gură de Aur este predicatorul neîntrecut al Evangheliei Împărăției.

Ei sunt în același timp modele de viețuire creștină pentru fiecare membru al Trupului tainic al lui Hristos, și mai ales modele în slujirea preoțească pentru slujitorii sfintelor altare. Doi dintre ei au și făcut elogiul preoției creștine în opere neîntrecute până astăzi și care vor rămâne dreptare pentru toți cei ce se pregătesc să intre în duhovnicescul cin al preoției. Ei sunt mereu pilde adevărate ale idealului slujirii creștine a semenilor. Prin predica lor, dar mai ales prin activitatea lor practică, ei au așezat teologia în slujba vieții, iar preoția în slujba oamenilor. Tocmai pentru acest lucru ei sunt pe deplin actuali și astăzi și au fost aleși ca patroni ai învățământului teologic de toate gradele din lumea ortodoxă. Ba mai mult, în Grecia Sf. Trei Ierarhi sunt și patronii învățământului laic, ziua lor fiind o aleasă sărbătoare cinstită după cuviință de către toți elevii și studenții greci.

Și pentru noi cei de astăzi Sfinții Trei Ierarhi trebuie să rămână modele de întruchipat și pilde vii de urmat în lucrarea mântuirii și în slujirea semenilor noștri.

Pentru ierarhi ca și pentru clerici ei sunt făclii luminoase ce ne călăuzesc pașii spre zările veșniciei, prin slujirea lui Dumnezeu și prin slujirea aproapelui.

Pentru credincioși ei sunt părinți duhovnicești și sfătuitori tainici pe cărările vieții spre dobândirea Împărăției Cerurilor.

Pentru toți însă ei sunt rugători și apărători ai noștri în fața tronului lui Dumnezeu, rugându-se pentru pacea și bunăstarea lumii întregi și pentru mântuirea sufletelor noastre.

Să-i invocăm și noi în duh de rugăciune pe cei trei sfinți, „mari dascăli ai lumii și ierarhi", ca să ne fie mijlocitori în viața de zi cu zi și împreună cu Biserica să cântăm și noi zicând: „Dumnezeire una, Părinte și Fiule și Duhule Sfinte, pentru rugăciunile lui Vasile, Grigorie și Ioan și ale Curatei Născătoarei de Dumnezeu, să nu ne despărți pe noi de mărirea Ta." AMIN

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Mesaj*

Împlinirea a 130 de ani de la apariția primului număr al Revistei „Transilvania" se constituie într-un eveniment cultural și patriotic cu profunde reverberații în conștiința cititorilor ei precum și a urbei Sibiului, locul unde ea vede lumina tiparului din 1881, continuând să apară până azi.

Înființată la 1 ianuarie 1868 de către George Barițiu la Brașov, Revista „Transilvania" a fost pentru românii din Ardeal o făclie de veghe pentru apărarea identității și a spiritualității românești, o tribună de emancipare și de propagare a ideilor naționale și culturale, un stindard al luptei pentru neatârnare și pentru afirmarea continuității poporului român pe aceste meleaguri și a latinității lui, o școală de călire a conștiințelor intelectualității transilvănene spre împlinirea visului de aur al tuturor românilor, acela de a fi o singură țară. Paginile ei s-au constituit în adevărate lecții de istorie, de cultură, de etnografie și folclor, de economie și chiar de medicină și care au fost receptate benefic de către marea masă a cititorilor ei.

„Transilvania" a însemnat pentru românimea din Ardeal ceea ce a fost „Telegraful Român" ctitorit de marele mitropolit Andrei Șaguna în 1853 pe plan bisericesc, dar nu numai, aducându-și o contribuție de seamă la toate marile evenimente din istoria poporului român din Transilvania încununate cu Marea Unire de la 1 decembrie 1918. Prin redactorii săi începând cu George Barițiu, continuând apoi cu Zaharia Boiu, Constantin Diaconovici și alții ca și prin colaboratorii săi, Revista „Transilvania" a făcut în același timp și o muncă de apostolat românesc, atât pentru românii din țară cât și pentru cei de dincolo de hotarele ei, menținându-le treaza conștiința apartenenței lor la nobila glie strămoșească.

Prin tot ceea ce a făcut și face în prezent sub conducerea redactorului ei actual, poetul Ioan Mircea, Revista „Transilvania" merită omagiul nostru, al celor de astăzi și încurajarea noastră în nobila ei misiune de culturalizare și de spiritualizare a poporului român.

Acum la împlinirea celor 130 de ani urăm Revistei „Transilvania" ani mulți de apariție, iar redactorilor, colaboratorilor și cititorilor ei spor în activitate, sănătate, fericire și binecuvântarea lui Dumnezeu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

* Mesaj transmis participanților la Manifestarea prilejuită de împlinirea a 130 de ani de la apariția revistei „Transilvania".
Sibiu, 5 ianuarie 1999.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
Cabinetul Patriarhului

APEL*

În aceste momente de grea încercare pentru țară, Biserica, în conștiința ei de mamă spirituală a poporului român, adresează preoților și dreptcredincioșilor creștini un îndemn la rugăciune stăruitoare pentru trezirea conștiințelor și încetarea dezbinării între frați.

În vederea ieșirii din această criză, apelul nostru se îndreaptă către factorii implicați și responsabili de a folosi acum, dialogul direct ca singură cale de soluționare a conflictului, evitându-se violențele, posibile vărsări de sânge și războiul cel dintre frați.

În Duhul Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos cerem ambelor părți să aibă curajul adevărului în spirit de jertfă, știind că nici un sacrificiu nu este prea mare pentru ieșirea din impas, în nădejdea unui viitor binecuvântat al țării noastre!

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

* A fost adresat în contextul tensiunilor sociale legate de protestul minerilor, de la mijlocul lunii ianuarie 1999.

Educația și noile probleme ale tinerilor*

de Prof. Dr. Athanasie Papas, mitropolit de Helioupolis și Theira

În 30 ianuarie a fiecărui an, Biserica sărbătorește memoria celor trei mari ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Hrisostom. Acești trei mari Părinți ai Bisericii noastre sunt cunoscuți pentru opera lor teologică, retorică și socială, prin care ni se descoperă ca niște simboluri ale erudiției și educației. Iată pentru ce oratorii, dintr-o asemenea zi, nu vor putea omite să trateze problema culturii și educației.

Această problemă constituie fundamentul oricărei societăți umane și al progresului ei, indiferent de rasa și religia membrilor acelei societăți.

Educația, ale cărei rădăcini cresc — sau, cel puțin, așa ar trebui să fie cazul — în celula familială, se hrănesc în școală și se fertilizează în sânul Bisericii sau al instituțiilor religioase, se află în raport direct cu calitatea copiilor, care i se încredințează, cu sănătatea lor intelectuală și fizică și, desigur, cu gradul de responsabilitate a factorilor educativi: educatorii și profesorii.

Pentru a verifica toate acestea, nu mai puțin în epoca noastră, este suficient să luăm în considerare toate „fenomenele" mai mult decât neliniștitoare, de anvergură internațională, adevărate flagele, care lovesc generația tânără: mai întâi anarhismul cel mai vechi și conflictul între tineri și cei mai în vârstă, ambele probleme existând de totdeauna, dar fiind cunoscute azi sub denumirea de „conflict între generații", apoi stupefiantele, violența contra femeilor, SIDA, prostituția, delincvența minorilor etc.

Desigur că nu ne propunem să analizăm acum toate aceste „fenomene", nici de a ne pierde, în legătură cu ele, în ieremiade, căci, între altele, noi trăim într-o epocă foarte diferită de trecutul, mai mult sau mai puțin îndepărtat, epocă ce poate fi caracterizată prin condiții și posibilități noi și deci revoluționare din punct de vedere ideologic, religios, politic, economic, ecologic, tehnologic, etc., care formează și uneori, chiar de-formează fața lumii.

Vom prefera, prin urmare, să ne limităm doar la o singură mișcare mai importantă, descriind-o mai întâi, iar apoi încercând să înțelegem factorii determinanți, care au generat-o. Socotim potrivit să procedăm astfel pentru că acest curent protestatar: revoluția în numele amorului, constituie cheia pentru a interpreta și înțelege numeroase alte evoluții și fenomene perverse ale timpului nostru. Spre a denumi această mișcare, vom spune că este vorba de faimoasa manifestare hippi, care se știe că și-a făcut apariția în Statele Unite ale Americii, la începutul anilor '60, dar care, în loc să dispară, continuă să se răspândească într-o manieră perfidă, mai ales în anumite straturi ale societății, care sunt baza viitorului. Cunoscând acestea, în mod logic se pune întrebarea: nu cumva este vorba de niște forțe obscure instigatoare, care ar putea să se afle în spatele acestei mișcări și care să vizeze tocmai distrugerea societății?

Dar, mai întâi, cine sunt Hippi sau altfel spus „inițiații", în lb. engleză? Numele lor a devenit un concept prin care se semnalează o atitudine de viață, ce și-a dobândit o proliferare internațională și care face dovada unei surprinzătoare longevități. În Anglia, unde de asemenea au apărut, hippi sunt numiți „Flower's children — (Copiii Florii), și ei au drept slogan următoarea formulă: „Iubiți-vă unii cu alții și astfel fiecare va putea trăi mai bine în această lume". Dar din nefericire, această iubire propovăduită de hippi, se transformă adesea foarte repede în amor liber, într-o viață de plăceri, fără de frâu. Fuziunea între aceste două elemente: dragoste și viață conduce repede la exagerări.

Un tânăr hippi afirmă fără înconjur: „Voi, care nu sunteți ca noi, vă aflați în afara lumii, pe când noi suntem în miezul ei. Dragostea apropie ființele umane și înlătură peretele despărțitor. Dragostea dă pacea. Când o ființă satisface pe alta dându-i pace, prin dragoste, nu se mai poate vorbi de animozitate. Fără ostilitate războiul este imposibil, iar fără război nu există violență, nu există acte de distrugere.

Hippi, al căror număr era mai mic în trecut, dar care se înmulțesc în fiecare zi, voiesc să creeze o lume fără ură. Ei cred cu putere și convingere în idealul lor, în mica lor lume creată prin dragoste (amor). Adevărații hippi nu muncesc, pentru că ei „s-au eliberat" de principiile general valabile în societate, dar se plimbă prin parcuri și locuri publice, oferă flori trecătorilor, mărturisesc despre dragoste și se arată politicoși față de toți. Sunt foarte amabili și răspund, la întrebările care li se pun, într-o manieră nu întotdeauna accesibilă omului „normal".

Din convingere, hippi sunt dezorganizați. Nu cred în nici o formă de guvernământ, nici în autoritatea legii, nici a civilizației.

Într-un anume sens ar putea fi calificați ca niște inadaptați sau individualiști, cu toate că adesea, cel puțin în exterior, în atitudinea și comportamentul lor, ei se copiază întreolaltă și își urmează idolii, în special când se organizează pentru folosirea stupefiantelor.

Hippi sunt înainte de orice pacifiști, evitând conflictul și violența. După modelul biblic, nu răspund la lovituri, cu lovituri și nu se apără.

Semnul lor distinctiv este obiceiul de a purta flori în mâini. Referitor la aceasta, ei spun: „Florile sunt frumoase, precum dragostea; ele semnifică pacea interioară. Lumea aceasta merge spre pierderea ei totală. Când acel moment va veni, noi dorim să fim senini și în pace. Florile aduc această pace".

Dar ei nu numai că țin flori în mâini, sau că le pun în păr, și își fac din ele coliere, dar după modelul unor indigeni din diferite părți ale lumii, mai ales fetele, le desenează pe fețele lor, pe trunchi, pe brațe și picioare.

Din nefericire, această dragoste a lor pentru flori și credința lor puerilă, în puterea florilor, această dragoste față de toți și toate comportă serioase pericole. Când hippi sunt prinși în vârtejul dezmățului, toate barierele și oprelștile cad; civilizația însăși poate să dispară.

Felul lor de a se îmbrăca este „trăznit". Bărbații poartă barbă lungă spre a părea mai virili; frizerii din Londra au făcut multe ore suplimentare ca să răspundă cererilor hippi, care se tund în modul cel mai bizar.

În general, hippi nu consumă băuturi alcoolice, deoarece le socotesc mai periculoase decât dro-

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere:
Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

* Traducere din limba franceză, a materialului cu același titlu, apărut în „Episkepsis" nr. 558 din 30 iunie 1998.

Putna, Viena și brașovenii lui Mihai Eminescu

În ciuda scurtei sale vieți fizice, poetul nepereche al poporului român, Mihai Eminescu, a presărat amintiri impresionante, păstrate adeseori doar în taina documentelor. Titlul intervenției noastre este sugerat tocmai de acest mijloc de cunoaștere.

Brașoveanul Aurel A. Mureșianu avea să cunoască pe marele poet al românilor la Viena, unde Mureșianu își dădea doctoratul în anul 1865 și conducea societatea de cultură „România". „Cu Eminescu am fost în raporturile cele mai bune. El avea deosebită veneratiune pentru mine", mărturisea mai târziu Mureșianu. Se întâlnesc la aceleași cursuri de filozofie ale profesorului Zimmermann, ca și la cele de gramatică comparată a limbilor romanice ale profesorului Musafie. În aceste condiții pregătesc și participarea la mari le sărbători de la Putna, prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la târnosirea mănăstirii lui Ștefan cel Mare, alcătuind un impresionant „Apel", publicat mult mai târziu de Mureșianu, după ce descoperise tatăl său într-un vechi „cufăr" familial conceptul-ciornă al documentului, care se încheia cu cuvintele: „Să arătăm că națiunea noastră-și înțelege misiunea în momentul când știe să prețuiască și să glorifice faptele marilor săi bărbați". Cunoașterea lui Aurel Mureșianu atrage marelui poet atracție față de vărul său, poetul Andrei Mureșanu, căruia îi dedică celebrul poem „Mureșianu", pe care-l trimite la „Convorbiri literare", însoțit de „o confesiune": „Fără cea mai mică teamă de procurori și de judecători, de instrucțiune, în ciuda organelor siguritătii publice, am compus un tablou dramatic, a cărui figură principală e Andrei Mureșianu... mă tem că justiția va pune mâna pe mine...". Se pare că interdicțiile politice a determinat publicarea poemului atât de valoros doar post-mortem.

Un alt brașovean, savantul Nicolae Teclu (1839—1916) leagă prietenie cu Eminescu, în calitatea pe care o avea la Viena de președinte al „Comitetului studenților români academici pentru serbarea de amintire a mormântului lui Ștefan cel Mare", în cadrul căreia Eminescu era secretar și bibliotecar, organizând serbarea și cu sprijinul altui brașovean, Diamandi Manole, care obține importante resurse financiare. Societatea fuzionează cu „România jună", condusă de Slavici, având în conducere pe brașoveanul Sterie N. Ciurcu (casier al societății), venit și el la Putna, alături de Eminescu.

Tot la Viena, Eminescu cunoaște pe vărul lui Sterie Ciurcu, pe Al. Ciurcu, alături de care va lucra ulterior la redactarea ziarului „Timpul", precum și pe brașoveanul Gheorghe Nica, fiul unui cunoscut negustor brașovean, Gheorghe Nica (unul din membrii fondatori ai liceului „Andrei Șaguna" din Brașov). Activând la București, în cadrul ministeriatului lui Titu Maiorescu ca bancar, Gheorghe Nica continuă prietenia cu Eminescu, mai ales în perioadele de grea boală pentru marele poet.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. VASILE OLTEAN

Mircea Eliade a accentuat ideea de „centru" şi a interpretat pe larg simbolismul centrului în cadrul mitului, sau al mitului religios, pentru a vorbi quasi-pleonastic.

Problema caracterului „locului" reprezintă una din ideile fundamentale ale operei lui Eliade, după cum recunoaşte Sam Gill, profesor de studii religioase la Universitatea din Colorado (vezi articolul său: „No Place to Stand: Jonathan Z. Smith as **Homo Ludens**: the Academic Study of Religion **sub specie Ludi**", în **AAR. Journal of the American Academy of Religion**, Summer 1998, vol. 66, Nr. 2, pp. 283—312).

Claude Levi-Strauss (**The Savage Mind**) a fost şi el de acord că locul joacă un rol deosebit de important într-un sistem. Mai precis, cum îl citeşte S. Gill pe Levi-Strauss, ceea ce face un loc să fie sacru e să se afle în locul lui adevărat.

În aceeaşi ordine de idei putem spune că ceea ce face ca locul să fie sacru este menirea pe care el ar trebui s-o împlinească.

Ideea de loc reprezintă şi presupune stabilitate, temei, temelie, cadru unde se întâmplă ceva, unde este menit să se întâmple sau este posibil să se întâmple ceva.

Când ceea ce se întâmplă e înţeles ca legat de un anumit loc, acest loc devine centru, deci joacă un rol însemnat, precis în desfăşurarea unui eveniment, devine element definitoriu, de ordine într-un sistem, şi de aici, caracterul sacru al locului, după Levi-Strauss.

Ceea ce se întâmplă într-un loc locuieşte locul acela. Reuşita întâmplării, a ceea ce se petrece ţine de integrarea armonioasă a celor doi factori: ceea ce se petrece şi locul. Iar reuşita locului ţine de felul cum este locuit, de uzitarea lui, aşa cum, de pildă reuşita pietrei stă în ceea ce artistul face din ea: acelaşi lucru îl spune Thomas Barrie despre arhitectură: „O operă de arhitectură este reuşită numai în măsura în care poate fi analizată şi evaluată din punctul de vedere al locuirii şi uzului ei, iar în cazul experienţelor religioase, în măsura în care ea creează şi devine parte dintr-un pelerinaj spre un loc sacru" (**Spiritual Path, Sacred Place; Myth, Ritual and Meaning in Architecture**, Boston, Shambhala,

Lumea ca loc teologic

1996, 284 pp., vezi recenzia lui Robert McCarter în **Theology Today**, Aprilie 1998, pp. 106—108).

Aşa înţelege şi C. Rădulescu-Motru ideea de destin (**Timp şi Destin**, Biblioteca pentru toţi, Ed. Minerva, Bucureşti, 1997, 188 pp.). Destinul este, după filosoful român, suma tuturor posibilităţilor unui lucru, potrivit caracteristicilor şi proprietăţilor sale intrinsece, în combinaţie cu factorii de context, între care se află, desigur, locul.

Între cele două elemente, ceea ce se petrece şi locul, se creează o relaţie de intimitate care dă un plus de stabilitate fiecărei părţi şi care este parte din sacralitatea lor. Avem de a face aici cu un fenomen similar celui caracteristic Bisericii ca loc sacru, aşa cum interpretează W. Brueggemann: „Biserica e singurul **loc** [s.n.] în oraş (sat) unde fiecare te ştie pe nume" („Preaching a sub-version", în **Theology Today**, Iulie 1998, pp. 195—212, vezi p. 207).

Această intimitate facilitează o dezvoltare plenară a fiecărei părţi, fără ca ceea ce se dezvoltă într-o parte să contravină a ceea ce se dezvoltă sau există deja în cealaltă; dimpotrivă înflorirea fiecărei părţi mijloceşte o şi mai mare împletire, armonie, stabilitate, intimitate în relaţia cu cealaltă.

În consecinţă, dacă locul este scos din locul lui, din funcţionarea lui, din ceea ce-i este propriu, dacă nu-şi mai împlineşte destinul, menirea de stabilitate, temei, temelie (echivalentul dimensiunii **status quo** în teoria sistemelor) în aşteptarea unei întâmplări (echivalentul dimensiunii schimbării în teoria sistemelor), el nu mai este element de ordine, îşi pierde deci şi caracterul de sacralitate.

Deci lucrul potrivit în locul lui propriu ţine ordinea în univers, iar aceasta dă un caracter sacru universului (Sam Gill, **op. cit.**, p. 287). Acelaşi lucru îl promovează şi tacismul: lasă lucrurile să se petreacă (vezi Jean Chiriac în notele critice la volumul **Psihanaliza fenomenelor religioase** de C.G. Jung, Ed. Aropa, Bucureşti, 1998, p. 22, nota 35), nu schimba cursul firesc al ordinii, nu dezordona firea.

Cu alte cuvinte, analizând situaţia actuală a lumii, putem zice că Dumnezeu a creat lumea întreagă ca loc sacru pentru că fiecărui lucru i s-a atribuit un loc anume, ca în teoria sistemelor, de aici ordinea iniţială în toate.

Dacă ne referim la cosmos, din punctul acesta de vedere, există încă multă armonie, ordine, deci sacralitate, ceea ce înseamnă că lumea noastră mai are o şansă, o paradigmă, dar şi un izvor la care să se întoarcă.

Pe de altă parte, uitându-ne la haosul din societatea umană desacralizată, secularizată de azi, se înţelege că acesta s-ar datora unei schimbări de loc, unei neînţelegeri ori înţelegeri greşite a menirii fiecărui lucru, menire ce nu poate fi dată decât de Dumnezeu Cel ce cunoaşte taina fiecărui lucru, adâncul lui, El fiind Cel ce pe toate le-a făcut.

Dacă lucrurile, deci, nu mai sunt la locul potrivit ce li se cuvine lor potrivit calităţilor şi capacităţilor lor intrinsece pe care omul prin sine însuşi le poate cel mult bănui, dar nu şti cu precizie, atunci apare haosul.

Care este deci nefericita schimbare de loc, deplasare, des-centrare (căci fiecare lucru fiind plasat la locul potrivit este deci centrat pe el, locul reprezintă un centru, factor de centrare, de stabilitate şi armonie) din lumea noastră?

Ne putem gândi la multe. Dar una din ele, şi poate cea mai importantă este deplasarea omului.

Trăim într-o societate deplasată, descentrată pentru că omul s-a deplasat, a devenit o fiinţă deplasată care în acelaşi timp deplasează orice atinge. De aceea, şi în acest context ideatic, zicea E. Fromm că omul, în momentul în care are (posedă) ceva, distruge, strică. Acelaşi lucru îl spune şi James H. Charlesworth: „Fără o definiţie a spaţiului [locului], timpului şi legilor nu există sens. Societatea contemporană, abia dacă se poate numi o civilizaţie, este martoră a încălcării spaţiului, timpului, şi mai ales a legilor" („The Dead See Scrolls: Fifty Years of Discovery and Controversy", în The

(Continuare în pag. a 3-a)

THEODOR DAMIAN

JUBILEUL ANULUI 2000

În Iisus Hristos — Fiul lui Dumnezeu născut după trup acum 2000 de ani, umanitatea obţine o identitate nouă (făptură nouă). „Ca toţi să fie una" este un apel la această finalitate comună tuturor, o realitate ultimă dincolo de identitatea biologică, etnică, culturală.

Dacă „Ecclesiastul" era sceptic în ceea ce priveşte viaţa în general, şi cea a omului în particular căci „ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, şi, ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare" (Ecclesiastul 1,9), odată cu întruparea Fiului lui Dumnezeu omenirea a putut să spună „Iată ceva nou" (Ecclesiastul 1.10). Odată cu intrarea Fiului şi Cuvântului veşnic al Tatălui în istorie, lucrurile s-au schimbat radical. Prin jertfa Sa de pe Cruce, moartea a fost învinsă pentru eternitate, iar omul a devenit o făptură nouă. Dacă vechiul Adam a dat greş nereuşind să extindă Edenul în întregul Pământ, noul Adam — Iisus Hristos — care este, totodată şi Adam cel de pe urmă, ne-a trecut pe noi „de la moarte la viaţă şi de la pământ la cer", aşa cum cântăm în noaptea Învierii. Nu mai este o viaţă în care biologicul să-şi spună ultimul cuvânt, ci este Viaţa veşnică, este Viaţa Împărăţiei lui Dumnezeu, a celei de „a opta zi", „a veşniciei şi neînseratei zi", pe care primii oameni au pierdut-o în Eden. A trebuit să treacă un timp îndelungat, pentru ca omenirea să înţeleagă că este neputincioasă în faţa acestei realităţi. Tocmai de aceea, „la plinirea vremii" (Galateni 4,4) a venit Iisus şi ne-a dat pildă de modul în care trebuie să ne ducem viaţa; mai mult, prin jertfa Sa, ne-a răscumpărat din blestemul morţii şi al păcatului, căci „toţi umblam rătăciţi ca nişte oi, fiecare pe calea noastră, şi Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor" (Isaia 53,6). De bunăvoie S-a adus pe Sine jertfă Tatălui, pentru ca să ne deschidă nouă uşile Raiului:

„El a luat asupră-şi durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat. Şi noi îl socoteam pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu, dar El fusese străpuns pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat" (Isaia 53, 4—5).

Dar El nu a fost numai Mielul jertfit, ci şi Mielul biruitor. Prin biruinţa Sa, a dat de înţeles lumii că unicul şi singurul răspuns al problemelor ei, se află numai în Crucea şi Învierea Sa: numai prin iubire — căci Crucea înseamnă iubire — lumea poate izbândi pe calea care duce la Împărăţia lui Dumnezeu.

Se pune însă o întrebare: A înţeles oare lumea acest mesaj al iubirii necondiţionate, al iubirii jertfelnice şi iertătoare? Ce au de spus creştinii astăzi, la aproape 2000 de ani de la acele evenimente? Au înţeles ei oare mesajul Evangheliei?

Iată doar câteva întrebări la care ar trebui să răspundă şi să-şi răspundă. Dezbinarea, ura, fanatismul şi fundamentalismul religios ori de altă natură, barierele etnice, rasiale şi culturale, neglijenţa faţă de semeni şi faţă de natură, războaiele, bolile, imoralităţile şi multe altele, să fie oare un posibil răspuns la întrebările semnalate mai sus? Posibil. Tot pe atât de posibil însă este şi faptul ca ele să nu constituie o reflectare a realităţilor cotidiene. Totul depinde numai de noi.

Acum, în preajma anului 2000, omenirea încearcă să-şi găsească o nouă identitate. Are ea un model după care să se ghideze? Răspunsul este afirmativ. În Iisus Hristos — Fiul lui Dumnezeu, născut după trup acum 2000 de ani, umanitatea poate obţine o nouă identitate, poate ajunge la unitatea mult dorită. Unitatea nu înseamnă însă uniformitate: dimpotrivă, ea se afirmă cu pregnanţă în diversitate.

Evanghelia lui Iisus nu caută să anuleze diferenţele de cultură, obiceiurile, tradiţiile şi specificul fiecărui popor, ci caută armonizarea lor în persoana lui Iisus Hristos. Totuşi, dincolo de aceste bariere de identitate biologică, etnică, culturală sau de altă natură, Biserica face mereu apel la o finalitate ultimă, dând expresie în felul acesta dorinţei Mântuitorului exprimată în rugăciunea din Grădina Ghetsimani, „ca toţi să fie una". Este posibil acest lucru? Este posibil, pentru că toţi „câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin: nu mai este rob, nici liber: nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască: pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" (Galateni 3, 27—28). Ospăţul Împărăţiei nu poate fi decât o bucurie a tuturor naţiunilor şi generaţiilor împreună, pentru că Mielul i-a răscumpărat Sieşi „mulţime multă... din tot neamul şi din toate seminţiile şi popoarele şi limbile" (Apocalipsă 7.9). Mântuirea aparţine tuturor, ea fiind oferită în dar de către Iisus. De aceea, Biserica face apel la această finalitate comună tuturor, în persoana Celui care este „Alfa şi Omega, Începutul şi Sfârşitul" (Apocalipsă 21, 6). Numai aşa omenirea poate spera la un „cer nou şi pământ nou, în care locuieşte dreptatea" (II Petru 3, 13: Apocalipsă 21, 1), în care este posibil un început de viaţă nouă. Această viaţă nouă poate fi aici şi acum, iar calea care duce la ea este reconcilierea noastră a tuturor, iar reconcilierea este un dar al lui Dumnezeu.

Chemarea la reconciliere, astăzi, poate fi tema cea mai nimerită pentru procesul şi Mişcarea Ecumenică. Astfel poate fi menţinut interesul pentru pace, dreptate şi integritatea creaţiei. Mai mult, ea poate fi o mărturisire de credinţă, căci ea are ca bază reconcilierea pe care a adus-o Hristos relaţiilor dintre Dumnezeu şi lume. De aceea, creştinii sunt datori să experimenteze această nouă posibilitate — şi datorie totodată — de a fi slujitori şi martori ai reconcilierii. Întregul popor al lui Dumnezeu este chemat şi invitat să participe activ la această nouă etapă a procesului ecumenic. Dar, această reconciliere trebuie să includă nu doar oamenii, ci întreaga creaţie (Romani 8, 22—23: Coloseni 1, 20). Sursa reconcilierii se arată în dragostea lui Dumnezeu, manifestată în răstignirea şi învierea lui Iisus Hristos. Sfântul Pavel îndeamnă: „Împăcaţi-vă cu Dumnezeu!" (II Corinteni 5, 20). Oamenii pot fi conduşi la unitate doar de Hristos, căci El îi împacă transformându-i într-un singur popor nou (Efeseni 2, 11—15), un singur trup (Efeseni 2, 16—18), un singur templu sfânt (Efeseni 2, 19—22), o singură Biserică (Efeseni 5, 25—27). Din acest motiv, Biserica are datoria de a sluji reconcilierea (II Corinteni 5, 18), căci reconcilierea înseamnă „surparea peretelui vrăjmăşiei" şi „desfiinţarea duşmăniei în trupul lui Hristos" (Efeseni 2, 14: Coloseni 1, 20; Romani 5, 10). Numai prin împăcare se ajunge la o viaţă nouă, la o reînnoire şi la o nouă creaţie (II Corinteni 5, 17), deoarece oamenii redobândesc armonia cu Dumnezeu, cu ei înşişi şi cu întreaga creaţie.[1]

Numai împăcându-se cu sine şi cu întreaga creaţie, lumea va putea să-şi îndrepte privirea spre Iisus Hristos, să înţeleagă taina şi sensul întrupării şi jertfei Sale. Aşa cum spunea şi Părintele Stăniloae, istoria „nu mai poate continua fără adoptarea generală a atitudinii ce rezultă din lumina Întrupării"; ea trebuie să se manifeste pro sau contra, trebuie să-şi pună problema aderenţei sau a neaderenţei la Iisus Hristos, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu[2], „căci în Iisus Hristos Dumnezeu a descoperit calea şi destinul veşnic al omului, a deschis tuturor un viitor şi o viaţă dincolo de moarte, a adus misterul existenţei divine şi umane la uşa fiecăruia. Fără revelaţia lui Iisus Hristos, istoria ar pierde o viziune creatoare, indispensabilă, iar oamenii ar suferi în continuare, întrucât nu ar putea deveni părtaşi la istoria, mesajul şi misiunea lui Iisus (...) Cu ochii aţintiţi spre acest nume şi spre această realitate ultimă, oamenii pot fi siguri că nu vor construi viaţa şi societatea lor pe nisip, ci pe Adevărul lui Dumnezeu, care este viaţă, libertate şi iubire".[3]

Prep. LUCIAN D. COLDA

1. C.B.E. şi C.C.E.E.* — **„Reconcilierea: dar al lui Dumnezeu şi început de viaţă nouă"**. Document de lucru pentru pregătirea celei de-„A Doua Adunări Ecumenice Europene (1997)"; Geneva/St. Gallen 1995; Edit. Trinitas, Iaşi, 1995, pp. 6—7; 9—10.

2. Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE — **„Iisus Hristos sau restaurarea omului"**, ed. a II-a, Edit. Omniscop, Craiova, 1993, p. 423.

3. Pr. Prof. Dr. Ion BRIA — **„Iisus Hristos"**, Edit. Enciclopedică, Bucureşti, 1992, p. 11.

* C.B.E. — Conferinţa Bisericilor Europene.

C.C.E.E. — Consiliul Conferinţelor Episcopilor Europeni

Educaţia şi noile probleme ale tinerilor

(Urmare din pag. 1)

gul. Cei mai mulţi sunt vegetarieni. Sunt fermecaţi de poezia şi muzica care ating profund sufletul şi care se potrivesc cu starea de transă ce le-o produce utilizarea stupefiantelor.

Ei provin din diverse straturi sociale. Cei care aparţin familiilor înstărite sunt hippi **„à plein temps"** (care nu practică nici o activitate), pe când cei din clasele mijlocii sunt hippi **„à temps partial"**, care muncind pe parcursul săptămânii, revin la sfârşitul acesteia alături de confraţii lor. Sunt, de asemenea, prin excelenţă nudişti-exhibiţionişti şi adepţi ai amorului liber.

De altfel, viziunea lor asupra lumii favorizează un nou fel de pseudo-religie, care are drept prim şi important oficiat pe T. Leary, profesor la Universitatea Harvard din America şi care, în 1964, a scris faimosul manual de cult a L.S.D.-ului, „acest mister al noii religii", intitulat: „Experienţa pshiedelică".

Această pseudo-religie, care impune în mod imperios adepţilor ei ca să se supună şi să se abandoneze unei stări de hipnoză şi vis — pretinsa **„pace interioară"** — evoluează spre un fel de filozofie ale cărei principale caracteristici sunt utilizarea drogurilor şi stimularea sexului. Căci, pentru „copiii florilor" dragostea înseamnă mai ales sex.

Cea mai mare parte dintre hippi foloseşte marihuana, drog mai uşor, dar şi dezastruosul L.S.D. 25, precum şi alte amfetamine, heroina şi cocaina. Este o adevărată înlănţuire între folosirea drogului, amorul liber şi înclinarea spre exhibiţionism. Plăcerea sexuală, împinsă până la perversiune, se prezintă ca tot atât de importantă ca şi nevoia de a bea şi a mânca.

Numeroasele lor reuniuni sunt mai mult sau mai puţin nişte „happenings" — evenimente cu caracter de improvizaţei — unde fiecare se simte liber să-şi urmeze propriul capriciu şi ideile sale. Intrarea este liberă pentru oricine s-ar interesa de acest cult. Nimeni nu este obligat să facă uz de stupefiante. Majoritatea dintre ei doresc „să se răscolească din străfundurile fiinţei", cu sau fără halucinogene şi astfel să ajungă la o stare, care să-i scoată din rutina cotidiană.

Opoziţia tinerilor hippi faţă de ordinea socială stabilită îi forţează să se justifice. Astfel, B. Goldstein scrie: „Lumea în care trăim e plină de tensiuni. Sute de mii de bărbaţi şi de femei, care trăiesc şi muncesc în marile oraşe, fac lucrul acesta în detrimentul sistemului lor nervos, opintindu-se sub povara insuportabilă a tensiunilor intelectuale şi fizice, care aproape că îi desfiinţează. Pentru a rezista, ei iau medicamente întăritoare. Devin oare prin aceasta debarasaţi de stres? Nicidecum! Din fericire, ştiinţa ne-a furnizat un alt stimulent care ne eliberează cu adevărat de stres: este L.S.D.-ul. Acesta dă omului oprimat, incapabil chiar de a gândi cu claritate, o aşa de mare limpezime a ideilor, încât îl eliberează de tensiunile spiritului său. L.S.D.-ul îi conferă omului extenuat serenitate, pace şi forţă personală. Viaţa conjugală se ameliorează, căci viaţa sexuală se re-nnoieşte. Pentru a optimiza plăcerea şi sentimentul de libertate obţinut prin folosirea L.S.D.-ului, este recomandat ca acesta (drogul n.n.) să fie utilizat în colectiv, în compania altor persoane. Nu e nimic mai frumos decât un voiaj colectiv — L.S.D., adică al unui grup de persoane care gândesc şi simt în acelaşi fel". Efectele drogului se resimt chiar şi a doua zi.

. . . . . .

Consecinţele condiţiilor de igienă proprii modului de viaţă al membrilor mişcării hippi sunt înfricoşetoare: proliferarea bolilor venerice şi apariţia altora noi, precum SIDA; sporirea avorturilor şi a naşterilor problematice (L.S.D. babys).

Mult mai grozave sunt încă consecinţele psihiatrice: pierderea personalităţii şi alterarea caracterului, ca o consecinţă a degradărilor cerebrale: toate acestea duc adesea la destrămare morală, la suicid şi la schimbarea naturii cifrelor criminalităţii, ca furtul şi prostituţia minorilor, provocate de mizeria sau nevoia de drog; apariţia a noi forme de viaţă comunitară care pot fi calificate drept căsătorii colective, caracterizate prin raporturi triunghiulare, unde soţii nu mai trăiesc în cupluri. În situaţii ca acestea apare riscul incestului şi al homosexualităţii.

Dacă starea aceasta de lucruri determinată de mişcarea hippi va continua, riscăm să avem o generaţie de tineri pe jumătate sau complet debili, de întârziaţi şi alienaţi mental, de intoxicaţi şi inadaptabili la viaţa socială, inşi fără valoare şi fără ambiţii, care vor fi o ameninţare pentru ei şi pentru alţii, pe care nimic nu va putea să-i salveze, nici chiar clonajul.

Toate aceste persoane sunt victimele şi kamicazii noului „război sfânt al dragostei", martirii noii religii care umplu spitalele noastre, fiecare război având victimile sale şi fiecare religie martirii săi.

* * *

Asocierea idealului cu perversiunea, a dragostei pentru o nouă ordine socială, pentru o lume a dragostei, pe de o parte, cu refuzul realităţii, cu negarea cotidianului prin beţie şi reverie, pe de altă parte, sunt elementele în care rezidă marele pericol propriu mişcării hippi.

Cine nu ar vrea ca generaţia tânără, această mare forţă căreia îi aparţine viitorul să nu se dezvolte fără minciună şi fără stres fizic şi intelectual? Cine nu se va teme de faptul că misterele noului cult, în mod concret marihuana şi L.S.D. 25, vor distruge tinerii în corpul şi sufletul lor? Cine nu va saluta slăbirea tabuurilor retrograde? Dar, în acelaşi timp, cine nu se va înspăimânta de sălbăticia sexuală? Curentul aproape ascetic vis-à-vis de excesele (exagerările) ordinii prestabilite ar fi îmbucurător în sine, dacă n-ar fi însoţit de mizerie, de pierderea personalităţii şi de criminalitatea în creştere.

Date fiind astfel de lucruri, datoria primordială a părinţilor, în fapte şi cuvinte, este educaţia corectă a propriilor copii. Legile singure nu sunt suficiente. Aplicarea lor la literă ar conduce un hippi din doi la închisoare sau într-un centru de educaţie supravegheată.

Tinerii, la rândul lor, trebuie determinaţi să înţeleagă că nimic nu poate crea un ideal înconjurând problemele specifice vârstei lor. Cel care aspiră la valorile spirituale trebuie să fie dispus a lua asupra sa responsabilitatea şi nu a o arunca asupra părinţilor sau a altor instituţii şi agenţilor acestora. Tinerii trebuie de asemenea să facă apel la persuasiune şi la bunul exemplu spre a se păstra mai mult timp tineri.

Mijloacele de comunicare şi de informare, radioul şi televiziunea, pot foarte mult să contribuie, în această privinţă, în aşa fel încât tinerii să înţeleagă eroarea lor. Dascălii, în conlucrare cu părinţii, pot de asemenea să ajute, organizând manifestări comune pentru părinţi şi copii, aceasta cu scopul de a permite copiilor să se încredă în părinţii lor. În sfârşit, medicii trebuie să înceteze a minimaliza pericolele marihuanei şi L.S.D.-ului.

Dar şi Bisericile trebuie să-şi asume de asemenea, propriile responsabilităţi, din iubire faţă de apropiate. La ce s-ar putea însă ele aştepta, dacă ele însele rămân divizate şi nu-şi înţeleg principala lor datorie, în mijlocul divergenţelor, al controverselor, al intereselor zonale, ca şi a altor cauze şi separări care, la rândul lor, conduc încet dar sigur la ceea ce unii numesc „era postcreştină"?

Nevoile individuale şi colective ale timpului nostru nu pot să fie satisfăcute prin mari discursuri şi expresii savante, prin manifestaţii de protest împotriva anticonceptionalelor, prin condamnarea şi marginalizarea seropozitivilor şi bolnavilor de SIDA, a homosexualilor şi printr-o atitudine negativă contra nevoilor tineretului, care nu mai crede în „mituri".

În Biserică lipseşte bucuria, voioşia şi dragostea lui Hristos. Nişte feţe „respingătoare" privesc copiii şi îi alungă înainte ca aceştia să se poată exprima. Se va putea pune, după toate acestea, întrebarea pentru ce se îndepărtează copiii, îşi impun tăcerea şi îşi închid inima, afirmând că Dumnezeul dragostei, despre care li s-a povestit nu mai există, că El e mort, victimă a prostiei, a lipsei de înţelegere şi a irresponsabilităţii multora dintre slujitorii Săi (Vezi A. Culter, Die Hippies (Das Heyne Sachbuch 124), Munich, 1969).

În sfârşit, este notoriu faptul că ştiinţa produce, pentru raţiuni terapeutice, medicamente din ce în ce mai puternice, fără a reuşi până în prezent să creeze medicamente psihotrope, care să stabilizeze intelectul. Este, de aceea, necesar să existe siguranţa, obţinută pe cale legală, că astfel de produse farmaceutice să nu cadă în mâinile celor neiniţiaţi, chiar dacă aceştia s-ar numi Hippi, altfel spus: iniţiaţi!

Dacă lucrul acesta nu se va face, va trebui să începem imediat a crea noi clinici şi instituţii de specialitate pentru primirea întârziaţilor mentali şi a alienaţilor irecuperabili, căci vom avea cu adevărat nevoie de aşa ceva. Renunţarea din partea părinţilor la adoptarea unor măsuri pe linie educativă va conduce la pierzanie şi astfel orice ajutor extern va fi inutil. În acest caz, psihiatrii, generaliştii şi alţi specialişti îşi vor consacra viaţa îngrijirii unei lumi paranoice.

Putna, Viena

(Urmare din pag. 1)

Triştii ani de suferinţă ai poetului sunt însoţiţi cu dăruire şi prietenie de doctorul braşovean Constantin Popazu, vărul mentorului junimist, Titu Maiorescu, fost şi el preşedinte al societăţii „România jună" din Viena începând cu anul 1882. În toamna anului 1883, când se declanşează boala marelui poet, aflat în vacanţă de Crăciun la Maiorescu, pregăteşte internarea poetului bolnav la spitalul Ober Döbling de lângă Viena, sub îngrijirea doctorului Oberstener. În drum spre Viena, în noiembrie 1883 se face un scurt popas la Braşov, lăsând celor din gară urarea: „Trăiască România Unită". În timpul internării, Constantin Popazu, student la medicină în ultimul an, se îngrijeşte de starea poetului şi scrie lui Maiorescu mai multe scrisori, prin care îl ţine la curent asupra stării sănătăţii lui, făcându-l să-şi dea seama că „De-abia acum ni se pune mai serios problema îngrijirii lui (Eminescu)". „Diagnoza nu s-a putut face — îi scria Popazu lui Maiorescu în 26 noiembrie 1883 — pentru că a patra zi după ce l-am internat, a fost lovit de un atac de paralizie cu crampe..." Găsim în scrisorile braşoveanului Popazu nu numai amănunte impresionante asupra stării zilnice a sănătăţii poetului, dar şi compasiunea pentru suferinţa sa. „Astăzi am scos pe Eminescu la plimbare — îi scria fericit Popazu lui Maiorescu, care-l vizitase pe Eminescu cu 9 zile înainte. Tot timpul a fost liniştit şi se vede că se simte mai bine". Tot el avea să-l însoţească pe drumul de întoarcere acasă, dar eforturile conjugate ale prietenilor marelui poet, s-au dovedit în continuare zadarnice, pentru că acesta intrase în neagra neputinţă fizică şi morală, care i-a adus moartea prematură.

De la educaţie la creaţie

Educaţia nu este o meserie. Educaţia este o misiune. Înţeleasă la justa ei valoare şi practicată cu conştiinciozitate, educaţia poate fi considerată o misiune sacră, alături de preoţie. Indiferent cine este educatorul, — părinte, bunic, cadru didactic de orice nivel —, el oficiază în procesul educaţional un adevărat act de creaţie. Educaţia însăşi e un act divino-uman, dacă ne raportăm la concepţia creştină despre lume şi viaţă, despre rostul individului în context social.

Pentru a face mai bine înţelese afirmaţiile de mai sus, este necesară o pătrundere mai adâncă a problemei. Tocmai aceasta vom încerca să facem în rândurile de mai jos, pentru a oferi un temei mai solid, o motivaţie pe măsură educatorului şi procesului de educaţie.

Omul este creaţia lui Dumnezeu. O creaţie psihosomatică, unică în contextul existenţei. Omul este încununarea creaţiei, regele acesteia, menit a conduce şi stăpâni creaţia, respectiv natura, sub toate aspectele ei. Tocmai de aceea este înzestrat, spre deosebire de celelalte vieţuitoare, cu suflet nemuritor. Sufletul se manifestă prin *raţiune, voinţă* şi *sentimente*. Datorită lui, omul este capabil de creaţie şi de progres. Datorită lui, fiinţa aceasta atât de plăpândă, lipsită de arme naturale de atac sau apărare (coarne, colţi, copite, ace etc.), a reuşit nu numai să supravieţuiască, ci şi să cucerească macro şi microcosmosul. Datorită lui, omul a reuşit să cutreiere azi spaţiile cosmice, să pătrundă tainele universului, să realizeze tot ceea ce cultura şi civilizaţia poate să ne prezinte la acest sfârşit de veac şi de mileniu. Sufletul este suflare şi dar dumnezeiesc, este comoară inestimabilă, ce se încredinţează omului la venirea sa în lume.

Dumnezeu dă *potenţa*, dă *sămânţa*, educatorul trebuie să lucreze asupra acesteia, pentru a o face să crească şi să rodească. Fără educaţie, sufletul rămâne ca un cărbune acoperit de cenuşă, cărbune care nu oferă nimănui căldură sau lumină. Omul fără educaţie este o vieţuitoare cu chip de om, o vieţuitoare foarte apropiată de stadiul de sălbăticie.

Educatorul intrevine asupra sufletului încă din primele luni de viaţă. El nu oferă pruncului numai adăpost, hrană, căldură, lumină, curăţenie, ci şi educaţie propriu-zisă. Educaţia începe de la primele semne, primele sunete articulate, primele mişcări. Fie că-l învaţă să mănânce, să vorbească, să meargă, să se comporte, ori să spună poezii şi primele numere, fie că-l învaţă mai târziu ştiinţe înalte, exerciţii de gândire complicate, arte, meserii, sau, pur şi simplu, buna-cuviinţă în comportare, educatorul oficiază o adevărată liturghie în templul fiinţei omeneşti. Sufletul este capabil de receptare, de educare, depinde însă de educator, cât şi de individul însuşi, în ce măsură reuşeşte să realizeze actul educaţional.

Printr-o educaţie bine condusă, prin care individul educat creşte spiritual, educatorul face un adevărat act de creaţie, devine el însuşi un partener al lui Dumnezeu, Creatorul suprem, la creaţie. Educaţia e făcută de fiecare individ asupra lui însuşi, cât şi de educatori anume, recunoscuţi de societate ca atare.

Prin educaţie, individul se transformă pe sine însuşi, în raport cu anumite repere morale alese de el sau de societate. Am putea spune chiar că educaţia este rezultatul unei triple conlucrări: individ-educator-divinitate. Individul participă cu dorinţa, cu voinţa, cu setea lui de cunoaştere şi de desăvârşire, cu munca lui; educatorul participă cu ştiinţa, cu priceperea, cu propriul său exemplu şi, mai presus de toate, cu dragostea sa; Dumnezeu participă cu dragostea Sa, cu harul Său, care face ca educaţia să dea rod.

În primul rând educatorul are nevoie de educaţie corespunzătoare. Un cunoscut gânditor spunea că educaţia copilului începe cu douăzeci de ani înainte de a se naşte copilul. Altfel spus, educaţia copilului începe în educaţia părinţilor, cu educaţia educatorilor. Aici ne izbim de un adevărat handicap în societatea noastră actuală. Educatorii mai vârstnici sunt tributari în mare măsură ideologiei marxiste, de nuanţă materialist-dialectică. Formarea unor convingeri se realizează în timp, ci nu se schimbă peste noapte. Cu tot efortul pe care-l fac mulţi, foarte mulţi educatori, tarele rămân vizibile pentru multă vreme şi ele se reflectă şi în actul educaţional. Nu ne referim la metodologia propriu-zisă a educaţiei, ci la sistemul axiologic de referinţă, care constituie, de fapt, coloana vertebrală a unei concepţii. Pe lângă acest tribut ce trebuie să-l plătească educatorul actual, intervin o serie de factori nocivi, care accentuează, la rândul lor, prăpastia dintre ideologia educatorului şi idealul a ceea ce ar trebui să fie aceasta. Sfidarea unor valori morale, în primul rând corupţia, nepotismul, afacerismul, practicile mafiote, câştigurile facile, abenaţiile politico-scoiale, sentimentul tot mai pronunţat al injustiţiei sociale, care ajunge uneori până la debusolare sau senzaţie de inutilitate socială, sunt câţiva dintre factorii care concură la influenţarea negativă a educatorului din ziua de azi. El trebuie să facă un efort enorm pentru a se regăsi pe sine, pentru a regăsi reperele morale tradiţionale, valabile permanent în actul de educaţie. Pentru educatorul format în spiritul concepţiei marxiste, categoric atee, este dificil să se acomodeze, să cultive valorile religioase, pe care până mai ieri le combătea cu vehemenţă. Lipsa propriilor convingeri religioase, lipsa credinţei proprii în primul rând, determină situarea educatorului într-un univers impropriu, incomod. Incertitudinile educatorului se reflectă vizibil şi-n actul de educaţie. Tocmai de aceea educatorul are nevoie el însuşi de educaţie. În primul rând are nevoie de educaţie religioasă. Pentru aceasta îi stau la îndemână lecturile, emisiunile radio şi Tv., dar în primul rând participarea la cultul divin public. Participarea regulată în duminici şi sărbători la Sfânta Liturghie, primirea Sfintelor Taine şi în special Sfânta Spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie, dau educatorului un fundament religios moral solid, care-l ajută să se regăsească pe sine şi reperele morale de care avea nevoie în actul educaţiei. Însuşindu-şi o concepţie religioasă despre lume şi viaţă, educatorul va înţelege caracterul de misiune, pe care trebuie să-l aibă educaţia propriu-zisă. Va înţelege că prin actul educaţiei el însuşi are posibilitatea să păşească pe urmele lui Hristos. Mântuitorul a fost învăţător, profet şi arhiereu. Ce poate fi mai sublim pentru un educator decât să înţeleagă că prin lucrarea lui de educaţie continuă lucrarea lui Hristos în lume, pur şi simplu face şi el un mic apostolat. Însuşindu-şi concepţia religioasă despre lume şi viaţă, în speţă despre educaţie, educatorul va înţelege educaţia nu ca pe o meserie, ori ca pe o corvoadă oarecare, menită să-i asigure existenţa materială şi un anumit statut social, ci o misiune sfântă. El va oficia actul creaţiei cu migala cu care sculptorul oficiază lucrarea sa asupra bolnavului de piatră. Rezultatul final al sculptorului este îngerul eliberat din bolovanul inutil şi incomod; rezultatul final al educatorului este sfântul, iar în cel mai rău caz omul de omenie, capabil, prin însuşirea valorilor religios-morale, de a se apropia cât mai mult de Dumnezeu şi de a fi cât mai util societăţii. Educatorul va conştientiza faptul că el este chemat să lucreze şi să cizeleze însuşi chipul lui Dumnezeu din om, sufletul. A lucra cu această scânteie dumnezeiască, a-i da strălucire şi lumină, presupune cu necesitate ca tu însuţi, ca educator, să fii flacără sau, cel puţin făclie. Apropierea de sufletul copilului fără conştiinţa că te apropii de o scânteie dumnezeiască este o profanare a actului creaţiei, este o sărutare a lui Iuda. Prin educaţie ajutăm acel crâmpei de chip al lui Dumnezeu din om să crească spre desăvârşire să tindă spre asemănarea cu Dumnezeu. Educatorul devine astfel un coautor în creaţie. El creează un om nou, un om deplin, un om capabil de a fi, într-adevăr, un rege al creaţiei. Un educator adevărat devine colaborator al lui Dumnezeu în procesul creaţiei. El este chemat, alături de îngerii lui Dumnezeu, să prăşească, să îngrijească, să plivească, să ferească de boli şi dăunători lujerul de suflet ce i se încredinţează spre educaţie. Am putea spune că un copil încredinţat cuiva spre educaţie este un talant dat de Dumnezeu acelui educator. Dacă va lăsa acel talant aşa cum îl primeşte, înseamnă că-l îngroapă în pământ sau îl lasă ca să se afunde singur în pământ. La judecata supremă va da seamă de nepăsarea, comoditatea de care s-a făcut vinovat înaintea lui Dumnezeu, a societăţii şi, mai ales, a celui încredinţat spre educaţie. Cel care îşi face datoria cu adevărat, din talanţii primiţi reuşeşte să facă adevărată comoară. Talantul „educat" creşte, se dezvoltă în tot ceea ce are el mai frumos şi mai nobil. La rândul său va deveni el însuşi educator pentru alţii, astfel încât ceea ce a primit va fi multiplicat la nesfârşit. Fericit va fi acel educator, care se va prezenta la tronul Judecătorului Suprem şi va putea spune: „Doamne, cinci talanţi mi-ai dat dar m-am străduit şi eu, înjugând zilele cu nopţile, trudind cu sudoare şi speranţă, cu dor nestins de a face voia Ta, de a-Ţi fi slugă credincioasă, de multe ori umilit, de multe ori nerăsplătit şi am făcut din ei zece talanţi. Primeşte-i, Doamne, întru împărăţia Ta, căci sunt frumoşi, sunt strălucitori, fără pată de rugină sau de murdărie, aşa cum Tu îi doreşti întru vistieria Ta!" Răspunsul, - şi răsplata în acelaşi timp -, ni-l dă tot Sfânta Scriptură: „Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost pusă, peste multe te voi pune! Intră întru împărăţia Mea!" Mi se pare că aceasta este cea mai potrivită actualizare a pildei talanţilor. Ce răsplătire mai sublimă poate avea educatorul decât aceasta?

Al doilea subiect care participă la actul educaţiei este cel educat, respectiv copilul. El este îngerul încătuşat în materie care trebuie ajutat, asemenea sculptorului, de către educator, să se elibereze şi să-şi ia zborul spre înălţimi. De fapt, prin educaţia copilului nu se face altceva decât se împlineşte porunca Mântuitorului: „Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi pe ei!" Ori, tocmai pentru a fi „lăsaţi", ei trebuie descătuşaţi din tot felul de porniri spre cele rele, venite fie din interiorul lor, ca izbucniri ale unor tare genetice, fie însuşite din mediul, respectiv anturajul în care trăiesc. Ajutându-l pe copil să conştientizeze ceea ce este bine şi ceea ce este rău, ce atitudine trebuie să aibă faţă de un aspect sau altul al realităţii, educatorul îl învaţă pe copil să facă primii paşi spre Dumnezeu. Aici însă trebuie să se manifeste cu intensitate convingerea religios-morală a educatorului, fiindcă ea va forma fondul sufletesc al copilului, pe care se va clădi întreaga lui structură de mai târziu. Atâta vreme cât educatorul va reuşi să-l convingă pe copil că toţi oamenii sunt fraţi între ei, fii ai aceluiaşi Tată, — Dumnezeu —, şi ca atare el trebuie să se comporte ca un frate faţă de ceilalţi şi ca un fiu adevărat faţă de Dumnezeu, educatorul i-a predat copilului alfabetul bunei-cuviinţe, cu care va descifra toate tainele vieţii şi ale comportamentului socio-uman. Copilul este o fiinţă religioasă din naştere şi ca atare sentimentul religios trebuie cultivat cu stăruinţă. Prin el, copilul îşi va subordona pe parcurs toate celelalte sentimente, pasiuni şi porniri firesti copilăriei; prin el îşi va contura idealul în viaţă. Copilul va fi ajutat să înţeleagă pe-ncetul că deasupra tuturor este ochiul lui Dumnezeu, care veghează asupra lumii în general şi asupra fiecăruia în special, că faptele, vorbele şi gândurile noastre sunt scrise acolo, sus, în cartea vieţii şi de ele vom da seamă în faţa Dreptului Judecător. Copilul va înţelege că nimic din ceea ce face bine în lume nu va rămâne nerăsplătit, după cum nimic din ceea ce face rău nu va rămâne nepedepsit. Copilul îşi va forma pe-ncetul convingerea că în fiecare semen al său trebuie să vadă nu numai un frate, ci pe însuşi Hristos întrupat şi să se comporte ca atare. De mare importanţă vor fi pentru formarea lui artele şi în primul rând muzica. Cântările cu conţinut religios îi înalţă sufletul. Alături de arte, dar în primul rând, copilul îşi va însuşi rugăciunea. Ea este vorbirea cu Dumnezeu. Dacă omul va învăţa de timpuriu să vorbească cu Dumnezeu, el nu se va mai simţi singur pe tot parcursul vieţii lui. Lui Dumnezeu va învăţa să-şi spună bucuriile şi necazurile, înălţările şi decăderile, Lui îi va cere ajutor. Participarea copilului la slujbele din duminici şi sărbători alături de părinţi şi bunici, respectiv alături de educatori, dă altă dimensiune formării lui. Biserica este casa lui Dumnezeu, iar cel ce merge la biserică se întâlneşte acolo cu Dumnezeu în rugăciune. Ce bucurie mai mare este pentru un tată decât aceea de a-şi vedea copiii şi nepoţii păşindu-i pragul casei în sărbători! Câtă mâhnire trăieşte un părinte, când trec sărbătorile şi nici unul dintre copiii lui nu s-au învrednicit să-i calce pragul, să-i deschidă uşa şi să-i dea bineţe şi îmbrăţişare! Orice scuză e de prisos! Dumnezeu ne iubeşte şi ne vrea. El bate la uşa sufletului fiecăruia dintre noi. Depinde de noi dacă-i deschidem sau nu. Dacă-I deschidem, El va intra şi va cina, dacă nu-I deschidem. El se va duce mâhnit la altă casă.

Prin strădania şi lucrarea educatorului, copilul îşi va forma de timpuriu un univers al lui. Dacă în mijlocul acestui univers va fi Hristos, atunci scopul educaţiei este atins. În şcoală, copilul va fi ajutat să-şi răspundă la nenumăratele întrebări inerente vârstei căutărilor. Aici este datoria educatorului cultivat de a ajuta sufletul copilului să crească mai departe, iar educaţia primită din familie să se maturizeze, să se fundamenteze şi să capete rezistenţă. Puiul de om devine tânărul frumos şi plin de idealuri, capabil de a lupta pentru realizarea lor până la sacrificiul suprem. Aici rolul educatorului este enorm. Dacă el va şti să informeze corect, să orienteze spre valorile supreme, universal valabile, tânărul va deveni un om deplin înarmat cu tot ceea ce-i trebuie pentru a străbate viaţa cu ştiinţa nepătată, cu sufletul puternic de a zbura spre înălţimi, până la Dumnezeu. Un rol deosebit de important în această fază a procesului de educaţie îl constituie exemplul propriu. Atâta vreme cât elevul va vedea în învăţătorul, respectiv profesorul său, omul ideal, pe care simte nevoia să-l imite, el va avea un reper după care se va orienta tot restul vieţii.

Din cele câteva aspecte enunţate mai sus înţelegem mai bine cât de sublimă este arta educaţiei, arta formării omului şi cât de mare este responsabilitatea educatorului în faţa societăţii, în faţa individului primit spre educaţie, dar mai ales în faţa lui Dumnezeu.

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Lumea ca loc teologic

(Urmare din pag. a 2-a)

Princeton Seminary Bulletin, vol. XIX, Nr. 2, 1998, p. 132.).

În ce constă, aşadar, deplasarea ori schimbarea de loc a omului? În aceea că în loc să se vadă pe sine în faţa lui Dumnezeu, dependent de Dumnezeu în toate, el a ajuns să se creadă egalul lui Dumnezeu sau să-L înlăture pe Dumnezeu şi să ocupe el locul divinităţii. Această uzurpare a poziţiei divine de către om, care este deplasare şi descentrare (oarbă) în acelaşi timp, reprezintă începutul tragediei umane cu implicaţii de proporţii cosmice deja vizibile şi previzibile.

Remediul deci? O replasare a tuturor lucrurilor în poziţia proprie lor, în poziţia lor iniţială (lucru ce poate fi deja uitat, în consecinţă — irealizabil dacă se face independent de Dumnezeu), şi mai ales a omului ca fiinţă dependentă şi ascultctoare de Dumnezeu, o cultivare constantă a simţului contemplativ din noi care ne poate ajuta să înţelegem în mod adecvat rostul fiecărui lucru în univers potrivit menirii sale date de Dumnezeu.

Contemplarea este însă o formă mai avansată a metodei observaţiei (pentru că în contemplare se include şi rugăciunea), observaţie a lucrurilor ce a caratcerizat modul de studiere a naturii la filosofii empirici din vechea Grecie. De aceea când Socrate a fost în rebat de unde are atâta cunoştinţă, el a răspuns cu simplitate: „din lucrurile care nu ştiu să mintă", fapt ce presupune, desigur, o foarte atentă observare a lor, atât a fiecărui lucru în sine, cât şi în contextul său.

Observaţia care, de altfel, şi una din metodele de bază cu care operează ştiinţa. Singura problemă este că atunci când vorbim de ştiinţă, observaţia nu este asociată cu ideea de Dumnezeu, ca la vechii greci, ci dimpotrivă, e detaşată de credinţa în Dumnezeu; de aceea ea nu poate fi contemplaţie, în sensul autentic al cuvântului, de aceea rezultatul acestui tip de observaţie a adus omenirea în stadiul deplorabil de azi, dacă ne gândim la crizele şi riscurile în care se află aceasta.

Adevărata problemă constă în faptul că ştiinţa, respingând ideea de Dumnezeu, nu încearcă să înţeleagă rostul dat de Dumnezeu fiecărui lucru, ci pornind de la aceeaşi idee de descifrare a rostului atribuie ea un rost fiecărui lucru. Ori, omul nu poate atribui nimic nici unui lucru câtă vreme, cum am menţionat, el nu cunoaşte alcătuirea tainică, intrinsecă a lucrului cu posibilităţile sale totale.

Atribuirea pe care omul o face lucrurilor este deci o misatribuţie, bazată pe lipsa de înţelegere adecvată, pornită, cum am spus, din uzurparea poziţiei divine de către om.

Aşadar, remediul situaţiei actuale constă, pe scurt, în revenirea omului la Dumnezeu.

Şi primii paşi în această direcţie au început deja să se facă, aşa cum ne-o spun înşişi oamenii de ştiinţă, ca atunci când, analizând situaţia lumii de azi, conclud că ştiinţa se află bătând la porţile teologiei (Karl Giberson, „The Anthropic Principle: A Postmodern Creation Myth?", în Journal of Interdisciplinary Studies, vol. IX, Nr. 1/2, 1997,p. 84).

Prin această întoarcere la Dumnezeu, cum ar zice M. Eliade şi Levi-Strauss, s-ar reface armonia universală aşa cum a fost ea concepută şi stabilită de Dumnezeu, şi prin restabilirea armoniei lumea şi-ar recâştiga caracterul ei sacru.

Deci, dacă există un viitor acesta trebuie să fie al spiritului, în sensul în care, profetic, a spus St. John Perse: „nu există altă istorie decât aceea a spiritului".

M. Eminescu: poezia patriotică

La data când revista Familia din Pesta publica poezia De-aş avea, cu cunoscutele cuvinte ale lui I. Vulcan, în manuscrisele tânărului poet, M. Eminescu, figura, tot în anul 1866, poezia în stil folcloric **Doină, doiniţă!:**

Doină, doiniţă!
Şapte-oţele-adu din stele,
Munţii cânte tot a jale,
Vin duşmanii ţării mele;
Vin duşmanii, vin în turme,
Calce-li pustia-n urme.

Poezie patriotică prin excelenţă, poetul invocă apele să ţie calea duşmanilor ţării, iar Doina personificată să-şi încingă trupul cu arme şi sufletul cu vitejie, să încalece pe cal şi să le ţină calea:

Nu-i lăsa să treacă malul,
Stai ca stânca, stai ca dealul
Şi, de-or trece, moartea-i secă,
Luptă-te ca doisprezece,
Stânca stă, iar apa trece.

Sunt în această poezie accente de mânie şi ură, ce vor reveni şi în cele din urmă poezii eminesciene. Pe duşmani:

Foametea din urmă-i mâie,
Holera calea li ţie.

Cele patru strofe de câte şase versuri ale poeziei încep cu invocaţia: **Doină, doiniţă!**, o repetiţie obsesivă, insistentă, făcând apel astfel la cântecul specific poporului nostru, în care se tălmăceşte inima românului, în cuprinsul intrinsec al dorului, a cărui semnificaţie nu poate scăpa cititorului.

În acelaşi an se înscrie şi poezia **Din străinătate**, în care poetul cântă locul copilăriei, Ipoteştii Botoşanilor, codrul de la Baisa şi apa Drăzleucăi:

Aş vrea să văd acuma
natala mea vâlcioară,
Scăldată în cristalul pârâului
de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam
odinioară:
A codrului tenebră, poetic
labirint.

Însă mama lui i-a spus:

Dar mă tem că mi-i pricepe
Şi-o să creşti şi vei începe
Cum că codrii nu te-ncap
Şi vei lua lumea-n cap...

Şi, în acelaşi an, reluând sintagma lui Andrei Mureşanu, ca dovadă că peste aproape douăzeci de ani, ecoul acesteia era viu printre românii ardeleni, tânărul poet, ce se afla la Blaj, îndemna la redeşteptare naţională în numele Dreptăţii:

Deşteaptă-te, române, preot al
libertăţii,
Nu plânge pe cenuşa geniilor
străbuni,
E timp să nalţi stindardul
în numele Dreptăţii,
E timp să-ţi calci tiranii,
e timp să te răzbuni.

Tot acum a publicat oda: **La Bucovina:**

N-oi uita vreodată,
dulce Bucovină,
Geniu-ţi romantic, munţii în
lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltânde printre stânce
nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori.

Poezia **La Bucovina**, acest cântec de slavă, e mai mult decât un trainic ataşament, mai mult decât un prinos de recunoştinţă, mai mult decât un tainic legământ, Bucovina e pământul sfânt şi binecuvântat, unde poetul şi-a descoperit vocaţia poetică şi şi-a dobândit conştiinţa propriei sale misiuni:

... ca să cânt în lume
sună un emistih al poeziei!

Aici, la sânul „dulcei Bucovine", ursitorile, — „geniile rele" — descântându-i firul vieţii, i-au menit destinul poetic şi i-au lăsat pacea ca să-şi definească soarta pe lume, aşa cum mărturisesc versurile, dar şi cum accentua poetul în poemul (postum) **Muşat şi ursitorile.**

Cealaltă poezie, publicată în 1867: **Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie** e în linia poeziei patriotice a timpului, dar, în special, a versurilor lui D. Petrino — „talent a avut, poet era" — a poeziei acestuia **Invocaţie:**

Deci eu pentru tine,
dulce Bucovină,
Vreau să cânt un cântec
de-nfocat amor,
Căci o dimineaţă splendidă,
senină,
Ţie îţi vesteşte mare viitor,
Umbrele prea sfinte care
dorm în tine,
Dulce Bucovină, se vor
deştepta...

Şi lărgind sfera, şi a inspiraţiei şi a spaţiului geografic, M. Eminescu intona:

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce
Românie,
Ţara mea de glorii,
ţara mea de dor?
Braţele nervoase,
arma de tărie,
La trecutu-ţi mare,
mare viitor!
Viaţă în vecie, glorii,
bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală şi mândrie,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc!

Serbarea de la Putna (1871) a fost un nou prilej pentru poet de a-şi exprima sentimentele: „Măsura patriotismului nostru — afirma cu tărie poetul — va fi dată de faptele, pe care vom avea ocaziunea de-a le împlini în viitor...".

Privitor la trăirea şi tensiunea sentimentelor poetului, amintim că din timpul acestei sărbători datează numeroase versuri, fie organizate în poezii, fie strecurate în proiectele pieselor de teatru. Citâm câteva versuri din imnul La arme, simbol al căilor realizării idealului de unitate naţională:

Din laur nemuritoare ramuri,
O ţară pune-n frunte azi.
Şi-n tricolorul mândrii flamuri
Să-nfăşuri pieptul tău viteaz.
Şi smulge spada ta din teacă
Şi-ţi cheamă toţi copiii tăi.
Şi la război cu dânşii pleacă
Cu fii de şoim şi fii de zmei...

Să amintim articolele publicisticii eminesciene pe această temă, n-avem la îndemână spaţiul grafic, pe care l-am dori, doar două citate: „Oricare cetăţean are datoria de a se ocupa de viitorul patriei sale"; „Patriot e omul care contribuie la bunăstarea şi înflorirea tuturor elementelor din ţara sa; prin ridicarea simultană a tuturor, patria se ridică".

Cu Scrisoarea III, poetul se aşează în inima creaţiei sale poetice; o variantă se numea chiar: **Patria şi patrioţii**. Prima parte, inspirată din **istoria** lui I. Hammer, legenda creşterii împărăţiei otomane, a fost prelucrată şi poetizată de poet; a doua parte: convorbirea dintre Mircea şi Baiazid sfârşeşte cu bătălia de la Rovine, iar trecerea spre ultima parte o face acea „minune poetică" (L. Blaga), fragmentul folcloric „De din vale de Rovine", cu versul vestind biruinţa: **Şi să ştii că-s sănătos**, pentru a pune în anticlimax ultima parte: critică societăţii vremii.

Şi nu este fără semnificaţie faptul că poetul a reprodus textul poeziei în ziarul **Timpul**, pe care îl conducea atunci, în chiar ziua de 10 mai 1881.

Patriotismul voievodului Mircea cel Bătrân e expresia propriului patriotism eminescian:

Eu îmi apăr sărăcia şi nevoile şi
neamul.

Evocarea chipului lui Ştefan cel Mare şi Sfânt în atâtea poezii eminesciene arată dragostea şi ataşamentul poetului faţă de Eroul Moldovei, ca în schiţele de imn: Ştefan cel Mare (1883):

Ce zgomot de bucium şi arme,
ce val!
Când Ştefan se saie călare pe cal
Răspunde Suceava din urmă,
Şi nimeni nu ştie cum tu ai ajuns
Să ştii de ce munţii săgeată-ai
pătruns —
Şi-a codrului cale se curmă.

Răsună pământul de tropotul des,
De-atâta oştire de munte, de şes,
Răspunde sunare din nouri;
Cu sunet de bucium la munte
şi plai,
C-o oaste întreagă călare pe cai,
Cu steaguri cu semne de bouri.

„E mică ţărişoara noastră — constata poetul — îi sunt strâmte hotarele, greutăţile vremurilor au ştirbit-o; dar această ţară mică şi ştirbită e ţara noastră, e ţara românească, e patria iubită a oricărui suflet românesc (...) S-o facem mare pe ţărişoara noastră, prin roadele muncii noastre şi prin mărimea vrednicilor noastre (...)".

„Un popor — insista poetul — este o unitate psihologică dată, un subiect cu o conştiinţă de sine unitară, oricât de împărţit ar fi din punct de vedere statal. Această conştiinţă de sine îşi are conţinutul său spiritual: limba, literatura, obiceiurile, religia".

Evocarea istoriei naţionale („Fără cultul trecutului nu există iubire de ţară"), o întâlnim în multe poezii, culminând cu **Doina** (1883). Poetul consideră că unirea totală şi deplină a românilor şi consolidarea „statului naţional" în hotarele lui firesti, istorice, geografice şi etnice, se întemeiază pe spiritualitatea atât de originală a poporului nostru, fiind „identic în toate părţile pe care le locuieşte, popor cinstit, inimos, capabil de adevăr şi patriotism". Mesajul poetului rămâne de înfăptuit: „S-o facem mare pe ţărişoara noastră", căci, peste timp, mesajul e actual şi azi: „Dacă fiii tăi ar fi fost uniţi totdeauna, atunci şi pământul tău sfărâmoşesc rămânea unul şi nedespărţit":

De la Nistru pân' la Tisa
şi
De la munte pân' la mare şi la
Dunărea albastră.

GRAŢIAN JUCAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **1 IANUARIE 1999** — P.S. Sa a săvârşit Liturghia arhierească în Catedrală, hirotesind întru iconom pe P.C. Pr. Aurel Pavel şi întru sachelar pe P.C. Pr. Ioan Trifan, slujitori ai Catedralei.
  — A luat parte la recepţia oferită de către *Î.P.S. Mitropolit ANTONIE*, cu prilejul Anului Nou la Reşedinţa Mitropolitană.
  —Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **2 IANUARIE a.c.**, — P.S. Sa a slujit Vecernia în Catedrală.
- **3 IANUARIE a.c.** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală.
  — Vizitează canonic bisericile parohiale din Săcădate şi Colun, prot. Avrig.
- **5 IANUARIE a.c.** — P.S. Sa a luat parte, la Biblioteca ASTRA Sibiu, la manifestările omagiale prilejuite de împlinirea a 130 de ani de la apariţia revistei „Transilvania", prezentând mesajul **Î.P.S. ANTONIE.**
  — Seara a slujit Pavecerniţa Mare şi Litia în Catedrală.
- **6 IANUARIE a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrală şi sfinţirea Apei celei mari cu prilejul Bobotezei.
  — A făcut o vizită protocolară d-lui ing. Ion Popescu — prefectul judeţului Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **7 IANUARIE a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Ioan Botezătorul din Sălişte-Grui, cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură. A săvârşit sfinţirea apei şi parastasul pentru otitori.
  — În aceeaşi zi, P.S. Sa a cercetat canonic bisericile parohiale din Sibiu-Turnişor, Cristian şi Săcel, prot. Sălişte.
- **9 IANUARIE a.c.**, — P.S. Sa a vizitat cononic biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Dealul Oancei — prot. Sibiu şi „Sf. Evanghelist Luca" (Str. Lungă) din Sibiu, aflată în şantier de restaurare a picturii.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **10 IANUARIE a.c.**, — P.S. Sa a săvârşit arhiereasca liturghie în biserica „Sf. Nicolae" din oraşul Tălmaciu, jud. Sibiu rostind un bogat cuvânt de învăţătură. A cercetat parohiile Feltrinelii şi Înălţarea Domnului (Mihai Viteazul) din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.
  — Seara ia parte la dineul oficial oferit de conducerea Căminului Spital „Dr. Karl Wolf" din Sibiu, rostind un cuvânt adecvat.
  — S-a întâlnit cu Eminenţa Sa Dr. Christoph Klein — episcop al Bisericii Evanghelice C.A. din România.
- **12 IANUARIE a.c.**, — P.S. Sa a participat la Şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **15 IANUARIE a.c.**, — P.S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

Comunicat

În ziua de 28 ianuarie 1999 a continuat la Blaj, sediul mitropolitan al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă Română a fost compusă din: Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei (preşedinte), Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei (vicepreşedinte), P.S. Ioan al Oradiei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar-Patriarhal, şi P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Comisia Greco-Catolică a fost compusă din: Î.P.S. Mitropolit Lucian, Arhiepiscop de Alba Iulia şi Făgăraş (preşedinte), Î.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Maramureşului, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Mons. Francesco Pio Tamburrino.

Cea de-a doua întâlnire a Comisiilor de dialog s-a desfăşurat în acelaşi climat de deschidere, frăţietate şi sinceritate. Ne bucurăm de roadele şi de paşii concreţi făcuţi prin dialog.

1. Reafirmăm principiile de dialog stabilite împreună, la Bucureşti, în întâlnirea din 28 octombrie 1998, şi anume:
— renunţarea ocupării prin forţă a unor locaşuri de cult;
— renunţarea la acţiunile juridice sau legislative;
— renunţarea la orice formă de prozelitism;
— rezolvarea prin dialog a folosirii locaşurilor de cult.

2. Întrucât partea Ortodoxă a legat trimiterea invitaţiei din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române către Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea în vederea vizitei în România de retragerea tuturor acţiunilor juridice până la data de 22.02.1999, partea Greco-Catolică propune soluţionarea prioritară pe calea dialogului a conflictelor care au dus la începerea acestor acţiuni juridice şi astfel toate procesele vor înceta. Sperăm că această diferenţă de vederi se va rezolva ulterior.

3. Ţinând seama, pe de-o parte, că în marea majoritate a bisericilor foste greco-catolice se închină credincioşi foşti greco-catolici care astăzi sunt şi se declară ortodocşi, şi, pe de altă parte, că încă mai există comunităţi minoritare greco-catolice care nu dispun de un locaş de cult:

a. Partea ortodoxă se obligă să recunoască de facto că cele peste 100 de locaşuri de cult care în 1989 se aflau în posesia comunităţilor ortodoxe şi care acum se află în posesia şi folosinţa comunităţilor greco-catolice rămân astfel în continuare, indiferent de modul în care au fost obţinute, şi nu vor alcătui obiectul unor revendicări ortodoxe.

b. Comisiile mixte locale vor continua negocierile pentru ca în localităţile rurale unde există o parohie greco-catolică constituită şi dacă există mai multe locaşuri de cult în posesia majorităţii ortodoxe, aceasta din urmă să analizeze posibilitatea de a-i oferi parohiei greco-catolice unul din locaşuri prin consensul preotului şi credincioşilor din localitatea respectivă.

Partea greco-catolică solicită acelaşi lucru şi în localităţile urbane, inclusiv cele două Catedrale din Baia Mare şi Oradea, solicitări cu care partea ortodoxă nu este de acord.

c. Aceste negocieri trebuie încheiate în toate eparhiile cât mai curând cu putinţă pentru a face posibilă participarea părţii ortodoxe la o nouă etapă a dialogului internaţional ortodox-catolic.

d. În localităţile cu un singur locaş de cult, să se caute o soluţie acceptabilă pentru ambele părţi.

În acest sens s-a convenit să se constituie comisii locale în toate eparhiile, pentru continuarea dialogului şi la nivel local.

Ierarhii celor două Biserici, Ortodoxă şi Greco-Catolică, îndeamnă, prin acest comunicat, clerul şi credincioşii la împăcare, înţelegere şi bunăvoinţă la nivelul comunităţilor locale.

Următoarea întâlnire va avea loc în ziua de 10.06.1999 la Mânăstirea Râmeţi jud. Alba.

Rugăm pe Domnul Păcii să ne binecuvinteze străduinţile, spre a izbuti să depăşim dificultăţile inerente unui astfel de dialog, pentru ca să ajungem la un final plăcut lui Dumnezeu.

COMISIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ COMISIA GRECO-CATOLICĂ

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericeşti, I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Preşedinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 24 ianuarie 1999.

Ca şi în ceilalţi ani ea a fost precedată de o şedinţă a Consiliului Eparhial. Şedinţa a avut loc la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 23 ianuarie 1999.

Sub preşedinţia I.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 1998 şi anume:

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, întocmit şi susţinut de P.C. Pr. cons. Simion Săsăujan: Raportul sectorului economic, întocmit şi susţinut de P.C. Arhid. cons. Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit şi susţinut de P.S. Visarion Răşinăreanu; Raportul sectorului juridic, întocmit şi susţinut de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, Raportul sectorului Mânăstiri şi Viaţa monahală, prezentat de P.C. Stareţ Irineu — exarhul mânăstirilor. După prezentarea lor şi în urma discuţiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată şi alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc şi misionar, legate de viaţa bisericească a Arhidiecezei Sibiului.

A doua zi, duminică, 24 ianuarie a.c., împreună cu un sobor alcătuit din Consilierii Eparhiali şi din protopopii eparhiei, P.S. Visarion Răşinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenţi teologi sub conducerea teologului Taloş Călin din anul III.

A fost săvârşită apoi slujba de Te Deum cu invocarea Sf. Duh.

În sala de şedinţă din noua Reşedinţă s-au desfăşurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale, după care se trece la alegerea secretariatului. Din încredinţarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Răşinăreanu, a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulţumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viaţa şi activitatea Centrului nostru eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieţii bisericeşti din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1998.

În acest sens P.S. Sa a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul Eparhial şi întreaga preoţime din Arhiepiscopie a fost la înălţimea chemării Sale şi şi-a adus un aport deosebit la buna desfăşurare a activităţii pastoral-misionare şi filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului. În continuare, s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele cinci comisii menţionate mai sus şi anume:

Raportul sectorului economic, raportor dl. dr. Nicolae Suciu care, după ce a supus aprobării contul de execuţei bugetară pe anul 1998, precum şi bugetul veniturilor şi cheltuielilor pe anul 1999, a evidenţiat sursele de venituri: subvenţii de la stat, contribuţii benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activităţii atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât şi asupra altor activităţi cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. avocat Ioan Moraru, care a scos în evidenţă activitatea desfăşurată pe plan juridic şi concretizată în diverse procese susţinute în anul 1998, pe planul redobândirii unor bunuri aparţinând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum şi pe planul cercetării şi soluţionării unor reclamaţii şi sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. prof. Grigorie Cernea, care a subliniat activitatea pastoral-misionară a I.P.S. Mitropolit Antonie şi a P.S. Visarion Răşinăreanu, lucrarea caritativ-socială şi filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum şi în armată, colecta anuală a F.C.M. şi a Fondului Filantropic Eparhial, viaţa bisericească şi misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. dr. Vasile Iacob, din care reţinem aspecte legate de învăţământul teologic, unde s-a insistat asupra activităţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi a celor două Seminarii Teologice liceale din Braşov şi Făgăraş, şi a Şcolii de cântăreţi din Făgăraş, a activităţii corpului profesoral şi a studenţilor teologi, apoi la predarea religiei în şcoli şi licee, a activităţii editoriale a Centrului Eparhial, a conferinţelor preoţeşti precum şi asupra altor activităţi cu caracter cultural-bisericesc.

P.C. Arhim. Irineu Duvlea a dat citire raportului privind viaţa monahală din Arhiepiscopia Sibiului pe 1998.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul P.S. Visarion Răşinăreanu, P.C. Simion Săsăuan, consilier bisericesc, dl. prof. dr. Ovidiu Moceanu — Braşov, P.C. Arhid. Ezechil Oancea — consilier economic, P.C. Pr. prof. dr. Ilie Moldovan ş.a.

Adunarea Eparhială a hotărât ca începând din acest an în sâmbăta I din Sf. şi Marele Post (sâmbăta lui Toader) să se facă în Arhiepiscopia Sibiului parastas pentru toţi binefăcătorii ştiuţi şi neştiuţi ai Arhiepiscopiei. S-a hotărât, de asemenea, înfiinţarea unei Comisii Misionare la nivel de Eparhie şi care se va ocupa cu problemele misionare şi de apărare a credinţei ortodoxe.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P.S. Visarion Răşinăreanu, care a mulţumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial şi de la Centrele protopopeşti pentru munca depusă în anul 1998, tuturor C. preoţi care şi-au înţeles chemarea, deputaţilor eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P.S. Sa a supus la vot cele cinci referate, care au fost aprobate în unanimitate.

La agapa oficială de la Reşedinţa Mitropolitană a fost prezent I.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit un bogat cuvânt de învăţătură adresat tuturor celor prezenţi, luând astfel sfârşit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1998.

PARTICIPANT,

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ROMÂN ORTODOX - FĂGĂRAŞ

— Parohia LOVNIC

Termen de concurs: 1.II.1999 — 1.III.1999

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv. bis.,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ Editura „Humanitas" publică vol. III **„Ghidul creştinului ortodox de azi"**, de Vasile Răducă (preotul paroh al bisericii Kretzulescu, Bucureşti, 1998, 213 pag.).

„Ghidul părintelui Vasile Răducă s-a născut din întrebările noastre, ale celor lipsiţi de şansa unei educaţii religioase: întrebări cu răspunsuri simple, despre prescripţiile creştine pentru viaţa de fiecare zi, şi întrebări dificile, despre sensul acestor prescripţii şi dogme care le-a generat.

Explicate cu răbdare şi interpretate din perspectiva vremurilor de azi, străvechile norme ale Bisericii ortodoxe devin uşor de înţeles şi, poate, uşor de urmat".

Acest ghid, este foarte bun şi de folos în teologia ortodoxă. Priveşte creştinismul şi Biserica în general, Biserica ortodoxă română în special, persoanele venerate de Biserică şi obiectele de cult, cultul religios, timpul sacru şi sărbătorile, Sf. Taine şi Ierurgiile, viaţa morală, viaţa şi moartea.

Este o carte care se vrea folositoare pentru necunoscătorii în teologie şi reuşeşte într-adevăr să fie.

* * *

❁ Am primit, recent, o carte de studii, de C. Gh. Marinescu, **„Din lupta pentru independenţa şi unitatea de stat a Românilor"**, (Iaşi, vol. 59, Centrul de Istorie şi civilizaţie europeană 1998, 441 pag.).

Este o carte mare, plină de învăţăminte şi date privitoare, mai ales, la românii din Transilvania. Cine doreşte să fie la curent cu problema aceasta, trebuie neapărat să treacă prin cartea profesorului Marinescu.

Iată ce scrie I. C. Brătianu:

„[Unirea din 1918] se întemeiază pe fiinţa însăşi a neamului românesc, care de aproape două mii de ani, în mijlocul tuturor vitregiilor vremii, a ştiut să-şi păstreze neatins caracterul de conştiinţă naţională ... Ea e voită de nevoile neamului românesc, care nu poate trăi despărţit şi care, numai prin unirea laolaltă a fiilor lui, îşi poate îndeplini, cu folos pentru omenire şi cu strălucire pentru el, misiunea civilizatoare în această parte a lumii".

Această carte îşi merită lectura atentă a specialiştilor, deoarece pune în prim plan independenţa şi unitatea românilor cu cauzele şi rezultatele ei.

* * *

❁ La editura Humanitas a apărut lucrarea **„În căutarea unei lumi mai bune"**, conferinţe şi eseuri din trei decenii, de Karl R. Poper, traducere din germană de Anca Rădulescu (Ed. Humanitas, Bucureşti 1998, 251 pag.).

„Fascinante prin limbajul lor viu şi limpede, conferinţele şi eseurile reunite de autor în această culegere sunt reprezentative pentru universul tematic poperian, pendulând între epistemiologie şi filozofia socială. Iată câteva titluri din volum, subsumat ideii că tot ce vieţuieşte este „în căutarea unei lumi mai bune". Cunoaşterea şi modelarea societăţii, Logica ştiinţelor sociale, Despre impactul culturilor, O teorie obiectivă a comprehensiunii istorice, Cum văd eu filozofia, În ce crede Occidentul".

Este o carte în general plină de lucruri esenţiale, în aparenţă foarte stranii cititorului obişnuit, dar în fapt se dovedeşte până la urmă a fi foarte la îndemâna oricui. Autorul este mereu în dezlegarea unor sensuri şi într-o nouă perspectivă a sensurilor. Cartea are trei capitole mari: Despre cunoaştere, Despre istorie şi al treilea: Consideraţii recente furate din diverse surse, de la alţii.

E, de fapt, încercarea de a pune pe literă nouă o gândire veche, ceea ce şi reuşeşte.

O recomandăm ca pe o carte nouă şi folositoare celor ce scriu cărţi.

* * *

❁ P. W. Atkins publică **Regatul periodic, O călătorie pe tărâmul elementelor chimice,** traducere de Elena I. Burlacu, editura Humanitas, Bucureşti, 1998.

„Seria SCIENCE MASTER, publică simultan, în peste 25 de limbi, va cuprinde 12 cărţi de difuzare a informaţiei ştiinţifice într-o formă activă, accesibilă publicului larg.

Oamenii de ştiinţă eminenţi din domenii ce merg de la astrofizică până la zoologie îşi fac cunoscute aici ideile şi teoriile cele mai noi".

Iată ce spune Daniel C. Dennett: „Eu văd acest proiect ca pe un năvod aruncat peste lume. Recolta va fi următoarea generaţie de gânditori şi oameni de ştiinţă ai planetei noastre".

„P. W. Atkins, profesor de chimie şi fizică la Universitatea Oxford, juca rolul ghidului într-o călătorie fantastică în Regatul Periodic al elementelor chimice. Prin imagini memorabile, analogii surprinzătoare ale unor englezi, domeniul chimiei, la prima vedere arid, capătă viaţă.

Geografia, istoria, legislaţia şi instituţiile guvernamentale — toate acestea ţinând de regatul tabelului periodic al elementelor, cu peste o sută de regiuni — explică pe înţelesul tuturor alcătuirea noastră şi a cosmosului".

E o carte de chimie, dintre cele mai interesante. Poate chema la descoperirile sale pe orice cititor. Cu atât mai mult cu cât face din descoperiri un mod de atracţie. Sunt chemaţi toţi tinerii să ia parte, împreună cu autorul la descoperirile sale.

Urăm tuturor succes!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în alta valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147

SIBIU

1 şi 15 februarie

Nr. 5—8

1999

ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

În viaţa Domnului Hristos, s-au respectat cerinţele exprimate de Dumnezeu prin Moise. Un prim moment deosebit a avut loc în a opta zi de la naştere, când pruncului sfânt i s-a dat numele de Iisus, ceea ce însemnează Mântuitor, aşa cum hotărâse îngerul.

Potrivit celor afirmate de Sf. Tradiţie, toată partea bărbătească ce deschide pântecele sfânt lui Dumnezeu este. Aceasta cu atât mai vârtos este, cu cât cel născut din Fecioară este Fiul Celui fără de început, Cuvântul cel mai înainte de veci, născut din Tatăl (irmosul Întâmpinării). Cu toate că zămislirea şi naşterea lui Iisus s-a făcut mai presus de fire, prin umbrirea Duhului Sfânt, Preasfânta Fecioară Maria s-a supus întru toate legii curăţirii după naştere.

În conformitate cu cele grăite de Domnul prin Moise, la 40 de zile după naştere, Fecioara Maria, însoţită de dreptul Iosif, a plecat cu pruncul Iisus, spre a-l prezenta în templul din Ierusalim, odată cu ofranda stabilită, doi pui de porumbel. Pentru cei săraci, legea prevedea câte un porumbel, pentru arderea de tot şi respectiv pentru păcat.

Deşi drumeţi, Preacurata Fecioară cu faţa aplecată asupra pruncului, protejat de arşiţă şi de praful drumului cu o mahramă, prezentarea la templu nu a avut loc fără a fi sesizată. De abia sosiţi în faţa templului şi toată taina care se părea că învăluie prezenţa lor acolo s-a desvelit, căci deasupra pruncului a apărut o lumină vie, care i-a cuprins întreaga lui fiinţă. Un bătrân, gârbovit de zile, foarte cucernic, dreptul Simeon, stăruia în preajma templului, cu nădejdea că i se va împlini făgăduinţa dată de sus. Spera că nu va muri, până ce nu se va învrednici să-l vadă aievea cu ochii săi pe Mesia, mult dorit de patriarhi şi proorocit de profeţi. Întâmpinând-o pe Preasfânta Fecioară, dreptul Simeon a luat pruncul din braţele maicii sale şi cu toată căldura sufletului său şi cu faţa spre templu, a rostit imnul de slavă şi de mulţumire adresat lui Dumnezeu: „Acum slobozeşti pe robul tău, Stăpâne, după cuvântul tău în pace, că ochii mei văzură mântuirea ta, care ai gătit-o înaintea feţei tuturor noroadelor. Lumină spre descoperirea neamurilor şi spre slava poporului tău Israil" (Luca 2, 29—32). Rostite, acestea au produs uimire în sufletul Fecioarei Maria, precum şi al dreptului Iosif, pe care bătrânul Simeon i-a binecuvântat. Cu glas proorocesc a continuat apoi acesta atât asupra pruncului Iisus, cât şi asupra Maicii sale. A spus despre Iisus, că va fi spre ridicarea şi spre căderea multora dintru Israil. Acestea aveau să fie după cum vor şti şi vor voi să asculte sau nu vor voi să asculte de cele ce le va propovădui Iisus. Unii vor fi moşteni ai împărăţiei cerurilor, iar ceilalţi vor rămânea în afara acestei împărăţii. Cu ochi de înainte-văzător, i-a prezis Fecioarei Maria, că prin sufletul ei va trece sabie. Avea să fie martoră la patimile şi moartea pe cruce a Fiului său, în floarea vârstei, pentru izbăvirea omenirii din osânda păcatului strămoşesc.

De aceeaşi întâmpinare fericită s-a învrednicit şi proorociţa Ana, în vârstă de mai bine de o sută de ani. După o căsnicie care a durat doar şapte ani, văduvă timp de 84 de ani, nu s-a depărtat de templu, slujind continuu şi vieţuind în post şi rugăciune. După o astfel de îndelungă credincioşie şi aşteptare, s-a învrednicit să-l vadă pe pruncul Iisus, care avea să aducă izbăvirea lui Israil. Despre acestea le-a vorbit tuturor celor de faţă şi — cu pietate — a adus slavă şi mulţumire lui Dumnezeu.

Imnul „Acum slobozeşti..." (Nunc dimittis...) exprimă — în formă succintă — simţămintele strămoşilor: ale patriarhilor, ale psalmistului David, ale proorocului Isaia, evanghelistul Vechiului Testament şi ale celorlalţi proroci. Dat fiind momentul la care a fost rostit acest imn, Louis Bougaud, în a sa monografie „Iisus Hristos" (trad. de C. Ceruleanu, Bucureşti, ed. II, p. 83) l-a apreciat ca fiind cântecul de lebădă al Vechiului Testament. De fapt, imnul acesta a răsunat la încheierea măreţei opere a V.T. Prin apariţia sa în lume, Iisus avea să pregătească începutul — nu peste mult timp — al Liturghiei Noului Legământ dintre Dumnezeu şi om.

Întâmpinarea pruncului Iisus la templul din Ierusalim, la împlinirea fragedei vârste de 40 de zile, de

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

A VIII-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor

Între 3—14 decembrie 1998, în campusul Universităţii din Zimbabwe de la Harare, a avut loc cea de a VIII-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor desfăşurată în atmosfera sărbătorească a Jubileului celor 50 de ani de existenţă a acestui organism ecumenic. Tema Adunării Generale a fost „Reîntoarceţi-vă la Dumnezeu, bucuraţi-vă în speranţă".

Au fost prezenţi o mie de delegaţi ai Bisericilor membre şi patru mii de oaspeţi şi alţi participanţi. Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, condusă de P.S. Dr. Nifon Mihăiţă, Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor, a fost alcătuită din I.P.S. Iosif, Arhiepiscopul ortodox român al Europei Apusene cu sediul la Paris, Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Ştefan Resceanu de la Facultatea de Teologie din Craiova, Pr. Nicolae Apostola din cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America, Pr. Mihai Lungu de la Serviciul de Relaţii Externe Bisericeşti al Patriarhiei Române, Dl. Vlad Cubriacov, membru al Camerei Deputaţilor a Republicii Moldova şi membru al Adunării Eparhiale a Mitropoliei Basarabiei, Domnişoara Iulia Corduneanu, profesoară de religie de la Iaşi şi Domnişoara Codruţa Grădinaru, preparator la secţia Asistenţă Socială de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Au mai fost prezenţi Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniţă şi Pr. Dr. Ioan Sauca din cadrul organismelor ecumenice de la Geneva. De la Facultatea de Teologie din Sibiu au mai participat Pr. Asist. Nicolae Moşoiu, în calitate de consilier teologic şi Domnişoara Veronica Stavilă de la ciclul de studii aprofundate. Din partea Bisericilor Protestante din România au fost prezenţi la Harare Episcopii Laszlo Tökes, Dr. Kalman Csiha, Arpad Mozes şi Dr. Christof Klein, precum şi Dl. Prof. Dr. Laszlo A. Kovacs, rectorul Institutului Teologic Unic Protestant din Cluj-Napoca. O delegaţie a AIDROM-ului a fost condusă de Dl. Christian Teodorescu, secretarul executiv al acestui organism ecumenic.

La tema Adunării Generale au fost prezentate trei comunicări datorate Pastorului Dr. Wanda Deifelt din Brazilia (Metanoia), I.P.S. Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei şi al întregii Albanii (Anamnes's) şi Pastorului Dr. Kosuke Koyama din S.U.A. (Bucuraţi-vă în speranţă).

Cu mult interes au fost urmărite rapoartele prezentate de către Sanctitatea Sa Aram I, Catolicosul armean al Ciliciei, moderatorul Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor şi de către Dr. Konrad Raiser, secretarul general al Consiliului Mondial al Bisericilor. În cel dintâi a fost evaluată critic activitatea Consiliului în perioada dintre adunările generale de la Canberra şi Harare, realizările principale ale acestuia cum sunt: procesul „Spre o înţelegere şi viziune comună", Decada ecumenică a Bisericilor în solidaritate cu femeile, dar şi unele din noile provocări care stau în faţa Consiliului Mondial al Bisericilor cum sunt prozelitismul, violenţa, nevoia unei diaconii multi-dimensionale, relaţiile cu Biserica Romano-Catolică, nevoia unei stabilităţi financiare. În a doua parte a raportului a fost discutată semnificaţia celei de a 50-a aniversări a Consiliului Mondial al Bisericilor.

Secretarul general, în raportul său, a pornit de la jubileul Consiliului şi de la semnificaţia Adunării Generale de la Harare ca pregătitoare pentru intrarea Bisericilor Creştine în cel de al treilea mileniu. Pornind de la procesul „Spre o înţelegere şi o viziune comună", Dl. Raiser a descris Consiliul Mondial al Bisericilor ca pe o comunitate misionară, diaconală şi morală.

Ambele rapoarte menţionează îngrijorarea Bisericilor Ortodoxe faţă de evoluţii recente din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor cât şi nemulţumirea acestora cu privire la formele de reprezentare şi participare la luarea deciziilor precum şi dorinţa schimbării acestora pentru a se putea ajunge la un mai mare rol al Bisericilor Ortodoxe în Consiliu. Această îngrijorare s-a materializat printr-un document alcătuit de reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe, întruniţi la Tesalonic la sfârşitul lui aprilie 1998, la care s-a exprimat dorinţa continuării participării ortodocşilor la activitatea Consiliului dar şi cererea fermă de a se realiza transformări importante în cadrul acestuia. Până la înfăptuirea acestora s-a recomandat o mai redusă participare a Bisericilor Ortodoxe. Trebuie menţionat aici şi faptul că la această Adunare Generală Biserica Ortodoxă Bulgară şi-a anunţat retragerea din Consiliul Mondial al Bisericilor, după ce Biserica Ortodoxă Georgiană a făcut acelaşi lucru mai devreme. Biserica Ortodoxă Rusă a anunţat că îşi suspendă participarea la activităţile Consiliului dar a prezentat candidaţi pentru Comitetul Central şi Comitetul Executiv, care vor veni în continuare la întrunirile acestora. În acelaşi timp îşi păstrează reprezentantul permanent de pe lângă sediul din Geneva al Consiliului. Este de notat şi faptul că la această Adunare Generală au fost prezenţi şi delegaţi ai Patriarhiei Ierusalimului şi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, care absentaseră în trecut. A fost anunţată acum alcătuirea une comisii mixte care să cerceteze şi să rezolve problemele care afectează în prezent relaţiile Consiliului Mondial al Bisericilor cu Bisericile Ortodoxe.

Aceste şi alte teme au fost dezbătute în cadrul diferitelor comitete ale Adunării Generale, care au analizat împlinirile de după Canberra şi au făcut recomandări pentru perioada următoare şi au avizat pozitiv cererile pentru primirea de noi membri.

Lucrările Adunării Generale s-au desfăşurat în şedinţe plenare dar şi în grupe mici de discuţii, acestea din urmă fiind în număr de peste 140. Au mai existat şi aşa-numitele padare, în cadrul cărora Biserici sau organizaţii şi-au prezentat activitatea specifică.

Una din şedinţele plenare a fost dedicată Africii, continentul care a găzduit cea de a VIII-a Adunare Generală. Acesta a fost un bun prilej pentru a familiariza pe participanţi cu împlinirile dar şi cu problemele cu care sunt confruntaţi creştinii africani. Unul dintre cei care au vorbit cu acel prilej a

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. AUREL JIVI

*

Quo vadis Ecclesia:

Reflecţii cu privire la starea Bisericii la sfârşit de mileniu

Biserica şi lumea de azi

Ca la orice sfârşit ce sfârşeste într-un început, chiar dacă acesta este însoţit de şi bazat pe speranţă sau credinţă sau pe amândouă, şi acum, la acest sfârşit de an, de secol, de mileniu, în mintea celor mai mulţi, dacă nu chiar a fiecăruia, apar întrebările esenţiale: cum va fi tranziţia? Ce va aduce noul an, secol, mileniu? Ce va fi cu noi? Ce ne aşteaptă?

Dacă pentru indiferent ce motive am gândi că sfârşitul e sfârşitul sfârşitului probabil că întrebările ar fi de altă natură sau n-ar fi de loc, sau ar fi legate de ceea ce ne mai rămâne de făcut până la inevitabil.

În contextul acestui gen de reflecţie, în calitate de creştini, de membri ai Bisericii lui Hristos, mai ales văzând situaţia lumii de azi şi evoluţia Bisericii în timp, este justificat să ne întrebăm ce va fi cu credinţa în Dumnezeu în general, cu Biserica lui Hristos în special.

Întrebarea este justificată pentru că deşi ea este despre Biserică, este de fapt despre noi, despre propria noastră identitate şi devenire, câtă vreme Biserica este pentru membrii acesteia element definitoriu, fundamental, creator de identitate şi al unui mod de a fi.

Pentru aceasta încercăm să citim semnele timpului, ascultăm profeţii din jurul nostru, uneori neştiind să distingem pe cei falşi de cei adevăraţi, încercăm să discernem un viitor din mulţimea de date existente şi interpretări de cele mai multe ori contradictorii şi confuze.

Dacă viitorul este incert, un lucru ţinând de trecut şi prezent pare să fie cert pentru cei mai mulţi.

Creştinismul, aşa cum apare el mai ales în Occident, nu a urmat cursul ideal, acela trasat de întemeietorul lui, Mântuitorul Iisus Hristos.

Dacă lumea a fost creată ca să fie Biserică, aşa cum afirmă Sf. Părinţi, se pare că în loc ca Biserica să transforme lumea în Biserică, lumea a transformat Biserica în lume.

Nu susţinem aici că structurile autentice ale Bisericii ar fi dispărut cu totul, pentru că mai sunt încă locuri unde Biserica lui Hristos poate fi recunoscută în autenticitatea ei primară, ci ne referim pur şi simplu, în general, la felul cum este văzut creştinismul în lumea contemporană, atât din interiorul lui, cât şi din exterior.

Este cert acum că secolul luminilor a aruncat mult întuneric asupra lumii. (A se vedea critica modernă şi post-modernă a Iluminismului, din punct de vedere teologic, filosofic, sociologic; ca referinţă îl voi menţiona aici doar pe L. Newbegin, cu celebrul său volum **Foolishness to the Greeks** [Nebunie pentru el'ni]).

Deci mai ales de la Iluminism încoace şi datorită acestuia societatea umană „s-a emancipat", a ieşit de sub influenţa Bisericii, a împins Biserica de la centru la periferie, l-a plasat pe Dumnezeu la margine şi pe om la centru în aşa fel încât în cadrul individualismului creat de această mişcare, religia revelată cu toate imperativele ei morale, spirituale şi cultice a fost transformată într-o „man-made religion" incompatibilă cu ideea clasică a omului despre Dumnezeu.

La această stare de lucruri se referea P. Evdokimov când constata că s-a ajuns la timpul când oamenii pretind că au o religie dar nu găsesc un Dumnezeu pentru ea, situaţie pe care Jacques Derrida o numea „religie fără religie".

Declinul Bisericii

Ceea ce am descris până acum este rezultatul înghiţirii religiei de către cultură. Cultura a devenit religia de bază, religia fiind subordonată culturii (L. Dupré, „Spiritual Life and the Survival of Christianity", în Cross Currents, Fall 1998, p. 382). Este clar că Biserica joacă cum i se cântă: de aceea, făcând compromis după compromis pentru a place lumii, pentru a fi „în rând cu lumea" (în loc ca lumea să fie în rând cu Biserica), Biserica şi-a slăbit, în multe cazuri şi-a pierdut identitatea şi puterea.

Nu e de mirare că numărul membrilor bisericilor tradiţionale protestante este în declin vertiginos, în timp ce sectele fundamentaliste, mai puţin grăbite spre compromisuri cu lumea, câştigă teren.

În starea curentă de confuzie morală şi valorică lumea se aruncă violent în abis (J. Budziszewski, „The Revenge of conscience", în First Things, June/July, 1998, p. 22), ori cum spunea deja mai înainte profetic Cioran, alergăm spre propria noastră pierzare.

Problema declinului moral, cum observă J. Budziszewski, nu e de factură cognitivă, ci voliţională: căci de cunoscut cunoaştem bine ce trebuie să facem şi ce

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. dr. THEODOR DAMIAN

Lucrările Sf. Sinod al B.O.R. şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti

În ziua de 4 februarie a.c. s-au desfăşurat la Palatul Patriarhal din Bucureşti, sub preşedinţia P.F. Patriarh Teoctist al României, lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Lucrările au fost precedate de săvârşirea Sf. Liturghii şi a slujbei de Te-Deum, în Catedrala Patriarhală, la care au luat parte toţi membrii Sf. Sinod.

P.F. Părinte Patriarh a deschis şedinţa printr-o cuvântare în care, după ce a adus mulţumire lui Dumnezeu, pentru toate darurile revărsaste asupra Sf. noastre Biserici, a reliefat pe larg principalele coordonate pe care s-a desfăşurat activitatea: religioasă, misionară şi filantropică a Bisericii Ortodoxe Române pe anul 1998.

După întrunirea pe comisii s-au reluat lucrările în plen.

I.P.S. Andrei, arhiepiscop al Alba-Iuliei, a prezentat temeiurile aflate pe ordinea de zi a Comisiei pentru doctrină, viaţă monahală şi misiune socială între care amintim: Comunicatul Comisiilor de dialog dintre B.O.R. şi Biserica Greco-Catolică (Blaj 28 ianuarie 1999); referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu itinerariile pastorale ale membrilor Sf. Sinod şi Dările de seamă privind activitatea pe teren pastoral-misionară în decursul anului trecut, Proiectul de pastorală în legătură cu colecta pentru F.C.M., înfiinţarea de noi mânăstiri, acordarea de ranguri bisericeşti, analizarea activităţii desfăşurate de către Biserică în penitenciare şi în armată, darea de seamă în legătură cu activitatea Asociaţiei „Oastea Domnului", a ASCOR şi a Frăţiei Ortodoxe etc.

La Comisia canonică, juridică şi pentru disciplină s-au dezbătut între altele: procesul verbal al Colegiului Electoral Bisericesc al Episcopiei Ortodoxe Române de la Gyula (Ungaria) din 30 ianuarie 1999, privind rezultatul alegerilor pentru postul de episcop. Sf. Sinod a validat alegerea P.C. ierom. Sofronie Drincek, ca episcop de Gyula, urmând a se stabili în viitor data hirotoniei şi a instalării în această funcţie: grupajul tematic anual privind viaţa şi activitatea Bisericii noastre desprins din scrisorile şi sesizările înregistrate la Patriarhie în cursul anului trecut ş.a.

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RAŞINAREANU

Episcop-vicar

Sibiu

Despre Libertate

— conferință dată în 1969 de Mitropolitul Antonie de Sourozh* —

Trăim într-o lume decăzută, în care întreaga noastră cunoaștere a lui Dumnezeu, viața noastră și gândirea noastră sunt, în consecință, deformate. Nu este deci surprinzător faptul că noțiuni extrem de importante, precum cea de libertate, sunt foarte adesea rău interpretate și rău înțelese.

Cuvântul libertate este un cuvânt dificil, un cuvânt care a fost folosit de-a lungul secolelor în moduri diferite, nu pentru că sensul său s-a schimbat, ci pentru că a fost folosit în împrejurări istorice în continuă schimbare și aplicat unor situații complet diferite una de alta. Născut în cadrul unei relații între om și Dumnezeu, el a devenit aproape un stindard politic, a exprimat situații psihologice și aceasta face studiul subiectului nostru prea vast și prea complicat pentru a-l putea cuprinde în ansamblul său, într-un timp atât de scurt.

Înainte de a defini împreună libertatea în ea însăși, aș dori să mă opresc asupra unui aspect primordial, care este **problema libertății lui Dumnezeu și a libertății omului.** Foarte adesea există în gândirea creștinilor, și desigur a necredincioșilor, o dificultate cu privire la libertatea umană: ei nu gândesc libertatea decât în termeni de libertate necondiționată, o libertate care ar fi absolută, și de la bun început trebuie să acceptăm faptul că libertatea absolută și necondiționată aparține doar lui Dumnezeu. Libertatea umană este totdeauna o libertate condiționată și, din acest caz, o libertate care nu este absolută.

Cred că este inutil a insista asupra libertății necondiționate, absolute a lui Dumnezeu. Dumnezeu nu trăiește în cadrul unor categorii; El este; El nu e definit, El nu e condiționat în nici un fel nici de vreo necesitate interioară, nici de circumstanțe exterioare; nici în actul Său de creație, nici în relațiile Sale cu lumea creată. El nu este constrâns nici de dinăuntru ,nici de dinafară. El nu este niciodată, dacă permiteți, „la timpul trecut". El este totdeauna, în mod suprem, activ.

Omul, dimpotrivă, își trage **existența din voia lui Dumnezeu** și, din însuși acest fapt, oricare ar fi întinderea, amploarea, profunzimea libertății sale, la origine, întru început, libertatea sa pleacă d'ntr-un punct limită. Există un moment în care creatura nu este. Există un moment, în care ea este dorită de Dumnezeu și chemată la existență. Și în acest moment începe ființarea sa, începe libertatea sa. Nu se poate pune, deci, problema unei libertăți absolute în sensul unei libertăți care se definește ea însăși; ea este dată, deci e limitată.

Pe de altă parte, libertatea umană este limitată în alte două moduri. Oricare ar fi alegerea pe care o face omul în cursul vieții sale, oricare ar fi voia sa — că tinde spre Dumnezeu sau că tinde spre partea opusă, că-L alege pe Dumnezeu sau că alege neantul și adâncul — **omul se va afla într-o zi, împreună cu toată creația, față în față cu Dumnezeu** Care l-a creat. Orice s-ar întâmpla, sfârșitul vieții umane individuale și sfârșitul ultim al creației va fi o întâlnire cu Dumnezeu, care este o judecată. Oricare ar fi imaginea pe care o folosim pentru a ne reprezenta această judecată, ea este o „față în față", și anume o „față în față" în care lumea creată va da seamă de ceea ce este. Deci, la sfârșitul sfârșiturilor, libertatea umană va întâlni voința divină. Și imaginea dată de Ivan Karamazov, că va veni o zi în care într-un gest de nerăbdare și refuz „va înapoia lui Dumnezeu biletul său", este o farsă; el nu o poate face — sau, mai degrabă ,o poate face, dar nu e liber de a recădea în neantul din care voia lui Dumnezeu l-a tras fără ca el să fi luat parte la acest act primordial care l-a așezat față în față cu Dumnezeu și care l-a așezat cot la cot cu celelalte creaturi.

Și, în fine, există un al treilea mod prin care, la însăși originea sa, libertatea umană este limitată. Omul nu alege și nu își definește natura. Natura sa umană, oricare ar fi măreția vocației sale, este un dat și, chiar înaintea căderii omului, înaintea marii tragedii care l-a separat pe om de Dumnezeu și a provocat lipsa de armonie în tot ceea ce Dumnezeu a creat, chiar atunci când totul era armonie, armonia aceasta era una definită printr-un act divin la care omul nu participa. El era cel care primește, dar nu cel care este la originea acestui act. Chiar dacă am lăsa deoparte deteriorările ce rezultă de pe urma căderii, libertatea umană este condiționată, ea este limitată, orientată și nu depinde de om în mod absolut. Nu există decât un punct în care omul posedă putere fără limite asupra lui însuși și în mijlocul lumii create; acesta este actul care-i permite să dea sau să refuze inima sa. Sfântul Maxim Mărturisitorul, vorbind chiar despre libertate, ne spune că Dumnezeu poate totul în afara unui singur lucru: El nu poate constrânge nici una dintre creaturile Sale să-L iubească, pentru că a iubi reprezintă libertatea supremă. În afara unei libertăți supreme care să se poată recuza sau da, actul iubirii este imposibil. Dar în afara aceleia, categoriile ființelor vii înțeleg o libertate care nu este cea a lui Dumnezeu.

Acest lucru este foarte important. Veți zice, poate, că atunci nu mai există libertate deloc. Ei bine, nu! Această libertate limitată nu este un vas închis. Omul se află puțin în poziția în care se găsește un cărăbuș atunci când un copil îl prinde și-l pune într-un pahar. Dacă încearcă să străpungă fundamentul, nu poate scăpa pentru că acesta este datul esențial care-i împiedică dispariția în neant. Dacă încearcă să scape în altă modalitate, nu poate, pentru că se ciocnește de această transparență a paharului care îi interzice să se sustragă propriei sale origini. Dacă încearcă să se depășească și să ajungă mai presus de Dumnezeu, să iasă afară, iarăși se ciocnește: și singura soluție, cea care se potrivește atât insectei-prizonier cât și omului ce crește către o libertate reală, este zborul — numai înspre înălțime, libertatea poate fi asigurată și realizată. Și, în acest punct, eu mă opresc. Iată-ne deci în fața unui fapt: cel al libertății umane față în față cu libertatea divină. Cuvântul „libertate" acoperă, de fapt, în aceste două cazuri, două realități atât de profund diferite încât ar trebui să putem face uz de două cuvinte diferite; nu le avem însă în stadiul actual.

Când, în zilele noastre, întrebăm ce este libertatea, ni se răspunde aproape totdeauna că este capacitatea unei persoane de a alege fără a fi împiedicată. Ori, această libertate de a alege între incertitudine și între indecizie — această concepție despre libertate a fost deja analizată și corectată de Descartes și, mai târziu, de Gabriel Marcel** — este un semn al naturii noastre decăzute. A putea exita între Dumnezeu și puterile întunericului, între viață și moarte, între bine și rău, a fi incapabil de-a alege fără eroare ceea ce este Viața, Dumnezeu, Binele este cu adevărat un semn de gravă boală pentru creatură. Într-un pasaj din Cartea profetului Isaia, citit la Vecernia Nașterii Domnului, în versiunea tradusă în limba greacă și numită Septuaginta, citim că înainte chiar de a putea distinge binele și răul, Copilul care va fi Mântuitorul lumii va alege binele***. Doar o ființă perfect normală și sănătoasă nu poate să se înșele atunci când alege Viața, Binele și pe Dumnezeu contra morții, a distrugerii și a răului.

În consecință, lăsăm deoparte această falsă libertate de a alege, această liberă determinare provenind dintr-o reflecție falsă asupra sensului acestui cuvânt care indică libertatea creaturii de a merge la Dumnezeu, libertate înțeleasă în acest fel de marii sfinți și învățători ai Bisericii de-a lungul secolelor. Voi da, rapid, sensul a trei cuvinte care, în limbi diferite, exprimă noțiunea de libertate.

— Primul este cuvântul latin „libertas" pe care-l regăsim în franceză, spaniolă, italiană, română:

— al doilea este „freedom", „Freiheit" și cuvintele corespunzătoare în limbile germanice:

— în fine, cuvântul rusesc „svoboda" însemnând același lucru.

Ajungem astfel, prin intermediul revoluțiilor — Revoluția franceză din 1789, revoluțiile industrială și socială din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea — să înțelegem libertatea ca libertate socială, politică și civică. Avem dreptate să o facem, atunci când vorbim la acest nivel: ea este libertatea dată oamenilor în relațiile lor umane, de a trăi atât cât e posibil întreaga lor viață fără opresiune, fără discriminare, fără persecuții pentru ceea ce ei cred a fi drept, cu condiția să lase celorlalți oameni aceeași libertate în ceea ce privește demnitatea lor, onoarea lor, condițiile lor de viață și viața lor.

Dar cuvântul „libertas" are un sens foarte precis în legile Romei: își trage originea din cuvântul latin „liber" — copil născut liber în casa unui om liber în raport cu familia sa și cu grupul social în care trăiește — și se opune lui „puer", adică acel copil născut în casa unui sclav, „the boy", cum se zicea în coloniile engleze, oricare ar fi vârsta individului. Condiția unui copil născut liber sau a unui om care a primit acest dar prin voia sorții sau de la Providență este de a cuceri ulterior și de a lua în posesie această libertate care nu poate dura dacă persoana născută liber nu dobândește capacitatea de a rămâne liberă.

Rezultând din această concepție și din această stare de libertate, se naște o **relație socială umană; rezultatul** pare un paradox: educația unui om chemat la libertate este severă și nemiloasă, este o disciplină care trebuie să-l conducă la o perfectă stăpânire de sine însuși, în așa fel încât să nu poată ceda nici temei, nici lăcomiei, nici urii, nici presiunii exterioare, nici patimilor care l-ar domina.

Chiar daca aceasta ar putea părea straniu celor care n-au reflectat îndeajuns, la încununarea unei libertăți umane perfecte — libertate înaintea oamenilor, înaintea lui Dumnezeu și înaintea lui însuși — străjuiesc cuvintele „disciplină", „obediență"****, „putere", „autoritate". Mă voi opri câteva clipe la ele.

Disciplina, obediența și autoritatea au căpătat în lumea noastră falsă și decăzută un sens eronat; când ne gândim la disciplină, ne gândim imediat la școală sau la armată, adică la situații în care o voință puternică supune, încovoaie, modelează și adeseori frânge o voință mai slabă. Gândim despre obedință în sensul cel mai mecanic în care, față în față cu această voință irezistibilă, cel ce este victima, nu are altă șansă decât de a face ceea ce i se comandă. Aceasta este o subjugare, iar nu ceea ce ni se pare că trebuie să fie o educație către armonie. Dar nici disciplina, nici obediența nu exprimă ceea ce armata sau mișcările totalitare ar numi **exercițiu**, făcând din om un robot; cuvântul „disciplină" indică **starea de discipol** în raport cu ghidul său și cu stăpânul său; apoi, un act de încredere prin care noi îi redăm inteligența noastră, inima noastră, voința noastră, modul nostru de-a trăi cu scopul de a fi **re-modelați, re-formați,** redresați și reînnoiți spre a forma chipul unuia încă și mai mare decât stăpânul nostru; cu adevărat, spre a forma chipul Celui care a zis că este „singurul Învățător și singurul Domn". Astfel, la rădăcina însăși a acestei relații stă încrederea. Sfântul Toma de Aquino spunea: „dacă vrem să învățăm, trebuie mai întâi să avem încredere în stăpânul nostru, de-ar fi stăpânul nostru un părinte-duhovnic sau Însuși Domnul Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu vorbindu-ne prin Evanghelie sau glasul Sfântului Duh răsunând în străfundul conștiinței noastre, această relație între stăpân și discipol este o relație de obediență.

Se confundă destul de des obediența cu supunerea și subjugarea, considerându-se o degradare. În realitate, cuvântul „obediență" vine din latinul „ob-audire" care vrea să zică „a asculta", a asculta intens, a asculta cu întreaga ființă cu scopul de-a învăța ceea ce până atunci era necunoscut, spre a depăși limitele propriei sale cunoașteri sau înțelegeri, spre a-și lărgi inima și percepția, spre a-și face voința suplă și viguroasă, degajată de patimi, iar trupul, capabil de-a asculta ordinele sufletului său, ale inimii sale și ale voinței sale luminate și fortificate prin puterea Dumnezeului Celui Viu. Dacă pot împinge analiza puțin mai departe, voi spune că noi începem prin a recunoaște că stăpânul la care am venit este mai mare decât noi înșine, dar că, în același timp, el este asemănător unui vitraliu, transmițându-ne o lumină care se află dincolo de el, lumina lui Dumnezeu. Vom continua, pregătiți să distrugem în noi tot ceea ce ne face incapabili de-a înțelege, de-a percepe, de-a răspunde și de-a trăi potrivit acestei lumini care ni s-a descoperit și transmis.

În acest sens, putem spune împreună cu Evanghelia, cu Sfânta Scriptură, că Hristos era perfect obedient Tatălui Său; nu era un sclav, ci un Fiu, El asculta cuvântul neexprimat și l-a rostit, fiind El însuși Cuvântul; L-a văzut pe Tatăl Său lucrând și a împlinit lucrările lui Dumnezeu în istorie; era perfect obedient pentru că tot ceea ce era în Tatăl a devenit o realitate articulată, exprimată în Fiul și prin Fiul. Din partea discipolului, obediența înseamnă deci o deschidere perfectă, o transparență, o abandonare, o supleță; din partea stăpânului, poate include severitate, duritate, o învățătură prin faptă și cuvânt, care frânge voința proprie a discipolului, care îl eliberează de el însuși, îl face capabil de-a se depăși, de-a fi mai mult decât ceea ce este, — dar mai puțin decât ceea ce este chemat să devină, toată lumea fiind chemată să crească până la atingerea deplinei staturi a lui Hristos.

Aceasta poate implica faptul — și este chiar cazul situației noastre — că trebuie să renunțăm la libertatea anarhică a duhului nostru, la reacțiile pătimașe în domeniul emoțiilor, la indeciziile voinței noastre, la impulsiile trupului nostru. Aceasta presupune că ni se va cere să facem lucruri pe care nu le înțelegem încă, pentru că numai făcându-le vom putea dobândi înțelegerea care ne va ajuta să le ducem la împlinire. Hristos a zis: Dacă cineva Mă iubește, va împlini poruncile Mele... N-a spus că va avea iluminări teologice, că va avea o inimă înflăcărată sau

(Continuare în pag. a 3-a)

Traducere DANIEL POPA, student anul II, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna"

Biserica și politica*

Voi începe cu o remarcă personală. Mi se pare că este nevoie: Sunt teolog și om al Bisericii, implicat după marea schimbare din 1989 adânc în politica locală. Nu pot să stau deoparte, când se petrec la noi schimbări esențiale. A căuta un drum împreună cu politicienii spre binele urbei mi s-a părut și mi se pare vital pentru înțelegerea mea personală de a fi creștin în lumea de astăzi. Tema noastră, Biserica și politica privește, deci, viața mea bisericească, cetățenească și personală. Sunt nevoit acum să explic cum îmbin viața bisericească și angajamentul cetățenesc laolaltă.

Este foarte normal, ca în anii după schimbarea din 1989 să se pună problema legăturii între biserică și politică. Este de fapt o problemă care s-a pus și în timpul dictaturii. Dar atunci teologii noștri nu se puteau exprima liber într-un cadru mai larg asupra concepției privind legătura dintre biserică și politică. Am luptat împreună pentru pace și am discutat în conferințele noastre interconfesionale probleme de politică impuse de problematica ecumenică mondială. Am analizat tematica drepturilor omului, teologia eliberării și altele, dar am făcut acest lucru mai puțin d'ntr-o poziție aparte a bisericii ci mai mult în contextul și după cerințele politicienilor, chiar dacă și în acest cadru am încercat să articulăm poziția proprie sau bisericească.

Nu trebuie să insist asupra acestui fapt mai pe larg. Știm cu toții cum a fost. Dar doresc să specific ceea ce am putut spune și în anii de atunci. Și aceasta este prima teză a mea: Tot ce se întâmplă în lumea aceasta este întru totul și politic și religios, privește deci atât pe politicieni cât și pe oamenii bisericii. Un argument biblic este foarte ușor de găsit: „Avem un singur Dumnezeu care provoacă toate lucrurile și spre care se desfășoară toate lucrurile și un singur Domn prin care există toate lucrurile", spune Apostolul Pavel în 1 Cor 8, 6 și Romani 11, 33: „Din El și prin El și spre El sunt toate lucrurile. Slava Lui în veci".

Dacă este deci un singur Dumnezeu, care le provoacă pe toate, toate lucrurile sunt importante pentru biserică. Biserica este chemată să le ia în considerare pe toate, să le evalueze și să-și găsească poziția într-o lume condusă de Dumnezeu.

Spunând aceasta în cunoștință de cauză, nu vreau să susțin că biserica este chemată să-și spună oriunde cuvântul, să se angajeze în toate lucrurile, să ia poziție față de tot ce se întâmplă într-o țară sau în lume, Biserica nu este și nu poate fi un fel de cenzor al evenimentelor, un judecător imparțial plasat undeva sus de tot, biserica trăiește în lumea aceasta și analizează întâmplările importante căutându-și drumul ei specific în această lume, un drum care nu poate să coincidă întru totul cu drumul politicienilor sau al oamenilor în afara bisericii. În 6 teze doresc să marchez unele puncte esențiale, în trei arătând ce nu poate face biserica, iar în alte trei, unde se va implica.

A. Implicarea greșită a bisericii în politică

1. Mat 4, 9: satana spune fiului lui Dumnezeu: „Toate acestea îți voi da, dacă îngenunchezi și mă preaslăvești". Încercarea Fiului Domnului de către diavol constă în a-L induce pe o cale greșită pe Mântuitor, angajându-L în lupta pentru putere, promițându-i toată bogăția și puterea lumii. Știm însă că Fiul Domnului va primi, cum citim în Evanghelia lui Matei, la ultimul capitol, toată puterea de la Dumnezeu. Dar în timpul vieții Sale pământești nu o are și nu o acceptă. O luptă pentru putere este deci imposibilă pentru biserică, aceasta fiind trupul, reprezentanta pe pământ a Mântuitorului înviat. Bisericii îi este făgăduită viața veșnică, împărăția cerurilor și toată puterea lui Dumnezeu în cer. Dar nu pe pământ. Astfel trebuie să spunem că, o biserică care face politică de putere, se luptă pentru putere a decăzut, face ceea ce diavolul îi insuflă. Implicarea bisericii în lupta pentru putere nu este posibilă. Biserica nu rămâne biserică, dacă se implică în lupta pentru putere.

2. De asemenea biserica nu poate să facă o politică confesională, Hristos nu este împărțit și nu poate fi împărțit, cum spune apostolul Pavel (2 Cor 1, 13). Biserica fiind trupul lui Hristos, nu poate avea o poziție partinică, antiecumenică. Lupta pentru o fracțiune, o parte a bisericii, nu corespunde cu vocația bisericii. Cazul, în care o biserică luptă împotriva altei biserici arată, că biserica și-a pierdut menirea, nu mai poate fi biserică, în sensul concepției Noului Testament, a deviat de la scopul ei: mersul spre unitate.

Aceasta implică și imposibilitatea unei biserici ca biserică să acționeze împotriva altei biserici cu metode politice. Cum prevede Apostolul Pavel în 1 Cor 6, o biserică nu poate acționa în judecată o altă biserică. Problemele bisericești trebuiesc lămurite și soluționate de bisericile înșeși, fără sprijin d'n partea puterii, fără demonstrație de putere numai în spiritul dialogului frățesc. Altă soluție nu văd. Din punct de vedere teologic, al Noului Testament, acolo unde se întâmplă totuși asemenea fenomene nu mai este biserică, ci un grup de oameni, biserica ca trupul lui Hristos retrăgându-se în altă parte.

3. Biserica nu poate face politică de partid. Chiar dacă se implică în politică, chiar dacă un preot sau altul face politică, cum o fac chiar personal, niciodată biserica nu are dreptul de a se pronunța pentru un partid sau altul fără echivoc. Desigur, biserica poate să spună că un partid sau altul vine cu programul lui, cu dezideratele sale mai aproape de concepția bisericească, poate să dea și oamenilor sfaturi în preajma alegerilor, dar nu se poate lega de un partid, chiar dacă îl sprijină temporar, nu poate prelua temele politice în exclusivitate. Biserica trebuie să rămână Biserică chiar și în implicațiile politice și sociale, trebuie să aibă linia proprie dictată de Biblie, de Noul Testament, de tradiția marilor teo-

(Continuare în pag. a 4-a)

HANS KLEIN

* Referat susținut la simpozionul cu aceeași temă, ce s-a desfășurat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, în toamna anului trecut.

A VIII-a Adunare Generală

(Urmare din pag. 1)

fost Dl. Clement Janda, Secretarul General al Consiliului Bisericilor din întreaga Africă. În aceeași zi, Adunarea Generală l-a avut ca oaspete pe Excelența Sa Dl. Robert Mugabe, președintele Republicii Zimbabwe. Președintele a subliniat, în cuvântarea sa, rolul pe care mișiunile creștine l-au avut în țara sa, mai ales în domeniul educației. A scos, apoi, în evidență gestul curajos al Consiliului Mondial al Bisericilor în vremea în care poporul zimbabwian lupta pentru dobândirea independenței de stat, ideal realizat abia în 1980. O problemă abordată a fost și cea a datoriilor externe care împovărează multe națiuni africane. Domnia Sa a îndemnat Consiliul Mondial al Bisericilor „să-și asume un rol conducător în a chema lumea să se reîntoarcă la țelurile sănătoase și umane care zidesc chipul lui Dumnezeu".

Ziua de 13 decembrie a fost închinată jubileului celor 50 de ani de activitate ai Consiliului Mondial al Bisericilor, fiind rememorate momentele importante, între care cele opt adunări generale ale Consiliului. La această ocazie a fost prezent și Excelența Sa Dl. Nelson Mandela, Președintele Republicii Sud-Africane, însoțit de Dl. Robert Mugabe. Între oaspeți s-au aflat și unii participanți la cea dintâi Adunare Generală de la Amsterdam (1948) și la alte adunări generale, foști secretari generali ai Consiliului Mondial al Bisericilor.

În ultimele zile ale lucrărilor Adunării Generale de la Harare a fost ales un nou Comitet Central și un nou Comitet Executiv al Consiliului.

În ziua de 9 decembrie participanții din România la Adunarea Generală au fost oaspeții Ambasadei țării noastre din capitala Republicii Zimbabwe.

În cele două dumineci petrecute la Harare, participanții au luat parte la serviciile religioase de la diferite biserici din oraș, una dintre acestea fiind catedrala ortodoxă grecească, unde de fiecare dată, Sf. Liturghie a fost săvârșită de către Sanctitatea Sa Patriarhul Petros al Alexandriei, înconjurat de un sobor de ierarhi și preoți prezenți acolo.

Cea de a VIII-a Adunare Generală de la Harare a constituit o adevărată piatră de hotar pentru evoluția ulterioară a Mișcării Ecumenice.

Întâmpinarea Domnului

(Urmare din pag. 1)

către dreptul Simeon și de proorocița Ana, este prăznuită de Biserica dreptmăritoare în ziua de 2 februarie. În tradiția poporului nostru, această sărbătoare a fost cunoscută sub denumirea de „Stretenie".

În cadrul serviciului divin, la acest praznic, Biserica îi invită pe credincioși ca împreună să laude pe Hristos, dătătorul de viață și pe Maica sa preacurată, care — după lege — acum l-a adus pe Fiul său în biserica Domnului. Ca un prunc s-a arătat Iisus în biserica măririi sale și — în brațe fiind purtat — toate de laudă s-au umplut. Bătrânul Simeon a văzut cu ochii săi mântuirea care le-a venit oamenilor, căci Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu (la catavasii). Troparul Întâmpinării Domnului o fericește pe Fecioara Maria, că dintr-însa a răsărit soarele dreptății, luminând pe cei din întuneric. Îl fericește și pe dreptul Simeon, cu cuvintele: „Veselește-te și tu, bătrânule drepte, primind în brațe pe slobozitorul sufletelor noastre, cel ce ne-a dăruit nouă și învierea".

În tezaurul artistic păstrat în bisericile de lemn ale Maramureșului, se găsește un apreciabil număr de icoane, aparținând veacurilor al XV-lea și al XVI-lea. Dacă în veacul al XV-lea, asupra Transilvaniei și desigur și asupra Maramureșului s-a resimțit puternica înrâurire a picturii moldovenești d'n înfloritoarea epocă a lui Ștefan cel Mare și Sfânt, în veacul al XVI-lea, acest proces s-a amplificat, primind noi valențe.

În centrele mânăstirești din Moldova, s-a format un meșter zugrav anonim, ale cărui lucrări au numeroase analogii stilistice, de compoziție și costumație, cu ansamblurile picturale de la Humor, Moldovița sau Voroneț. A trecut din Moldova în Maramureș, aproximativ între anii 1540—1570, unde a pictat probabil pentru biserica de lemn din Budești (Susani) un iconostas, din care se mai păstrează două icoane prăznicare, reprezentând Nașterea lui Iisus și Întâmpinarea Domnului. Sub stratul de pictură al icoanei prăznicare „Întâmpinarea Domnului", datând din prima jumătate a secolului al XVI-lea de la Budești (Susani) se află o pictură mai veche, ce se observă fragmentar. Același meșter zugrav a pictat și în localități din zona Huedinului (Porumb M., Icoane din Maramureș, Cluj-Napoca, 1975, p. 8—9).

În biserica din Budești (Josani), alături de trei icoane de dimensiuni mari, ce făceau parte din tâmpla bisericii, datând din prima jumătate a sec. al XVII-lea, se mai păstrează doar opt din cele 12 icoane prăznicare, între care și Întâmpinarea Domnului. Meșterul iconar are o viziune realistă, personajele fiind mai puțin rigide, draperiile tratate cu largheță, fără a avea stilul grafic al picturilor de tradiție bizantină (Porumb M., op. cit., p. 12).

Pictura pe sticlă a fost practicată intens în sudul Transilvaniei: în Mărginimea Sibiului, în zona Sebeș-Laz, în Țara Oltului și în Țara Bârsei. De importanță deosebită a fost cartierul Scheilor, centru de pictură pe sticlă, pentru Țara Bârsei. Aici, pe lângă meșterii localnici, au lucrat și iconari veniți de la Nicula, a căror influență se vădește și în icoana cu tema „Stretenie", datată din sec. al XIX-lea, păstrată în colecția C. Irimie, Sibiu. Ea înfățișează pe Fecioara Maria, pe dreptul Iosif și pruncul Iisus, în brațele bătrânului Simeon. Personajele reprezentate se caracterizează prin rigiditate și simplicitate, redarea fețelor este specifică primitivismului din unele icoane de tip Nicula (Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, p. 10 și planșele nr. 54 și 55).

Pe unul, iubitorul de oameni, care cu nașterea sa a sfințit pântecele Fecioarei și mâinile bătrânului Simeon le-a binecuvântat, precum s-a căzut, creștinătatea îl solicită, zicându-i: Întâmpină-ne dar acum și pe noi, cela ce ne-ai mântuit, Hristoase Dumnezeule, și împacă lumea ta, prin jertfa prea scump sângelui tău (Condacul Întâmpinării Domnului).

Mănăstirea Sf. Treime

din comuna Suciu de Sus, judeţul Maramureş, Eparhia Maramureşului şi Sătmarului

La distanţă de 65 de km de oraşul Baia Mare şi 22 km de oraşul Târgu-Lăpuş se află, într-o frumoasă poiană, mânăstirea de maici cu hramul Sf. Treime (A doua zi de Rusalii).

Vrednicul de pomenire preotul profesor la Academia Teologică din Cluj Dr. Mureşanu Florea şi protopop în acelaşi oraş, a fost dus la canal împreună cu alţi intelectuali cu scopul de a fi exterminaţi. În perioada aceea, comuniştii, între anii 1950—1953, au arestat mulţi intelectuali şi fără nici o judecată, au fost obligaţi să muncească forţat la acest aşa zis canal Dunăre—Marea Neagră. Era un loc de tortură pentru toţi acei care sub o formă sau alta se opuneau noilor orânduieli. Aici părintele Florea când vedea că unul moare azi, altul mâine a promis lui Dumnezeu că „dacă voi scăpa cu viaţă am să-Ţi construiesc un altar, biserică sau mânăstire".

A dat Bunul Dumnezeu că a scăpat, ca prin urechile acului, cu viaţă. În Cluj nu i s-a îngăduit să ocupe nici un post. În această situaţie, vrednicul de pomenire episcopul academician P.S. Nicolae Colan al Clujului îl numeşte preot paroh în com. Suciu de Sus, jud. Maramureş. Credincioşii erau foarte mulţumiţi. De mult nu au avut un preot de talia părintelui Florea. Frecvenţa la biserică a crescut. Părintele organiza pelerinaje cu credincioşii la mânăstirile din jur: Rohia, Căşiel, Nicula. Deoarece casa parohială era ocupată în mod abuziv de către organele puterii de stat, fiind sediu de miliţie şi sfat popular, părintele Florea de la numirea lui în Suciu, din toamna anului 1953, era nevoit să stea în chirie pe la diferiţi credincioşi binevoitori. Nu a uitat de promisiunea făcută la canal. În toamna anului 1954 a găsit în poiana Brezei acel minunat loc, un colţişor de rai, unde avea să construiască o mică mânăstire din lemn şi două chilii alăturate. — În cursul anului 1955, împreună cu meşterii din sat, a adunat materialul: grinzi, bârne, scândură, corni, şindrilă etc. În primăvara anului 1956 s-a început lucrul la mânăstire. În vara caldă a fost terminată atât mânăstirea cât şi cele două chilii alăturate. Se lucra cu un entuziasm de nedescris. Bărbaţi, femei, tineret lucrau de zor, şef de echipă fiind preotul Mureşanu Florea. Era creierul acţiunii. Avea putere de convingere extraordinară. Era ascultat de toţi credincioşii.

Terenul pe care s-a construit mânăstirea a fost donat de către credinciosul Pavel al lui Arminden din Suciu de Sus. Cu ocazia hramului din anul 1956 (A doua zi de Rusalii) s-au adunat mulţi credincioşi din Suciu şi din satele din apropiere. Pentru a arăta importanţa şi frumuseţea mânăstirilor, părintele Florea a organizat excursii în grup, cu mai mulţi credincioşi pe la mânăstirile din Nordul Moldovei şi la cele din Muntenia şi Oltenia. Se pleca cu trenul şi la nevoie şi cu autocarul. Era o adevărată plăcere să te afli în apropierea acestui om. La hramul din anul 1957 au luat parte şi mai mulţi credincioşi admirând atât locul cât şi noua mânăstire, dar mai ales se simţea atmosfera de mânăstire, duh de mânăstire, unde părintele adusese două surori, două fete din sat, care intenţionau să rămână la mânăstire. Deja părintele locuia la mânăstire. Cu ajutorul coratorilor din sat s-a obţinut de la secretarul sfatului popular din sat un număr de casă. Aprobări de la forurile superioare nu a avut. Stăpânirea atee nu dorea înmulţirea locaşurilor de cult. În repetate rânduri părintele Florea argumenta ridicarea noii mânăstiri zicând: „În numele celor 150 de biserici şi mânăstiri distruse de către generalul Bukow în anul 1762, construim măcar una".

De hramul anului următor 1958 au luat parte şi doi preoţi din jur, anume părintele Pop Romulus din Strâmbu-Chiueşti şi părintele Nicu Lungu din Breaza. Împreună cu aceştia au venit mulţi credincioşi. Au fost prezente câteva sate la mânăstire cu această ocazie. Părintele Florea a rostit o înflăcărată predică aşa cum avea obiceiul, care a impresionat pe toţi cei prezenţi. De fapt a fost ultima predică rostită la mânăstire de către dânsul.

După 10 zile de la serbarea hramului părintele Florea a fost arestat. În miez de noapte oamenii securităţii, conduşi de către un pădurar care ştia locul, s-au prezentat la chilia părintelui şi până dimineaţa în zori au răsturnat toate prin cele două chilii, a fost devastată vasta bibliotecă de care dispunea. Avea în original Cazania lui Varlaam şi multe alte cărţi de valoare.

După această percheziţie amănunţită părintele a fost condus peste dealul Brezei la maşina verde a securităţii care aştepta în obcină. Nu au avut curajul să vină cu dânsul prin sat de teama unei revolte din partea credincioşilor, care ţineau foarte mult la părintele lor sufletesc. Au trecut cu maşina prin Boiereni şi de aici prin Rohia la Tg. Lăpuş şi de aici la Baia Mare, la anchetă. Ca un fulger a căzut peste sat vestea arestării părintelui. Toţi se întrebau ce putem face pentru eliberarea lui. Unii se rugau mai mult, alţii se gândeau să întreprindă demersuri pe cale judecătorească, etc.

Din dragoste faţă de părintele Florea, Consiliul Parohial din com. Suciu de Sus s-a întrunit în casa bunicului meu Chindriş Ioan, fiind acolo biroul parohial, şi împreună cu mine a redactat un memoriu adresat episcopului de Cluj, cerându-i să intervină în favoarea lui. Memoriul a fost scris de către mine şi s-au format două echipe care s-au deplasat pe la credincioşii din sat pentru a aduna semnături. S-au adunat peste 450 de semnături în favoarea preotului. Acest memoriu a fost dus la Cluj de către creştinul Leonte din Suciu de Sus. A fost înregistrat la secretariatul Episcopiei. Acest memoriu a fost redactat în data de 17 august, duminică după masă. Urmarea a fost că în data de 22 septembrie 1958, subsemnatul fiind pe atunci elev seminarist la Semniarul Teologic din Cluj, anul 4 terminat, bunicul meu Chindriş Ioan şi sfătul bisericii Ciceu Gavril am fost arestaţi. Aveam doar 19 ani şi 8 luni. Am fost încarceraţi în beciurile miliţiei din Tg. Lăpuş iar a doua zi am fost transportaţi cu ochelari, prin care nu vedeai nimic, la securitatea din Baia Mare. Aici am fost anchetaţi în legătură cu redactarea memoriului, punându-mi-se în vină şi faptul că de ce a trebuit să-l însoţesc pe preotul Florea în toate pelerinajele pe la mânăstiri etc., etc. După circa două luni am fost transferaţi la închisoarea din Satu Mare. În 17 aprilie 1959 a avut loc procesul nostru. Atunci l-am văzut pentru ultima dată pe părintele Mureşanu Florea. Dârz şi demn ca întotdeauna şi-a apărat cauza sfântă în legătură cu zidirea noii mânăstiri. Au venit nişte martori mincinoşi care la sugestia securităţii au spus multe neadevăruri în legătură cu părintele Florea. Toţi aceştia nu au murit de moarte bună. Pe unul s-a răsturnat carul cu lemne, omorându-l pe loc. Altul voind să dea cu sticla în duşmanul lui de la bufet, a nimerit în cap la fratele lui ucigându-l.

Pe părintele l-au condamnat la 25 de ani închisoare, iar pe mine la 6 ani, iar pe bunicul şi sfătul de la biserică câte 4 ani temniţă grea, cu suspendarea averii şi interdicţie pe încă 6 ani.

Părintele Mureşanu, în 1961, luna ianuarie, a decedat la închisoarea de la Aiud, iar noi fiind mai rezistenţi ne-am executat închisoarea zi la zi. După eliberare am continuat studiile la Cluj şi Sibiu şi am fost numit preot în com. Dârja, jud. Cluj, şi Recea Cristur tot în jud. Cluj. Din 1987 am fost transferat în loc. Suciu de Sus, jud. Maramureş. Aici mă prinde revoluţia din 1989.

Vechea mânăstire a părintelui Florea a fost transformată în grajd pentru oi şi apoi incendiată. Nu se mai vedeau numai locul unde a fost fundaţia mânăstirii şi a celor două chilii.

Cu binecuvântarea P. S. Iustinian, episcopul Maramureşului şi Sătmarului, s-a început construirea unei noi mânăstiri în toamna anului 1990, atunci s-a pus piatra fundamentală şi s-a sfinţit locul. Totodată s-a şi turnat fundaţia în pământ. În primăvara anului 1991 a fost turnată fundaţia în exterior, deci de la sol în sus şi a început construirea, zidirea la sfântul locaş, aşa încât la sfârşitul anului 1991 a fost terminată zidirea din cărămidă. În ianuarie 1992 s-a cumpărat tablă de aluminiu şi s-a acoperit mânăstirea, după ce mai înainte i s-a aplicat arjaua (grinzile şi cornii respectivi).

În anul 1993 s-a continuat cu tencuiala în interior şi exterior, turnarea treptelor şi începutul la clădirile anexe, chilii. Între anii 1994 şi 1997 s-a avut în vedere pictarea sfintei mânăstiri şi continuarea lucrărilor de finisare la chilii. S-a înfiinţat şi o mică gospodărie anexă. Toate acestea au fost posibile datorită perseverenţei cu care a lucrat ucenicul părintelui Florea, protosinghelul Gavriil Burzo, parohul din com. Suciu de Sus, care fiind ajutat de bunii creştini din sat, care au participat efectiv la aceste lucrări, au reuşit să ducă la bun sfârşit opera începută de dânsul şi arsă de comunişti. Ideea părintelui Florea a rămas şi iată că acum a prins contur.

În repetate rânduri ne-am bucurat de sfaturile şi prezenţa Înalţilor Ierarhi. Cu binecuvântarea lor s-au primit la început două surori, apoi s-au adăugat altele. În 1996, a fost numită ca stareţă monahia Teoctista care a îndrumat pe cele 5 surori deja prezente la mânăstire, până în noiembrie 1998, când este numită ca stareţă monahia ANTONIA.

Cu ocazia hramului (Sf. TREIME — A doua zi de Rusalii), P.S. noştri ne onorează cu prezenţa. Se adună un impresionant număr de credincioşi. Prin bunăvoinţa unor buni credincioşi s-a îmbrăcat sf. biserică a mânăstirii în haină albă ca o mireasă. S-a introdus şi încălzirea centrală pe bază de lemne, creindu-se astfel condiţii prielnice pentru rugăciune.

Începând din 1 martie 1998, la mânăstire este slujbă conform tipicului, rânduiala celor 7 Laude şi SF. LITURGHIE zilnic, fiindcă de la această dată am fost numit duhovnic la această mânăstire. Din darul lui Dumnezeu avem curent electric şi s-a introdus telefonul. Cititorii acestor rânduri sunt rugaţi să ne viziteze. Din Tg. Lăpuş până în Suciu de Sus sunt 15 km, iar de aici la mânăstire sunt 7 km. Drumul este acceptabil. Vă aşteptăm cu mult, mult drag.

PROTOSINGHEL GAVRIIL

Mânăstirea Sf. Treime — Suciu de Sus, jud. Maramureş

Despre Libertate

(Urmare din pag. 1)

vreo experienţă mistică, ci că viaţa începe întru acţiune: şi această acţiune — fie că ne este poruncită de Hristos în Evanghelie, că suntem duşi la ea de către Duhul Sfânt al lui Dumnezeu Care sălăşluieşte întru noi, că ne este sugerată de vreun intermediar uman — va fi totdeauna pentru omul cel vechi, pentru omul care nu înţelege încă, absurditate şi nebunie: de fapt, nebunia Crucii, moartea spre a fi viu, ceea ce este o ultimă şi incomprehensibilă absurditate pentru necredincios. Obedienţa devine vindecare atunci când ajunge la măsura de-a accepta ceea ce omul cel vechi din noi refuză ca fiind absurd şi nebunesc, pentru că obedienţa faţă de un om, faţă de o învăţătură precisă trebuie să ne arate capabili de-a acţiona chiar împotriva noastră, precum voieşte Dumnezeu; trebuie să ne exersăm nu numai pentru a accepta, ci şi pentru a împlini poruncile Evangheliei care sunt nebunie pentru lume, şi sunt înţelepciune şi mântuire doar pentru cei ce le primesc întru credinţă, adică întru certitudinea că Dumnezeu are dreptate în faţa întregii înţelepciuni a istoriei.

Am utilizat deja cuvântul „duritate" vorbind despre stăpân; există un pasaj într-un text creştin primitiv, Păstorul lui Herma, în care Îngerul păzitor, adresându-i-se lui Herma, îi zice: „Bucură-te, Herma, Dumnezeu este bun, El nu te va părăsi înainte de a-ţi frânge inima sau oasele tale..." **Bunătatea lui Dumnezeu este un paradox pentru iubirea noastră plină de confort (amour du confort).** Atingem aici una dintre ambiguităţile lumii noastre decăzute; nu trebuie să o înţelegem în termeni de putere, ci de autoritate, nu în termeni de „potestas", ci de „autoritas". Folosesc aceşti termeni latini deoarece, în franceză, ei au primit un sens tehnic în multe dintre discuţiile noastre religioase.

„Potestas" înseamnă că avem posibilitatea de-a obliga, „autoritas" înseamnă că avem cuvinte ale adevărului care aduc convingere. „Potestas" înseamnă „eu pot", „autoritas" înseamnă că pot adăuga un grăunte de partea cea bună a balanţei, făcând să se încline platoul. „Autoritas" vine de la „augeo" (adaug un grăunte care este decisiv). Şi aceasta explică faptul că **relaţia dintre un părinte duhovnic şi fiii săi duhovniceşti şi, fără nici o excepţie, toate relaţiile dintre Dumnezeu şi creaturile Sale şi, în fine, cele din cadrul acestor două categorii — toate relaţiile dintre membrii unei Biserici ierarhice, fie ascendente, fie descendente — nu pot fi relaţii de putere, ci numai relaţii de autoritate;** puterea de-a convinge este puterea care ne face să acceptăm adevărul Evangheliei; aceasta nu este intervenţia brutală a vreunui suveran, a vreunui stăpân divin, ci presupune o relaţie de iubire reciprocă în care cel ce ghidează, iubeşte în aşa măsură încât este gata să se dea pe de-a-ntregul celui pe care-l ghidează, iar cel ce este ghidat, este atât de perfect deschis şi predat încât poate primi tot ceea ce îi este dat de către Dumnezeu.

Cel dintâi, ghidul, devine transparent faţă de chipul lui Hristos, aşa cum ne-a fost descris El în Epistola către Filipeni: „Fiul lui Dumnezeu S-a deşertat de întreaga Sa slavă dumnezeiască pentru a deveni unul dintre noi — şi aflăm astfel pe cel de-al doilea, cel ghidat, în noţiunea creştină de smerenie (franc. „humilite", eng. „humility" din latinescul „humilitas" — n. trad.) pe care o voi defini în câteva cuvinte. În mod obişnuit, smerenia este descrisă în termeni aproape caricaturali: ori, smerenia vine de la cuvântul latinesc „humus" — teren fertil. Imaginea este clară: pământul există, noi nu ne gândim la el, găsim că e ceva normal, şi, totuşi, el niciodată nu ne lipseşte, niciodată nu ne trădează; pământul este deschis oamenilor, lui Dumnezeu şi animalelor, pământul poate primi soarele şi ploaia, sămânţa şi rebuturile pe care i le aruncăm; primeşte rebuturile, şi le impropriază şi se îmbogăţeşte; primeşte sămânţa şi o îmbracă cu o viaţă nouă; e reînnoit de soare şi ploaie şi rodeşte. Acesta este sensul smereniei şi al ultimei atitudini a discipolului care are un stăpân ce-l iubeşte. Iubirea stăpânului, oricât de dură şi de severă ar părea, este un act de iubire care dă viaţa veşnică potrivit unei ziceri a lui Gabriel Marcel: „A spune cuiva «te iubesc» înseamnă a-i spune «nu vei muri niciodată»".

Şi acesta mă conduce la o foarte scurtă remarcă asupra cuvântului „freedom", „Freiheit". Sensul de bază al cuvântului era iubirea: în engleza veche, „my free" (al meu liber) vroia să zică „iubitul meu", acest lucru este adevărat şi pentru antichitatea germană şi pentru cea gotică. Cele două cuvinte vin dintr-un cuvânt sanscrit care, în forma sa verbală, înseamnă „a iubi", la pasiv „a fi iubit", iar ca substantiv „iubitul meu". Cineva care este liber şi care este iubit; el este iubitul celui care iubeşte. Amintiţi-vă toate pasajele din Vechiul şi Noul Testament referitoare la iubirea lui Dumnezeu pentru creaturile Sale şi veţi înţelege ceea ce cuvântul „libertate" vrea să zică, aplicându-se la cei pe care El i-a creat: o iubire perfectă, totală, încât nimic n-a putut vreodată să o umbrească sau să o suprime, o iubire care a început întru bucuria creaţiei, a atins punctul său culminant în jertfa de pe Cruce şi ne va conduce la viaţa veşnică pe care nimic nu o va putea înlătura.

Doar atunci, în această taină a libertăţii, a obedienţei, a autorităţii, a libertăţii înţelese în sensul original, putem deveni cu adevărat noi înşine — şi acesta este sensul cuvântului rusesc „svoboda", format din două rădăcini, care înseamnă „a fi tu însuţi". Aceasta se poate împlini numai întru Hristos şi întru Duhul Sfânt; devenind una cu Hristos, putem depăşi sensul metaforic al expresiei „a fi copilul lui Dumnezeu" fără a fi în situaţia reală, în starea de fiu. Doar în Fiul Cel Unul-Născut, devenind una cu el prin credinţă şi botez, prin puterea lui Dumnezeu, noi devenim cu adevărat copiii, fiii Dumnezeului Celui Viu. Şi, după expresia extrem de îndrăzneaţă a Sfântului Irineu de Lyon (+202), în Fiul Cel Unul-Născut, suntem chemaţi, când Hristos Cel total („totus Christus") se va arăta la sfârşitul veacurilor, să devenim nu numai fii, la plural, ci, în unitatea noastră cu El şi între noi, să devenim FIUL Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu, totus Christus arătat.

Un ultim cuvânt. Acesta este produs în noi de puterea care se descoperă prin prezenţa în noi a Sfântului Duh dat întregii Biserici; ea adună, vivifică, ne face să creştem în acest Hristos total, la care suntem cu toţii chemaţi. Dar, în acelaşi timp, Duhul dat fiecăruia dintre noi ne umple pe fiecare în unicitatea sa, face din fiecare dintre noi, fără a se repeta, un alt „tu însuţi", fiecare fiind fără comparaţie, unic. Acest Duh este un Duh de Fiu, un Duh al adevărului şi un Duh de viaţă; şi în lumea în care trăim, trebuie să ne reamintim permanent că suntem grefaţi pe Hristosul total: nu numai pe Învierea Sa, pe Înălţarea Sa şi pe locul Său slăvit de-a dreapta Tatălui — suntem grefaţi pe Hristosul istoriei; şi acelaşi Duh Care L-a condus pe Domnul Nostru, după Botezul Său pe malurile Iordanului, în deşert, pentru a posti şi a fi ispitit şi a ieşi biruitor, acelaşi Duh Care L-a condus la Grădina Ghetsimani pentru a întâlni moartea pe care trebuia să o sufere în locul oamenilor şi pentru a-i mântui, acelaşi Duh Care, într-un mod tainic, L-a părăsit când era pe Cruce şi când a scos acel ultim strigăt al umanităţii părăsite, disperate şi fără de Dumnezeu: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?", acelaşi Duh ne-a cuprins şi ne-a condus pas cu pas, dacă acceptăm să-L considerăm pe Hristos drept Calea, drept cărarea în pustiu pentru a da acolo faţă cu ispita, cărarea în lumea oamenilor pentru a da acolo faţă cu iubirea, cu adevărul, cu credinţa atunci când oamenii au pierdut credinţa în ei înşişi, cu nădejdea când aceasta trage să moară, şi pentru a ne face părtaşi la tainele îmbucurătoare: Muntele Măslinilor şi Crucea, părăsirea extremă a Celui Care a acceptat să-şi piardă nu numai viaţa Sa omenească, ci pe Dumnezeu Însuşi, spre a-l mântui pe om.

---

* Mitropolitul Antonie (Anthony) de Sourozh s-a născut în Lausanne (Elveţia), la 19 iunie 1914, şi-a petrecut copilăria în Rusia şi Persia, de unde a emigrat cu familia, în timpul Revoluţiei bolşevice, stabilindu-se la Paris: a fost licenţiat în Fizică, Chimie şi Biologie, luându-şi doctoratul în Medicină; pe timpul celui de-al II-lea Război mondial, a slujit ca ofiţer în Armata Franţei, apoi, după căderea Franţei, ca medic-chirurg într-unul din spitalele din Paris, luând parte la mişcarea de Rezistenţă.

În 1943 a depus voturile monahale, în 1948 a fost hirotonit preot, în 1949 a ajuns în Anglia ca paroh al Comunităţii ortodoxe „St. Alban and St. Sergius", în 1950 a fost numit vicar al parohiei patriarhale ruse din Londra, iar în 1958 a fost hirotonit episcop (1962 arhiepiscop, 1966 mitropolit) pe seama Bisericii Ruse din Marea Britanie şi Irlanda.

Ia parte activă la lucrarea interbisericească şi ecumenică; a participat, ca delegat al Bisericii Ruse, la două Consilii Mondiale ale Bisericilor (1961, 1966); este autorul unor cărţi foarte apreciate precum: **Living Prayer, God and Man, Courage to Pray, The Essence of Prayer, School for Prayer** (tradusă în rom.).

** Gabriel Marcel (1889—1973), filozof şi autor dramatic francez, reflecţia sa pleacă de la raporturile umane şi de la noţiunea de „celălalt" pentru a ajunge şi a se cufunda în Dumnezeu.

*** Isaia 7, 15—16: autorul citează după traducerile critice moderne la Septuaginta, care dau mai bine seamă de original decât o face, în acest pasaj, traducerea sinodală românească, care zice: „înainte ca fiul acesta să ştie să dea la o parte răul şi să aleagă binele, pământul de care îţi este teamă... va fi pustiit";

**** Deoarece cuvântul „obedienţă" ilustrează mai bine originea latină (obaudire), îl vom folosi spre a marca sensul primordial a ceea ce astăzi numim „ascultare".

Lucrările Sf. Sinod al B.O.R

(Urmare din pag. 1)

Din tematica Comisiei Învăţământului pentru pregătirea personalului bisericesc, prezentată de P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, amintim: referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu subiectele Conferinţelor preoţeşti semestriale pe anul 1999; Sf. Sinod aprobând ca tema pe luna iunie să fie: „Prozelitismul sectar o problemă religioasă şi socială", iar tema celei de-a doua conferinţe (respectiv pentru luna noiembrie) să fie o temă la alegerea ierarhului locului; referatul în legătură cu Regulamentul de funcţionare a Comisiei de Evaluare şi Acreditare a Învăţământului preuniversitar; referatul privind respectarea normelor metodologice ale legislaţiei în vigoare pentru eliberarea „Atestatului de religie" pentru învăţământul public, fixarea locurilor la institutele de învăţământ teologic, în acest sens Sf. Sinod a hotărât a nu se mai aproba locuri suplimentare cu plată la Facultăţile de Teologie. S-a aprobat editarea unui album jubiliar, „B.O.R. în pragul mileniului III". P.S. Episcop Nifon al Sloboziei a prezentat agenda Comisiei Relaţiilor Externe Bisericeşti, dintre care amintim: Comunicatul privind întâlnirea de dialog dintre Patriarhia Română şi cea a Moscovei în problema Mitropoliei Basarabiei (Chişinău 15 ianuarie 1999); Scrisoarea S.S. Bartolomeu I, patriarhul Ecumenic, în legătură cu situaţia actuală a Bisericii Bulgare şi în legătură cu noi canonizări de sfinţi în Biserica Greciei, situaţia Colectei de la Centrele Eparhiale din anul 1998 pentru Mitropolia Basarabiei etc.

În legătură cu o eventuală vizită a Papei în România, Sf. Sinod a hotărât că P.F. Patriarh Teoctist poate adresa acestuia o invitaţie de a vizita România, în baza relaţiilor ecumenice internaţionale ale Bisericii noastre cu Biserica Romano-Catolică şi în spiritul ospitalităţii româneşti, ţinând seama şi de recenta scrisoare personală adresată P.F. Părinte Patriarh de către S.Sa Papa Ioan Paul al II-lea şi în care îşi exprimă dorinţa de a vizita curând România.

P.F. Patriarh Teoctist în calitate de preşedinte a declarat apoi închisă şedinţa de lucru şi a prorogat sesiunea pe anul 1999 a Sf. Sinod.

A doua zi, vineri, 5 februarie a.c. s-au desfăşurat la Palatul Patriarhiei lucrările şedinţei de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti pe anul 1999. Şedinţa a fost precedată de Sf. Liturghie şi de Te-Deum-ul oficiate în Catedrala Patriarhală. După constituirea Secretariatului şi după apel, P.F. Patriarh Teoctist a deschis şedinţa de lucru printr-o cuvântare adecvată. După repartizarea lucrărilor pe Comisii permanente, s-au reluat lucrările în plen, prezentându-se la Comisia Bisericească: Darea de seamă pe anul 1998 a Cancelariei Sf. Sinod privind activitatea Organelor Centrale Bisericeşti, evenimente deosebite din viaţa bisericească, activitatea misionară şi pastorală a clerului şi viaţa religios-morală a credincioşilor, aspecte ale vieţii monahale în Biserica noastră, grija faţă de locaşurile de cult etc.; Darea de seamă a Sectorului Relaţii Externe Bisericeşti privind: relaţiile cu Bisericile Ortodoxe Surori, cu Biserica Romano-Catolică, cu Bisericile Anglicane şi Protestante, cu organizaţiile ecumenice interne şi internaţionale, viaţa religioasă a comunităţilor ortodoxe române din diaspora etc.; Darea de seamă a Sectorului „Biserica şi Societatea" privind: asistenţa socială în Biserica noastră, activitatea filantropică, caritativă şi de asistenţă religioasă în penitenciare, azile de bătrâni, orfelinate şi cămine de copii, activitatea asociaţiilor, ligilor şi societăţilor cu caracter religios care funcţionează cu binecuvântarea Bisericii, activitatea B.O.R. reflectată în mass-media etc.

La orele amiezii s-a plecat în procesiune de la Palatul Patriarhal către Piaţa Unirii unde a avut loc ceremonia de sfinţire a locului şi a pietrei de temelie a Catedralei Mântuirii Neamului, ceremonie oficiată de către P.F. Părinte Patriarh Teoctist în prezenţa membrilor Sf. Sinod şi ai Adunării Naţionale Bisericeşti, a unei imense mulţimi de clerici şi de credincioşi. Au fost de faţă: dl. prof. Emil Constantinescu, preşedintele României, dl. Radu Vasile, prim ministru, preşedinţii celor două Camere, reprezentanţi ai vieţii politice, culturale din Bucureşti. Viitoarea Catedrală va avea hramul „Înălţarea Domnului şi Sf. Ap. Andrei" şi va încununa astfel gândul patriarhului Miron Cristea exprimat încă din 1925 în legătură cu înălţarea în acelaşi loc, Piaţa Unirii, a unei Catedrale a Mântuirii Neamului. Au rostit cuvântări P.F. Patriarh Teoctist şi dl. Emil Constantinescu — preşedintele României. La orele 13 în Rotonda Palatului Patriarhal au continuat lucrările Adunării Naţionale Bisericeşti prezentându-se Dările de seamă ale Sectorului Învăţământ teologic şi educaţie religioasă, Institutului Biblic şi de Misiune a B.O.R., Contul de execuţie bugetară şi Bilanţul pe 1998 al Administraţiei Patriarhale şi Instituţiilor anexe, precum şi Proiectul bugetului de venituri şi cheltuieli al acestora pe anul 1999.

Pe marginea rapoartelor au fost numeroase luări de cuvânt, după care P.F. Patriarh Teoctist a încheiat lucrările Şedinţei printr-o remarcabilă cuvântare în care după ce a adus mulţumiri tuturor celor care în anul trecut şi-au adus contribuţia la bunul mers al vieţii bisericeşti din B.O.R., a creionat programul viitor de acţiune al Adunării Naţionale Bisericeşti, al clerului şi al credincioşilor în contextul actual al societăţii româneşti, implicarea Bisericii în toate domeniile vieţii sociale şi culturale potrivit misiunii sale primite de la dumnezeiescul ei întemeietor Hristos Domnul.

Urme din trecut

Câteva date documentare despre fosta „Biserică veche" din Racovița, județul Sibiu.

În partea de sud-vest a localității, pe locul numit „La Biserica a veche", în zilele noastre se mai pot încă vedea ruinele vechiului lăcaș de închinăciune al racovicenilor. Trecătorilor li se înfățișează imaginea dezolantă a zidurilor groase de odinioară, din care se desprind pe zi ce trece bolovani de râu și cărămizi înguste, bine arse, bucăți de tencuială care mai păstrează urme de pictură spălate de ploi, cioburi de ceramică ba chiar și oseminte de oameni...

În procesul de elaborare a unei monografii a satului natal, lucrare apărută la Sibiu în primăvara anului 1995, autorul prezentului articol a depistat câteva documente revelatoare inedite, care, coroborate cu alte surse documentare, ne permit, cred, să reconstituim cât de cât istoricul acestui fost sfânt lăcaș.

Citând o însemnare care se afla deasupra ușii de intrare în biserica respectivă, parohul ei — Petru Florianu — care a slujit-o între anii 1855—1890, menționează drept an al zidirii — 1675, în perioada de domnie a principelui calvin Mihai Apafi I.[1]

Într-un alt document văzut de autor cu ani înulți în urmă în arhiva Familiei Florianu, purtând nr. 426/22 martie 1864, anul respectiv era indicat ca fiind 1671, în timp ce un cunoscut istoric blăjean citează un altul, respectiv 1679.[2]

Față de aceste „nepotriviri" de date, înclinăm să credem că lăcașul respectiv a început să fie construit în anul 1671, a fost terminat în 1675, anul 1679 fiind cel al târnosirii lui. Cât despre arhiereul care a oficiat slujba respectivă, numele lui nu ne este cunoscut. Invocând însă contextul istoric, considerăm că acesta nu putea fi altul decât mitropolitul martir de mai târziu — Sava Brancovici — care numai cu un an înainte sfințise biserica din Vlădeni, din Țara Bârsei[3]. Nu este exclus ca acest act solemn să fi avut loc în 1675, an în care vlădicul Sava a trecut pe aci în drum spre Brașov, în vederea aplanării unui conflict ivit între preoții bisericii Sfântul Nicolae din Schei.[4] De altfel, în această perioadă, el se mai bucura încă de stima principelui țării, care-l considera drept „vrednicul episcop al bisericilor românești, sârbești și grecești, de sub stăpânirea noastră".[5]

Referitor la ctitori, avem o singură mențiune și aceea echivocă. Ea se desprinde din Conscripția „părții iobăgite" a Racoviței, întocmită în anul 1765,[6] acesta fiind anul în care localitatea respectivă a fost unificată cu partea ei „scăunală" și inclusă în Granița militară transilvăneană.[7]

Iată ce ne spune mențiunea respectivă:

...„locuitorii satului au o singură biserică, de piatră, acoperită cu țiglă, ridicată pe fundație și pe teren scăunal, pentru care și cheltuielile și oboseala s-au depus la ridicarea ei, doar cu 1/3 din partea localnicilor". Or, prin „localnici", aci se pot înțelege fie iobagii din ambele părți de sat luate individual, fie toți recovicenii la un loc. În acest ultim caz, se ridică însă întrebarea: cine a suportat „restul" cheltuielilor? Ca să nu mai punem o alta: cum s-a putut înălța la anii aceia un astfel de edificiu, știut fiind că românilor le era interzis prin lege să aibe astfel de biserici?[8].

Pentru a putea da un răspuns la întrebările de mai sus, o logică elementară ne obligă să luăm în considerare aci și un eventual ajutor primit de către racoviceni și din altă parte spre acest scop. Cu prudența de rigoare, considerăm că Magistratul sibian, stăpânul terenului pe care s-a înălțat biserica, nu avea interesul de a subvenționa sub o formă sau alta edificarea ei. În schimb, cu aceeași prudență avansăm ipoteza potrivit căreia ceea ce n-au făcut sașii luterani, au făcut-o „domnii de pământ", stăpâni pe „partea iobăgită" a satului, calvini după rit. Este de presupus că aceștia și familiile lor, cel puțin câteodată frecventau și ei biserica satului. Ori, atâta timp cât aceasta era sărăcăcioasă, din lemn și acoperită cu paie sau cu șindrilă, ea nu era demnă de rangul lor! Acum, în plină campanie de calvinizare a românilor, prilejul era mai mult decât nimerit pentru a le arăta propriilor iobagi că ei, stăpânii, erau de partea lor... Pledează pentru această ipoteză — credem noi — și faptul că biserica respectivă nu a fost împodobită cu pictură încă de la edificare, practică străină ritului calvin,[9] ci mult mai târziu, după cum vom arăta, în continuare.

Cea mai plauzibilă ipoteză însă, legată de problema în discuție, ni se pare a fi aceea că „ajutorul" respectiv a venit de peste munți, fie direct, fie din cei 6000 dinari pe care domnitorii de aci îi trimiteau anual vlădicilor din Bălgrad, spre a-i ajuta pe aceștia să reziste propagandei calvine.[10]

Ne dă dreptul la o astfel de ipoteză și faptul că în această perioadă deosebit de grea pentru existența Bisericii românești din Ardeal, mitropolit în Țara Românească era Teodosie Veștemeanul,[11] „păstor cu grijă multă pentru românii din Transilvania, fiind și el de obârșie transilvănean",[12] iar domnitor Gheorghe Duca (1673—1678), pătruns și el de aceleași sentimente.[13] Tot pe această linie se înscria și învoiala încheiată în 1763 între Gheorghe Brancovici, fratele mitropolitului Sava, cu domnitorul Țării Românești Grigore Ghica Vodă, „spre binele comun și întărirea Bisericii ortodoxe".[14]

De altfel, epoca respectivă este cunoscută prin construirea unor biserici în sudul Transilvaniei cu sprijin direct de peste munți. Astfel, în 1653 domnitorul Matei Basarab zidește biserica din Porcești (astăzi Turnu Roșu).[15] În 1690, Maria, fiica lui Șerban Vodă, sprijină băneșteș zidirea bisericii din Bungard,[16] iar domnitorul martir Constantin Brâncoveanu, între anii 1697—1701 a zidit bisericile din Ocna Sibiului[17], Făgăraș,[18] precum și cunoscuta mânăstire de la Sâmbăta de Sus, care-i poartă numele.[19]

Pentru a conchide, facem precizarea că incertitudinea privind ctitorii „Bisericii vechi" nu este singulară, situația fiind întâlnită în acea vreme și la alte biserici din zonă.[20]

Așa după cum s-a păstrat ea în memoria bătrânilor satului, „Biserica a veche" a fost o construcție zveltă, care s-a întins pe o suprafață de 219 stânjini pătrați[21], aflată în mijlocul unei grădini întinse folosită și ca cimitir al comunității până în anul 1908 când s-a amenajat cel actual, din capătul satului.

Soclul ei, a căror urme se mai pot vedea încă și în zilele noastre, era clădit din ziduri groase înălțate din piatră brută de râu peste care alternau mai apoi în registre bine proporționate, rânduri de cărămizi înguste, care pe lângă rolul lor de ordin constructiv de a asigura orizontalitatea zidăriei de piatră, îndeplinea și unul decorativ. Liantul folosit a fost varul cald, care da o rezistență sporită construcției, procedeu larg răspândit la acea vreme.

Demn de subliniat este faptul că în zidăria bisericii și, în special, în bolta ei, au fost încastrate și oale (urcioare) de rezonanță cunoscute în literatura de specialitate și sub denumirea de „vase acustice" confecționate din lut ars, care aveau menirea de a capta și mai apoi de a retransmite undele sonore, amplificându-le, în felul acesta îmbunătățindu-se simțitor acustica interiorului.[22] Odată cu începerea ruinării construcției, rând pe rând acestea au ieșit la iveală și au fost sparte de către inși hapsâni, care sperau să găsească în interiorul lor cine știe ce averi tăinuite în acest mod[23]!...

Cât privesc zidurile, acestea erau sprijinite în exterior din loc în loc de contraforturi, acoperișul în două ape având învelitoarea din țiglă.

În întregul ei, biserica era de tipul „navă longitudinală", cu plafonul boltit, formă constructivă străveche, întâlnită pe întreaga arie de formare a poporului român,[24] padimentul fiind din scândură. Lungimea întregii construcții era de 26 m, iar lățimea de 8 m, ea fiind compartimentată în conformitate cu canoanele lăcașurilor de cult ortodoxe, în pronaos, naos și altar.

Intrarea în tinda bisericii se făcea printr-un coridor zidit, deasupra căruia se înălța un turn cu secțiune pătrată, construit în partea superioară din scândură, care servea drept clopotniță. Accesul la clopote — două la număr — se făcea dintr-un mic „pod" (cor), pe trepte masive de lemn, în două tronsoane. Turnul, în vârful căruia se afla o cruce din cositor, era folosit și ca punct de observare, dată fiind așezarea bisericii în vârful dealului.

Pronaosul era despărțit de naos printr-un zid prevăzut cu o „ușă deschisă" (gol de trecere), încadrată de două ferestre „libere", cu dimensiunile 80×80 cm, specifice bisericilor vechi construite din piatră,[25] deschizături prin care femeile puteau urmări desfășurarea serviciului divin.

Potrivit inventarului original al bisericii datând din anul 1846 care se află în posesia autorului, în acest compartiment se găseau un număr de 19 strane din lemn moale, folosite de către femeile în vârstă sau bolnave, iar în despărțământul bărbaților — 31 — de același fel, plasate simetric pe lângă pereți. Este locul să amintim aci că enoriașii în vârstă care nu aveau strane, ascultau slujbele religioase sprijinindu-se pe niște cârji de lemn de forma literei T, care se păstrau în tinda bisericii, după ușă, practică întâlnită nu numai în bisericile din împrejurimi[26] ci și prin alte părți ale Transilvaniei.[27]

Altarul era îndreptat spre răsărit, având forma unei abside semicirculare decroșată, el fiind despărțit de naos printr-o catapeteasmă care forma iconostasul, „modest ca aspect", după cum se menționează în inventarul citat, fiind prevăzut cu trei uși înalte de câte 2 m și late de 69 cm, cea împărătească având două aripi. Acestea erau străjuite de patru icoane mari pe rândul de sus iar sub ele, de alte două, mici, „ordinare"[28], respectiv, comune.

Anul 1752 aduce un eveniment major în viața „Bisericii vechi": zugrăvirea ei, însă numai „pe din lountru".[29] Că acesta este anul zugrăvirii ei și nu unul din epoca domnitorului Constantin Brâncoveanu, cum greșit s-a afirmat într-un articol apărut în 1970,[30] ne-o dovedește conținutul inscripției care se afla deasupra ușii de la „despărțământul muierilor", inscripție pe care pentru valoarea ei documentară, o reproducem în întregime:

...„Cu începerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt, s-a zugrăvit această sfântă biserică în zilele înălțatei crăiese Maria și fiind vlădica Ardealului Petru Pavel Aron de Bistra și fiind eparhiot Nicolae de la Sadu și fiind preoții bisericii: Popa Pavel, Popa Toma și fiind jude Florea Cândea; bătrâni: Toma lui Stan, Onea Toader, Pavel Ionașcu, Bunea Dragoman, Stan Bia, Oprea Pascului, preste vale fiind jude Toma Hitoc; bătrâni: Stan Hitoc, Mihai Fulcea, Oprea Cercel, Oprea Bobanga. Îndrumători și într-ajutori au fost: Popa Pavel, Florea Cândea, Stan Hitoc, Vasilie Fulcea, Stanciu Oprișiu, Oprea Bunii, Marcu Totan, Toma Ioan Hitoc și tot satul".

Racovița, în 24 august 1752
Iosif Crîsnicu, zugravu.[31]

Se desprinde din această însemnare că în acel an biserica Racoviței se afla sub jurisdicția Blajului, deci, „întoarsă la Unire", după mișcările religioase generate pe aceste meleaguri de activitatea călugărilor Visarion Sarai și Sofronie din Cioara, „întoarcere" evidențiată ca atare și într-un document datând din anul 1757, când dintr-o populație a satului de 1330 locuitori, 1314 erau greco-catolici, 14 romano-catolici și 2 evanghelici.[32]

În stadiul actual al cunoașterii noastre, nu deținem nici un fel de date privind personalitatea zugravului respectiv, ceea ce ne obligă să rămânem din nou pe tărâmul ipotezelor. Potrivit acestora, el a putut să fie un „elev" al școlilor de zugravi menționate în această perioadă ca fiind în centrele de la Săliște și Râșinari,[33] după cum tot atât de bine putea să fi aparținut tagmei zugravilor din Țara Românească, prezenți adesea prin lucrările lor în bisericile din Transilvania[34]. De altfel, din perioada respectivă datează și zugrăvirea bisericii Sfântul Nicolae din Porcești[35], precum și a celei din Avrig,[36] ambele într-o manieră foarte asemănătoare cu cea în cauză.

Din motive pe care nu le cunoaștem, după numai o sută de ani de la zidire, biserica se prezenta deja într-o stare rea, ceea ce a impus lucrări de reparație apreciabile, în timpul cărora serviciul divin în interiorul ei a trebuit să fie sistat.[37] După încă o sută de ani, ea nu numai că a devenit din ce în ce mai neîncăpătoare „pentru mulțimea de popor" dar în structura pereților ei au apărut și numeroase crăpături, care-i prevesteau sfârșitul... Astfel, în inventarul ei din 1876, ea este prezentată ca fiind deja „într-o stare ruinătoare", un alt document de acest fel datând din 1888 menționând-o și el „în stare debilă".[38] Această situație a impulsionat într-o măsură însemnată — dacă nu chiar hotărâtoare — edificarea unei noi biserici, pe alt amplasament, ceea ce s-a și realizat, între anii 1887—1890. De acum, cea „Din Deal" a devenit „cea veche", după strămutarea tuturor bunurilor din interiorul ei în lăcașul nou, ea fiind abandonată...

S-au păstrat până în zilele noastre documente din care putem desprinde urmările abandonării. Începutul s-a făcut prin scoaterea la licitație prin acoperișului, în 1897, cu prețul de strigare fixat la 200 florini. Din documentul respectiv ne sunt cunoscute și numele licitanților: Andrei Mărginean, David Mohan, Gheorghe Crișan și Ioan Gligor.[39] Tot până în zilele noastre s-a păstrat însă și informația orală potrivit căreia în anul respectiv, la toți licitanții, care mai apoi au folosit materialele cumpărate la edificarea unor construcții gospodărești proprii, „le-au mâncat lupii toate vitele"!!...

Se pare că „întâmplarea" — reală sau nu — n-a înspăimântat prea mult pe ceilalți enoriași racoviceni, dovadă că în 1900, Gheorghe Ionuș a cumpărat țigla de pe turnul vechii biserici, cu suma de 10 coroane,[40] acesta fiind și el demolat 12 ani mai târziu.[41]

... Rămas de acum fără acoperiș, vechiul lăcaș de închinăciune al racovicenilor și-a urmat destinul implacabil. Dacă spre mijlocul secolului nostru zidurile lui se înălțau până la nivelul fostelor ferestre, astăzi ele abia dacă mai răsar din pământ... Nu peste mulți ani și acestea vor dispărea, rămânând ca despre construcția de odinioară să mai amintească doar toponimia localității!...

LUPEA CORNEL

---

1. Arhiva autorului, manuscrisul intitulat „Un mic istoric al bisericii din Racovița", datat 18 iunie 1894 și datorat preotului Petru Florianu.
2. Z. Pâclișanu, Vechi vizitații canonice în Ardealul veacului al XVIII-lea, în „Cultura creștină", XVI, nr. 2/1936, p. 99.
3. M.I. Lupaș, Mitropolitul Sava Brancovici (1656—1683), Cluj, 1939, p. 67.
4. M. Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, 2, Buc., 1981, p. 83.
5. S. Meteș, Istoria bisericii românești din Transilvania, I, Sibiu, 1935, p. 289.
6. Conscripție în posesia autorului, copie din 1887.
7. C. Lupea, Racovița — monografia unei străvechi așezări sibiene, Sibiu, 1995, p. 28—30.
8. Colectiv, Arta populară românească, Buc. 1969, p. 21.
9. S. Meteș, l.c., p. 289.
10. Idem, p. 354.
11. Idem. p. 369.
12. G. Cunescu, Mitropolitul martir Iosif Budai, în „Îndrumător pastoral", VIII, Alba Iulia, 1984, p. 72.
13. S. Meteș, l.c., p. 287.
14. Idem, p. 286—287.
15. A. Gâlea, O ctitorie transilvană a lui Matei Basarab din 1653, în „Mitropolia Ardealului", III, nr. 1—2/1958, p. 87.
16. S. Meteș, l.c., 363.
17. Idem, p. 365.
18. Idem, p. 368.
19. Ibidem, p. 367.
20. I. C. Panait, Cu privire la unele monumente din Țara Făgărașului în lumina relațiilor cu Țara Românească, în „Buletinul monumentelor istorice", XXXIX, nr. 2/1970, p. 32.
21. Notariatul de stat al jud. Sibiu, Cartea funduară, Racovița, Foaia cadastrală nr. 239.
22. O. Drimba, Istoria culturii și civilizației, 3, Buc., 1990, p. 395—96.
23. Informație furnizată autorului de către prof. Liviu Florianu, care le-a văzut în copilăria sa.
24. D. Moca, Originea și originalitatea bisericii de lemn din Transilvania, în „Studii teologice", serie nouă, I (73), nr. 6/1991, p. 50.
25. Idem.
26. V. Literat, Biserici din Țara Oltului și „de pe Ardeal", zugrăvite de o familie de pictori, în „Anuarul Comisiei Monumentelor istorice — Transilvania —, IV, 1932—1938, p. 1—54, passim.
27. I. Radu, Biserica Sfintei Uniri din Tâmpăhaza-Uifalău, Oradea Mare, 1911, p. 20.
28. Arhiva Parohiei Ortodoxe Române Racovița, Inventarul bisericii respective din anul 1888.
29. Arhiva Parohiei Ortodoxe Române Racovița, Inventarul bisericii pe anul 1881.
30. I. Zăgrean, Sfințirea bisericii din Racovița, în „Mitropolia Ardealului", XV, nr. 11—12/1970, p. 925.
31. Vezi supra, nota 1.
32. Filiala Arhivelor Naționale Sibiu, Fondul Brukenthal, DD 1—4, nr. 142.
33. S. Meteș, Din istoria artei religioase române — zugravii bisericilor române, Cluj, 1929, p. 119.
34. Idem, p. 117.
35. Arhiepiscopia Sibiului — pagini de istorie, Sibiu, 1981, p. 173.
36. A. Avram, Bisericile românești din jud. Sibiu, sec. XVII — începutul sec. al XIX-lea, valori ale patrimoniului cultural-național, în „Îndrumător bisericesc" 1978, Sibiu, 1978, p. 120.
37. Informație furnizată autorului de către același prof. L. Florianu, care o deținea de la tatăl său, protopopul Valeriu Florianu, care a păstorit în Racovița între anii 1891—1940.
38. Vezi supra, nota 28.
39. Arhiva Parohiei Ortodoxe Române Racovița, Registrul erogațiunilor pe anii 1884—1900, mențiune din 3 decembrie 1897.
40. Idem, „Contrachitanță" din 24 noiembrie acel an.
41. Idem, Jurnalul erogațiunilor din 1912, mențiunea din 28 februarie.

Pranoterapia și alte tehnici la fel de îndoielnice

La o masă rotundă privind „noile mișcări religioase", unele întrebări puneau în discuție capacitățile tămăduitoare ale unor tehnici aparținătoare așa-zisei „medicini neconvenționale", de sorginte orientală, ca și posibilele efecte pe care, o cură cu scopuri medicale, le-ar avea asupra unei persoane cu profunde convingeri creștine. Discuțiile s-au purtat în special în jurul pranoterapiei.

E drept că un răspuns la o astfel de problematică nu se poate baza pe confruntări directe între tehnicile „neconvenționale" și știința medicală în accepțiunea sa europeană. Foarte adesea, discursul se poartă pe planul religios, uneori și filosofic, raportându-le la sisteme orientale de matrice panteistă, neo-gnostică, ce se regăsesc frecvent în sfera mai largă cunoscută sub numele de New Age. Uneori raportarea la aceste sisteme e implicită, alteori declarată formal.

Un rol central îl are pranoterapeutul, care descoperă în sine disponibilități, „puteri", energii, pe care alții nu le au și care, uneori, se apropie până la identificare cu realități ce țin cu siguranță de sfera magiei, a ocultismului. Și nu arareori, „maestrul" are o biografie îndoielnică, în care pot fi identificate contacte și simpatii față de practicile oculte.

E drept că oamenii apelează la serviciile diverșilor vindecători din motive de boală, cu dorința sinceră de a căpăta tămăduirea, și nicidecum pentru a adopta o nouă religie. Dar pot fi ei siguri că aceasta nu-i o cale de a intra în legătură cu astfel de sisteme de gândire tocmai prin intermediul, mai mult sau mai puțin explicit, al pranoterapeutului?

Se cunosc multe cazuri dintre cei care, apelând la astfel de tehnici de vindecare, au sfârșit prin a adera la grupuri sau mișcări ori la secte de coloratură ezoterică. Și, de asemenea, cazuri de tămăduitori sau „guru", care au indus tulburări psihice serioase celor ce li s-au încredințat. De aceea, prudența e cea mai sigură măsură, mai ales că eficacitatea clinică a acestor „tratamente" este destul de îndoielnică.

La fel de îndoielnică este și originea supranaturală a acestor capacități tămăduitoare. Câtă vreme experiența ne îndeamnă să nu asimilăm aceste fenomene cu harisma sau darul tămăduirii, le vom considera cel mult în sfera naturalului. Originea patologică sau demonică poate fi afirmată de la caz la caz, de către persoane autorizate.

Medicina „pozitivistă" nu-și poate aroga pretenția de a explica totul. Sunt sectoare ale sănătății omului (de ex., psihopatologia) ce comportă încă multe mistere. Dar fenomene obiective nu determină în mod necesar interpretări obiective. Cu atât mai mult cu cât obiectivitatea în cazul pranoterapiei e construită pe nisipuri mișcătoare.

Tratându-se deci de o obiectivitate discutabilă, sub numirea de „pranoterapie" pot fi incluse o mulțime de fenomene, care pot să nu aibă prea multe în comun cu pranoterapia.

Credem că, asupra obiectivității capacităților curative ale unor persoane a căror activitate e plasată în sfera paranormalului, e competența medicinei să formuleze aprecieri. Biserica sfătuiește pe fiii săi să manifeste multă atenție spre a deosebi duhurile. Căci diavolul se poate arăta chiar și ca înger de lumină, spre a înșela pe mulți. Lucrarea conjugată a duhovnicului, ca „doctor al sufletului", cu a medicului, ca „doctor al trupului", poate duce la tămăduirea deplină. În plus, o gândire creștină va ști să pună o justă ierarhie în valori, astfel încât să acorde suferinței valențe sufletești superioare.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU
Roma

Biserica și politica

(Urmare din pag. a 2-a)

logi, dar nicidecum nu poate să se solidarizeze fără ezitare cu un program politic.

Textul biblic din Marcu 12, 17: „dă cezarului ce-i al cezarului și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu", a fost de-a lungul timpurilor înțeles astfel: creștinii să înțeleagă diferența între putere, politică și religie. Dar mi se pare, că textul acesta trebuie altfel înțeles. A cezarului este moneda pentru că poartă chipul cezarului. Dă-i-o ca impozit înapoi. Dar chipul lui Dumnezeu este impregnat în om. Dă-te deci pe tine personal lui Dumnezeu, pentru că porți chipul lui. Aceasta înseamnă, dă banii înapoi, dacă ți se cer, dar pe tine însuți dă-te Domnului.

B. Poziția corectă a bisericii față de politică

Aceste trei posibilități de abatere privind implicarea bisericii în societate fiind spuse, doresc să exprim trei teze de implicare pozitivă a bisericii în societate:

1. Biserica a preluat și preia și răspunderea pentru lume, știind că Dumnezeu vrea să-i salveze pe toți, cum scrie la 1 Tim 2. Aceasta implică în primul rând rugăciunea pentru lumea întreagă și pentru oamenii politici, cum este cerută în 1 Tim 2 și exprimată în I Clem. 59—64. În biserică creștinii se roagă pentru toți oamenii, pentru conducătorii țărilor, pentru oamenii politici și pentru bunul mers al tuturor lucrurilor ce se întâmplă. În aceste zile chemarea la rugăciune pentru pacea în Cosovo, și pentru o hotărâre bună a forțelor NATO este mai presus de indicații date politicienilor. Biserica nu dă indicații, fie ele chiar și prețioase, biserica se roagă și din rugăciune se nasc idei noi, posibilități de consultații noi. Numai dacă venim cu problemele vehement politice în fața lui Dumnezeu, avem convingerea că toate lucrurile ce se vor întâmpla duc spre salvarea oamenilor și astfel și a noastră. Timp prea îndelungat biserica s-a rugat pentru victoria unui grup, unei țări creștine împotriva alteia. În contextul mondial de astăzi dorim cu toții răspundere pentru totul. Dar nu putem să ducem povara răspunderii fără a o atribui lui Dumnezeu. Toată politica care se face în biserică trebuie să decurgă din rugăciune, o rugăciune care nu poate să prezinte în fața lui Dumnezeu o soluție partinică, a unui grup de interese ci numai și numai condusă de știrea că a lui Dumnezeu este toată lumea și El vrea ca totul să fie salvat. În acest context rugăciunea este binevenită pentru toți oamenii.

2. Angajamentul bisericesc în politică trebuie să se ghideze după ideea împăcării. Împăcați-vă cu Dumnezeu (2 Cor 5, 18), iertați greșelile (Mat 6, 14—15), acceptați-vă unii pe alții (Rom 15, 3—4). Propoziții de acest gen se găsesc multe în Biblie și la Sf. Părinți. Disensiuni se pot ivi și în biserică, dar nu trebuie să aibă durată. Durată poate avea numai împăcarea. Nu „luptăm" pentru pace sau pentru împăcare în biserică, ci avem inițiative, căutăm compromisuri, încercăm convingeri, clădim punți.

Aceasta este menirea bisericii. Nu căutăm argumente că avem dreptate de pe pozițiile noastre, ci încercăm să ne ascultăm unii pe alții, să-i înțelegem practic din punctul lor de vedere, să vedem în ei frații noștri, mădulare ale lui Hristos. Astfel facem politică în biserică, împăcând oamenii, depășind structuri de despărțire, rugându-ne unii pentru alții.

3. Biserica întruchipează iubirea. Iubirea nu este dușmanul politicii, ci undeva un pol aparte. Știind că toți discipolii lui Iisus sunt chemați la iubire, cum spune Ioan 13, 34—35, ei vor căuta compromisuri care depășesc divergențele, se vor angaja în inițiative sociale și diaconice, vor căuta binele aproapelui fie acest aproape chiar un grup. Biserica însăși prin ființa ei trăiește iubirea și deci împăcarea, conviețuirea, aprecierea celorlalți, într-ajutorarea.

Concluzii:

Din teza centrală că biserica face politică pentru că Dumnezeu este unul și lumea este una am derivat 3 teze negative, ce fel de politică nu va face biserica: de putere, de confesionalitate, de partid și trei teze pozitive pentru care se va angaja biserica: răspundere pentru lume, împăcare și iubire. Sub acest aspect facem în biserică politică, ne angajăm pentru binele acestei lumi. Pentru că ne este promisă cea veșnică.

File de genealogie biblică

Aflăm din **Geneză** (2, 6—7) cum l-a făcut Domnul pe om: **un abur se ridica de pe pământ şi uda toată suprafaţa pământului. / Domnul Dumnezeu a făcut pe om din ţărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viaţă şi omul s-a făcut astfel suflet viu.** Pentru că l-a creat, omul se adresează Creatorului astfel: **Te voi lăuda, că sunt o făptură aşa de minunată.** (Ps. 138, 14). Cu toate acestea, omul nu-şi poate ascunde uimirea pentru importanţa pe care i-o acordă Cel de Sus, întrebându-se şi întrebând: **Ce este omul să-Ţi aminteşte de el?.../ Micşoratu-l-ai pe dânsul cu puţin faţă de îngeri, cu mărire şi cu cinste l-ai încununat pe el** (Ps. 8, 4—5); **Cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale, mi-ai arătat mie** (Ps. 50, 7). Uimirea este, oarecum, una înfricoşată, motiv pentru care făptura umană exclamă, cerând protecţie: **Păzeşte-mă, Doamne, ca pe lumina ochilor; cu acoperământul aripilor Tale acopere-mă** (Ps. 16, 8). Deslușim aici, un anumit gen de teamă, o teamă sau frică sacră, cu alte cuvinte, una **curată.** (Ps. 18, 10).

Omul — **adam** în limba vechilor evrei, cuvânt ce înseamnă şi „umanitate" — a fost făcut din **adama** („lut roşu"). Tradiţia ebraică interpretează cele patru litere greceşti ale numelui **Adam** ca simbol al celor patru puncte cardinale şi diferenţiază mai târziu — prin intermediul lui Filon din Alexandria (13 a. Chr. — 45/50 p. Chr.) — un Adam ceresc, ca prototip al omului creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, de un Adam pământean şi muritor[1]. Tradiţia creştină preia elementele vetero-testamentare, astfel că, dintre cele două genealogii ale lui Iisus Hristos, cea a lui Luca urcă până la Adam şi Dumnezeu (**Luca** 3. 38). Libertatea cu care în gândirea semitică individualul trece în colectiv şi colectivul în intelectual devine familiară, astfel că, spre exemplu, „Adam" la Sf. Efrem Sirul se poate referi fie la individul din **Geneză,** fie la neamul omenesc în general, sau poate avea ambele sensuri, în acelaşi timp. Adam este Fiecare, iar referirea paulină la Hristos ca „Adam cel de pe urmă" (I **Corinteni** 15, 45) capătă, astfel, o semnificaţie aparte: Sf. Efrem precizează că prin Întrupare Cuvântul a îmbrăcat „trupul lui Adam cel muritor".[2]

Eva, în traducerea Bibliei, este numele pe care Adam i-l dă soţiei sale după alungarea lor din rai. Tradiţia afirmă că în rai ea se numea **işa,** adică „femeie", fiind pandantul bărbatului ei, în situaţia în care, în ebraică, „bărbat" se spune **iş.**[3] În limba ebraică, **havva** poate să însemne „viaţă", „dătătoare de viaţă" sau „mama celor vii",[4] dar poate fi şi o derivare din aramaicul **hivia** („şarpe").[5] Creştinismul vede în Eva o pildă pentru slăbiciunea omului — indiferent de sex, adăugăm noi — în faţa ispitei. Părinţii Bisericii vorbesc despre Fecioara Maria ca despre o „nouă Evă". În islam, înainte de a-i oferi din rodul pomului, Eva îşi îmbată soţul cu vin; altfel spus, pentru musulman, vinul este cauza tuturor relelor.[6]

Din contră, în exegeza creştină, vinul are semnificaţii teologice profunde. Astfel, Origen interpretează în felul următor sintagma **Viţa cea adevărată,** conferită lui Iisus (**Ioan** 15, 1): **La cele deja amintite mai trebuie adăugat şi cum anume este Fiul „Viţa cea adevărată". Acest lucru va fi mai clar pentru cei ce vor înţelege că „vinul veseleşte inima omului" (Ps. 103, 16); dacă inima reprezintă facultatea de judecată şi dacă ceea ce înveseleşte este băutura cea mai bună, adică Logosul, care te îndepărtează de la cele de rând şi-ţi produce o stare de entuziasm şi de beţie, nu raţională, ci dumnezeiască, atunci, pe drept cuvânt „viţa" care face vin spre înveselirea inimii este „adevărată". Şi e „adevărată" fiindcă are drept ciorchine Adevărul şi drept mlădiţe discipolii.**[7] Filon din Alexandria este primul care foloseşte sintagma **methe nephalos,** tradusă la început, în latină, prin **ebria sobrietas,** ulterior prin **sobria ebrietas.** El se referă la o experienţă suprarațională, diferită însă de extazul dionisiac. **Methe nephalos,** sinonim la alexandrin cu **chara** („bucurie"), este extazul intelectului **(nous)** vizitat de înţelepciunea divină. Reluând ideea, Plotin vorbeşte despre o **beţie nectarică** a intelectului iubitor de **nous.**

Dacă Origen interpretează vinul ca băutură spirituală, Eusebiu din Cezareea, raportându-se la expresia **beţie sobră,** spune că **beţia sacră** este produsă de lectura Sf. Scripturi.[8] Mai mult, relativ recentul comentariu la **Cântarea Cântărilor (Shir-Hashirim** în ebraică, **Canticum Canticorum** în latină), întâlnim afirmaţia conform căreia vinul este simbolul **beţiei divine,** cu trimitere la **Psalmul** 22, 6.[9] Întâlnim, aşadar, mai multe exprimări ale aceleiaşi idei: **beţie sobră, nectarică, sacră şi beţie divină.**

Revenind la genealogiile biblice, după cum se ştie, Adam a avut doi urmaşi, primul dintre aceştia, Abel, fiind cioban, iar celălalt Cain, plugar (**Geneza** 4, 2). Abel, nume care la vetero-testamentari însemna **abur, suflare, păşune,**[10] sacrifică dintre cei dintâi miei din turma sa. Atunci, **a căutat Domnul spre Abel şi spre darurile lui / iar spre Cain şi spre darurile lui n-a căutat** (**Geneza** 4, 4—5). Furios, Cain şi-a ucis fratele, iar tradiţia iudaică, prin pana lui Filon din Alexandria, vede în înfruntarea ucigaşă dintre cei doi fraţi opoziţia primordială dintre Bine şi Rău. De altfel, în **Evanghelia după Matei,** Iisus îl pomeneşte pe Abel ca pe întâiul dintr-un şir de drepţi prigoniţi şi ucişi.

Într-o apocrifă a Vechiului Testament, mai precis în **Testamentul lui Avraam**[11], scriere care aparţine fără îndoială literaturii apocaliptice, scrisă în mediu iudeo-egiptean, posibil chiar într-unul esenian, cândva între sec. I a. Chr. şi I p. Chr.[12], Abel apare ca judecător, el făcând prima judecată, din cele trei hărăzite fiecărui suflet după moarte. Se pare că originea acestei tradiţii se găseşte într-un **targum** palestinian, mai precis în **Targum Neophyti** — comentariu la **Geneza** 4, 8[13] — care explică uciderea lui Abel ca rezultat al unei confruntări teologice. Abel susţine, în dialogul cu fratele său, că lumea a fost creată din iubire, dovadă fiind faptul că Cel de Sus i-a primit jertfa. Dimpotrivă, Cain consideră că lumea n-a fost creată din iubire, mai mult **nu există nici judecată, nici judecător, nici o altă lume decât aceasta! Nu există nici răsplată pentru cei drepţi, nici pedeapsă pentru cei nelegiuiţi în lumea de apoi!** După care, Cain s-a ridicat asupra fratelui său şi l-a ucis.[14] Atitudinea lui Cain, şocantă, ne aduce în minte romanul lui Dostoievski, **Fraţii Karamazov,** dar ne trimite, prin ricoşeu, la aprecierile, de natură omiletică, ale Sf. Grigore al Nyssei faţă de cei care cred în viaţa de apoi: **Ce-i drept, unii dobândesc mântuirea şi prin frică, atunci când, gândindu-se la ameninţarea chinurilor din gheenă, se despart de rău. Iar alţii, săvârşind virtutea pentru nădejdea răsplăţii făgăduite... dobândesc binele nu prin iubire, ci prin aşteptarea răsplăţii. Dar cel ce aleargă din suflet (spre desăvârşire) ... iubeşte din toată inima ... pe Însuşi Acela care este izvorul bunătăţilor.**[15]

Cain este, după unele surse, nume cu semnificaţie neclară, însemnând probabil „fierar".[16] Creştinismul, ca şi iudaismul, a încercat să afle pricina fraticidului. Pentru autorul primei **Epistole a lui Ioan,**[17] acesta s-a datorat **răutăţii** lui Cain, în timp ce **Epistola către Evrei**[18] întrevede în credinţa lui Abel motivul tratării diferite a celor doi. De fapt, la calea rătăcită a lui Cain se referă şi **Epistola lui Iuda**[19]. În literatura medievală de secol XI, mai precis în **Geneza de la Viena** („Wiener Genesis") încăpăţânatul Cain, care, spre deosebire de viaţa tihnită de păstor a lui Abel, ducea o viaţă trudnică de lucrător al pământului — utilizator, reparator, poate şi făuritor de unelte, adăugăm noi — se lasă ispitit de „cel viclean", aduce jertfă **fân şi paie,** mai mult chiar, îşi ucide fratele din invidie. Deoarece părăseşte calea mântuirii prin credinţă, este condamnat pe veci. Din amestecul urmaşilor săi cu fiii lui Dumnezeu iau naştere uriaşii, ale căror fapte rele au drept consecinţă Potopul.[20] Contrastele dintre Cain şi Abel se ascut în literatura secolului al XVIII-lea, conducând la un antagonism între tiran şi martir, ilustrativă, în acest sens, fiind drama lui Lope de Vega **Crearea lumii** („La creación del mundo", 1618—1623).[21]

De altfel, lumea lui Cain nu poate fi decât totalitară, deoarece reuşita, însăşi existenţa, urgenţa sa chiar depind numai şi numai de munca depusă, de mulţimea competenţelor puse în joc şi de importanţa timpului ce-i este consacrat. Toţi revoluţionarii puri şi duri au gândit la fel, toţi deţinătorii puterii absolute de asemenea. De aceea nu s-au dat în lături să-i suprime, atât pe cei marginali, care nu reprezentau nimic pentru cauza lor, cât şi pe adversari.[22]

Revenind de unde am plecat, adică de la Adam şi Eva, aceştia au mai avut un fiu, după asasinarea lui Abel, fiu numit Set — **vlăstar, răsădire, răsplătire**[23] — care a avut, la rându-i, un fiu, pe Enos — **slab, şubred, muritor, slăbănog** (în asiriană **eşu**).[24] Atunci — spune Biblia — **au început oamenii a chema numele Domnului Dumnezeu** (**Geneza** 4, 26), adică acela a fost momentul — sub raport teologic, nu cronologico-istoric — când s-a pus bazele celei dintâi dintre cele trei religii monoteiste pe care le cunoaşte azi omenirea: iudaismul, creştinismul şi islamismul.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. M. Bocian, U. Kraus, I. Lenz, **Dicţionar enciclop dic de personaje biblice,** trad. în lb. română de Gabriela Danţis şi Herta Spuhn, Bucureşti, 1996, p. 16.

2. S. Brock, **Efrem Sirul, I. Ochiul luminos. Viziunea spirituală a lumii la Sfântul Efrem Sirul,** Trad. pr. Mircea Ielciu, Studiu intr. diac. Ioan I. Icâ jr., **II. Imnele despre Paradis,** Trad. diac. Ioan I. Icâ jr., Sibiu, Deisis, p. 55.

3. D. Abrudan, Em. Corniţescu, **Arheologie biblică,** Bucureşti, 1994, **passim.**

4. N. Moldoveanu, **Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare,** Bucureşti, 1995, p. 129.

5. Bocian, **op. cit.,** p. 107.

6. **Ibidem,** p. 108.

7. Origen, **Comentariu la Evanghelia după Ioan XXX 205—206,** în Evagrie Ponticul, **Tratatul practic. Gnosticul,** studiu introductiv, traducere şi comentarii de Cristian Bădiliţă, Iaşi, 1997, p. 119.

8. Evagrie Ponticul, **op. cit.,** p. 120.

9. **Cântarea Cântărilor,** versiune revizuită după **Septuaginta,** redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Bucureşti, 1998, p. 50, n. 2.

10. Moldoveanu, **op. cit.,** p. 12.

11. **Testamentul lui Avraam** va constitui modelul şi sursa principală a unei scrieri din Evul Mediu, **Apocalipsa lui Pavel. (Apocalipsa lui Ioan în tradiţia iudeo-creştină,** studiu introductiv de Cristian Bădiliţă, trad. de Petru Creţia şi Cristian Bădiliţă, Bucureşti, 1998, p. 47).

12. **Ibidem,** pp. 38—9.

13. **După aceea Cain a zis către Abel, fratele său: „să ieşim la câmp!", iar când erau ei în câmpie, Cain s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, şi l-a omorât.**

14. **Apocalipsa după Ioan în tradiţia...,** p. 45, n. 27. Cf. M. Delcor, **Les apocalypses juives,** Paris, 1995, p. 143, n. 1.

15. Sf. Grigore al Nyssei, **Omilia** I, în Sf. Ioan Gură de Aur, **Cuvioasa Olimpiada diaconiţa. O viaţă — o prietenie — o corespondenţă,** ediţie îngrijită de diac. Ioan I. Icâ jr., Sibiu, Deisis, 1997, pp. 92—9, la pp. 92—3. Mai multe despre personalitatea şi opera autorului **omiliei** citate, în A. I. Adămuţ, **Literatură şi Filosofie Creştină, secolele I—VIII,** vol. I, Iaşi, 1997, pp. 244—59.

16. Moldoveanu, **op. cit.,** p. 82.

17. **Cine zice că este în lumină şi pe fratele său îl urăşte, acela este în întuneric până acum. / Cine iubeşte pe fratele său rămâne în lumină şi sminteală nu este în el. / Iar cel ce urăşte pe fratele său este în întuneric şi umblă în întuneric şi nu ştie încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui.** (I **Ioan** 2, 9—11). **Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el** (I **Ioan** 4, 16).

18. **Prin credinţă înţelegem că s-au întemeiat veacurile, prin cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd. / Prin credinţă, Abel a adus lui Dumnezeu mai bună jertfă decât Cain, pentru care a luat mărturie că este drept, mărturisind Dumnezeu despre darurile lui; şi prin credinţă grăieşte şi azi, deşi a murit** (**Ev.** 11, 3—4).

19. **Căci s-au strecurat printre voi unii oameni nelegiuiţi, care mai înainte au fost rânduiţi spre această osândă, schimbând ei harul Dumnezeului nostru ... (Iuda** 1, 4). **Vai lor! Că au umblat în calea lui Cain ... (Iuda** 1, 11).

20. Bocian, **op. cit.,** p. 69.

21. **Ibidem,** p. 70.

22. F. Comte, **Marile figuri ale Bibliei,** Bucureşti, 1995, p. 54. Din I **Ioan** 3, 12 aflăm **pentru care pricină l-a ucis.** [Cain pe Abel]: **Fiindcă faptele lui erau rele, iar ale fratelui său erau drepte.** De notat că faptele victimei erau **drepte, nu bune.** Numai Dumnezeu este bun, iar în sprijinul afirmaţiei noastre facem apel la **Evanghelia după Matei** în care găsim următoarele spuse ale lui Iisus: **cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră? / Sau de-i va cere peşte, oare el îi va da şarpe? / Deci dacă voi, răi fiind ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la el** (7, 9—11. Regăsim ideea, precum şi suita de formulări asemănătoare, în **Luca** 11, 11—13). Nu trebuie să surprindă comparaţia **peşte-şarpe** din cele două **Evanghelii,** deoarece este vorba de o anumită specie de ţipar, de forma unei reptile, iar în concordanţă cu legile mozaice, şarpele, sau orice altă vietate ce are asemănare cu acesta, este un animal „necurat", interzis ca aliment. Comparaţia are menirea să accentueze ideea, nu să şocheze prin absurditatea sa.

23. **Ibidem,** p. 317.

24. **Ibidem,** p. 125.

Munca, parte integrantă din asceza monahului

Potrivit recomandării Sfântului Apostol Pavel, asceza este renunţarea la treburile vieţii obişnuite cu multe plăceri şi la voia ta proprie şi exersarea acestor lucrări, care să fie după voia cea sfântă a lui Dumnezeu, (I Timotei IV, 7-8); pentru a creşte duhovniceşte şi a ajunge la scopul propus; prin nevoinţă şi luptă împotriva patimilor şi deprinderea virtuţilor creştine până la „starea de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos" (Efeseni IV, 13).

Precum sculptorul care vrea să cioplească în piatră sau lemn, chipul unui om, dă la o parte cu dalta bucăţile de prisos şi conturează în materialul ales trăsăturile chipului, tot aşa asceza creştină, elimină tot ce este nefolositor sau păgubitor şi scoate la lumină liniile chipului lui Iisus Hristos, în însăşi făptura sa. Cum chipul lui Iisus Hristos este asemenea nouă „afară de păcat" (Evrei IV, 15), rezultă că asceza creştină cuprinde pe de o parte lupta împotriva păcatului, pe de altă parte efortul depus de ascet spre realizarea virtuţilor, ce strălucesc desăvârşit în persoana lui Iisus Hristos.

Departe de noi tendinţa că, asceza creştină ar tinde spre răul trupului, căci scopul ei este eliberarea firii de sub robia păcatului şi dezvoltarea la maximum a tot ceea ce este pozitiv, frumos, nobil, bun şi înalt în fiinţa omenească.

Natura umană, fiind creaţia lui Dumnezeu, este bună. Răul este un accident. El nu aparţine firii, ci e ceva străin, ceva contra firii. Asceza care vrea să înlăture răul şi să desăvârşească binele, nu este împotriva firii, ci conformă cu firea. Ea este mijlocul de desăvârşire a firii. Ea duce la despătimirea sufletului şi a trupului.

Asceza creştină constă în formarea unor deprinderi sănătoase şi din diferite renunţări, cum ar fi: deprinderea ordinii, disciplina muncii zilnice, a unei vieţi simple, îmbrăcăminte adecvată, odihnă, vorbe cu măsură şi renunţări la plăcerile vătămătoare, înfrânare de la mâncare şi băutură, ca şi de la alte dorinţe dezordonate trupeşti.

Acestea nu înlătură bucuriile vieţii, ci ceea ce întinează, întunecă şi înjoseşte fiinţa şi viaţa omului; după sfatul dat de Apostolul Neamurilor, „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos" (I Corinteni VI, 12), apoi specifică: „Câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt cu nume bun, orice virtute, orice laudă, acelea să le gândiţi" şi „să le faceţi" (Filipeni IV, 8-9). Acestea sunt practici valabile în măsura în care ne ajută la lupta de transformare internă, a instaura omul cel nou pe ruinele omului vechi (Coloseni III, 9-10) devenind liberi de orice ataşament pătimaş, stăpân peste pornirile firii, fără a renunţa la unele mijloace externe, în măsura în care acestea sprijinesc înnoirea lăuntrică.

Prin efort şi osteneală, marii stâlpi ai Bisericii creştine, eruditii teologi clerici şi mireni din epoca patristică, n-au fost străini de cultura şi realizările timpului în care au trăit. Ei s-au acomodat prin credinţă şi practica vieţii creştine de un înalt nivel şi au „ştiut să fie sfinţi, literaţi şi artişti, bucurându-se nu numai de cele ale credinţei ci şi de frumuseţile literaturii, ştiinţei, filosofiei şi artei" (Studii de teologie morală, Sibiu, 1969, pag. 345).

Vârfurile monahismului creştin, care au fructificat organizarea chinoviilor monahale, hotărâsc ca îndeletniciri de frunte ale monahilor: „Rugăciunea şi munca". Acestea fiind cele mai încercate ajutoare, cele mai potrivite ocupaţii, care practicate cu dragoste, devin mijloacele principale pentru înduhovnicirea şi desăvârşirea lor. Am putea spune că aceste două îndeletniciri sunt cele două aripi, care îl ridică pe monah din sfera josniciei şi a patimilor spre contemplarea lui Dumnezeu. Aceste virtuţi formează „calea împărătească", pe care se poate ajunge la desăvârşire, pe care a dorit-o cu ardoare înainte de a depune voturile sale în faţa Sfântului Altar.

Una din condiţiile esenţiale ale mântuirii, după doctrina ortodoxă, este săvârşirea faptelor bune, iar faptele bune nu pot fi săvârşite decât prin desfăşurarea unui efort. Dovadă că nu greşim, avem faptul că, nici în Eden unde exista abundenţă şi fericire, protopărinţii noştri n-au fost scutiţi de muncă. Lucrarea şi paza Edenului impuneau muncă fizică şi intelectuală (Fac. II, 15). Chiar David aminteşte în psalmi, că muncile agricole se executau la timpul lor, din zori şi până noaptea târziu (Ps. 103, v. 24).

De la Adam, primul agricultor al omenirii (Fac. III, 23), Abel, primul păstor (Fac. IV 2), Iubal, primul muzicant (Fac. IV, 21), Tubalcain, primul meseriaş (Fac. IV, 22), Enos, primul preot şi de la primii pionieri ai diferitelor munci şi până la noi, eforturile şi osteneala n-au încetat.

Viaţa lui Iisus Hristos până la 30 de ani este o muncă fizică îngemănată cu cea spirituală, iar ultimii 3 ani, efort spiritual unit cu o mare cheltuială de energie fizică.

Sfinţii Apostoli au fost pescari (Matei IV, 18), Matei era vameş (Matei X, 3), Luca a fost medic (Coloseni IV, 14) şi pictor. Sfântul Apostol Pavel era de meserie curelar (făcător de corturi). Ceea ce învăţase în copilăria sa, el nu înceta să practice, nici după ce a fost răpit în al treilea cer şi iniţiat de Dumnezeu în taine de nespus, a primit să fie oaspetele soţilor Acvila şi Priscila de aceeaşi meserie (Fap. Ap. XVIII, 3).

Pentru monahi, munca este o întruchipare a ascultării, care este unul dintre voturile depuse solemn la tunderea în monahism. În comunităţile pahomiene, ale Avei Senute de Atripe (sec. IV), cele din Palestina şi Athos, nimeni nu era scutit de muncă. Ar fi de prisos să mai enumerăm smeriţii monahi, care după ce ieşeau de la Slujbele Bisericii intrau în ateliere, săli de cultură, munci agricole, împletind lucrarea mâinilor cu rugăciunea minţii, în linişte şi armonie frăţească. Dacă mirenii muncesc pentru întreţinerea familiei, să facă milostenie şi să ajute Biserica, monahul lucrează pentru stârpirea patimilor şi a gândurilor rele.

După Sfinţii Părinţi, munca este considerată ca fiind o condiţie a desăvârşirii morale, ca parte integrantă din asceza monahului, mijloc de curăţire a păcatelor şi osândirea lor, un izvor de putere şi sănătate trupească şi sufletească, doctorie tămăduitoare a urâtului, alungare a tristeţii, o înflorire a roadelor vieţii duhovniceşti, pe care ni le arată Sfântul Apostol Pavel: dragostea ,bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea, curăţia, concluzionând că: „Cei ce sunt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul, împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni V, 22—24).

Sfântul Ioan Casian (360—435), în opera sa „Institutiones", afirmă că părinţii pustiei „Muncesc rugându-se şi se roagă muncind", împletind strâns munca cu rugăciunea, care dau nimbul „unei slujiri a lui Dumnezeu" (Filocalia IX, pag. 87) şi a oamenilor. Ora et labora, devenind astfel maxima cea mai populară din mânăstirile noastre, odată cu organizarea lor.

Fericitul Augustin (354—430), spune: „munca în mânăstire trebuie făcută cu încredere şi în scopul mântuirii şi a răsplătirii cereşti". De asemenea Sfântul Vasile cel Mare (330—379), rânduind viaţa monahală, cere ca fiecare să-şi îndeplinească munca cu toată sârguinţa. Faptul că însuşi Dumnezeu ne supraveghează trebuie să ne inspire o deosebită râvnă şi grijă, ca să facem lucrarea noastră în condiţiile cele mai bune.

În fine, Fericitul Ieronim (347—420), în „Epistola către Rustic", precizează că monahii din Egipt, „aveau obiceiul de a nu primi pe nimeni în mânăstire, dacă nu ştia să lucreze ceva" (meserie). Aceasta nu atât pentru a-şi asigura hrana trupească, ci mai ales pentru mântuirea sufletului, ca nu cumva fiind fără ocupaţie (rucodelie), mintea să rătăcească prin gânduri pierzătoare şi să se diezmierde cu ele. Monahul nu trebuie să-şi iroseacă timpul zadarnic, ci să facă din el o pavăză duhovnicească, ca „diavolul să-l afle pururea ocupat".

Sfinţii Părinţi din Athos ne atrag atenţia că: „munca este asceza monahului". Să facă tot ce este mai penibil şi de care fraţii se scârbesc să o facă. Aşa făcând „va veni Duhul Sfânt să te cerceteze şi să aşeze în inima ta comori de dragoste şi smerenie". Nu-ţi alege singur munca, ci fă ceea ce ţi se încredinţează şi vei găsi pacea sufletească.

În cazul că ţi se dă pe ales; alege ceea ce te va păstra în smerenie, căci altfel din cauza mândriei, munca te va îndepărta de Dumnezeu. Fă-ţi munca cât mai bine posibil şi să nu te aştepţi la laude. O muncă făcută cu calm şi cu dragoste, fără cârtire, e mai plăcută lui Dumnezeu, decât toate vitejiile ascetice. Nu trebuie să-ţi fie munca, momeală câştigului, nici reuşita şi succesul, în acest caz dai dovadă că tu te iubeşti pe tine însuţi. Munca trebuie făcută cu inima dezinteresată şi relele nu vor avea nici o putere asupra ta. Foarte puţini monahi pot face o muncă intelectuală, păstrându-şi în acelaşi timp, inima deschisă larg către Dumnezeu. Dacă ţi se impune, rămâi la masa de studii şi la cărţile tale, îl vei găsi şi acolo pe Dumnezeu, la fel de bine ca şi în orice altă muncă, dar vei avea de dus o luptă grea pentru a-ţi păstra smerenia şi pentru a nu cădea în iluzia că prin cunoştinţele tale vei fi mântuit. O muncă oricare ar fi ea îndeplinită în ascultare, fără pofta câştigului, eliminând orice agitaţie şi orice grijă nu ne îndepărtează de rugăciune, ci dimpotrivă; trupul nostru fiind ocupat cu aceste lucrări manuale, inima se află eliberată şi mai mult atentă la prezenţa lui Dumnezeu. (Cuvinte din Muntele Athos, 1998, pag. 65—67).

Paladie din Galatia (sec. IV), în „Istoria Lausiacă" are meritul deosebit de a fi mers special în pustiu şi de a fi trăit acolo alături de eroii săi, ne dă multe exemple despre munca manuală şi intelectuală a monahilor. Spre exemplu: Marele Ava Pamvo „nici o zi nu a făcut-o fără rucodelie". Episcopul Filorom, mare postitor şi mult răbdător, „de 80 ani fiind — de condei tratate de a scrie, nu s-a depărtat" (Everghetinos, pag. 24).

Ava Ahila lucra spunând, ca nu cumva Dumnezeu să-mi bage vină zicând: „Pentru ce putând a lucra, n-ai lucrat?" şi de aceea mă ostenesc şi lucrez din toată puterea mea. (Pateric pag. 33).

Sfântul Macarie Egipteanul (300—390), făcând o vizită la Sfântul Antonie cel Mare (251—356), toată noaptea au vorbit despre mântuire, iar mâinile au împletit fire de finic. Dimineaţa observând fericitul Antonie mulţimea împletiturii lui Macarie a zis: „Multă putere iese din mâinile acestea" (Pateric pag. 132).

Sfântul Serafim de Sarov (1759—1833), a cărui viaţă pilduitoare se înalţă mult deasupra nivelului obişnuit, bolnav şi în vârstă fiind a fost surprins stivuind lemne, noaptea, când toţi vieţuitorii mânăstirii se odihneau, după slujba privegherii.

De asemenea Sfântul Teodor Studitul (759—826), monah cult, are cuvinte de înaltă apreciere pentru toate ocupaţiile monahilor din obştea Mânăstirii Studion — Constantinopol. Din povăţuirile sale către ucenicii săi: „Smeriţi trupul prin muncă"; căci „fericit şi cuvios lucru este să se ostenească cineva, atât cât poate, sfinţind astfel trupul şi ferind sufletul de patimi prin aceste munci".

După învăţătura Sfintei noastre Biserici, fiecare creştin este dator să-şi înmulţească talantul primit de la Dumnezeu, în faţa acestui imperativ nu există scuză. Cel ce nu-şi fructifică darurile sale naturale după putere îşi atrage osândă (Matei XXV, 26—31).

Aşa au înflorit pustietăţile şi locurile retrase, greu accesibile de monahi, care au îngemănat rugăciunea şi munca, nesiliţi de nimeni, construind adevărate cetăţi şi făurind cu migală monumente de artă şi cultură, care stârnesc şi astăzi interesul oamenilor de ştiinţă.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

Quo vadis Ecclesia

(Urmare din pag. 1)

nu; dar nu facem ceea ce ştim că e bine de făcut şi am prefera să nu fi ştiut binele niciodată (op. cit., p. 23). Aceeaşi idee este exprimată şi de Sf. Pavel când spunea: „nu fac binele pe care-l voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc". (Romani 7, 19).

Această disjuncţie dintre cunoştinţă şi voinţă vine din pierderea fricii faţă de Dumnezeu. În societatea contemporană permisivă şi fragmentată, permisivă pentru că fragmentată şi fragmentată pentru că bazată pe individualism ca mod de a fi, omul îşi justifică orice aberaţie şi încă se consideră bun credincios şi pune pe seama lui Dumnezeu propriul său mod de a gândi, socotind că dacă el crede că ceea ce face e normal şi Dumnezeu consideră la fel.

Cu alte cuvinte, ceea ce vedem în societatea noastră este normalizarea anormalului şi justificarea abominabilului (Richard John Neuhaus, „The Public Square", în First Things, Nov. 1998, p. 72). De fapt, în baza individualismului său, omul contemporan trăieşte ca şi cum ar fi de capul său, ca şi cum el ar fi autorul propriei sale istorii, cum se exprimă S. Hauervas (vezi Joseph M. Incandela, „Playing God: Divine Activity, Human Activity and Christian Ethics", în Cross Currents, Spring 1996, p. 65); deci omul trăieşte cu un Dumnezeu al propriei sale imaginaţii, şi aceasta este marea minciună ce se află la baza identităţii noastre, despre care vorbeşte W.T. Davis Jr. (Shattered Dream: America's Search for Its Soul, Vallef Forge, Trinity Press International, 1994).

Revenind la Iluminismul care a dus la emanciparea societăţii de Biserică şi la promovarea şi dezvoltarea ştiinţei în contradicţie cu, şi în detrimentul Bisericii, se poate spune pe bună dreptate împreună cu Jonathan Carson că religia a cedat în faţa ştiinţei iar ştiinţa a cedat în faţa nebuniei, câtă vreme s-a dezvoltat separat de religie („The Second Time as Farce: Galileo Redux", în First Things, March 1998, p. 11).

Declinul ştiinţei

Este regretabil faptul că deşi ştiinţa şi-a arătat tot mai mult slăbiciunile, mai ales în ultimii treizeci de ani şi mai ales în dialogul cu filosofia (D.P. Moloney, „Questioning Everything", în First Things, Nov. 1998, p. 9), deşi înşişi oamenii de ştiinţă realizează acum că ştiinţa a operat şi operează cu categorii inadecvate realităţii (W.A. Dembski, „Science and Design", în First Things, Oct. 1998, p. 27), deşi se ştie faptul că ştiinţa operează cu ipoteze, ipoteza fiind ridicată uneori la nivel de dogmă, şi că de atâtea ori se confirmă de înşişi oamenii din domneiu că ipoteze formulate anterior se dovedesc a fi invalide, totuşi ştiinţa reţine încă mult din autoritatea şi credibilitatea pe care şi le-a căpătat în ultimele două secole cât s-a dezvoltat divorţată de religie.

Un exemplu elocvent îl constituie ideea devenită clasică referitoare la originea omului şi a universului: se spunea şi încă mai spun unii că aceste două realităţi sunt produsul unui accident. Acum în baza teoriilor despre principiul anthropic de la baza existenţei cosmosului şi a omului, savanţi precum Karl Giberson („The Anthropic Principle: A Postmodern Creation Myth" în Journal of Interdisciplinary Studies, vol. IX, nr. 1—2, 1997, p. 76) şi alţii vorbesc tot mai insistent şi cu convingere despre faptul că universul a apărut cu un scop anume, că este produsul unei inteligenţe superioare, şi asigură pe cei ce cred astfel, că această credinţă a lor e în perfectă consonanţă cu ştiinţa (ibidem, p. 80).

Ca şi Biserica, ce deşi a pierdut mult din autoritate încă îşi face auzit glasul în privinţa standardului moral şi a modului de a fi pe care-l propune, şi ştiinţa, deşi nu în egală măsură cu Biserica, este privită ca autoritate şi normă în materie de definire şi explicare a realităţii: ştiinţa s-a dovedit totuşi incapabilă să răspundă satisfăcător la marile întrebări existenţiale: în acest context ea e privită cu ezitare şi rezervă.

Pe măsură ce ştiinţa se apropie tot mai mult de teologie (autorul citat mai sus spune mai frumos, şi anume că ştiinţa se află bătând la porţile teologiei, op. cit.), clasica problemă cu proba şi cu demonstraţia necesară pentru a crede, aşa cum cerea ştiinţa, se pune altfel: acum (în ultimii treizeci de ani) nu mai e nevoie ca cel credincios să aducă probe despre existenţa lui Dumnezeu ateului, ci ateul e acela căruia i se cere să aducă probe în renegarea lui Dumnezeu (Edward T. Oakes, „Making the Wager" în First Things, Aug. — Sept. 1998, p. 64).

Conştientizarea misterului

Subiectivizarea vieţii din societatea occidentală mai ales, promovarea modului de viaţă bazat pe a avea în loc de a fi ca produs al dezvoltării ştiinţei în detrimentul religiei, a dus la pierderea sensului misterului care este la centrul oricărei realităţi, scrie cunoscutul teolog W. Brueggemann, care, constatând aceasta, propune şi un nou mod de a face teologie, acela atât de propriu tradiţiei ortodoxe estice, o teologie bazată pe recunoaşterea tainei ca fiind parte intrinsecă din orice lucru („The Loss and Recovery of Creation in Old Testament Theology", în Theology Today, July 1996, p. 187).

Aşa cum recunoaşte şi de demult celebrul astrofizician John Polkinghorne (vezi Lyndon F. Harris, „Divine Action: An Interview with John Polkinghorne", în Cross Currents, Spring 1998, p. 8), teoria quantică a demonstrat că lumea nu e pur şi simplu obiectivă: există în ea ceva mult mai adânc, mai subtil. Acum se acceptă tot mai mult, pe scară tot mai largă faptul că raţiunea umană, conştiinţa de sine, sunt o taină, că biologia nu poate crea, dicta o moralitate, că moralitatea şi misterul merg mână în mână (E.T. Oakes, „The Blind Programmer", în First Things, March 1998, p. 41).

Şi cum să nu existe conştiinţa tainei când chiar din punct de vedere ştiinţific se constată despre existenţa noastră că în timpul supracondensat al unui an cosmic (nu calendaristic), specia umană cu întreaga ei istorie se află încă în primul sau al doilea minut al fiinţării ei, şi încă o mare parte din această perioadă a fost petrecută dormind (David S. Toolan, „Partying in a Post-Einsteinian Universe", în Cross Currents, Winter 1996/1997, p. 464)?

Deci ceea ce ştim e faptul că nu ştim, putem zice împreună cu Socrate, sau ne putem întreba cu cuvintele lui H. Bondi: cum se poate şti ceva fără a şti totul?

În perspectiva imaginii de mai sus întrebarea psalmistului ne apare într-adevăr justificată: „Ce este omul că-ţi aminteşti de el sau fiul omului că-l cercetezi pe el"? (Ps. 8, 4).

Deci întrebări ca: cine suntem, de unde venim, de ce suntem aici, dacă suntem de ce trebuie să mai plecăm, şi altele neräspunse adecvat de ştiinţă, dar stăruind în inima neliniştită a omului, nu-şi pot afla răspunsul decât într-un sistem de gândire care acceptă existenţa tainei şi propune un mod de a fi alături de ea, şi acest sistem este religia.

După Vaclav Havel, ideea de transcendenţă se află la baza moralităţii („A Sense of the Transcendent", în Cross Currents, Fall 1997, p. 295).

Una din marile greşeli ale ştiinţei este aceea că deşi transcendentul este o realitate la fel de demonstrabilă ca şi imanentul, contingentul, ea l-a ignorat şi renegat: studiind partea ea a crezut că înţelege întregul, când realitatea este că necunoscând şi neînţelegând întregul, nu poate fi nici partea înţeleasă, tot aşa cum un text nu poate fi adecvat înţeles dacă e scos afară din context, dacă nu e interpretat în lumina contextului său.

Realizând acest lucru, savanţii şi filosofii încep să ia transcendenţa, misterul tot mai mult în seamă.

Aşa cum spune profetic reputatul sociolog şi filosof Peter Bergen, „Alegerea este în final, între o lume închisă ori o lume cu ferestre spre transcendenţă" (vezi Denis Goulet, „Development: Historical Task or Opening to Transcendence?" în Cross Currents, Summer 1996, p. 227), sau cum şi mai dramatic se exprimă teologul ortodox Pavel Florensky: „La urma urmelor nu va fi altceva de ales decât fie Sf. Treime, fie nebunia".

Poate lumea să devină Biserică?

Teoretic vorbind, da. Practic vorbind, de ce nu? Nu e de loc imposibil ca atunci când nebunia va fi şi mai vizibilă şi lumea va începe să sufere tragic consecinţele ei, să aleagă întoarcerea la Dumnezeu: şi aceasta cu atât mai plauzibil cu cât ne gândim pe de o parte la faptul că însăşi ştiinţa ajungând la maturitate şi evaluându-se pe sine obiectiv îşi va schimba metoda de lucru şi mentalitatea şi ar putea constitui un imbold în plus în apropierea omului de Dumnezeu, iar pe de altă parte, la faptul că o societate religioasă nu e un lucru nou sub soare; aşa a fost societatea umană dintotdeauna: religioasă: şi cum toate lucrurile se întorc de unde au plecat, întrucât conştiinţa religiozităţii încă îşi ţine rădăcinile adânc înfipte în sufletul omului, aceasta poate deveni un element decisiv în schimbarea modului de a gândi şi de a fi al omului.

Aşa cum constată Denis Goulet, „un întreg cor de voci proclamă că o dezvoltare umană plenară nu este posibilă fără o considerare specială a valorilor religioase esenţiale" (op. cit., p. 229).

Dacă religia are de a face cu tot ce este fundamental în viaţă, aşa cum recunoaşte J.W. Skillen („Toleration vs. Pluralism", în Cross Currents, Summer 1994, p. 264), înseamnă că mai devreme sau mai târziu ea va trebui luată în seamă în modul cel mai serios. Pentru că dacă ea e legată de ceea ce e fundamental, afectează fundamental, şi neglijarea ei va lovi fundamental, atât de fundamental încât va fi uşor de văzut soluţia: reintegrarea ei ca valoare majoră în viaţa omului.

Omul este în mod intrinsec fiinţă religioasă: parafrazând pe existenţialiştii francezi putem zice că omul e condamnat să fie religios. Nu poate scăpa de asta chiar dacă încearcă conştient sau inconştient. Religia cuprinde totul, şi-a pus marca, amprenta peste tot.

Numai având acest lucru în vedere a putut Wittgenstein exclama: „Nu sunt un om religios; dar nu pot să nu văd orice problemă din punct de vedere religios" (vezi Alexander E. Eodice, „No Greater Primacy", în Cross Currents, Fall 1996, p. 409). Chiar dacă era necredincios, afirmaţia de mai sus dovedeşte convingerea lui Wittgenstein că omul este, cum spunea şi M. Eliade, o fiinţă religioasă.

Într-adevăr, în adâncul alcătuirii noastre suntem fiinţe afirmative: afirmăm viitorul şi-l dorim, sperând şi crezând. A nu-l iubi pe Dumnezeu ar contrazice însăşi constituţia fiinţei noastre care este pasiune, dorinţă, dragoste de Dumnezeu (Edith Wyschogrod and John D. Caputo, „Postmodernism and the Desire for God: An E-mail Exchange", în Cross Currents, Fall 1998, p. 300). Sau aşa cum a intitulat scriitorul român Petru Dumitru, unul din romanele sale bine apreciate, referindu-se la Dumnezeu: **Cum să nu-L iubim?**

Recunoaştem în cele de mai sus întreaga teologie despre epectază, despre tendinţa spre transcendent a Sf. Grigore de Nyssa, şi este remarcabil faptul că ceea ce spunea marele teolog creştin din sec. IV, este astăzi descoperit, redescoperit de filosofie şi de ştiinţă.

În fond religia reprezintă pentru om un fenomen în care investeşte şi raţiune (pe lângă credinţă), întocmai aşa cum în mod raţional ia celelalte decizii şi opţiuni ce-i marchează viaţa (Mikael Stenmark, **Rationality in Science, Religion and Everyday Life: A Critical Evaluation of Four Models of Rationality**, Notre Dame, Ind., University of Notre Dame Press, 1995, p. 287).

Astăzi, sugerează autorul menţionat, nu mai poate fi vorba despre un conflict între raţiune şi credinţă. Fiecare îşi are validitatea şi rolul său, ele trebuiesc înţelese ca fiind complementare, nu contradictorii.

Atât de importantă este redescoperirea religiei şi reorientarea omului către Dumnezeu, încât, cum se exprima Richard Frank, viitorul omenirii depinde de interiorizarea perspectivei religioase, singura ce poate transforma secularismul ce domină destinul de azi al planetei noastre (vezi Denis Goulet, op. cit., p. 222).

Concluzii

Prof. Ewert H. Cousins ne anunţă că ne aflăm la o mare turnură în istoria omenirii, şi că suntem (el vede deja semnele) şi vom fi martorii unei mari metanoia, ai unei transformări de conştiinţă, aşa cum în istoria sa omenirea a mai trăit numai o singură dată înainte, între anii 800—200 î.d.H., epocă pe care el o numeşte prima perioadă axială. Suntem în ajunul unei mutaţii globale, în ajunul celei de-a doua perioade axiale (**Christ of the 2lst Century**, Rockport, Mass, Element, 1993, p. 7).

După Cousins, semnele timpului îl vestesc pe Dumnezeu, şi omenirea le va discerne, şi postmodernismul, potrivit savantului Karl Giberson, poate evolua înspre o recuperare a valorilor pierdute din epocile precedente ale istoriei omenirii; cu alte cuvinte vom asista la o umilire a ştiinţei şi o reînviere a religiei (op. cit., p. 84).

Deci e nevoie de o schimbare radicală, fără de care cel puţin protestantismul actual, aşa cum evaluează Douglas John Hall, nu va supravieţui intrarea în mileniul trei („The Future of Protestantism in North America", în Theology Today, Ian. 1996, p. 459); aparent, după modul în care ceilalţi profeţi contemporani citesc semnele timpului, schimbarea radicală se va produce.

Cu alte cuvinte, dacă vrem să comparăm secularismul cu religia şi să le vedem perspectiva de viitor, trebuie să ne gândim la rădăcini. Elementul care va prevala e cel ce are rădăcinile mai adânci; iar acesta este fenomenul religios în general, şi Biserica lui Hristos în special.

Venirea întru sine sau depăşirea tragicului

Este existenţa noastră cu adevărat tragică, şi dacă da, în ce constă tragismul ei, şi mai ales ce anume face să fie aşa? Iată una dintre întrebările grave cu care se confruntă conştiinţa umană, care dacă ar rămâne fără răspuns de bună seamă că ne-ar face să considerăm viaţa absurdă.

Fiinţă conştientă, deci capabilă să ia act de propria sa prezenţă, omul nu se poate concepe decât existând, iar din momentul în care devine conştient de faptul că nu este decât o existenţă limitată căreia îi este hărăzit să trăiască într-o lume ea însăşi limitată, aceasta îl va obliga să recunoască un anumit tragism al existenţei sale.

Acest tragism va spori însă şi mai mult când, confruntat cu inexorabilul morţii, se va găsi în faţa unui prag insurmontabil, a unei limite de netransgresat, iar faptul acesta îl va obliga să se descopere pe sine drept o existenţă limitată.

Moartea este cea care ne obligă să conştientizăm caracterul limitat al existenţei noastre, silindu-ne să recunoaştem că nu suntem finalmente decât nişte existenţe limitate. În momentul în care devenim conştienţi de faptul că „reprezentăm simultan limita şi conştiinţa de sine a limitei că deci suntem fiinţe conştiente finite confruntate cu limita", şi dorim să depăşim aceste limite, cărora în mod inevitabil le suntem circumscrişi, intrăm în zona tragicului. Tragicul existenţei umane decurge din faptul că omul — fiinţă limitată, conştientă de propria-i finitudine —, doreşte să-şi transceadă şi să se smulgă din cercul limitat al existenţei sale, fără să poată realiza însă aceasta doar prin propriile sale puteri, fapt care-l va obliga să se descopere pe sine drept o fiinţă tragică.

Privită doar în sine însăşi fiinţa umană ne apare condamnată la imposibilitatea de a găsi o ieşire dintr-o situaţie aparent fără ieşire. Atunci când descoperă că toate mijloacele pe care i le oferă lumea, precum şi toate capacităţile şi demersurile sale se dovedesc în ultimă instanţă ineficiente şi incapabile să-l ducă sau să-i ofere un sens coerent şi salvator, toate acestea nu vor face decât să sporească şi mai mult caracterul tragic al existenţei sale.

Există ceva în structura omului care-l împinge mereu să lupte, să caute şi să dorească izbăvirea din propria-i condiţie limitată de care este conştient că nu-i poate oferi izbăvirea. Faptul că nu se poate izbăvi pe sine doar prin propriile sale puteri, iar elementele lumii sale se dovedesc de asemenea incapabile să-i ofere o soluţie de ieşire din impas, îl vor determina să caute izbăvirea în afara lumii sale. Abia în momentul în care descoperă că există Cineva din afara lumii sale, şi că doar acel Cineva îl poate smulge din condiţia sa mărginită, atunci realizează adevăratul tragism al existenţei sale. În momentul în care descoperă transcendenţa, precum şi prăpastia dintre sine şi aceasta, abia atunci descoperă adevărata dimensiune a tragicului, căci ceea ce face ca existenţa umană să fie profund tragică este conştiinţa prăpastiei dintre sine şi Divinitate, tragicul în expresia lui ultimă fiind „înfruntarea dintre două forţe egal îndreptăţite: omul şi Divinitatea".

Fiul rătăcitor plecat de la casa părintească este ipostaza omului condamnat să rătăcească într-o lume pe care încearcă să o înţeleagă doar din perspectiva existenţei sale mărginite, în care se simte mereu un stingher şi un înstrăinat, fără să-şi găsească şi să-i găsească un sens.

Atâta timp cât este privit doar în sine însuşi, doar din perspectiva strictă a existenţei imediate, omul este condamnat la tragic, pentru că „vândut sub păcat" (Rm. 7, 14), este condamnat la o existenţă lipsită de sens, din care nu se va izbăvi niciodată: „aşadar în mine, cel ce vreau să fac binele, aflu legea că, răul e legat de mine... Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?" (Rm. 7, 21, 24).

Marcat de povara răului care locuieşte în propria sa fiinţă, omul încearcă să se elibereze, căutând salvarea în lumea exterioară, în care cu cât se va afunda mai mult, cu atât se va înstrăina de propria-i identitate. Nu este deloc întâmplător faptul că fiul din Evanghelie (Luca 15, 11—32) este numit uneori risipitor, iar alteori rătăcitor. Amândouă denumirile sunt la fel de adevărate, el fiind în realitate un risipitor-rătăcitor, căci cu cât se dispersează mai mult, cu atât se rătăceşte în labirintul fără ieşire al păcatului. Risipirea este rătăcire, risipindu-te te rătăceşti.

Fiul risipitor plecat în lume este omul în căutarea propriei sale identităţi, căutând însă într-un sens invers, căci dând ascultare pornirilor sale imediate, el nu face decât să perverteaască setea fiinţei sale de sens şi mântuire „patimile nefiind altceva decât setea după infinit a omului dar întoarsă într-o direcţie în care nu-şi poate afla satisfacţia".

Crezând că-şi va putea stâmpăra setea fiinţei sale de sens căutând în lumea exterioară, omul se condamnă de fapt la non-sens şi tragic, pentru că lumea satură fiinţa doar aparent, în realitate însă, nu face decât să aprindă şi să sporească şi mai mult această sete „care nu pricinuieşte nicidecum oprirea dorinţei, ci întărirea ei, astfel, amândouă cresc deopotrivă una prin alta". Prin aceasta omul se trezeşte azvârlit într-un circuit fără ieşire din care nu se va putea izbăvi şi care-l va condamna la o eternă căutare şi rătăcire". Păcatul înseamnă plăcere-durere, intră prin plăcere, sfârşeşte prin durere: durerea îmi îndreaptă sufletul spre o altă plăcere, care la rându-i provoacă altă durere. În această pendulare neîncetată mă mişc până când moartea pune capăt" (Sf. Maxim Mărturisitorul).

Omul presimte tragicul nelimitat în care este condamnat să trăiască, iar sentimentul acesta îl va împinge şi-l va determina să se afunde şi mai mult în păcat, lăsându-se devorat de o foame nestăvilită care „se va termina în gol, ca şi dragostea nelimitată de viaţă, care sfârşeşte în pierzanie". Acesta este punctul limită al decăderii, starea disperată a celui care se zbate să iasă din întuneric şi vulgaritate în care va descoperi însăşi nimicnicia şi neantul propriei sale fiinţe. Este starea de completă înstrăinare de sine şi ieşire din propriul rost, echivalentă cu însăşi prăbuşirea realităţii şi a propriei existenţe în non-sens, iar rămânerea în această stare înseamnă condamnarea la moarte.

Dar oricât de dramatică ar fi prăbuşirea, oricât de desfigurat moral ar ajunge omul, scânteia de divinitate — chipul lui Dumnezeu —, care este în el, nu poate fi stinsă. Ajuns la limita cea mai de jos a degradării „nu poate părăsi de tot pasiunea infinităţii, nici chiar atunci când se închide total în finit". Este momentul trezirii, al revenirii din risipirea fiinţei, momentul „venirii întru sine", la care omul ajunge atunci când întrezăreşte „lumina lui Hristos care îi descoperă întunericul propriei sale fiinţe", ceea ce-l va ajuta să devină conştient că numai schimbarea radicală şi întoarcerea la Dumnezeu îl mai poate izbăvi. „Păcătosul care se întoarce la Dumnezeu simte înainte de toate nevoia de a invoca numele şi ajutorul Lui. Înţelege că singur este neputincios să se apropie de El. Implorarea caracterizează în mod central începutul, dar şi întregul mers al omului spre pocăinţă şi mântuire".

Acesta este momentul în care omul descoperă că atât în sine, cât şi-n realitatea înconjurătoare nu există decât vidul, iar din această stare nu-l va putea smulge decât glasul cel tainic al „tatălui" care-l cheamă să-şi aducă aminte de starea de dinainte de cădere.

Păcatul nu doar dispersează fiinţa şi o dislocă din propriile sale rosturi, azvârlind-o în absurd şi condamnând-o să trăiască într-un tragic fără ieşire, din care nu se va putea nicidecum izbăvi, dar în acelaşi timp îl obligă să se descopere pe sine în toată goliciunea şi neantul existenţei sale lipsite de sens. Descoperind că salvarea nu-i poate veni prin sine, aceasta îl va obliga să se descopere pe sine în ipostaza de chip al lui Dumnezeu, chip care se împlineşte doar în măsura în care se păstrează în tensiune neîntreruptă după Prototipul după a cărui asemănare a fost alcătuit.

Acesta este sensul **„venirii întru sine"**, venirea întru propriul său rost şi sens, despre care nu se poate vorbi decât atunci când raportăm omul la Dumnezeu. Ar putea să pară paradoxal, şi totuşi „venirea întru sine" presupune o detaşare de sine, de propria condiţie limitată care ne va condamna la un tragic nelimitat. Atunci când se raportează şi se restrânge doar de la sine şi se consideră pe sine drept unic reper şi model, omul se condamnă la tragic, el revelându-şi valoarea doar atunci când se raportează şi există prin Dumnezeu, şi numai în acest mod se va putea izbăvi de tragicul intrinsec al existenţei sale văduvite de Dumnezeu.

Preot NICOLAE STOIA

Schimonahul prodromit Chiril Lambrino

— renumit traducător din limba greacă —

Mulţi monahi români stabiliţi la Muntele Athos şi-au însuşit o serie de limbi străine, ca salvona, rusa, turca şi greaca. Unii dintre ei au făcut numeroase traduceri, îmbogăţind cultura românească athonită cu opere de mare valoare, atât din scrierile patristice cât şi din ale călugărilor cărturari care au alcătuit lucrări de spiritualitate ortodoxă şi ascetică monahală.

Un renumit călugăr român din Schitul Prodromul, care s-a impus prin traducerile sale din limba greacă, este schimonahul Chiril Lambrino. Originar din Bucureşti, s-a născut în anul 1845, primind la botez numele Constantin.

Când avea vârsta de 15 ani, tânărul Constantin pleacă la Muntele Athos şi se închinoviază în Schitul Prodromul. La etatea de 19 ani, în luna martie 1864, este tuns în monahism, devenind monahul Chiril.

Activitatea culturală o începe monahul Chiril în anul 1864 prin traducerea din limba greacă a unei opere liturgice, care cuprinde **Slujbe şi vieţi de sfinţi athoniţi** (Biblioteca Schitului Prodromul, Ms. nr. 47); între anii 1867—1868 termină de tradus monumentala lucrare **Mântuirea Păcătoşilor**, în două volume (Idem, Mss. nr. 52 şi 53). Despre această traducere, auzise şi arhimandritul Iuliu Scriban care, tratând despre Literatura pioasă în limba română, scria în anul 1926: „Cică s-a tradus din nou de monahul Chiril din Sfântul Munte, în 1868 .

În anul 1880, monahul Chiril traduce şi transcrie **Explicarea Apocalipsei** de Anthim al Ierusalimului (Idem, Ms. nr. 70). La începutul textului, compune **Precuvântarea, Introducerea** şi **Către cititori**, semnându-le „prodromitul monah Chiril Lambrino:; în continuare, copiază **Cântarea lui Leon Înţeleptul pentru a doua venire a Domnului, după Alfa-Vita**, prelucrată şi adăugită de smeritul Chiril, având următoarea motivaţie: „Fiindcă Apocalipsul nu are alt înţeles mai apropiat de cugetul descrierii sale decât judecata cea comună, precum şi a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos, pentru aceasta am socotit de cuviinţă a adăugi, pe lângă aceasta, şi poezia de faţă".

Din anul 1882 se păstrează un manuscris care cuprinde **Cuvântări de laudă** (Idem, Ms. nr. 72); potrivit unei însemnări anonime, ele sunt „traducţia monahului Chiril Prodromit în Chinoviul român Prodromul, Mont Athos".

Deşi s-a impus în activitatea sa prin traduceri, monahul Chiril Lambrino a fost şi un apreciat copist. De la el, se păstrează două manuscrise autografe: unul cuprinde **Acatistul Preacuvioasei Paraschiva** (Idem, Ms. nr. 74), copiat „prin stăruinţa ieromonahului Nectarie", iar altul, **Canoane şi Acatiste** (Idem, Ms. nr. 205), datând din anul 1885. După această dată, nu mai întâlnim manuscrise copiate de monahul Chiril, întrucât întreaga activitate şi-a concentrat-o asupra traducerilor.

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, monahul Chiril traduce **Viaţa Sfântului Ioan Românul şi Viaţa Sfântului Sava Vatopedinitul din Athos** (Idem, Ms. nr. 205), copiate într-un manuscris pe care copistul nu l-a terminat; în anul 1898 traduce **Voiajul la Ceriu** (Idem, Ms. nr. 102), după un manuscris descoperit în Peştera Sfântului Athanasie Athonitul, şi **Viaţa, petrecerea şi pătimirea Sfântului Dometie Persul, cu doi ucenici ai săi** (Idem, Ms. nr. 167), iar în 1899, **Păstorul cel Bun** (Idem, Ms. nr. 102).

Din anul 1901 datează două manuscrise. Primul cuprinde **Explicarea psalmilor**, fiind copiat în două exemplare: unul mai voluminos, semnat de traducător, iar altul prescurtat, autentificat prin următoarea însemnare anonimă: „Tradus din elleneşce de Chiril-Lambrinos" (Idem, Mss. nr. 143 şi 144), iar al doilea, intitulat **Pentru deasa împărtăşire cu Sfintele Taine ale Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos** (Idem, Ms. nr. 154), tradus după originalul autorului, Macarie Notara.

În anii următori, monahul Chiril îşi continuă activitatea, cu lu-

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Preotul şi tragedia contemporanilor tineri

— Unele aspecte pastorale privind prevenirea delincvenţei juvenile —

Postul Crăciunului a oferit fiecărui slujitor al altarului, în ipostaza sa de duhovnic, posibilitatea de a lua pulsul vieţii duhovniceşti a parohiei pe care Dumnezeu i-a rânduit să o păstorească. În aceeaşi vreme, cei care s-au angajat în spovedirea elevilor din şcoli sau din licee n-au cum să uite imaginea pe care chipul copiilor au lăsat-o. Cuvintele, mărturiile şi atitudinile lor în raport cu şcoala, cu societatea, cu familia, cu Biserica şi cu Dumnezeu. Aceasta pentru aceia care n-au uitat că totuşi vârsta de şapte ani este pomenită ca vârstă maximă la care se mai poate accepta spovedania în grup şi care, printr-o spovedanie cu timp şi faţă către faţă, au putut lua cunoştinţă cu cei prea des şi prea agresiv mediatizaţi ca generaţie PRO.

Faptul că în şcoli avem din clasa a V-a — dacă nu chiar din şcoala primară — copii care fumează sau măcar „încearcă" gustul tutunului, iar clasa a VII-a sau a VIII-a pare, în ochii multora, vremea propice pentru începutul vieţii sexuale active, faptul că nouă din zece copii înjură „taximetreşte" şi puţini au rămas copii într-o lume care-i supramaturizează, faptul că profesorii au început să oboseasc㠄 în încercările repetate de a-şi disciplina „prichindeii" şi că în rândul lor a crescut numărul celor agresaţi fizic, sporirea abandonului şcolar precum şi deprecierea valorică a sistemului educaţional, n-au cum să treacă neobservate în ochii celui ce-i păstoreşte şi pe copii. N-au cum să nu constituie capitole aparte în planul pastoral al preotului.

La „semnalele de alarmă" pe care le-am schiţat doar, ne îngăduim să alăturăm un altul. Acela al delincvenţei juvenile. Este imposibil să nu constatăm chiulurile de la şcoală în scopul „închegării" unor „găşti" de cartier cu planuri de acţiune foarte bine conturate. Să nu remarcăm micii hoţi de piaţă sau pe cei care, la mica ciupeală de pe tarabele unor vânzători ambulanţi, încearcă rotunjirea unor venituri familiare — atunci când ele există — prea modeste. Să nu fie oare treaba preotului paroh faptul că în parohia lui — într-o şcoală sau pe un maidan insalubru — s-a săvârşit o crimă sau un viol al cărui autor a fost un tânăr? Sau a cărei victimă a fost un tânăr? Să nu fie oare treaba preotului faptul că un tânăr merge mai mult beat la şcoală şi că acolo îşi brutalizează colegii şi profesorii? Pentru că, din păcate, transformările produse în societatea românească în ultimii ani au avut nu numai efecte pozitive ci au contribuit şi la evidenţierea sau chiar apariţia unor fenomene de patologie socială în care sunt implicaţi copiii şi adolescenţii. Faptul că în România anului 1996 — conform analizei comparative a dinamicii fenomenului criminalităţii juvenile în perioada 1996—1997 editat de I.G.P., Institutul pentru Cercetarea şi Prevenirea Criminalităţii — erau „numai" 18 500 de tineri sub 18 ani săvârşitori de fapte penale pentru ca în anul 1997 să avem — reţineţi — 41 898 din care 10 530 pe un segment de vârstă de 16—18 ani, poate lăsa indiferentă Biserica? Furturi, tâlhării, omoruri (doar 25 de copii în 1997 faţă de... 28 în 1996) sau — indicator serios al violenţei — vătămări corporale, violuri (146 în 1996 şi 119 în 1997 — cu autori sub 18 ani!) sau agresiuni verbale (aici cine să mai stea să le numere?) constituie tot atâtea direcţii de acţiune ale unor tineri dezorientaţi, „fără nici un fel de Dumnezeu".

Firesc, preotul nu trebuie să se transforme în „agentul" unei, deocamdată doar preconizat — demilitarizate poliţii! Dar este imposibil printr-o pastoraţie judicioasă să nu identifice posibile „focare" de infecţie în trupul de taină al ecclesiei parohiale. El este cel care poate remarca — alături de profesorii şcolii — posibilele stări conflictuale din familii, starea de concubinaj a părinţilor, nivelul de pregătire sub mediu, lipsa unui loc de muncă stabil, toate constituind tot atâtea „cadre" de excepţie oferite dezvoltării infracţionalităţii juvenile. Cum poate interveni? Considerăm că aici este locul ca Biserica să-şi facă auzit glasul. Să ne închipuim cum ar arăta un comitet parohial care să aibă în componenţa sa poliţişti, profesori, jurişti de valoare din parohie — şi ne referim aici mai ales la cele urbane, unde sunt şi cele mai mari probleme — membri ai parohiei, care să nu aibă un caracter „punitiv" ci mai ales de prevenire şi, în unele cazuri, de asistare juridică a celor implicaţi penal. În ceea ce priveşte cel de-al doilea aspect al problemei — acela de asistare juridică — socotim că s-ar simţi nevoia unei astfel de atitudini în cazuri în care copiii s-au lăsat terorizaţi de alţii din banda în care activau, maturi, care-i ameninţau pe cei mai tineri că oricum nu-i va crede nimeni, obligându-i să-şi asume întreaga responsabilitate pentru cele săvârşite în comun.

Poate că astfel de comitete — prin acţiuni susţinute, pe baza unei strategii pastorale la care fiecare să-şi aducă aportul — ar reuşi să reînveţe societatea românească, în ansamblul ei, că tinerii au un rol activ în societate — deci şi în Biserică — şi că ei nu trebuie consideraţi simple obiecte de socializare sau educare, că a considera un tânăr „deviat", „delicvent" sau „predelicvent" contribuie — de cele mai multe ori — la dezvoltarea unui comportament sistematic reprehensibil. Că ei sunt chemaţi cei dintâi la a face politica proceselor de prevenire a delicvenţei printr-o comuniune care transcede orice fel de organizare pământească, prin aceea dată de Hristos Domnul. Rolul parohiei poate spori şi în dezinstituţionalizarea tinerilor „din stradă" şi oferirea unor oportunităţi legate de continuarea studiilor (burse parohiale), găsirea unui loc de muncă şi, în unele cazuri, găsirea unei familii, dacă nu cumva funcţia poate fi preluată de serviciile de asistenţă socială ale parohiei.

Dar direcţia în care, pastoral, parohia şi preotul pot lucra efectiv, în deplin acord cu Evanghelia, este aceea a promovării în sânul societăţii a atitudinilor şi comportamentelor sociale responsabile, care să respecte dezvoltarea copilului — încă înainte de a se naşte — ca şi demnitatea şi respectul pentru el însuşi.

Fără îndoială soluţii ar fi multe şi fiecare tânăr cu astfel de probleme „cere" soluţia lui. Dar nu le vom găsi niciodată plecaţi peste vreo „planşetă" de plan. Ci în genunchi, aducând crunta realitate înaintea lui Dumnezeu, chemând mila Sa asupra acelora care, nu se ştie din ce cauză, au început a se rupe de Hristos. Ruperea aceasta o putem opri numai implicându-ne în zbaterile lor. Ca orice părinte care-şi iubeşte şi-şi respectă fiii pe care Dumnezeu i-a hărăzit familiei sale.

Pr. CONSTANTIN NECULA

Pr. prof. Onisie Morar

— vicar administrativ —

Între vicarii administrativi de frunte ai Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului se numără şi Pr. Prof. **Onisie Morar.**

A văzut lumina zilei în satul Ciumăfaia, com. Borşa, jud. Cluj, la 3 iulie 1914, fiind al zecelea copil al familiei Gheorghe Morar şi Ana (născută Potoră), ţărani cu stare materială bună.

A rămas orfan de tată la vârsta de 10 ani (1924), iar peste alţi zece ani şi mama sa Ana va trece la cele veşnice (1934).

Învăţat de mic cu greutăţile vieţii s-a străduit să nu fie o povară pentru numeroasa sa familie, încercând să-şi câştige existenţa prin propriile-i puteri.

Astfel că, după terminarea celor patru clase primare în com. Borşa, jud. Cluj, urmează cursurile Liceului „Petru Maior" din Gherla, între 1926—1933, cu bacalaureat (Cf. Diplomă de bacalaureat nr. 953/1933), unde în fiecare an a obţinut premiul întâi.

După terminarea liceului, perioadă în care şi ţara noastră trecea printr-o profundă criză economică s-a văzut nevoit să stea un an acasă, să-şi câştige bani pentru a putea urma apoi o şcoală superioară.

În această stare de greutăţi, confuzie şi dezorientare, la îndemnul preotului paroh din com. Borşa, jud. Cluj şi-a îndreptat paşii spre Academia Teologică Greco-Catolică din Cluj (în toamna anului 1934), unde după trei ani s-a căsătorit cu învăţătoarea Ana Albon (în 15 august 1937), a fost hirotonit diacon în 10 octombrie 1937 (în parohia Săcel, jud. Cluj), apoi preot, în 17 octombrie 1937 în parohia Monor, jud. Bistriţa-Năsăud, pe seama parohiei Bădeşti, jud. Cluj, localitate învecinată satului în care s-a născut.

Ajuns în parohia amintită, la 8 noiembrie 1937, a găsit biserica din lemn în paragină, iar casă parohială nu exista. Primul său gând a fost să înalţe o nouă biserică, ceea ce s-a şi întâmplat într-o perioadă scurtă de timp şi tot cu sprijinul credincioşilor săi a cumpărat şi o casă parohială, în imediata apropiere a bisericii.

Timp de peste şapte ani (8 noiembrie 1937—1 aprilie 1945) a împletit activitatea gospodărească cu cea pastoral-catehetică, ajutat de distinsa sa soţie (Ana-Nuşi), care era învăţătoare — directoare în acel sat.

Realizările sale rapide în această parohie s-au datorat atât faptului că era un preot vrednic, dar şi pentru că, în acel sat, vreme de 150 de ani (până atunci) n-a mai existat vreun preot să fi locuit, ca el, în mijlocul credincioşilor.

În această situaţie pe lângă catehizarea credincioşilor, s-a ocupat şi de educaţia religioasă a copiilor şi a tineretului din parohie, reuşind în scurtă vreme să schimbe înfăţişarea spirituală a parohiei. De pildă, a întemeiat un cor bisericesc (alcătuit din tineri), pe două voci, şi a format un grup de 12 cântăreţi de strană, prin aceasta reuşind să atragă la biserică şi pe părinţii lor.

Demn de remarcat este şi faptul că, în timp de şapte ani a reuşit să convingă un număr de 35 de familii să primească taina Sfintei Cununii, deoarece vreme îndelungată trăiseră în concubinaj.

Fiindcă parohia era mică (aproximativ 150 de familii) el a fost folosit de conducerea Bisericii şi ca preot misionar în diferite parohii vacante.

În această perioadă s-a dovedit a fi un preot activ, ferm faţă de leneşi şi păcătoşi, bun organizator şi orator de seamă.

În perioada ocupaţiei horthyste (1940—1944) a menţinut cu tărie sentimentul dragostei faţă de glia strămoşească a credincioşilor săi, care aşteptau cu multă nerăbdare reîntoarcerea Transilvaniei la sânul Patriei-Mamă, România.

După eliberarea patriei de sub „stăpânirile străine", la scurtă vreme, pentru aleasa activitate desfăşurată timp de şapte ani la Bădeşti, jud. Cluj, a fost numit preot — catehet, în Cluj (la 1 aprilie 1945), pentru şcolile primare, îndeplinind (aici) astfel, misiunea de preot şi profesor de religie.

După un an de activitate misionar-pastorală şi catehetică (în 1946) a fost promovat în învăţământul religios mediu din Cluj, la Liceul Ortodox de fete „Doamna Stanca" şi la Liceul Greco-Catolic de fete „Maica Domnului" de aici. De amintit este şi faptul că în 1946 a absolvit şi Seminarul Pedagogic din Cluj, cu specialitatea principală religie (Cf. Certificat de absolvire nr. 241/1946, Seminarul pedagogic universitar, Universitatea din Cluj).

Peste doi ani a obţinut şi Diploma de licenţă în teologie, la Academia „Sfânta Treime" din Blaj, în 12 februarie 1948 (Cf. Diplomei nr. 72/1948); subiectul lucrării de licenţă a fost: **Castitate şi necurăţie.**

După apariţia comunismului în Romania, au avut loc anumite reforme, între care şi cea a învăţământului, în 3 august 1948. Prin aceasta a fost desfiinţată ca obiect de studiu religia din şcolile de stat. Profesorii de religie au fost chemaţi la secţiile de învăţământ, unde li s-a pus problema rămânerii lor în învăţământ ca profesori de alte specialităţi sau trecerea lor la misiunea de bază, preoţia. Pr. Prof. Onisie Morar a optat să rămână profesor de Limba şi literatura română la Şcoala generală din com. Borşa, jud. Cluj. A făcut această alegere cel puţin din două motive: a) avea şi vocaţie de dascăl, fapt remarcat de inspectorii de specialitate şi de către ucenicii săi; b) situaţia Bisericii Greco-catolice începea să fie incertă, stare dovedită după scurt timp (octombrie 1948).

În com. Borşa (Cluj) a fost un cadru didactic activ atât pe linie profesională, cât şi pe tărâm cultural şi obştesc. Rezultatele activităţii sale didactice au fost concretizate în urmarea unor şcoli superioare de către un număr mare din foştii săi elevi din Borşa, dintre care 10 au ajuns profesori de Limba şi literatura română, ca şi dascălul lor.

Concomitent a urmat cursurile Facultăţii de Filologie şi Istorie, ale Universităţii din Cluj (1955—1959), obţinând, în februarie 1959 şi licenţa (în Filologie şi Istorie).

Inspecţiile de la clasă, precum şi activitatea profesională i-au fost apreciate întotdeauna cu calificativul excepţional.

Anul 1958 a fost crucial pentru viaţa de mai târziu a Pr. Prof. Onisie Morar. Din motive personale, la 8 septembrie 1958, a dat o Declaraţie de revenire în sânul Bisericii Ortodoxe Române. În urma acestui eveniment, dar şi datorită pregătirii sale serioase în Teologie şi Filologie-Istorie a fost numit profesor de Limba şi literatura română şi Istorie la Seminarul Teologic Ortodox Român din Cluj (la 1 decembrie 1958), concomitent încredinţându-i-se şi funcţia de consilier administrativ bisericesc la Centrul Eparhial Cluj.

În această perioadă a îmbinat în mod fericit experienţa didactică şi pastorală de dinaintea revenirii sale în cadrul Bisericii Ortodoxe, remarcându-se prin prestanţă intelectuală şi morală, exigenţă, dar şi prin atitudine părintească, prin competenţă şi pe tărâm administrativ-bisericesc.

Menţionăm că a deţinut funcţia de consilier eparhial din 1 decembrie 1958 — 31 martie 1971; concomitent a fost profesor la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj, în două etape: 1958—1963 şi 1 aprilie 1971 — 15 august 1974, precum şi lector de Limba şi literatura română la Institutul Teologic Protestant unic de grad universitar din Cluj (1963—1974).

În 5 august 1971 a venit o mare încercare asupra familiei Pr. Prof. Onisie Morar: trecerea la cele veşnice a bunei sale soţii, Ana-Nuşi, în urma căreia au rămas orfani 5 copii, care mai târziu au ajuns oameni de seamă în viaţa socială: **Radu-Dionisie** — inginer, **Rodica-Ana** — profesoară; **Miron-Liviu** — inginer; **Gheorghe-Marian** — inginer şi **Valeria-Gemma** — profesoară.

Înzestrat cu o deosebită forţă spirituală, Pr. Prof. Onisie Morar a trecut cu multă demnitate peste această grea lovitură, făcând din familia sa un adevărat scut de apărare în faţa greutăţilor vieţii.

De la 1 aprilie 1971 şi-a continuat activitatea de cadru didactic la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj, predând discipline din catedra de Teologie practică: **Omiletică, Catehetică, Pastorală,** învăţându-i pe ucenicii săi arta vorbirii şi a oratoriei. Mulţi dintre foştii săi elevi îi sunt şi astăzi recunoscători pentru faptul că i-a învăţat modul în care trebuie să se predice cuvântul lui Dumnezeu.

După mai bine de trei ani de la reîntoarcerea sa la catedră şi după o bogată activitate la catedră şi la amvon a fost promovat în funcţia de **vicar administrativ** al Eparhiei Clujului (15 august 1974).

Iată câteva spicuiri din caracterizarea Arhiepiscopului Teofil, făcută cu prilejul numirii sale în funcţia pomenită: „Atât în funcţia de consilier, cât şi ca profesor, Sfinţia Sa s-a dovedit a fi un bărbat matur la gândire, bine orientat în problemele bisericeşti şi sociale, fiind înzestrat cu bun simţ — aşa cum spuneam şi altă dată.

Părintele profesor Morar Onisie — pentru că s-a dovedit a fi întotdeauna un preot corect şi moral, nepătimaş şi nepărtinitor, foarte muncitor şi punctual, este iubit şi preţuit de toţi clericii care-l cunosc.

În timpul cât a trudit alături de mine în postul de consilier şi apoi profesor la Seminarul nostru teologic şi Institutul Teologic protestant unic de grad universitar din localitate şi-a ţinut urechea mereu aţintită la doleanţele, cererile şi nedumeririle celor ce l-au căutat, oriunde s-ar fi găsit. S-a bucurat împreună cu cei fericiţi şi s-a întristat alături de cei suferinzi.

Totdeauna a fost gata să observe, să aprecieze partea pozitivă a oamenilor şi a realităţilor parohiale mai degrabă decât partea negativă şi culpabilă.

Echilibrul şi forţa morală pe care a avut-o Păr. Prof. Onisie Morar ca preot familist şi-a păstrat-o şi după pierderea soţiei, făcând şi comportându-se de aşa manieră, încât să strângă în jurul său pe cei 5 copii, toţi cu pregătire superioară care s-au impus şi ei respectului societăţii prin moralitatea lor pilduitoare, prin seriozitatea şi modestia vădită în relaţiile cu superiorii, colegii şi subalternii lor, prin cumpătenia în posturile ce li s-au încredinţat..."

Vreme de 5 ani (15 august 1974 — 31 august 1979), cu experienţă bogată în toate laturile vieţii bisericeşti (greu de egalat de către mulţi dintre noi), Pr. Prof. Onisie Morar a dat prestigiu şi demnitate Centrului Eparhial din Cluj.

După pensionarea din această funcţie, între 1 septembrie 1979 — 1 aprilie 1991, a funcţionat, la cerere, ca preot activ, cu suspendarea pensiei, la Parohia „Sf. Dumitru" din Cluj-Napoca. Şi în această parohie, pentru trăirea şi slujirea sa a fost stimat şi iubit de credincioşi. În următorii ani (1991—1995) a săvârşit aproape zilnic Sf. Liturghie la Catedrala Arhiepiscopală din Cluj (cu excepţia câtorva zile, când a fost bolnav), fiind dat pildă pentru statornicia sa în credinţa Bisericii lui Hristos.

A trecut la cele veşnice la 13 septembrie 1995, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

A publicat diferite articole, reportaje, dări de seamă, ş.a., îndeosebi în **Mitropolia Ardealului** — Sibiu şi în **Îndrumătorul Bisericesc** din Cluj-Napoca.

Pentru activitatea deosebită în ogorul Domnului şi al patriei i s-a acordat în 1958 **Crucea Patriarhală comemorativă (1948—1958),** medalia **Semicentenarul Patriarhiei Române** (1925—1975), medalia **Sfinţirea Aşezământului Românesc de la Ierusalim** — 1975: medalia **„25 de ani de la proclamarea Republicii"** — 1972 şi medalia **„30 de ani de la eliberarea României de sub dominaţia fascistă"** — 1974.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Pr. Prof. Dr.
ALEXANDRU MORARU

Îndreptări sau ce s-ar mai putea îndrepta...

Acum 23 de ani, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă din Bucureşti imprimase cea de-a cincea ediţie a Mineiului pe Decembrie. E o lucrare de mare necesitate, voluminoasă, cuprinzând texte din rânduiala vecerniilor şi ale utreniilor din decursul lunii respective, cu adaosul sinaxarelor zilnice ce cuprind extrase din vieţile sfinţilor mai de seamă ai zilei, valoros material din care citeţii, sau ajutoarele de la strană, citesc după cea de a 6-a cântare şi condac din timpul utreniei sau, uneori, când nu se mai rosteşte cuvântul de învăţătură al preotului.

Am deschis, din curiozitate, în ziua de sf. Varvara această carte la pag. 32; mai mult fiindcă citeţul rostise ceva de neînţeles şi se părea că se încurcase...

Nicidecum! Citise ca la carte, dar... vă las şi pe dv. să înţelegeţi cele scrise în minei:

„Slavă...

„Curăţindu-ţi trupul, sufletul şi VARVARA mucenţă s-a umciunea, cu grijă ai primit, IOANE, de Dumnezeu înţeleptite, strălucirea cea de trei ori mai luminoasă decât soarele, care te-a îmbogăţit cu daruri luminoase".

Am deschis şi la ultima filă a Mineiului cu pricina şi am citit următoarele:

„Cu MINEIUL PE DECEMBRIE se începe tipărirea ediţiei a V-a a Mineielor pentru tot anul. Tipărirea acestei noi ediţii revăzută sub îndrumarea şi purtarea de grijă a..., este supravegheată de..., directorul Adm. şi Redactorul responsabil al Editurii Institutului...

Cu corectura tipăririi s-au ostenit dc. ... şi pr..., din Redacţia Editurii Institut. ...

În total, cinci truditori au asudat şi tot n-au reuşit să o scoată la liman. Mai mult... De 23 de ani acest minei a circulat pe la toate bisericile şi stranele din ţară şi nimeni, nimeni n-a observat? Sau, mai precis, nimeni n-a avut curajul să ceară îndreptarea nu numai a textului citat de noi ci a sutelor de erori pe care le-am descoperit — urmărind noile Minee din cea de-a 5-a ediţie?!

Aceasta m-a determinat, iubiţi cititori, să-mi iau inima-n dinţi şi să semnalez, ceva mai devreme decât am făcut-o acum, indiferenţa noastră faţă de modul cum vorbim, cum scriem, cum ne rugăm şi cum contribuim, ca buni samariteni şi buni români la mersul nostru înainte, pe cărările Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Const. P. STOIAN

Schimonahul prodromit Chiril

(Urmare din pag. a 6-a)

cările: **Acatistul Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de Mir** (Idem, Ms. nr. 148), **Acatistul Preasfintei Treimi, Acatistul Sfintei Ana** şi **Acatistul Sfinţilor Cosma şi Damian** (Idem, Ms. nr. 152). Din anul 1912 întâlnim traduceri ale unor vieţi de sfinţi. Astfel, într-un **Tesaur manuscript** descoperim **Viaţa Sfântului Preacuviosului Părintelui nostru Varsanufie cel Mare,** alcătuită de Cuviosul Nicodim Aghioritul, **Viaţa Cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului Părintelui nostru Daniil cel Nou, cel ce a pustiit în insula Tasu,** precum şi **Versurile lui Meletie Mărturisitorul** (Idem, Ms. nr. 167).

La 10 iulie 1911, monahul Chiril îmbracă marea schimă în Schitul Prodromul şi continuă activitatea de traducător, semnându-şi lucrările: „Chiril schimonah". În anul 1912 traduce **Umilinţa** de Simeon Metafrast (Idem, Ms. nr. 213), apoi **Povăţuitor. Întrebări şi Răspunsuri** de Anastasie Sinaitul (Idem, Ms. nr. 170), **Canoane ale Sfântului Ioan Înaintemergătorul, Paraclisul Cinstitului Înaintemergătorului Ioan, Paraclis ce se cântă la bolnavi, Colecţiuni din Patericul Sfântului Grigorie Dialogul, papă al Romei,** şi **Cuvinte în stihuri** de Sfântul Simeon Noul Teolog (Idem, Ms. nr. 176); ultimele două sunt „traduse în româneşte, prelucrate şi potrivite în versuri de Prodromitul Chiril schimonahul", potrivit autografului său.

De remarcat faptul că, schimonahul Chiril Lambrino a desfăşurat o intensă activitate culturală până la adânci bătrâneţe. Din anul 1917 datează aşa numitele **Versuri** (Idem, Ms. nr. 167) care, după cum adevereşte o însemnare personală, au fost „traduse din greceşte şi aşezate în stihuri de Cuvioşia Sa Chiril schimonah Lambrino".

Renumitul monah şi neîntrecutul traducător prodromit, schimonahul Chiril Lambrino s-a stins din viaţă la 31 mai 1918, fiind înhumat în cimitirul Schitului Prodromul, unde i se păstrează rămăşiţele pământeşti.

CIRCULARA Nr. 293 din 1999

Prea Cucernice Părinte Protopop,

Cu frăţească dragoste în Hristos Domnul, Vă facem cunoscut că potrivit îndrumărilor liturgice, precum şi hotărârilor Sf. Sinod, fiecare preot este îndatorat ca în timpul Sfântului şi Marelui Post al Sf. Paşti să săvârşească serviciile divine prevăzute de tipic.

În acest sens, Vă reamintim faptul că P.C. preoţi sunt îndrumaţi să săvârşească în fiecare zi de miercuri şi vineri a Postului Mare Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite (Sf. Grigorie Dialogul), iar seara Pavecerniţa Mare; sâmbăta: Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur cu pomenirea morţilor, iar duminica: Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

De asemenea, se va oficia obligatoriu, slujba Vecerniei sâmbăta şi dumineca seara, precum şi în ajunul sărbătorilor şi în zilele de sărbătoare.

Această prevedere a săvârşirii slujbei Vecerniei este valabilă pe tot parcursul anului bisericesc.

Vă rugăm, deci, să comunicaţi aceste lucruri C. preoţi din protopopiat spre luare la cunoştinţă şi spre punerea lor în practică. Se vor face cercetări la faţa locului de felul cum s-au pus în practică dispoziţiile acestei circulare.

† DR. ANTONIE
MITROPOLITUL TRANSILVANIEI

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar

Nădejdea noastră

Revistă social culturală a Cenaclului Casei de Ajutor a pensionarilor din Timişoara, nr. 4, Timişoara 1998

Revista este redactată de preşedintele Cenaclului Ilie Cinciu şi de un comitet de redacţie alcătuit din: Eugen Tănase, Nicolae Neaga, Zaharia Moisescu (Secretar), Angela Potra şi Zoe Zotica.

Colaboratori sunt pensionarii, membri ai Cenaclului. Numărul ultim al revistei este interesant şi important, prin actualitatea articolelor. Menţionăm articolele: Ne va fi mai bine? (de Gheorghe Andrei, vicepreşedintele Uniunii generale al pensionarilor), Iulia Haşdeu exponentă a culturii române, în Franţa (de Rodica Opreanu), Dumitru Stăniloae, omul cu cinci doctorate (de Nicolae Neaga), Ce înseamnă analfabetismul? (de Ilie Cinciu), Amintiri din Revoluţia din decembrie 1989, din Timişoara (de Ilie Cinciu), Lucian Blaga în Banat (de prof. Gheorghe Fara), Basarabie, (de Mihail Topa), Închinare Revoluţiei din 1989, (de prof. univ. Eugen Tănase), Pomul de Crăciun (de Petru Chira), Colindă (de Mihai Topa).

Revista mai conţine epigrame, umor, catrene.

Ceea ce afirmă preşedintele Cenaclului şi al revistei, Ilie Cinciu, este pur şi simplu adevărat;

„Revista este o părticică a vieţii culturale din Timişoara".

NICOLAE NEAGA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **16 IANUARIE a. c.,** — P. S. Sa a cercetat Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, Schitul „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiel şi biserica monument istoric de acolo.

— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **17 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei onomastice a **Î. P. S. ANTONIE** rostind cuvânt de învăţătură.

— A luat parte la recepţia oferită de **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** la Reşedinţa Mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia şi a predicat în biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu (Kolarov), cu prilejul zilei hramului.

● **19 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **20 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. dr. Ion Popescu — directorul Băncii Internaţionale a Religiilor Bucureşti.

● **23 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări prezidate de **Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ.**

● **24 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

— A prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu rostind cuvântul de deschidere.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **26 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **27 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit cu *Î. P. S. Daniel* — Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei şi cu *P. S. Teofan Sinaitul* — vicar patriarhal, împreună cu care a plecat la Mânăstirea Râmeţ, judeţul Alba.

● **28 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte, în calitate de membru, la lucrările Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Greco-Catolică — lucrări ce s-au desfăşurat în palatul mitropolitan din Blaj. Împreună cu membrii delegaţiei ortodoxe P. S. Sa a vizitat noua biserică ortodoxă ce se construieşte în oraş, precum şi Catedrala din Blaj, unde s-a făcut o slujbă de pomenire la mormântul episcopului Inocenţiu Micu Klein.

● **29 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **30 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Găitănaru Gheorghe-Vasile.

— A luat parte la recepţia oferită de Decanatul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu cu prilejul hramului Facultăţii.

— A oficiat slujba de sfinţire a noului local al Universităţii Româno-Germane din Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **31 IANUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Şelimbăr, prot. Sibiu şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Diaconul Găitănaru Gh. Vasile a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Feldioara, prot. Făgăraş. Au fost acordate acte de apreciere: P. C. Pr. paroh Cornel Albu şi Consiliului parohial. Biserica a fost pictată recent de către pictorul Ionel Căzilă din Sibiu.

● **2 FEBRUARIE a.c.,** — P. S. a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli" din Poiana Sibiului, prot. Sălişte, recent restaurată şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură legat de praznicul Întâmpinării Domnului. A fost acordat un act de apreciere Consiliului Parohial.

— În aceeaşi zi a vizitat canonic biserica parohială din Rod, recent restaurată.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **4—5 FEBRUARIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti la Palatul Patriarhal din Bucureşti.

● **6 FEBRUARIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **7 FEBRUARIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în biserica „Sf. Vasile" din parohia Feltrinelli, prot. Avrig, rostind un bogat cuvânt de învăţătură. Teologul Ilie Gusan a fost hirotonit întru diacon.

— În aceeaşi zi, P. S. Sa a cercetat canonic biserica „Cuv. Paraschiva" din Cartierul CFR Sibiu (pr. paroh Vasile Ghişoiu), rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.

Diacon VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS PENTRU NUMIRI

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. **Protopopiatul Ortodox Român BRAŞOV**
   — Parohia Ortodoxă Română PEŞTERA
2. **Protopopiatul Ortodox Român MEDIAŞ**
   — Parohia Ortodoxă Română CHESLĂR
3. **Protopopiatul Ortodox Român RUPEA**
   — Parohia Ortodoxă Română CAŢA-DRĂUŞENI
4. **Protopopiatul Ortodox Român FĂGĂRAŞ**
   — Parohia Ortodoxă Română ŞINCA NOUĂ

Termen de concurs: 1 februarie 1999 — 1 martie 1999.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială, domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bis. ad-tiv.,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **17 IANUARIE — „Sf. Antonie"** — ziua onomastică a Î. P. S. Sale.

— A primit la Reşedinţă pe dl. prefect dr. ing. Ioan Popescu; decanul Facultăţii de Teologie din Alba Iulia — arhid. prof. dr. Constantin Voicu; decanul Facultăţii de Medicină din Sibiu — conf. dr. Ilie Crăciun, membru al Consiliului Eparhial; preoţii şi diaconii slujitori ai Catedralei Mitropolitane, angajaţi ai Centrului Arhiepiscopesc, alte persoane. Au fost de faţă P. S. **Visarion Răşinăreanu,** episcop-vicar, care a rostit un cuvânt de felicitare precum şi membri ai Permanenţei.

— Tot cu această ocazie a primit pe dl. conf. univ. dr. Gh. Angelescu, secretar de stat pentru Culte, însoţit de dl. consilier Adrian Claudiu Bourceanu şi d-na dr. Răuţ.

— A primit pe Î. P. S. Sa dr. *Andrei Andreicuţ,* arhiepiscopul Alba-Iuliei, care l-a felicitat personal pe **Î. P. S. Mitropolit** de ziua onomastică.

— A primit pe P. C. Arhim. Irineu, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu, şi pe P. C. arhim. Ilarion Urs — econom.

● **20 IANUARIE a.c.,** — A primit pe dl. dr. Ion Popescu, preşedintele Băncii Internaţionale a Religiilor, însoţit de dl. ec. Gheorghe Mesteacăn, directorul B.I.R. Sibiu.

● **23 IANUARIE a.c.,** — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial.

● **24 IANUARIE a.c.,** — A participat la lucrările Adunării Eparhiale.

● **26 IANUARIE a.c.,** — A primit pe maicile Adriana şi Tomaida de la Mânăstirea Predeal, judeţul Braşov.

● **27 IANUARIE a.c.,** — A primit pe *Î. P. S. Daniel Ciobotea,* mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, însoţit de *P. S. Teofan Sinaitul,* episcop-vicar patriarhal, cu care a discutat despre problema continuării dialogului cu Biserica greco-catolică. A fost de faţă **P. S. Visarion Răşinăreanu.**

— Secretar eparhial —
Pr. VALENTIN SICOE

Biserica din Grui, „Mica Catedrală" din Sălişte

În fiecare an, la 7 ianuarie, de praznicul Sfântului Ioan Botezătorul, la Sălişte este o adevărată zi sfântă care primeneşte viaţa credincioşilor.

Aşezată acolo sus, sus, la geana pădurii, Biserica din Grui a devenit o „Mică Catedrală" care la această dată îşi prăznuieşte Hramul. Ridicată de peste două secole şi jumătate (257 de ani) de către fraţii Dumitru, Stana şi Oprea Cândea, pe grădina lor, de acolo de la înălţime şi de la streaşina muntelui, biserica Cândeştilor priveşte, veghează şi patronează comuna...

Personal, ori de câte ori intru în acest sfânt lăcaş, trăiesc sentimentul că mă aflu într-o „mică catedrală" şi aici văd iubirea unui copil care bate la uşa Raiului...

În ultimii 16 ani, Hramul a intrat în legendă şi cu fiecare an capătă o dimensiune, o frumuseţe, o încântare şi o strălucire tot mai deosebită. Şi tot de atunci, an de an, pr. prof. dr. Vasile Mihoc şi pr. prof. dr. Ilie Moldovan de la Facultatea „Andrei Şaguna" din Sibiu sunt cei ce aduc prin prezenţa lor o lumină şi o căldură soborului şi preoţilor locali. Şi aproape tot de atunci, deloc întâmplător, credincioşii locului şi nu numai, au privilegiul şi onoarea de-a avea în fruntea soborului pe unii dintre cei mai distinşi arhipăstori ai Sfântului Sinod (patru la număr). Probabil, fapt unic în Arhiepiscopia Sibiului, şi chiar pe ţară(?)

Înainte de 1990, I.P.S. Lucian Florea, azi Arhiepiscopul Tomisului, pe atunci Episcop al Arhiepiscopiei din Sibiu.

În 1992 a participat I.P.S. dr. Serafim, actualmente Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală şi de Nord, pe atunci Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Începând cu 1994, „Mica Catedrală" a Bisericii din Grui şi credincioşii prezenţi au avut bucuria de a-l avea în mijlocul lor pe marele erudit I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, care de doi ani, din binecuvântate motive, a delegat să vină aici pe actualul P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu.

În acest an, 1999, P.S. Sa Visarion a avut alături în soborul preoţesc, pe lângă cei doi P.C. Pr. prof. universitari V. Mihoc şi I. Moldovan, deja veterani, şi pe P.C. Arhidiacon Ezechil Oancea, Consilier Economic al Arhiepiscopiei Sibiului, pe P.C. prot. Valentin Sicoe, secretarul Arhiepiscopiei, pe P.C. prot. stav. Gheorghe Streza, de la Catedrala Mitropolitană, cărora li s-au mai alăturat P.C. prot. Romul Roşca, protopopul Protopopiatului Sălişte, fiu al satului, şi P.C. pr. Nicolae Bădilă, parohul Bisericii din Grui. Soborul preoţesc s-a mai completat cu P.C. Arhidiacon Stancu Nichifor şi P.C. diacon Avram Vasile.

De la strană a răspuns corul bărbătesc, dirijat de dl. Neluţu Dârdea şi apoi de P.C. Ioan Ciocan.

După săvârşirea Sfintei Liturghii, P.S. Episcop vicar Visarion Răşinăreanu a ţinut un ziditor cuvânt de învăţătură despre viaţa Îngerului în trup de om, a Sfântului Ioan Botezătorul, despre ascetismul Său, despre rolul Său ca înainte-mergător, despre profunzimea propovăduirii la pocăinţă prin botez care este virtutea de bază şi de rădăcină pentru rugăciunea şi purificarea sufletului nostru care însoţeşte pe credincios spre smerenie în faţa lui Dumnezeu, despre faptul că El, Ioan Botezătorul a fost primul om care a descoperit lumii pe Iisus, la apa Iordanului.

În încheierea predicii, P.S. Visarion a transmis celor prezenţi cuvânt de binecuvântare arhierească, dorinţe de bine şi la mulţi ani pe 1999 celor prezenţi din partea I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

În continuare, toată asistenţa, în frunte cu soborul arhieresc, cu purtătorii de prapori şi icoana Sf. Ioan Botezătorul, în dangătul clopotelor, au ocolit biserica şi au luat parte la Sfinţirea apei şi primirea botezului. P.C. Prot. Romul Roşca, în încheiere, a rostit cuvinte de mulţumire P.S. Visarion şi celor prezenţi...

Premeditat, am lăsat ca la final să remarc că „Mica Catedrală" din Sălişte, an de an, devine tot mai plină de sfinţenie, de bogăţie, de frumuseţe şi este mai regenerată.

Împrospătarea ei în 1998 (faţă de anii precedenţi), constă în faptul că noua catapeteasmă din stejar masiv, lucrată cu talent şi ardoare de Nelu Ungureanu din Tg. Neamţ, de acum este pictată în întregime de către prof. Romeo Andronic din Bucureşti. Tot acelaşi maestru a pictat în 1998 din nou Pronaosul în întregime.

Toate aceste noi lucrări parcă radiază o strălucire cerească...

Să sperăm că-n anul 1999 prof. Romeo Andronic şi echipa sa vor executa pictura interioară în întregime iar anul 2000 să aducă în faţa Mirelui Ceresc, îmbrăcată în haină nouă, Mireasa sufletească din „Mica Catedrală", care este Biserica din Grui a comunei Sălişte.

Fie ca sărbătorirea fiecărui HRAM să aducă în sufletul fiecăruia dintre noi speranţa de pocăinţă şi raze de soare duhovnicesc, iar cu cele mai curate gânduri să păstrăm vie memoria înaintaşilor.

IOAN METIU

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Arcadie Donos, **Noaptea vesel, ziua trist. De pe Nistru la Dâmboviţa,** desene de Ion Murariu, Ion Popescu-Gopo, Matty Aslan (Editura Sagittarius, Bucureşti, 1998).

E o carte despre Ţara de baştină în care se află un oraş, un cătun, căruia i se spune „natal". Sunt povestiri basarabene, care se leagă între ele de sorgintea comună a poporului român. Românii sunt aceiaşi în toată istoria lor, oriunde s-ar afla. Ceea ce vrea să demonstreze distinsul autor. Şi o face cu mare exactitate şi cu iubire.

E absolut prin tot ce spune şi prin tot ce face. Ne bucură şi ne încurajează prin tot ce este, cum este, şi cum va fi.

* * *

● Semnalăm cartea: **Spaţiu, timp şi cauzalitate la poporul român** de Ernest Bernea, editura Humanitas, Bucureşti, 1997. E o carte de filozofie referitoare la poporul român. Se ocupă de diferite stări ale filozofiei referitoare la elementele comune, cum ar fi: ce înseamnă loc (loc bun, loc rău etc.), ce înseamnă format şi ordinea cosmică (lumea şi spaţiul, puncte cardinale sus şi jos, lumea şi satul...), ne oprim aici. Am dat doar două exemple spre a sugera tratarea şi mersul în continuare al gândirii autorului. Găseşti în ea toate explicaţiile referitoare la sensul cuvintelor şi la rostul lor. E o filozofie românească vrednică de toată atenţia noastră. O recomandăm din toată inima cititorilor români.

„Actuala ediţie restituie în forma lor iniţială, necenzurată, trei studii de Ernest Bernea apărute în 1985 la Cartea Românească, sub titlul „Cadre ale gândirii populare româneşti".

Aşa cum remarca Ovidiu Bârlea la apariţia primei ediţii, cititorul se află în faţa unui unicat: prima monografie asupra filozofiei populare a românilor, bazată pe interpretarea de materiale autentice obţinute în urma unor sistematice anchete de tip sociologic. Investigaţiile lui Ernest Bernea privind reprezentarea spaţiului, a timpului şi a cauzalităţii la ţăranul român au început sub auspiciile Institutului Social Român, condus de Dimitrie Gusti, în satele Runc şi Dobriţa din Gorj, încheindu-se cu Ţara Bârsei. Materialul cules, cu care autorul îşi ilustrează adesea consideraţiile teoretice, sporeşte valoarea monografiei şi întăreşte calitatea sa de unicat".

Ernest Bernea a trăit între 1905—1990. A participat la numeroase anchete ale profesorului Dimitrie Gusti şi a fost în numeroase rânduri deţinut politic, fiind acuzat că e „filozof existenţialist". I-a apărut, postum, **Îndemn la simpatie** şi **Cel care urcă muntele,** în Editura Agora, 1996.

* * *

● **Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr şi ficţiune,** se intitulează cartea lui Lucian Boia, (Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 172 pag.). Iată ce scrie cel care îi prezintă cartea: „Ceea ce numim îndeobşte **istorie** nu este, în raport cu realitatea, decât o naraţiune simplificată, dramatizată şi investită cu sens. Ea filtrează trecutul, îl adaptează şi îl deformează, trecându-l prin sita imaginarului şi structurându-l în sensul ideologiilor prezentului.

În acest eseu despre condiţia istoriei, profesorul Lucian Boia şi-a propus să desluşească regulile potrivit cărora se petrece deplasarea dinspre real spre imaginar, dinspre unica istorie care a fost spre multitudinea de reconstruiri posibile. Sistemul de interpretare aplicat cazului românesc în Istorie şi mit... (Humanitas, 1997) este extins acum la scara întregii istorii".

* * *

● Henri Troyat, membru al Academiei Franceze, autor al cărţii **Rasputin,** traducere din franceză de Ileana Busuioc, (Humanitas, Bucureşti, 1998, 221 pag.).

Henri Troyat este un cunoscut scriitor, de origine rusă, născut în anul 1911, la Moscova. Mai târziu se stabileşte cu familia în Franţa.

Bogata sa operă literară include, de asemenea nuvele, biografii, piese de teatru etc. Este ales membru al Academiei Franceze în anul 1959.

„Nume cunoscut amatorilor de romane istorice de bună calitate, Henri Troyat a fost tradus la Humanitas în mai multe rânduri. Noua sa carte e dedicată unui personaj părând să încarneze însuşi misterul sufletului rus, minat de contradicţii şi tinzând spre exces.

Povestea lui Rasputin nu şi-a pierdut nici astăzi fascinaţia. Mujicul semianalfabet, născut în a doua jumătate a secolului trecut într-un sat din Siberia, ajunge la Sankt Petersburg, unde strânge în jurul său o curte de adorare din societatea aristocratică. Devine protejatul ţarinei Aleksandra Feodorovna, convinsă că rugăciunile lui îi vor salva fiul hemofilic şi, odată cu el, întregul imperiu.

În 1914, la izbucnirea războiului, ura şi comploturile împotriva **„stareţului"** impostor, bănuit că dirijează din umbră destinul Rusiei, culminează într-un asasinat atroce, care va precipita prăbuşirea imperiului".

Rasputin a fost omul vremii, pe timpul ultimului ţar, care a fost apoi omorât. El a fost duhovnicul împărătesei şi a trecut prin multe ameninţări fiind în cele din urmă omorât.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
1 martie
Nr. 9—10
1999

Despre post la Fericitul Augustin

În partea a doua a operei sale „Despre doctrina creştină",[1] Fer. Augustin pledează pentru o interpretare simbolică a Scripturii, căci multe expresii şi cuvinte sunt „puse" în ea în mod „mistic".

Dar pentru a găsi „soluţia" interpretării, pentru a dezvălui sensul mai profund al acestor expresii, este nevoie de ştiinţă. În cazul paragrafului de faţă,[2] de ştiinţa numerelor. Dacă în paragraful anterior autorul analizează simbolismul pietrelor, vegetaţiei şi animalelor menţionate în Biblie, iar în paragraful următor este interesat de semnificaţia instrumentelor muzicale, aici el se dedică unei alegorii numerice as pra p stului de 40 de zile ţinut de Moise şi Ilie în Vechiul Testament şi de Mântuitorul în Noul Testament.[3]

„Nepriceperea numerelor contribuie mult la neînţelegerea unor expresii folosite simbolic şi mistic în Scriptură. De bună seamă un spirit, ca să zic aşa, educat, nu poate să nu fie interesat de ceea ce se ascunde în afirmaţia că Moise, Ilie şi Însuşi Domnul au postit patruzeci de zile (Ieş. 24, 18; III Regi 19, 8; Mt 4, 2).

Simbolismul evenimentului menţionat nu poate fi dedus fără o cunoaştere şi o cercetare a acestui număr. El cuprinde de patru ori numărul zece, întocmai ca şi cunoaşterea tuturor lucrurilor cuprinse în timp. Căci atât cursul zilei cât şi cel al anului se desfăşoară după un ritm cuaternar: ceasurile zilei sunt ale dimineţii, ale amiezii, ale serii şi ale nopţii; anual se succed lunile primăverii, ale verii, ale toamnei şi ale iernii.

Atâta vreme cât trăim (vivimus) în timp noi trebuie să ne abţinem de la plăcerile vremelnice[4] şi să postim, de dragul eternităţii în care vo'm să trăim (vivere). Cu ajutorul timpului suntem învăţaţi astfel să dispreţu'm timpul şi să râvnim eternitatea.

Numărul zece simbolizează cunoaşterea Creatorului şi a creaturii. Căci numărul trei semnifică Treimea Creatorului. Iar numărul şapte indică creatura, ca parte spirituală[5] şi ca trup. Căci în prima sunt trei; de aceea ni se şi spune că trebuie să-L iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul şi din tot cugetul.[6] Iar în trup se pot evidenţia cele patru elemente din care acesta este compus.

Aşadar prin acest număr, zece, repetat în ritmul timpului, adică de patru ori, suntem învăţaţi să trăim în castitate şi să ne înfrânăm de la plăcerile vremelnice; adică suntem îndemnaţi să postim patruzeci de zile.

Iată ce ne îndeamnă Legea, personificată de Moise, şi Profeţii, al căror reprezentant este Ilie; iată ce ne îndeamnă Însuşi Domnul. Căci având El mărturie din Lege şi din Profeţi, a apărut plin de strălucire între aceştia doi în munte, în faţa celor trei discipoli uimiţi".[7]

După cum se poate observa, Fer. Augustin este un arhitect iscusit care ştie cum să-şi structureze discursul astfel încât argumentele sale să convingă. Dacă ar fi să schiţăm, în linii foarte mari, planul textului de mai sus el ar putea arăta astfel:

— Introducere (1—4)
— explicarea numărului 40 ca produs al numerelor 4 şi 10 (5—7);
— simbolismul numărului 4. (7—10);
— prima concluzie — îndemn să postim (11—14);
— simbolismul numărului 10 (15—19);
— a doua concluzie — îndemn să postim (20—22).
— Încheiere (23—26)

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prep. C. OANCEA

„Fericita tristeţe bucuroasă"

De obicei când se vorbeşte despre pocăinţă, cuvântul respectiv este asimilat cu o anumită părere de rău pentru păcatele săvârşite şi cu vinovăţia care decurge d'n aceasta, cu un anumit sentiment de durere şi dezgust pentru relele şi suferinţele pe care le-am provocat fie semenilor noştri, fie nouă înşine. Însă, toate acestea: părerea de rău şi vinovăţia, durerea şi dezgustul, sunt doar o parte, pentru că în esenţa ei pocăinţa este un proces cu mult mai complex, greu de surprins în câteva cuvinte sau expresii lapidare.

Cuvintele sau expresiile amintite mai sus, care sunt de obicei asociate cu pocăinţa, surprind doar un aspect de suprafaţă, făcându-ne să credem că ea n-ar fi altceva decât o stare de derută existenţială, un impas lăuntric, din care aparent n-ar exista nici o ieşire.

Or, tocmai în aceasta constă esenţa chestiunii, pentru că pocăinţa nu se confundă cu simplul regret în faţa unui trecut întunecat, ci ea este conştientizarea faptului că direcţia în care mergi este una totalmente greşită şi care impune o schimbare a perspectivei, deci a modului cum vei şti să te raportezi la Dumnezeu, la ceilalţi şi la tine însuţi. În nici un caz însă, ea nu este doar un acces pasager în care te vor copleşi remuşcările şi regretele pentru faptele rele comise, deci un soi de autovictimizare sau autocompătimire, ci o reconsiderare a întregii tale vieţi în funcţie de Dumnezeu.

Cel ce se lasă copleşit de remuşcări şi regrete, fără să poată găsi soluţia ieşirii din hăţişul lor este aidoma celui care, aflat într-un labirint, încearcă să răzbată spre lumină, spre ieşire, fără să aibe speranţa că va putea ajunge vreodată la ea. Dimpotrivă, cu cât se va încrâncena mai mult, cu atât se va afunda mai mult, rătăcindu-se. Trebuie să te opreşti, să te reculegi, să-ţi găseşti un reper după care să te orientezi. Când doreşti să te izbăveşti trebuie să o faci cu nădejdea că izbăvirea este posibilă, să crezi cu toată tăria sufletului în ea.

Pocăinţa nu este altceva decât dorinţa de izbăvire din impas şi rătăcire, din beznă şi angoasă, credinţa că ieşirea din labirint este posibilă, mai mult că ea poate deveni o realitate, o certitudine. Când vrei să te scuturi de povara unui trecut întunecat, nu te întorci înapoi copleşit de ceea ce ai fost, ci te îndreptţi cu speranţă spre ceea ce doreşti să devii.

Proces paradoxal, pocăinţa este în esenţa ei o smulgere din ghearele unui trecut întunecat şi apăsător, dezbrăcarea de sinea cea rea — fără să degenereze în dispreţ sau ură de sine —, şi regăsirea purităţii chipului celui creat după asemănarea Creatorului. Chipul va începe să se străvadă doar atunci când te vei lăsa pătruns de Lumină, când te vei ilumina lăuntric.

Prin propriile sale puteri însă, omul nu se va putea izbăvi niciodată, şi nici nu va putea ajunge la starea în care să-şi vadă propria-i mărginire şi propriu-i neant, decât atunci când se va lăsa pătruns de lumina lui Hristos.

Pocăinţa nu este o lucrare exclusiv umană, ci o împreună-lucrare a omului cu Dumnezeu. Vei reuşi să-ţi vezi păcatele şi să-ţi apreciezi cu justeţe starea ta reală doar atunci când vei fi ajutat de harul divin, pentru că nu te schimbi lăuntric şi pe urmă vezi Lumina, ci doar atunci când te vei lăsa pătruns de Lumină vei putea să te vezi cu adevărat, să-ţi vezi starea reală. Te vezi în realitate, nu atunci când te raportezi la tine însuţi, pentru că omul nu-şi poate fi lui însuşi reper, ci doar atunci când te raportezi la Dumnezeu. Devii conştient că eşti în întuneric doar atunci când ai întrezărit Lumina, la fel cum nu poţi fi conştient de faptul că trăieşti în eroare decât atunci când ţi se descoperă Adevărul.

Pocăinţa începe nu atunci când omul îşi vede goliciunea şi starea de decădere, pustiul şi uscăciunea existenţială în care se zbate neputincios, şi cand copleşit de povara lor alunecă în disperare, ci atunci când devine conştient de faptul că numai Dumnezeu îl va putea izbăvi de ele. Nu teama de urâciunea păcatului şi pustiul său ne duc la pocăinţă, ci străvederea frumuseţii celei negrăite a lui Dumnezeu, pentru că pocăinţa nu este coborârea în infern l păcatului ci, urcarea spre Lumină, singura care ne poate izbăvi de rătăcire şi pierzanie.

La pocăinţă nu ne duce privirea îngrozită de hăul păcatului, nici panica provocată de neantul unei existenţe lipsite de sens, ci vederea luminii divine şi acceptarea lui Dumnezeu drept singurul scop şi sens al existenţei noastre şi al lumii.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot NICOLAE STOIA

Moment istoric pentru românii ortodocşi din Ungaria

Comunitatea românilor ortodocşi din Ungaria a trăit duminică, 21 februarie a.c., un moment deosebit, un eveniment cu profunde implicaţii în conştiinţa de credinţă şi neam a lor şi anume hirotonirea şi instalarea primului episcop ortodox român pentru Ungaria, în persoana P.S. Sofronie Drincec.

După ce Colegiul Electoral al Eparhiei de Gyula l-a ales în postul de episcop la 30 ianuarie a.c., şi după ce Sf. Sinod al B.O.R. l-a confirmat în această demnitate, duminică, 21 februarie a.c., au avut loc la Gyula festivităţile de hirotonire şi instalare a P.S. Sofronie. Evenimentul a fost cinstit de prezenţa P.F. Patriarh Teoctist al României, înconjurat de un număr de 17 ierarhi români din ţară şi d'n străinătate, de numeroşi preoţi şi credincioşi din ţară şi din Ungaria, ţara vecină, unde va păstori noul episcop.

Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată în Catedrala „Sf. Nicolae" din Gyula de un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, în frunte cu întâistătătorul Bisericii noastre P.F. Patriarh Teoctist. Din sobor au făcut parte I.P.S. Nicolae — Mitropolitul Banatului, I.P.S. Petru — Mitropolitul Basarabiei, I.P.S. Serafim — Mitropolitul Germaniei, I.P.S. Iosif al Europei Occidentale, I.P.S. Andrei al Alba-Iuliei, P.P.S.S.-lor Laurenţiu al Caransebeşului, Gherasim al Râmnicului, Calinic al Argeşului, Timotei al Aradului, Ioan al Oradiei, Ioachim al Huş'lor, Teofan Sinaitul — episcop-vicar patriarhal, Visarion Răşinăreanu, ep'scop-vicar al Arh'episcopiei Sibiului, Gherasim Putneanul, ep'scop vicar al Arhiepiscopiei Sucevei, Vasile Someşanul — episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Jus'in Sigheteanul — arhiereu-vicar al Ep'scopiei Maramureşului. Răspunsurile liturgice au fost date de că're Corul Facultăţii de Teologie d'n Arad, sub bagheta dirijorului Mircea Buta.

Au fost prezenţi reprezentanţi ai autorităţ'lor de stat române şi ungare, ai Bisericilor istorice din Ungaria, ai unor organ'zaţii ecumenice, preoţi şi credincioşi din Ungaria, invitaţi etc.

Înainte de începerea Sf. Liturghii a avut loc ceremon'a de ip psif'ere sau a chemării la arhierie oficiată de către P.F. Patriarh Teoctist împreună cu I.P.S. Nicolae — M'tropolitul Banatului şi I.P.S. Serafim — Mitropolitul Germaniei.

La momentul îndătinat a avut loc hirotonirea întru arhiereu, după care noului episcop i s-au acordat însemnele episcopale: sacosul, engolpionul, omoforul şi mitra.

După citirea Sf. Evanghelii, P.F. Patriarh Teoctist a rostit un bogat cuvânt de învăţătură în care a tălmăcit celor prezenţi pericopa evanghelică a duminicii lăsatului sec de brânză (a izgonirii lui Adam din rai), arătând rostul rugăciunii şi a postului în viaţa creştină.

La priceastnă, după împărtăşirea soborului slujitor, a avut loc ceremonia instalării noului episcop român de Gyula. P.S. Teofan Sinaitul, secretar al Sf. Sinod, a dat citire Gramatei patriarhale emisă cu acest prilej, după care noului arhiereu i s-au înmânat mantia şi toiagul arhipăstoresc cu formula îndătinată, fiind aşezat apoi în scaunul arhieresc.

P.F. Patriarh Teoctist a rostit un vibrant cuvânt adresat noului episcop şi tuturor celor prezenţi arătând între altele însemnătatea actului istoric săvârşit prin alegerea şi hirotonirea primului episcop pentru românii din Ungaria. „S-a înscris astăzi o pagină de istor'e care vorbeşte de ecumenismul dintre cultele din cele două ţări şi înfrăţirea dintre cele două popoare" — a spus Prea Fericirea Sa, salutând apoi prezenţa reprezentanţilor Bisericilor Catolică, Greco-Catol'că, Reformată şi Evanghelică din Ungaria, precum şi a reprezentanţilor autorităţilor statale române şi ungare. P.F. Sa a adresat îndemnuri noului episcop sfătuindu-l să fie „omul vremii" şi „păst'orul cel bun", pentru toţi românii ortodocşi din Ungaria, să contribuie la bunul mers al vieţii bisericeşti de aici, precum şi la frăţietatea şi colaborarea cu credincioşii celorlalte culte creştine de a'ci.

În cuvântul său, noul episcop P.S. Sofronie, a mulţumit lui Dumnezeu pentru înalta slujire la care a fost chemat, Sf. Sinod pentru încrederea acordată, membrilor acestuia în frunte cu P.F. Patriarh Teoctist pentru prezenţa la festivităţi, precum şi tuturor preoţilor şi credincioşilor prezenţi în număr mare la hirotonirea şi instalarea sa. P.S. Sa a creionat apoi un program al activităţii sale ca ierarh şi a asigurat Biserica Mamă de devotamentul şi sprijinul său. S-a adresat apoi şi în limba maghiară celor prezenţi, lucru ce a produs o puternică impresie în rândul ascultătorilor.

După otpustul Sf. Liturghii, soborul slujitor s-a îndreptat în procesiune spre reşedinţa episcopală recent restaurată.

Consiliul Eparhial a oferit apoi, în saloanele restaurantului „Erkel" din Gyula, o agapă frăţească la care au luat parte toţi cei prezenţi la Sf. slujbă. În timpul agapei au rostit scurte alocuţiuni dl. Traian Negrei, consilier prezidenţial, dr. Doncesv Taso — Secretarul de Stat pentru minorităţi din Ungaria, dl. consilier Eugen Popescu, reprezentantul primului ministru al României, pastorul Görög Tibor din par-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

O semiologie a feţei?

Cunoscutul semiolog Umberto Eco, referindu-se la nişte articole ale lui Roland Barthes, ca şi la o carte mai veche a acestuia — „Chipuri şi feţe" (1953), încearcă să surprindă o posibilă relaţie între moda şi eroii zilei şi „morfologia feţei" unora dintre tinerii care deleagă responsabilitatea propriului chip mass-mediei.

Dacă azi e la modă un anume artist sau cântăreţ, vor fi mulţi care să se silească să „semene" tot mai mult cu „modelul". Acest „model e stereotipul care-şi asumă modul de comportament şi de expresie al multor tinere de azi, zice Barthes. Dar şi contrariul e la fel de adevărat: ele, aceste fete pe care le întâlnim pe stradă, sunt stereotipurile inconştiente ale realităţii televizive".

Întrebarea pe care şi-o pune Eco nu se referă la cât poate dura un model, ci „dacă într-adevăr lumea adoptă faţa propriilor idoli". Şi nu ia în consideraţie modele ce au durat cât „spaţiul unei dimineţi", ci unele ce au supravieţuit decenii întregi. Se referă concret la Brigitte Bardot şi subl niază câteva elemente sugestive cu caracter general. Vom încerca să le surprindem şi noi, urmărind demersul lui Eco, dar aplicându-le la realitatea unei vieţuiri în Hristos.

1. Tinerii încearcă să imite pieptănătura, hainele, machiajul şi podoabele modelului, zice Eco. Pentru că omul are nevoie de modele. În a răspunde unei astfel de necesităţi, televiziunea face adesea mari deservicii tinerilor de azi, ofer'ndu-le false modele, personalităţi compromise, cu moralitate îndoiel'nică. Sunt tineri — puţini, dar sunt! —, care au înţelepciunea de a-şi alege modele veritabile, pe care să încerce să le imite. Hristos Domnul s-a dat pe Sine exemplu. La fel şi sfinţii. Şi nu-i lucru îndrăzneţ să-ţi propui să imiţi, pe cât e posibil omenește, pe Hristos sau pe unul din sfinţi.

2. Caracterele feţei şi gesturile cuiva care trăieşte într-o anumită comunitate se adaptează lent la modelele ambientului. Televiziunea însăşi e un „ambient închis, ca o mânăstire", zice Eco; părăsind ambientul, revenirea la chipul dintâi se face cu aceeaşi greutate, vădindu-te cu uşurinţă. De aceea, se zice despre sem nariştii că „au faţă de seminarişti". Pe cine trăieşte într-o mânăstire, ochii blânzi şi privirea liniştită îl trădează din prima clipă.

3. Cu toate acestea, primele două elemente de adaptare funcţionează „doar dacă ai faţa potrivită" pentru modelul dat. „Nu poţi deveni Brigitte, dacă ai faţa lui Fernandel", notează Eco. Există o anumită predispoziţie, care face uneori din model un „selector cvasi rasist". Preferă anumite tipuri umane şi elimină altele — care, în altă epocă, ar fi putut fi favorizate. Şi Eco vorbeşte de un „darwinism în sinusoidală sau spirală". Această selecţie „temporală" nu funcţionează în cazul modelului creştin de care vorbim noi. Căci Hristos s-a oferit pe Sine ca model veşnic: El este acelaşi ieri, azi şi în veci. Există însă o selecţie preferenţială din partea noastră. Avem libertatea să ne alegem modelul pe care să-l şi putem întruchipa. În acest sens, există o frumoasă tradiţie, în unele zone ale ţării, ca tânăra familie, în ziua cununiei, să-şi aleagă un sfânt ocrotitor şi patron. Sfântul ales va fi invocat în rugăciuni în cele mai variate ocazii. Mai mult chipul sfântului devine un element arhetipal.

În Ortodoxie, există o subtilă teologie a numelui, care, ea însăşi, stabileşte raporturi specifice între persoana care primeşte numele şi personalitatea de la care se împrumută numele. „Numen est nomen". În ritualul intrării în monahism, schimbarea numelui este centrală. Primeşti un alt nume, pentru că eşti un alt om, un om înnoit. Şi uneori imitarea sfântului patron merge până la a dobândi unele din trăsăturile nu doar morale şi spirituale, ci chiar şi psiho-fizice. Exemple, din lumea monastică şi nu numai, se pot da.

4. Există, în fine, şi o selecţie din partea noastră, o „selectivitate a privirii", cum o numeşte Eco, şi e specifică epocii mass-mediei. Privirea noastră se opreşte selectiv asupra acelor tineri care seamănă unui anumit model şi trece cu vederea sau chiar respinge pe cei ce seamănă unui personaj deja demodat, deşi, cu un deceniu în urmă, când moda era alta, ar fi avut succes. Rezultă, de aici, că noi înşine posedăm mental nişte modele preconstituite, pe care căutăm să le identificăm, pe chipur le semenilor noştri, mergând pe stradă. Şi operăm o selecţie, adesea discriminatorie, care reflectă, de fapt, stări sufleteşti, prejudecăţi, compromisuri ce ne frământă. Uneori, reacţiile noastre sunt reflexia, în negativ, a ceea ce purtăm înlăuntru. S-ar putea explica, în felul acesta, de ce societăţi păcătoase şi corupte, ca cele ale secolului nostru, chiar declarate secularizate sau necredincioase, îşi impropriază cu facilitate modele — discutabile moral —, din televiziune, şi, în acelaşi timp, se manifestă excesiv de pretenţioase cu posibile modele (în primul rând, preoţi, apoi părinţi şi profesori), deşi le-au respins a priori.

Observaţiile lui Umberto Eco privesc o realitate general umană — nevoia de model şi predispoziţia spre a imita, precum şi limitele şi posibilităţile întruchipării unui model — şi, în acelaşi timp, aruncă o lumină asupra unor manifestări concrete, specifice acestui secol al „modelelor" şi al „star"-urilor. Reflecţiile sale ar putea servi, pentru mulţi tineri, drept impuls spre a se privi în oglindă, mai ales în oglinda interioară, a inimii, şi să încerce să-şi modeleze propriul chip după icoana lui Hristos, modelul desăvârşit.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

ECUMENISM '99

Între 18—25 ianuarie 1999 s-a desfăşurat faimoasa „săptămână ecumenică de rugăciune pentru unitatea creştinilor", având drept motto textul din Apocalipsă 21, 3: **„Ei vor fi poporul Lui şi însuşi Dumnezeu va fi cu ei".** O săptămână care îşi propune realizarea practică a unui nou pas pe drumul unirii Bisericilor creştine, divizate din diferite motive. Textul propus de către Com'sia „Credinţă şi Constituţie" a Cons'liului Ecumenic al Bisericilor şi de Consiliul Pontifical pentru Promovarea Unităţii Creştinilor al Bisericii Romano-Catolice, pentru desfăşurarea formei liturgice de deschidere a săptămânii de rugăciune „ecumenice" nu se poate să nu surprindă prin noutăţile provocatoare.

În „slujba ecumenică a Cuvântului lui Dumnezeu" propusă există unele elemente care şochează prin noile lor semnificaţii, prin totala lor rupere de trad ţia liturgică a Bisericii, prin noua „teologie" presupusă în săvârşirea unor asemenea gesturi, acte sau interpretări liturgice.

La începutul „slujbei" s-a cântat un „imn al intrării". În acest timp **„slujitorul** (protosul) **şi reprezentanţii Bisericilor participante intră în procesiune, precedaţi de un copil care duce un l'ghean cu apă; urm'ază o tânără care duce o lumânare, o femeie care poartă Bibl'a, un om cu o cruce. Aceste obiecte vor fi aşeşate pe altar"** (Settimana di Preghiera per l'Unita dei Cristiani, Paoline Editor'ale L'bri e Cen ro Pro Unione, Roma 1999, p. 14). Gesturi liturgice care, în afară de aducerea apei şi a lumânării, sunt străine de învăţătura Ortodoxă şi de mesajul spiritual profund al participării la Sf. Liturghie. Aducerea Sfintei Scripturi şi a Sf. Cruci de către doi creştini, care nu au fost hirotoniţi sau nu au un grad de hirotesie, elimină treapta diaconiei destinată tocmai acestei slujiri. De observat că Sf. Scriptură şi Sf. Cruce se găsesc în mod normal în biserică, pe Sf. Altar, de pe care sunt luate de arhiereu sau de preot şi prezentate poporului dreptcredincios cu o finalitate bine definită. Nu lumea aduce Bisericii Sf. Scriptură şi Crucea b'necuvântării ci Biserica, Trup Tainic şi Real al lui Hristos, le oferă lumii.

Pentru un protestant, pentru un sectar sau pentru un romano-catolic rupt de Tradiţia Bisericii şi afundat în spiritul protestantizant deschis de către reformele Conciliului Vatican II, aceste elemente „liturgice" nu şochează, nu deranjează, ci dimpotrivă exprimă în mod fericit modul desacralizant prin care privesc sacerdoţiul şi slujbele liturgice.

Urmează o rugăciune prin care se evocă secolul XX ca şi **secol al ecumenismulu', se aduce apoi „laudă şi mulţumire lui Dumnezeu pentru rezultatele obţinute în unirea creştinilor la nivel naţional şi local (...) Pot fi folosite dansuri, cântări sau diapozitive pentru a se ilustra sensul rugăciunii"** (Sett'mana..., 15). Deci nu sunt suficiente cântările; trebuie adăugate dansurile şi diapozitivele, deşi atât protestanţii cât şi catolicii ştiu că pentru ortodocşi acestea sunt practici nepotrivite, străine şi contrarii practicii l'turgice milenare care se găseşte în continuitate cu învăţătura de credinţă autentică.

Şi cum se întâmplă ca în orice împreujrare să se facă referire la

(Continuare în pag. a 2-a)

Din Roma, P.C.B.

Redacţiei T.R. Sibiu

În legătură cu art. Păr. Prof. Gh. Liţiu, „Momente şi învăţăminte din istoria relaţiilor dintre cele două Biserici româneşti, ortodoxă şi greco-catolică" (T.R. nr. 37—40 / 1 şi 15 oct. 1998), îmi permit câteva observaţii.

1. „Cel ce s-a ocupat, documentat şi critic, şi de Unirea de la 1700, a fost Nicolae Densuşianu (1846—1911), iar nu Aron Densuşianu (1837—1900), care a fost poet şi critic literar. Nicolae Densuşianu a descoperit, în 1879, actul unirii din 7 oct. 1698 şi el este cel ce-a calificat traducerea latină ca „mişeleasca şi criminală, falsificarea unui document public..." (I. Independenţa bisericească a Mitropoliei... p. 28).

Între istoricii care s-au ocupat în mod aprofundat de „Unirea din 1700", meritau amintiţi „pionerii" care au dat primele lucrări monografice: I. Crişianu, teză de doctorat în germană, 1882, tradusă şi publicată în românește la 1887 („Adaus la istoria uniaţiei..."), precum şi George Popovici cu „Uniunea..." Lugoj, 1901. Mai nou, Andreas Freyberger cu „Relatare istorică...".

2. „Soborul cel mare" de la Blaj, de sub Inochentie Clain, la care au participat 150 de persoane, s-a ţinut în 1744, nu în 1754. În dec. 1744 Inochentie fugea din Viena la Roma, de unde nu s-a mai întors viu niciodată.

3) Da, etnogeneză — naşterea unui popor! Dar cristogeneză?! Corect ar însemna naşterea lui Cristos! „Zămislirea şi creşterea întru Hristos" a poporului român parcă ar cere alt termen... Sau lăsată fără un termen.

4. Dacă în tratare au fost alese „momente semnificative" (se precizează „câteva"), ceea ce e logic, mi se pare că între cele „semnificative" s-ar mai fi putut aminti câteva.

— Încercarea de refacere a unităţii bisericeşti din 1798, iniţiată de un grup de clerici ortodocşi şi uniţi, în frunte cu protop. Petru Maior, semnificativă pentru climatul de înţelegere confesională.

— Precizarea că, în 1848, reunificarea bisericească, prevăzută în punctul doi al rezoluţiei Adunării de la Blaj, nu s-a înfăptuit deoarece „restabilirea Mitropoliei române" (deci repunerea în viaţă a ceva ce a existat înainte!) însemna în fapt revenirea la Biserica Ortodoxă, ceea ce ep. unit Lemeny nu voia, purtându-se cu toată „făţăria", chiar dacă, în public, mergea la braţ cu Şaguna.

— Atitudinea ep. Ioan Szabo de Gherla faţă de Pr. Vasile Lucaciu, „Leul de la Sişeşti".

— Între nedreptăţile de după 1918, la care a fost supusă Biserica Ortodoxă, însemnate au fost şi atribuirea averilor Statusului romano-catolic, problema dreptului de patronat al regelui, Concordatul semnat de V. Goldiş şi Acordul de la Roma, negociat de Valer Pop.

Pomelnicul lor este lung. Autorul nu poate fi acuzat că a tratat doar câteva. Cel mult că n-a amintit şi pe celelalte. Merită reliefat faptul că se spun lucrurilor pe nume, ieşindu-se din mincinoasa tăcere diplomatică şi falsa autoliniştire de majoritari. Numai după ridicarea molozului se poate construi. Toată stima pentru Păr. Profesor!

Desigur, se pot trage învăţăminte. Şi se trag. Unele cam la modul general. Întrebarea este alta. Învăţăminte pentru cine? Pentru stat? Căci el este autorul multor nedreptăţiri trecute şi prezente. Slabă nădejde! Cu senatori-preoţi implicaţi direct în conflicte confesionale de forţă!... Pentru conducătorii bisericeşti? Dacă hotărârile de la Balamand au fost respinse de ierarhii Bisericii Unite, înseamnă că ei nu subscriu la „adevărul" că uniatismul nu mai poate fi metodă de restabilire a unităţii creştine. Înseamnă că ei vor continua acţiunea prozelitistă de refacere a Bisericii Greco-Catolice. Poate mai mascat, mai iezuistic. Se poate crede că Papa ţine să viziteze România doar pentru cei 1.161.942 romano-catolici, sau pentru a-i vedea la faţă pe ortodocşii de limbă latină?! Iar pe greco-catolicii care l-au „ind spus" prin refuzul documentului de la Balamand, eventual să-i mustre şi să-i tempereze!? Să fim serioşi! Să nu ne amăgim! Ar putea fi o amăgire în dauna Bisericii strămoşeşti!

Al. dvs. SEVER BUZAN

Despre post

(Urmare din pag. 1)

O serie de antonime sunt folosite de autor în rândurile 11—14, şi parţial în 20—22[1]

plăceri — abstinenţă şi post;
a dispreţui — a râvni;
timp-eternitate,

care au rolul de a scoate în evidenţă ideea Fer. Augustin despre sensul postului. Timpul are astfel o conotaţie negativă, fiind la rândul lui asociat cu vremelnicul, simbol al lucrurilor trecătoare şi perisabile. Dar timpul are şi o funcţie pedagogică[9], deci pozitivă: ne arată de ce trebuie să ne ferim, ce să dispreţuim şi ce să căutăm. În ambele cazuri el ne sugerează postul.

De o parte avem postul, eternitatea, viaţa. La extrema opusă sunt plăcerile, vremelnicul, şi, prin extrapolare, moartea.[10] Deşi textul nu o menţionează, o insinuează ca alternativă a vieţii în eternitate.[11] Căci noi putem să ajungem de la viaţa în timp la viaţa în eternitate numai dacă voim (12—13).

În câteva propoziţii autorul reuşeşte să surprindă ceea ce el consideră a fi sensul mistic, ascuns în Scriptură, al postului de 40 de zile. Postul înseamnă „a vieţui" (vivere), El este pregătirea pentru viaţa în eternitate, mijloc de a birui moartea.

2. De doctrina christiana, II, cap. XVI, 25.

3. Pentru a uşura discuţia pe marginea textului i-am numerotat rândurile.

4. lit. plăcerile timpului.

5. lit. ca viaţă, adică partea spirituală a creaturii, complementară celei materiale, desemnată prin „trup".

6. Cf. Lc. 10, 27, unde apare în plus şi „din toată puterea". Autorul citează probabil din memorie. Nu este exclus ca omisiunea să fie intenţionată, pentru a scoate în evidenţă numărul 3, de care are nevoie autorul în construcţia argumentaţiei sale.

7. Referire la Schimbarea la faţă (Mt 17, 1—8; Mc 9, 2—8; Lc. 9, 28—36).

8. pe care le-am şi subliniat.

9. mai ales atunci când se asociază cu numărul 10, simbol al cunoaşterii.

10. O viaţă care îşi face din desfătare un scop duce la moarte veşnică (iad).

11. La fel şi construcţia pe baza antonimelor, în care opusul lui „a trăi" (vivere) nu poate fi decât „a muri". Unii Părinţi, Sf. Ioan Gură de Aur de exemplu, folosesc această opoziţie în legătură cu postul.

1. PL 34.

„Fericita tristeţe bucuroasă"

(Urmare din pag. 1)

Roada pocăinţei este lacrima, semn deopotrivă al regretului pentru trecutul întunecat, dar şi al speranţei în dobândirea iertării părinteşti, căci adevărata pocăinţă te ajută nu doar să vezi şi să descoperi existenţa binelui şi a răului, dar în acelaşi timp şi să conştientizezi supremaţia binelui asupra răului, a Luminii asupra întunericului, a iubirii asupra urii. Se mântuieşte cel ce crede cu tărie că Dumnezeu îi poate ierta păcatele şi, în măsura în care acceptă această minune, trecutul cu toată povara şi deşertăciunea lui îşi va pierde caracterul insurmontabil. Numai iertarea divină şi credinţa în ea ne pot smulge din cercul limitat al păcatului şi al consecinţelor sale. Atunci când te poţi socoti vrednic să fii primit de Dumnezeu, atunci poţi socoti că a început vindecarea şi izbăvirea de povara trecutului.

Nimeni n-a surprins mai inspirat şi mai profund Taina Pocăinţei, miezul ei, aşa cum a făcut-o Sf. Ioan Scărarul, care o numea „fericita tristeţe bucuroasă". Amestec de durere şi bucurie, de regrete amarnice şi de dorinţă arzătoare de îndreptare şi izbăvire ea cuprinde în esenţa ei un aspect pozitiv, nefiind doar o simplă dorinţă de mântuire care se consumă în cadrele stricte ale realităţii de aici, ci se prelungeşte şi se împlineşte în măsura în care ne deschide spre realitatea de dincolo. În măsura în care acceptăm şi dorim venirea împărăţiei în care „toate se vor face noi" (Apoc. 21, 5), vom deveni noi înşine noi în măsura în care ne dorim integraţi în substanţa ei.

Ecumenism '99

(Urmare din pag. 1)

bei" ,un lighenaş cu apă în faţa uşilor, la ieşire, astfel încât fiecare să poată îndeplini un gest semnificativ după cum crede de cuviinţă" (Sett., 20—21). Iată aghiazma transformată în simbol ecumenic, cu care simbol stropesc copiii prin altar şi peste cei prezenţi. Şmecherii psihologice bine alese. Copiii, simbol al purităţii şi al nevinovăţiei, nu provoacă o prea mare opoziţie în mintea unor „conservatori" cum ar fi provocat-o dacă ar fi fost înlocuiţi cu nişte femei sau bărbaţi adulţi. Fiecare, în final, să înţeleagă şi să se manifeste cum crede de cuviinţă în legătură cu apa binecuvântată. Până la urmă nu se ştie dacă apa va fi fost binecuvântată sau nu. Dansurile şi relativismul credinţei nu prea pot face mare lucru.

După imnul final „un copil duce un lighenaş cu apă, un tânăr o lumânare, un om o cruce, o femeie Biblia, urmaţi de către reprezentanţii Bisericilor participante la slujba ecumenică" (21).

Ce altceva mai „emoţionant" decât această imagine în care toată lumea face ce vrea, în care toţi fac totul şi nimic, în care preotul se confundă cu credinciosul? Nici măcar în păgânism, sau în Vechiul Testament, nu exista aşa ceva. Pentru cei din acele timpuri, persoanele consacrate şi dedicate templului nu puteau fi confundate cu poporul care venea la templu. Nu putea oricine să urce în altar. Dar duhul nou cu iz new ageist, cu rădăcini „sănătoase" în protestantism, caută să pătrundă în forţă în practicile liturgice ale Bisericilor Occidentului şi în mintea unora dintre ortodocşi, precum vicarul eparhial al Comunităţilor Ortodoxe Române din Italia, care şi-a permis să semneze textul acestei „slujbe ecumenice". Ştia şi dânsul foarte bine că anul trecut, în Tesalonic, Bisericile Ortodoxe au decis să nu semneze nici un document sau text de acest gen şi nici să participe la rugăciuni „ecumenice". Între aceste Biserici s-a numărat, evident, şi Biserica Ortodoxă Română. Această decizie a fost luată datorită faptului că eclesiologia care dă naştere unor asemenea forme liturgice ecumenice este contrară celei ortodoxe, continuatoare a doctrinei şi a manifestărilor liturgice dezvoltate de către Sf. Părinţi: Rugăciunile de acest tip demonstrează că se doreşte crearea conştiinţei apartenenţei la o „Super Biserică", o „Biserică" care să depăşească prin „dragoste" toate diferenţele eclesiale. În conformitate cu această pseudo-eclesiologie ar fi trebuit ca toţi ortodocşii să se îngrămădească spre a participa la aceste adunări.

Că Ortodoxia nu înţelege să valideze o asemenea eclesiologie necreştină se vede şi din faptul că la Harare (Zimbabwe), cu prilejul Adunării generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (are se doreşte şi acesta o „Super Biserică), desfăşurată între 3—14 decembrie 1998, ortodocşii şi-au manifestat în mod expres dorinţa de a nu participa la rugăciuni comune cu celelalte comunităţi eclesiale şi că fiecare „familie de Biserici" să săvârşească rugăciunea lor fără participarea celorlalte. CEB a acceptat (vezi SOP 234, ianuarie 1999, 2). Dar, uneori, ambiţiile personale sunt mai mari decât coerenţa comunităţii eclesiale ortodoxe, aşa cum se poate vedea în atitudinea protopopului menţionat. Lucrurile sunt cu atât mai grave cu cât hotărârile şi manifestările practice ale acestora au fost făcute publice de către Bisericile Ortodoxe cu mult timp înainte, astfel încât se putea evita o asemenea incoerenţă.

Rugăciunea liturgică este expresia comuniunii membrilor Bisericii, este finalul unui drum pe îndelete pregătit, este capătul unei căi de pe care au fost înlăturate obstacolele, gropile au fost astupate şi pericolele semnalizate. Nu putem să ne rugăm cu cei cu care nu ne putem împăca, încă, datorită gravelor probleme nerezolvate. Rugăciunea nu poate fi transformată într-un tranchilizant pentru conştiinţa creştinilor. Rugăciunea nu poate fi despărţită de credinţă. Cum credem aşa ne rugăm. Iar credinţele acestor aglomeraţii ecumenice nu sunt nici identice, nici asemănătoare celei ortodoxe. Relativismul pe care îl introduce o astfel de „rugăciune ecumenică" nu face decât să agraveze raporturile interconfesionale. Este drept că se încearcă cu disperare ca să fim puşi în faţa faptului (împlinit), dar Ortodoxia nu poate valida asemenea practici. Situaţia aceasta trebuie luată în serios, pentru că din partea Bisericii catolice, în special, se doreşte crearea, în conştiinţa credincioşilor ortodocşi şi a celor romano-catolici, a ideii că între Ortodoxie şi Catolicism nu există diferenţe serioase, că dragostea poporului trebuie să depăşească diferendele teologice „artificiale", „alimentate istoric şi cultural de către cler", că acestea sunt „rezolvate deja în noul duh care animă ecumenismul actual". Tentativa este inteligentă şi vicleană pentru că se ştie că de teologie nu se ocupă decât un număr nu prea mare de creştini, pe când „rugăciunea ecumenică" este un mod concret, şi adeseori eficace, de a crea mutaţii în conştiinţa poporului care, din diferite motive, nu mai reuşeşte să-şi dea seama îndeajuns de perfidia unor asemenea manifestări. Aceasta cu atât mai mult cu cât manifestările ecumenice sunt imens mediatizate pe când producţiile teologice autentice ,chiar polemice, sunt trecute sub tăcere dacă nu se înscriu pe linia promovării noii paradigme.

Se observă încă o dată superficialitatea ecumeniştilor care organizează manifestări de acest gen. „Această superficialitate îşi trage probabila sa origine din dorinţa implicită a unora de a evita orice posibilă confruntare care să poată da naştere unei salutare crize de creştere. Excesiva insistenţă în a examina elementele care ar uni pe creştini tinde să amâne şi să minimalizeze reflecţiile asupra a ceea ce-i separă". Aceasta are consecinţe foarte grave deoarece ecumeniştii ţin cont de faptul că diferenţele dintre Orient şi Occident sunt aproape „necunoscute şi minimalizate de către catolicul dezinformat şi de către ortodoxul care trăieşte în mod superficial credinţa sa".

Cu asemenea rugăciuni nu-i de mirare că unii ortodocşi îşi uită identitatea, ca mai apoi să şi-o piardă definitiv, şi plonjează într-un haos teologic ecumenist care nu aduce „realmente nimic constructiv şi de durată" (J. Romanides, 11). Ortodocşii trebuie, totuşi, să ţină cont de faptul că a sosit vremea să propună căi concrete, realizabile, specifice duhului Tradiţiei, şi să nu se mulţumească nici cu minimalismul teologico-canonic relativizant, doar de dragul îmbrăţişărilor, a călătoriilor şi a multor altor facilităţi în perspectivă, nici cu totala refuzare a dialogului interconfesional. O poziţie clară şi onestă va aduce roade la vremea cuvenită, mai ales că avem chemarea de a repropune duhul Părinţilor care au experimentat echilibrul salvator al dogmelor.

Ar mai fi de adăugat faptul că în 25 ianuarie, zi în care romano-catolicii prăznuiesc convertirea Sf. Apostol Pavel, în cadrul Messei catolice celebrată în biserica **San Paolo fuori le mura**, ca şi concluzie a săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor, s-a rostit crezul cu adaos l **filioque** ca şi demonstraţie a dorinţei arzătoare a Bisericii Catolice de a înlătura obstacolele din calea îmbrăţişării plină de efuziune a celor două „Biserici surori" (vezi textul Messei prezidată de către cardinalul **EDWARD IDRIS CASSIDY**, preşedintele CONSILIULUI PONTIFICAL PENTRU PROMOVAREA UNITĂŢII CREŞTINILOR, Vatican 1999, 20). Acest adaos, ce-i drept, lipseşte din textul ecumenic analizat, ceea ce vrea să spună că în Biserica Romano-Catolică există mai multe unităţi de măsură, în funcţie de contextul, semnificaţia şi de importanţa slujbei.

Iată cum „semne bune anul are" şi noi păşim mai „încrezători şi mai entuziaşti" pe calea făuririi internaţionalei creştine adogmatică, plină de „dragoste" generică şi iresponsabilă, realizându-se paradisul terestru mult dorit, în care cuceritorul vrea să te înveţe lecţii de pace şi să-ţi spună cum să te comporţi în viitor, pentru că înainte de cucerire tu nici nu existai măcar pentru el. Este aceasta eterna politică prin care cel care a greşit vrea să strecoare greşeala sa ca şi normalitate şi să fie acceptată ca şi „alternativă" în universul democratic secular. Ca şi cum moartea ar putea fi o „alternativă" echivalentă a vieţii. Haosul liturgic ce se propune este trambulina prin care se intenţionează introducerea haosului doctrinar. Toleranţa la nivel liturgic, speculată psihologic la maximum, se doreşte extinsă şi la nivelul credinţei. Se doreşte introducerea formei care să nască spiritul şi astfel să se răstoarne paradigma creştină genuină potrivit căreia spiritul condiţionează forma.

Dincolo de puţinele comentarii făcute la textele liturgice propuse şi semnate de către romano-catolici, de Federaţia Bisericilor Evanghelice în Italia şi de către Vicarul eparhial al Comunităţilor Ortodoxe Române din Italia (**Settimana di preghiera...**, 5), invit pe fraţii ortodocşi să judece ei singuri oportunitatea unei asemenea rugăciuni precum şi oportunitatea acestor însemnări.

Moment istoric

(Urmare din pag. 1)

tea Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Ungaria, P.S. Gyulai Endre — episcop romano-catolic de Szegedin, dl. Semjen Szolt — Ministrul Cultelor din Ungaria, dl. Gheorghe Anghelescu — Ministru Secretar de Stat pentru Culte, Excelenţa Sa Nagy Laszló — episcop reformat, P.S. Keresztes Szilard — episcop greco-catolic, Excelenţa Sa Táborszki László, episcop al Bisericii Evanghelice Maghiare, I.P.S. Andrei al Alba-Iuliei, I.P.S. Nicolae al Banatului, I.P.S. Seratim al Germaniei, Pr. Konstantin Karaisaridis — Atena şi dl. Ion Budai, directorul Liceului român din Gyula. Corul Facultăţii de Teologie din Arad a prezentat câteva bucăţi muzicale religioase după care P.S. Sofronie a mulţumit tuturor pentru prezenţa şi dragostea arătată.

Astfel s-a înscris o nouă pagină în istoria Bisericii Ortodoxe Române prin hirotonirea şi instalarea primului episcop ortodox român la Gyula, eveniment ce va rămâne peste ani ca o împlinire de suflet a tuturor credincioşilor români din Ungaria şi ca un imbold la dragoste sinceră faţă de Biserica noastră strămoşească.

Urăm P.S. Sofronie ani mulţi cu sănătate şi pace, păstorire îndelungată cu binecuvântate roade în ogorul Sfintei noastre Biserici.

Întru mulţi şi fericiţi ani, Prea Sfinţite Părinte Sofronie!

* P.S. Sofronie, pe numele de botez Radu-Ştefan Drincec, s-a născut la 3 noiembrie 1967 în municipiul Arad, judeţul Arad, din părinţi ortodocşi. A urmat în Arad cursurile şcolii primare, gimnaziul şi liceul de matematică fizică „Moise Nicoară", pe care l-a absolvit în 1986. După bacalaureat susţine examenul de admitere la Facultatea de Medicină din cadrul Universităţii de Medicină şi Farmacie din Timişoara, Secţia Medicină Generală, fiind declarat admis. A satisfăcut stagiul militar cu termen redus la Şcoala Militară de Ofiţeri în Rezervă „Detaşamentul Păuliş" din Lipova — judeţul Arad, în perioada septembrie 1986 — iunie 1987. A absolvit Facultatea de Medicină în 1993, an în care devine student al Facultăţii de Teologie Ortodoxă, Secţia Teologie Pastorală, din cadrul Universităţii „Aurel Vlaicu" din Arad. Concomitent cu frecventarea cursurilor teologice, în perioada 1993—1994 a lucrat ca medic stagiar la Spitalul Municipal şi la Spitalul Judeţean din Arad. Din octombrie 1994 până în iunie 1995, cu excepţia sesiunii de iarnă (ianuarie 1995), a vieţuit în mânăstirea ortodoxă Sfântul Ioan Botezătorul din Essex (Anglia), Stavropighie a Patriarhiei Ecumenice. Cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Timotei Seviciu al Aradului este închinoviat în obştea Mânăstirii Hodoş-Bodrog, primind tunderea în monahism din mâinile P.S. Timotei în seara zilei de 11 august 1995, având ca naş de călugărie pe I.P.S. Serafim Joantă, Arhiepiscop al Berlinului şi Mitropolit al Germaniei, Europei Centrale şi de Nord, şi primeşte numele de călugărie Sofronie. Este hirotonit diacon la 12 august 1995 şi în ziua următoare este ridicat la treapta de ieromonah la Catedrala Episcopală din Arad. În aceeaşi zi este hirotesit duhovnic pe seama Mânăstirii Hodoş-Bodrog. Din ianuarie 1998 este transferat la Arhiepiscopia Bucureştilor, funcţionând ca Secretar I al Cabinetului Patriarhal. În şedinţa de lucru a Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei din 28 august 1998, la propunerea P.F. Patriarh Teoctist, i se conferă rangul de protosinghel.

Ioan Lungu Pribeagul

„Ecouri târzii", Timişoara, 1998

Ioan Lungu este bine cunoscut pentru numeroasele sale publicaţii în proză şi poezie.

Aminte să ne fie volumele: „De la Stalingrad la Gherla", Timişoara 1993, în care descrie suferinţele sale ca prizonier de război, înfăţişează frontul, respectiv de la plecarea pe front până la bătălia de la Stalingrad, lagărul de la Stalingrad, de la Beketonica şi Crasnaia, Hernenkaia etc.

În anul 1996, a publicat cartea „Gherla uşa iadului", în care arată viaţa de groază de la Gherla. În 1997 volumul de poezii intitulat: „Boabe de mărgărtar", în care se mângâia cu credinţa în Dumnezeu, căruia îi mulţumeşte că a scăpat cu viaţă.

Cartea de care ne ocupăm conţine un număr de 30 de poezii cu teme variate.

În ea primează obiectivul religios şi patriotic, versifică pe Moş Crăciun, care aduce har şi fericire, credinţa care varsă împăcare şi iubire, Sărbătoarea care aduce bucurie.

Bătrânul Olt, care aduce în braţe durerea şi dragostea noastră.

Dunărea albastră care istoria noastră o străbate.

Îngerii păzitori etc.

Poeziile au un caracter didactic, religios, citindu-le parcă suntem ridicaţi cu gândul spre zările care în veci strălucesc, în veci viiază.

NICOLAE NEAGA

Icoana făcătoare de minuni de la Rădăşeni

(ţinutul Fălticenilor)

Orice sfântă icoană, orice părticică din moaştele unui sfânt, orice altă sfântă relicvă poate să aducă unui credincios împlinirea cererilor lui făcute din adâncul inimii, cu smerenie şi cu frică de Dumnezeu.

Oamenii, în decursul vremilor, au numit însă unele icoane „făcătoare de minuni" pentru multele binefaceri primite de la ele. Se cunosc multe astfel de cazuri. În general, aceste icoane se află la mânăstiri cu vechi tradiţii, acolo realizându-se de regulă pelerinaje în anumite zile şi perioade ale anului.

În satul Rădăşeni, din ţinutul Fălticenilor, se află o icoană a Maicii Domnului cu Pruncul Iisus, de o mare frumuseţe, unică în felul ei în ţara noastră, a cărei istorie merită să fie consemnată.

Această icoană a aparţinut Arhimandritului Veniamin Pticariu, născut în 1848 în satul Mihăieşti din apropierea Rădăşenilor, monah cu metania la Râşca, ajuns mai târziu stareţ al acestei mânăstiri. Arhimandritul Veniamin a cumpărat-o în schimbul unei mari sume de bani în timpul unei călătorii la Sfântul Munte Athos, după care a stat o vreme la Schitul românesc Lacu.

În lucrarea Arhiereului Narcis Creţulescu: **Istoria Sfintei Mânăstiri Râşca**, tipărită la Fălticeni în 1901 citim: „Icoana mare a Maicii Domnului făcătoare de minuni, zugrăvită la Sfântul Munte Athos, de un pictor renumit. Sfânta Icoană e prea frumoasă, îmbrăcată peste tot cu argint bun şi aurită peste tot, la Liov în Galiţia, cu preţ de 1200 lei. Are juvele, stă sub geam de sticlă cu privaz aurit. Este proprietatea părintelui Ieroschimonahul Veniamin Piticariu, arhimandrit şi egumen al Sfintei Mânăstiri Râşca, cavaler. Titlul Sfintei Icoane este: Această Sfântă Icoană a Maicii Domnului se numeşte Portăriţa. Jos, pe argint, scrie: Această icoană s-a făcut şi s-a împodobit cu spesele mele: Veniamin Piticariu — 1892. „Sfânta icoană este o copie artistică de pe chipul Sfintei Icoane Portăriţa, de la Sf. Munte Athos, de la mânăstirea Iviru" (pag. 131 şi 132).

Revenind în ţară, Arhimandritul Veniamin a dăruit icoana mânăstirii sale de metanie. În 1921, în timpul unei mari secete, icoana a fost adusă în procesiune de la Râşca până la Rădăşeni. La sfârşitul rugăciunilor pentru ploaie, icoana n-a putut fi dusă mai departe. Această tradiţie este confirmată de mulţi bătrâni din satul Rădăşeni, martori ai acestei minuni, ca şi de Arhimandritul Cleopa Ilie de la Mânăstirea Sihăstria, legat sufleteşte de satul Rădăşeni încă din vremea stăreţiei sale la Sihăstria.

Arhimandritul Veniamin Piticariu a hotărât atunci să dăruiască Sfânta Icoană Bisericii Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel din Rădăşeni, cu dorinţa de a fi îngropat şi el alături de sfântul lăcaş. Dorinţa i s-a împlinit un an mai târziu, în 1922, când Dumnezeu l-a chemat întru Împărăţia Sa. Trupul său adus de la Mânăstirea Râşca a fost aşezat aproape de preţiosul dar lăsat bisericii şi satului Rădăşeni.

La gâtul Maicii Domnului, într-un mic medalion de argint, se găsesc trei părticele din Moaştele Sfinţilor: Gheorghe, Purtătorul de biruinţă, Haralambie şi Ioan cel Nou de la Suceava, însoţite de o mică însemnare care aminteşte că donaţia a fost făcută de Arhiereul Narcis Creţulescu (mort la Mânăstirea Neamţ în martie 1913).

Înaintea acestei Sfinte Icoane, ca şi înaintea atâtor altora, vin oameni apăsaţi de nevoi şi necazuri, cerând ajutor şi ocrotire. Sfânta Icoană atrage în duminici, sărbători, şi-n toate zilele mulţime de pelerini, localnici sau străini, iar la resfinţirea bisericii din 16 iulie 1995 s-au adunat mai mult de 30.000 de credincioşi, care au transformat sfinţirea într-o sărbătoare a întregului ţinut.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Duminica Ortodoxiei

Ca o salbă de nestemate sunt rânduite pe tot parcursul anului bisericesc sfintele duminici, care păstrează pururea vii, mereu proaspete, evenimentele şi faptele evanghelice, ce prin diversitatea lor împodobesc drumul continuu al vieţii fiecărui creştin ortodox.

Duminica de astăzi, prima din Postul Mare, este Duminica Ortodoxiei, sau dreptmăritoarei credinţe creştine, nume de onoare, conferit de însăşi istoria creştinismului. Şi este dat în cinstea biruinţei asupra vicisitudinilor de peste opt veacuri prin care a trecut Biserica lui Hristos.

De la începutul ei, religia creştină a suferit din partea lumii iudaice şi păgâne, a ereticilor şi schismaticilor. Sfinţii Apostoli şi urmaşii lor au îndurat mult în tot timpul propovăduirii Evangheliei Domnului. Majoritatea şi-au încheiat misiunea prin sacrificiul propriei vieţi. Aceeaşi soartă au avut-o mii şi mii de creştini, devenind martiri. Sângele lor s-a făcut sământă roditoare în pământul mântuirii neamului omenesc. Sângele martirilor a devenit sămânţa creştinilor, după cum spunea marele apologet al creştinismului, Tertulian.

Lupta dintre bine şi rău, dintre lumină şi întuneric, dintre adevăr şi minciună a continuat veacuri de-a rândul. Au trecut peste trei sute de ani până când s-a arătat pe cer semnul biruitor al Sfintei Cruci, dându-se libertate religiei creştine de către Sfinţii şi de Dumnezeu încoronaţii şi întocmai cu Apostolii Împăraţi Constantin şi maica sa Elena. A fost întâia primăvară a creştinismului.

Însă această biruinţă nu a fost definitivă, pentru că, deşi păgânismul, duşmanul cel mai puternic şi aşa de greu de învins, a fost biruit prin puterea lui Dumnezeu, a urmat un alt pericol, mult mai mare, venit chiar din sânul creştinismului. Au fost ereticii, care denaturau adevărurile de credinţă, doctrina creştină însăşi, prin concepţii false, aduse din afară. Ispita diavolului s-a arătat acum mai iscusită, vătămătoare şi pierzătoare de suflet. Ea părea de neînlăturat. Fiindcă în timp ce împăraţii păgâni omorau trupul, cei din urmă ucideau sufletul. Fiindcă, pe când primii îi terorizau şi îi intimidau pe creştini, încercând astfel să-i biruie — deşi nu izbuteau întotdeauna, căci în urma urgiilor lor numărul creştinilor creştea şi mai mult —, ereticii însă se foloseau de arme mai periculoase, cu care atacau direct sufletul, ademenindu-i pe cei mai slabi şi puţin cunoscători în cele ale credinţei creştine. Ei atacau însăşi fiinţa religiei creştine, tăgăduindu-i divinitatea şi înlocuind adevărul cu eroarea prin plăsmuirea minţii lor. Confruntarea avea loc pe arena sensibilităţii şi spiritualităţii creştine, urmărindu-se, de fapt, sub o formă mult mai subtilă şi periculoasă, desfiinţarea sau înlocuirea credinţei creştine cu concepţii filosofice seducătoare şi contradictorii. Se lovea în însuşi adevărul religios creştin şi în temelia Bisericii lui Hristos.

Ereziile apărute erau îndreptate împotriva dogmei hristologice, a credinţei în Hristos, Domnul şi Mântuitorul lumii, negând dumnezeirea Sa, cum erau ereticii arieni, sau omenitatea Sa, confundând sau amestecând cele două firi, dumnezeiască şi omenească, sau nerecunoscând pe una dintre ele, aşa cum gândeau monofiziţii, monoteliţii şi nestorienii. Nu înţelegeau corect Persoana divino-umană a Mântuitorului, Fiul lui Dumnezeu cel Întrupat. Şi tot atât de îndepărtaţi de adevăr erau şi aşa-numiţii pnevmatomahi, care respingeau divinitatea Sfântului Duh, Cel de a treia Persoană a Sfintei Treimi.

Numărul ereticilor şi al ereziilor a fost mare, impietând memoria sfântă a creştinismului. În final, toate ereziile vizau însăşi dogma fundamentală a creştinismului, dogma Sfintei Treimi, credinţa în Dumnezeu, Cel Unul în fiinţă şi întreit în Persoane.

Pericolul ereziilor s-a dovedit chiar şi după ce ele au fost condamnate de Biserică, continuând să existe şi îmbrăcând noi forme, dar menţinând eroarea şi falsificând adevărul. Aşa cum se ştie, erezia monofizită, care admitea numai firea dumnezeiască în Persoana Divino-Umană a Mântuitorului, de îndată ce a fost condamnată de Sinodul al IV-lea ecumenic, a continuat să existe sub o nouă mască, a monotelismului, care îi recunoştea Mântuitorului numai voinţa dumnezeiască. Şi fiindcă monofizitismul nu a putut supravieţui prin monotelism, acesta fiind condamnat de Sinodul VI ecumenic, monofizitismul, care nu admitea decât firea dumnezeiască în Persoana Mântuitorului, a refuzat să mai admită însăşi icoana Sa, întrucât îi nega firea omenească. Şi astfel s-a ajuns la o nouă erezie, iconoclasmul, mult mai periculoasă, ai cărei aderenţi nu admiteau nici un fel de icoană. De sorginte monofizită, noua erezie a fost susţinută şi de alte credinţe eronate, venite din partea religiilor iudaică şi musulmană, care vedeau în icoane idolatrie.

Propaganda eretică iconoclastă şi-a găsit aderenţi chiar şi în rândul împăraţilor, ceea ce a făcut să se declanşeze o nouă prigoană împotriva cinstitorilor sfintelor icoane. Cel dintâi împărat a fost Leon III Isaurul, care avea pretenţia de a fi cinstit nu numai ca împărat, dar şi ca „mare preot". În felul acesta, el imita pe împăraţii romani păgâni de odinioară. Leon III Isaurul a poruncit mai întâi scoaterea icoanelor din biserici, deşi poziţia creştinilor a fost fermă, împotrivindu-se cu eroism. Până la urmă, creştinii au fost obligaţi să-şi aducă icoanele din casele lor în pieţele publice, pentru a fi arse. În caz de refuz, erau schingiuiţi şi torturaţi în cele mai înspăimântătoare chipuri, tăindu-li-se câte o mână sau un picior.

Din rândul celor mai devotaţi fii ai Bisericii din acel timp s-a ridicat Sfântul Ioan Damaschinul, care a prezentat în scrierile sale o adevărată teologie a icoanei creştine, arătând că pe lângă rolul ei didactic, icoana reprezintă un simbol şi o mijlocire cu sfântul, persoana respectivă. Icoana, găsindu-şi sensul, rostul şi folosul în însuşi duhul de sfinţenie şi iubire pe care îl emană, încadrându-se în cultul de venerare a sfinţilor.

Prigoana a continuat şi sub Constantin V Copronimul, care vedea în cinstirea icoanelor şi un pericol împotriva statului. El a terorizat chiar şi pe episcopi, iar în biserici a poruncit ca în locul icoanelor să fie pictate animale, plante sau alte scene din natură. Însă sub urmaşul acestuia, Leon IV Chazarul şi a soţiei sale Irina, o bună creştină, au încetat persecuţiile împotriva cinstitorilor sfintelor icoane. Iar după moartea soţului ei, împărăteasa Irina a luat în mâini soarta imperiului, fiind ajutată de patriarhul Tarasie, în probleme de credinţă. Deşi au fost destule împotriviri din partea forţelor eretice iconoclaste, totuşi, după mai multe încercări s-a ţinut la Niceea cel de al VII-lea Sinod ecumenic, în anul 787. Prezidat de acelaşi patriarh Tarasie, prezenţi fiind şi împărăteasa Irina şi fiul ei Constantin V, Sinodul a hotărât: „Este permis şi chiar util şi bineplăcut lui Dumnezeu a face icoane religioase şi a le venera, dar această venerare să fie numai cinstire, iar nu adorare, căci aceasta se cuvine numai lui Dumnezeu; apoi cinstirea icoanelor este numai relativă, pentru că respectăm icoana numai pentru că ea reprezintă o persoană sfântă, pe Hristos. Deci, cinstirea nu se adresează materiei icoanei şi astfel ea nu este idolatrie..." (din **Istoria Bisericească Universală**, Bucureşti 1975, p. 313).

După un sfert de veac de linişte au sosit iarăşi zile grele pentru creştini. Pe tronul împărătesc s-a ridicat Leon V Armeanul, din partea căruia cinstitorii de icoane au suferit mult. Aceeaşi soartă au avut-o creştinii şi sub împăratul Teofil. Dar soţia lui, Teodora, o creştină evlavioasă, care iubea sfintele icoane, imediat după moartea soţului ei a dat libertate deplină tuturor creştinilor şi clericilor care suferiseră în timpul împăratului Teofil. Împreună cu patriarhul Metodie, ea a convocat un Sinod în anul 843, la Constantinopol, în ziua de 11 martie, validând încă o dată toate hotărârile luate de Sinodul VII ecumenic, restabilindu-se definitiv cultul sfintelor icoane. Cu acest sinod s-a încheiat o epocă atât de frământată din istoria creştinismului. Acum au fost anatematizaţi toţi ereticii condamnaţi de sinoadele anterioare, încheindu-se cu iconoclaştii şi s-au fixat dogmele fundamentale ale Bisericii, alcătuindu-se un sinodicon, care s-a citit în prima Duminică din Postul Mare, numită de acum Duminica Ortodoxiei, în amintirea biruinţei acesteia.

Sinodul acesta de la Constantinopol, fiind o continuare şi de fapt o încoronare a celui de al VII-lea Sinod ecumenic, de la Niceea, pune capăt atâtor eresuri, ce loveau în cele mai importante adevăruri de credinţă creştină. Iar unul dintre aceste adevăruri este şi cel al cinstirii sfintelor icoane, al căror temei este însăşi Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Căci Fiul, „Chipul Tatălui", luând „chip de om", se face văzut şi cunoscut, devine accesibil şi perceptibil. Fiindcă El, luând trup, ia şi însuşirile lui. „Pentru aceasta, zice o cântare din Duminica Ortodoxiei, înscriind chipul asemănării Tale, cu cuviinţă îl sărutăm şi spre dragostea Ta ne înălţăm..." (din Stihirea a III-a de la Vecernia mare). Şi însăşi „Biserica se îmbracă cu chipul cel după trup al lui Hristos, ca şi cu o podoabă mai presus de lume...", glăsuie o altă cântare (din Slava de la Vecernia mare). Chipul Mântuitorului este deci şi podoabă a Bisericii, o podoabă văzută, care dă prilej de cinstire, fără să se piardă în contemplaţii şi abstracţii: „Că nouă ne este spre laudă Chipul Celui ce S-a întrupat, Căruia cu bună credinţă ne închinăm, nu făcându-L Dumnezeu" (din Slava Vecerniei). Şi aceasta pentru că, după cum zice Sfântul Vasile cel Mare, icoana ne înalţă la chipul cel dintâi. De aici şi sensul sau raţiunea cinstirii sfintelor icoane.

Duminica de astăzi ne reaminteşte deci de drumul de veacuri parcurs de Sfânta Biserică în apărarea, susţinerea şi păstrarea dreptmăritoarei credinţe creştine, de frumuseţea şi puritatea adevărurilor dumnezeieşti, tezaur nesecat al mântuirii noastre. De aici înţelegem noi că Ortodoxia este prin excelenţă cinstitoarea adevărului nealterat, aducându-I-se lui Dumnezeu mărirea cea dreaptă. Înţelegem totodată că în această duminică se face cunoscută lucrarea sfântă a Bisericii lui Hristos, pe care nici porţile iadului nu au putut-o şi nu o vor putea birui (Matei 16, 18), dovadă a invincibilităţii ei în faţa neînduplecatului păgânism. Duminica Ortodoxiei este ea însăşi o mărturie vie şi permanentă a integrităţii credinţei creştine, a inflexibilităţii ei în faţa erorii, credinţă pe care o percepem în unitatea Trupului tainic al Domnului, care este Sfânta Biserică, precum şi în trăirea prin dragoste fermă şi dăruire totală. Încât bogăţia de conţinut, de valori inepuizabile, de adevăruri pururea mântuitoare, neschimbătoare şi însăşi frumuseţea neasemuită a Ortodoxiei îi dă dreptul de a fi cinstită prin responsabilitatea tuturor creştinilor de a se angaja în păstrarea cu fidelitate şi conştiinciozitate a comorilor ei.

Este un imperativ categoric ce se impune, în primul rând, tuturor fiilor Bisericii noastre, de a conştientiza momentul zilei Ortodoxiei, privind retrospectiv la tot ceea ce au însemnat de-a lungul a două milenii sacrificiile făcute pentru păstrarea nealterată, curată a credinţei noastre. Şi luând aminte la jertfele sfinţilor şi la sângele martirilor, în numele acestora suntem datori să ne iubim Biserica noastră, aşa cum, după spusa Sfântului Apostol Pavel, şi „Hristos a iubit Biserica, şi S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească, curăţind-o cu baia apei prin cuvânt. Şi ca s-o înfăţişeze Sieşi, Biserică slăvită, neavând pată ori întinăciune, ori altceva de acest fel..., ci ca să fie sfântă şi fără prihană" (Efeseni V, 25—27).

Pr. Conf. Dr. IOAN BĂJAU

Războiul nevăzut (I)

În toate marile religii s-a crezut că în lume este o permanentă încleştare între forţele binelui şi ale răului, un adevărat război pe scena vieţii. Ne amintim de cele citite, spre exemplu, în Iliada şi **Odiseea**, de participarea divinităţilor, a zeilor, la viaţa oamenilor şi la relaţiile dintre ei. Zeii luau parte la lupte, uneori se luptau între ei pentru favoriţii lor. În Olimp se produceau dispute aprinse între zei cu privire la situaţia unor oameni. Religiile necreştine intuiau adevărul că omul nu este singur în lume, că valoarea lui este mare şi că pentru sufletul lui se consumă energii uriaşe. Tocmai de aceea căutau o explicaţie şi o justificare a faptelor şi întâmplărilor din viaţă. Mai toate aceste religii socoteau însă raporturile acestea dintre om şi divinitate ca pe ceva determinant, hotărâtor în viaţa omului. Individul trebuia să facă numai ce-i comanda divinitatea, devenind astfel o unealtă oarbă în mâna unor forţe ascunse, în mâna destinului. De aici credinţa despre existenţa destinului, a sorţii, a „scrisei" fiecărui om.

Dumnezeu ne-a descoperit prin Sfânta Scriptură şi prin Sfânta Tradiţie adevărul privind existenţa omului în contextul general al creaţiei. Omul nu este un oarecare, o creatură precum animalele. El este însuşi regele creaţiei. Singur omul are suflet nemuritor, spiritual, care se manifestă prin raţiune, voinţă şi sentimente. Sufletul îl face pe om superior în faţa tuturor celorlalte creaturi ale lumii văzute. În afară de suflet, omul mai are ceva specific firii sale, pe care celelalte vieţuitoare nu le au: **conştiinţa morală şi liberul arbitru**, adică libertatea de a alege între bine şi rău. Dacă celelalte vieţuitoare se conduc după instincte, adică după acele legi nescrise, sădite în firea lor de la venirea pe lume, omul se conduce după raţiunea sa, după preceptele morale din conştiinţa sa. Conştiinţa însăşi este glasul lui Dumnezeu sădit în om încă de la venirea lui pe lume. Aceasta îi şopteşte în permanenţă ce e bine şi ce e rău. Dacă pentru animale instinctul este determinant, pentru om conştiinţa sau cugetul este orientativ. Animalele n-au libertatea de a alege între bine şi rău, fiindcă nu au noţiunea de bine şi rău, fiind lipsite de gândire. Singur omul este cu adevărat liber între a face binele şi răul, între a alege în viaţă calea vieţii sau calea morţii.

Dacă observăm bine Sfânta Scriptură, vom înţelege că omul de fapt este un ostaş pe câmpul de luptă. El, regele creaţiei, are o valoare mai mare decât a întregii lumi. Pentru sufletul şi fiinţa lui în general se dă o luptă acerbă între forţele binelui şi ale răului, între ale luminii şi ale întunericului. Miza acestor lupte este sufletul omului. Am putea spune că este un adevărat război nevăzut în jurul nostru, în noi şi pentru noi. La acest război participăm uneori conştient, alteori inconştient. Sfinţii părinţi vorbesc pe larg în scrierile lor despre războiul în care suntem implicaţi şi tocmai de aceea vom zăbovi azi asupra unor aspecte ale sale. În felul acesta vom putea mai bine înţelege diferenţa dintre bine şi rău, dintre virtute şi păcat.

Imaginaţi-vă câmpul de luptă. Sunt acolo tranşee, cazemate, acolo se trage cu arcurile, cu puştile, cu mitralierele, cu tunurile. Uneori vin şi avioane şi bombardează. Şuieră săgeţile, gloanţele şi schijele pe la urechile noastre. În jurul nostru sunt semenii noştri. Unii sunt de o parte, alţii de alta a liniei frontului. Luptă chiar unii contra altora, fără să-şi dea seama. Pe câmpul de luptă, — şi de-o parte şi de alta —, sunt morţi, sunt răniţi, sunt oameni plini de noroi. Pe câmpul de luptă sunt trădători, sunt laşi, dar sunt şi eroi. Nu putem rămâne pe linia frontului. Este nevoie să ne alăturăm uneia dintre părţile beligerante. Alegerea, alinierea, o facem noi. Nimeni şi nimic nu ne poate obliga. De fapt suntem în neutralitate până la vârsta de 7—8 ani, după care începem să ne jucăm de-a războiul. La început trecem când de-o parte, când de alta de linia frontului, fără să hotărâm. Când suntem „cuminţi" şi îngeraşul se bucură, când suntem „răi", „prostuţi" sau „derbedei" şi aghiuţă e-n culmea fericirii. Ne place jocul şi-l acceptăm. Avem ca reper învăţăturile părinţilor, dar mai ales exemplul vieţii lor. Ieşim adesea din acest cadru, dar ne este greu să-i supărăm, mai ales că uneori ei folosesc şi vorba aspră, bătaia sau alte pedepse menite să ne facă aşa cum le este lor voia. Nu înţelegem prea bine atunci de ce trebuie aşa şi nu aşa, dar uşor-uşor începe să se contureze în mintea şi cugetul nostru diferenţa dintre bine şi rău. Desigur, dacă părinţii înşişi nu ne dau exemple grăitoare în acest sens, iar viaţa lor este plină de scandaluri, decăderi morale, conştiinţa le este tulbure ori adormită, situarea noastră de partea forţelor răului este mai mult ca sigură. Altfel se prezintă lucrurile, dacă părinţii sunt luptători pe baricadele binelui, virtuţii, adevărului şi dreptăţii. Vedem zbaterea lor, aflăm idealurile lor, le înţelegem greutăţile şi privaţiunile şi încercăm şi noi să-i încurajăm, făcându-le pe voie, încercând să devenim nu numai chip, ci şi asemănare a lor.

Aşadar, după o perioadă de neutralitate de până la 7—8 ani, în care sufletul nostru este curat şi pur, neatins de mizerie, urmează o perioadă nu prea lungă, în care suntem alături de părinţii noştri, de partea frontului pe care se situează ei şi încercăm să-i imităm ori să le dăm ascultare pur şi simplu. Pe părinţi îi lovesc săgeţi, dar şi gloanţe de război şi obuze; pe noi ne lovesc mai mult săgeţi, dar nu ne doare lovitura lor. Bă dimpotrivă, simţim o dulceaţă în trupul nostru, când ele ne ating. Sunt nişte plăceri deosebite, pe care nu le percepem când mâncăm dulciurile ce ni le dau părinţii, sau când ne jucăm cu jucăriile noastre obişnuite. Săgeţile acestea, care vin din partea cealaltă a liniei frontului, sunt otrăvite cu otrava plăcerii şi aceasta ne ameţeşte. Căutăm să fim cât mai mult singuri acasă şi în timpul acesta căutăm la televizor, pe cele câteva zeci de canale, scene care ne plac, ne atrag, ne dau fiori. La un moment dat începem să ne imaginăm cum vom proceda şi noi în astfel de situaţii, când vom fi ceva mai mari. Săgeţile sunt ţintite asupra noastră şi încep să se sloboadă. Nu ne dor, ba dimpotrivă. Ieşim în stradă, cunoaştem alţi copii, mai mari sau mai mici, vedem şi auzim multe şi de toate. Înţelegem că viaţa nu este chiar aşa cum ne-au descris-o părinţii şi poveştile spuse de ei. Vedem că unii fumează, că alţii înjură, că alţii bat, că alţii fură ori iau droguri. Năzdrăvăniile lor ne fascinează, ne fac să credem că numai cei ce practică asemenea fapte şi apucături sunt cu adevărat „oameni mari". Săgeata ne loveşte din nou şi gândul că şi noi putem da un pumn în nasul celuilalt la o adică ne încântă. Otrava mândriei se face şi ea simţită. Cum să ne lăsăm mai prejos de alţii! Doar noi suntem mai bine hrăniţi, mai bine îmbrăcaţi, noi suntem copiii cuminţi ai lui Tati şi Mami. Noi avem casă, avem maşină scumpă, avem video şi multe altele. În sfârşit, noi avem bani. Ceilalţi încep să ne privească mai cu ură, mai cu admiraţie şi asta ne place, ne ameţeşte. Suntem „cineva" în cadrul grupului, anturajului. Părinţii n-au timp de noi. Ei sunt ocupaţi cu serviciul, cu afacerile, cu problemele lor. De acum noi suntem „mari", suntem „capabili" să ne luăm viaţa în mâinile noastre. Săgeţile continuă să ne lovească. Ne întrebăm de ce n-am putea merge şi noi la discotecă, doar avem bani de bilet; de ce n-am bea şi noi o băutură mai tare, nu numai sucuri cumpărate de mama. Mai mult, de ce n-am putea iubi şi noi o fată, doar toată lumea iubeşte. De ce n-am face şi noi sex, ca la televizor, ce naiba, doar suntem mari de-acum!

Otrava plăcută a săgeţilor ne ameţeşte, ne întunecă vederea şi, uşor-uşor, ne strecurăm hoţeşte de cealaltă linie a frontului. Mai trecem din când în când şi de partea părinţilor, ca să nu se alarmeze. Trebuie să ne vadă învăţând, mergând la şcoală, venind la timp acasă, dar până la urmă găsim noi prilejul s-o ştergem englezeşte mai pe uşă, mai pe fereastră şi să trecem dincolo, parcă e mai plăcut acolo, decât dincoace, unde ni se vorbeşte de bine, ni se dau sfaturi, lecturi alese, suntem poftiţi la biserică şi la rugăciune, suntem învăţaţi bunele maniere şi buna-cuviinţă. Oricum, e mai sobru; e mai plăcut dincolo! Acolo poţi să-ţi faci de cap şi toţi te adoră, te iubesc, plăceri sunt multe şi de toate felurile, plăceri imediate, irezistibile, care trebuie gustate. Săgeţile continuă să ne otrăvească sufletul şi, în acelaşi timp, să ni-l pervertească, părinţii încep să devină tot mai insuportabili şi depăşiţi, învăţătorii şi profesorii ne deranjează, ne enervează chiar, ce mai, vrem să fim liberi ca pasărea cerului. E viaţa noastră şi vrem să facem din ea ce ne place. Suntem în stare să furăm bani şi orice altceva de acasă, dacă nu ni se dă de ajuns, ca să ne împlinim plăcerile. Şi aşa se conturează pe încetul imaginea fiului risipitor!

Pr. AL. STANCIULESCU-BARDA

ANUNŢ

Parohia Ortodoxă Română Sibiu-Ştrand oferă construcţie de lemn (Capelă) unei alte parohii din judeţ sau din ţară. Informaţii la telefon: 069/44 52 61.

Pr. Paroh
GHEORGHE ŞPAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● 1 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Dr. Antonie a primit vizita Excelenței Sale dr. Kristoph Klein, episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu, însoțit de un oaspete din Germania. A fost prezent și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.

● 2 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie l-a primit pe P.S. dr. Nifon Mihăiță, episcopul Sloboziei, aflat la un Simpozion la Sibiu.

● 3 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie primește pe poetul Toma Istrati din București, aflat în trecere prin Sibiu.

● 4 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie a primit pe P. Cuv. arhim. Sofronie Achim, fost eclesiarh al Catedralei Mitropolitane Sibiu.

● 8 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie a primit pe maica Ierusalima Ghibu, starețа Mânăstirii Râmeț din Arhiepiscopia Alba Iulia.

● 9 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie a primit pe P. Cuv. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu", prot. Făgăraș.

● 18 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie și P.S. Visarion au examinat, la Reședința Mitropolitană Sibiu, 4 candidați pentru postul de diacon la Catedrală. Aceștia sunt: diac. Dumitrean Cătălin, Cristea Sebastian, Verza Vulcu Ioan și Susan Mihai.

— I.P.S. Antonie a primit pe P.C. arhid. Oancea Ezechil, consilier economic.

● 22 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie a primit vizita canonică a P.F. Sale Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de I.P.S. Petru, Mitropolitul Basarabiei, P.S. Gherasim al Râmnicului, P.S. Calinic al Argeșului, P.S. Teofan, episcop vicar patriarhal, arhim. Rafael — eclesiarhul Catedralei Patriarhale, arhim. Teofan — parohul comunității românești din Tirana și întreaga Albanie, P.C. pr. Bârsan Nicolae — consilier cultural al Episcopiei Argeșului. A fost prezent și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar și P.C. pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial.

● 25 FEBRUARIE a.c. — I.P.S. Antonie a vizitat câteva biserici în construcție din prot. Sibiu, însoțit de P.C. pr. Valentin Sicoe.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂȘINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârșit următoarele:

● 9 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a primit pe dl. Jürgen Henkel, jurnalist din Germania, căruia i-a acordat un interviu.

— Seara slujește Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● 10 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a vizitat șantierul noii biserici în construcție din Sibiu-Ștrand, iar seara slujește împreună cu studenții teologi Vecernia, în Capela Facultății de Teologie Sibiu.

● 13 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească hirotonind întru preot pe diaconul Ilie Gusan pe seama parohiei Feltrinelli, prot. Avrig, iar pe teologul Moga Nicolae întru diacon.

— Seara slujește Vecernia în Catedrală și predică la Adunarea Oastei Domnului.

● 14 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul" din Ocna Sibiului rostind cuvânt de învățătură. C. diacon Nicolae Moga a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Rupea II, iar P.C. pr. paroh Popa Savu a fost hirotesit întru sachelar.

— A cercetat parohia Șura Mare, precum și biserica „Schimbarea la Față" din Ocna Sibiului.

● 15 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa S-a întâlnit la București, la sediul Guvernului cu dl. Radu Vasile, Prim ministru al României, în legătură cu unele probleme patrimoniale ale Arhiepiscopiei Sibiului.

● 16 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a avut o întrevedere cu dl. Gheorghe Anghelescu, Ministru secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte.

● 17 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa slujește Vecernia împreună cu studenții teologi în Capela Facultății de Teologie Sibiu.

● 18 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a prezidat examenul concurs pentru ocuparea postului de diacon II la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

— A vizitat biserica monumnet istoric din Tălmăcel, recent restaurată și pictată în întregime și în exterior.

● 19 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa s-a întâlnit cu dl. prof. dr. Ion Popescu, Prefectul județului Sibiu.

— Seara slujește Pavecerniță Mare și Acatistul Maicii Domnului, în Catedrală.

● 21 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a făcut parte din soborul slujitor în frunte cu P.F. Patriarh Teoctist, care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Gyula, cu prilejul hirotoniei și instalării noului episcop ortodox român P.S. Sofronie Drincec.

● 22 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a luat parte la primirea P.F. Patriarh Teoctist al României la Reședința Mitropolitană din Sibiu.

● 23 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a primit o delegație a Organizației Internaționale „Fondations pour un Monde Nouveau", condusă de dl. Gerard Testard, președintele Asociației franceze.

● 26 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfințite în Catedrală.

— În săptămâna I din Post slujește seara Pavecerniță Mare și Canonul Sf. Andrei în Catedrala din Sibiu.

● 27 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Capela Facultății de Teologie din Sibiu.

— La amiază slujește în Catedrală slujba parastasului pentru binefăcătorii Mitropoliei Ardealului, iar seara Vecernia.

● 28 FEBRUARIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

— Seara slujește Vecernia în Catedrală și deschide printr-un Cuvânt Săptămâna de rugăciune pentru unitate creștină. La slujba Vecerniei au luat parte reprezentanți ai cultelor istorice din Sibiu. Predica zilei a fost rostită de Pr. Schullerus din partea Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu.

● 1 MARTIE a.c. — P.S. Sa a primit pe Ex. Sa Prof. Dr. Christian Zippert, episcop luteran de Magburg, împreună cu o delegație a Episcopiei de Magburg-Germania.

— Seara a luat parte, în Catedrala romano-catolică din Sibiu, la serviciul divin ecumenic și rostește cuvânt de învățătură.

● 5 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfințite în Catedrală.

— Seara slujește Pavecerniță Mică și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● 6 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană, hirotonind ierodiacon pe monahul Nicon Sturza.

— Participă în Sala Senatului Universității „Lucian Blaga" din Sibiu la Colocviile culturale „ASTRA" transmițând un cuvânt de salut din partea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie.

— Seara slujește Vecernia în Catedrală.

D'acon AVRAM VASILE

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Paul Daniel traduce din engleză cartea **„Starețul Antonie de la Optina"** de Ierom. Clement Sederholm, tipărită cu binecuvântarea P. S. Justinian, Episcopul Maramureșului (Editura Buna-Vestire, Bacău, 1998, 238 pag.).

Cartea aceasta vorbește despre viața monahală din Rusia creștină de altădată. A fost scrisă în limba engleză de Ierom. Clement Sederholm.

Monahul Antonie de la Optina a fost un călugăr mare și merită atenția cu care-i propus credincioșilor. O citim și noi, o citesc și ei în buna intenție de a crește substanțial valoarea acestei spiritualități ruse din veacul trecut.

Dăm mai departe un citat din cartea tăpărită în românește: „Stareții de la Mânăstirea Optina au avut o extraordinară influență asupra societății rusești, pe plan național, a sfințeniei. Timp de un secol, profețiile și sfaturile lor iluminate de Dumnezeu au atras căutători duhovnicești din toate părțile țării, printre care s-au aflat și scriitorii Dostoievski, Tolstoi și Gogol.

Printre primii stareți de la Optina a fost și starețul Antonie Putilov (+ 1869) care, împreună cu fratele său, starețul Moise Putilov, au venit la Optina după ani de zile petrecuți în liniște și rugăciune în singurătățile codrilor. Într-o viață de mari greutăți și cumplite suferințe trupești, starețul Antonie a dobândit desăvârșita libertate duhovnicească, prin purtarea de grijă de suflet și primirea cu smerenie a rânduielilor Dumnezeiești Pronii. A fost un om fericit întru sfârșitul său, plin de milă pentru toți cei care veneau la el, având o pace lăuntrică de nezdruncinat. Viața și scrisorile sale, cuprinse acum într-un singur volum, respiră aceeași pace. Cititorul este atras, fără să vrea, în văzduhul pașnic și odihnitor al sufletului frumos al starețului Antonie, învățând astfel înțelesul acelei înalte virtuți cunoscute în rusește sub numele de „smirenomudrie": „înțelepciunea smereniei".

* * *

● A apărut, de curând, ediția a III-a a **Patericului Românesc** de P. C. Arhim. Ioanichie Bălan, tipărit cu binecuvântarea P. S. Dr. Casian, episcopul Dunării de Jos, (Editura Episcopiei Dunării de Jos, 1998, 740 pag.).

„Patericul Românesc" se bucură de un bogat Cuvânt înainte al P. S. Casian, intitulat **„Pământ sfânt prin nevoințele sihaștrilor, duhovnicilor și părinților rugători ai neamului"**. Prefața la ediția întâi este a P. C. pr. prof. Dr. Dumitru Stăniloae, iar introducerea aparține autorului.

Această lucrare cuprinde în marea ei parte viața cuvioșilor români, nevoințele lor, lupta continuă pentru desăvârșire și adevărata vocație monastică, dobândirea fericirii veșnice, (adică mântuirea).

Am vrea să facem câteva observații legate de conținutul acestei cărți. Părintele Ioanichie scrie foarte multe lucruri frumoase doar din auzite, fără să fie controlate. Astfel, în ceea ce privește pe părintele Daniil Tudor, acesta a fost un mare călugăr și om duhovnicesc al epocii sale. E drept că autorul nu-l va fi cunoscut personal.

Părintele Daniil Tudor a intrat în monahism mai întâi la mânăstirea Antim din București și nu la Schitul Crasna din Gorj. E drept că a fost hirotonit ieromonah de mitropolitul Firmilian, cu care era foarte bun prieten și care i-a oferit părintelui Agaton Schitul Crasna din Gorj. La acel moment el își făcuse o biografie aleasă din activitatea pe care o depusese la mânăstirea Antim din București. Așa că trebuie inversate domiciliile sale: întâi la Antim, iar apoi la Crasna. Cât a stat la Antim părintele Agaton, de două ori pe săptămână, adică joia și duminica, aduna monahi și lume mireană care îl ascultau. Deci a fost un mare conducător de școală monahală. Printre cei care erau mereu prezenți amintesc pe: Alexandru Mironescu, Tudor Vianu, Ion Marin Sadoveanu, Paul Sterian, Vasile Voiculescu, Anton Dumitriu, Dan Barbilian și mulți alții. Erau printre ei și studenți de la Teologie și de la alte facultăți, pe vremea aceea 12 la număr, care urmau să primească binecuvântarea pentru rugăciunea inimii. O vreme a trecut pe acolo și un părinte rus Ioan Culâghin, adus din Rusia la mânăstirea Cernica.

Conferințele se țineau în zilele stabilite de părintele Agaton și apoi și de ceilalți membri în reuniune. El a rămas acolo până în 1951.

Deci, prietenia cu Î. P. S. Firmilian l-a adus pe părintele Agaton de la Mânăstirea Antim din București, stareț la mânăstirea Crasna, Gorj.

Acestea și multe altele, se pot povesti despre Cuvioșia Sa. După mutarea la Crasna el nu a mai avut legături cu Antimul. Părintele Daniil s-a mutat apoi în Moldova, la Schitul Sihla, într-o clădire cu 2 camere, unde nu mai trăia nimeni la acea oră. Sihla era metocul mânăstirii Sihăstria. De aici cu mare greutate, prin intervenția de atunci a monahului Antonie, a fost mutat la Schitul Rarău, de unde a fost și arestat. Nu a fost viețuitor în mânăstirea Slatina. A trecut mereu prin Slatina dar nu ca viețuitor.

Părintele Daniil care și-a căutat numele la Schitul Sihla, a fost acolo făcut ieroschimonah.

Despre faptul că a fost împărtășit înainte de a muri, nu știu nimic sigur. Ceea ce știu de la cei care l-au cunoscut și au fost împreună acolo în închisoare, e că a murit străin și necunoscut, decât de câțiva, care l-au cunoscut îndeaproape.

Viața părintelui merită studiată cu atenție, pentru a nu se pierde un exemplar din cea mai aleasă trăire monastică, în vremuri de răstriște pentru societatea românească.

Rugăm pe părintele Ioanichie să se aplece mai cu exactitate asupra vieții părintelui Daniil.

● **Ecumenismul, religia veacului XXI** de Romeo Corbu, București, 1998.

Este cartea devenirii Domnului dr. Ion Popescu, cu toate succesele și toate urcușurile lui. Această carte este plină de noutăți, care ne vorbește despre pășirea vieții Băncii Religiilor într-un climat nou.

Îi dorim și noi tot succesul.

* * *

● Editura Moonfall Press din Washington D.C., publică cartea **„Diorame și Eseuri Teologice și Literare"**, de George Alexe. Colecția literară **„Comuniunea Românească"**.

„Despre autor. George Alexe s-a născut în România, județul Buzău, comuna Smârdan, la 26 noiembrie 1925. A debutat (1940—1941) în revista **„Muguri"** a Seminarului Teologic „Kesarie Episcopul" din Buzău.

Între anii 1948 și 1969 a lucrat în Sectorul cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în Redacția Revistelor Patriarhale, la Biblioteca Centrală a Sfântului Sinod și în Relațiile Externe Bisericești ale Patriarhiei Române. În anul 1969 s-a stabilit în America împreună cu soția sa, Ruxandra Alexe, artist plastic și pictor de icoane bizantine românești, unde amândoi și-au continuat activitatea culturală, editorială și artistică în cadrul Departamentului Publicațiilor de pe lângă Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada. A pus bazele Societății Corale și de Cultură „România" (1971) și a înființat (1973) revista și colecția literară de Teologie, cultură și artă „Comuniunea Românească", în Detroit, Michigan. A editat cărți și reviste, a publicat numeroase studii, eseuri și articole de spiritualitate și cultură creștină ortodoxă în România, Europa și America, și a participat activ cu comunicări teologice, istorice și literare, la simpozioane și congrese internaționale. Este menționat cu date biobibliografice în Who's Who în Religion, Chicago, Illionois, Marquis Who's Who, Ediția I-a, 1975, pag. 7; și Who's Who in Romanian America, New York, N. Y., American Institute for Writing Research, 1976, pag. 38".

Aceste câteva lucruri le-am copiat fiindcă scriitorul George Alexe e necunoscut azi în România. El face cunoscut mult din cultura românească americanilor. Mă gândesc numai la **Colindele Basarabiei.**

E o lucrare mare și bună pentru cei ce vor să cunoască cultura românească.

Iată un citat care prezintă cartea lui George Alexe, după care și noi avem o adâncă plecăciune: „. . . Vine vremea și acum este, când oamenii vor înțelege iarăși că sensul creației lumii și al tuturor creațiilor nu este contemplația și nici extazul, oricât de sublim ar fi, ci **comuniunea,** această imensă și dinamică deschidere a omului către spirit, către universal, către divinitate. Canoanele estetice și critice vor trebui să țină seamă de adevărul comuniunii, ca normă supremă de valorificare spirituală a operelor artistice. De aceea, suntem siguri că integrarea creațiilor literare, culturale și artistice (diversificate, izolate și prea mult autonomizate de epoca modernă), sub semnul comuniunii izbăvitoare, care le transcende, va însemna, în sfârșit, geneza restaurării și a desăvârșirii spirituale absolute, după care suspină întreaga umanitate . . .".

O recomandăm tuturor celor care caută un refugiu în America.

* * *

● **Istoria clipei** de Cristian Popișteanu, editura „Adevărul" S.A. București, 1998, 304 pag., ediție adăugită, colecția Argus.

„Martha Bibescu, Toma Caragiu, René Cassin, Constantin C. Giurescu, Mircea Grigorescu, George Ivașcu, André Malraux, Alexandru Rosetti, V. V. Tilea, Arnold Toynbee.

Iată personaje ce dau măsura **Istoriei clipei.** Momentul cât un fulger, când biografia autorului se intersectează cu viața celor zece personalități atât de diferite reunite aici ad-hoc, dar având fiecare și toate laolaltă vocația temerarității, luminează istoria de la noi sau de pretutindeni. Reportaj, confesiune, interviu, eseu, document, întâlnirea lor ne ajută să primim profitul unor epoci. Controversate sau contestabile, aceste personaje nu numai că au câștigat pariul cu timpul lor, dar prin substanța faptelor, au lăsat rădăcini puternice în cronica vremii: două odihnesc astăzi, depuse — decenii după moarte —, în templul gloriei eterne a națiunii franceze. Iar celelalte cunosc o recunoaștere postumă ce nu-i dă uitării. Comunismul și anticomunismul, rigoarea cercetării trecutului și imaginația filozofiei civilizațiilor; singularitatea apărării intereselor României și copleșitoarelor pericole ce au sfâșiat-o; complexele antifascismului și victoriile lui Hitler; spionaj în umbra frumuseții cuceritoare și modestia intervențiilor tenace pentru pașapoartele intelectualilor români; distanța ce separă arta sau gazetăria adevărate, de epigonii lor; dramatismul singurătății alergătorilor de cursă lungă pentru a descoperi drepturile omului și zbuciumul celor dedicați binelui sub zodia imperiului răului, toate acestea și multe altele din culisele veacului se regăsesc în cartea lui Cristian Popișteanu.

Un autor fericit care și-a găsit cele zece personaje!"

Domnul Cristian Popișteanu a fost directorul Revistei Magazin istoric, răspândind în popor știri despre foarte multe noutăți istorice, legate de istoria patriei.

Această carte completează ceea ce nu mai putea scrie în revistă dând și cărții o importanță majoră.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
15 martie
Nr. 11—12
1999

Postul şi omul cel nou (Marcu 2, 18—22)

Cei trei evanghelişti sinoptici păstrează două sentinţe ale Mântuitorului privitoare la post (Mc 2, 18—22, Mt 9, 14—17, Lc 5, 33—37), rostite ca răspuns la o întrebare pe care I-au pus-o ucenicii lui Ioan (după Matei) şi cărturarii şi fariseii (după Marcu şi Luca). Redăm în continuare cele două cuvinte ale Mântuitorului după textul cel mai vechi, anume Evanghelia după Marcu: „Ucenicii lui Ioan şi ai fariseilor posteau şi au venit şi i-au zis Lui: De ce ucenicii lui Ioan şi ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc? Şi Iisus le-a zis: Pot, oare, prietenii mirelui să postească cât timp este mirele cu ei? Câtă vreme au pe Mire cu ei, nu pot să postească. Dar vor veni zile, când se va lua Mirele de la ei şi atunci vor posti în acele zile. Nimeni nu coase la haină veche petic dintr-o bucată de stofă nouă, iar de nu, peticul nou va trage din haina veche şi se face o ruptură şi mai rea. Nimeni, iarăşi, nu pune vin nou în burdufuri vechi, iar de nu, vinul nou sparge burdufurile şi vinul se varsă şi burdufurile se strică; încât vinul nou trebuie să fie în burdufuri noi". (Mc 2, 18—22).

Dacă în relatarea care precede cuvintelor de mai sus Evanghelistul Marcu ne spune că fariseii şi cărturarii, văzând că Iisus a intrat în casa vameşului Levi şi stă la masă cu alţi colegi de serviciu şi prieteni ai gazdei, îi întreabă pe ucenici de ce mănâncă Învăţătorul lor cu vameşii şi cu păcătoşii, în versetul 18 îi vedem apropiindu-se de Mântuitorul pentru a-L întreba direct de ce ucenicii Lui nu ţin un anumit post pe care ucenicii Sf. Ioan şi ai fariseilor îl ţineau în ziua aceea. Despre ce post era vorba nu ştim. Ştim însă ce semnificaţie deosebită avea postul pentru iudeii credincioşi: „Postul era în genere expresia unui sentiment de umilire şi supunere sub voia lui Dumnezeu îmbinat cu o întristare adâncă a sufletului din cauza păcatelor comise şi în acelaşi timp şi un mijloc foarte potrivit pentru a se pregăti pentru o viaţă plăcută lui Dumnezeu". (V. Gheorghiu, Sf. Evanghelie după Mateiu, p. 330). De obicei postul era însoţit de formele exterioare tradiţionale de manifestare a doliului (cf. I Reg 7, 6; III Reg 21, 27; Ier 36, 3—9; Iona 3, 4—10; Dan 9, 3—19; Ioil 1, 13—14; 2, 12—13. 15—17). Legea mozaică prevedea doar o singură zi de post pe an, în cursul sărbătorii Ispăşirii, care avea loc toamna în ziua a zecea a lunii kipur (Levitic 16, 29; Fapte 27, 9). Cu timpul, zilele de post s-au înmulţit. După exil s-au mai impus patru zile de post obligatoriu (Zah 8, 19). De asemenea, sărbătorirea unor evenimente istorice sau rugăciunile de cerere erau de multe ori însoţite de post. În cercurile fariseilor s-a impus obiceiul postului bisăptămânal, lunea şi joia (vezi Lc 18, 12). Ucenicii lui Sf. Ioan Botezătorul, care formau un grup important în vremea activităţii Mântuitorului şi mult timp după aceea, aveau şi ei rânduieli cu privire la post atât datorită pildei şi învăţăturii dascălului lor (cf. Mt 3, 5; 11, 18), cât şi din cauza întemniţării acestuia.

În răspunsul Său la întrebarea pe care I-au pus-o fariseii Mântuitorul evidenţiază două realităţi: pe de o parte, spune în versetele 19—20, postul nu se potriveşte cu situaţia actuală a ucenicilor, care se bucură de prietenia Mirelui; pe de altă parte postul presupune o înnoire generală a omului, pentru că altfel se aseamănă cu un petic nou la o haină veche sau cu vinul nou pus în burdufuri vechi (21—22).

În prima parte a răspunsului, Mântuitorul face aluzie la un cuvânt pe care însuşi Sf. Ioan îl spusese ucenicilor săi despre Sine: „Nu sunt eu Hristosul, ci sunt trimis înaintea Lui. Cel ce are mireasă este mire, iar prietenul mirelui, care stă şi ascultă pe mire, se bucură cu bucurie de glasul lui. Deci această bucurie a mea s-a împlinit. Acela trebuie să crească, iar eu să mă micşorez". (In 3, 28b—30). Trebuie să menţionăm că termenul „Mirele" nu este folosit nici în Vechiul Testament, nici în Iudaism cu sens mesianic; se găseşte, însă, în Noul Testament în legătură cu reprezentarea Bisericii ca „Mireasă" a lui Hristos (vezi Apoc 21, 2—9; 22, 17; cf. Efes. 5, 25—27) şi mai târziu în imnografia Bisericii. Trecerea de la imaginea mirelui la cea a Mirelui-Hristos se face în versetul 20, unde se spune că starea aceasta de fericire de care se bucură acum ucenicii se va încheia cândva, şi nu oricum, ci în mod neaşteptat căci Mirele „se va lua de la ei" (2, 20). Verbul grecesc folosit aici de Sf. Marcu (apairo) are sensul de răpire violentă. Verbul mai apare în Noul Testament doar aici şi în textele paralele, dar este semnificativ faptul că îl întâlnim în Is 53, 8 („s-a luat de pe pământ viaţa Lui"). Avem aici prima vestire a patimilor şi morţii Mântuitorului din Evanghelia după Marcu.

„Şi vor posti în acele zile" (2, 20b) — Despărţirea de Domnul va fi pentru ucenici foarte dureroasă; va urma apoi pentru Apostoli şi pentru ceilalţi ucenici o perioadă de mari încercări, de persecuţii, de întristări. Toate acestea vor constitui tot atâtea motive de post. Determinarea temporală „în acele zile" nu se referă doar la timpul scurs între arestarea Mântuitorului şi Învierea Sa, cum preferă să o interpreteze cei care nu înţeleg rostul postului în viaţa duhovnicească, ci caracterizează întreaga perioadă a Bisericii de la Înălţare până la sfârşitul lumii. Atunci va avea loc, într-un mod definitiv şi deplin, solemnitatea nunţii Mielului cu Biserica Sa (cf. Apoc. 21, 2—9; 22, 17), eveniment inaugurat şi pregustat încă din timpul petrecerii Mântuitorului pe pământ. Până atunci, Mirele ceresc ne este răpit; există chiar pericolul de a-L pierde definitiv. Sunt deci motive serioase de întristare, de veghe şi de post. Postul Sf. Ioan şi al ucenicilor săi era destinat pregătirii oamenilor pentru primirea Mirelui-Hristos. „Pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerurilor", spunea Sf. Ioan celor ce îl căutau în pustie (Mt 3, 2; cf. Mc 1, 4; Lc 3, 3. 8). Substantivul românesc „pocăinţă" este traducerea grecescului „metanoia", care înseamnă schimbare a minţii, adică a modului de gândire, convertire. Schimbarea minţii, lepădarea mentalităţilor şi obişnuinţelor vechi, deschiderea minţii şi a inimii spre primirea mesajului Evangheliei constituie etape absolut necesare pentru dobândirea calităţii de cetăţean al Împărăţiei lui Dumnezeu. Sf. Ioan ştia bine aceste lucruri şi de aceea toată activitatea lui se poate caracteriza ca o chemare la pocăinţă şi post în vederea primirii lui Hristos. Dovadă a importanţei deosebite pe care o dădea Sf. Ioan postului este chiar exemplul său personal, dar şi adoptarea unor rânduieli speciale cu privire la post de către ucenicii săi (cf. Lc 5, 33; Mc 2, 18).

Înţelesul celor două pilde din versetele 21 şi 22, luate din viaţa de toate zilele, în legătură cu tema postului, se determină prin două adjective: „vechi" şi „nou". Postul ucenicilor lui Ioan (a acelora care nu au înţeles nimic din mesajul dascălului lor) şi al fariseilor aparţine unei iconomii religioase vechi; Mântuitorul, însă, prin întruparea, viaţa, învăţătura şi Jertfa Sa a inaugurat o nouă iconomie religioasă în lume. În această nouă iconomie postul va fi determinat în primul rând marea taină a morţii şi Învierii Mântuitorului. Postul va fi mijloc de pregătire pentru participarea la taina morţii şi Învierii Domnului în Taina Sf. Botez (cf. Didahia 7, 4; Rom 6, 4; Col 2, 12), pentru întâlnirea cu Hristos Cel Euharistic şi pentru unirea cu Hristos-Mirele eshatologic. Aceşti ucenici ai Sf. Ioan şi fariseii menţionaţi de Sf. Marcu nu au capacitatea să-L înţeleagă pe Iisus şi să vadă în El pe Mirele mesianic. Şi aceasta pentru că nu au înţeles sensul pocăinţei la care îi chema Sf. Ioan. Antiteza dintre „vechi" şi „nou" din versetele 21 şi 22 subliniază alipirea lor de cele vechi, alipire care generează neputinţa de a înţelege noutatea pe care o aduce Iisus. Dar sensul acestei antiteze nu se reduce la atât; ea ni se adresează şi nouă astăzi. În nici un caz însă nu poate postul nostru să fie ca un petic nou pe o haină veche, nu poate să fie o faptă cu conţinut nou „lipită" pe un mod vechi de viaţă. Ceea ce transmite Mântuitorul în aceste cuvinte este necesitatea unei înnoiri generale a omului, necesitatea schimbării minţii şi adoptării unui nou mod de viaţă în cadrul căruia postul să nu apară ca ceva exterior şi fără legătură cu partea lăuntrică a omului, ci să aparţină organic omului „nou". Creştinismul nu reprezintă o „reparaţie" în anumite puncte a iudaismului, aşa cum susţin mulţi vrăjmaşi ai săi, ci o nouă creaţie. Sf. Ap. Pavel spune: „Dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi". (II Cor 5, 17). Acest cuvânt al Apostolului Neamurilor constituie cea mai potrivită tâlcuire la cuvintele Mântuitorului din Mc 2, 21—22 care, plecând de la o întrebare legată de post, lămureşte ce este vinul cel nou al creştinismului şi necesitatea existenţei unor vase noi capabile să-l primească (cf. Mc 2, 22).

Astăzi, din nefericire, majoritatea celor care se consideră creştini şi care pretind că sunt ucenici ai lui Hristos ignoră postul sau, mai rău, îl dispreţuiesc şi îi desconsideră pe cei care postesc. Postul, însă, nu trebuie neglijat sau considerat ca lipsit de importanţă pentru mântuire. Mântuitorul Însuşi a postit în multe împrejurări şi a rânduit obligativitatea postului pentru cei ce-l vor urma: ucenicii Săi „vor posti" (Mc 2, 20). Aceasta este atât o profeţie, cât şi o poruncă. Apostolii şi ceilalţi ucenici, creştinii din toate timpurile, trebuie să postească pentru că Mirele s-a luat de la ei şi pentru că aşa a poruncit Mântuitorul (cf. Mt 6, 16—18, unde se subliniază iarăşi noutatea postului creştin: „Când postiţi nu fiţi ca făţarnicii... Tu însă, când posteşti, unge capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatălui tău care este în ascuns, şi Tatăl tău, Care vede în ascuns, îţi va răsplăti ţie"). Şi ştim că, încă de la începuturile Bisericii, în ciuda climatului de bucurie pascală care caracteriza comunitatea creştină primară, ucenicii uneau rugăciunea cu postul (cf. Fapte 13, 2—3; 14, 23). Noi ne aflăm într-un timp de aşteptare a venirii Mirelui-Hristos. Într-un asemenea timp suntem chemaţi la pocăinţă, la o schimbare a minţii, a mentalităţilor omului vechi, la lepădarea omului vechi şi la îmbrăcarea în omul cel nou în Hristos. Iar pentru a ne transforma avem nevoie şi de post; trebuie să împlinim cuvântul Mântuitorului Care a zis că ucenicii Săi „vor posti". A refuza postul înseamnă neascultare de porunca lui Hristos, iar neascultarea de Dumnezeu duce la pierderea Harului şi a binecuvântărilor Sale.

DANIEL MIHOC

S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea va vizita România

La invitaţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu acordul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea va face în cursul lunii viitoare, mai precis între 7—9 mai a.c. o vizită în România.

Este pentru prima dată când un suveran pontif vizitează România şi în acelaşi timp este pentru prima oară când se vizitează o ţară eminamente ortodoxă.

La 12 februarie 1999, la câteva zile după ce Sf. Sinod a adoptat hotărârea privitoare la o eventuală invitaţie a Sf. Părinte de a vizita România, hotărârea care prevede expres că: „P. F. Părinte Patriarh Teoctist poate adresa Papei invitaţia de a vizita România, în baza relaţiilor ecumenice internaţionale ale B.O.R. cu Biserica Romano-Catolică şi în spiritul ospitalităţii româneşti", P. F. Patriarh Teoctist i-a adresat invitaţia oficială de a vizita ţara noastră. În invitaţie se arăta între altele că: „în spiritul relaţiilor frăţeşti statornicite de multă vreme între Biserica Romano-Catolică şi Biserica Ortodoxă, marcate atât de dureros de despărţirea de la începutul acestui mileniu, adresăm Sanctităţii Voastre invitaţia frăţească de a face o vizită Bisericii Ortodoxe Române într-un viitor apropiat".

Vizita, continuă scrisoarea P. F. Patriarh, „Vă va da posibilitatea de a cunoaşte nemijlocit chipul unei Biserici adânc înrădăcinate în credinciosia faţă de Hristos şi integrată în mod plenar în Biserica Ortodoxă Universală. Biserica Română este conştientă deopotrivă de datoria care îi revine de a mărturisi Ortodoxia pe pământul românesc şi de necesitatea refacerii unităţii creştine, prin dialog ecumenic cu Biserica Romano-Catolică şi cu celelalte comunităţi creştine".

Sunt arătate apoi şi problemele care vor fi abordate şi în special cele legate de situaţia actuală a creştinătăţii şi a lumii în general. Scopul principal al întâlnirii este cu siguranţă rugăciunea comună către Hristos Domnul ca să binecuvânteze Biserica Sa şi întreaga lume cu dragostea Sa, căci numai El poate mântui lumea — se arată în încheierea scrisorii trimise Sf. Părinte.

După primirea acestei invitaţii, Cancelaria Vaticanului, prin Mons. Joaquin Navarro Valls a anunţat faptul că invitaţia a fost acceptată şi că deci Papa Ioan Paul al II-lea va vizita România. Exact la o lună de la trimiterea invitaţiei, la 12 martie, S. Sa adresa P. F. Părinte Patriarh o scrisoare de răspuns. În preambulul ei se specifica faptul că S. Sa „acceptă din toată inima invitaţia Părintelui Patriarh", şi arăta că „este bucuros de a face o călătorie în România la începutul lunii mai a.c.".

În scrisoarea de răspuns este schiţat în mare şi programul vizitei: „o dată ajuns la Bucureşti pe 7 mai, voi fi bucuros să salut pe Prea Fericirea Voastră şi să avem un moment de rugăciune în Catedrala Prea Fericirii Voastre. În după-amiaza zilei de sâmbătă 8 mai, voi fi bucuros să Vă vizitez la Patriarhie, iar duminica dimineaţa, 9 mai voi asista la Sf. Liturghie săvârşită de Prea Fericirea Voastră, alăturându-mă astfel rugăciunii întregii comunităţi ortodoxe", specificând apoi şi faptul că „mă bucur de asemenea să aflu că Prea Fericirea Voastră are intenţia de a onora cu prezenţa Sf. Mesă pontificală pe care o voi celebra în după-amiaza zilei de duminică".

S. Sa aminteşte şi intenţia Sa de a se întâlni cu episcopii romano- şi greco-catolici, precum şi cu credincioşii catolici din România, şi îşi exprimă speranţa că întâlnirile pe care le va avea în România „vor fi semne ale bucuriei şi ale speranţei pentru toţi ucenicii lui Hristos..."

„În aşteptarea păşirii mele pe teritoriul României, pământ al unei mari tradiţii spirituale, mă rog Duhului Sfânt să pregătească inima tuturor credincioşilor, astfel ca vizita mea şi dialogurile pe care le voi avea să aducă roade bogate", se arată în încheierea scrisorii de răspuns a Suveranului Pontif. După primirea acesteia la Bucureşti au avut loc convorbiri bilaterale ortodoxe-romano-catolice pentru a studia în amănunt programul vizitei papale, convorbiri la care au luat parte şi reprezentanţi ai Statului Român. Nu trebuie uitat faptul că S. Sa a primit invitaţii de a vizita România şi din partea Statului Român, dar protocolul Vaticanului stipulează faptul că Papa nu poate vizita o ţară, mai ales necatolică, decât cu acordul şi cu invitaţia expresă a Şefului Bisericii majoritare a acelei ţări.

Suntem încrezători în faptul că vizita va avea rezultate pozitive şi va duce la întărirea relaţiilor ecumenice şi frăţeşti dintre cele două Biserici surori, Ortodoxă şi Romano-Catolică, precum şi la îmbunătăţirea relaţiilor cu Biserica Greco-Catolică din România.

S. Sa va avea posibilitatea ca să vadă la faţa locului o Biserică Ortodoxă vie şi lucrătoare, adânc ancorată în tradiţiile milenare ale neamului românesc, o ierarhie şi un cler angajat în misiunea sacră de realizare a Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ şi un popor român creştin şi ortodox ataşat de Sf. Biserică şi de valorile nepieritoare ale Ortodoxiei. Desigur, această vizită va avea urmări benefice şi pentru ierarhii, clerul şi credincioşii catolici din România. Să-i urăm un „Bun venit" S. Sale Papei Ioan Paul al II-lea în România, fiind primul Papă slav ce vizitează o ţară latină ortodoxă.

† VISARION RĂŞINĂREANU
EPISCOP-VICAR
SIBIU

Enciclica papală „Fides et Ratio"

În toamna anului 1998, papa Ioan Paul al II-lea a adresat episcopilor Bisericii catolice o importantă „scrisoare enciclică", în care abordează pe larg problema raporturilor dintre credinţă şi raţiune. Această scrisoare a fost publicată în cadrul numărului special (supliment al nr. 42 din 20 octombrie 1998) al ziarului „L'Osservatore Romano", dedicat aniversării a 20 de ani de pontificat al papei Ioan Paul al II-lea.

Cunoscând exagerările medievale specifice atât lumii catolice care a socotit filozofia o „ancilla Theologiae", cât şi celei protestante raţionaliste, care a idolatrizat raţiunea, lansând teoria demitologizării, este desigur interesant de aflat care este astăzi, în pragul mileniului trei, viziunea papală asupra acestei probleme cu adevărat majore pentru întreaga creştinătate.

Nu este lipsit de semnificaţie nici faptul că, tot în toamna anului trecut, a avut loc la Vatican, un simpozion asupra inchiziţiei, dându-se prin aceasta să se înţeleagă că Biserica romano-catolică doreşte să întâmpine anul 2000 cu o conştiinţă purificată. Expresia am preluat-o din documentele formulate cu prilejul acelui simpozion.

Vom căuta să evidenţiem, în cele ce urmează, idei şi concepte din această enciclică. Dată fiind însă larga extindere a documentului, vom proceda la prezentarea sa pe capitole, cum de altfel şi este redactat.

Fiind vorba de o „scrisoare enciclică", aceasta începe cu o scurtă întâmpinare, prin care autorul se adresează episcopilor Bisericii catolice, „fraţi întru episcopat", cum îi denumeşte papa.

Întâlnim aici o formulare demnă de remarcat, potrivit căreia „credinţa şi raţiunea sunt ca două aripi care permit sufletului uman să se înalţe spre contemplarea adevărului", Dumnezeu însuşi fiind Acela care a pus în inima omului dorinţa de a cunoaşte adevărul, pentru ca în final să-L cunoască pe El însuşi şi cunoscându-L să-L iubească, iar în felul acesta omul putând să atingă şi plenitudinea cunoaşterii de sine însuşi.

După această foarte scurtă adresă urmează Introducerea, care are drept generic preceptul înscris pe frontispiciul templului de la Delfi: „Cunoaşte-te pe tine însuţi".

1. O primă constatare pe care o face autorul enciclicei este aceea că atât în Orient, cât şi în Occident s-a manifestat, pe tot parcursul secolelor, o preocupare aparte privind cunoaşterea adevărului. Înzestrat de Dumnezeu cu raţiune, omul şi-a pus întotdeauna întrebări fundamentale cu privire la propria sa existenţă şi a lumii în mijlocul căreia i-a fost hărăzit ca să trăiască. „Cine sunt eu?", „De unde vin şi încotro mă duc?", „Cum se explică prezenţa răului în lume?", „Ce va fi după această viaţă?" — iată atâtea întrebări pe care le găsim în sursele sacre ale diferitelor religii: în primul rând, în scrierile biblice ale lui Israel, dar şi în Vede, în Avesta, în scrierile lui Confucius, ale lui Lao-Tze, în cuvântările lui Buddha. Aceleaşi întrebări le putem recunoaşte şi în poemele lui Homer, în tragediile lui Euripide şi Sofocle, în tratatele filozofice ale lui Platon şi Aristotel.

Aceste întrebări au o sursă comună: căutarea sensului existenţei, care se manifestă de totdeauna în inima omului. De răspunsul la aceste întrebări a depins însăşi orientarea oamenilor în viaţă, în mijlocul colectivităţilor unde le-a fost dat să trăiască.

2. Biserica nu a fost străină de toată această căutare şi năzuinţă spre adevăr. În Misterul pascal, ea a primit darul adevărului ultim asupra vieţii, astfel că ea dintru început se află în pelerinaj pe drumurile lumii spre a vesti că Iisus Hristos este „Calea, Adevărul şi Viaţa" (In. 14, 6). Printre diversele slujiri pe care ea este datoare să le ofere umanităţii, există una care îi angajează responsabilitatea de o manieră particulară. Aceasta este „diaconia" adevărului, adică slujirea cauzei adevărului. Pe de o parte, această slujire înseamnă pentru ea că este datoare a angaja întreaga comunitate a credincioşilor în efortul general uman pentru aflarea adevărului. Pe de altă parte, ea este obligată a atenţiona că orice certitudine câştigată în bătălia pentru adevăr, nu este decât o etapă a urcuşului către adevărul deplin care se va manifesta în descoperirea finală a lui Dumnezeu, „pentru că acum, noi vedem ca într-o oglindă, ca în ghicitură, iar atunci vom vedea faţă către faţă. Acum eu cunosc doar în parte, iar atunci voi cunoaşte în întregime, aşa cum eu însumi îmi sunt cunoscut" (I Cor. 13, 12).

3. Reflectând asupra permanentei străduinţi umane de a cunoaşte adevărul, întâistătătorul Bisericii romano-catolice afirmă că omul posedă resurse multiple spre a stimula progresul în această direcţie. Printre acestea se află filozofia, care contribuie în chip direct la formularea întrebării despre sensul vieţii, dar şi la conturarea răspunsului la această întrebare. În mod cert, filozofia a influenţat mentalitatea oamenilor şi a determinat dezvoltarea culturii şi civilizaţiei în Orient şi Occident. Vehiculul de care se foloseşte filozofia în cercetarea şi aprofundarea adevărului este raţiunea. Biserica, subliniază suveranul portif, nu poate decât să aprecieze eforturile raţiunii pentru atingerea obiectivelor care să facă existenţa personală mai demnă, iar în filozofie ea vede mijlocul de a cunoaşte adevărurile fundamentale privitoare la existenţa omului. În acelaşi timp, ea consideră filozofia ca un ajutor indispensabil pentru a aprofunda înţelegerea credinţei şi pentru a comunica adevărul Evangheliei celor care nu-l cunosc încă şi mai ales unei anumite categorii dintre aceştia, care sunt intelectualii.

Iată o exprimare pozitivă la adresa filozofiei, care fără a mai fi definită drept slujnică a Teologiei este recunoscută ca o ajutătoare şi sprijinitoare a acesteia,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Sf. Efrem Sirul

(306—373)

Vieţile Sfinţilor ne arată un număr mare, dar totdeauna sigur, de căi ce ne conduc spre mântuire, cu influenţă puternică asupra vieţii duhovniceşti a credincioşilor. De-a lungul veacurilor creştine, ele au folosit ca mijloc de întărire în credinţă, de menţinere a evlaviei, de luminare, de sfinţire, de schimbare în bine, de încreştinare şi de desăvârşire.

Sfântul Efrem Sirul este unul dintre cei mai distinşi bărbaţi duhovniceşti, pe care i-a dat Biserica Ortodoxă din Siria. Viaţa, învăţătura şi scrierile sale, ni-l prezintă ca fiind înzestrat cu mari calităţi morale şi intelectuale. Poet, autor al tratatelor despre „Curăţia Maicii Domnului", rugăciuni, cuvântător înflăcărat, un aspru nevoitor, iubitor de viaţă înaltă duhovnicească, un om al rugăciunii.

A strălucit prin tăcere (nu a clevetit), rugăciune neîncetată, bunătate, lacrimi, pacea cu Dumnezeu şi cu oamenii, modesie în toate şi smerenie. Nimeni nu l-a văzut mânios sau râzând. Fapt care pe bună dreptate, a determinat pe pictori să-l prezinte pe icoane, purtând în mână un sul de papirus, pe care scrie: „Râsul şi înfrăzneala despart pe om de Dumnezeu". Hrana lui era pâine de orz şi legume uscate. Nu bea decât numai apă. Era numai piele şi oase, mic de talie, îmbrăcat sărăcăcios şi faţa mereu scăldată de lacrimi.

Marele părinte ascet, numit şi „Alăuta Duhului Sfânt", s-a năs-

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon CIOBACA TEOFILACT,
Mânăstirea Putna

Schimonahul Antonie Focşăneanu

— Un vrednic monah prodromit —

Unul dintre vrednicii monahi români, din Schitul Prodromul de la Muntele Athos, care a împletit spiritualitatea monahală cu erudiţia şi sentimentele patriotice profunde, a fost schimonahul Antonie Focşăneanu, de la naşterea căruia s-au împlinit 150 de ani în 1998.

Originar din Focşani, viitorul schimonah Antonie s-a născut la 12 martie 1848 în familia lui Nicolae şi Ecaterina Vasiliu, primind la botez numele Anghelachi (Biblioteca Schitului Prodromul, Ms. nr. 61); învaţă la şcoala din oraşul natal, fiind un elev eminent. Astfel că, după alegerea lui Alexandru Ioan Cuza, atât domnitor al Moldovei cât şi al Ţării Româneşti, elevul Anghelachi a fost rânduit de profesorul său să citească un Cuvânt la alegerea primului domnitor al Principatelor Unite Române Alexandru Ion I-iu, la 1859 februarie („Telegraful Român", 3—4/1987, p. 3), care urma să fie rostit la 5 februarie, cu ocazia trecerii domnitorului prin Focşani. Din cauza timpului nefavorabil, elevul n-a avut fericitul prilej de a-şi pronunţa discursul, dar l-a păstrat, ducându-l cu sine la Sfântul Munte, unde l-a transcris într-un Miscelaneu (B.S.P., Ms. nr. 71), care cuprinde mai multe cuvântări bisericeşti şi patriotice; într-un autograf, precizează că: „Acest Cuvânt e compus de domnul Gheorghe Rozali, profesorul Şcoalei primare, clasa a IV-a din Focşani, şi dat mie să-l rostesc la 1859, fiind elev în acea clasă, în etate de 11 ani, cu numele Anghelachi Nicolau, acum Antonie schimonahu; a rămas însă nerostit de mine atunci. Din cauza timpului rău, a trecut cu grabă Vodă Cuza prin Focşani, neabătându-se la Şcoala unde îl aşteptam" (Idem, f. 6 nepag.).

La vârsta de 18 ani, tânărul Anghelachi face un pelerinaj la Muntele Athos, cu scopul de a participa, alături de numeroşi români, la sfinţirea bisericii Schitului Prodromul (B.S.P., Ms. nr. 61), eveniment petrecut în anul 1866, dar şi pentru a-l întâlni pe fratele său mai mare, schimonahul Iustin, călugărit în anul 1860 la Schitul athonit Xinof. Impresionat de solemnitatea slujbelor bisericeşti şi de viaţa cuvioasă a monahilor din Sfântul Munte, se hotărăşte să rămână definitiv acolo, solicitând închinovierea în Schitul românesc Prodromul.

După propria mărturisire, între anii 1866—1868 a fost rânduit „de ascultare, pentru cercare, la bucătărie, pitărie, trapeză, pe mare cu caicul şi bărci" (B.S.P., Ms. nr. 67). Evlavios, ascultător şi inteligent, fratele Anghelachi este trecut în rândul monahilor la sărbătoarea Bunei Vestiri din anul 1868 de egumenul Nifon, fiind luat sub mantie de ieromonahul Nectarie, devenind astfel Antonie schimonahul (B.S.P., Ms. nr. 61); el va rămâne întreaga sa viaţă cel mai devotat ucenic al ieroschimonahului Nifon, fondatorul Schitului Prodromul.

Caligraf iscusit, schimonahul Antonie copiază în anul 1870 un manuscris intitulat Mântuirea Păcătoşilor; având şi darul versificaţiei, compune o poezie, despre care spune, într-un autograf, că sunt „stihuri asupra cărţii acesteia, şi pe margini, numele scriitorului", adică primele litere ale versurilor formează sintagma: „Antonie monah Focşanian Sfetagoreţu" (Idem, p. 2—3v).

În anul 1878, împreună cu fratele său Iustin schimonahul, Antonie copiază un Miscelaneu, care cuprinde o serie de rugăciuni, precum şi Cuvinte patristice despre Rugăciunea lui Iisus (B.S.P., Ms. nr. 67). Din anul 1887 se păstrează alt manuscris intitulat: Slujba tuturor Sfinţilor Părinţi din Athos, copiat „la Pustiirea de la Vigla", potrivit mărturiei scriitorului (B.S.P., Ms. nr. 77).

Dorind să se închine la Sfintele Locuri, schimonahul Antonie face în anul 1888 un pelerinaj la Ierusalim, unde se afla şi fratele său Iustin, stabilit în Mânăstirea Sfântul Sava.

Monah cult, schimonahul Antonie cunoştea temeinic limba greacă, din care traduce Descoperirea Sfintei Învieri a Domnului nostru Iisus Hristos, text înmânat în anul 1900 ieromonahului Sofronie Mironescu, închinător la mânăstirile athonite, care îl tipăreşte apoi la Focşani.

După o perioadă de schivnicie, practicată în sihăstria de la Vigla împreună cu părintele său duhovnicesc ieroschimonahul Nifon — trecut la cele veşnice — schimonahul Antonie se reîntoarce în Schitul Prodromul, la anul 1900; atunci completează şi manuscrisul Cuvinte de suflet folositoare, început de fratele său Iustin care decedase între timp (B.S.P., Ms. nr. 76).

În anul 1904, schimonahul Antonie întreprinde o lungă călătorie, în cursul căreia vizitează Ierusalimul, mânăstirile Sfânta Ecaterina şi Raith din Muntele Sinai, cetăţile Cairo şi Alexandria din Egipt, precum şi muzeele, Universitatea şi Acropole din Atena. Despre această excursie, cu caracter spiritual şi cultural, se păstrează o serie de însemnări în manuscrisul său: Pelerinaj la Muntele Sinai din Arabia Pietroasă. 1904, 24 iunie. Tot în acelaşi an relatează şi despre trecerea la viaţa veşnică a duhovnicului său, în manuscrisul: Moartea lui Nifon ieroschimonahul, stareţul Schitului românesc Prodromul de la Muntele Athos (B.A.R., Ms. nr. 3917).

Ulterior, schimonahul Antonie revine în ţară şi se închinoviază la Mânăstirea Cozia, unde se afla în anul 1905; atunci tipăreşte în revista „Cuvântul Adevărului" din Râmnicu Vâlcea o scurtă relatare despre călătoria sa în Orientul apropiat, având titlul: Un pelerinaju. Reîntors la Muntele Athos, este închinoviat din nou, în 1905, la Schitul Prodromul: acolo copiază în 1907 un manuscris care cuprinde Cuvinte de suflet folositoare despre deasa împărtăşire şi rugăciunea minţii (B.S.P., Ms. nr. 154).

Mare patriot şi admirator al domnitorului Alexandru Ioan Cuza (1859—1866), schimonahul Antonie participă la aniversarea a cincizeci de ani de la Unirea Principatelor Române, care a avut loc la Focşani în anul 1909. Cu această ocazie, rosteşte un înflăcărat discurs comemorativ în faţa participanţilor, evocând actul istoric la care a participat în copilăria sa.

Schimonahul Antonie Focşăneanu s-a stins din viaţă la 4 februarie 1927 în Schitul românesc Prodromul, unde i se păstrează osemintele şi amintirea de monah vrednic, atât prin viaţa cât şi prin activitatea sa.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Sf. Efrem Sirul

(Urmare din pag. 1)

cut la Nisibe, oraş aşezat pe malul râului Daisan din Nordul Mesopotamiei, (Nusaybin) la frontiera dintre Turcia şi Siria. Părinţii săi i-au dat o creştere corespunzătoare creştină. S-a străduit de mic copil să-şi acumuleze cunoştinţe temeinice prin studiul Sfintei Scripturi. La vârsta de 20 ani a fost hirotonit diacon, treaptă clericală pe care din smerenie, n-a depăşit-o tot restul vieţii. A luat parte la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325), însoţind pe Chiriarhul său. A fost un strălucit discipol al Şcolii Catehetice din Edesa, pe care apoi a condus-o cu competenţă.

La Edesa marele catehet cunoaşte în toată amploarea lor disputele teologice, în care erau implicate numeroase curente eretice ale epocii: marcioniţi, bardesanieni, arieni, eunomieni, anomieni, manihei, gnostici, caldeeni, zoroastrieni, iudaizanţi, etc.

A trecut la cele veşnice la 9 iunie 373, în Edesa, pe când era în plină activitate pedagogică, teologică şi filantropică. Mormântul său se află în Mânăstirea Sfântul Serghie, de pe muntele Edesei, astăzi muntele Nimroud-Dago. Este prăznuit ca sfânt la 28 ianuarie, într-o lună, parcă dedicată anume marilor asceţi ai monahismului primar.

Ne-a lăsat nouă pilda vieţii sale, ca o făclie luminoasă şi învăţăturile sale, ca o scriptură sfântă. Opera sa a fost tradusă de timpuriu în limbile: greacă, latină, armeană, coptă, arabă, etiopeană, slavonă şi mai târziu în limba română (1823).

Biserica Ortodoxă, pe lângă învăţăturile sale profund duhovniceşti, foloseşte şi la Sfintele Slujbe din Postul Mare, rugăciunea Sfântului Efrem Sirul: „Doamne şi Stăpânul vieţii mele", cu metanii şi închinăciuni până la pământ, care răscoleşte sufletul şi înmoaie inima împietrită. Rugăciune scurtă, simplă, dar plină de putere şi bogăţie duhovnicească, cum numai el ca om al rugăciunii, putea să o alcătuiască.

De asemeni, „Canonul morţilor", cu lacrimile şi suspinele lui. Idiomelarele: „Adusu-mi-am aminte de proorocul ce zice — eu sunt pământ şi cenuşe". Apoi „Toate sunt deşertăciune cele omeneşti" şi altele. Toate scrierile sale sunt străbătute, de la un capăt la altul, de îndemnuri la pocăinţă, sfaturi practice morale şi de apărare a dreptei credinţe.

Pentru orice creştin, dar mai ales pentru monahi, opera sa este de o importanţă de neegalat. El menţionează în învăţătura sa că, principalele preocupări ale monahului sunt: liniştea, postul, priveghierea, cântarea de psalmi, suspinurile, lacrimile, rugăciunea trupească cu plecarea genunchilor la pământ, metanii, închinăciuni şi rugăciunea duhovnicească ce se face cu mintea şi cu inima.

Pentru continua exersare a celor bune, ne sugerează: „Cine a găsit calea răbdării-îndelungate şi a nepomenirii de rău, acela a găsit Calea Vieţii". Apoi mai adaugă: „Cine se învinuieşte pe sine însuşi, în tot timpul, acela se curăţă de păcate".

Pentru cei ce se hotărăsc cu anevoie, să aleagă calea cea grea, care duce la mântuire (Matei VII, 14), ezitând, marele părinte îi consolează zicând: „Să nu te temi a merge pe calea cea bună, ci numai să începi şi te vei afla mergând".

Cât despre sfârşitul vieţii noastre, care nu poate fi evitat, ne atrage atenţia că, trebuie să ne pregătim cu toată seriozitatea, spunând: „Moartea nu aşteaptă pe nimeni. În schimb are pretenţia, ca toţi să o aşteptăm".

Monahismul cu viaţa de obşte numit de Sfinţii Părinţi „Calea împărătească" îşi are baza spirituală şi economică, pe rugăciune şi muncă. Ca stimul pentru nevoitori, zice: „Te istoveşti rugându-te şi muncind? Nu-ţi pară rău, căci la urmă te vei veseli".

Noi cei de astăzi, putem fi fericiţi, că nu avem decât să aprofundăm şi să ne însuşim acest tezaur duhovnicesc şi să păşim cu încredere pe urmele lor (Evrei XIII, 7).

Enciclica papală

(Urmare din pag. 1)

în sensul de a-i împrumuta termeni, concepte, noţiuni de care Teologia să se folosească în transmiterea adevărurilor sale mântuitoare.

Papa Ioan Paul al II-lea nu se limitează însă numai la a evidenţia rolul pozitiv al filozofiei ci atrage luarea aminte şi asupra unor aspecte negative vis-à-vis de aceasta. Astfel apreciază că filozofia, care îşi limitează preocupările numai în cadrul restrâns al imanenţei, nu este scutită de pericolul de a aluneca spre scepticism, relativizare şi agnosticism. În acest context, autorul enciclicei ţine să sublinieze că recent, s-au făcut remarcate câteva doctrine, a căror tendinţă este devalorizarea chiar şi a adevărurilor asupra cărora s-a ajuns la un consens general. „Pluralitatea legitimă a poziţiilor (diverselor sisteme filozofice n.n.) a cedat pasul unui pluralism nediferenţiat, fondat asupra afirmaţiei că toate poziţiile sunt valabile. Astfel de doctrine refuză adevărului caracterul exclusiv, pornind de la presupunerea că, acesta se manifestă într-un mod egal în doctrine diferite, vezi: contradictorii între ele. În această perspectivă totul devine o simplă opinie. Chiar adevărurile de credinţă ajung să fie relativizate.

Date fiind aceste constatări, papa s-a simţit dator să se adreseze episcopilor Bisericii, în calitate de „fraţi ai săi întru slujire", spre a reaminti că le revine marea responsabilitate, care le-a fost încredinţată, de „a mărturisi adevărul". Reafirmând adevărul credinţei, ei pot să redea omului epocii noastre o autentică încredere în capacităţile sale cognitive şi să lanseze filozofiei provocarea de a regăsi şi descoperi deplina sa demnitate.

Faptul că în această perioadă de schimbări rapide şi profunde, oamenii şi mai ales generaţia tânără, căreia îi aparţine viitorul, se simt frustraţi şi dezorientaţi, Biserica, în virtutea misiunii ce i s-a încredinţat, trebuie să proclame cu curaj adevărul pentru ca omenirea, în acest prag al celui de al treilea mileniu să se poată angaja cu curaj reînnoit în realizarea planului mântuirii, în care se înscrie propria sa istorie.

Răspuns la articolul „Botezul copiilor avortaţi, ori pierduţi", scris de preotul Victor Bobu şi publicat de Telegraful Român Nr. 19—22 din 1—15 iunie 1998, cu supertitlul „Puncte de vedere" şi invitaţia la dialog — în subsidiar.

În introducerea articolului său, preotul Victor Bobu declară semeţ: „Păstorind Parohia Bălineşti... peste 50 de ani, după tradiţia locală am aplicat şi „Botezul copiilor pierduţi", adică avortaţi, cu voie sau fără de voie. Nu mi-am pus problema dacă este canonic sau necanonic, considerând că înaintaşii mei n-au făcut un lucru greşit. Chiar primii creştini se botezau în locul celor ce au murit înainte de a primi botezul" (Vezi Faptele Sf. Apostoli).

M-a cutremurat această declaraţie a preotului Victor Bobu dată publicităţii, fără nici o răspundere preoţească. Prin aceasta el şi-a călcat propriul jurământ dat la hirotonie în faţa Sf. Altar, că va respecta dogmele, canoanele, toate rânduielile bisericeşti şi va asculta de Episcopul sub a cărui jurisdicţie se află. Ori, de aşa ceva autorul articolului nici nu aminteşte, iar de canonicitate nici nu şi-a pus problema. De asemeni tendenţios prezintă exemplul primilor creştini vii, ce se botezau în locul celor morţi nebotezaţi, fiindcă Sfinţii Apostoli n-au admis acest procedeu, aşa cum ne arată aceeaşi carte a Faptelor Sfinţilor Apostoli şi nici n-au prevăzut-o ca regulă de urmat în Biserica lui Hristos, pe care tot ei o organizau atunci. Argumentul că Biserica „şi-a dat aprobarea" pentru botezul fals şi imaginar ce-l aplică, este neadevărat, iar invocarea faptului că laicii nu cunosc dreptul ce-l au de a boteza pruncii în anumite cazuri, constituie proba evidentă a inactivităţii sale pastoral-catehetice.

În scopul de a-şi camufla propria culpabilitate, în articolul publicat, preotul Victor Bobu aruncă repetat răspunderea pe seama enoriaşilor şi a tradiţiei locale. În continuare, cu patos excesiv încearcă să cucerească compasiunea Sf. Sinod, punându-l totodată în faţa unui fapt împlinit de botez inovator ilicit, ce-l practică personal de 50 de ani. Descrie apoi cauzele actuale ce determină pe multe mame să practice avortul. Totodată atenţionează nejust Biserica că sufletele acestor prunci „nu pot fi condamnate prin refuzul de a li se acorda botezul" ... „Biserica trebuie să se roage pentru ele".

Ceea ce sfidează este folosirea de acelaşi autor preot, a unui vis, ca argument în susţinerea cauzei sale necanonice, contrar învăţăturii Sf. Scripturi care zice: „Cel ce se prinde de umbră şi aleargă după vânt, tot aşa este ca cel ce crede visurile" (Is. Sirah 34, 2); „deoarece (în vis) însuşi satana se preface în înger al luminii" (II Cor. 11, 14); iar în Scara 3, 28 scrie: „Cine crede în visuri este cu totul neiscusit, cine nu le dă nici o crezare este filosof". Deci visurile nu pot servi ca argument al unei practici antidogmatice, anticanonice şi „mai puţin liturgice", susţinută înaripat de preotul Victor Bobu în articolul său dezbinător al unităţii creştineşti pentru care s-a rugat Părintelui ceresc Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos (Ioan 17, 11, 20 şi 21).

Propunerea acestuia că problema botezului copiilor avortaţi, ori pierduţi „trebuie dezbătută într-o şedinţă a Sfântului Sinod...", este o pretenţie fără nici un temei legal, mai ales că în continuare acelaşi autor nu manifestă nici o căinţă, ci dimpotrivă îşi întăreşte argumentele afirmând: „Pentru că, deşi această problemă este contestată din punct de vedere dogmatic, are totuşi valoare canonică, dacă ne gândim la neofiţi...". Această afirmaţie este dezisă de dreptul bisericesc unde se precizează că fiecare canon are temei divin, adică un text scripturistic. În acelaşi timp neofiţii au trăit în realitate, săvârşind fapte din liberă voinţă şi nu pot fi asemănaţi cu cei avortaţi ce n-au văzut nici lumina zilei şi nici cu pruncii morţi nebotezaţi, care n-au făptuit nici un rău.

O argumentare identică este şi invocarea filosofilor greci, precursori ai creştinismului cărora Biserica, „le aplică botezul dorinţei", susţine autorul articolului publicat.

În această privinţă filosofilor precursori, li s-a dat dreptul să fie pictaţi pe pereţii exteriori ai bisericilor, cum e cazul bisericii catedrale din Tg. Jiu şi altele.

Menţionez că şi precursorii creştinismului ca: şi neofiţii au săvârşit fapte din liberă voinţă şi nu pot fi asemănaţi cu pruncii ce n-au fapte voite liber de ei — după cum am precizat mai sus.

Neţinând cont de această învăţătură creştinească şi prin analogie cu precursorii, autorul articolului solicită nejust „să se aplice botezul dorinţei şi copiilor nefericiţi, care au fost lepădaţi de părinţii lor şi daţi morţii". Apoi într-un mod imperativ mai scrie: „Biserica nu trebuie să aibă aceeaşi atitudine de negare şi respingere, ci să accepte pe aceşti prunci în latura dreptilor, dându-li-se nume adhoc şi să aibă dreptul de a fi pomeniţi în rândurile creştinilor".

Îndrumarea aceasta sentenţioasă adresată Sf. Biserici de către pr. Victor Bobu, în articolul publicat faptic este un act de calomniere ce discreditează prestigiul ei divin.

Cazul preotului tânăr venit în parohia vecină declarând corect că nu va boteza copiii pierduţi cu ocazia Bobotezei — invocat de pr. Victor Bobu ca argument în articolul publicat, îl defavorizează, întrucât celălalt preot ce a satisfăcut incorect această dorinţă a enoriaşilor „producând astfel „sciziuni în popor", după cum scrie însuşi autorul articolului.

Acest exemplu îi povăţuieşte pe adepţii botezării copiilor avortaţi ori pierduţi şi să renunţe la această inovaţie dezbinătoare şi păgubitoare Bisericii lui Hristos.

Comentatorul canonului 1 a Sfântului Vasile cel Mare scrie „că schismele au fost considerate în Biserică totdeauna ca unul dintre cele mai mari păcate, săvârşite împotriva Bisericii" (Dr. Nicodim Milaş „Canoanele Bisericii Ortodoxe", 1936, Vol. II, Partea II, pag. 43).

Redau de asemeni şi ritualul inovator descris de autorul aceluiaşi articol pr. Victor Bobu:

(Col. II). „Tradiţia locală a fixat ziua botezului copiilor pierduţi la 6 ianuarie — Botezul Domnului. După ce se oficiază Sfânta Liturghie şi după ce se săvârşeşte Aghiazma mare, urmează sfinţirea bisericii şi a cimitirului, apoi se oficiază „Botezul copiilor pierduţi", dându-le nume: Ion, Maria sau Ion, Ioana. Apoi se oficiază parastasul pentru copiii nou-botezaţi. Unii au morminte şi cruce, alţii n-au morminte şi se botează la crucea de ghiaţă din curtea bisericii". (Cont. col. IV). „În vederea acestei ceremonii se vine la biserică cu pregătire: naşii, care în locul copilului vor ţine în mână sticla cu Ahgiazmă şi lumânarea împodobită ca la botez, împreună cu preotul, vor stropi de trei ori bucata de ghiaţă spunând formula: „Se botează pruncul născut înainte de vreme Ion-Maria sau Ion Ioana în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh Amin". După care se face parastasul cu colaci, paus şi colivă şi se împarte la toată lumea dulciuri, colac, vin, sarmale, etc.

În concluzie, dacă această ceremonie nu înseamnă botez, este totuşi o reabilitare a conştiinţei celor care se fac vinovaţi de stingerea unei plămânde pâlpâiri de viaţă" Semnat ss. Pr. Victor Bobu — Bălineşti.

Recunoaşterea în concluzie a posibilităţii ca ceremonia ce a prezentat-o să nu însemneze „botez, este totuşi o reabilitare a celor vinovaţi ...", îi anulează preotului Victor Bobu toate argumentele invocate în susţinerea articolului publicat şi probează implicit eroarea sa că în acest scop nu poate uza de inovaţii neadmise de doctrina creştină ortodoxă.

Astfel prin botezarea copiilor avortaţi, pierduţi sau morţi nebotezaţi, acesta încalcă în primul rând dogma instituirii Sfintei Taine a Botezului de către Domnul Iisus Hristos prin cuvintele: „... mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă" (Mat. 28, 19—20 şi Mc. 16, 15—16); apoi încalcă obligativitatea Botezului rânduită de asemeni de către Mântuitorul Iisus Hristos prin cuvintele: „... de nu se va naşte cineva din apă şi din Duh nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (In. 3, 5). Din cuvintele citate ale Mântuitorului, se constată evident că El prevede aplicarea Sfintei Taine a Botezului — exclusiv numai celor vii, nu şi celor morţi, cum procedează condamnabil autorul articolului în cauză.

Acesta încalcă flagrant şi principiul canonic prin nerespectarea Canonului 18 Cartagina, an. 419, care hotărăşte: „Să nu se dea euharistia, nici botezul trupurilor morţilor ... Aşijderea s-a hotărât ca, hirotonindu-se episcopul, ori preotul, episcopul care-i hirotoneşte mai înainte să le pună în urechi cele hotărâte de sinoade, ca nu cumva lucrând împotriva hotărârilor sinodului să se căiască.

Tot aşa s-a hotărât să nu se dea euharistia trupurilor celor morţi. Căci s-a scris: „Luaţi, mâncaţi", dar trupurile morţilor nu pot nici lua, nici a mânca. Şi ca preoţii să nu boteze din neştiinţă pe cei ce au murit deja".

Comentatorul aceluiaşi Canon mai precizează că „obiceiul acesta s-a introdus la creştini de la montaniştii care botezau pe cei morţi" (Dr. Nicodim Milaş, „Canoanele Bisericii Ortodoxe", Vol. II, Partea I, tradus de Dr. Nicolae Popovici şi Uroş Convincici, pag. 171—173). Valabilitatea acestui Canon este recunoscută de Can. 83 Trulan şi alte canoane paralele.

Şi cărţile de drept bisericesc interzic botezarea celor morţi, prunci sau adulţi. Astfel „Dreptul Canonic Ortodox" de Arhid. prof. Dr. N. Floca din 1990, Vol. II, pag. 31 precizează că poate fi botezată „orice fiinţă umană în viaţă, fie copil, fie adolescent, fie persoană de orice vârstă şi sex" (Can. 2, 14 I ec.; 78 Trulan; 19, 46 Laodiceia, 110 Cartagina, iar la pag. 33 aminteşte „că în canoane se cuprinde şi o dispoziţie care interzise botezarea celor morţi (Can. 18 Cartagina)".

De asemeni din conţinutul învăţăturii la capitolul „Botezul" al canonistului Nicodim Milaş, rezultă evident că această Sfântă Taină se administrează numai celor vii („Dreptul Bisericesc Oriental", an. 1915, pag. 453—456).

Acelaşi adevăr îl exprimă şi „Liturgica Bisericii Ortodoxe" de Dr. Vasile Mitrofanovici, an. 1929 care la pag. 728—729 ne învaţă clar: „Nu se cuvine a boteza morţi, ci numai oameni vii şi anume prunci sau vârstnici... în Faptele Apostolilor se istoriseşte, că apostolii botezau familii întregi şi aşa dară nu numai vârstnici, ci şi prunci".

Respectând principiul dogmatic, canonic cât şi liturgic Pr. Prof. Ene Branişte în „Liturgica Specială" din 1985, la pag. 308 ne prezintă aceeaşi învăţătură scriind: „Pruncii născuţi morţi nu se botează, dar se dă mamelor canon de pocăinţă... este interzis de asemeni botezul copiilor morţi, fără să fie botezaţi".

O lucrare preţioasă de analiză competentă în cazul articolului redactat de pr. Victor Bobu şi publicat de Telegraful Român Nr. 19—22/1998 este cartea intitulată „Tradiţie şi înnoire în slujirea liturgică", publicată de Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula în 1996. În cuprinsul acesteia figurează şi subiectul: „Este corectă practica botezării copiilor avortaţi (lepădaţi?)" Aici ni se arată documentat că Sf. Taină a Botezului se oficiază numai persoanelor vii. „Aceasta nu se poate administra copiilor morţi... care au fost avortaţi... pe cale naturală sau şi mai grav, ... prin mijloacele ... specifice. A admite sau a încuraja o asemenea practică ar însemna o încălcare gravă a principiului dogmatic şi o inovaţie liturgică dintre cele mai condamnabile, care nu-şi poate găsi în nici un fel justificarea". (pag. 157).

În paginile 158—161 articolul menţionat aprofundează analiza începută, afirmând ferm că practica de a boteza copiii avortaţi în orice fel sau nebotezaţi, la 7 ianuarie, este o gravă inovaţie sau abatere liturgică, apreciată aproape ca un sacrilegiu; că de asemeni este chiar o bătaie de joc faţă de Taina Sfântului Botez; că fiind săvârşită în absenţa primitorului este o formulă magică fără nici un efect, lipsindu-l pe acesta de Mirungere şi de Sfânta Împărtăşanie. Totodată cere preoţilor să refuze pe credincioşii ce solicită un astfel de botez incorect, explicându-le că prin cele trei Taine credinciosul intră în creştinism.. Dacă acest obicei a devenit tradiţie, el trebuie înlăturat cu desăvârşire. Preotul ce săvârşeşte o astfel de ceremonie inventată este fur de cele sfinte. Nici o carte de slujbă bisericească sau teologică nu-l prevede, decât pedeapsa ce se dă părinţilor din a căror neglijenţă sau intenţie criminală s-a produs faptul condamnabil. Abaterea aceasta de a „boteza pe cei avortaţi este o încercare de sfinţire a unei crime, căci şi avortul fără de voie este socotit sau pedepsit tot o crimă, ca păcat al uciderii". „Nu ne este îngăduit să desconsiderăm şi să dispreţuim învăţăturile şi practicile bisericeşti corecte şi tradiţionale, inventând tot felul de rânduieli neconforme cu doctrina şi practica Bisericii.

Care va fi starea sufletelor copiilor avortaţi cu voie sau fără de voie sau ale celor născuţi morţi sau morţi nebotezaţi o ştie numai Dumnezeu sau, oricum, intră în planul iconomiei divine şi al dragostei Sale nemărginite". Este o greşeală a credincioşilor ce dau întâietate grijii de sufletul celor avortaţi, în loc să-şi îndrepte atenţia în primul rând pocăin-

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. BORIS DUMĂNESCU
Galaţi

Învăţătură biblică despre prietenie

Intreagă Biblia ne oferă posibilitatea îmbogăţirii şi a bunei sporiri în credinţa vie creştinească, dar ne oferă şi preţioase învăţături necesare ordonării vieţii în mod bineplăcut lui Dumnezeu, potrivit voii lui preasfinte. Schiţând viaţa omenească în diversele ei referinţe, recomandă sfaturi pentru toate situaţiile şi referinţele ei. Sentinţele oferite mai ales de cărţile cu caracter didactic, exprimă înţelepciunea vieţii, raportată la variatele ei probleme. Preţioasele reguli de viaţă pe care le recomandă, arată mai ales ce trebuie să împlinească omul faţă de sine şi faţă de semenul său. În acest sens, Biblia oferă şi sfaturi, îndrumări şi pilde de sinceră şi adevărată prietenie dintre oameni. Recomandă ca în procesul de apreciere a oamenilor, să nu se caute doar la exterior, căci cu uşurinţă s-ar putea greşi. Noul Testament ne oferă modelul sublim de prietenie, desprins din viaţa şi activitatea Domnului Hristos, care şi-a exercitat puterea sa de înrâurire mai ales în viaţa sfinţilor Bisericii creştine.

Indeobşte, prin prietenie se înţelege sentimentul care leagă două persoane. De aci, rezultă înţelesul de a se împrieteni cu cineva, a avea sentimente prieteneşti şi deci a statornici legături de prietenie. Prieten sau amic este persoana la care ţinem şi — reciproc — ţine la noi. Adevărata prietenie nu se rezumă la manifestarea formală, declarativă, prin vorbe care — uneori — pot fi nesincere. Sentimentele de prietenie izvorăsc din concordanţa şi comunitatea de idei, temeluite prin reciproce sfaturi amicale şi servicii prieteneşti.

În elanul tineresc, se ajunge la câştigarea de prieteni. Nu e suficient însă să-i devii cuiva bun prieten; e necesar ca în mod statornic să-i rămâi prieten bun. La câştigarea de prieteni se ajunge cu inimă şi suflet de prieten, cu mână prietenească şi prin serviciu prietenesc. Cu atitudini şi vorbe aspre, nu-ţi câştigi prieteni. „Două pietri tari — zice Anton Pann — nu pot măcina împreună". Prin atitudine prietenească nu se ajunge doar la câştigare de prieten, ci — mai mult decât atât — la înjghebarea cercului de prieteni.

„Graiul dulce înmulţeşte prietenii..." (Eclesiastic 6, 4). Această sentinţă a fost redată de poporul nostru sub forma: „Vorba dulce mult aduce".

„Dacă îţi faci un prieten, pune-l la încercare şi nu te încrede de grabă în el". Sincera prietenie se dovedeşte prin fapte pe măsură. Aceasta este motivată — în continuare — „căci este câte unul prieten până la o vreme, dar nu rămâne astfel în ziua necazului tău. Şi este prieten care se întoarce în duşman..." (Eclesiastic 6, 6—8). Înţelepciunea poporului nostru confirmă necesitatea acestei testări, prin dictonul: „Aurul în foc se lămureşte". Această lămurire are loc nu numai faţă de argint, metal nobil ca şi aurul, ci şi faţă de alte metale. „Şi mai este prieten, tovarăş de masă care nu va rămânea lângă tine în ziua când vei fi nenorocit... Dacă vei ajunge la fund, el va fi potrivnicul tău şi de la faţa ta se va ascunde" (Eclesiastic 6, 9—11). În astfel de cazuri, se potriveşte dictonul: „Prietenul bun la nevoie se cunoaşte". Reliefând numai reversul pozitiv al celor de mai sus, strămoşii latini au afirmat de veacuri: „Dum felix eris, multos numerabis amicos" (Cât timp vei fi fericit, vei număra mulţi prieteni).

„Depărtează-te de duşmanii tăi şi fii cu pază faţă de prietenii tăi" (Eclesiastic 6, 12). Poporul nostru dreptcredincios s-a călăuzit mereu după glasul Scripturii; aceasta o dovedeşte şi sentinţa: „Păzeşte-mă, Doamne, de prieteni, că de duşmani mă apăr eu". Într-adevăr duşmanul se face cunoscut prin atitudinea, conduita şi faptele sale. În schimb, prietenul nesincer se poate deghiza sub masca prieteniei, spre a nu i se descoperi falsitatea.

În continuare, Eclesiasticul (6, 13—16), exprimă elogii la adresa prietenului credincios, a cărui valoare este inestimabilă, considerat a fi leacul vieţii. Durabilitatea legăturii de prietenie cu acesta este o calitate specifică celor ce se tem de Domnul, care după inima lor cucernică şi-au ales prietenii.

Eclesiasticul (22, 18—21), face distincţie între conduita prietenului nerod şi a prietenului înţelept. „Chiar când ai scos sabia împotriva unui prieten, nu te desnădăjdui, căci întoarcerea este cu putinţă... Rămâi credincios prietenului tău, în sărăcia lui, ca să te bucuri împreună cu el, când va da de belşug".

Aceeaşi „Înţelepciune a lui Isus, fiul lui Sirah" îl fericeşte pe cel ce a găsit un prieten credincios şi apreciază dragostea dintre prieteni, categorisind-o alături de unirea dintre fraţi şi de înţelepciunea cu care soţii — bărbatul şi femeia sa — se îngăduie unul cu altul. „Adevăratul prieten se luptă cu duşmanul şi pune mâna pe scut, în faţa potrivnicului" (Eclesiastic 37, 5).

Cu orice inimă am fi primiţi de prietenul adevărat şi credincios, nu se cuvine a abuza de solicitudinea şi de bunăvoinţa lui. În acest sens, se recomandă: „Calcă rar în casa prietenului tău, ca nu cumva să se satură de tine şi să te urască" (Proverbele lui Solomon 25, 17).

Cărţile lui Samuil ne oferă prietenia aleasă ce s-a legat între David şi Ionatan, fiul regelui Saul. Asistând la convorbirea dintre David şi Saul, sufletul lui Ionatan s-a lipit de sufletul lui David şi „a legat legământ de prietenie cu David, căci îl iubea ca pe sine însuşi" (I Sam. 18, 3). Ca dovadă a prieteniei, Ionatan i-a dăruit lui David mantia sa, zaua sa, sabia sa, arcul şi brâul său. Când din invidie, Saul a căutat să-i ridice viaţa lui David, Ionatan l-a vorbit de bine pe David. Tot Ionatan l-a sfătuit pe David să stea ascuns, în loc dosit, din calea furiei lui Saul. Ca dovadă a sublimelor sale simţăminte, David s-a întristat amarnic la vestea morţii lui Saul şi a lui Ionatan. I-a jelit pe amândoi. Iată, cum l-a plâns pe Ionatan: „Jale grea este în mine, după tine, frate-meu Ionatane! Căci mult mi-ai fost tu drag" (II Sam. 1, 26). Ca mărturie a sincerei prietenii, David şi-a arătat bunătatea sa faţă de Mefiboşet, fiul lui Ionatan, olog de ambele picioare.

Elifaz, Bildad şi Tofar, auzind de nenorocirea care a dat peste Iov, prietenul lor, împreună s-au înţeles să vină, să-l plângă şi să-l îmbărbăteze. Din depărtare văzându-l — de nerecunoscut — toţi trei şi-au înălţat glasurile lor şi au plâns de jale, sfâşiindu-şi veşmintele lor, şi deasupra capetelor lor au aruncat cu pulbere spre cer. E drept, că din „neştiinţă au pus pronia cerească sub obroc" (Iov 42, 3), întristând pe nedrept sufletul lui Iov. În nefericirea lui Iov, ei au văzut pedeapsa dumnezeiască, pentru păcatele lui. Sunt însă şi suferinţe care vin asupra omului, pe care el nu le poate înţelege. Ca urmare, Dumnezeu i-a osândit pe aceşti prieteni ai lui Iov.

Trăind în Nazaret, până la vârsta de 30 de ani, Iisus îşi va fi legat prietenii cu cei de o seamă cu el, fără însă a fi vorba de legături strânse, de gânduri şi preocupări, în care să-i împărtăşeşti prietenului păsurile, credinţa, îndoiala, speranţa, desvăluindu-ţi sufletul întreg. Vieţuind apoi printre străini, între oameni de tot felul, s-a simţit nevoia de prieteni apropiaţi şi statornici, care să-i cunoască gândurile şi care să-l întrebe cu încredere asupra stărilor de lucruri, ori de câte ori ar fi fost nelămuriţi. Prietenii pe care şi i-a ales Iisus, au fost apostolii. Pe aceştia i-a recrutat din lumea celor sărmani. Ei aveau să-i fie apropiaţi şi nedespărţiţi de El, în căile propovăduirii sfinte. Prieteni fideli ai lui Iisus, apostolii aveau să păstreze cu credincioşie învăţătura propovăduită oamenilor şi — la rândul lor — să-i înveţe şi ei pe oameni.

De câtă cinste s-a putut bucura Lazăr din Betania, fratele Martei şi Mariei, considerat fiind ca prieten al lui Iisus şi al apostolilor. Ori de câte ori se afla prin împrejurimi şi în drum spre Ierusalim, Iisus poposea bucuros în Betania (cale de o jumătate de oră până la Ierusalim) la prietenul său Lazăr. Aici era primit cu inimă deschisă, aşa precum o fac oamenii simpli, oferind clipe de curată bucurie. Zăbovind prin partea locului, le-a zis Iisus apostolilor săi: „Prietenul nostru Lazăr a adormit; mă duc să-l deştept" (Ioan 11, 11). La patru zile, după ce Lazăr era mort şi îngropat, s-a apropiat Iisus de Betania. Dând faţă cu surorile lui Lazăr, Iisus era mişcat de durerea ce le copleşise şi — împreună cu ele — pe toţi cei de faţă. Iisus a vărsat atunci lacrimi, s-a zguduit în duhul său şi s-a turburat pentru moartea prietenului său. Aceasta i-a determinat pe Iudeii ce veniseră la mormânt, să spună despre Iisus: „Iată cât de mult îl iubea pe Lazăr" (Ioan 11, 36); Pentru acest prieten al său a săvârşit Iisus marea minune a învierii din morţi, arătând lumii că El este trimis al Părintelui ceresc.

Iosif din Arimateia, ucenic al lui Iisus, în taină i-a cerut învoire lui Pilat, să ridice trupul lui Iisus de pe cruce şi Pilat i-a dat voie. A venit apoi Iosif, împreună cu Nicodim, care a adus amestecate smirnă şi aloe, ca la o sută de litre. Au luat trupul lui Iisus, l-au înfăşurat în pânze de in, odată cu miresme şi l-au îngropat, în grădină, într-un mormânt nou, în care nu fusese nimeni îngropat (Ioan 19, 38—42).

Intrebarea legitimă pe care şi-a pus-o Gala Galaction în schiţa sa „Grădina lui Iosif din Arimateia", este aceasta: „La ce ar fi folosit faptul că mormântul era aproape de locul răstignirii, dacă n-ar fi aparţinut unuia dintre prietenii lui Iisus?" Fără doar şi poate, Iosif din Arimateia a fost prieten al lui Iisus.

Învăţătura biblică a rodit bogat în sufletele alese ale Bisericii lui Hristos. Învăţătura despre prietenie a încolţit, din spiritul moralei creştine, pe temeiul iubirii aproapelui. Istoria Bisericii creştine din veacul său de aur — veacul al IV-lea — ne oferă celebra prietenie ce s-a închegat, din anii şcolarităţii, între sfinţii părinţi: Vasile cel Mare şi Grigore de Nazianz, prietenie ce s-a vădit în mod statornic, în tot decursul vieţii lor. Cu ocazia sărbătoririi lor, Biserica pune în faţa credincioşilor viaţa şi activitatea lor: a sf. Vasile la 1 ianuarie şi a sf. Grigorie la 25 ianuarie, iar a amândurora, împreună cu a sf. Ioan Hrisostom, la 30 ianuarie.

Este firesc să ne întrebăm asupra mobilului care a condus la asocierea într-o astfel de prietenie. Ambii s-au născut din părinţi evlavioşi, binecredincioşi. Mamele lor au fost creştine pioase — atât Nona, mama sf. Grigore, cât şi Emilia, mama sf. Vasile şi mai ales Macrina, bunica acestuia din urmă — de la care, din pruncie au dobândit aleasă educaţie creştină. Şi unul şi altul au învăţat tot ce se putea învăţa de la filozofii şi retorii acelui timp, din Cezareia Capadociei, apoi — sf. Vasile în Constantinopol, iar sf. Grigore în Alexandria şi — în sfârşit — ambii în Atena. Afinitatea dintre ei a condus la legarea prieteniei strânse, vieţuind ca într-o fericită simbioză: în două trupuri distincte, dar într-un singur suflet. În timpul şcolarităţii la Atena, n-au cunoscut alte căi în afară de calea bisericii şi calea şcolii. Cu vederi şi predilecţie pentru aceleaşi îndeletniciri, cu studiul şi cu asceza, împreună s-au retras în mânăstirea organizată de sf. Vasile, într-o pustie din Pont. În solitudinea acestei mânăstiri, într-o armonioasă colaborare au studiat diligent scrierile lui Origen. Rodul muncii lor a fost culegerea pe care împreună au elaborat-o, intitulată „Filocalia", în traducere liberă: Ceea ce este (bine şi) frumos. Chiar dacă au fost solicitaţi să intre în desfăşurarea misiunii de preot şi apoi ca ierarhi ai Bisericii, cu plăcere au revenit în ambianţă de linişte şi armonie. Impreună au depus străduanii fructuoase, pentru apărarea Ortodoxiei faţă de arianism şi faţă de pnevmatomahi. Prietenia dintre aceşti doi Sf. Părinţi ai Bisericii a promovat multe realizări valoroase, de aleasă şi rară frumuseţe. Dintre acestea sf. Vasile cel Mare a lăsat Cuvântările despre cele şase zile ale Facerii (Hexaimeron), iar sf. Grigore de Nazianz (Teologul) cele cinci Omilii privitoare la dogma despre Dumnezeu Cuvântul. Opera ambilor Sf. Părinţi constituie stâlpi de sprijin ai Ortodoxiei şi vieţii creştine îndeobşte, sub diferitele ei aspecte.

S-au închegat relaţii de prietenie, între mari personalităţi, de valoare universală, cum au fost între: Eminescu şi Slavici, Eminescu şi Creangă, Schiller şi Goethe, Enescu şi Menuhin. Nu greşim dacă spunem, că din punct de vedere etic, aceste prietenii au izvorât din spirit umanitar. Ar fi interesant de ştiut dacă la închegarea lor, vreuna dintre acestea patru s-a bucurat şi de căldura dragostei faţă de aproapele, lăsată Bisericii de Domnul Hristos.

Prof. PETRU DUMITREASA

Bucuria ca stare existenţială

Fiinţa umană şi întreaga făptură nu vine din neant şi nu se îndreaptă spre neant, întreaga existenţă fiind lucrare a lui Dumnezeu.

Scopul existenţei umane nu se poate împlini decât în comuniune cu Dumnezeu. Putem afirma potrivit învăţăturii Sfântului Maxim Mărturisitorul deplina raţionalitate a existenţei, a lumii în genere.

Raţiunile lucrurilor, fenomenelor care există toate trebuie să-l ajute pe om în vederea împlinirii propriei lui raţiuni existenţiale.

Scopul pentru care Dumnezeu l-a creat pe om este dobândirea unei vieţi fericite prin comuniunea cu el. Bucuria este astfel un element existenţial, o vocaţie a ontologicului uman.

Respectarea poruncii din Eden (Facere II, 17) viza tocmai desăvârşirea existenţei umane întru bucuria deplină a părtăşiei la dumnezeiasca fire, (II Petru I, 4). Căderea lui Adam nu a însemnat altceva decât zădărnicirea planului lui Dumnezeu, ca existenţa umană să fie cât mai curând o existenţă fericită. Raţiunea, voinţa umană au slăbit începând să creadă că adevărata fericire constă într-o viaţă cât mai împlinită aici, în planul imanenţei, nesocotind deplina împlinire a bucuriei existenţiale care se va realiza în Împărăţia lui Dumnezeu.

Dumnezeu nu a creat un uman apatic, ci unul capabil să se bucure de dinamismul generat de comuniunea cu El.

Este interesant de privit faptul întrupării Mântuitorului şi din unghiul restaurării deplinei bucurii existenţiale.

Creştinii primelor veacuri experiau bucuria creştină într-un mod extraordinar, adunaţi fiind în jurul Sfintei Euharistii.

Ei ştiau cel mai bine că omul nu este atât de mult o fiinţă raţională, cât una euharistică (Kallisttos Ware).

Bucuria ca stare existenţială e prezentă şi în scrierile Vechiului Testament, proorocul David — atât de mult se bucura de frumuseţea lumii, de propria-i existenţă încât îndemna întreaga făptură să-L slăvească pe Dumnezeu: putem vorbi deci de o doxologie cosmică.

Că Mântuitorul îşi doreşte existenţa unei lumi fericite rezultă şi din faptul rostirii Fericirilor (Matei V: 3—12), pe care le-am putea numi un cod de cerinţe necesare existenţei fericite.

Adeseori Mântuitorul îşi îndemna ascultătorii: „Bucuraţi-vă!"

Sfântul Apostol Pavel ne arată şi el că adevărata bucurie se întemeiază pe credinţa în Dumnezeu: „Bucuraţi-vă pururea întru Domnul" (Filipeni, IV, 4).

Conţinutul fericirii este mulţumirea sufletească, liniştea inimii, pacea conştiinţei, obţinute prin comuniunea cu Sfânta Treime.

Uşa fericirii nu este alta decât Hristos Care a spus despre Sine: „Eu sunt uşa oilor" (Ioan X, 7). Că dobândirea fericirii constă în făptuirea virtuţilor ne-o arată Mântuitorul şi atunci când spune: „Mai fericit este a da decât a lua" (Fapte XX, 35).

Nu poate ajunge cineva la experierea deplinei bucurii existenţiale în Împărăţia lui Dumnezeu, dacă aceasta nu este începută din cursul vieţii.

Cel ce se bucură de Domnul în viaţa aceasta va intra în Împărăţia lui Dumnezeu întru bucuria Domnului său (Matei XXV, 21).

Asumarea jertfei de către Hristos, Învierea Sa dau posibilitatea omului liber să se împărtăşească de bucuria vieţii dumnezeieşti. Starea de deplină bucurie este starea omului îndumnezeit, a celui ce s-a deprins cu nepătimirea.

Există o bucurie a păstorului atunci când vede că cele propovăduite sunt împlinite, aşa cum arată şi Sfântul Clement Romanul în Epistola I către Corinteni, atunci când spune: „Bucurie şi veselie ne veţi face dacă veţi asculta de cele scrise de noi prin Sfântul Duh".

Bucuria vieţii creştine e împărtăşire de „bucuria cea neprihănită care este în Iisus Hristos", potrivit Sfântului Ignatie al Antiohiei (Epistola către Magnezieni).

Sfântul Clement Alexandrinul în lucrarea sa Stromata, ne spune că fundamentul nepătimirii prin care ajungem la trăirea bucuriei existenţiale este înfrânarea, stăpânirea trupului.

Există o bucurie a credinciosului ca fiu al Bisericii pentru Hristos-Mirele, potrivit Sfântul Grigore de Nissa: „Fecioara (credinciosul) se grăbeşte să se bucure de harul frumuseţii Celui dorit" (Tâlcuire la Cântarea Cântărilor).

Bucuria sufletească este un dar al Sfântului Duh. Acest lucru îl arată şi Sfântul Simeon, Noul Teolog când I se adresează spunându-I: „Vino bucuria mea, slava mea, desfătarea mea veşnică".

Dinamismul existenţei creştine este atât de intens încât se afirmă clar faptul că bucuria existenţei constă în a fi în Hristos: „Ar fi mai bine pentru mine să nu fiu deloc decât să fiu fără Hristos" (Fericitul Augustin).

Părintele Nicolae Steinhardt îşi afirma admiraţia într-una din predicile sale pentru Sfântul Serafim de Sarov, deoarece ştia să se bucure de viaţă.

El se adresa fiecăruia cu salutul: „Bucuria mea, Hristos, a Înviat!".

Din păcate şi în ziua de astăzi sunt oameni care cred că după moarte nu mai există nimic, fiind adepţii unui fatalism exacerbat.

Noi creştinii trebuie să înţelegem moartea în virtutea biruinţei asupra ei a lui Hristos.

Un ilustru mitropolit are o predică intitulată semnificativ: „Vrei să înţelegi ce e moartea? Înţelege întâi ce e viaţa!"

Nimic nu defineşte mai bine ortodoxia ca bucuria împărtăşirii de o existenţă fericită. Biserica ne aşteaptă pe toţi să-i deschidem uşa şi să intrăm în Împărăţia Bucuriei, şi Doamne, cât e de bine...

ŞTEFAN TOMA

Răspuns

(Urmare din pag. a 2-a)

ţei şi iertării păcatului celor vinovaţi prin spovedanie şi îndeplinirea epitimiei. „Rugăciunea când leapădă femeia" nu iartă şi păcatul, ci-i dă dreptul mamei să intre în biserică. Cu toate că păcatul se iartă prin spovedania făcută cu căinţă şi angajament de a nu fi repetat cât şi împlinirea epitimiei, este necesar „să ne însoţească şi părerea de rău toată viaţa". Denumeşte apoi mai multe fapte de caritate creştină, cu intenţia „de a fi o uşurare de păcatele săvârşite".

În concluzie repetă afirmaţia, că „practica botezării copiilor avortaţi cu voie sau fără de voie şi morţi nebotezaţi este o inovaţie liturgică neîngăduită de Biserică şi care nu trebuie practicată sau încurajată în nici un fel" (pag. 161).

Din cele expuse până aici — inclusiv parafrazarea studiului aceleiaşi teme de către Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula — Prodecanul Facultăţii de Teologie Bucureşti — rezultă evident că botezarea trupurilor morţilor este interzisă de doctrina Bisericii Ortodoxe.

Despre starea viitoare a acestor prunci morţi nebotezaţi, avortaţi, ori pierduţi, Sfântul Părinte Grigore Teologul scrie următoarele: „Aceştia nu vor fi slăviţi, nici pedepsiţi de dreptul Judecător, ca unii care, deşi n-au fost botezaţi, ei nu sunt răi, ci mai mult au suferit (ca victime), decât au făptuit din voinţa lor. Căci nu fiecare dintre cei nevrednici de pedeapsă, sunt vrednici deja de cinste, după cum nu fiecare din cei nevrednici de cinste, sunt vrednici deja de pedeapsă (Cuvântul 40 la Taina Sfântului Botez de Sf. Părinte Grigore Teologul).

De asemeni în lucrarea „Simbolica" a dogmaticistului Hr. Andruţos, la pag. 262 — în subsidiar — se afirmă: „Sfinţii Părinţi Teodoret, Atanasie cel Mare şi Sfântul Grigore Teologul, socotesc că pruncii morţi nebotezaţi, „nu vor fi osândiţi, dar nu vor fi nici slăviţi".

La aceeaşi pagină se arată că şi Patriarhul de Constantinopol împreună cu Sinodul său s-a pronunţat că, în adevăr, „copiii nebotezaţi nu vor fi osândiţi aşa cum, „drept şi în acord (este) cu învăţătura Părinţilor". „Apoi, a formulat mai clar cele privitoare la aceşti copii în felul următor: „copiii care mor nebotezaţi, cu toate că nu sunt osândiţi, întrucât sunt curaţi de păcatul cu voinţă, totuşi nu sunt vrednici de împărăţia cerească, deoarece n-au fost curăţiţi, prin baia dumnezeiască, de întinăciunea păcatului strămoşesc şi n-au dobândit renaşterea spirituală. Căci zice Scriptura, dacă nu se naşte cineva din apă şi din Duh, nu va intra în împărăţia cerurilor".

Învăţătura Sfântului Părinte Grigore Teologul cât şi a celorlalţi Sfinţi Părinţi citaţi că Dumnezeu nu osândeşte pruncii nebotezaţi, anulează toate argumentele invocate de pr. Victor Bobu în susţinerea articolului publicat de Telegraful Român, întrucât n-are temei dogmatic, canonic şi nici liturgic — cum rezultă din toate documentările expuse până aici.

Denia Canonului Mare — Luni sau Miercuri?

1. „Mărturisirea comună a învăţăturii apostolilor, trăirea plenară a vieţii de comuniune — koinonia, împărtăşirea din acelaşi Potir, rugăciuni pentru „unirea tuturor" (FAp. 2, 42) formează o simfonie în care se exprimă identitatea şi integritatea Bisericii".[1]

2. De aceea, „rugăciunea în Biserică îşi are obârşia în totalitatea Adevărului şi culminează în el... ea armonizează sufletul şi îl împinge spre o conversaţie directă şi intimă... ea cere, de asemenea, şi rugăciunea spontană, personală, prin care sufletul cântă şi vorbeşte liber cu Domnul său".[2] În acest fel, „cultul ortodox este o rugăciune a comunităţii credincioşilor, uniţi într-un cuget, în duhul păcii, al iubirii fraterne şi al solidarităţii sau comunităţii de credinţă ... şi îmbrăţişează în sfera ei toată lumea şi întreaga natură, asupra căreia vrea să reverse harul lui Dumnezeu".[3] Viaţa de neîncetată rugăciune (I Tes. 5, 17) a creştinilor devine astfel o comuniune deplină cu Dumnezeu şi unii cu alţii, şi o armonie cu întreaga creaţie, ceea ce se vădeşte în rânduiala sfintelor slujbe: cele şapte Laude se succed lin pentru a culmina în Sfânta Liturghie în fiecare zi, îmbinând ciclul pascal (Octoih, Triod sau Penticostar) cu cel lunar (Mineiele), după o „învăţătură de tipic" riguros şi clar exprimată.

3. Această frumuseţe transfiguratoare a rugăciunii ortodoxe sporeşte în anul acesta printr-o rânduială specifică: atât „învăţătura de tipic" pe care o aflăm în Triod (ed. a VIII-a, ed. IBMBOR, Bucureşti, 1986, p. 698—699) şi în Mineiul pe Martie (ed. a cincea, ed. IBMBOR, Bucureşti, 1977, p. 299—300, la punctul n), cât şi „Rânduiala citirii Psaltirii" (Psaltirea, ed. a şaptea, ed. IBMBOR, Bucureşti, 1990, p. 11—12) arată că „de se va întâmpla să cadă Praznicul Buneivestiri în Joia săptămânii a 5-a a Postului Mare, atunci slujba Canonului cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul se **mută mai înainte şi anume marţi în aceeaşi săptămână, adică slujba Canonului Mare se săvârşeşte ca denie luni seara spre marţi**" (ibid. p. 12).

4. Cum Bunavestire cade, în anul acesta, în joia Canonului, iată rânduiala slujbelor pe care ni le propune Biserica:

LUNI, 22 martie — seara: Denia Canonului Mare;

MIERCURI, 24 martie — dimineaţa: Utrenia, Ceasurile, Obednita, Vecernia prazniculuiBuneivestiri unită cu Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfinţite; seara: Pavecernita mare cu Litia praznicului[4];

JOI, 25 martie — dimineaţa: Utrenia, toată după Minei, cu doxologie mică; Vecernia zilei de 26 martie, unită cu Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur; seara: Pavecernita mică;

VINERI, 26 martie, Odovania — dimineaţa: Utrenia, Vecernia Sâmbetei Acatistului, unită cu Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfinţite; seara: Denia Acatistului Buneivestiri.

D.P., cântăreţ bisericesc

---

1. Pr. asist. Nicolae Moşoiu, **„Sobornicitatea deschisă" ca tipologie ecumenică...** în „Revista Teologică" Nr. 4/1997, p. 88.

2. Paul Evdokimov, **Rugăciunea în Biserica de Răsărit**, ed. Polirom, Iaşi, 1996, p. 39—41.

3. Pr. Prof. Dr. Ene Braniste, **Liturgica generală**, ed. IBMBOR, Bucureşti, 1985, p. 96—98.

4. Variantă: MIERCURI seara: Vecernia praznicului cu Litie, dacă nu s-a slujit de dimineaţă sau Priveghere, adică Pavecernita mare cu Litia, unită cu Utrenia praznicului, în care caz JOI se citesc Ceasurile sau Acatistul înaintea Vecerniei unite cu Sf. Liturghie. Să ne amintim că este singura dată când Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur, pentru bucuria Buneivestiri („Astăzi este începutul mântuirii noastre" — tropar), se slujeşte unită cu Vecernia!

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit ANTONIE, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- 7 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Nou, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură. Ierod. Nicon Sturza a fost hirotonit întru preot pe seama mânăstirii Jina, jud. Sibiu.
- 9 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.
- 10 MARTIE a.c. — P.S. Sa a vizitat canonic Mânăstirea Sf. Treime" Orlat, bisericile parohiale din Sângătin, prot. Sălişte, biserica Brata din Sălişte, precum şi biserica din Apoldul de Jos.
- 11 MARTIE a.c. — P.S. Sa s-a întâlnit la Braşov cu elevii şi profesorii Seminarului Teologic Ortodox din Braşov, analizând rezultatele la învăţătură şi purtare ale elevilor seminarişti. A vizitat şantierele de construcţii ale noilor biserici din Prejmer şi Braşov Triaj, precum şi biserica parohială din Vama Buzăului, prot. Braşov.
- 12 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrala din Sibiu.
  — Seara slujeşte Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 14 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Şura Mică, prot. Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de Sf. Cruce. P.C. Preot paroh Ilie Fleşer a fost hirotesit întru sachelar.
  — A cercetat biserica parohială d n Rusciori.
  — Seara ia parte la Vecernie în Catedrală.
- 15 MARTIE a.c. — P.S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
  — A săvârşit slujba înmormântării credincioasei Varvara Rotaru din Tălmăcel, rostind cuvânt de învăţătură.
- 18 MARTIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.
  — Seara slujeşte în sobor taina Sf. Maslu de obşte în biserica Sf. Arhangheli — Blumăna din Braşov, rostind un bogat cuvânt de învăţătură creştinească.
- 20 MARTIE a.c. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica schitului de maici din Sibiel, prot. Sălişte.
  — Seara slujeşte Vecernia arhierească în Catedrală.
- 21 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Înălţarea Domnului", cartierul Hipodrom-Sibiu (P.C. Pr. paroh Achim Băcilă), rostind cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a duminicii a IV-a din Post, precum şi slujba de sfinţire a două clopote la viitoarea biserică aflată în construcţie. P.C. pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, a rostit un cuvânt legat de istoricul şi semnificaţia clopotelor în tradiţia ortodoxă. În aceeaşi zi dimineaţa P.S. Sa a vizitat noua capelă din str. Constituţiei (Pr. paroh Ion Lupescu) şi biserica din Lazaret III (Pr. paroh Vasile Mihoc), în ambele locuri rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 23 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Pavecerniţa Mare în Catedrală, iar apoi a luat parte în Aula Facultăţii de Teologie la Conferinţa P.C. Pr. prof. Irimie Marga, cu tema: „Ispita falsei spiritualităţi" în cadrul „Zilelor spiritualităţii româneşti".
- 24 MARTIE a.c. — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.
  — Seara slujeşte în sobor Denia Canonului Celui Mare în Catedrală.
  — A primit vizita Exc. Sale Valerii Fiodorovici Keneaikin — ambasadorul Federaţiei Ruse la Bucureşti, aflat în vizită la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
- 25 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie arhierească în biserica „Buna Vestire" din Braşov (pr. parohi Mihai Manolache şi Adrian Boghici), cu prilejul zilei hramului, rostind cuvânt de învăţătură creştinească. La vremea potrivită tânărul teolog Suciu Sorin Daniel a fost hirotonit întru diacon. A cercetat canonic biserica „Sf. Ştefan" din parohia Feldioara, prot. Făgăraş.
  — Seara participă la Pavecerniţa Mare în Catedrală şi rosteşte un cuvânt duhovnicesc legat de praznicul Bunei-Vestiri încheind astfel „Zilele spiritualităţii româneşti", organizate de ASCOR Sibiu.
- 26 MARTIE a.c. — P.S. Sa a slujit Liturghia darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.
  — Seara slujeşte în sobor Denia Acatistului Maicii Domnului în Catedrală.
- 27 MARTIE a.c. — P.S. Sa a vizitat canonic biserica „Sf. Nicolae" din Hamba şi biserica „Sf. Arhangheli" din Şoala, jud. Sibiu.
  — Seara săvârşeşte Vecernia arhierească în Catedrală.
- 28 MARTIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Răşinari, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. diacon Suciu Sorin Daniel a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Şinca Nouă, prot. Făgăraş, iar teologul Potlogea Ioan întru diacon. A sfinţit un nou clopot pentru aceeaşi biserică.
  — A cercetat şi biserica „Sf. Ilie" din aceeaşi localitate, aflată în şantier de pictură.

Diacon AVRAM VASILE

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- 6 MARTIE 1999 — A primit pe dl. Dragoş Şeuleanu, secretar general al Radiodifuziunii Române şi pe d-na Carmen Dimitriu de la aceeaşi instituţie din Bucureşti.
  — A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, şi exarh al mânăstirilor.
- 9 Martie 1999 — A primit la Reşedinţa Mitropolitană o delegaţie alcătuită din dl. av. Dorin Suciu, decanul Baroului de avocaţi Sibiu, membru al Adunării Eparhiale, dl. Constantin Moraru, şi dl. ing. Carabulea Ioan, în legătură cu probleme patrimoniale şi administrativ-gospodăreşti.
  — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- 10 MARTIE 1999 — A primit pe dl. Ioan Ion Diaconu şi pe dl. Gheorghe Vlădescu, redactori la Societatea Română de Radiodifuziune, cărora le-a acordat un interviu pentru postul „Radio România Cultural" intitulat „Scriitori la microfon".
- 16 MARTIE 1999 — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- 17 MARTIE 1999 — A făcut o vizită la lucrările de construcţie şi şantierul bisericilor din cartierul „Strand" şi „Valea Aurie" din Sibiu.
- 25 MARTIE 1999 — A primit pe P.C. Arhim. Ioan Iovan de la Mânăstirea Recea, judeţ Mureş şi pe P.C. Prof. dr. Ilie Moldovan.
- 28 MARTIE 1999 — A primit pe Ierod. Nichifor Stancu, în legătură cu încetarea activităţii la Arhiepiscopia Sibiului.
- 30 MARTIE 1999 — A primit pe P.C. pr. Luca Dănilă, protopopul Sibiului, şi pe Arhid. Dumitru Luca, de la Parohia Sibiu — Calea Poplăcii.
- 31 MARTIE 1999 — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe pr. prof. dr. Nicolae Dura, parohul bisericii ortodoxe de la Viena aflat în trecere prin Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

Sfântul Ioan Scărarul — „Podoaba cea frumoasă a lumii"

Este un lucru evident pentru toţi că existenţa umană din toate timpurile şi-a desfăşurat cursul ei, marcată fiind de anumite modele existenţiale bune sau mai puţin bune.

Pentru creştinii de pretutindeni modelul suprem de vieţuire îl constituie Hristos. Existenţa creştinilor care L-au urmat pe Hristos cu tot dinamismul fiinţei lor, a dus la apariţia şi a altor modele existenţiale, a sfinţilor, ca cei prin care este străveziu Hristos.

Un astfel de model pilduitor ni-l aduce Biserica ca un exemplu în această duminică, a IV-a a Postului Mare, ca prin învăţăturile sale, prin exemplul vieţii sale să înaintăm pe scara desăvârşirii creştine spre zorii Învierii.

Sfântul Ioan Scărarul, numit într-o stihiră din Triod „pe pământ înger şi în ceruri om al lui Dumnezeu", s-a născut în anul 525 în vremea Împăratului Iustinian, de origine fiind palestinian. I se mai spune şi Sfântul Ioan Climax sau Scolasticul, deoarece avea o temeinică pregătire intelectuală. La vârsta de 16 ani, în timpul stareţului Martirie, intră în Mânăstirea Sfânta Ecaterina de pe Muntele Sinai, ajungând ca la numai 20 de ani să fie considerat părintele întregii obşti. După ce petrece 40 de ani ca anahoret, acceptă egumenia mânăstirii din ascultare.

El a fost sfătuitorul inspirat de Dumnezeu al vremii sale, care îi îndemna pe toţi cei care-l căutau, deopotrivă monahi şi mireni spunând: „iubiţi pe Dumnezeu şi veţi afla har veşnic". Nu-i respingea pe cei care veneau la el, din motive de „ascеză", bine ştiind că a privi fără să iubeşti înseamnă a privi în întuneric.

El a rămas în conştiinţa posterităţii prin lucrarea sa, intitulată „Scara raiului", în care ilustrează ascensiunea spirituală a omului spre Dumnezeu prin cele 30 de trepte.

Tema scării a existat înainte de Sfântul Ioan Scărarul: mucenicia era văzută ca urcarea unei scări ce duce de la pământ spre cer, Sfânta Perpetua înaintea martiriului ei chiar a avut viziunea „scării", apoi Maica Domnului era numită de cântări „scară cerească", Părinţii capadocieni de asemenea au utilizat această temă a scării, ea nefiind străină nici de textul Sfintei Scripturi.

Această lucrare nu-i priveşte numai pe monahi, ci întreaga existenţă creştină aflată în avântul ei spre desăvârşire. Sfântul Ioan Gură de Aur ne atrage atenţia că atât mirenii, cât şi monahii, avem de atins aceleaşi ţinte.

Lăsând posterităţii această lucrare, Sfântul Ioan Scărarul ne dovedeşte a fi ştiut faptul că monahismul adevărat are ca scop nu numai „să se unească cu Sfânta Treime, dar să şi o exprime" (Sfântul Maxim Mărturisitorul), dându-ne astfel posibilitatea de-a fi contemporani cu sfaturile sale.

Putem vorbi de o teologie a Scării. Ea are în vedere cunoaşterea lui Dumnezeu, se vorbeşte despre primirea luminii dumnezeieşti, despre teologia apofatică — faptul că cunoaşterea lui Dumnezeu stă în afara limitelor raţionalului.

Pentru profesorul Ioan Gh. Savin, Sfântul Ioan Scărarul este pentru teologia ascetică, ceea ce este Sfântul Dionisie Pseudo-Areopagitul pentru teologia mistică.

John Meyendorff remarca faptul că potrivit operei sale, creştinul este chemat să concretizeze în sine realitatea obiectivă a lui Hristos cel transfigurat.

La români „Scara" a circulat de timpuriu ca manuscris, fiind ulterior tipărită. Mitropolitul Varlaam o traduce în prima jumătate a secolului al XVII-lea, o ediţie îmbunătăţită scoate şi Mitropolitul Veniamin Costache în 1814. O traducere mai recentă este aceea a Părintelui Dumitru Stăniloae (Filocalia vol. IX), precum şi a I.P.S. Mitropolit Nicolae Corneanu (publicată în 1994).

Pentru Mitropolitul Banatului, Scara rezumă întreaga spiritualitate patristică de până atunci, şi nu numai că o rezumă, ci o şi sistematizează, ba mai mult, o pune sub semnul unui simbol foarte sugestiv, acela al „scării".

E un lucru extraordinar faptul că imaginea scării a pătruns extrem de adânc în cultura română — Constantin Brâncuşi a sculptat „Coloana infinitului" în 30 de trepte, inspirat fiind de lucrarea Sfântului Ioan Scărarul.

Pentru noi, cei care am străbătut calea Postului Mare, şi ne aflăm în lumina Învierii, amintirea acestui atlet al lui Hristos este menită să ne susţină intensitatea urcuşului duhovnicesc.

Poate că dacă Sfântului Ioan Scărarul i s-ar cere o povaţă pentru oamenii zilelor noastre, aceasta ar fi îndemnul spre comuniune frăţească şi eradicarea individualismului maladiv, el însuşi spunând că „ceea ce poate face omul singur e păcatul, binele neputând fi făcut decât cu ajutorul lui Dumnezeu", iar acolo unde sunt doi sau trei în numele Său e şi El prezent.

Necesitatea ca lumea să fie mai bună, mai înţelegătoare, mai luminată îşi găseşte trepte corespunzătoare în sfaturile Sfântului Ioan Scărarul.

ŞTEFAN TOMA,
Student teolog, an III,
Teologie Pastorală

Experienţe biotehnologice pe embrion

Comitetul Naţional de Bioetică Francez redeschide o mai veche polemică privind posibilitatea efectuării de experienţe asupra embrionului uman, în primele zile ale existenţei.

„În Marea Britanie, astfel de experienţe sunt permise, cu respectarea strictă a unor reguli, între care şi aceea care interzice în termenii cei mai categorici o ulterioară implantare a acestor embrioni. În Franţa şi Italia, experienţele pe embrioni umani sunt cu desăvârşire interzise.

Dar iată că, de curând, un număr de cercetători francezi redeschide discuţia, solicitând permisiunea de a efectua teste biotehnologice asupra acestei „materii vii", cum s-au exprimat ei, asupra acestui mănunchi de celule umane.

Dacă părinţii unui embrion congelat, sortit deja distrugerii, doresc să-l doneze laboratorului de cercetare, care va respecta anumite reguli prestabilite de autorităţile sanitare, cercetătorii ar trebui să se bucure de o astfel de libertate — s-a exprimat Academia de Medicină Franceză. Şi a adăugat că cercetarea asupra embrionului n-ar trebui să fie o concesie, ci o datorie şi o necesitate pentru progresul medicinei. La rândul lor, biologii au căutat să explice importanţa extraordinară a acestor celule diferenţiate, din care vor rezulta ţesuturi diverse (muşchi, tegumente, ficat, sânge etc.). Ar fi vorba, deci, nu doar de perfecţionarea tehnicilor de fecundaţie in vitro, ci şi de dobândirea de noi cunoştinţe necesare în lupta împotriva unor boli ale dezvoltării (ex., cancerul), ca şi de extinderea posibilităţilor de transplant de organe.

Desigur, Biserica Catolică a ripostat vehement, reducând orice drept de apel în această privinţă. Credem că legalizarea unor experienţe despre care presupunem că se fac de la de mult timp, ar reprezenta o amenințare gravă la adresa vieţii. Teste de inginerie genetică ar putea scăpa de sub control (deci, utilizate în scopuri eugenetice) sau ar putea avea efecte neaşteptate (precum accidentele genetice: monştri sau mutaţii genice care să creeze rezistenţa unor agenţi patogeni la tratamentele actuale). Şi, nu în ultimul rând, putem adăuga aici toate riscurile pe care le comportă tehnicile de hibridare şi de clonare.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ Inna Cristea traduce din rusă, cartea lui Nikolai Berdiaev *„Cunoaşterea de sine"*. Exerciţiu de autobiografie filozofică, „Humanitas", Bucureşti, 1998, 494 pag.

Nikolai Berdiaev s-a născut în 1874 la Kiev, dintr-o familie aparţinând aristocraţiei militare. Este recunoscut ca unul dintre marii gânditori ruşi preocupaţi de filozofia spiritului. A predat filozofia şi istoria la Universitatea din Moscova. În 1920 a fost arestat de serviciile sovietice de securitate, iar în 1922 exilat din motive ideologice, cu alţi 25 de intelectuali. A trăit în Germania, până în 1924, apoi în Franţa, până în 1948, când moare.

Găsim la început Nota traducătorului, apoi Cuvântul înainte de A.V. Vadimov: *Dincolo de fruntariile cunoaşterii de sine*, Prefaţă, scris la Clamart şi Pilat — plage în 1940.

«„Cea mai patetică operă a lui Berdiaev" — cum o numeşte Ion Ianoşi — consemnează, spre deosebire de scrierile memorialistice obişnuite, numai acele fapte din viaţa autorului care au contribuit la formarea concepţiei sale filozofice.

„Mă interesează nu atât caracterizarea mediului, cât caracterizarea reacţiilor mele la mediu", spune Berdiaev. Aceste reacţii reflectă dinamica spirituală suferită de autor, analiza lor echivalând cu o autocunoaştere.

Scrierile despre Berdiaev ale celor care l-au cunoscut — Zaiţev, Stavrov, Fedotov şi alţii — întregesc portretul marelui filozof creştin.»

Avem de-a face cu o carte de introducere în filozofia lui Berdiaev care poate interesa pe oricine.

O recomandăm şi noi spre lectură, deoarece deschide drumurile spre cunoaşterea de sine.

* * *

❁ H.-R. Patapievici publică lucrarea *Politice*, cu ilustraţii de Dan Perjovschi, „Humanitas", Bucureşti, 301 pag.

H.-R. Patapievici s-a născut în 1957 în Bucureşti, fiind, rând pe rând, absolvent al Facultăţii de Fizică, secţia „Optică, spectroscopie, laseri, plasmă" (1982), cercetător ştiinţific (1985), asistent universitar, iar din 1994 director de studii la Institutul de Studii Germane. Este Doctor în filozofie (1990), cu o cercetare privind imaginarul filozofic al fizicii.

«„Politice" reprezintă istoria îndârjirii de a refuza fatalitatea eşecului. În 22 decembrie 1989, nu ne venea să credem că am scăpat de Ceauşescu. În 12 ianuarie 1990, nu ne venea să credem că spectrul comunismului a dispărut. În 29 ianuarie 1990, nu ne venea să credem că noua putere vrea să ne conducă cu aceleaşi metode cu care comuniştii bolşevizaseră ţara după 1945. Începând cu mineriadele şi sfârşind cu simbolica instigare la linşarea Opoziţiei din 1 decembrie 1990, tot anul 1990 nu a reprezentat parcă decât derularea rapidă a perioadei 1945—1947.»

„Politice" încearcă să ofere radiografia acestei perioade. În acelaşi timp, sugerează că ieşirea noastră din epoca deplinei culpabilităţi este posibilă numai prin respingerea ideii de Stat atotputernic şi prin recentrarea comunităţii noastre pe ideea de libertate şi de valoare a individualităţii.» (H.-R. Patapievici).

Aş vrea să adaug însă ceva foarte interesant; cineva m-a întrebat: aţi auzit, aţi citit ceva dintr-un scriitor obscur şi prezumţios, cu ifose de mentor şi de dictator cultural?

I-am răspuns: da, am auzit, l-am citit şi mă bucur că a făcut un stagiu de „îmbunătăţire" în Germania. De acolo se pot învăţa multe cu privire la metodă, rigurozitate, severitate şi autocontrol. Mă bucur că l-a cunoscut pe duhovnicul meu, Părintele Paisie de la Mânăstirea Sihăstria, pe care eu îl cunosc din 1950, dar acum îşi doarme liniştit somnul veghind asupra Mânăstirii Sihăstria. Poate că Dl. Patapievici nu va rămâne mereu secretos în legătură cu relaţia sa cu Părintele Paisie.

Secretul trebuia ţinut numai de P.C. Ieroschimonah Paisie, duhovnicul, nu şi de penitentul Patapievici. Şi dacă l-a priceput cât de cât pe părintele Paisie, ar trebui ca în scrierile sale să picure — fizician fiind, şi câte un proton de iubire, chiar dacă ochelarii săi fumurii îl fac să vadă lumea culturală aşa cum este: cel mai adesea întunecoasă. E greu să construieşti ceva iritând pe toată lumea. Domnia Sa nu se poate să nu ştie câte ceva despre „dreapta socoteală" filocalică.

Toţi suntem şi avem motive să fim revoltaţi. Dar Iisus nu s-a preocupat de elitiştii cărturari şi farisei, ci de Zahei şi Marii Magdalene.

Sunt convins că Dl. Patapievici mi-ar putea demonstra tot ce am scris aici. E informat şi inteligent. Nu m-aş încumeta să polemizez cu Domnia Sa. Poate avea contraargumente pentru orice. Dacă ar avea şi puţină bunătate! Dar ce să caute bunătatea în cultură, în logică şi, la nevoie, şi în sofisme?

Dezinvoltura şi amabilitatea sa polemică mă copleşeşte şi mă umple de admiraţie.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
1999

VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ!

Ziua Învierii — ziua mântuirii*

Cu ajutorul atotmilostivului Dumnezeu ne-am învrednicit şi în acest an să sărbătorim iarăşi ziua cea mare şi sfântă a Învierii Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Cu adevărat mare şi sfântă şi mult prăznuită este această zi a Paştilor în care Mântuitorul înviind din morţi „cu moartea pe moarte călcând" a pecetluit şi a întărit cu fapta adevărul despre menirea Sa în lume şi despre fiinţa şi lucrarea Sa cea mântuitoare.

Cu inimile pline de o bucurie negrăită, cu sufletele cuprinse de pacea cea de sus, „care covârşeşte toată mintea" (Filipeni 4, 7), prăznuim an după an „Paştile cele sfinţite, Paştile cele mari, Paştile credincioşilor", cum glăsuim atât de frumos în cântarea bisericească, şi în acelaşi timp ne împărtăşim din apa cea vie a credinţei noastre ortodoxe, căci ne împărtăşim „nu din piatră stearpă făcătoare de minuni, ci din izvorul nestricăciunii, din Hristos Cel ce a izvorât din mormânt".

Prăznuind cu bucurie şi cu adâncă evlavie minunea Învierii Domnului, petrecută acum aproape 2000 de ani, ne reînnoim de fiecare dată credinţa noastră în Cel ce s-a făcut om pentru mântuirea noastră şi care prin Învierea Sa ne-a dăruit nouă „viaţă veşnică şi mare milă" şi în acelaşi timp ne adăpăm din izvorul cel pururea curgător de daruri al tezaurului nesecat al Sfintei noastre credinţe ortodoxe.

Din aceste simţăminte înnoindu-ne şi Noi dragostea şi bucuria, ca păstor sufletesc al Dvs., vă chem prin acest cuvânt de învăţătură: „Să lăudăm Învierea lui Hristos şi să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unul-a Celui fără de păcat", să ne adunăm în jurul aceluiaşi sfânt altar, în această noapte sfântă, ca să ne hrănim cu „pâinea vieţii" şi „curăţindu-ne simţurile" să trăim ca fii ai Învierii, ai păcii şi ai bunei învoiri între oameni.

Am retrăit cu toţii în cursul Săptămânii Patimilor toată drama petrecută acum aproape 2000 de ani în Ierusalim şi anume prinderea, judecarea, batjocorirea şi moartea pe Cruce a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Dar toate acestea, patimile, moartea şi Învierea au fost înscrise în destinul pământesc al lui Iisus din clipa în care Tatăl L-a trimis în lume pentru a ne răscumpăra luând asupra Sa păcatele noastre.

Acestea toate au fost descoperite de către Duhul Sfânt „cel ce a grăit prin prooroci" bărbaţilor sfinţi ai Vechiului Testament şi care au şi scris despre cele ce aveau să se întâmple.

Astfel, proorocul Isaia, cu sute de ani înainte de Hristos, îl descrie pe Acesta în timpul patimilor Sale, când: „Dispreţuit era şi cel din urmă dintre oameni, om al durerilor şi cunoscător al suferinţei, unul înaintea căruia să-ţi acoperi faţa; dispreţuit era şi nebăgat în seamă... Dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre şi zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat" (Isaia 53, 3—5).

Proorocul Zaharia profeţeşte intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim, zicând: „Veseleşte-te fiică a Ierusalimului, că iată Împăratul tău vine la tine drept şi biruitor, smerit şi călare pe asin, pe mânzul asinei" (Zaharia 9, 9), şi tot el vorbeşte despre vinderea Lui pe 30 de arginţi: „Aruncă-l olarului preţul acela scump cu care Eu am fost preţuit de ei. Şi am luat cei 30 de arginţi şi i-am aruncat în vistieria Templului" (Zaharia 11, 13).

Psalmistul şi proorocul David, cu o mie de ani înainte, anunţă Învierea lui Hristos atunci când zice: „Căci nu vei lăsa sufletul Meu în iad, nici nu vei da pe cel cuvios al tău să vadă stricăciunea" (Ps. 15, 10), pentru ca tot el, David, să exclame plin de bucurie cuvintele pe care le rostim până astăzi la slujba Învierii: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui" (Ps. 67, 1). De fapt, după Înviere, sfinţii apostoli îşi vor aduce aminte de aceste proorociri ale lui David şi îl vor cita ca temei al Învierii Domnului, zicând: „Mai înainte văzând (David), a vorbit despre Învierea lui Hristos" (Fapte 2, 31).

Proorocul Avacum, tot cu sute de ani înainte de Hristos, le spunea celor din viitor că se va petrece în vremea lor „un lucru pe care voi nu l-aţi crede dacă l-ar povesti cineva" (Avacum 1, 5), lucru în care Sf. Ap. Pavel nu vede altceva decât minunea Învierii Domnului.

Mântuitorul Hristos Însuşi a proorocit despre Sine anunţând patimile, moartea şi Învierea Sa şi toate cele ce avea să se întâmple pentru a se împlini toată dreptatea.

El le descoperă ucenicilor Săi că „Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor, şi-L vor omorî, dar a treia zi va învia" (Matei 17, 22—23), şi că „Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor şi cărturarilor şi-L vor osândi la moarte; şi-L vor da în mâna păgânilor ca să-L batjocorească şi să-L răstignească, dar a treia zi va învia" (Matei 20, 18—19).

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul cel Înviat

† ANTONIE
ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT

* Pastorală la Ziua Învierii Domnului 1999

Hristos a înviat!

După o perioadă de 40 de zile de post şi rugăciune, vreme în care ne-am curăţit simţirile şi ne-am pregătit sufletul ca să-L întâmpinăm pe Hristos cu bucurie şi să primim lumina Învierii Lui în inimile noastre, prăznuim şi în acest an de graţie Ziua Cea Mare şi Sfântă a Învierii Domnului.

Ne-a învrednicit *„Părintele luminilor"* **(Iacob 1, 17) să ajungem şi în acest an de sfârşit de mileniu să prăznuim** *„Paştile lui Dumnezeu cele mântuitoare", „Paştile cele mari şi sfinte"* **şi să cântăm împreună cu Biserica imnul de biruinţă:** *„Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".*

Ne-am adunat în această sfântă *„noapte de mântuire"* **a Paştilor în jurul sfântului altar pentru a aduce prinosul nostru de preaslăvire lui Hristos cel făcut om pentru noi, lui Hristos cel răstignit şi înviat, şi primind în sufletele noastre** *„Lumina cea lină"* **a Învierii să ne împărtăşim** *„mai cu adevărat"* **de Trupul şi Sângele Preacurat al Mântuitorului ca astfel viaţă să avem întru noi şi** *„încă din belşug"* **(Ioan 10, 10).**

După ce am trăit împreună cu Domnul toată drama Patimilor, după ce L-am văzut prins şi bătut, batjocorit, răstignit şi îngropat, în această sfântă noapte a Învierii ne bucurăm împreună cu îngerii şi cu întreg cerul şi pământul de vestea cea mare a minunii ce s-a întâmplat şi anume aceea că: *„Hristos a înviat".*

Ne cheamă Biserica în aceste sfinte zile de praznic al Paştilor *„să ne curăţim simţirile"* **ca să ne putem închina** *„Sfintei Învieri lui Hristos"* **şi să-L preamărim pe Cel ce este cu adevărat** *„începătură (a Învierii) celor adormiţi"* **(I Cor. 15, 20), pe Cel care prin moartea Sa a zdrobit puterea morţii dăruind tuturor viaţa cea fără de sfârşit.**

Ne întâmpină şi pe noi Biserica în aceste zile măreţe de prăznuire cu salutul creştinesc şi strămoşesc *„Hristos a înviat"* **şi ne îndeamnă şi pe noi să transmitem** *„până la marginea pământului"* **(Fapte 1, 8) această veste a Învierii care a devenit adevărul şi mărturisirea de căpătâi ce stă la baza credinţei noastre creştine.**

Ziua de Paşti este cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii, ea este *„ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa"*, **cum grăieşte psalmistul şi proorocul David (Ps. 117, 24). Aceasta pentru faptul că minunea Învierii covârşeşte toate celelalte minuni săvârşite de Mântuitorul Hristos, precum lumina soarelui covârşeşte lumina stelelor care luminează pe bolta cerului.**

Minunea Învierii este asemenea unui munte înalt de pe vârful căruia se vede, se înţelege şi se luminează toată viaţa noastră de aici de pe pământ şi de dincolo de mormânt. Ea este asemenea unui far călăuzitor, aşezat la hotarul dintre două lumi: cea de aici şi cea viitoare. În lumina Învierii lui Hristos înţelegem mai bine rostul nostru pe acest pământ, valoarea vieţii pe care am primit-o de la Dumnezeu, ca şi a îndatoririlor pe care le avem în societate.

Hristos cel Înviat este Cel care guvernează lumea şi care ne conduce paşii vieţii noastre spre zările Împărăţiei Cerurilor.

Prin viaţa noastră închinată Lui şi prin împlinirea poruncilor Sale care sunt *„viaţă veşnică"* **(Ioan 12, 50), noi străbatem împreună cu El întreg itinerarul vieţii Sale: ne naştem la viaţa cea nouă prin Sf. Botez, creştem întru El până la** *„statura bărbatului desăvârşit"* **(Efes. 4, 13), pătimim cu El şi înviem împreună cu El şi împărăţim şi noi de-a dreapta Tatălui.**

De aceea cântăm în aceste zile sfinte: *„Ieri m-am îngropat împreună cu Tine Hristoase, astăzi mă scol împreună cu Tine înviind Tu, Însuţi mă preamăreşte Mântuitorule întru Împărăţia Ta"* **(Canonul Paştilor).**

Să petrecem cu folos sufletesc, cu bucurie şi cu dragoste acest mare praznic al Sf. Paşti căutând să fim mai buni, mai iertători, mai generoşi şi mai drepţi. Să ne înmulţim în aceste zile rugăciunea în biserică şi la casele noastre, să căutăm să fim alături de cei aflaţi în necazuri şi suferinţe, şi să le facem cunoscut faptul că *„Hristos a Înviat"*. **Să trăim cu adevărat ca** *„fii ai Învierii"*, **mărturisind cu viaţa şi cu faptele noastre cele bune că suntem următori ai lui Hristos şi că într-adevăr credem în minunea petrecută acum 2000 de ani în Ierusalim.**

Să rugăm pe Hristos cel Înviat să dăruiască pace în ţara noastră şi în toată lumea, să ne binecuvânteze viaţa, familiile şi ostenelile noastre, iar noi împreună cu toţi fiii Bisericii să cântăm vreme de 40 de zile cântarea de biruinţă: *„Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte, viaţă dăruindu-le".*

Tuturor cititorilor „Telegrafului Român" un călduros salut pascal „HRISTOS A ÎNVIAT" şi urarea de a petrece Sf. Paşti cu pace, bucurie, sănătate şi cu binecuvântare.

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Învierea lui Hristos, pacea şi viaţa lumii

APELUL Bisericii Ortodoxe Române pentru încetarea războiului din Iugoslavia

Creştinătatea se află în ajunul Săptămânii Patimilor şi al Învierii Mântuitorului Hristos şi este absolut necesar să înceteze glasul armelor din Iugoslavia. Continuarea vărsării de sânge, mai ales în timpul când se actualizează jertfa de pe Cruce pentru desfiinţarea tragediei morţii, de felul celei ce se revarsă nemilos asupra Iugoslaviei, va constitui o pată neagră asupra întregii umanităţi, cu consecinţe nefaste pentru existenţa ulterioară a acesteia.

Trăind cu toată intensitatea tragedia războiului din Iugoslavia, naţiunea română, ca şi creştinătatea în ansamblul ei, nu poate să se împărtăşească deplin de bucuria Învierii. Oameni nevinovaţi sunt ucişi fără milă, iar populaţii întregi iau drumul pribegiei.

În numele sfânt al vieţii şi al păcii, al respectării drepturilor omului şi al suveranităţii naţiunilor, cerem cu stăruinţă părţilor implicate să oprească războiul din Iugoslavia. Această chemare a Bisericii noastre se alătură strigătelor de durere exprimate în întreaga lume, pentru a se pune capăt războiului şi a se reveni la masa dialogului în vederea rezolvării crizei din Kosovo.

Să nu lăsăm ca sărbătoarea biruinţei lui Hristos asupra morţii să fie întinată de furia războiului aducător de moarte! Sfintele Paşti să se transforme în timp binecuvântat, care să ofere posibilitatea revenirii la dialog, singura formă prin care locuitorii din Kosovo pot să ajungă la o convieţuire paşnică!

Să rugăm pe Hristos cel înviat să aducă pace în locul războiului, înţelegere în locul vrajbei şi iubire în locul urii!

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

„Nu te tângui... văzându-mă în groapă..."

Întotdeauna prin axion se aduce laudă Născătoarei de Dumnezeu, fapt constatabil prin conţinutul lingvistic, cu caracter teologic şi expresivitatea muzicală degajată de fiecare axion praznical în parte. Există însă zile specifice, inedite într-un an bisericesc prin tipicul slujbelor, care au axion special. Dintre ele am putea aminti Joia şi Sâmbăta Mare (Patimilor), zile în care se săvârşeşte Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

În cele ce urmează voi recurge la o analiză interdisciplinară a „Axionului din Sâmbăta Mare" (vezi: „Cântările Sfintei Liturghii şi alte căutări bisericeşti", Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1992, pag. 174—175). Lucrarea muzicală în cauză îl are ca autor principal pe compozitorul şi protopsaltul Anton Pann, clasic al psaltichiei româneşti din sec. al XIX-lea. Prelucrarea acestei opere a genului psaltic românesc a fost făcută de către Ion Popescu-Pasărea, reprezentant de marcă al muzicii psaltice de la sfârşitul sec. al XIX-lea şi începutul sec. al XX-lea.

Această veritabilă compoziţie în cromaticul glas VI, cu cadenţele perfecte pe re şi la, iar imperfecte pe sol, do şi si, se caracterizează printr-o revărsare de melodicitate, concretizată printr-o densitate melismatică, marcată de prezenţa inconfundabilă şi indispensabilă a apogiaturilor creându-se un adevărat „Tabor" muzical, în care protopsaltul şi credincioşul se unesc şi „într-un cuget şi cu o inimă" îi aduc doxologie Celui înviat. Voi da curs cuvintelor axionului: „Nu te tângui pentru Mine Maică, văzându-

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prep. univ. drd. MIHAI BRIE

Transfigurarea întregii firi, prin învierea lui Hristos

Cu conştiinţa vie de a fi păstrat în stare de puritate învăţătura lui Hristos, Biserica ortodoxă a transmis acest tezaur neştirbit de-a lungul veacurilor, până astăzi. În esenţă, aceasta este mândria şi specificitatea Bisericii noastre, reliefată prin trăirea în spiritul Sf. Tradiţii, cu puterea ei de viaţă. În consens cu Sf. Scriptură, Biserica ortodoxă este continuu activă şi creatoare, prin puterea şi înrâurirea Sf. Duh, în deplină conglăsuire cu întreaga obşte drept credincioasă (Savin I. Gh., Ce este ortodoxia? în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 30—32).

O altă trăsătură caracteristică Ortodoxiei îl constituie elementul transfigurării, care este stilul specific de viaţă şi de simţire, revărsat în lume. Supremul act al revărsării de dar divin a avut loc prin Învierea din morţi a Domnului Hristos; întreaga făptură a fost eliberată şi transfigurată, fapt considerat ca a doua creaţie a lumii. Prin învierea din morţi s-a reparat ofensa adusă Divinităţii de păcatul strămoşesc. „Aşa a iubit Dumnezeu lumea încât pe Unul Născut Fiul său l-a dat pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16), (Savin I. Gh., op. cit., p. 40—41).

În ziua Învierii, psalmodiind la utrenie, Biserica se adresează popoarelor, grăindu-le: „să ne luminăm... că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi..." Dar nu numai făptura umană, ci întreaga natură — cea văzută împreună cu cea nevăzută — este chemată să se bucure şi să slăvească învierea lui Hristos, căci „acum toate de lumină s-au umplut, şi cerul şi pământul". După cum glăsuieşte Biserica: „Pogorâtu-te-ai în cele de dedesubt ale pământului şi ai sfărâmat veşnicele încuietori care ţineau pe cei legaţi, Hristoase, şi a treia zi ca şi Iona din chit ai înviat din groapă".

Învierea din morţi a fost proorocită de regele psalmist David, cu mai mult de un mileniu înainte, după cum a zis: „... căci nu vei lăsa sufletul meu în împărăţia morţii, nici nu vei îngădui ca Sfântul tău să vadă putreziciunea" (Psalm 16, 10). Iisus însuşi a prezis, în repetate rânduri, patimile, moartea şi învierea sa din morţi, a treia zi. După cum zice cântarea bisericească, „Înviind Iisus din mormânt, precum a zis mai înainte, ne-a dăruit nouă viaţă veşnică şi mare milă... căci Lumina cea fără de ani, din mormânt, trupeşte, tuturor a strălucit" (la Catavasiile Paştilor).

Ziua Învierii, Paştile Domnului, este numită şi sfânta zi, una a sâmbetelor, praznicelor praznic, sărbătoare a sărbătorilor, împărătească şi doamnă. Prin superlative substanţiale specifice, este slăvită ziua cea vestită a învierii. La acest luminat praznic, Biserica invită pe binevestitoarele femei mironosiţe, să i se adreseze Sionului (înălţimea pe care este clădit Ierusalimul) cu „bunele vestiri de bucurie ale învierii lui Hristos". Ierusalimul — pe care Iisus l-a avertizat de atâtea ori — este îndemnat acum să se veselească şi să se bucure „văzând pe Împăratul Hristos ca un mire, din mormânt ieşind" (la Hvalite). De fapt, cu cuvintele irmosului, se adresează insistent noului Ierusalim, zicând: „luminează-te, luminează-te... că a Domnului mărire peste tine a strălucit". Totodată Biserica a ţinut să aducă o caldă bucurie în inima cea străpunsă de sabie, a mamei sale, a Prea Sfintei Fecioare, grăind: „iar tu Curată, de Dumnezeu Născătoare, veseleşte-te întru învierea celui născut al tău" (Irmos).

Transfigurarea întregii firi, prin învierea lui Hristos, este evidenţiată şi prin succesiunea de epitete sublime, adresate Paştilor Domnului: Paştile cele mari, Paştile nouă şi sfinte, Paştile cele de taină, Paştile prea cinstite, Paştile cele fără prihană, Paştile ce ne-au deschis nouă uşile raiului, Paştile nestricăciunii, Paştile care sfinţesc pe toţi credincioşii, lumii spre mântuire.

Concludent exprimă condacul Învierii aportul jertfei de bună voie a lui Iisus, în iconomia mântuirii neamului omenesc: „De te-ai şi pogorât în mormânt, cela ce eşti fără de moarte, dar puterea iadului ai sfărâmat şi ai înviat ca un biruitor, Hristoase Dumnezeule, zicând femeilor mironosiţe: bucuraţi-vă şi apostolilor tăi pace dăruindu-le, cela ce dai celor căzuţi învierea".

Minunea învierii din morţi a lui Iisus este cea mai mare şi mai covârşitoare dintre toate minunile săvârşite de Mântuitorul. Ea constituie, dovada suficientă şi de nebiruit a Dumnezeirii lui Hristos, precum şi piatra de temelie a creştinismului. Totodată însă învierea din mormânt a lui Hristos este cea mai contestată dintre toate minunile Mântuitorului. „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră. Sunteţi şi acum în păcatele voastre; şi atunci pierduţi sunt şi cei ce au adormit în Hristos. Iar dacă nădejdea noastră în Hristos este numai pentru viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toţi oamenii" (I Cor. 15, 17—20). Dacă Dumnezeu-Omul n-ar fi înviat din mormânt, atunci moartea lui n-ar fi avut nici însemnătatea şi nici puterea mântuitoare, spre a-l împăca pe om cu Dumnezeu (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 184).

Apostolul Pavel, chemat să poarte numele lui Iisus înaintea neamurilor, n-a cunoscut pe Iisus în trup. Lui însă i s-a revelat Iisus cel înviat din mormânt, ca însuşi Fiul lui Dumnezeu şi pe acesta l-a propovăduit în mod neînfricat. Despre Iisus, le-a mărturisit el Corintenilor: „Să ştiţi, ceea ce am primit şi eu, că Hristos a murit pentru păcatele noastre, potrivit Scripturilor şi că s-a îngropat şi a înviat a treia zi, potrivit Scripturilor şi s-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece. În urmă s-a arătat deodată la peste cinci sute de fraţi, dintre care cei mai mulţi trăiesc până astăzi, dar câţiva au murit. După aceea s-a arătat lui Iacob, apoi tuturor apostolilor, iar la urma tuturor, ca născutului fără vreme, mi s-a arătat şi mie, căci dintre apostoli eu sunt cel mai mic" (I Cor. 15, 3—9). Cu convingere, afirmă acelaşi apostol Pavel — mai departe — zicând: „Acum însă Hristos a înviat, fiind pârga (începutul) învierii celor adormiţi. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om şi învierea morţilor. Şi precum întru Adam toţi mor, aşa şi întru Hristos toţi vor învia" (I Cor. 15, 20—22). Mulţumită lui Dumnezeu, celui ce ne dă nouă biruinţă prin Hristos cel înviat din mormânt, „moartea a fost înghiţită de biruinţă". Cu temei a întrebat apoi ap. Pavel: „Moarte, unde îţi este biruinţa ta? Moarte, unde îţi este boldul tău? Iadule, unde este biruinţa ta?" (I Cor. 15, 54—55).

Întru Iisus cel înviat din mormânt, se adeveresc cuvintele profetului care a spus despre Domnul Savaot că prin Mesia, „va nimici moartea pe vecie! şi va şterge toate lacrimile de pe toate feţele..." (Isaia 25, 8). Şi iarăşi: „Morţii vor trăi şi trupurile lor vor învia. Deşteptaţi-vă voi cei ce sălăşluiţi în pulbere... Pământul va naşte din nou pe cei adormiţi" (Isaia 26, 19).

Prin coborârea la iad şi prin învierea sa, Hristos şi-a vădit demnitatea sa împărătească, surpând puterea diavolului şi a morţii. „Hristos a suferit odată moartea pentru păcate, el cel drept pentru cei nedrepţi, ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu, omorât fiind cu trupul, iar viu făcut cu duhul. Cu duhul el a purces şi a propovăduit şi duhurilor ţinute în închisoare, adică duhurilor neascultătoare altădată, când îndelunga răbdare a lui Dumnezeu tot aştepta, în zilele lui Noe" (I Petru 3, 18—20), (Andrutsos H., op. cit., p. 228).

Sf. Ioan Damaschin arată care sunt efectele — deopotrivă — ale jertfei şi ale învierii lui Iisus din mormânt: s-a dezlegat păcatul strămoşesc, s-a distrus moartea, s-a prădat iadul, s-a dăruit învierea. S-a dat puterea de a dispreţui cele prezente şi chiar moartea. S-a săvârşit întoarcerea la fericirea primară, s-au deschis porţile raiului, s-a aşezat firea noastră în dreapta lui Dumnezeu, ne-am făcut copii şi moşteni ai lui Dumnezeu (Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 159).

Slăvind pe Mieluşelul lui Dumnezeu, care prin moartea şi învierea sa a şters păcatul lumii, să i ne adresăm împreună cu sfetilna (luminânda) Învierii, grăind: „Cu trupul adormind ca un muritor, Împărate şi Doamne, a treia zi ai înviat, pe Adam din stricăciune ridicând, şi moartea pierzând-o, Paştile nestricăciunii, lumii spre mântuire".

Prof. PETRU DUMITREASĂ

ZIUA ÎNVIERII

(Urmare din pag. 1)

Dar cu toate aceste dovezi clare atât din Vechiul Testament cât şi direct de la Mântuitorul, ucenicii Lui n-au crezut că se vor întâmpla întocmai şi nici unul dintre ei n-a luat în serios faptul că Iisus va învia. Şi aceasta pentru că le depăşea puterea lor de înţelegere şi de credinţă.

Şi totuşi, tot ceea ce le-a spus Iisus dinainte s-a întâmplat întocmai în săptămâna dinaintea Paştilor. Şi vânzarea, şi prinderea, şi judecata, şi condamnarea, şi batjocura, şi bătaia, şi scuipările, şi răstignirea, şi moartea.

Şi chiar şi Învierea. Hristos a înviat.

Şi atunci s-a întâmplat cu ucenicii o minune. După deznădăjduirea ce i-a cuprins, după despărţirea pentru totdeauna de Învăţătorul lor cel iubit, atunci când s-au întâlnit cu Iisus cel viu, s-a produs şi învierea minţii lor, căci „şi-au amintit de cuvintele lui Iisus" (Luca 24, 8) şi „au crezut Scripturii" (Ioan 2, 22), cum că Hristos cel mort a înviat şi toţi s-au transformat în „martori" ai Învierii Lui, iar mărturia lor a rămas peste veacuri şi pentru istorie ca o dovadă de nezdruncinat a evenimentului Învierii.

Ei au vestit în toată lumea „până la marginile pământului" (Fapte 1, 8) că Hristos a înviat cu adevărat şi că s-a arătat multora. Vestea Învierii a ajuns de la ei până la noi, cei de astăzi, şi ea va fi propoveduită în vecii vecilor ca cel mai mare lucru petrecut vreodată pe pământ. Vestea aceasta este şi pentru noi o veste de bucurie şi de nădejde, căci dacă Hristos a înviat şi „noi cu toţii vom învia" (1 Cor. 15, 22), după cum ne învaţă Sf. Ap. Pavel.

Luminaţi de razele Sfintei Învieri a lui Hristos şi îndestulaţi din darurile ei mântuitoare, preaslăvim şi în acest an această sfântă zi a Paştilor, „al praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor", căci cu adevărat ziua Învierii proslăveşte viaţa şi biruinţa ei asupra morţii.

„Astăzi toate s-au umplut de lumină: şi cerul, şi pământul, şi cele de dedesubt, deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos", cântăm şi noi în această sfântă noapte împreună cu Biserica şi ne străduim ca lumina Învierii să ne pătrundă pe toţi şi să o păstrăm nestinsă în candela sufletelor noastre.

Să prăznuim aşa cum se cuvine acest măreţ praznic al Învierii şi după cum ne învaţă Sf. Ap. Pavel: „Paştile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi. De aceea, să prăznuim nu cu aluatul cel vechi, nici cu aluatul răutăţii şi al vicleşugului, ci cu azimele curăţiei şi ale adevărului" (1 Cor. 5, 7—8). Să fim buni şi generoşi. Să fim iertători şi iubitori faţă de aproapele nostru şi mai ales faţă de cei aflaţi în suferinţe, de cei singuri şi bolnavi. Să le ducem şi lor vestea cea mare a Învierii lui Hristos, să-i mângâiem şi să căutăm să le facem cât mai multă bucurie în aceste sfinte zile de praznic.

Sădindu-vă în suflet aceste adevăruri care izvorăsc din marea sărbătoare de astăzi, îl rugăm pe „Cel ce a ieşit din mormânt ca un mire", pe Hristos cel Înviat, să vă ocrotească şi să vă ajute ca toate sfintele învăţăminte să înmugurească, să crească şi să rodească în viaţa Dvs. ca fii ai Sfintei noastre Biserici strămoşeşti.

Să rămânem cu toţi în dragostea Mântuitorului Hristos spre a putea cânta împreună imnul de biruinţă: „Ziua Învierii! Şi să ne luminăm cu prăznuirea şi unul pe altul să ne îmbrăţişăm. Să zicem: fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Şi aşa să strigăm: Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând, şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".

Împărtăşindu-vă arhiereasca noastră binecuvântare şi îmbrăţişându-vă cu părintească dragoste, Vă dorim tuturor să prăznuiţi în pace, cu belşug şi cu sfinte bucurii „Paştile lui Dumnezeu cele mântuitoare", şi Vă întâmpinăm cu salutul pascal

„Hristos a Înviat!"

Credinţă şi Înviere

Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propoveduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră

(1 Cor. 15, 14)

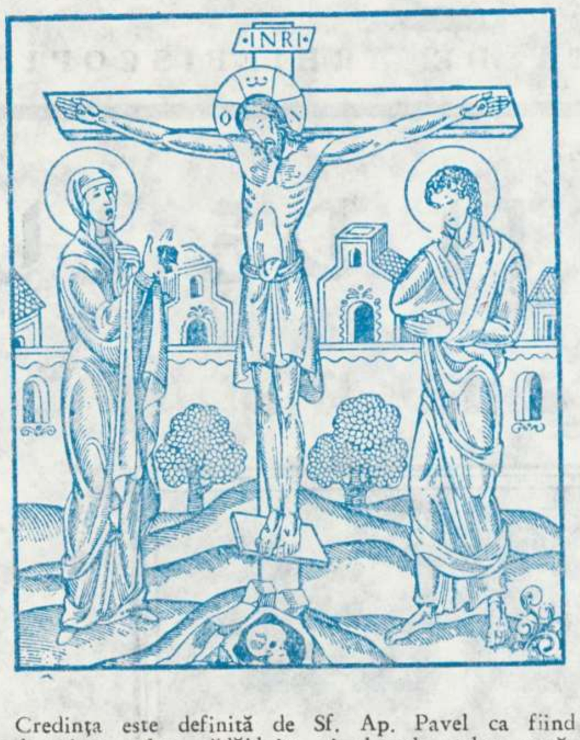

Credinţa este definită de Sf. Ap. Pavel ca fiind „adeverirea celor nădăjduite şi dovada celor nevăzute" (Evrei 11, 1). Ea implică deci un element ideal şi unul real. Nădejdea şi cele nevăzute sunt elementul ideal; adeverirea, dovada sunt legate de real.

Credinţa deci reprezintă o tensiune dinamică între „încă nu" şi „deja"; spun „dinamică" deoarece „încă nu"-ul implică o tendinţă firească, intrinsecă a acestuia spre „deja". Aşadar credinţa e legătura dintre real şi ideal, văzut şi nevăzut, aici şi dincolo, aceşti doi poli fiind raportaţi unul la celălalt într-o ordine aparent nefirească. Nu se merge de la „aici" spre „acolo", cum ar fi logic, ci invers.

Idealul e conceput şi perceput ca punct de plecare, ca real şi aşa el şi devine real, se real-izează. Căci dacă vorbim de adeverirea celor nădăjduite (ceea ce nădăjduim reprezintă un ideal), se vede că întâi nădăjduim, şi apoi are loc adeverirea, realul.

Sf. Pavel accentuează ideea învierii Mântuitorului Hristos, cu deosebită forţă: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propoveduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră".

Învierea Domnului este aici obiect al credinţei.

Este deci important să o punem în legătură cu definiţia credinţei, să o analizăm prin prisma definiţiei pauline a credinţei cu cele două componente structurale ale ei.

1. O primă posibilitate de legătură constă în faptul de a vedea Învierea ca nădejde, ca dorinţă, ca expresie a dorului de nemurire. Aceasta s-a dovedit a fi una din tendinţele fundamentale ale sufletului omenesc în întreaga istorie a omenirii de la început prin toate veacurile. Dovada că omenirea trăieşte intens această realitate, dorul de nemurire, constă în toate legendele şi miturile de la toate popoarele în diverse variante, despre apa vieţii, despre tinereţea fără bătrâneţe, despre viaţa fără moarte.

Alchimia, piatra filosofală, graalul, toate sunt expresie a dorului de nemurire. Savanţi de renume ca Avicena (Abu Ali al Husein ibn Abdulah ibn Sina) în Evul Mediu, pentru a da un singur exemplu, şi-au dedicat în întregime viaţa acestui ideal.

După cum afirmă Martin Luther King Jr. faptul că în toate timpurile, şi azi mai mult ca oricând, se investeşte atât de mult în dezvoltarea cercetării şi tehnologiei medicale şi farmaceutice, arată, de asemenea, dorul ascuns, uneori inconştinet dar profund de nemurire.

Religia, antropologic vorbind, cu ideea ei centrală de nemurire a sufletului, a fost elaborată de om tocmai ca o consolare pentru moartea fizică, dar ca expresie concretă a dorinţei de nemurire. Învierea Domnului pare deci cu claritate a fi dovada posibilităţii nemuririi, a acestei nădejdi fundamentale umane.

2. Din punct de vedere fenomenologic, nădăjduirea, ca element structural al credinţei atrage după sine împlinirea ei.

C.G. Jung a avansat pe plan psihologic interesanta idee a felului cum credinţa unuia declanşează împlinirea implicată în credinţă, despre care Mântuitorul vorbea pe plan mistic: „Crede numai şi va fi ţie" (Luca 8, 50); „De veţi avea credinţă cât un grăunte de muştar şi vezi zice muntelui acestuia: mută-te de aici, dincolo, s-ar muta; nimic nu v-ar fi cu neputinţă" (Matei 17, 20).

3. Învierea este o dovadă a celor nevăzute. E clar că Învierea este o taină, deci ţine de nevăzut, de transcendent, de „dincolo". Dar faptul că eu cred în ea, ca element ori realitate a lumii de dincolo, e deja o dovadă a existenţei, a posibilităţii ei.

Desigur, din punct de vedere logic sau ştiinţific, această teorie poate fi criticabilă căci oricine poate zice: „nu tot ceea ce crede omul e necesarmente realizabil ori realitate în lumea cealaltă".

Totuşi, transcendenţa e o totală necunoscută. Cum se poate dovedi contrariul: că ceea ce cred eu nu poate exista dincolo?

Să considerăm, de exemplu, universul. Ceea ce ştim noi despre el este poate chiar sub 1% din adevărata şi întreaga sa taină şi realitate. Cine poate demonstra de pildă, că un lucru gândit de raţiune nu e gândit tocmai pentru că e determinat de existenţa sa reală în transcendent? Întocmai ca în raportul paradoxal menţionat între elementele credinţei: nădăjduire şi împlinire sau dovadă, ca raportul între „acolo" şi „aici". Se începe de la „acolo" şi se ajunge „aici", „acolo" fiind temelia, punctul de plecare, de sprijin, iar „aici", consecinţa realităţii lui „acolo".

Este de asemenea uşor de imaginat, chiar şi după toate teoriile şi descoperirile fizicii moderne că legile de „dincolo" sunt sau cel puţin pot să fie total diferite de cele de „aici".

Deci ştiinţific vorbind, faptul că fizica, biologia şi alte discipline descoperă atât de frecvent lucruri noi care revoluţionează suma totală a cunoştinţelor acumulate în domeniul respectiv, trebuie să dea de gândit şi este semnificativ în contextul reflecţiilor de faţă.

Biblic vorbind, ni se spune clar: „Gândurile mele nu sunt ca ale voastre şi căile mele nu sunt ca ale voastre" (Isaia 55, 8) zice Domnul.

Şi dacă la nivel personal, de dorinţă izolată, individuală, lucrul (cu dorinţa şi felul cum ea atrage după sine împlinirea, concretizarea ei) poate fi luat în consideraţie în pofida aparenţelor dictate de logica obişnuită, cu atât mai mult ne putem problematiza (urmând sfatul lui Blaga) realitatea şi posibilitatea Învierii din perspectiva abordată aici, dacă ne gândim la faptul că ea, nemurirea, nu reprezintă o dorinţă izolată a unui individ, ci una colectivă, ce caracterizează umanitatea, în general şi structural.

Din punct de vedere teologic Învierea lui Hristos confirmă cele spuse aici. Omul crede, speră într-o realitate trancendentă, şi Dumnezeu a vrut să arate că această speranţă paradoxală are temei, este realizabilă.

De aceea Hristos e numit „începătură a celor adormiţi", iar Sf. Pavel afirmă cu certitudine că „toţi vom învia", pentru a sublinia că faptul în sine este posibil şi deci că dorinţa ancestrală de nemurire a omului se ancorează solid şi stabil într-o realitate transcendentă aparent chestionabilă (când e privită din afara sferei credinţei).

Din punct de vedere biblic, omul speră în nemurire pentru că ştie despre ea, a avut-o în potenţă. În subconştientul omului a rămas adânc înrădăcinată ideea că el a fost creat cu „posse non mori", cu posibilitatea de a nu muri. Deci omului i-a rămas ideea despre această realitate şi ideea, dorinţa se transmite psihologic aşa cum se transmit genetic trăsăturile fundamentale ale fiinţei umane din generaţie în generaţie.

Desigur, Învierea presupune transfigurarea materiei, dar despre aceasta se poate vorbi logic cu mai multă uşurinţă decât despre faptul discutat până acum.

Specialiştii în ştiinţe au clasificat deja materia în trei categorii: abiotică, biotică şi noetică, cu posibilitatea trecerii ei dintr-o categorie în alta. Pe de altă parte descoperirile particulelor subatomice, a protonilor, neutronilor, a lui neutrino, a antimateriei, a materiei negre, deci a noi forme de materie, de energie, toate acestea schimbă total modul omului de a înţelege şi vedea lumea, îi paralizează logica, îl lasă perplex în faţa marilor taine: a omului, a universului, a lui Dumnezeu.

De aceea, în urma acestor descoperiri ştiinţifice ce perplexează omul modern, ştiinţa a început să bată la porţile teologiei (Karl Giberson, „The Anthropic Principle: A Post Modern Creation Myth?", în **Journal of Interdisciplinary Studies**, vol. IX, Nr. 1—2/1997, p. 84, pentru a cita doar o singură autoritate ştiinţifică din corul de voci ce susţine aceeaşi idee).

Sf. Ap. Pavel face din învăţătura lui Hristos centrul credinţei noastre în general. „Dacă Hristos n-a înviat", cu alte cuvinte, dacă în acelaşi timp nu credeţi că Hristos a înviat, atunci „zadarnică este credinţa voastră" în general, zadarnică este „şi predica noastră" (1 Cor. 15, 14).

Învierea Domnului Hristos şi învierea noastră reprezintă temelia credinţei noastre în Dumnezeu, în destinul etern al omului. Deci toată credinţa noastră depinde de credinţa în Învierea lui Hristos, este centrată pe realitatea Învierii Sale. Cu alte cuvinte, a crede în Învierea lui Hristos înseamnă a porni deja pe urmele lui Hristos cel înviat, aşa cum Însuşi zice: „Eu sunt învierea şi viaţa, cel ce crede-n Mine [ca cel înviat, ca învietor al tuturor], viu va fi, chiar de va muri" (Ioan 11, 35).

Ţinând seama de aspectul dinamic al adevăratei credinţe, faptul de a crede te pune în acţiune, te iniţiază într-un mod de a fi ce te împinge spre ţintă, deci spre Hristos, spre Dumnezeu, spre veşnicie.

A crede în Dumnezeu fără a crede în Hristos cel înviat, ar implica Sf. Pavel, ar însemna să asumi existenţa lui Dumnezeu dar să rămâi cu Dumnezeu într-un raport care nu duce la realitatea ultimă, la împlinirea totală, supremă la care duce Învierea şi credinţa în Înviere şi în Hristos.

Principalul este că odată ce Sf. Pavel situează la temelia credinţei în general, credinţa în Învierea lui Hristos, în special, şi apoi accentuează diferenţa esenţială între acest mod de credinţă şi credinţa nefondată pe Înviere (care e zadarnică) un semnal de alarmă, un avertisment fundamental pentru destinul în eternitate al fiinţei umane a fost dat.

Se înţelege cu uşurinţă că Învierea lui Hristos ca obiect al credinţei noastre dă consistenţă şi eficienţă unică, salutară credinţei noastre, care altfel ar fi moartă, căci oricât ar părea de neînţeles, există şi credinţă moartă (Iacov 2, 17).

În rezumat, credinţa ce dă viaţă, ce duce la viaţă este, după Sf. Ap. Pavel, cea plasată în Hristos cel înviat. În lumina acestei înţelegeri, ce dă o semnificaţie deosebită cuvintelor Mântuitorului, trebuie citite şi ascultate afirmaţiile Sale cu caracter de îndemn şi chemare: „Eu sunt uşa, prin Mine de va intra cineva se va mântui, şi va intra şi va ieşi, şi păşune va găsi" (Ioan 10, 9) şi „Eu sunt învierea şi viaţa, cel ce crede-n Mine, chiar dacă va muri, viu va fi" (Ioan 11, 25).

THEODOR DAMIAN

Învierea Mântuitorului şi învierea noastră

Între Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi învierea noastră este o legătură strânsă; o adevereşte şi troparul Floriilor în care se spune „învierea cea de obşte (adică învierea trupurilor, mai înainte de a doua venire a lui Iisus), mai înainte de patima Ta încredinţând-o, pe Lazăr din morţi l-ai sculat...". Atât învierea lui Lazăr, ca şi celelalte învieri făcute de Iisus, a fiului văduvei din Nain, a fiicei lui Iair şi altele, erau făcute spre a rechema la viaţă pământească, sufletul în trup, pe când învierea cea de obşte va reface unitatea dintre sufletul şi trupul înduhovnicit, spre a-şi primi răsplată cuvenită pentru cele făcute împreună în viaţa pământească.

Între moarte şi viaţa veşnică se află Învierea. Noi trebuie să ne dăm seama că cu trupul de acum nu putem intra în viaţa de veci, căci „carnea şi sângele nu pot să moştenească împărăţia lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moşteneşte nestricăciunea" (1 Corinteni XV, 50). Trupul acesta, cu puţinele şi slabele sale simţuri, nu este potrivit decât pentru împrejurările de viaţa de acum, pentru lumina şi căldura de aici a soarelui, pentru aerul, vântul, frigul, etc., ce ne înconjoară pe pământ. El se învecheşte şi ne dăm seama că trupul şi-a împlinit rostul dacă a ajutat sufletul ca acesta, prin ascultarea de Dumnezeu, să se pregătească pentru o viaţă mai înaltă. La ce i-ar mai folosi omului ca trupul neputincios să fie uitat aici de moarte? De aceea ea, moartea, îl seceră ca pe un spic copt, trecându-l în hambarul pământului.

Dar tocmai aici se poticneşte mintea necredinciosului, care nu vrea să creadă că viaţa îşi continuă cursul dincolo de moarte, şi pentru om nu numai pentru natura cea fără de glas şi că va veni vremea şi pentru trupurile noastre. Faptul că acum nu ne putem da seama pe deplin cum va fi trupul învierii, nu trebuie să ne clatine credinţa în înviere. Trecerea prin moarte nu împiedică cu nimic drumul nostru spre înviere. Viaţa omului vine de la Dumnezeu şi merge spre El (Romani XI, 36), pentru că purtăm în noi chipul Său. În trupul acesta sălăşluim ca într-un cort vremelnic, dar avem în cer casă veşnică, nefăcută de mână omenească, (trupul învierii) cu care trebuie să ne îmbrăcăm după ce vom dezbrăca acest cort (2 Corinteni V, 1). Sfântul Ioan Gură de Aur spune despre trupul dintre moarte şi înviere: „casa noastră de acum (trupul) se învecheşte şi se strică şi ea trebuie zidită din nou. Dumnezeu ne pregăteşte casa cea nouă (trupul învierii) şi noi trebuie să ieşim din cea veche. El ne primeşte sufletul în palatul Său din cer".

Începutul învierii şi al vieţii veşnice aici îl dobândim. Două lucruri netrecătoare sunt în lumea aceasta, Dumnezeu Cel veşnic şi sufletul nostru nemuritor. Din legătura dintre acestea două se naşte viaţa veşnică. Învierea noastră începe deci aici pe pământ, în sufletul legat de Iisus Hristos prin credinţă, şi va ajunge la desăvârşire deodată cu învierea trupurilor în ziua cea de apoi.

Învierea Mântuitorului ne luminează zarea de dincolo de mormânt, alungă de la noi groaza morţii şi dezleagă şi cea din urmă taină ce ne mai chinuieşte, Taina învierii, pe care o întrezărim acum ca „prin oglindă, în ghicitură", dar pe care o vom vedea, „faţă către faţă" (1 Corinteni XIII, 12). O frumoasă cântare despre sfânta Euharistie spune, în final, „fă să cadă vălul de pe faţa Ta şi în veşnicie să Te pot vedea".

O altă rugăciune a Bisericii (Icosul învierii) începe cu cuvintele „Învierea lui Hristos văzând...", da, dar cu care ochi putem s-o vedem, desigur nu ochii trupeşti, ci cei ai sufletului curat de patimi, căci Iisus ne-a spus şi ne-a făgăduit că **Fericiţi cei curaţi cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu** (Matei VI, 8). Până atunci „să ne curăţim simţirile, ca să vedem pe Hristos înviat din morţi"; până atunci mărturisim această credinţă de câte ori rostim cuvintele Credeului nostru: „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie".

Cât de frumos cânta un poet al nostru: „Credinţa-n zilele de apoi ne-e singur sprijin în nevoi... că multe-s tari cum credem noi şi mâine nu-s".

Preot prof. Dr.
GHEORGHE LIŢIU

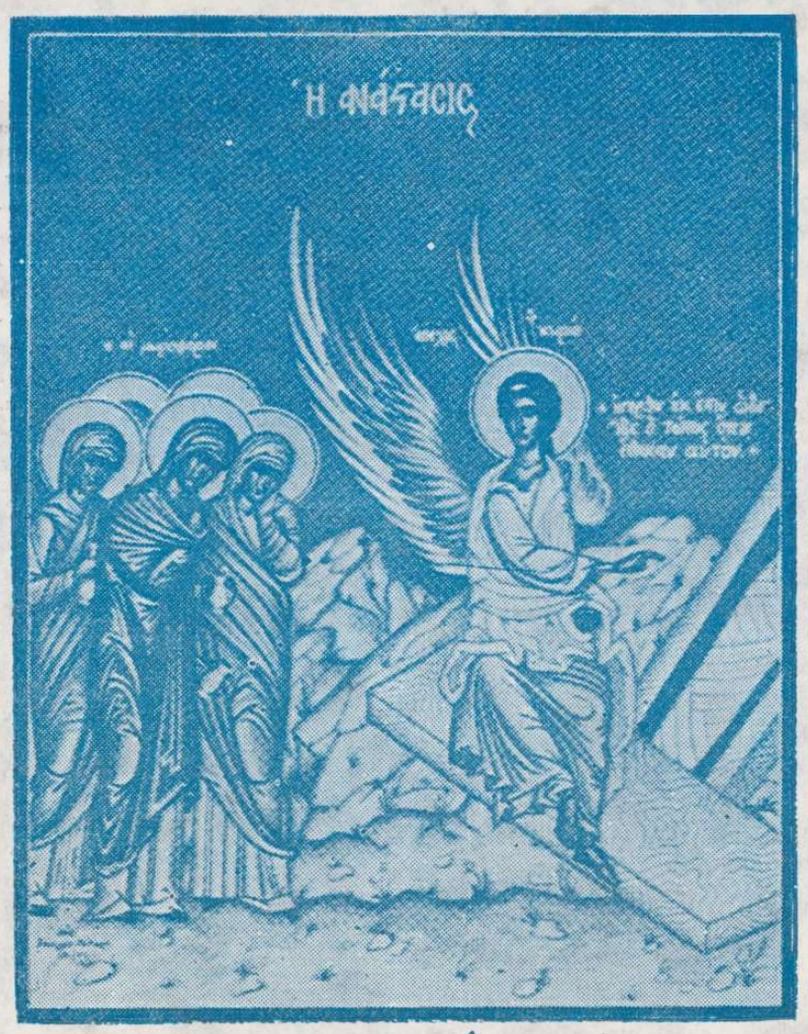

Hristos a Înviat!

CINĂ SFÂNTĂ

Ps. 103

Doamne, să rămân cu Tine neştiut aproape
Rugăciunea îmi rămase cu porumbii peste ape
Şi-Ţi făcui în munte o colibă dintr-un stup cu tindă
Cu pridvor şi foişorul din oglindă.

A sosit la ştreşini cu azur
Primăvara împrejur
Cântă ziua, noaptea-n cor
Bucuria câmpului şi codrilor

Au venit în tindă din păduri chemaţi din corn mistreţii
Căprioare, urşii, lupi şi cerbi în nări cu roua dimineţii
În pridvor la bună vreme târâtoare şi cu ele zburătoare
Tuturor le-ntinde mese bucuroasă gazda mare.

Milostive Doamne, Te aştept în foişor
Treci hotarul nostru pe la Muntele cu Dor
Mielul Ţi L-am pregătit din timp de cină
Şi-am chemat şi ucenicii Tăi cu toţi să vină.

Pr. ION IONESCU

Războiul nevăzut (II)

Cu cât înaintăm în vârstă, săgeţile nu mai sunt folosite pentru noi. Cel rău are muniţie mai eficace, gloanţe cu bătaie mult mai lungă, care pătrund spre interiorul fiinţei noastre. Ispitele care ne erau adresate în copilărie şi-n adolescenţă, plăcerile mărunte şi aparent nevinovate, devin pentru noi o obişnuinţă. Le repetăm cât se poate de des, găsim motivaţii pentru justificarea lor. Nu ne mai fâstâcim în faţa celor mai vârstnici. Păcatul devine un mod de a fi, indiferent cum se numeşte acel păcat. Diavolul ne devine prieten, iar noi ne cuibărim tot mai bine în tranşeele de pe partea lui. Luptăm contra noastră înşine în primul rând, distrugându-ne sănătatea trupească şi sufletească, pierzându-ne zilele şi nopţile în activităţi care-i plac doar celui rău; luptăm contra aproapelui nostru, producându-i pagube şi amărăciuni, îndemnându-l şi pe el la rău; lup-

(Continuare în pag. a IV-a)

Pr. AL. STANCIULESCU-BÂRDA

Nu te tângui...

(Urmare din pag. 1)

Mă în groapă, pe Mine Fiul tău, pre care M-ai zămislit în pântece fără de sămânţă; că Mă voi scula şi Mă voi proslăvi şi voi înălţa întru Slavă, ca un Dumnezeu, pe cei ce cu credinţă şi cu dragoste, neîncetat te fericesc pe Tine".

În general axionul degajă o stare de exaltare duhovnicească, însă de astă dată bucuria este „umbrită" de „tânguirea" Fecioarei după Fiul Său, Cel unul născut din Tatăl mai înainte de veci şi „zămislit în pântece fără de sămân ă" prin „umbrirea" Fecioarei Maria din Nazaretul Galileii de către Cel Preaînalt.

Hic et nunc Bunavestire se transformă într-o stare de jale pentru întreaga umanitate, reprezentată aici de Născătoarea Fiului lui Dumnezeu. Dar după „ploaia lacrimilor" Celei mai mărite decât heruvimii şi serafimii, vine „Soarele dreptăţii", aducând bucuria învierii materializată în lucrarea de faţă prin prezenţa verbelor: „a se scula" şi „a se proslăvi" la diateza reflexivă, timpul viitor, dovedind Atotputernicia Celui înviat prin surparea încuietorilor iadului.

Localizarea conjuncţiei copulative „şi" între cele două verbe la diateza amintită, precum şi prezenţa ei încă o dată la verbul următor „şi voi înălţa", face din Învierea Mântuitorului Iisus Hristos o stare maximă de incandescenţă duhovnicească, în care „tânguirea" Fecioarei la vederea Fiului Ei în groapă, prin „umbrirea" Ei de către Cel Preaînalt, devine condiţie sine qua non a înălţării „întru slavă" cu Biruitorul morţii.

Astfel, cinstirea Născătoarei de Dumnezeu „cu credinţă şi cu dragoste neîncetată", face din Sâmbăta Patimilor Domnului, o continuitate a Buneivestiri, în care „tânguirea" Celei umbrite de puterea Celui Preaînalt se transformă într-o „inedită vestire", deoarece cuvântul providenţial „Fie" de atunci, implică acum pe lângă întruparea Logosului, atât jertfa de pe Golgota, cât şi ÎNVIEREA, precum şi pragmatizarea cuvintelor mesianice: „Mă duc să vă pregătesc un loc...", reliefate în expresia axională: „voi înălţa întru slavă, ca un Dumnezeu, pe cei ce cu credinţă şi dragoste, neîncetat te fericesc pe Tine".

„Complexarea culturală"

„Războiul rece" care a durat câteva decenii s-a terminat, după cum se spune, cu înfrângerea sistemului comunist. Despre învingători, numai de bine. În ce ne priveşte, s-a întâmplat să ne aflăm în tabăra care a pierdut.

Desigur, tot în ce ne priveşte, această *înfrângere* a fost socotită la momentul respectiv şi ca o *victorie* a libertăţii. După un alt deceniu de la această „înfrângere-victorie" entuziasmul a mai pălit şi paradoxul cam duplicitar victorie-înfrângere îi face pe unii să bănuie doar încă o altă victorie a „victoriosilor", şi anume victoria în domeniul propagandei, care ne-a convins că „bine c-a pierdut cine-a pierdut, că-i mai bine pentru toţi".

După respectiva „schimbare" istorică nu se poate contesta fair-play-ul, stilul „de domn" (mă rog, „gentelmen") în care puternicii învingători au întins mâna spre foştii adversari, acum puşi sau ajunşi „la pământ" din punct de vedere economic, social... şi din alte puncte de vedere, între care şi cel al încrederii în sine şi în viitor. Mâna întinsă s-a materializat în primul rând în împrumuturi şi sfaturi (uneori plătite chiar din împrumuturi) de cheltuire a respectivelor împrumuturi pentru depăşirea crizei sau crizelor de tot felul ce caracterizează perioada numită de „tranziţie" spre o societate de tip „câştigător".

Cam târziu s-a observat că prin alte continente mai sudice „tranziţia" spre o stare mai fericită nu se mai tot termină de multe decenii. De unde, iarăşi în ce ne priveşte, au urmat dileme târzii pentru oameni deştepţi de cultură şi politică, pentru care suntem îndemnaţi mediatic foarte insistent să facem neîncetate „exerciţii de admiraţie". — Apropo de „întârzierea" dilemelor („întârziat" nu înseamnă totuşi neapărat „arierat", cu toată francofonia noastră) mintea ţărănească găsise expresia atât de frumos nuanţată „mintea românului de pe urmă" pentru destul de prozaica „prostie".

Revenind la victoria asupra comunismului, în care sistem învins fusesem şi noi „încadraţi", trebuie spus că propaganda învingătorilor (învingători şi la acest capitol) a lăsat să se înţeleagă că este vorba despre o victorie *totală* (a nu se confunda neapărat cu „totalitarismul", deşi „globalismul" propagandistic merge tot pe acolo — mă rog, „esprit de finesse"). Adică „economic" era clar că maşinile erau mai bune, mai multe şi mai ieftine la învingători, ca să nu mai vorbim de bogăţia super-magazinelor, a „super-pieţelor", că doar e „economie de piaţă", unde „orice" (chiar aşa!?) şi chiar „oricine" se poate cumpăra, dacă se vinde.

Iar din punct de vedere „militar", aşa cum se mai demonstrează din când în când (spre împrospătarea „remember-ului morire"), bombele şi armele sunt şi ele mai mari şi mai tari, şi chiar mai „inteligente" de când computerele au lăsat impresia că şi maşina poate fi „inteligentă", nu numai omul. — În paranteză fie spus, dacă o armă „inteligentă" reuşeşte să ucidă unul sau mai mulţi oameni, asta ar putea fi o „demonstraţie" că respectiva armă (sau cei din spatele ei) ar fi „mai inteligentă" (respectiv „mai inteligenţi") decât cei ucişi — de unde ar putea rezulta o punere în discuţie sau chiar încă o „victorie" asupra bazelor raţiona(menta)le ale omului...

Atâtea victorii în atâtea domenii lasă să se înţeleagă finalmente o victorie mai *generală* a „sistemului". Adică victoria economică-militară-tehnică-etc. ar presupune şi o superioritate din punct de vedere social şi politic. Dar acestea din urmă ne îndreaptă deja atenţia în mod necesar spre planul mai general şi mai important a însuşi *civilizaţiei şi culturii*, acolo unde şi aspectul *spiritual* este cel mai evident declarat.

Şi astfel ajungem la **locul** unde o victorie poate fi „totală" sau nu mai poate fi deloc. Aici, în planul Spiritului, sau (după nuanţa nu doar „geopolitică") al Duhului, este locul *identităţii* unei civilizaţii, a unui popor, a unei persoane. Este de fapt, şi la modul cel mai propriu, locul *nemuririi*, acolo unde victoriile „economice" şi „militare" nu mai au aproape nici o putere, pentru că sunt la fel de „perisabile" istoric precum sunt şi cele „sociale" şi „politice" pe care se sprijină sau pe care le influenţează.

De aceea o înfrângere în acest plan înseamnă moarte şi dispariţie într-un sens mult mai deplin, existenţial. Nu numai că mor împreună cu cei înfrânţi generaţii nenumărate trecute sau viitoare — altfel spus în cazul nostru ar muri împreună cu noi şi *în noi* generaţii întregi de părinţi şi fraţi ai noştri, a căror cale şi tot ce ne-au lăsat ar fi greşit în cazul unei înfrângeri, ca să nu mai vorbim de nădejdea unor generaţii viitoare... Nu numai că ar putea muri şi bogăţia unei limbi, bogăţia cuvântului ei *în duh*, viaţa şi înflorirea ei viitoare, care nu se poate transmite sau „salva" doar prin „traduceri" în limbi „de circulaţie".

Dar mai ales ar putea fi atinsă *inima* unei culturi şi civilizaţii adevărate, care pentru noi românii, pentru *identitatea* noastră ca şi români a fost întotdeauna credinţa cea *strămoşească* în nemurire şi fericire, credinţa cea dreptmăritoare, *creştină* şi *ortodoxă* în Înviere şi de fapt în Dumnezeu. Aici nu mai poate fi vorba de vreo „înfrângere" politică sau de alt fel, ci de *rătăcire*, de pierderea nimicitoare de sine.

Pentru că aici, în acest plan esenţial lucrurile au un cu totul alt înţeles, mai adevărat, şi o cu totul altă valoare. Spre exemplu, chiar „sărăcia economică", departe de a fi vreo spaimă „socială", poate fi *bogăţia dumnezeiască* a sărăciei Sfinţilor. Şi de aceea în acest plan *al Duhului* orice fel de „complexare" de tip „cultural" ce ar putea apărea ca un semn al vreunei „înfrângeri spirituale" — în faţa „victoriei" vreunei sau altei pseudo-civilizaţii care se dovedesc toate până *„la urmă"* (în „roade") doar „ambalaje" ale *des-frâului* de orice fel, fie şi frumos *„legalizat"* (ce „lege" ar mai putea fi aceasta?) — nu ar fi decât o tristă prostie.

Pentru o mai corectă (şi mai adâncă) înţelegere, atunci când se vorbeşte despre „des-frâu" trebuie înţeles „pierderea frâielor" *stăpânirii de sine* (ca o întunecare a chipului dumnezeiesc, *stăpânitor*, din om) în nenumărate domenii ale existenţei: în cel al „puterii" nestăpânite (ce „putere" e cea care nu poate fi „stăpânită"?), al „cunoaşterii" oarbe, al „ordinii" sau „libertăţii nemăsurate" *(fără* măsură), al lăcomiei „economice" (individuale sau sociale), al „distracţiei" „cu orice chip" şi „cu orice preţ" ce distruge fiinţa umană, ca să nu mai amintim de desfrâul „credinţelor" pseudo-religioase produse „la bandă" şi „după módele" sau „modélele" momentului.

Ce „complex(are) cultural(ă)" ar trebui să (re)simtă creştinul ortodox cuminte *(cu-minte)* în faţa atâtor „schimbări" produse de „victoriile" şi „înfrângerile" unora asupra altora ale atâtor „puternici ai zilei", ai zilei trecătoare, doar „istorice" (iată un sens lamentabil al „personalităţilor *istorice*"), cu toată propaganda sau publicitatea „culturalistică" şi „civilizistică" însoţitoare?

Cu siguranţă nici unul, ci cel mult spaimă şi tristeţe pentru rătăcirea excesele desfrâului, al nostru sau al altora (şi care poate deveni „al nostru").

De aceea adevărata *victorie* în aceste condiţii „istorice" rămâne (veşnic!) doar cea din lupta (zilnică, nu „zi-aristică") împotriva ispitelor păcatului „ucigător de oameni". Şi de aceea în această luptă „bună" chiar şi înfrângerea" suferinţei şi a morţii poate să însemne de fapt **Învierea**, spre viaţa veşnică, în singura împărăţie adevărată, a lui Dumnezeu.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Stroe Belloescu: fondator al muzeului Asociaţiunii ASTRA din Sibiu

Cititorul care vizitează impunătorul edificiu ce adăposteşte azi Biblioteca ASTRA din Sibiu, poate vedea, în holul mare, o tablă neagră pe care sunt inscripţionate numele donatorilor (pentru construcţia clădirii) deveniţi fondatori ai Muzeului ASOCIAŢIUNII şi alături de cei 17 binefăcători confirmaţi, apare şi un nume mai puţin „sonor", STROE BELLOESCU.

Dar cine este acest „mărinimos" donator?

Citind în paginile revistei „TRANSILVANIA", din 27 ianuarie 1906, la pag. 203, găsim următorul citat: ... „Stroe S. Belloescu (inginer n.a.) din Săcele a achitat taxa de 2000 cor. „pentru construcţia frumosului palat (vezi foto), al Casei Naţionale a Asociaţiunii „ASTRA".

Anterior, însă, acestei ştiri, şi anume în şedinţa comitetului central al Asociaţiunii, din 13 noiembrie 1902, preşedintele Asociaţiunii „aduce la cunoştinţa astriştilor această faptă lăudabilă". Tot atunci, „domnul Stroe S. Belloescu s-a înscris şi ca membru fondator al Casei Naţionale", arată documentele vremii (Analele Asociaţiunii ASTRA, nov.-dec. 1902, nr. VI).

Din contribuţia românilor s-a ridicat măreţul edificiu, înzestrat cu o sală de spectacole, o bibliotecă şi un muzeu. Inaugurarea a avut loc în ziua de 22 august 1905, printr-un prolog expus de Iosif Vulcan, la care au participat o seamă de personalităţi ale neamului nostru, printre care: Iuliu Maniu, Nicolae Iorga, Vintilă Brătianu, Nicolae Popeea, George Moroianu, Ioan I. Lapedatu ş.a.

Dar Stroe Belloescu nu s-a limitat numai la această donaţie; el şi-a îndemnat consătenii din Săcele să contribuie cu ceea ce pot. Astfel, pr. Romul Verzea şi pr. George Urdea au donat câte 10 cor., Iosif Oncioiu şi Nicolae Jugăreanu, mari economi de lânuri şi vinuri, au dat tot câte 10 cor. fiecare. Toma Bârseanu, preot la Dârste-Săcele, la fel, a dat 10 cor.

Femeile din Săcele nu s-au lăsat mai prejos; ele au dăruit pentru Muzeul Asociaţiunii fel şi fel de obiecte scumpe. Astfel, Amalia Lapedatu (mama fraţilor Alexandru şi Ioan, deveniţi academicieni) a donat două covoare din lână, o fustă de mătase, o cămaşe cu pumni de fir, stofe de lână. Domniţa Giuglea (mama academicianului George Giuglea) a donat trei covoare din lână, perdele, macate. Susana Moroianu (mama academicianului George Moroianu) a donat o ie cu fluturi de aur, un covor de lână, perdele. Alte săcelence, ca Ana Medianu, Maria Roşculeţ, Maria Tocitu, Eufrosina Ţuţuianu ş.a., au donat covoare de lână, perdele, cuverturi, macate, pânzături, zeci de coţi de stofe etc. (Vezi „Transilvania" an. 1905, pag. 266—267).

Tot în revista „Transilvania" se mai arată că, la adunarea generală a ASTREI din 28 aug. 1897, preşedintele Ioan Micu-Moldovan aduce la cunoştinţa celor prezenţi „o plăcută scire, prin care „domnul Stroe S. Belloescu, din Săcele, lângă Braşov, de prezent profesor la Bârlad, prin care dăruieşte Asociaţiunii, 20.000 franci ca să se înfiinţeze o fundaţie întru amintirea părinţilor sei; Stana şi Stroe Belloiu, din Săcele (mari proprietari şi economi, n.a.), şi veniturile fundaţiunii să le folosească Asociaţiunea spre scopurile sale culturale".

Într-adevăr s-a constituit şi în „Transilvania" din anul 1905, la pag. 131, găsim, în bilanţul contabil al ASTREI, „Fondul general şi donaţiunea Stana şi Stroe Belloiu, din Săcele", cu o valoare de 31304 K.

Dar să mergem mai departe. În procesul verbal al Asociaţiunii, din 14 dec. 1907, semnat de secretarul I al ASTREI, Oct. Goga, găsim următoarea informaţie.

... „domnul Stroe Belloescu, din Săcele, senator (liberal n.a.) de Bucuresci, a dăruit K 1000 pentru masa studenţilor (români n.a.) din Cluj". Donaţia s-a făcut prin Banca „ALBINA", iar mai departe se arată: ...„Comitetul central (al Asociaţiunii ASTRA n.a.) decide a primi această donaţiune, încunoştiinţând despre aceasta pe mărinimosul donator". (Şedinţa a XII-a din 14 dec. 1907 a Comitetului central, secretar Oct. Goga).

Iată, câteva exemple şi fapte, făcute în taină, de oamenii locului, în folosul obştei şi culturii, oameni a căror memorie nu trebuie dată uitării. Ce s-ar întâmpla, dacă edilii frumoaselor Săcele s-ar mai gândi la ei şi la alţi binefăcători, aşezându-le pe casele părinteşti câte-o placă memorială, spre veşnică amintire?

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA-Sibiu

N.B. Salariul lunar al unui învăţător era, în anul 1905, de 200 cor.

Sanctității Sale PAVLE,
Arhiepiscop de Pecs,
Mitropolit de Belgrad — Karlovic
Patriarhul Serbiei

Sanctitatea Voastră,

Împărtășind durerea pe care o trăiți în aceste zile, când, spre consternarea noastră, forța ucigătoare a armelor a prevalat dialogului, Vă rog să primiți cuvânt de dragoste și de rugăciune din partea Noastră și a întregii Biserici Ortodoxe Române.

Uniți de secole în Duhul Prea Sfintei și de Viață Dătătoarei Treimi, sfintele noastre Biserici și popoare au înfruntat împreună deseori vitregiile istoriei și au dăruit lumii eroi, jertfe, artă și lumina lui Hristos. Din izvorul acestei comuniuni care ne leagă de secole vă încredințăm că „plângem și noi" împreună cu Sanctitatea Voastră și cu întregul popor pe care îl păstoriți, după zisa Sf. Apostol Pavel, cunoscând ce însemnează Kosovo pentru viața Bisericii Sârbe și a poporului sârb. Gândul nostru de durere și de rugăciune cuprinde și pe românii care locuiesc pe teritoriul Iugoslaviei, care alături de frații lor ortodocși sârbi trăiesc tragedia războiului și sunt victimele acestuia. Sfinții comuni nouă și Ortodoxiei, jertfele și sfințenia înaintașilor noștri sunt mărturii dătătoare de nădejde că numai dialogul în duhul dreptății și adevărului lui Hristos, Biruitorul iadului și Izvorul vieții, dialog dus în lumina dreptului națiunilor de a-și decide singure viața va fi în stare să înlocuiască forța armelor.

În această nădejde am adresat apel de rugăciune către toate bisericile și mânăstirile din România pentru încetarea vărsării de sânge în Kosovo și în Iugoslavia, încredințându-vă că suntem alături de Sanctitatea Voastră, de ierarhii, clerul și de toți fiii duhovnicești pe care îi păstoriți cu dragoste.

Alăturându-vă două texte referitoare la poziția Bisericii Ortodoxe Române față de ceea ce se întâmplă în prezent pe teritoriul țării Sanctității Voastre, Vă îmbrățișăm frățește în Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos,

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Cu prilejul praznicului Învierii Domnului, Redacția adresează tuturor colaboratorilor și cititorilor „Telegrafului Român" urări de sănătate, de belșug și de fericire.

Fie ca Domnul Cel Înviat să coboare în sufletele noastre lumina cea neînserată a Împărăției sale, buna înțelegere, dragostea și pacea între toți oamenii.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Războiul nevăzut (II)

(Urmare din pag. a 3-a)

tăm contra lui Dumnezeu, batjocorindu-i voia și poruncile, luându-i numele în deșert. Dumnezeul nontru devine pântecele, alcoolul, sexul, puterea, frumusețea, plăcerea, etc. Numele lui Dumnezeu îl folosim când rostim înjurături și vorbe de rușine. Nici nu vrem să auzim de duminici și de sărbători; ne batjocorim părinții, uneori îi batem și-i alungăm; suntem gata și de crimă, dacă interesele ne-o cer; facem rău oricui și oricând, numai să ne împlinim poftele; furăm, tâlhărim pe cine putem și prin orice mijloace; înșelăm, jurăm pe strâmb, râvnim bunurile altora; răul ni se pare că-i bine, iar binele adesea rău. Conștiința noastră devine în astfel de situații confuză, adormită, neputincioasă. Zarva muzicii infernale în care ne place să vieţuim cât mai mult, face ca glasul conștiinței să nu-l mai auzim.

Lucrarea răului nu se oprește aici. El vrea distrugerea și pierderea cu totul a sufletului nostru. Pentru aceasta începe să folosească obuzele de mare calibru ale patimilor. Beția nu mai este doar o plăcere sau o evadare din realitate, beția devine un viciu, o patimă irezistibilă, aproape fără leac. La fel alte păcate. Degeaba ni se spune de către cei din jur că sfârșitul ne este aproape, că ne pierdem familia, copiii, banii. Nimic nu mai contează. Dacă ar fi să luăm numai patima aceasta a beției și am vedea cu ușurință cât de mult ne schimonosește și trupul și sufletul. Fața devine de nerecunoscut. Ochii sunt mai bulbucați, nasul mai borcănat, fața mai roșie, uneori chiar vânătă, pasul nesigur, mersul șovăitor și dezorientat, mintea lucrează tot mai greu și fără logică, mâinile tremură, vederea sticloasă și fixă privește spre zări neștiute. Adesea pătimașul îl vezi prin șanțurile drumurilor, prăfuit sau înnămolit. Acolo rămâne zile sau nopți, până când ceața i se ia de pe creier și începe să realizeze unde se află. Acasă la un astfel de om este cu adevărat iadul. Își bate soția și copiii. Nu se mai știe de casă și de masă. Răsună acolo doar înjurături, țipete, vorbe grele. De aici până la divorț, partaj și alegerea prafului nu mai e decât un pas. Bețivul rămâne singur și „neînțeles". Începe să vândă lucrurile ce i-au rămas pe prețuri de nimic, pentru a-și putea alimenta patima. Când vinde tot și rămâne în stradă, părăsit și disprețuit de toți, gândul sinuciderii începe să-i dea târcoale și nu-l lasă până când nu-l răpune.

Ceea ce am prezentat mai sus este unul din scenariile sumbre, în care poate fi introdus omul ce se lasă în voia plăcerilor, apoi a păcatelor și în final a patimilor. În nici un moment însă nu e totul pierdut. Până în ultima clipă se poate, dacă vrea, să se întoarcă din drum. Nimeni nu-l obligă, dar mulți sunt gata să-l ajute. În primul rând îl ajută Dumnezeu. Prin Taina Sfântului Botez primim harul iertător de păcate personale și de păcat strămoșesc; prin Taina Sfintei Mirungeri primim harul dătător de putere, necesar creșterii noastre spirituale; prin Taina Sfintei Spovedanii sau Pocăințe avem putința ca păcatele noastre să ne fie iertate de către Dumnezeu; prin Taina Sfintei Împărtășanii avem putința să-L primim pe Hristos în chip tainic în ființa noastră, în sufletul nostru și împreună cu El să ne ducem crucea vieții. Avem arme suficiente pentru a lupta împotriva diavolului, a celui rău. Pentru fiecare ispită a lui, pentru fiecare păcat și patimă avem scut de apărare și armă de atac. Depinde doar de noi dacă le folosim. Alături de harul lui Dumnezeu primit la Sfintele Taine putem lupta și noi cu rezultate dintre cele mai evidente. Împotriva păcatului mândriei putem lupta cu virtutea smereniei, a modestiei: împotriva lăcomiei cu postul, cu cumpătarea; împotriva mâniei cu iertarea, cu iubirea față de oameni, cu stăpânirea de sine; împotriva iubirii de avuție cu dărnicia, cu milostenia; împotriva desfrâului cu fecioria, cu abstinența, cu postul; împotriva invidiei cu iubirea și ajutorarea; împotriva lenei cu hărnicia, cu munca și răbdarea. Împotriva necredinței putem lupta cu credința, cu mergerea la biserică, cu faptele bune, cu rugăciunea și Sfintele Taine; împotriva deznădejdii cu nădejdea în Dumnezeu; împotriva urii față de Dumnezeu și oameni cu iubirea și fapta bună; împotriva uciderii, avortului și sinuciderii cu iubirea față de Dumnezeu și față de oameni, cu nașterea și creșterea de copii. Nimeni și nimic nu ne poate opri ca să ne respectăm și să ne ajutăm părinții, ca să nu batjocorim pe cel mai slab și handicapat, ca să nu asuprim pe cel neputincios și mai sărac. Pentru omul care vrea să se mântuiască totul e posibil. Imaginea fiului risipitor, care se hotărăște să se întoarcă la tatăl său și să-i ceară iertare ar putea fi imaginea-simbol a oricărui păcătos, care se pocăiește. Dumnezeu îl așteaptă pe fiecare din noi să se întoarcă la pocăință și la cunoștința adevărului să vină. Mântuitorul Iisus Hristos a pătimit pentru oamenii din toate timpurile și din toate locurile. Și pentru noi a curs o picătură din sângele Lui. Nu trebuie să credem niciodată că pentru noi nu mai este putință de mântuire. La El au venit tâlhari și desfrânate și i-a iertat, ba unii au devenit chiar sfinți.

Toți suntem antrenați în acest război nevăzut, fie că ne dăm seama fie că nu. De ce este el necesar? Pentru a alege grâul din neghină. Pe front se nasc eroii, nicidecum la umbră și în fotolii. Așa este și aici. Pe frontul acesta nevăzut sunt răniți, împroșcați cu noroi, morți, ologi, ciungi, orbi, unii se poticnesc, alții se ridică. Aici găsești și luptători și trădători, și lași, dar și eroi. În foc se călește oțelul; în războiul nevăzut sufletul se poate fortifica și se poate înălța până la Dumnezeu.

Dintre secretele cu care se poate câștiga această bătălie cu răul enumerăm câteva: postul, rugăciunea și faptele bune, la care Dumnezeu adaugă harul Său. Nu trebuie să uităm că diavolul nu va acționa niciodată peste voința noastră. El lucrează cel mai mult asupra gândurilor noastre, care determină apoi cuvintele și faptele noastre. Păcatul propriu-zis este un fel de vârf al aisbergului, care se vede deasupra apei. El se zămislește pe-ncetul și în timp în noi înșine. Nu este imposibil să luptăm cu păcatul, cu răul. Nenumărați semeni ai noștri au dovedit aceasta, ieșind biruitori ei înșiși. Diavolul lucrează asupra noastră atât cât Dumnezeu îi permite să lucreze. Toate ispitele ce ne vin de la diavol sunt cu știrea și cu voia lui Dumnezeu, spre încercarea și spre întărirea noastră. Diavolul nu este mai puternic decât Dumnezeu, ci dimpotrivă. Tocmai de aceea trebuie să ne punem nădejdea în Dumnezeu, pentru a putea câștiga această bătălie a vieții noastre. Pentru cei ce câștigă bătălia este pregătită cununa victoriei, cununa sfințeniei și a mântuirii. Pentru aceștia, la judecata de apoi, va grăi Judecătorul: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu în împărăția pregătită vouă de la facerea lumii!" Pentru cei învinși de păcat, pentru lași, trădători și dezertori, sentința va fi definitivă și înfiorătoare: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic pregătit vouă și domnilor voștri pe care i-ați slujit în timpul vieții voastre!"

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

⊛ Dimitrie Bogos scrie *„La răspântie", Moldova de la Nistru 1917—1918, Pagini despre Basarabia,* Întreprinderea editorială — Poligrafia, „Știința", Chișinău, 1998, 221 pag.

„Epoca renașterii Basarabiei din anii 1917—1918 este puțin cunoscută de marele public. S-au creat mai multe basme și legende, dar adevărul istoric nu este cunoscut.

Este și de datoria noastră a pune în adevărata lumină a zilei tot ce s-a petrecut în timpul acela mare, pentru ca să se cunoască, că într-adevăr a fost o mișcare națională serioasă, că geniul neamului românesc s-a manifestat puternic, aducând prin forțele vii ale fiilor, iubitori de neam, Basarabia la patria-mamă".

E o carte foarte interesantă, care privește prima Unire a Basarabiei. Autorul care scrie câțiva ani după Unire, declară că „Unirea a făcut-o vocea sângelui". E în afară de orice îndoială. Basarabia aparține României de la început până la sfârșit. Ceea ce se vede și din cuprinsul cărții.

⊛ Johannes Von Tepl publică *Plugarul și Moartea,* traducere din germana medievală de Marin Tarangul și Emmerich Schaffer. Introducerea și „Cuvântul despre felul de a fi al morții" de Marin Tarangul (Humanitas, 1997, București, 140 pag.). Cu ilustrații după gravurile lui Holbein cel Tânăr.

«Dialogul acesta tulburător, purtat între un bărbat rămas văduv — „Plugarul" — și Moarte, a fost scris la răscrucea dintre Evul Mediu și Renaștere. Perenitatea textului ține de limpezimea de cristal a „vocilor" sale: tânguirea neistovită a omului, care-și plânge, ca un alt Iov, cruda soartă, și cinismul plin de sarcasm al Morții, care-i arată mereu cât de inevitabilă îi e condiția. Și totuși, după ce o vreme această capodoperă a literaturii germane medievale a cunoscut o largă răspândire, peste ea s-a așternut o uitare de aproape cinci secole. Grăitor e însă faptul că redescoperirea dialogului a avut loc tocmai la începutul veacului nostru, atât de adânc muncit de problema Sfârșitului. Și iarăși grăitor este că el l-a inspirat pe Heidegger în faimoasa analiză pe care a făcut-o omului ca ființă-întru-moarte: sfârșitul pe care îl are în vedere moartea, spune gânditorul de la Freiburg, nu înseamnă faptul de a fi ajuns la sfârșit al omului (das Zu-Ende-sein), ci faptul că în fiece clipă omul este ființa-întru-sfârșit (das Sein zum Ende). Moartea nu este momentul în care omul iese din viață, ci un *mod de a fi,* pe care omul și-l asumă din clipa în care intră în ea. Și Heidegger citează aici sentința rostită în cuprinsul dialogului: „Din clipa în care se naște, omul este destul de bătrân ca să moară".»

Desigur este o carte cu ilustrații vechi, ilustrații care s-au făcut după textele originale.

Aceste ilustrații imită literele de început al fiecărui capitol al cărții.

ANTONIE P.

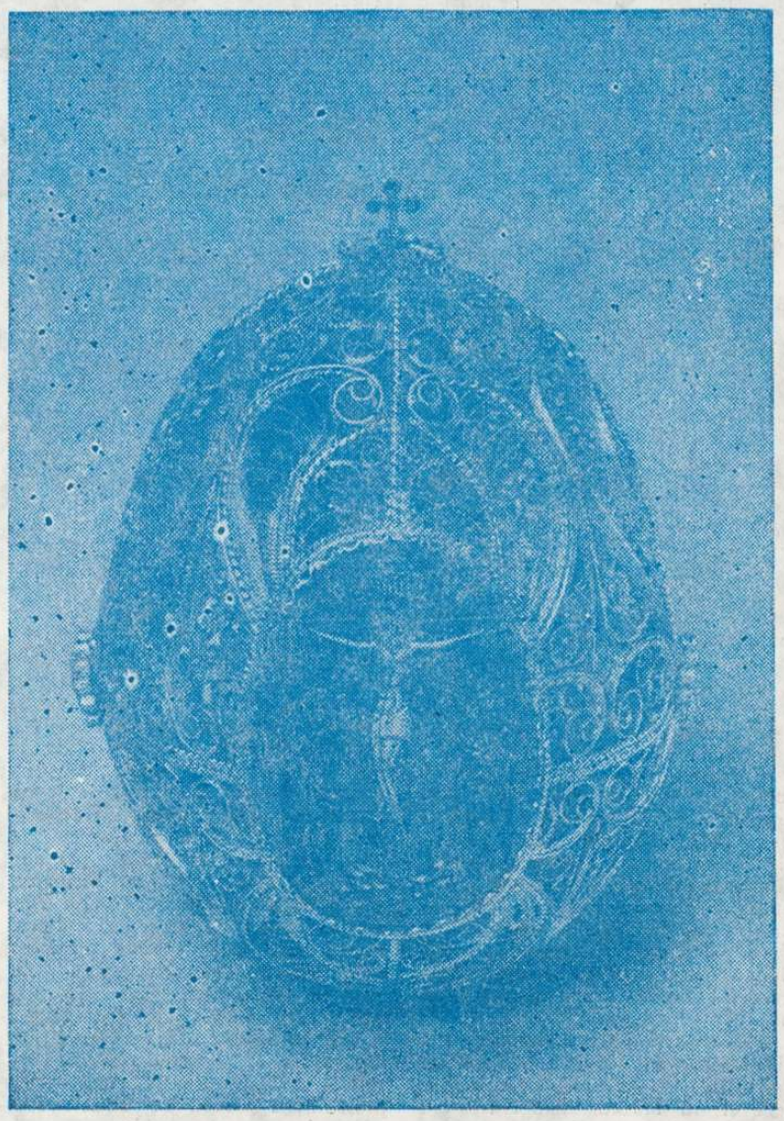

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA ... SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
15 aprilie şi 1 mai
Nr. 15—18
1999

IZVORUL TĂMĂDUIRII

În prima vineri din Săptămâna Luminată, Biserica Ortodoxă face prăznuirea Izvorului Tămăduirii. Este o sărbătoare închinată Maicii Domnului amintind de minunea petrecută în secolul VII pe timpul împăratului Leon Machelie al Bizanţului, minune ce a fost săvârşită de către Sf. Fecioară Maria. Sărbătoarea aceasta este deci de dată mai recentă, dar cu toate acestea este adânc înrădăcinată în conştiinţa popoarelor ortodoxe din Balcani, fie de limbă greacă, slavonă sau latină. Grecii o numesc „Zoodohos Pighi" adică „Izvorul purtător de viaţă" şi o cinstesc cu un fast deosebit. În Atena, chiar în centrul oraşului există o măreaţă biserică închinată Maicii Domnului şi care poartă numele acestui praznic, ba mai mult un întreg cartier de la periferia Atenei poartă numele de Zoodohos Pighi. În Constantinopol se află până astăzi izvorul unde s-a petrecut minunea aceasta, în mânăstirea Balucli unde se găsesc şi mormintele patriarhilor ecumenici.

Şi la slavi sărbătoarea este ţinută ca atare, ei împrumutând-o mai târziu prin filiera greacă. În Biserica noastră, deci la români, Izvorul Tămăduirii este prăznuit cu o solemnitate deosebită mai ales în Muntenia şi cu osebire în Ardeal. Zeci de mânăstiri de pe cuprinsul ţării şi mai ales din Transilvania au ca al doilea hram al lor Izvorul Tămăduirii. Zeci de mii de pelerini sosesc în această zi de praznic la marile mânăstiri de la Sâmbăta de Sus, Râmeţ, Rohia, Recea, Izbuc, Frăsinei, Maglavit, unde participă la sfânta liturghie, precum şi la sfinţirea apelor din izvoarele tămăduitoare de acolo şi preamăresc pe Maica Domnului, cea care a devenit în conştiinţa Ortodoxiei cu adevărat „Izvor de tămăduiri" prin minunile pe care le săvârşeşte asupra celor credincioşi.

Date asupra acestei sărbători, asupra semnificaţiei ei avem în Penticostar, unde pe lângă sinaxarul ei aflăm şi o slujbă a ei alcătuită de către Nichifor Calist Xantopol — demnitar de la curtea bizantină. Astfel, din sinaxarul zilei aflăm că împăratul Leon Machelie, înainte de a ajunge pe tronul imperial al Bizanţului, fiind într-una din zile la vânătoare a găsit un orb rătăcit prin pădure şi pe care l-a luat să-l călăuzească. Orbul fiind cuprins de sete l-a rugat pe Leon să-i caute apă să bea, acesta negăsind prin apropiere, deşi căutase foarte mult, era cuprins de întristare. Deodată a auzit un glas care-i zicea: „Nu e nevoie să te osteneşti Leone căci apa este aproape, pătrunde, Leone împărate, mai adânc în pădurea aceasta şi luând cu mâinile apă tulbure, potoleşte setea orbului şi apoi unge cu ea ochii lui cei întunecaţi; şi vei cunoaşte de îndată cine sunt eu, care sălăşuiesc aici de multă vreme". Şi făcând aşa, orbul s-a tămăduit de suferinţa sa preamărind pe Dumnezeu. După ce a ajuns, potrivit proorociei Maicii Domnului, împărat, Leon a zidit lângă acel izvor o biserică închinată Maicii Domnului, cea care făcuse minunea vindecării orbului în acel loc.

Multe minuni s-au petrecut apoi în decursul vremurilor la acea biserică prin puterea sfinţitoare a apei tămăduitoare din acest izvor, astfel numeroşi oameni bolnavi şi-au redobândit sănătatea, atât trupească, dar mai ales sufletească. Tradiţia spune că izvorul ar fi înviat şi un mort din Tesalia, după ce au fost turnate trei ciuturi de apă peste el. Mulţi împăraţi şi împărătese ale Bizanţului au fost vindecaţi de apa izvorului, la fel mulţi dregători ai curţii imperiale au dobândit tămăduire aici, numele lor fiind menţionate pe larg în sinaxarul sărbătorii.

Refăcută de mai multe ori din cauza vremurilor şi a cutremurelor, biserica Izvorul Tămăduirii a rămas până în zilele noastre în Constantinopol, păstrându-se şi izvorul care şi astăzi săvârşeşte tămăduiri celor care cu credinţă aleargă la ocrotirea şi folosinţa Maicii Domnului.

Lângă izvor există până astăzi, în mânăstirea Balucli din Constantinopol, o inscripţie din vremea bizantină ce are următorul conţinut: „NIPSON ANOMIMATA MI MONAN OPSIN", adică „spală-ţi nu numai faţa, ci spală-ţi şi păcatele".

În această zi în bisericile unde există hramul „Izvorul Tămăduirii", dar şi în celelalte biserici şi mânăstiri, după Sf. Liturghie se face sfinţirea cea mică a apei, după rânduiala specială din Săptămâna Luminată, iar în unele părţi tot în această zi se fac rugăciuni pentru vreme de secetă şi neploaie înconjurându-se biserica în procesiune la fel ca în Vinerea Sf. Patimi.

Credincioşii ortodocşi români cinstesc aşa cum se cuvine acest praznic al Maicii Domnului, luând parte în număr mare la sfintele slujbe săvârşite în mânăstiri şi biserici închinate Sf. Fecioare Maria, Maica Domnului, Maica Bisericii şi Maica tuturor celor necăjiţi şi întristaţi.

„Izvorul Tămăduirii" este o sărbătoare dragă creştinului ortodox, prin ea cinstindu-l pe Mântuitorul Hristos, Cel ce s-a întrupat din pântecele preacurat al Sf. Fecioare.

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinţii Părinţi

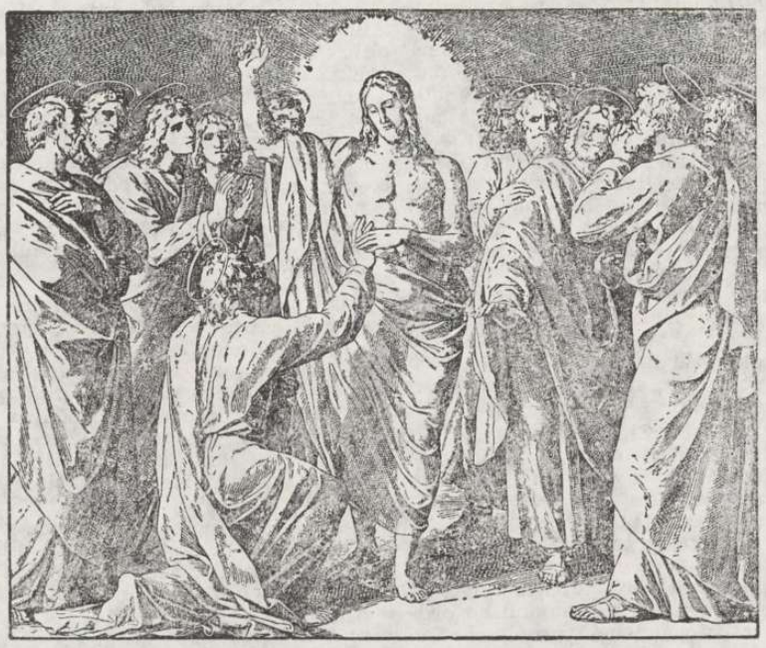

Învierea lui Hristos este temelia credinţei noastre. Hristos a înviat, pentru că era nu numai om, ci şi Dumnezeu; Hristos a înviat, ca şi noi să înviem (I Cor. 15; Rom. 6, 1—11). *Mărturisind că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, mărturisim învierea şi puterea Sa spre mântuirea a tot celui ce crede* (Rom. 1, 16). *De aceea, în Perioada Penticostarului, Biserica ne pune înainte pe cei ce-au mărturisit Dumnezeirea Sa. Să le urmăm pilda, să ne „întărim" şi noi întru El, să înviem şi noi împreună cu El, astăzi, acum, ca să putem striga: „Adevărat a înviat! Domnul Meu şi Dumnezeul Meu! Bucuria Mea!"*

1. Duminica Tomii

Sfântul Ioan Casian s-a născut pe la anul 360 în Dobrogea (Scythia Minor), a plecat de tânăr (380) la Locurile Sfinte, stabilindu-se aproape de Betleem; a cercetat, împreună cu prietenul său Gherman, tot din Dobrogea, pe marii părinţi ai pustiei Egiptului, a căror valoare o va consemna în lucrarea *Convorbiri duhovniceşti* (în număr de 24, după numărul celor 24 de bătrâni din Apocalipsă, scrise între anii 420—429); se stabileşte la Constantinopol (399/400), unde Sfântul Ioan Gură de Aur îl hirotoneşte diacon şi-i dă ascultări în administraţie; trăieşte drama marelui său Patriarh şi pleacă la Roma (404) pentru a-i apăra cauza; după 10 ani, se stabileşte la Marsilia (415), unde înfiinţează două mânăstiri: una de bărbaţi şi alta de femei. La cererea episcopului Castor de Apta Iulia (Galia/Franţa), scrie, pe la 420, *Despre aşezămintele mânăstireşti de obşte şi despre tămăduirile celor opt păcate principale*. Adoarme în Domnul spre 435, în plină criză sau în prelungirea crizei nestoriene, nu înainte de a o combate, la cererea papei Leon cel Mare, în lucrarea *Despre Întruparea Domnului, contra lui Nestorie*. Împotriva acestuia, care separa Dumnezeirea de Hristos, afirmând că sunt două persoane distincte în Cuvântul întrupat, unite oarecum moral, pentru care Fecioara Maria nu poate fi numită Născătoare de Dumnezeu (Theotokos), ci doar Născătoare de Hristos sau de om, Sfântul Ioan Casian dovedeşte, în cele 7 cărţi ale lucrării, Dumnezeirea şi omenitatea Domnului nostru Iisus Hristos, cu pilde din Sfânta Scriptură. Prima şi cea mai evidentă este pipăirea coastei Mântuitorului de către Sf. Apostol Toma şi mărturisirea ce i-a urmat:

„Pogorându-Se în adunarea ucenicilor Săi, deşi uşile erau încuiate, fiindcă Domnul voise să arate apostolilor adevărul trupului Său, apostolul Toma, pipăindu-I trupul şi cercetându-I rănile, când a descoperit adevărul trupului arătat, ce cuvinte a grăit? *„Domnul Meu şi Dumnezeul Meu"*. Oare a spus ce spui şi tu, că e om, nu Dumnezeu, Hristos şi nu Dumnezeire? S-a atins de trupul Domnului şi a spus că e Dumnezeire. Cuvântul său a fost învăţătură cerească şi credinţa sarcină dumnezeiască; sfânt, cinstit, evlavios, având nevinovăţia întreagă, *credinţa neştirbită*, ştiinţa nestricată, simţirea simplă şi curată, înţelepciunea cu desăvârşită simplitate, lipsită de tot ce e rău, de tot ce e stricăciune, întărită împotriva oricărei rătăciri eretice, el ţinea la tot ce învăţase. Aşadar, acel ţăran nepriceput, cum poate tu îl socoţi, te încuie acum printr-un răspuns scurt, te doboară prin puţinele sale cuvinte. Aşadar, de ce s-a atins apostolul Toma, când s-a apropiat să-L pipăie pe Domnul? De Hristos, fără nici o îndoială. Şi ce a grăit cu voce tare? „Domnul Meu şi Dumnezeul Meu". Iată, şi acum apostolul Toma îţi strigă ceea ce a mărturisit atunci: este Iisus Dumnezeu Cel de Care m-am atins, este Dumnezeu Cel ale Cărui părţi ale trupului le-am pipăit, n-am întâlnit ceva netrupesc, şi n-am găsit ceva de neatins, n-am aflat duhul cu mâna, încât numai de aceea să fiu crezut că am zis: *este Dumnezeu*. Căci *duhul*, după spusele Domnului meu, *nu are carne şi oase*. Deci de trupul Domnului m-am atins, carnea şi oasele Lui le-am pipăit, degetele mele le-am pus pe locul rănilor şi despre Hristos, Domnul meu pe Care-L pipăisem, am strigat *„Domnul Meu şi Dumnezeul Meu"*. Eu ştiu că Hristos nu e altceva decât Dumnezeu. Aceasta am păstrat cu tovarăşii mei apostoli, aceasta am spus în Biserici, aceasta am propovăduit neamurilor, aceasta îţi grăiesc şi ţie: *Hristos este Dumnezeu, Hristos este Dumnezeul!"* (Sf. Ioan Casian, Scrieri alese, col. PSB 57, Bucureşti 1990, p. 802—803).

MEDITAŢIE: Citind textul scripturistic, suntem tentaţi să credem că Sf. Toma nu s-ar fi atins de coasta Mântuitorului, ci s-ar fi mulţumit doar cu cuvintele Acestuia („Adu degetul..."), aşa cum s-a întâmplat şi în cazul tatălui tânărului demonizat (Mc. 9, 14) sau al Sf. Ap. Petru (Mt. 16, 16); numai că însuşi Ap. Toma spusese mai înainte: „Dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor..., nu voi crede" (In 19, 25) sau, cum spune textul liturgic, „nu voi crede, de nu voi vedea şi eu pe Stăpânul, de nu voi vedea coasta din care a ţâşnit sângele, apa, botezul, de nu voi vedea rana, prin care s-a vindecat omul de rana cea mare, de nu voi vedea că nu este ca un duh, ci trup şi oase" (Vecernia mare, Slavă... Şi acum... la Vohod). Prin pipăirea coastei, Sf. Toma L-a mărturisit pe Hristos „nu numai Dumnezeu, şi nici numai om", ci Dumnezeu-Omul, din coasta Căruia a ieşit „bogăţia învăţăturii, vestită prin limba Geamănului Toma"; acea coastă, din care pe cruce cursese sânge şi apă; acea coastă, care avea să întemeieze adevărata Biserică a lui Hristos; acea coastă, care avea să aducă prin străpungerea ei mântuirea întregii lumi; acea coastă i-a dat şi lui Toma posibilitatea atingerii de Izvorul cel pururea curgător, prin care „îndoite lucruri şi îndoite firi a cunoscut împreună" (Minei, 6 octombrie, Vecernie, stihira a III-a).

Dacă ne-am întreba cine este apostolul Toma din zilele noastre, cu siguranţă am răspunde că fiecare dintre noi. Numai că în acest caz nu am face o mărturisire întru totul adevărată: noi nu putem fi „Ap. Toma" atâta timp cât vom rămâne străini şi reci faţă de Hristos care ni se descoperă în fiecare dintre semenii noştri, în durerile şi suferinţele lor, în necazurile şi greutăţile lor; atâta timp cât nu-L vom recunoaşte pe Hristos în aceştia şi nu-L vom mărturisi! Hristos nu conteneşte niciodată să ni Se descopere şi să ne adune la El, ca să-L atingem şi să-L pipăim, dar noi nu voim să-L recunoaştem!

2. Duminica Mironosiţelor şi a dreptului Iosif din Arimateea şi Nicodim

Sfântul Ioan Gură de Aur s-a născut în Antiohia (344 sau 354), a studiat la şcoala lui Libaniu care l-a preţuit atât de mult, încât, deşi era păgân, ar fi vrut să-l lase urmaş la catedră; a îmbrăţişat viaţa monahală (374—375), a fost hirotonit diacon (381), preot (386), iar apoi a ajuns arhiepiscopul Constantinopolului (397), de unde a fost exilat de trei ori prin uneltirile împărătesei Eudoxia şi a duşmanilor săi. Aceste puţine date doresc să fie doar un îndemn la o mai amănunţită cunoaştere a vieţii şi operei celui mai de seamă dintre Sfinţii Părinţi, cel numit „HRISOROAS" (râu în ale cărui valuri curge aur) şi „HRISOSTOMOS" (Gură de Aur). Să ne aducem aminte că, în ultimul său exil, fiind foarte slăbit şi condus spre un loc îndepărtat pe ţărmul oriental al Mării Negre, a poposit într-un sat în care se afla o bisericuţă a Sfântului Mucenic Vasilisc. Era 14 septembrie

407 şi, înduioşind cu slăbiciunea sa chiar şi pe soldaţii ce-l escortau şi-l forţau să meargă mai departe, i s-a îngăduit să intre în biserică, a cerut veşmintele bisericeşti, şi-a schimbat toată îmbrăcămintea sa până la încălţăminte (hainele sale le-a dăruit celor din jur) cu hainele de slujbă, a săvârşit Sfânta Liturghie şi s-a împărtăşit cu prea curatele Taine. După împărtăşire, a înălţat rugăciunea de mulţumire, a dat sărutarea cea mai de pe urmă celor care erau lângă el şi s-a culcat spunând cuvintele: *„Slavă lui Dumnezeu pentru toate!"*. După ce şi-a făcut semnul Sfintei Cruci şi a rostit cuvântul „Amin", şi-a dat sufletul. Numai Hristos Cel răstignit şi înviat, Dumnezeu-omul, în Care a crezut, pe Care L-a propovăduit şi cu Care s-a unit până la desăvârşire, a putut să-i dea această nemaiîntâlnită putere. Tot astfel, şi femeile mironosiţe, ca şi Iosif şi Nicodim, „simţind Dumnezeirea Ta" (Slavă... Şi acum la stihoavnă în Marţea Mare, alcătuită de Casiana Monahia), au venit să afle Viaţa şi Învierea (In. 11, 25) cu Care vor şi vom birui moartea.

Femeile veniseră ca să ungă trupul Domnului. Pentru ce le spune îngerul *Nu vă temeţi voi!**? Pentru ca să le scape mai întâi de frică; apoi le vorbeşte de înviere. Cuvântul „voi" arată cinstea deosebită ce le-o dă îngerul; totodată arată că cele mai grele pedepse vor veni peste cei ce au îndrăznit să-L răstignească, dacă nu se pocăiesc. Îngerul le spune: „Nu voi trebuie să vă temeţi, ci cei care L-au răs-

* Traducerea românească spune doar „Nu vă temeţi".

(Continuare în pag. a 5-a)

Prezentare: DRAGOŞ DOBRIŢOIU, DANIEL POPA;
Meditaţie: PAUL STĂNCIULESCU

Enciclica papală „Fides et Ratio" (II)

Cap. I: Descoperirea Înţelepciunii lui Dumnezeu

Iisus Îl descoperă pe Tatăl

Ca punct de pornire în prezentarea raportului dintre credinţă şi raţiune, papa Ioan Paul al II-lea avansează ideea că Biserica nu împărtăşeşte o învăţătură omenească oarecare, rod al propriei sale speculaţii, fie aceasta şi de cel mai înalt nivel, ci transmite un mesaj a cărui origine se află chiar în Dumnezeu. „Lui Dumnezeu însuşi I-a plăcut, după buna Sa socotinţă, să se descopere pe Sine şi să ne facă să cunoaştem taina voii Sale" (Efes. 1, 9). Iar această descoperire s-a înfăptuit, după cum scrie în Epistola către Evrei (1, 1), în mai multe etape, prin patriarhii şi proorocii Vechiului Testament, iar la „plinirea vremii", în chip desăvârşit, prin Iisus Hristos, care este Cuvântul lui Dumnezeu întrupat şi care ne-a prilejuit o cunoaştere mai presus de minte şi de înţelegere. Este vorba de o iniţiativă absolut liberă şi gratuită din partea lui Dumnezeu, care fiind iubirea infinită, a dorit să ni se descopere şi să ne facă părtaşi bunătăţilor Sale nesfârşite.

Cunoaşterea dobândită de noi pe această cale a Revelaţiei supranaturale depăşeşte orice posibilitate de percepere a spiritului nostru, în speţă a raţiunii aflată în starea naturală.

Atât Scriptura cât şi Tradiţia subliniază caracterul de excepţie al acestei cunoaşteri rezultată din descoperirea lui Dumnezeu faţă de lume.

Alături de ea se află desigur cunoaşterea naturală, la care ajungem prin intermediul raţiunii şi care nu poate fi dispreţuită întrucât are şi aceasta puterea de a ne înălţa până la Principiul suprem al universului, care este Dumnezeu.

Suveranul pontif respinge poziţia exclusivistă a criticii raţionaliste, care neagă orice cunoaştere în afară de cea care este rezultatul capacităţilor naturale ale minţii umane.

Făcând referire la două documente emise de Conciliile I şi II Vatican (Constituţiile „Dei Filius" şi respectiv „Dei Verbum", autorul enciclicei accentuează şi mai mult ideea existenţei a două ordini de cunoaştere, distincte atât prin principiul cât şi prin obiectul lor: cunoaşterea naturală, care are drept principiu raţiunea şi obiectiv lumea văzută şi cunoaşterea supranaturală, care are drept principiu credinţa, iar ca obiect lumea spirituală, nevăzută şi pe Însuşi Creatorul tuturor.

Adevărul rezultat prin percepţia simţurilor, a experienţei sau pe calea reflexiei filozofice nu se confundă cu adevărul obţinut prin credinţă şi din Revelaţie. Cu toate acestea, ele nu se exclud şi nu se anulează reciproc. Atâta doar că se află înscrise în două registre ale cunoaşterii: unul în registrul imanenţei, iar celălalt în registrul transcendenţei.

Prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, orizonturile cunoaşterii umane s-au lărgit atât de mult încât omul a ajuns să cunoască profunzimile Dumnezeirii şi aceasta pentru că cine L-a văzut pe Fiul, a avut şansa să-L vadă şi pe Tatăl (In. 14, 9). Prin Iisus Hristos, veşnicia a intrat în timp, întregul s-a ascuns în fragment şi Dumnezeu a luat chipul omului. Cuvântul care s-a făcut trup a fost trimis către oameni spre a pronunţa cuvintele lui Dumnezeu şi a înfăptui opera de mântuire pe care Tatăl i-a încredinţat-o (cf. In. 5, 36; 17, 4). Întru El ni se descoperă adevărul ultim asupra vieţii şi asupra sensului istoriei. În afara acestei perspective, misterul existenţei noastre personale rămâne o enigmă insondabilă. Unde ar fi putut omul să caute un răspuns la atâtea chestiuni dramatice cum sunt cele legate de suferinţă şi în special de suferinţa dreptului, apoi cele legate de moarte, dacă nu în lumina care vine din misterul patimilor, morţii şi învierii lui Hristos.

Desigur că şi în faţa acestei descoperiri a profunzimilor dumnezeieşti prin Iisus Hristos, raţiunea se vede limitată de graniţe pe care nu le poate trece. Singură credinţa ne permite să depăşim aceste graniţe şi să pătrundem taina Întrupării şi a vieţii trinitare a lui Dumnezeu.

Când acceptăm, prin credinţă, adevărurile Revelaţiei, libertatea noastră nu este constrânsă în nici un fel, pentru că, în general, adevărul nu înrobeşte ci „face pe om liber". De lucrul acesta ne-a încredinţat Mântuitorul când a spus: „Veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va face liberi" (In. 8, 32). Fiind vorba de adevărul care ni se descoperă de către o Fiinţă infinită şi veşnică, deschiderea noastră spre el este firească şi legitimă.

Trăind în veacul de acum, cunoaşterea noastră rămâne totuşi parţială şi imperfectă. Vălul tainei împiedică încă privirea noastră să perceapă adevărul în mod desăvârşit. Abia după ce ne vom muta în corturile cele de sus, cunoaşterea noastră va fi deplină. „Acum vedem ca printr-o oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă; acum cunoaştem în parte, dar atunci vom cunoaşte pe deplin" (I Cor. 13, 12). Trebuie să acceptăm prin urmare o limitare a spiritului uman în faţa nemărginirii Fiinţei Dumnezeieşti.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

O PAGINĂ DE GEOGRAFIE ISTORICĂ

Ne-am propus în rândurile care urmează, să facem o incursiune în domeniul unei alte ştiinţe auxiliare a istoriei, anume în cel al geografiei istorice, luând ca reper lucrarea misionară a Sf. Apostol Pavel.

Îndrumarea de căpetenie pe care Sfinţii Apostoli au primit-o de la Mântuitorul cu puţină vreme înainte de Înălţarea Sa la cer a fost: *Mergând, învăţaţi toate neamurile* (*Matei* 28, 19) şi *Mergeţi în toată lumea* (*Marcu* 16, 18). Ca unul care a fost chemat *în urma tuturor* (I *Cor.* 15, 8-9), Sfântul Pavel a primit aceeaşi poruncă, de a purta numele lui Iisus *înaintea neamurilor şi a regilor şi a fiilor lui Israel* (*Fapte* 9, 15).

Şi astfel, prima călătorie misionară, la care au participat Barnaba, Saul şi Ioan-Marcu a avut ca punct de plecare Antiohia (Antiochia) Siriei. Oraşul Antiohia — azi Antakye, în Turcia — a fost fondat la gura fluviului Orontes, adică la aproximativ 17 km de Marea Mediterană, de către Antichos Monophtalmos, unul dintre generalii lui Alexandru cel Mare. Oraşul a fost capitală a regatului elenistic al seleucizilor, a fost apoi cucerit de Pompeius Magnus în anul 64 î.H., devenind capitala provinciei romane Syria[1]. Metropola elenistică avea mai mulţi locuitori orientali decât greci şi romani, inclusiv în epoca de care ne ocupăm. Îşi croiau drum pe străzile zgomotoase şi pline de viaţă, în costume pitoreşti care, de altfel, imprimau oraşului o culoare orientală. Este adevărat că părea un adevărat Turn Babel de graiuri, dar tot acest mozaic uman era unit prin cunoaşterea, în diferite grade, a limbii greceşti *koine*.

Se pare că străzile principale erau pavate cu plăci de marmură albă şi mărginite de şiruri de statui, iar noaptea erau luminate cu făclii din lemne răşinoase ori cu lămpi cu ulei, atârnate de pereţii caselor. Istoricii antici, fermecaţi de frumuseţile metropolei, au scris laudativ despre frumuseţea fântânilor arteziene, a caselor de locuit, înalte de trei etaje, cu acoperişuri plate pe care locuitorii îşi întindeau aşternuturile după canicula din timpul zilei. Mândria oraşului o constituia o dumbravă de dafini — numită, de altfel, *Dafne* — după numele nimfei din legenda grecească, legendă care spune că nimfa a preferat să fie transformată în laur decât să cedeze avansurilor galante ale lui Apollo. Dumbrava avea locuri liniştite, cu vile sau mici palate ascunse în verdeaţă, locuite, rând pe rând, de către demnitarii seleucizi şi romani.[2]

Revenind la prima călătorie, cei trei misionari s-au îndreptat spre Seleucia, portul la Mediterană a oraşului Antiohia. Îmbarcaţi pe o corabie, ei ajung în insula Cipru, celebră în antichitate pentru fertilitatea sa, patria lui Barnaba, unde ajunseseră o parte din misionarii plecaţi din Ierusalim *din cauza tulburării făcute pentru Ştefan* (*Fapte* 11, 19). Prima oprire a misionarilor creştini în insula Cipru a fost făcută în oraşul Salamina, port vast şi important oraş al insulei, aşezat în partea de răsărit a sa, la egală distanţă de Cilicia, la nord, respectiv de Syria, la est.[3] Deşi oraşul a cunoscut o puternică prezenţă romană, ridicându-se chiar multe construcţii în epoca imperială, a rămas, în permanenţă, un centru grecesc.[4] În paranteză fie spus, la 4 km de antica Salamina, acum acoperită cu nisip, se află, azi, portul Famagusta.

Insula Cipru a devenit provincie senatorială romană, fiind ulterior anexată provinciei Cilicia, mai precis în anul 58 î.H. După o scurtă perioadă de dominaţie asiriană (pe la 700 î.H.) şi una ceva mai lungă, persană (cca 540—330 î.H.), insula intră în stăpânirea dinastiei elenistice a Ptolemeilor din Egipt, în 330 î.H. În cele aproape trei secole care au urmat s-a produs elenizarea aproape totală a Ciprului, eliminându-se treptat concurenţa elementelor feniciene şi pregreceşti, dar dispărând şi autonomia insulei, care îşi pierde vechea scriere silabică, specifică. În 58 î.H., senatul roman, care controla deja de aproape Egiptul, a decis anexarea Ciprului şi alipirea sa la provincia Cilicia pentru garantarea unui împrumut al regelui Ptolemeu al XII-lea. Temporar insula a fost redată Egiptului, respectiv reginei Cleopatra, de către Caesar, iar mai apoi de către Marcus Antonius. După bătălia de la Actium (31 î.H.), însă, Ciprul a devenit irevocabil provincie romană, ca în anul 22 î.H. să fie încredinţată efectiv senatului, spre administrare. Capitala a fost fixată la Salamina — deci acolo unde au poposit, iniţial, cei trei misionari creştini, la prima lor venire în insulă — dar sediul „guvernului", inclusiv sediul de reşedinţă al guvernatorului (proconsul), era la Paphos,[5] adică în celălalt mare centru urban al insulei spre care s-au îndreptat Barnaba, Saul şi Ioan-Marcu. Aici, în Paphos, Saul şi Barnaba au reuşit convertirea proconsulului Sergius Paulus.

Am folosit mai sus sintagma provincie senatorială. Trebuie precizat că provinciile romane erau împărţite în două categorii: imperiale şi senatoriale. Cele imperiale erau, în general, provincii de graniţă — cum va fi, din sec. al II-lea d.H., Dacia, bunăoară — cu armată. Provinciile senatoriale, în schimb, erau cele din interior fără legiuni cantonate între graniţele lor — excepţie făcând doar Africa Proconsularis, având capitala la Cartagina cu o legiune, *a III-a Augusta* — dar cu trupe auxiliare, în schimb.

Despre proconsulul Sergius Paulus aflăm că era *un bărbat inteligent* (*Fapte* 13, 7), care i-a chemat pe Barnaba şi Saul ca *să audă cuvântul lui Dumnezeu* (*Fapte* 13, 7). În disputa cu vrăjitorul Elimas, *Saul, care se numeşte şi Pavel ... plin de Duh Sfânt*, a privit ţintă la Elimas şi a zis: *O, tu cel plin de toată viclenia şi de toată înşelăciunea ... vrăjmaşule a toată dreptatea, nu vei înceta de a strâmba căile Domnului cele drepte? ... Iată mâna Domnului este asupra ta şi vei fi orb, nevăzând soarele până la o vreme. Şi îndată a căzut peste el pâclă şi întuneric şi, dibuind împrejur, căuta pe cineva să-l ducă de mână* (*Fapte* 13, 9-11). Acesta a fost argumentul decisiv pentru proconsul, care *văzând ce s-a făcut a crezut* (*Fapte* 13, 12). Pe de altă parte, acesta a fost momentul din care numele de Saul al Apostolului va fi abandonat pentru a lăsa loc numai aceluia de Pavel. Mai mult, acum apare, în *Faptele Apostolilor*, sintagma *Pavel şi cei împreună cu el* (*Fapte* 13, 13).[6]

După cum arătam mai sus, Ciprul făcea parte din provincia senatorială a Ciliciei, unitate administrativă ce era formată din Cipru şi din Cilicia propriu-zisă. Aceasta din urmă a devenit provincie de rang proconsular în anul 101 î.H., după ce istoria sa a cunoscut o perioadă persană — mai întâi ca stat, apoi ca satrapie — şi ulterior una elenistică. Datorită acţiunilor pirateresti pornite din aceste zone muntoase şi împădurite, romanii au ocupat regiunea şi au transformat-o în provincie. Din cauza faptului că piraterita a renăscut — în special în arcul temporal ce a inclus războaiele civile de la Roma — Pompeius Magnus a intervenit militar, în anul 67 î.H., punând capăt flagelului.

Cicero a devenit, după consulatul său din anul 63 î.H., proconsul al Ciliciei, în anii 51—50 î.H.[7] De regulă, intrarea în funcţie a unui proconsul se făcea la 1 iulie, sau imediat după data respectivă, de aceea anul de proconsulat al ilustrului orator lasă impresia că s-a extins pe durata a doi ani calendaristici. Mai precis, Cicero a ajuns în Cilicia — şi, bineînţeles, şi-a intrat imediat în atribuţii — *în ajunul calendelor lui august*[8] (31 iulie 51 î.H.) şi şi-a încheiat mandatul la finele lui iulie 50 î.H. *Cât despre mine, am dispus ca questorul Mescinius să mă aştepte la Laodiceea, ca să pot să predau gestiunea, încheiată în arhivă, la două cetăţi, în virtutea legii Iulia.*[9] Aflăm din această scrisoare că ultima îndatorire a unui proconsul era aceea de a lăsa — conform dispoziţiilor cuprinse în *lex Iulia* — în două oraşe, cele mai importante ale provinciei sale, câte un exemplar după deconturile gestiunii sale, care se conservau în arhivele respectivelor oraşe.[10] Cât despre Laodiceea, este vorba de capitala provinciei Cilicia, care era un oraş maritim.[11]

Din corespondenţa cu bunul său prieten Pomponius Atticus, aflăm că Cicero n-a dorit în nici un chip să i se prelungească mandatul de guvernator. Încă din Atena, deci cu mult înainte de a ajunge în Cilicia, el îi scrie şi îi cere acestuia: *Să nu-mi fie prelungit mandatul în provincia mea! Cât timp eşti prezent* [la Roma — n.n. C.I.], *ia orice măsură ce s-ar putea lua. Nu se poate exprima cât mă arde dorinţa după Roma, încât abia voi putea suporta stupida atmosferă de provincie.*[12]

Un alt guvernator al Ciliciei, pe care îl amintim doar în treacăt, de data aceasta din prima jumătate a secolului al II-lea d.H., a fost senatorul Cassius Apronianus, tatăl cunoscutului istoric Dio Cassius, din Niceea Bitiniei.[13]

Întorcându-ne la *Faptele Apostolilor*, aflăm că din Cipru — mai bine zis din Paphos — Sf. Apostol Pavel *şi cei împreună cu el au venit la Perga Pamfiliei* (13, 13) pe o corabie. Timp îndelungat capitală a Pamfiliei, provincie aşezată pe coasta de sud a Asiei Mici, Perga se afla la 12 km depărtare de mare.[14] De aici, din acest oraş, Ioan-Marcu, despărţindu-se de Pavel şi Barnaba, *s-a întors la Ierusalim* (*Fapte* 13, 13). Mai târziu, însă, el se va afla printre colaboratorii Sf. Pavel (*Col.* 4, 10; II *Tim.* 4, 11), după propovăduirea căruia, va alcătui Evanghelia care-i poartă numele.

Pamfilia, provincia a cărei capitală a fost Perga, era de rang pretorian, ceea ce înseamnă că nu foştii consuli, ci subalternii lor, pretorii, la un oarecare număr de ani — de obicei cinci — după ieşirea lor din respectiva magistratură, îi deveneau guvernatori. Unul dintre aceştia a fost Cassius Apronianus, tatăl lui Dio Cassius, amintit mai sus în calitate de guvernator al Ciliciei. Sub Claudiu, Pamfilia a fost unită cu Licia, primind numele de Licia-Pamfilia (Lycia-Pamphylia), cu statut de provincie imperială, ca din anul 164 să treacă în administraţia senatului. Pamfilia propriu-zisă a cunoscut o succesiune de stăpâniri, de la cele lidiene şi persane la cele elenistice, ca după crearea provinciei romane Asia, să devină independentă într-o fază iniţială, iar ulterior să ajungă, datorită puternicei presiuni romane, posesiune a regelui Galatiei. În epoca romană, mai precis în vremea călătoriilor misionare ale Sf. Apostol Pavel, provincia era vestită pentru bogăţiile ei — uleiuri, plante cosmetice şi medicinale — oraşele ajungând la o adevărată înflorire.[15]

Din Perga Pamfiliei, Sfântul Pavel şi Barnaba s-au îndreptat spre nord, parcurgând o distanţă de 160 km, din care un procent ridicat îl constituiau regiunile muntoase, pentru a ajunge la Antiohia Pisidiei, o mică cetate aşezată pe versantul sudic al munţilor care despart Frigia de Pisidia. Oraşul a fost întemeiat, se pare, de Seleucos Nikator aproximativ în anii 300—280 î.H., şi a devenit relativ rapid un centru de cultură şi de influenţă elenistică în Asia Mică. Antiohia Pisidiei era, în acelaşi timp, unul dintre punctele importante de trecere a importantului drum comercial care lega oraşul Efes de Orient. Provincia propriu-zisă a Pisidiei a fost împărţită, ulterior, de Vespasian între Licia-Pamfilia şi Cappadocia.[16]

Regii dinastiei seleucide au încurajat aşezarea iudeilor în oraş, acordându-le în acest scop, drepturi civile egale cu cele ale grecilor. Aici se afla o sinagogă în care au intrat, într-o sâmbătă, Pavel şi Barnaba (*Fapte* 13, 14). Autorul *Faptelor Apostolilor* precizează că, intrând în sinagogă ,cei doi *au şezut* (*Fapte* 14, 14), probabil în băncile aşezate străinilor, ei fiind, în acel moment, necunoscuţi iudeilor de acolo.[17]

Din Antiohia, Sf. Apostol Pavel, împreună cu Barnaba s-au îndreptat spre Iconiu — azi Konya, oraş din centrul Turciei — cetate aşezată în regiunea fertilă a platourilor înalte din Licaonia, la graniţa Cappadociei. Cetatea era situată la o încrucişare de drumuri comerciale, motiv pentru care era prosperă. Odată ajunşi, misionarii *au intrat ei, ca de obicei, în sinagoga iudeilor şi astfel au vorbit, încât o mare mulţime de iudei şi de elini au crezut* (*Fapte* 14, 1). În această epocă, Iconiu era capitala Licaoniei, regiune cuprinsă, încă din anul 25 î.H., în provincia romană Galatia.[18]

După cum ştim din *Fapte*, misionarii au plecat din Iconiu *la Listra şi la Derbe* (*Fapte* 14, 6). De altfel, autorul *Faptelor Apostolilor* plasează — fără să ţină seama de delimitările politice, cât de tradiţiile locale — frontiera Licaoniei între Iconiu, pe de-o parte, respectiv Listra şi Derbe, pe de alta. Or, după cum am arătat Licaonia nu mai exista, în acel moment ca provincie distinctă pe harta Imperiului Roman, fiind inclusă în Galatia. Aceasta era o provincie de rang pretorian, care includea, deopotrivă ţinutul frigian şi pe cel licaonian. Numele Galatiei vine de la triburile de galli (celţi) chemate de regele Nicomede al Bitiniei, în 278 spre a-l sprijini la ocuparea tronului. La protestul unui oraş grecesc, Roma a efectuat o expediţie de pedepsire împotriva acestora în 189, astfel că, pentru mult timp gallii nu şi-au mai putut demonstra calităţile războinice. Pompeius Magnus, în 63 î.H., a transformat ţinutul într-un regat clienterar, ca după moartea ultimilor dinaşti locali, în 25 î.H., respectiv 5/6 d.H., întreg teritoriul lor să devină provincia romană a Galatiei.[19]

Acest final de primă călătorie misionară, a Sf. Apostol Pavel şi a însoţitorilor săi nu s-a redus doar la propovăduirea învăţăturii evanghelice, ci şi la întărirea în credinţă a noilor convertiţi, căci *hirotonindu-le preoţi în fiecare Biserică, rugându-se cu postiri i-au încredinţat pe ei Domnului în Care crezuseră* (*Fapte* 14, 23).[20]

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 *Enciclopedia civilizaţiei romane*, coord. ştiinţific Dumitru Tudor, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, p. 60.
2 Z. Kosidowski, *Povestirile Evangheliştilor*, în româneşte de Anda Maria Mareş, cuv. înainte de Octavian Cheşan, Bucureşti, Albatros, 1983, pp. 155—156.
3 S. Verzan, *Sfântul Apostol Pavel*, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 49.
4 *Enciclopedia ...*, p. 692.
5 *Enciclopedia ...*, p. 189; W. Smith, *The Wordsworth Classical Dictionary*, London, 1996, p. 133.
6 Verzan, *op. cit.*, p. 51.
7 *Enciclopedia ...*, p. 187. Cicero a intrat în *cursus honorum* în calitate de quaestor în Sicilia în anul 75 î.H., apoi edil la Roma în anul 69 î.H., praetor în 66 î.H. şi consul în anul 63 (N. Barbu, *Studiu introductiv*, în Marcus Tullius Cicero, *Epistolae ad Atticum (Scrisori către Atticus)*, Vol. I, Cărţile I—IX, versiune românească de Constantin Popescu Mehedinţi, Colecţia *Ovidianum* [Bucureşti, 1977], pp. 17—71, la p. 29).
8 Cicero, *Epistole ad Atticum*, cartea V, scrisoarea XV, 1 (Laodiceea, 3 august 51 î.H.), p. 209.
9 *Ibidem*, VI, VII, 2, p. 245.
10 *Ibidem*, p. 245, n. 503.
11 *Ibidem*, vol. II, p. 618.
12 *Ibidem*, vol. I, V, XI, 1 (Atena, 6 iulie 51 î.H.), p. 204.
13 Gh. Ştefan, *Studiu introductiv*, în Cassius Dio, *Istoria romană*, I, studiu introductiv de Gh. Ştefan, trad. şi note de A. Piatkowski, Bucureşti, 1973, pp. 7—22, la p. 8.
14 Verzan, *op. cit.*, p. 52.
15 *Enciclopedia ...*, p. 562.
16 Verzan, *op. cit.*, p. 588.
17 *Ibidem*, p. 53.
18 *Ibidem*, p. 61.
19 *Enciclopedia ...*, p. 342; Smith, *op. cit.*, p. 172.
20 Verzan, *op. cit.*, p. 72.

Drama omului fără Dumnezeu

Fie că ne referim la fiinţa umană în mod izolat, sau o privim în contextul mai larg al societăţii, ceea ce-o caracterizează în genere este dorinţa de a deţine cât mai multă putere. De la cele mai banale întreceri sportive şi până la cele mai rafinate competiţii artistice totul se rezumă în final la dorinţa de a acumula cât mai multă putere asupra celorlalţi.

Am putea spune că, într-un anume fel, această alergare după putere şi notorietate este mobilul care stă la baza tuturor acţiunilor pe care le întreprinde, indferent de domeniul la care ne referim, fie el literar, social, economic, politic, etc. Ca indivizi ne dorim să fim măcar cu ceva deasupra celorlalţi, să-i stăpânim şi să dispunem de cât mai multă influenţă asupra lor.

În spatele aparentei puteri, după care aleargă şi pe care crede că o deţine, nu se ascunde însă decât o stare de incertitudine. Toată lupta şi alergarea după putere nu fac decât să arate că omul este destinat căutării unui sens al existenţei sale, iar pe de altă parte indică faptul că el este totuşi conştient că nu-şi este şi nici nu-şi poate fi suficient sieşi, dar caută mântuirea altunde decât acolo unde trebuie şi prin aceasta nu face decât să se condamne singur la eşec. Toată zbaterea omului după putere demonstrează în ultimă instanţă că el este conştient de îngustimea şi precaritatea propriei sale existenţe şi a propriei sale fiinţe, precum şi de cea a lumii în care îi este hărăzit să trăiască, pentru că toate acestea nu-i pot conferi niciodată nici liniştea, nici certitudinea, pentru că ele însele stau sub semnul precarităţii şi sub fatalitatea tranzitoriului. Sensul existenţei umane se găseşte dincolo nu doar de sine însăşi, ci transcende chiar şi cadrul mai larg în care îi este menit să trăiască.

Drama fiinţei umane decurge tocmai din faptul că se doreşte suficientă sieşi, deci fără să depindă de ceva din afară de sine, însă abordând problema dintr-o atare perspectivă, această „autonomie" se dovedeşte cât se poate de iluzorie şi de pernicioasă. Atunci când se luptă şi se doreşte pe sine autonom, omul nu face altceva decât să pervertească însuşi sensul existenţei sale, dinspre mântuire ca sens suprem şi ultim, fie spre cunoaştere, fie spre actul creator. Însă, atât cunoaşterea, cât şi actul creator, dacă nu sunt scăldate de harul divin şi nu au drept scop final slujirea lui Dumnezeu, vor degenera, devenind simple acte luciferice prin care se va produce răsturnarea ordinii firesti şi a rosturilor aşezate de însuşi Dumnezeu în creaţie. Astfel, ordinea divină a lumii va fi abolită, instituindu-se în locul ei o alta, a dezordinii şi a lipsei de repere şi de sens, în care, uzurpându-L pe Dumnezeu, omul va încerca să se autoproclame pe sine suveran.

O astfel de ipostază o constatăm în privinţa omului căutător, a filozofului, cel veşnic neînstare să se deschidă învăţăturii revelate. Refuzând Adevărul, el încearcă să-şi confecţioneze alte adevăruri şi să ofere certitudini şi argumente care se dovedesc finalmente improbabile căi care nu duc nicăieri, iar gustul pe care-l lasă este cel al amărăciunii şi al nesiguranţei.

Pentru omul căutător de sensuri, altele decât sensul lui Dumnezeu, şi care refuză revelaţia, numai întrebarea este suverană. Spulberând tainele, el nu face decât să se trezească suspendat de propriile-i incertitudini, cărora nu numai că nu le poate răspunde, mai mult, se pierde într-un hăţiş de soluţii contradictorii şi care se dezic unele pe altele. În afara Adevărului omul este condamnat la o mulţime de adevăruri care nu vor face însă altceva decât să se anuleze reciproc, căci ce şi mai ales care mai poate fi adevărul într-o mulţime infinită de „adevăruri"?

Şi atunci când crede că poate interveni în creaţie, substituindu-se Creatorului, omul păcătuieşte, afirmându-şi pretinsa autonomie. Clonarea şi celelalte experienţe genetice moderne dovedesc un fapt esenţial, şi anume că omul poate modela materia, dar nu poate interveni sau crea viaţa — privilegiul unic şi exclusiv al lui Dumnezeu.

Toate experienţele pe care le încearcă, toate orgoliile sale, unele dintre ele de-a dreptul năstrusnice, alergarea, gălăgia şi aglomeraţia în care până la urmă se complace, toate acestea sunt semne care arată nu doar rătăcirea omului modern, dar şi drama în care singur se condamnă să trăiască, fără putinţa de a găsi vreo ieşire. Se minte doar atunci când afirmă că se poate izbăvi prin propriile sale puteri, iar gălăgia şi aglomeraţia din afară nu sunt decât mijloace prin care încearcă să-şi acopere vidul lăuntric şi uscăciunea existenţială, căci cu cât eşti mai prins în vârtejul şi agitaţia exterioară, cu atât ai mai puţin timp să te întorci spre propria-ţi realitate lăuntrică. Ba chiar se complace în această zarvă din afară lăsându-se îmbătat de vertijul şi dulceaţa ei mincinoasă, pentru că acestea îi conferă posibilitatea de a-şi masca pustiul lăuntric. În ciuda aglomeraţiei şi a agitaţiei din afară, omul pretins autonom nu este decât un însingurat, un bolnav care fuge de sine şi se minte că se poate izbăvi doar prin propriile sale puteri şi mijloace.

Setea de putere şi de notorietate nu sunt decât indicii ale faptului că până la urmă, chiar inconştient, omul presimte precaritatea condiţiei sale, încercând să suplinească această stare prin nişte forme false şi lipsite completamente de consistenţă.

Starea slăbănogului din evanghelie (Ioan 5, 1—15) este de fapt starea omului care nu poate exista prin sine, tocmai pentru că izvorul vieţii sale nu se găseşte nici în sine, şi nici în vreo altă cauză exterioară aflătoare în lumea în care trăieşte.

De această „slăbiciune" ne vindecăm numai în măsura în care ne regăsim în Dumnezeu, căci finalmente nu ne putem mântui fără Dumnezeu, şi cu atât mai puţin împotriva lui Dumnezeu.

Văd în slăbănogul care aştepta la scăldătoarea Vitezda de treizeci şi opt de ani prilejul de a fi aruncat în scăldătoare, pe omul covârşit de propriile sale neputinţe, de povara cărora nu se va putea izbăvi decât atunci când îl va recunoaşte pe Dumnezeu drept singura putere şi certitudine a existenţei sale.

Tămăduirea de slăbiciune în cazul slăbănogului s-a petrecut atunci când el nu doar s-a întâlnit cu Dumnezeu dar i s-a şi deschis prin credinţa sa, recunoscând în Dumnezeu adevăratul şi singurul izvor al puterii şi al mântuirii după care tânjim toţi.

Preot NICOLAE STOIA

În legătură cu primatul papal

Patriarhii ortodocşi trebuie să ia parte activă la meditaţia asupra naturii şi rolului primatului papal/roman, răspunzând astfel la apelul lansat în acest sens de papa Ioan-Paul II în 1995, în enciclica „Ut unum sint", a estimat Olivier Clement, renumitul teolog ortodox francez, într-un interviu acordat revistei catolice italiene L'Avvenire. Propunând în enciclica sa să fie discutată tema primatului roman, papa a făcut dovada unei „deschideri fără precedent, cu adevărat profetică". Din nefericire, regreta O. Clement, această invitaţie la meditaţie şi dialog pare să nu fi avut un prea mare ecou printre responsabilii Bisericilor ortodoxe. „Sper mult că patriarhii se vor achita în cele din urmă de datoria lor", a mai declarat el sugerând că «ATUNCI CÂND ÎN 1999 IOAN-PAUL II VA VIZITA ROMÂNIA, EI AR PUTEA FRUCTIFICA ACEASTĂ OCAZIE, PREZENTÂNDU-I STADIUL REFLECŢIILOR LOR ASUPRA ACESTEI CHESTIUNI". După părerea sa, o anumită formă de primat şi de slujire specială a episcopului Romei în Biserică ar trebui să poată fi acceptată, cu condiţia ca acest primat să coincidă cu respectul total al independenţei fiecăreia dintre Bisericile locale, în comuniune unele cu altele. (SOP 233).

În acest sens, fostul arhiepiscop unit din Liban, Elias Zoughby a prezentat, în 1995, o „mărturisire de credinţă de reunire", semnat de 23 din cei 25 de membri ai Sf. Sinod al Patriarhiei de Antiohia unite cu Roma (iulie 1995), în 2 articole: 1. Cred tot ceea ce învaţă Ortodoxia răsăriteană; 2. Sunt în comuniune cu episcopul de Roma — în acel cadru, pe care Părinţii răsăriteni ai Bisericii l-au formulat în primul mileniu de dinaintea schismei. Deşi Mitropolitul ortodox din Liban, Georges Khodr, având încredinţare expresă din partea Patriarhului ortodox Ignatie IV de Antiohia, a lăudat acest Crez, spunând că el „formulează condiţiile necesare şi suficiente" pentru restabilirea unităţii între Bisericile ortodoxe şi Roma, documentul nu a prea avut mare ecou încă. În Liban, însă, unde creştinii arabi se află sub presiunea islamic-fundamentalistă ori israelită, o unitate în credinţă şi manifestare reprezintă nu un ideal, ci o necesitate stringentă; de aceea, cele 13 confesiuni creştine fac eforturi comune de a-şi uni puterile. (PF 11/14 iunie 1996, p. 48—49). Pe când o atitudine asemănătoare, de adevăraţi creştini, la uniţii sau greco-catolicii din România, sau din Ucraina, sau din alte părţi? ... E drept însă că în cele mai multe cazuri indiferenţa şi lipsa noastră de dragoste generează conflictul. Dar a trece de altă parte a frontului nu rezolvă problema, ci reprezintă numai o fugă lasă generată de două lucruri: judecarea semenului, uitând a te judeca pe tine însuţi şi lepădarea responsabilităţii de a-l readuce la iubirea de Hristos prin iubirea ta, neavând tu însuţi vreo fărâmă de iubire în tine şi, de aceea, trecând la iluzia unei alte confesiuni, care nu face altceva decât să pună graniţe de ură.

Aduceri-aminte sub vârful Athonului

Schitul Prodromu este cea mai importantă aşezare monahală românească de la Sf. Munte Athos. Situat sub vârful Athonului, aproape de întâia mânăstire aghioritâ, Lavra, de care şi aparţine, Prodromu numără astăzi o obşte de peste 20 de monahi români, care vieţuiesc acolo conduşi duhovniceşte de Părintele Stareţ Arhim. Petroniu Tănase, cunoscut multora dintre noi pentru lucrarea sa în ogorul Bisericii şi pentru scrierile sale duhovniceşti. Călugăr cu metania la Mânăstirea Neamţ, vieţuitor în Mânăstirile Slatina şi Sihăstria, Părintele Petroniu şi-a legat numele, în ultimii ani, de restaurarea Schitului românesc Prodromu.

Protos. Timotei:

Prea Cuvioase Părinte, v-am ruga să ne spuneţi câteva dintre amintirile Sfinţiei Voastre din vremea când aţi fost la Mânăstirea Slatina, de lângă Fălticeni, iar Părintele Cleopa era stareţ al acelei mânăstiri. Vorbiţi-ne, vă rugăm, despre viaţa duhovnicească de acolo, despre slujbele ce se făceau şi despre rolul acelei mânăstiri în toată zona Fălticeniului şi a Sucevei.

Arhim. Petroniu:

Mânăstirea Slatina avea câteva daruri, câteva avantaje deosebite. Ea era mai izolată, mai departe, drumul care duce acolo se înfunda şi, de aceea, nu ajungeau mulţi turişti. Acum, însă, drumurile s-au asfaltat şi lucrurile stau altfel. Un alt avantaj al Mânăstirii Slatina era acela că nu avea prea multe proprietăţi. În jurul mânăstirii erau livezi frumoase, iar sus, pe deal, era o păşune. Singura proprietate mai importantă a mânăstirii era o vie de la Cotnari, care mai înainte fusese vie regală.

Am spus toate acestea dorind să arăt că acolo nu era multă activitate administrativ-gospodărească, şi poate de aceea a fost aleasă această mânăstire pentru ca să se înfiinţeze acolo o şcoală monahală.

Când Părintele Cleopa a venit la Mânăstirea Slatina, obştea era pe sfârşite; erau puţini călugări, iar posibilităţile lor de existenţă erau deosebit de limitate. De aceea, pentru a întări obştea şi viaţa duhovnicească, Părintele Cleopa a adus cu sine un număr mare de călugări de la Sihăstria, preoţi şi diaconi, şi a pus şi la Slatina rânduiala de la Sihăstria. Încetul cu încetul situaţia s-a îmbunătăţit. De altfel, Părintele Cleopa a stat puţin acolo. Când eu am ajuns la Slatina era acolo şi Părintele Paisie. Treptat, obştea s-a înmulţit, astfel încât ajunsese să numere, în ultima vreme, cam 80—84 de călugări.

Un moment important din viaţa Mânăstirii Slatina a fost înfiinţarea şcolii monahale, cu program zilnic, ca în toate celelalte şcoli bisericeşti. Erau, după câte îmi amintesc, vreo 20 de cursanţi. Au fost atunci ca profesori la Slatina, mari personalităţi ale Bisericii noastre: Ierod. Antonie Plămădeală (actualul Mitropolit al Ardealului), care era şi student la Facultatea de Teologie, Părintele Gherontie Balan ş.a. Se învăţa acolo muzică psaltică şi liniară, tipic bisericesc ş.a. Toată lumea lua parte la Sfânta Liturghie. După un anumit program, la trapeză Părintele Cleopa şi alţi părinţi profesori ţineau convorbiri duhovniceşti în care se discutau probleme care îi interesau pe cursanţi, unele dintre subiecte fiind propuse chiar de aceştia. La sfintele slujbe trebuia să participe toată lumea. Slujbele ajunseseră să fie foarte frumoase, pentru că atât sfinţiţii slujitori, cât şi cântăreţii, erau foarte buni.

Îmi amintesc că, la hramul mânăstirii, „Schimbarea la Faţă", venea întotdeauna de la Suceava P.S. Episcop Partenie, care avea metania la Mânăstirea Slatina. Venea cu trăsura, pentru că nu avea maşină, dar întotdeauna era punctual. Ne spunea mereu: „Vin la Mânăstirea Slatina, la hram, să aud cum cântă părinţii", căci într-adevăr, slujbele şi cântarea erau alese. Ortodoxia are un mare dar prin această muzică bisericească şi, de aceea, cântarea nu trebuie pierdută nu trebuie făcută în grabă sau simplificată, aşa cum se mai întâmplă astăzi, pierzându-şi treptat tradiţia veche.

Revenind la viaţa duhovnicească de la Mânăstirea Slatina, putem spune că monahii şi credincioşi se foloseau şi creşteau duhovniceşte prin frumuseţea sfintelor slujbe şi primeau învăţătură de credinţă prin predicile Părintelui Cleopa. Totul alcătuia un întreg duhovnicesc foarte substanţial în formarea tinerilor monahi aflaţi la cursuri, a călugărilor din obştea mânăstirii şi a creştinilor care veneau şi se închinau acolo.

Protos. Timotei:

Ştim că Prea Cuvioşia Voastră aţi fost călugărit la Mânăstirea Neamţ. Cum era acolo viaţa duhovnicească şi liturgică?

Arhim. Petroniu:

În 1930—1935 m-am dus la Schitul Vovidenia, apoi am fost trimis de părinţii călugări la Şcoala de cântăreţi ca să învăţ muzică, pe urmă am rămas câţiva ani la Mânăstirea Neamţ şi am urmat cursurile Seminarului monahal de aici. Obştea mânăstirii număra circa 300 de persoane — cam 200 de călugări şi 100 de fraţi. Programul din mânăstire era foarte sever. În cursul săptămânii, fraţii lucrau pământul mânăstirii şi participau numai seara la Utrenie şi Miezonoptică. La orele 10,30 seara, se suna clopotul şi toţi vieţuitorii mânăstirii, călugări şi fraţi, se adunau pe două rânduri şi mergeau la biserica mare. Nu întârzia nimeni. Cine lipsea de la Utrenie, a doua zi era pus să facă metanii în trapeză şi, stând în genunchi la uşă, zicea celor care ieşeau: „Blagosloviţi şi iertaţi!". Dacă un frate se îndepărta prea tare de rânduială era atenţionat de două-trei ori, iar dacă nu se corecta i se spunea: „Nu eşti bun de mânăstire, mergi acasă!". Se ţinea cu multă strictеţe formarea fraţilor. Erau şi călugări vestiţi duhovniceşte, cum era părintele Ambrozie. Ne uitam la ei ca la nişte icoane, ca la sfinţi. Când ne întâlneam cu ei făceam închinăciune, le sărutam mâna şi luam binecuvântare. Îmi amintesc de părintele Iov, călugăr cu viaţă sfântă, care era farmacist la bolniţă şi se ocupa cu prepararea diferitelor leacuri. La el pe cerdac erau tot timpul ţigani la cerşit; ce câştiga pe medicamente dădea milostenie.

Protos. Timotei:

Pe Părintele Ioan Hozevitul l-aţi întâlnit?

Arhim. Petroniu:

L-am întâlnit şi cunoscut personal. În timpul acela eram la seminar, iar el era bibliotecar. Era subţirel, înalt, blond, tăcut şi îi plăcea să citească din vieţile pustniceşti.

Protos. Timotei:

Ce ne puteţi spune despre stareţul de atunci al mânăstirii, P.S. Episcop Nicodim, viitorul Patriarh al României?

Arhim. Petroniu:

Era nelipsit de la biserică în duminici şi sărbători. Avea casa unde se află acum actuala stăreţie. Când mergea la biserică lua mantia arhierească şi se aşeza în strană. După sosirea sa, nimeni nu mai ieşea şi nici nu se mai închina.

Mânăstirea Neamţ era cea mai vestită mânăstire a Moldovei. Multă lume ştia că acolo este seminar, dar în mânăstire era numai şcoala de cântăreţi. Un profesor de muzică foarte bun era Părintele Ghenadie Boiciuc. După un timp, a venit un tânăr din Humuleşti, viitorul părinte Demostene, absolvent al Conservatorului la Iaşi şi care a organizat un cor pe patru voci, alcătuit din vreo 80 de călugări. Corul cânta la Sf. Liturghie în duminici şi sărbători, Vecernia şi Utrenia fiind cântate pe muzică psaltică. Era foarte frumos. La sărbătorile mari, la Paşti şi la Crăciun îndeosebi, biserica era împodobită în veşminte alese, fiind aduse candele şi sfeşnice speciale. Erau mulţi preoţi slujitori, iar la strană erau cântăreţi calificaţi. De aceea, sfintele slujbe erau deosebit de frumoase. Când am venit la Sfântul Munte, văzând rânduiala şi sfintele slujbe de aici, mi-am adus aminte că aşa era şi la noi în ţară înainte de venirea comunismului...

Îmi amintesc că şi la Mânăstirea Cernica era seminar monahal. Corul seminarului era vestit în Bucureşti şi în împrejurimi, unde adeseori era chemat. Mânăstirile mari erau bine reprezentate şi aveau mulţi călugări. Nu era întreruperea asta — de astăzi — de generaţii: erau şi bătrâni, şi tineri, şi începători. Tinerii care veneau la mânăstire aveau în faţa lor pilde demne de urmat.

Protos. Timotei:

Ce ar trebui făcut astăzi la Mânăstirea Neamţ pentru ca aceasta să redevină ceea ce a fost cândva?

Arhim. Petroniu:

La Mânăstirea Neamţ trebuie, în primul rând, oameni care să ţină cu strictеţe rânduielile călugăreşti. O mânăstire care nu ţine rânduielile statornicite de Sfinţii Părinţi îşi pierde sensul. Sfântul Macarie şi Sfântul Antonie cel Mare, când au fost întrebaţi ce trebuie să facă un călugăr pentru mântuire au răspuns: trebuie să aibă pe Dumnezeu totdeauna înaintea ochilor: să nu plece degrabă din mânăstirea în care s-a aşezat; în tot ceea ce face să aibă mărturie din Sfânta Scriptură, şi Sfinţii Părinţi. Noi nu inventăm viaţa călugărească. Pravilele ei nu le-am scris noi, ci Sfinţii Părinţi, care au fost inspiraţi de Sfântul Duh şi care le-au trăit ei cei dintâi. Mânăstirile s-au format cu oameni care au trăit după pravilele Sfinţilor Părinţi. Dacă noi vrem să ştim cum trebuie să fie viaţa lor, să ne rugăm Sfinţilor Părinţi să ne ajute ca să le urmăm întru totul.

Mai înainte de venirea comunismului în ţara noastră, prin 1941, s-a discutat problema reorganizării monahismului. S-a stabilit atunci cum să se facă această reorganizare, căci monahismul era bine reprezentat, cu mânăstiri multe şi călugări mulţi, dar nu era la nivelul de trăire duhovnicească la care ar fi trebuit să fie. S-a întrunit atunci o comisie sinodală de arhierei care să studieze problema şi să înainteze o propunere Sfântului Sinod despre cum ar trebui făcută această reorganizare. Comisia a făcut o anchetă, în sensul că a pus o serie de întrebări personalităţilor bisericeşti din ţară — arhierei, exarhi, stareţi de mânăstiri, părinţi duhovniceşti ş.a. — cerându-le să spună cum ar trebui să fie viaţa mânăstirească. S-au făcut mai multe propuneri, dar cea mai competentă a fost cea care viza rolul călugărului de rând în mânăstire şi în societate. Un foarte bun răspuns la această problemă l-a dat atunci Teodor M. Popescu, profesor de Istoria bisericească şi Patrologie la Facultatea de Teologie din Bucureşti, un bun cunoscător al spiritualităţii ortodoxe şi al rânduielilor monahale. El a spus: „Monahii trebuie să trăiască în rânduielile pe care le-au trăit sfinţii dinaintea lor". Toţi care au trăit după aceste rânduieli au ajuns sfinţi mari. Să trăiască şi călugării de azi rânduielile cu care poţi să fii sfânt. Alte rânduieli pentru a ajunge sfânt nu ştim, dar aceste rânduieli le cunoaştem pentru că prin ele s-au sfinţit mulţi oameni. Deşi unii sunt de părere că aceste rânduieli monahale sunt depăşite, ei se înşală, deoarece copacul acesta al monahismului are roadele vieţii liturgice, ale teologiei, şi de aceea rămâne în continuare acelaşi şi nu are nevoie de inovaţii.

Un preot catolic care a trecut acum câteva zile pe aici m-a întrebat: „Ce ziceţi, Prea Cuvioase, de deosebirile acestea între catolici şi ortodocşi şi ce se poate face?"

I-am răspuns: S-a pierdut dimensiunea spirituală a vieţii creştine, a trăirii duhovniceşti. Ortodoxia nu este numai o învăţătură, ci şi o rânduială de viaţă creştină, o expresie a trăirii Sfinţilor Părinţi. Este o luptă împotriva vrăjmaşului pentru ca omul să se înduhovnicească. Toată viaţa creştină este o luptă împotriva ispitelor şi o lucrare pentru împlinirea rânduielilor Mântuitorului Iisus Hristos. Numai aşa se pregăteşte omul pentru viaţa cea fără de sfârşit. Occidentalii au schimbat oarecum acest fel de a vedea lucrurile şi astfel s-a ajuns la diferenţele actuale între Ortodoxie şi Catolicism.

Ortodoxia cere ca omul să se angajeze cu toată fiinţa lui pentru mântuirea sufletului, iar monahul este cel care se angajează deplin pentru ca să încerce încă din această viaţă să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu.

Protos. Timotei:

Vă rugăm să ne spuneţi cum aţi primit aici, la Sfântul Munte, vestea trecerii din această lume a Părintelui Cleopa şi ce a însemnat Părintele Cleopa pentru Prea Cuvioşia Voastră?

Arhim. Petroniu:

L-am cunoscut pe Părintele Cleopa când era frate de mânăstire. Noi ne-am dus cam în acelaşi timp la mânăstire. Îmi aduc aminte că veneam odată de la Seminar şi mergeam până la Sihla. Pe drum mergea un călugăr cu caii cu nişte lemne, până la Mânăstirea Secu. M-a luat în căruţă, unde era şi fratele Constantin (Părintele Cleopa).

Părintele Cleopa a stat mulţi ani în pustie, dar s-a ascuns şi în nişte case, care aveau o încăpere cu perete dublu.

Protos. Timotei:

Ne puteţi spune care au fost acele case?

Arhim. Petroniu:

Erau în număr de trei: una a fost la Părintele Ambrozie, la Poiana Largului; a doua era la Părintele Justin, la un credincios, la capătul satului, în grajd. Te urcai în pod şi de acolo coborai în cameră. În ultima vreme a stat în casa Părintelui Varsanufie, la Pipirig, unde mai primea şi credincioşi la spovedit.

Într-un popas făcut acolo, într-o seară de februarie a acestui an, i-am pus părintelui Petroniu câteva întrebări. Din noianul amintirilor, Prea Cuvioşia Sa ne-a dat câteva răspunsuri, adevărate mărturii pentru anii care vor veni.

Părintele Emilian l-a ajutat mult pe Părintele Cleopa. El era stareţ, un foarte bun şi înduhovnicit părinte, şi se spovedea la el.

Patriarhul Justinian a întrebat de Părintele Cleopa şi a cerut ca să fie găsit şi adus la reşedinţa patriarhală. Atunci eu, cu Părintele Emilian, am mers la casa unde era ascuns Părintele Cleopa. El ne-a primit, bucuros că-l vizităm. I-am spus că ne-a trimis Patriarhul Justinian ca să-l aducem la Bucureşti. „Nu se poate!" a zis el. Atunci altcineva, Părintele Daniil, i-a zis: „Ia ascultă, Părinte, mata vrei ca toţi călugării să facă ascultare şi mata nu faci ascultare. Patriarhul a zis aşa şi trebuie să asculţi. Până la urmă, a doua zi dimineaţă, pe la ora 10, a plecat de acolo într-o căruţă cu fân. Apoi, împreună cu Părintele Daniil şi cu mine, a plecat cu trenul la Bucureşti.

Protos. Timotei:

Cum priviţi prezenţa unui număr impresionant de pelerini la înmormântarea Părintelui Cleopa? Au fost chiar mai mulţi pelerini decât la sfinţirea noii biserici a mânăstirii.

Arhim. Petroniu:

La sfinţire lumea vine să vadă oameni de seamă şi solemnităţile. Ei vin cu dorinţa de a vedea ceva deosebit. La înmormântarea Părintelui Cleopa foarte mulţi au venit pentru că Părintele a fost de dimineaţa până seara la dispoziţia lor şi îi îmbogăţea sufleteşte. Firesc, auzind că a murit Părintele Cleopa au venit pentru a-şi manifesta sentimentele faţă de cel care i-a iubit, pentru a-l vedea ultima dată şi pentru a-şi lua rămas bun.

Dacă dorim să trăim mai bine, numai cu ajutorul lui Dumnezeu se poate face aceasta, căci „Fără Mine nu puteţi face nimic". Este greşit a se crede că se poate realiza ceva bun fără ajutorul lui Dumnezeu!

A consemnat,

Protos. TIMOTEI AIOANEI,

Schitul Prodromu,
Sf. Munte Athos — 16 febr. 1999

Sf. Munte Athos — „Poartă a cerului"

Începând cu acest număr al „Telegrafului Român" ne propunem începerea unei serii de articole despre Sfântul Munte Athos, cu referire la istoria, personalităţile, spiritualitatea şi mânăstirile Sfântului Munte.

S-ar putea obiecta faptul că, de ce ne aplecăm spre spaţiul monahal grecesc, atâta vreme cât avem şi noi atâtea mânăstiri?, însă consider ca nefiind întemeiată această obiecţie, atâta vreme cât vom scoate în relief şi legăturile românilor cu Sfântul Munte, donaţiile domnitorilor români, influenţele aduse la noi în ţară, deci finalitatea acestor articole o va constitui rolul pe care românii l-au jucat în viaţa Sfântului Munte.

Fără monahism, ortodoxia îşi falsifică conţinutul ei, monahismul poate şi astăzi să ofere multe lumii, în principal „să redea arhetipul omului pe care lumea l-a desfigurat", astfel că temele care vor fi dezbătute nu le consider a fi căzute în desuetudine.

Cu privire la Sfântul Munte există referiri încă din antichitate, numeroşi filozofi şi poeţi fiind impresionaţi de frumuseţea lui.

Pentru Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Munte este „un loc vestit şi venerat, vatră a virtuţilor, sălaş a tot binele, cort nefăcut de mână şi imagine a celor cereşti".

Pentru Prea Sfinţitul Stephanos, episcop de Nazians el este un loc însufleţit de har, pilduitor prin apostolatul său neîntrecut de rugăciune şi de exemplu.

Muntele Athos e unul din cele trei braţe ale Peninsulei Calcidice, alături de Cassandra şi Losgos, lung de 60 km şi lat de 8—12 km.

Numele de „Athos" e inspirat din mitologia greacă, unde se găseşte un personaj cu acest nume, ca fiu al lui Poseidon, dar există şi alte păreri cu privire la etimologia Sfântului Munte.

Faptul că e numit „Grădina Maicii Domnului" e pus în legătură cu ajungerea Maicii Domnului împreună cu Sfântul Evanghelist Ioan aici, în drumul lor spre Creta la Lazăr, în urma unei furtuni pe mare. Tradiţia atonită mărturiseşte că acest lucru s-a petrecut în dreptul Mânăstirii Iviron. Despre acest lucru vorbesc şi sfinţii Grigorie Palama şi Nicodim Aghioritul.

Deşi dovezile istorice despre existenţa monahismului atonit sunt din secolul IX, majoritatea cercetătorilor consideră că viaţa monahală a început aici din secolul IV—V.

Arhimandritul Porfir Uspenski afirmă că în urma invaziei arabe asupra Macedoniei din 670—676, împăratul bizantin Constantin Profirogenetul ar fi dat Athosul în seama unor călugări.

Există documente care atestă faptul că la Sinodul din 843 de la Constantinopol condus de împărăteasa Teodora şi care viza restaurarea cultului icoanelor au participat şi reprezentanţi ai Sfântului Munte.

Expresia de „Sfântul Munte" a fost folosită pentru prima dată de împăratul Constantin Monomahul într-unul din hrisoavele sale din 1046. În anul 885 Sfântul Munte e recunoscut ca teritoriu destinat exclusiv vieţii monahale.

Din secolul VIII-IX ştim de existenţa a doi călugări vestiţi: Petru Atonitul şi Eftimie de Salonic, care aveau un rol catalizator pentru monahii vremii lor. Întemeietor al monahismului atonit e considerat însă Sfântul Atanasie Atonitul.

El s-a născut în Trebizonda, a studiat în oraşul său natal şi la Constantinopol, a fost influenţat de viaţa sfântă dusă de călugărul Mihail Maleinos din Constantinopol.

În ceea ce priveşte ideile sale vis-a-vis de viaţa monahală, el datorează mult învăţăturilor Sfântului Teodor Studitul, a cărui mânăstire o vizita adesea fiind în Constantinopol.

Se împrieteneşte cu împăratul Nichifor Focas (963—969), care-l va sprijini financiar în construcţiile pe care le va supraveghea: alt împărat care l-a mai sprijinit a fost Ioan Tzimiskes — sprijinul împăraţilor bizantini faţă de monahismul atonit constituie o realitate aproape în toată istoria Bizanţului.

Sfântul Atanasie Atonitul a fost canonizat în secolul al XVIII-lea, mormântul său se află şi în prezent într-un mic paraclis din biserica mare a Mânăstirii Marea Lavra.

Datorită, faptului că se ajunsese ca cei 2000 de călugări pe care-i avea Marea Lavra în vremea sa să nu mai aibe ce mânca, Sfântul Atanasie s-a rugat lui Dumnezeu, Maicii Domnului să-l ajute cumva, căci altfel va părăsi Sfântul Munte. Şi astăzi se găseşte un loc marcat printr-o troiţă în curtea mânăstirii, care mărturiseşte faptul că acolo i s-a arătat Maica Domnului, întărindu-l şi spunându-i că ea însăşi îl va ajuta, şi într-adevăr aşa a fost. În subsolul trapezei şi astăzi se găsesc vasele foarte mari în care Sfântul Atanasie înmulţea prin minune mâncarea.

Mânăstirea Marea Lavra, întemeiată la anul 963, avea o viaţă monahală neatârnată la acea vreme nici unei conduceri politice sau bisericeşti, de aici va pleca ideea autonomiei Sfântului Munte.

În legătură cu interzicerea intrării femeilor în Sfântul Munte acest lucru e legat de-o minune făcută de Maica Domnului prin icoana Antifonitria care se găseşte în Mânăstirea Vatoped. Împărăteasa Zoe a Bizanţului, primind ajutorul Maicii Domnului prin brâul ei făcător de minuni, a venit în Sfântul Munte cu dorinţa de-a face mari construcţii aici, dar când a ajuns în dreptul acestei icoane, Maica Domnului i-a spus să iasă afară din Sfântul Munte căci Sfântul Munte are împărăteasă.

Nefolosirea animalelor de sex feminin era o practică folosită şi în Mânăstirea Studion din Constantinopol, de unde Sfântul Atanasie împrumută ideea. În al III-lea Typicon al Sfântului Munte din 1384 se opreşte formal folosirea animalelor de sex feminin, însă această dispoziţie se păstrează şi astăzi, intrarea oricărui astfel de animal în Athos fiind interzisă.

Sfântul Atanasie Atonitul a organizat viaţa monahală atonită din forma idioritmică în formă cenobitică sau comunitară.

Alte generalităţi şi individualizarea mânăstirilor vor urma în articolele următoare.

ŞTEFAN TOMA,
Student teolog anul III T.P.

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Dr. Teodor Bodogae, Ajutoarele Româneşti la Mânăstirile din Sfântul Munte Athos, Sibiu 1941.

2. Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, 2 volume, Editura Deisis, 1994.

3. Prea sfinţitul Stephanos, Harisme şi slujiri sacerdotale în Biserica Ortodoxă, Institutul European, 1998.

4. Sotiris Kadas, Mount Athos, Ekdotike Athenon Athena 1994.

5. Tourist Guide To The Holy Mountain, Ioannou P. Panaghiotou, Atena, 1997.

Cercetarea vocaţiei, celor ce doresc să devină monahi

Potrivit cu învăţătura Sfântului Apostol Pavel, dată lui Timotei, noii începători se cuvine, „mai întâi să fie puşi la încercare" (I Timotei III, 10).

În monahismul ortodox, nu este o regulă anumită. Dar după tradiţia monahală, încă de la început a fost practicată. Se impunea de la sine cercetarea noului candidat, care trebuia să dea dovadă de tăria vocaţiei sale, ce l-a determinat să vină la mânăstire. Să arate practic că hotărârea sa e fermă, statornică şi nu întâmplătoare.

Proba ispitirii noilor începători, se făcea de regulă direct de către egumen sau economul mânăstirii, după caz. Şi cei care o treceau cu bine, erau introduşi în rândul fraţilor. Pentru o anumită perioadă care putea fi un timp mai scurt sau mai lung, erau supravegheaţi în continuare şi iniţiaţi în disciplinile vieţii monastice. Aceasta depindea de progresele acestora în nevoinţele lor, potrivit cu nivelul pregătirii, zelului, răbdării şi înclinărilor fiecăruia însuşite pe parcursul stagiului.

De fapt, de tăria hotărârii noului începător, depinde sporul şi urcuşul spre îmbunătăţire, „căci omul hotăreşte şi Dumnezeu orânduieşte", (Urmarea lui Hristos, pag. 7) şi de multă străduinţe, are nevoie cel ce voieşte a spori în cele duhovniceşti.

Monahul va trebui să nu uite nici o clipă, în toată viaţa sa, căldura zelului, hotărârea şi scopul ce l-a determinat să intre în mânăstire. Totdeauna, să fie preocupat de mijloacele care îl pot duce la desăvârşire, cu nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu (Ioan XV, 5), prin lepădarea de omul lumesc şi îmbrăcarea în cel duhovnicesc (Efeseni IV, 22—24), deci răstignirea desăvârşită a patimilor.

Cel ce în mânăstire caută altceva, iar nu pe Dumnezeu şi mântuirea sufletului său, nu va putea suporta, ceea ce îi impune de la sine această viaţă, căci poarta ei este „strâmtă şi îngustă... şi puţini sunt cei ce o află" (Matei VII, 14).

Purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a rânduit ca Egiptul să fie locul de naştere şi leagănul vieţii monahale, mai întâi cea pustnicească şi apoi cea chinovită sau de obşte.

Herodot nu exagera, cu cinci secole înaintea întrupării Mântuitorului, să consemneze în a sa istorie că: „egiptenii sunt cei mai religioşi dintre toţi oamenii" (Ist. II, 37). Cu atât mai mult acum, după „Fuga lui Iisus Pruncul în Egipt" (Matei II, 13—14),

(Continuare în pag. a VI-a)

Ierodiacon TEOFILACT CIOBACA

Kosovo — o problemă de azi?

(I)

O lume întreagă este ațintită azi cu privirea asupra unei regiuni, despre care majoritatea nu știuse și nici nu auzise nimic până acum. Unele atlase geografice nici măcar nu o indică pe hartă. Știrile de la radio și de la TV au prezentat la început doar că se află în fosta Iugoslavie, că se mai află încă în actuala Iugoslavie, mai precis în Serbia, în părțile ei de sud, la graniță cu o Albanie necunoscută, mult hulită și disprețuită pentru sărăcia ei. Pe scurt: o provincie mică de două milioane locuitori, majoritari albanezi, o provincie care s-a bucurat de o autonomie pierdută azi. Aceste informații sunt suficiente pentru un occidental ca să înțeleagă faptul că acest Kosovo se află în Balcani, teritoriu demn de disprețuit, fiind catalogat pur și simplu „butoiul de pulbere a Europei". Aceleași informații sunt suficiente pentru un ascultător român ca să-i adâncească și mai mult simpatia pentru poporul sârb care a mai pierdut după 1990 și alte teritorii. Iar dacă ținem seama că această provincie este leagănul poporului și al statului sârb, simpatia crește fără margini. Și cu toate acestea, mulți dintre noi ne uităm uimiți la scenele de la TV, neștiind ce să credem, cui să dăm dreptate. Înaintea ochilor noștri pare să se desfășoare o lume nebună, o lume înnebunită, în fața căreia și să te minunezi constituie o dificultate. Sufletul multora dintre noi se rupe în două.

Din păcate, istoria acestei provincii nu este cunoscută, cum de altfel necunoscută este aproape întreaga istorie a zonei, mult hulite de unii, a Balcanilor. Știm cine sunt sârbii, dar nu știm cine sunt albanezii, nu știm ce popoare au locuit pe teritoriul numit azi Kosovo. Nu știm care a fost istoria provinciei, căror state a aparținut ea, cum de azi e locuită de albanezi și cum de e totuși parte a statului sârb.

În prezentul număr al „T. R" și în cele ce urmează voi încerca să lămuresc aceste probleme, să prezint o scurtă istorie a regiunii.

Peninsula Balcanică până la migrația slavilor

Peninsula Balcanică poartă un nume care îi este impropriu, deoarece Munții Balcani (în antichitate Haemus), acoperă doar o mică parte din ea. Între 1918—1991, teritoriul cunoscut sub acest nume se întindea pe cuprinsul a trei state: Iugoslavia, Bulgaria și nordul Greciei. Limita de nord a peninsulei urmează cursul râurilor Sava (după unii Drava) și Dunăre. Astfel, teritoriul românesc de azi se află în afara spațiului balcanic propriu-zis.

În antichitate, această zonă geografică a fost populată de două grupe de popoare, illyrii (la vest) și tracii (la est), popoare atât de apropiate precum sunt azi germanii de scandinavi, granița aproximativă dintre ele fiind constituită de văile râurilor Morava și Vardar. Cel dintâi străbate de la sud la nord Serbia și se varsă în Dunăre (la est de Belgrad), cel de-al doilea traversează Serbia de sud, Macedonia, Grecia și se varsă în Marea Egee (la vest de Tesalonic). Totuși, descoperirile arheologice atestă o migrare cu timpul a tracilor la est de teritoriul lor originar și deci o amestecare cu illyrii. Un astfel de teritoriu mixt îl constituia și actuala provincie Kosovo.

Din limba vechilor illyri s-au păstrat (în inscripții și scrierile autorilor antici) doar puține fragmente: cuvinte izolate (glose) și aproximativ 1000 de nume proprii (purtate de persoane, triburi, zeități și locuri geografice). Aceleași izvoare istorice au păstrat din limba tracilor antici doar 1190 antroponime (nume proprii de persoane) și 910 toponime (nume de locuri geografice). Totuși, în limba română de azi s-au menținut aproximativ 160 de cuvinte stabilite a fi de origine tracă (iar 70 din acestea se găsesc și în limba albaneză).

Nici tracii (desigur, cu excepția celor nord-dunăreni, cunoscuți sub numele de daco-geți), dar nici illyrii nu au constituit state în adevăratul sens al cuvântului. Tocmai de aceea, teritoriile lor au putut fi cucerite cu ușurință de către legiunile romane. Și astfel, romanii au constituit, în anul 15 d.Hr., la sud de Dunăre provincia **Moesia** (Serbia și nordul Bulgariei de azi). Actualele teritorii ale Bosniei-Herțegovina și Croației fuseseră trnasformate în provincie romană încă din anul 59 î.H., (denumite provincia **Illyricum**). Teritoriul Moesiei a fost împărțit, în anul 86, în două provincii diferite: **Moesia Superior** (Serbia de azi și o mică parte din nord-vestul Bulgariei — zona Vidin) și **Moesia Inferior** (restul Bulgariei de la nord de Munții Haemus, alături de Dobrogea). Aceasta din urmă a devenit în anul 297 provincia **Scythia Minor.**

După retragerea aureliană (271/275) între cele două Moesii a fost înființată o nouă provincie **Dacia Aureliană**, împărțită curând în două provincii distincte: **Dacia Ripensis** (pe malul Dunării) și **Dacia Mediterranea.** Din aceasta din urmă, în anul 386, s-a desprins **Dardania** (pe teritoriul Serbiei de Sud și al regiunii Kosovo).

Izvoarele istorice consemnează peste 40 de scaune episcopale în orașele din aceste provincii. Cele mai importante episcopii din provincia Dacia Ripensis au fost la **Aquae** (Negotin — Serbia, Valea Timocului), **Ratiaria** (Arcer — Bulgaria, la sud de Vidin); din Dacia Mediterranea la: **Naissus** (Niș — Serbia), **Remesiana** (Bela Palanka — 30 km est de Niș), **Serdica** (Sofia de azi), iar din Dardania la **Scupi** (Skoplje — Macedonia), **Ulpiana** (Lipljan, aflat la aproximativ 5 km sud de Priștina-Kosovo). Episcopii de Sardica și de Scupi au participat chiar la Sinodul I ecumenic de la Niceea, din anul 325, având deci un rol important în viața bisericească a imperiului.

Majoritatea titularilor acestor episcopii au purtat nume latine, păstoriții lor fiind o populație romanizată sau în curs de romanizare. Astfel, la Remesiana păstorea în jurul anului 400 sfântul episcop Niceta, despre care episcopul Sf. Paulin de Nola (din Italia) scria: „Aleargă la tine geții și amândouă felurile de daci: cei ce cultivă pământul, în interior (Dacia Mediterranea), și cei ce poartă căciuli de oaie și cresc turme bogate de vite pe malurile mănoase" (Dacia Ripensis).

Viața creștină din provinciile romanizate de la sud de Dunăre a fost reorganizată de împăratul Justinian, originar din satul Tauresium (aflat la aproximativ 40 km sud-vest de Niș, nu departe de granița actualei regiuni Kosovo, atunci în provincia romană Dardania). Justinian a ridicat lângă satul său natal un oraș nou, pe care l-a numit **Justiniana Prima** (vechea localitate Ulpiana, aflată în imediata apropiere de Priștina de azi, a primit numele **Justiniana Secunda).** La Justiniana Prima a mutat reședința prefecturii **Illyricum** și tot aici a înființat, în anul 535, o Arhiepiscopie autocefală, cu jurisdicție peste aproximativ 25 de eparhii din provinciile sud-dunărene de limbă latină, printre care și Dacia Mediterranea, Dacia Ripensis, Moesia Superior, Dardania. Până în anul 535, aceste episcopii fuseseră supuse Arhiepiscopiei de Tesalonic (de limbă greacă). Prin separarea lor de celelalte eparhii grecești din sudul peninsulei Balcanice, Justinian a recunoscut implicit caracterul romanic al populației din noua arhiepiscopie Justiniana Prima.

Romanizarea illyrilor și a tracilor a fost favorizată de mai mulți factori (coloniști, soldați, negustori și sclavi). Aceștia au venit din tot imperiul roman, cei mai mulți nefiind etnici romani, dar vorbitori de limbă latină, aceasta devenind **lingua franca** a regiunii. Beneficiind de o bază culturală și de o civilizație mai avansată, latina s-a impus și populațiilor illyro-trace băștinașe, acestea părăsindu-și graiul lor strămoșesc, adoptând o limbă latină populară. Astfel, limba română nu ar fi decât transpunerea în gura băștinașilor traco-illyri a limbii latine. Inscripțiile descoperite în spațiul balcanic prezintă procesul de romanizare în timp al traco-illyrilor. Astfel, numele de origine illyrică au început să dispară din inscripții după secolul IV, ceea ce înseamnă că în această perioadă majoritatea triburilor illyrice se romanizaseră deja. În ceea ce-i privește pe traci, procesul de romanizare a acestora a durat mai mult (în anul 400, Sf. Niceta de Remesiana mai păstorea peste daci neromanizați!), dat fiind și faptul că teritoriile trace au intrat mai târziu în componența Imperiului roman. Inscripțiile care cuprind cuvinte și nume proprii trace au încetat după secolul VI. În acel secol, izvoarele istorice nu mai consemnau existența unor enclave de limbă tracă sau illyră în Balcani, ele atestând doar o populație de limbă romanică sau străromână, care se întindea din Dalmația până la gurile Dunării, populație care locuia fie în obști sătești, fie în orașe destul de înfloritoare și totodată sedii episcopale.

Totuși, existența limbii albaneze de azi demonstrează că cel puțin în unele locuri ale Peninsulei Balcanice mai exista o populație illyro-tracă neromanizată, deși puternic influențată de romanicii din jur. Fiind o populație săracă, pastorală, nu a fost menționată de izvoarele documentare și nici nu și-a permis să dovedească posterității existența fizică pe acele meleaguri prin izvoare epigrafice. Prin urmare, istoricul austriac de origine cehă, Constantin Jireček, cercetând inscripțiile descoperite în Peninsula Balcanică, a trasat o graniță între popolația romanizată și cea grecizată (nepomenind nimic de tracii neromanizați), această graniță pornind aproximativ de la Skoder (din Albania de nord), trecând la sud de Scupi (Skoplje), apoi spre nord-est de Serdica (Sofia), urmând apoi Munții Balcani. Conform acestui cercetător austriac de origine slavă, populația din nordul Abaniei de azi, din Muntenegru, Serbia, Kosovo și nordul Bulgariei vorbea o limbă latină vulgară, din care s-au dezvoltat ulterior limba română și limba dalmată. Aceasta din urmă a dispărut, vorbitorii ei fiind asimilați de migratorii slavi (ultimul vorbitor al dalmatei murind în anul 1898). Locul ei de formare a fost coasta dalmată și o parte a Bosniei. Nu a fost o limbă cultă, păstrându-se doar puține texte redactate în această limbă (primele datând din sec. al XIV-lea). Spațiul de formare a limbii române este mai extins, cuprinzând pe lângă teritoriul românesc actual și un teritoriu de la sud de Dunăre (Bulgaria la nord de munții Balcani, o mare parte din Serbia și din Kosovo).

Migrația slavilor și urmările ei

Acestei vieți prospere a populației romanizate din sudul Dunării, cât și a grupurilor de păstori traci neromanizați încă pe deplin, i s-a pus capăt prin migrația slavilor. După anul 602, aceștia au trecut în masă fluviul, care constituia granița de nord a Imperiului bizantin, în două valuri principale. Primul val i-a adus pe teritoriul de azi al Bulgariei, de unde au migrat spre sud-vest, colonizând Macedonia actuală și cea mai mare parte a Albaniei. Cel de-al doilea val i-a adus pe strămoșii sârbo-croaților, care au colonizat teritoriile de azi ale Serbiei, Albaniei de nord (împreună cu provincia Kosovo), Muntenegrului, Bosniei, Croației și Sloveniei.

Orașele înfloritoare din epoca romano-bizantină au fost distruse (singurul oraș care a scăpat a fost Zadar, din Croația dalmată de azi). Populația romanică s-a refugiat în munți, iar cei din orașele de pe coasta dalmată pe insulele din fața țărmului. Pe o astfel de insulă (care mai târziu s-a unificat cu continentul, devenind peninsulă) a fost creat orașul Ragusa (azi Dubrovnik). A trebuit să treacă decenii sau chiar secole până ce slavii să repopuleze vechile orașe romane. Dacă intervalul de timp nu a fost prea mare, vechiul nume romanic a fost doar slavizat (astfel au apărut orașele Niș, Skoplje și Lipljan). Numele Sofiei provine de la catedrala din centrul vechiului oraș, care avea hramul **Sf. Sofia,** semn că la un moment dat, din vechiul oraș Sardica nu mai rămăsese decât catedrala (de altfel, străzile din centrul actual al Sofiei urmează vechile străzi romane). Orașul Sirmium și-a modificat numele, dând însă numele regiunii **Srem**, azi în provincia Voievodina din Serbia). Singidunum a devenit Belgradul sârbesc.

Prin urmare, migrația slavilor la sud de Dunăre a fost catastrofală pentru soarta romanității de aici. Mai întâi, aceasta a fost ruptă de romanitatea apuseană, românii devenind o insulă într-o mare de populație slavă. În al doilea rând, multe obști sătești romanizate din sudul Dunării au rămas pe loc, alături de noile așezări slave, sfârșind prin a fi asimilați de către noii veniți. O altă parte a populației autohtone romanizate, în special păstorii, s-a refugiat în Munții Balcani sau la sud de teritoriul de formare a poporului român, anume în Macedonia, Albania sudică și Grecia centrală și de nord, alăturându-se triburilor de păstori albanezi (documentele istorice de după secolul XI atestă vecinătatea numeroaselor grupe pastorale vlahe și albaneze). Prin aceasta, populația romanică sud-dunăreană a fost dislocată de romanicii de la nord de Dunăre, apărând cele trei dialecte românești din Balcani: aromân, meglenoromân și istroromân.

Foarte importantă pentru evoluția ulterioară a Peninsulei Balcanice este modul de organizare a slavilor la așezarea lor pe aceste meleaguri. Ei se aflau „într-un final de preistorie, cu șefi militari în fruntea unor triburi". Astfel, izvoarele istorice pomenesc numele a 14 triburi și uniuni de triburi pe teritoriul de azi al Bulgariei, precum și a 9 triburi în spațiul sârbo-croat. Triburile erau împărțite în mai multe **jupe**, în fruntea cărora se afla câte un **jupan.** Jupa era alcătuită din mai multe clanuri familiale, numite **Zadruge.** Aceste triburi se aflau în continuu război unele cu altele, uneori câte un jupan reușind să unifice mai multe triburi, constituind un **mare jupanat** sau **un cnezat.**

Primul Țarat bulgar

Cu o astfel de organizare, slavii nu ar fi fost capabili să întemeieze adevărate state. Dar în anul 679 și-au făcut apariția în nord-estul Bulgariei de azi o altă populație migratoare, de origine turcică. Plecând de pe Volga, au fost numiți **bulgari**, cercetătorii de azi desemnându-i drept **proto-bulgari.** Aceștia au reușit să supună populația traco-romanizată și slavă din Bulgaria de azi, punând bazele unui stat, a cărui independență a fost recunoscută de bizantini în anul 681. Cu timpul, proto-bulgarii turcici au fost asimilați de populația slavă, care îi asimilase în prealabil pe traco-romani. Așa a apărut poporul bulgar, de limbă slavă (de la vechii proto-bulgari nu s-au păstrat decât 14 cuvinte). Odată cu încreștinarea bulgarilor, în anul 864, statul lor a obținut recunoașterea europeană. Epoca cea mai înfloritoare a acestui țarat bulgar a constituit-o domnia lui Simeon (893—927), care a domnit peste un vast teritoriu: Bulgaria, Dobrogea, Macedonia, cea mai mare parte a Greciei de nord, Albania și Serbia. Dar în anul 971, bizantinii au cucerit partea de est a țaratului bulgar, iar în 1018 și restul teritoriului (Macedonia, Albania, sudul Serbiei, Grecia de nord), punând capăt primei patriarhii bulgare de la Ohrida.

Croația și Serbia

Sârbo-croații și-au făurit state în umbra acestui prim țarat bulgar. După cum am arătat mai sus, după trecerea Dunării, strămoșii sârbo-croaților de azi s-au stabilit pe un vast teritoriu care ar corespunde cu fosta Iugoslavie de până în 1989, exceptând Macedonia și partea de est a Serbiei (adică fâșia de la est de valea Moravei, râu care constituia „granița" aproximativă cu slavii strămoși ai bulgarilor de azi), dar incluzând partea de nord a Albaniei (deci și provincia Kosovo locuită azi în majoritate de albanezi). În ceea ce privește limita dintre triburile sârbe și croate, aceasta se afla situată în Bosnia, de-a lungul râului Vrbas. Prin urmare, privind harta politică de azi, putem vedea că aproximativ 2/3 din Bosnia actuală, la est de localitatea Banja-Luka, era populată de triburi sârbe.

Primul conducător croat (cneaz) cunoscut în istorie, dar supus puterilor vecine, este Trpimir (845—864), cu reședința în apropiere de orașul Split, pe coasta dalmată a Croației. Statul croat independent s-a putut impune abia sub domnia lui Petru Krașimir IV (1058—1073), al cărui regat cuprindea Croația și Bosnia de azi. După anul 1100 Ungaria și Veneția și-au împărțit teritoriul croat, venețienii obținând sudul coastei dalmate, iar maghiarii nordul Dalmației și Croația propriu-zisă, însă nu ca pe o simplă provincie maghiară, ci ca un regat de sine stătător, cu dietă și conducător propriu (care purta titlul de **ban**). După 1102 regii maghiari au deținut și titlul de **regi ai Croației** (până la 1541, la dispariția regatului maghiar).

Statul sârb a avut o viață mai lungă, cunoscând trei etape. Nucleul de formare a primului stat sârb a fost regiunea Rașca - Novi-Pazar, de-a lungul cursului râului Ibar, regiune cunoscută sub numele de **Serbia Veche.** Azi, cele două localități se află în imediata apropiere a granitei cu provincia Kosovo, totuși, râul Ibar curge și prin nordul acestei provincii. De aceea se poate spune că **Serbia Veche** cuprindea zona Novi Pazar, cu o prelungire în nordul actualei provincii Kosovo.

Cel mai cunoscut cneaz al primului stat sârb a fost Vlastimir (836—843), a cărui stăpânire s-a extins la nord până în preajma Belgradului (aflat sub stăpânire bulgară), iar spre nord-vest până în Bosnia centrală. Cnezatul său era însă amenințat de bulgari, vecini la nord, sud și est, care doreau cucerirea Rașcei. Țarul Simeon a reușit chiar, între anii 924—927, să ocupe Serbia Veche, dar sârbii și-au recâștigat independența după moartea acestuia, când marele jupan Ceaslav Clonimirovici (931—960) a reușit să creeze un stat care cuprindea Serbia de azi (exceptând teritoriul de la est de Morava și de la nord de Dunăre), Herțegovina, jumătate din Bosnia, Muntenegrul (Dioclea) și nordul Albaniei. Dar după moartea lui Ceaslav, bulgarii au reușit din nou să cucerească întreaga Serbie.

Nucleul celui de-al doilea stat sârb medieval a fost regiunea Dioclea (Zeta — Muntenegru). În 1076/1077 jupanul Mihail a obținut din partea papei Grigorie VII recunoașterea titlului de „rege al slavilor", teritoriul său cuprinzând ținuturile sârbești tradiționale: Muntenegru, Rașka, Bosnia estică, Herțegovina și nordul Albaniei, iar reședința aflându-se în orașul Skodra (Skoder) din nordul Albaniei de azi. În anul 1101, împăratul bizantin Alexie I Comnenul a pus capăt acestui al doilea stat sârbesc, dar de confesiune catolică, locul său fiind luat de alte trei formațiuni independente: Dioclea (Muntenegru), Rașca și Bosnia.

Nu după mult timp, Bosnia a fost cucerită de către regatul maghiar, devenind „un regat" aparte sub Coroana Sf. Ștefan. Totuși, în unele perioade de timp, Bosnia a reușit să-și mențină o autonomie pronunțată în cadrul statului maghiar.

După decăderea regatului sârbesc din Muntenegru, centrul politic sârbesc s-a mutat din nou în regiunea Rașca, unde jupanul Ștefan Nemania (1167—1196) a instaurat o nouă dinastie care a condus principalul stat sârb până la cucerirea otomană.

Criza Imperiului bizantin din jurul anului 1200. Țaratul vlaho-bulgar sau „Al doilea Țarat bulgar".

Domnia lui Ștefan Nemania a corespuns cu cea a ultimului mare împărat, Manuil I Comnenul (+ 1180), care a unit pentru ultima oară întreaga Peninsulă Balcanică sub sceptrul bizantin. Moartea sa, în anul 1180, a constituit „începutul sfârșitului" acestui mare imperiu, atacat acum atât de vecini, cât și de populațiile din interiorul său. În anul 1181 regatul Ungariei a pus stăpânire definitivă asupra regiunii dintre Sava și Dunăre (vechiul Sirmium), după doi ani a devastat orașele Belgrad, Niș și Sofia. În anul 1185 normanzii au cucerit Tesalonicul (al doilea oraș al Imperiului Bizantin), zone de pe coasta Albaniei, ca și o seamă de alte insule.

Tot în acest an, vlahii din Balcani au început răscoala împotriva bizantinilor, punând bazele Țaratului vlaho-bulgar, sau al celui de-al doilea Țarat bulgar, cu capitala la Târnovo.

Dinastia bizantină a Angelilor (1185—1204) nu a reușit să oprească destrămarea Imperiului. Iar în anul 1204 însăși capitala lui, mărețul Constantinopol, a fost cucerită de cruciații latini, aceștia constituind, între anii 1204—1261, Imperiul latin de Constantinopol. Dar din cauză că latinii nu au reușit să ocupe întregul teritoriu bizantin, alături de Imperiul latin au mai existat alte trei state ortodoxe care toate doreau recucerirea fostei capitale imperiale: țaratul vlaho-bulgar; statul grec din Epir (care se întindea în Albania de sud și Grecia de nord-vest) și Imperiul de la Niceea (în Asia Mică). În cele din urmă, împăratul Mihail VIII Paleologul de la Niceea a reușit în 1261 să-i alunge pe cruciați din Constantinopol.

În cadrul acestor lupte, statul vlaho-bulgar al asăneștilor a constituit un factor important de putere. În bătălia de la Adrianopol (14 aprilie 1205), Ioniță Caloian a reușit chiar să-l ia prizonier pe însuși noul împărat latin de Constantinopol, Balduin de Flandra. Apoi în anul 1230, la Klokotnitza, despotatul de Epir a fost scos din competiția pentru recucerirea Constantinopolului, Asan II luând titlul de „țar al bulgarilor și al grecilor", devenind cel mai puternic conducător din Balcani, stăpân peste un teritoriu care cuprindea actuala Macedonie, Bulgaria, Dobrogea, Albania (exceptând o fâșie din nord, care era stăpânită de dinastia sârbă a nemanizilor), 2/3 din Kosovo, o mare parte din nordul Greciei și aproape toată Serbia de azi (cu excepția Serbiei Vechi a nemanizilor).

Dinastia vlahă a asăneștilor s-a stins în anul 1280, fiind urmată de două dinastii de origine cumană (ultimul mare țar bulgar, Ioan Alexandru, care a domnit între anii 1331—1371, a fost ginerele lui Basarab I al Țării Românești). Totodată, țaratul bulgar a încetat să mai constituie o mare putere (fiind cucerit de către turci în anii 1393 și 1396), hegemonia în Balcani trecând pe seama celui de-al treilea stat sârb.

Al treilea stat sârb. Țaratul lui Ștefan Dușan

După cum s-a văzut mai sus, jupanul Ștefan Nemania din Rașca a profitat de criza Imperiului bizantin pe care acesta a cunoscut-o după moartea lui Manuil I Comnenul. În anul 1190 a obținut recunoașterea independenței sale din partea Bizanțului. Totodată, a reușit reunificarea teritoriului sârbesc stăpânit de Mihail din Zeta.

Biserica Ortodoxă a jucat un mare rol în dezvoltarea celui de-al treilea stat sârb. Unul din fiii lui Ștefan Nemania, Rastko, s-a retras la Muntele Athos, călugărindu-se la Mânăstirea Vatoped, sub numele Sava. Tatăl său i-a urmat pilda, călugărindu-se în 1196 la ctitoria sa Studenița (la nord de Rașca, lângă localitatea Ușițe). Apoi, împreună cu fiul său Sava, a ctitorit la Athos mânăstirea Hilandar.

Ștefan Nemania a lăsat tronul pe seama altui fiu, anume Ștefan II (1196—1228). Acesta a cerut în anul 1217 papei Honoriu III recunoașterea demnității regale. Papa i-a trimis în anul 1218 o coroană, împreună cu un cardinal care l-a încoronat rege al sârbilor. Acest pas nu a însemnat însă convertirea sa la catolicism. Dat fiind faptul că vechea metropolă bizantină fusese cucerită de latini, iar vecinii din est (asăneștii) și din sud (grecii din Epir) constituiau posibile pericole pentru existența statului sârb, Ștefan Nemania II s-a văzut nevoit să obțină dintru început recunoașterea independenței sale de către conducătorul spiritual al lumii apusene.

Următorul pas a fost obținerea recunoașterii independenței sale și de către statele ortodoxe. Din acest motiv, a cerut împăratului de la Niceea, Teodor I Laskaris, autocefalia Bisericii sale Ortodoxe. În anul 1219 Sava a devenit primul arhiepiscop autocefal al Serbiei (cu sediul la Ușițe, unde a ctitorit mânăstirea Jicea), iar doi ani mai târziu l-a încoronat pe fratele său Ștefan II Nemania a doua oară, dar după ritual ortodox (însă cu aceeași coroană trimisă cu trei ani în urmă de papa Honoriu III) în mânăstirea Jicea din Ușițe (devenită locul tradițional de încoronare a regilor sârbi).

Statul sârb, deși aflat în umbra Țaratului vlaho-bulgar, a reușit să se extindă spre sud în timpul domniei regelui Ștefan Uroș I (1243—1276). Acesta a mutat sediul arhiepiscopiei autocefale sârbe de la Ușițe la Peci (Ipek, în limba turcă; în nord-vestul provinciei Kosovo de azi, nu departe de granița cu Muntenegru). Totodată, a reușit obținerea autocefaliei Episcopiei latine de Bar (Muntenegru), supusă până atunci Arhiepiscopiei latine de Ragusa. Existau deci în Serbia două Biserici autocefale: una Ortodoxă și alta Catolică.

Hegemonia sârbească în Balcani a fost inaugurată de Ștefan Uroș II Milutin (1282—1321) care, profitând de slăbirea statului bulgar după stingerea dinastiei asăneștilor, a cucerit nordul Macedoniei de azi, împreună cu capitala Skoplje. Totodată, pentru o scurtă perioadă de timp, a stăpânit actuala capitală a Serbiei, Belgrad, cetatea fiind însă cucerită mai apoi de Carol Robert de Anjou al Ungariei.

Ștefan Uroș III Deceanski (1322—1331) a extins și mai mult stăpânirea statului sârb, ocupând în urma bătăliei din 1330 de la Velbujd (Küstendil, Bulgaria de sud) valea Vardarului. În cinstea acestei victorii a ctitorit, la sud de Peci, mânăstirea Deceani.

Însă cel mai important rege sârb din Evul Mediu a fost Ștefan Dușan (1331—1355). Remarcându-se în bătălia de la Velbujd din 1330, tatăl său, Ștefan Uroș III, l-a încoronat corege. Temându-se însă de faptul că tatăl său l-ar putea detrona, Ștefan Dușan s-a răzvrătit împotriva acestuia și l-a ucis prin strangulare, faptă de la care i s-a și tras supranumele **Dușan.** Mama sa a fost fiica voievodului Ladislau Borș al Transilvaniei.

Încă în primii ani de domnie a cucerit Macedonia apuseană (aflată până atunci în stăpânire bizantină), apoi au urmat Albania, nordul Epirului, Tesalia, Muntele Athos, aproape întreaga Tracie, ajungând până spre Constantinopol. În urma acestor victorii, Ștefan Dușan s-a proclamat țar în anul 1345, iar un an mai târziu a fost încoronat la Skoplje „împărat și autocrat al sârbilor și romeilor" (= grecilor) de către patriarhii de Târnovo și Peci (după ce înainte ridicase Arhiepiscopia sârbească la rang de Patriarhie). Totodată a organizat curtea sa după model bizantin.

În anul 1349 a cucerit toată Tesalia, unde se afla și Vlahia Mare (de care va fi vorba mai jos). De aceea și-a luat și titlul de „conte al Vlahiei". În anul următor a cucerit Tesalonicul. Însă după alți patru ani, turcii otomani au reușit să pună piciorul în Europa, cucerind cetatea Galipoli. Ștefan Dușan ar fi fost singurul suveran din Europa care le-ar fi putut opune rezistență, dacă nu ar fi murit în plină glorie în anul 1355, în timp ce se pregătea să asedieze Constantinopolul.

Ștefan Dușan a organizat după model bizantin nu doar curtea sa, ci și legislația statului. În două concilii (adunări legislative) din anii 1349 și 1353/54 a adoptat un corp de legi (cunoscut sub numele de **Zaconiconul țarului Dușan)** alcătuit din 120 articole.

Fiul lui Ștefan Dușan, Ștefan Uroș IV, a încercat, fără succes, să oprească înaintarea turcilor, fiind învins de către aceștia în anul 1371. Două luni după bătălie a murit, cu aceasta stingându-se dinastia sârbească a nemanizilor.

(Continuare în pag. a 6-a)

PAUL BRUSANOWSKI

Din actualitatea panortodoxă și ecumenică

TURCIA — Patriarhia Ecumenică

La 30 oct. 1998, autoritățile turce au anunțat revocarea membrilor laici din consiliul de administrație al Institutului de teologie ortodoxă de la Halki, ceea ce însemna suprimarea oricărei speranțe de a vedea redeschis unicul centru de formare teologică al Patriarhiei Ecumenice în Turcia, a cărui închidere a fost dictată de autorități în 1971. Aceasta, după ce la 20 și 21 oct. membrii Camerei reprezentanților și ai Senatului S.U.A. au votat o declarație prin care se arată că S.U.A. se angajează să apere drepturile și securitatea Patriarhiei Ecumenice și a membrilor acesteia, cerându-se prin-r-o moțiune redeschiderea Institutului de la Halki. Textul votat de Congresul american a fost ratificat de președintele Bill Clinton.

Patriarhul ecumenic Bartolomeu I, de obicei foarte rezervat în toate chestiunile referitoare la relațiile dintre Patriarhie și autoritățile turce, a protestat energic împotriva acestei decizii „nefondate", justificată oficial ca impusă de „proasta gestiune și propagandă contra guvernului turc", de fapt, autoritățile turce urmăresc consolidarea controlului asupra Institutului prin numirea unor membri preferați în consiliul de administrație. În predica sa din 8 nov., Patriarhul Bartolomeu I le-a spus credincioșilor: „drepturile voastre nu sunt respectate... Egalitatea în drepturi, dreptatea și libertatea religioasă de care vorbește Constituția turcă nu există decât pe hârtie... Pentru că suntem creștini, nu ne putem exercita liber drepturile... nu suntem străini veniți din alte părți, suntem locuitori ai acestui pământ, ne-am născut aici și vom muri aici în așteptarea învierii noastre laolaltă". Apoi a subliniat faptul că mânăstirea de la Halki — de multe secole, reședință de vară a Patriarhului ecumenic — stă sub autoritatea sa și el nu trebuie să ceară autorizație din partea autorităților pentru gestiunea și prosperitatea ei.

În urma demersurilor internaționale (S.U.A., Grecia), guvernul turc a revenit asupra deciziei, reintegrând pe toți membrii laici ai Institutului. La 25 nov., arhiepiscopul Spiridon de New York, primatul arhiepiscopiei grecești a Patriarhiei Ecumenice în S.U.A., a mulțumit guvernului american în numele Bisericii ortodoxe, salutând „decizia guvernului turc ca un prim pas pozitiv ce ia în seamă binele tuturor".

Fondat în 1944, Institutul de teologie de la Halki se află într-una dintre clădirile mânăstirii „Sf. Treime", situată în insula Heybelyada din Marea de Marmara, nu departe de Istanbul (Constantinopol). A fost închis în 1971, când Curtea constituțională din Turcia a decis că așezămintele de învățământ superior particular sunt contrare Constituției. De atunci, Patriarhia Ecumenică și-a înmulțit demersurile pe lângă autoritățile turce pentru a autoriza redeschiderea Institutului (administrat în continuare de un consiliu al Patriarhiei), fără succes până în prezent. (SOP 233—234).

EGIPT — Patriarhia Alexandriei

Patriarhul Alexandriei, Petru VII a făcut în public act de căință în fața moaștelor Sfântului Nectarie de Eghina, unul dintre sfinții cei mai cinstiți în Biserica Greciei. Patriarhul, care a prezidat alături de arhiepiscopul Hristodulos al Atenei ceremoniile liturgice organizate la 9 nov., a cerut „iertare", în numele Bisericii Alexandriei, Sfântului Nectarie pentru „prigonirile" suferite din partea predecesorului său, Patriarhul Sofronie (1870—1899).

Originar din Tracia, Sf. Nectarie (1846—1920) era episcop de un an în Pentapole (Libia septentrională) când, în 1890, în urma unei campanii de calomnii la adresa sa, a fost depus din scaun de către Sf. Sinod al Patriarhiei de Alexandria, fără vreo posibilitate de a se apăra. S-a refugiat în Grecia unde, după ce a slujit ca simplu dascăl de religie și a condus o școală de formare pastorală, a întemeiat o mânăstire de maici în i-la Eghina (1904), care a cunoscut un avânt remarcabil. Îndată după moarte a fost cinstit ca sfânt de către credincioși, pentru că la mormântul său s-au săvârșit multe vindecări și minuni; a fost canonizat de Patriarhia Ecumenică (1961), iar mânăstirea din Eghina a devenit un important loc de pelerinaj. „Înaintea măririi merge umilința"! (Pilde 18, 12) (SOP 233).

SIRIA — Patriarhia Antiohiei

Adunarea episcopatului Antiohiei și-a ținut cea de-a doua sesiune anuală la mânăstirea de la Balamand, între 13—21 oct., sub președinția Patriarhului Ignatie IV al Antiohiei, primatul Bisericii ortodoxe din Siria și Liban. Cei 17 episcopi au examinat mai multe probleme referitoare la viața și organizarea Patriarhiei ca și la relațiile sale externe, pronunțându-se pentru continuarea participării la Consiliul Ecumenic al Bisericilor (C.E.B.) ca și la Consiliul Bisericilor din Orientul Mijlociu (C.B.O.M.).

La sfârșitul lucrărilor, Patriarhul Ignatie IV a ținut o conferință de presă cu referire la evoluția situației politice în Liban, exprimându-și satisfacția pentru recenta alegere a generalului Emil Lahud în funcția de președinte al Republicii și caracterizându-l drept „un om responsabil, în care putem avea încredere". Răspunzând la o întrebare privind participarea unor ortodocși la guvernare, Patriarhul a reamintit vechiul principiu, căruia îi rămâne fidel Biserica din Liban și conform căruia alegerea reprezentanților politici nu revine comunității ortodoxe din țară ci instanțelor respective, altele decât cele ale Bisericii, ținând cont de personalitatea și programul lor, iar nu de reprezentarea confesională. Abordând recenta criză dintre Siria și Turcia, Patriarhul a reafirmat că Antiohia, situată astăzi în Turcia, rămâne „capitala spirituală a Patriarhiei Antiohiei... În ceea ce ne privește, noi păstrăm titlul de Biserica Antiohiei și ne bucurăm să vizităm Antiohia, unde avem credincioși care se roagă ca și noi și care, cu excepția câtorva, vorbesc încă arabă. Sunt toți credincioșii noștri... Biserica depășește etniile și naționalitățile, căci noi nu privim persoana umană după tendințele politice, ci după credința sa". (SOP 233).

RUSIA

1. Colocviu asupra limbajului bisericesc. Desfășurat la Moscova (22—24 sep.) cu participarea a cca. 600 de persoane, colocviul s-a vrut a fi o contribuție la dezbaterea care agită în prezent Biserica ortodoxă rusă: „cum trebuie să vorbească Biserica societății? Ce limbă liturgică să folosească?" Referatele prezentate au subliniat faptul că Biserica trebuie să se adreseze lumii folosind „limba" iubirii și a libertății, care îi aparține. O importantă parte a colocviului a fost consacrată problemelor limbii liturgice. În comunicarea sa „Limba liturgică și valoarea convențională a semnului", Boris Uspenski, profesor la Universitățile din Moscova și Napoli, s-a străduit să prezinte argumente în favoarea menținerii slavonei ca limbă liturgică în Biserica rusă (precum se știe, Bisericile ortodoxe de origine slavă folosesc slavona în cult, care a devenit aproape inteligibilă pentru credincioși, așa cum Biserica Greciei folosește greaca veche: situație paradoxală, de vreme ce Ortodoxia a militat dintotdeauna pentru slujirea în limba poporului!). Opinia contrară, în favoarea înlocuirii slavonei cu rusa, a fost apărată de Paul Gavriliuk, profesor la Universitatea din Dallas (Texas-S.U.A.) și Andrei Desnițki (Moscova), în timp ce Victor Kott, profesor la Școala „Sf. Filaret", a amintit faptul că Sinodul Bisericii ortodoxe ruse (Moscova/1917—1918) acceptase posibilitatea de a sluji în rusă și în ucraineană. La rândul său, episcopul Serafim (Biserica ortodoxă din Japonia), într-o comunicare intitulată „Cuvânt. Tăcere. Liturghie", a subliniat faptul că **adevăratul cuvânt se naște întru tăcere. A nu înțelege aceasta duce la „absolutizarea formei exterioare"**, fiind înțeleasă aici limba liturgică, ceea ce conduce la o ruptură cu „cuvântul viu al rugăciunii", „Putem spune, alegoric vorbind, dar foarte exact, că cei ce absolutizează forma vor rămâne în biserici goale și în singurătatea absolutismului lor eronat", a mai declarat Prea Sfinția Sa, explicând că **„redescoperirea sensului tăcerii ca receptacol al cuvântului va permite să ne liberăm de această derivă**, așa precum în teologia dogmatică discursul apofatic — care este în sine teologia tăcerii — ne liberează de falsele contradicții în interpretarea învățăturii Bisericii".

2. La 21 oct., Patriarhul Alexie II al Moscovei, primatul Bisericii Ortodoxe Ruse, s-a întreținut cu Sergio de Mello, secretarul general adjunct al Națiunilor Unite (ONU) în legătură cu situația din Rusia. Arătând că „Biserica ortodoxă rusă nu poate rămâne în afara acestei drame omenești și a suferințelor" cu care se confruntă poporul rus, Patriarhul a dat ca exemplu mânăstirea Valaam, situată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de St. Petersburg, care a pus în practică o infrastructură agricolă ce-i permite să trăiască pe cont propriu și să vină astfel în sprijinul populației, organizând mese gratuite servite în trapeza mânăstirii. „Numai prin eforturi comune vom putea veni în ajutor bărbaților și femeilor care suferă în lume de foame, epidemii ori alte catastrofe", a spus Alexie II.

3. La 10 nov., Patriarhul a condamnat declarațiile antisemite ale cunoscutului deputat comunist A. Macaciov, care-i făcuse responsabili pe „jidy" (termen peiorativ folosit la adresa iudeilor) pentru criza politică și economică din Rusia. El a arătat că „toate tentativele vizând provocarea discordiei și destabilizarea păcii deja fragilă în societatea noastră sunt inadmisibile". Luarea de poziție se înscrie într-o campanie inițiată la New York în 1991, unde în fața rabinilor americani Patriarhul Alexie II a declarat că „antisemitismul și creștinismul sunt incompatibile"; la fel, în mai 1998, a condamnat atacul cu bombă împotriva unei sinagogi din Moscova. Totuși, declarațiile de deschidere și toleranță sunt departe de a fi împărtășite de o bună parte de credincioși ruși, care nu încetează să exprime puncte de vedere antisemite.

4. La 18 nov., Patriarhia Moscovei a contestat public avizul Ministerului rus de Justiție care estima că 30 de regiuni ale Rusiei au adoptat reglementări discriminatorii cu privire la religii și libertatea de conștiință. Aceste reglementări stabilite la nivel regional favorizează religiile zise tradiționale (ortodoxia, islamul, iudaismul) în raport cu organizațiile misionare străine. Mitropolitul Iuvenalie de Krutițki, membru al Sf. Sinod, a afirmat: „faptul că legi similare au fost adoptate în 30 de regiuni diferite dovedește că aceasta este o reacție de autoapărare. În Rusia, religiile tradiționale au fost supuse unei exterminări sistematice de-a lungul mai multor decenii. Trebuie să le dăm șansa să renască din cenușa lor și să nu le punem în același rang cu misionarii străini". Majoritatea reglementărilor au intrat în vigoare înaintea adoptării unei legi federale (sep. 1997), susținută de Patriarhia Moscovei, dar criticată de catolici și protestanți, care proclamă libertatea de cult în Rusia pentru toate religiile, dar interzice congregațiilor religioase recent implantate în Rusia orice acțiune de prozelitism și refuză clericilor-misionari străini acordarea de sejur permanent.

Credem că nu ne-ar strica nici nouă așa ceva, cu toate că istoria Bisericii arată clar că intervențiile exterioare legale și restrictive au făcut mai mult rău Bisericii și singura soluție viabilă este însănătoșirea și revigorarea lăuntrică prin mijloace proprii și abia apoi așteptarea unei susțineri exterioare. (SOP 233 pentru pct. 1—4).

5. Patriarhul Alexie II a declarat la 5 dec. că Biserica Ortodoxă se opune pedepsei cu moartea: „trebuie să ne debarasăm de această pedeapsă... Biserica Ortodoxă Rusă s-a opus întotdeauna oricărei forme de ucidere".

Aplicarea pedepsei capitale în Rusia a fost suspendată prin decizia președintelui Boris Ieltîn, atunci când țara a fost admisă în Consiliul Europei. Intrarea la guvernare, în septembrie 1998, a unor responsabili proveniți sau apropiați de vechile structuri represive ale regimului sovietic a relansat dezbaterea asupra pedepsei cu moartea, deși până în prezent ministrul de Justiție s-a pronunțat în favoarea construirii de campuri speciale pentru cele câteva mii de condamnați la moarte, a căror pedeapsă a fost suspendată în august 1996, data ultimei execuții capitale în Rusia. (SOP 234).

6. Ecaterinburg — 5 mai 1998. După informațiile ziarului „Nezavisimaja Gazetta" (Moscova), din ordinul episcopului Nicon, au fost arse în curtea Institutului teologic eparhial, în fața studenților, operele eminenților teologi ortodocși Alexander Schmemann, Jean Meyendorf și Alexander Men. În același timp, Oleg Vocmianin, preot-paroh în oraș, a fost suspendat a divinis (de la cele Sfinte) pentru refuzul său „de a pune capăt difuzării periculoaselor abateri eretice" conținute în operele autorilor incriminați. În urma scrisorii Patriarhului Alexie II către diferiți responsabili (clerici și mireni) ortodocși din Franța și S.U.A., anumite publicații s-au îndoit de realitatea acestor fapte. Totuși, episcopul Nicon, care la început a dezmințit știrile, a admis în cele din urmă că n-a făcut decât să ardă „reviste ce n-aveau de-a face cu programa de învățământ a școlii" și că distrugerea lor nu a avut nici cel mai neînsemnat caracter demonstrativ. La 11 dec. un corespondent al SOP a confirmat că „incendierea a avut loc", bazându-se pe informații de la chiar oamenii implicați în incident; prin urmare, Patriarhul Alexie II i-a adresat episcopului Nicon o mustrare în scris, arătându-i că arderea în public a unor cărți, oricare ar fi ele, este o soluție „neadecvată și inacceptabilă"; părintele Oleg a fost repus în drepturi.

Comentând evenimentele, corespondentul menționat explică: „cum se știe, persoanele cu o formație teologică superioară sunt puțin numeroase în rândul clericilor noștri... și a arde o carte, rău înțeleasă sau suspectată de erezie, este mult mai ușor decât a angaja o discuție complicată pe teme teologice. Rusia a trăit mult timp într-un regim totalitar care și-a format o cohortă întreagă de responsabili însărcinați cu ideologia, a căror obligație era de a predica deciziile congresului de partid. Odată cu perestroika (=reorganizare/restructurare; curent inițiat de Mihail Gorbaciov), numeroși activiști de acest gen au înlocuit ideologia comunistă cu ortodoxia, iar acum apără dogmele credinței cu același zel și aceleași metode de dinainte, între care la loc de cinste se află cenzura. Unii dintre ei ocupă chiar funcții importante în organele administrative ale Bisericii... Desigur, cu timpul lucrurile se vor îndrepta, dar, așteptând aceasta, preoții fini, cultivați și deschiși se află pe moment într-o situație dificilă; la fel, viitorii clerici: ce model li se oferă înainte de a li se încredința o parohie?" Dacă mai spunem și că episcopul Nicon, în vârstă de 38 de ani, recent convertit la Ortodoxie, nu are nici cea mai elementară educație teologică, ci urmează acum prin corespondență cursurile Academiei teologice din Moscova, înțelegem mai bine împrejurările incidentului care se pare că nu e nici unicul și nici ultimul în Rusia. (SOP 234, Episkepsis 558).

E vremea să ne reamintim că Ortodoxia este calea dreptei socotințe, a cuviinței (lat. convenientia = armonie, echilibru), care nu se abate nici la dreapta, nici la stânga (Pilde 4, 27)!

SERBIA

1. La Belgrad funcționează de un an de zile un Centru de Consultare Pastorală, deschis cu binecuvântarea Patriarhului Pavlos I, cu scopul de-a oferi ajutor duhovnicesc, moral și psihologic persoanelor ce suferă de pe urma războiului din fosta Iugoslavie. Una dintre consecințele acestuia a fost deteriorarea valorilor spirituale, sociale și familiale, culminând cu escaladarea delicvenței juvenile, a folosirii drogurilor și a alcoolismului la toate vârstele. Centrul este finanțat de Conferința Bisericilor europene (KEK) și își propune să vină în ajutorul tuturor persoanelor afectate, indiferent de originea etnică sau religioasă; el organizează și seminarii pentru clerici, pregătindu-i a face față cazurilor de acest gen. (SOP 233).

2. „Mânăstirile sârbești din Kosovo trebuie plasate sub protecția specială a UNESCO", a declarat Franz Weber, președintele „Fundației Weber" pentru conservarea naturii și a culturii, cu sediul în Elveția. După ce a vizitat sediul istoric al Patriarhiei sârbe de la Pec (Ipec), mânăstirea Decani și episcopia de Prizren, F. Weber și-a exprimat intenția de a cere înscrierea acestora pe lista monumentelor protejate de UNESCO spunând că „e vorba de monumente aparținând patrimoniului mondial. Toată lumea a auzit de Notre-Dame din Paris, dar rari sunt cei ce cunosc Decani, care este un monument de o importanță și de o frumusețe egale cu cele ale unui templu din Grecia antică. Ar fi de neconceput ca barbarii sfârșitului de secol XX să distrugă ceea ce barbarii secolelor trecute n-au îndrăznit să distrugă. (SOP 233). Ține de ortodoxie să nu arăți atât ceea ce ai (catedrale/domuri, statui, cântare armonioasă) cât ceea ce ești! Noi am dat și dăm, am împărțit și împărțim nu pentru că am fost îndestulați cu mijloace materiale — dimpotrivă! —, ci pentru că am avut și avem „viață din belșug" (In. 10, 10), care este Viața-Hristos (In. 14, 6).

3. Episcopul Artemie de Prizren, care conduce eparhia ortodoxă sârbă în Kosovo, a participat la adunarea reprezentanților sârbilor din Kosovo (7 nov.), reunită la Pristina în asistența conducătorilor Mișcării sârbe de rezistență. Cei cca. 500 de participanți au adoptat o cartă denunțând „natura nedemocratică și autoritară a regimului" lui Slobodin Miloșevici, pe care îl consideră „responsabil de escaladarea conflictului în provincie; totodată au lansat un apel sârbilor din Kosovo îndemnându-i să nu-și părăsească așezările și căminele, „singurul mijloc de a menține provincia în cadrul Serbiei". (SOP 234).

GRECIA

1. Arhiepiscopul Hristodulos al Atenei a efectuat o vizită oficială Bisericii Alexandriei (21—24 nov.) fiind primit de Patriarhul Petru VII și de membrii Sf. Sinod. Punctul culminant al vizitei, care se înscrie în seria deplasărilor la primații Bisericilor ortodoxe locale pe care un primat nou-ales al unei Biserici (în cazul acesta, arhiepiscopul Hristodulos, ales în aprilie 1998 — cf. T.R. nr. 21—24/1998) le efectuează, l-a constituit Liturghia euharistică solemnă slujită de cei doi primați în biserica „Bunavestire" din Alexandria (22 nov.), ca și deschiderea unei capele în vechea chilie pe care o ocupase Sf. Nectarie de Eghina (vezi mai sus) într-o mânăstire din Cairo. La sfârșitul întâlnirii cei doi l-au vizitat pe papa Șenuda III, primatul Bisericii copte. (SOP 234).

2. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe din Grecia a decis, în sesiunea sa din 11 nov., să aplice unele reglementări în materie de viață liturgică, în cadrul lucrării pastorale cu tineretul. Astfel, a dat autorizația de a se sluji o a doua Liturghie duminicală, la o oră mai târzie (să înceapă la ora 10,30 și să nu dureze mai mult de o oră și un sfert). Până acum, în Grecia, slujba de duminică începea la ora 7,30 cu Utrenia Învierii urmată de Sf. Liturghie, totul durând aprox. 3 ore. A doua Liturghie a fost introdusă de arhiepiscopul Hristodulos pe când era mitropolit de Volos, cu scopul „de a atrage tinerii", prea puțin înclinați să se scoale duminica dimineața. „De astăzi, dorim să generalizăm această practică, mai cu seamă în Atena, pentru a face ca tinerii să vină la biserică", a declarat purtătorul de cuvânt al arhiepiscopiei. După ce a predicat în numeroase școli spunând că Ortodoxia „se poartă după modă și îndemnând tinerii să „asalteze" bisericile, „chiar cu cercei și fuste mini", primatul Bisericii grecești (de altfel, judecat drept „modernist" de cercurile conservatoare) a anunțat deschiderea unui „cibercafé" girat de Biserică, în apropierea catedralei din Atena. De asemenea, a somat recent Min'ste-

(Continuare în pag. a 7-a)

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinții Părinți

(Urmare din pag. 1)

tignit!" Scăpându-le deci de frică și prin cuvintele lui și prin înfățișarea lui — că era luminos la înfățișare și aducea niște bunevestiri ca acelea —, îngerul a adăugat: *Știu că pe Iisus cel răstignit căutați.* Îngerul nu se rușinează să-L numească răstignit, că răstignirea este capul bunătăților. *S-a sculat.* De unde se vede? *Precum a zis.* „Dacă pe mine nu mă credeți, le spune îngerul, aduceți-vă aminte de cuvintele Lui! Atunci mă veți crede și pe Mine!" Apoi le dă altă dovadă: *Veniți și vedeți locul unde fusese pus!* De aceea dăduse la o parte piatra, ca femeile să aibă și de aici dovada învierii. *Și spuneți ucenicilor Lui: Îl veți vedea în Galileea.* Le poruncește să vestească și celorlalți învierea, iar acest lucru le încredințează și mai mult. *Și ieșind ele de la mormânt cu frică și cu bucurie.* Au văzut un lucru de spaimă și de mirare totodată: un mormânt gol în care văzuseră că fusese pus mai înainte Domnul. De aceea îngerul le-a și dus să vadă mormântul, ca să fie martore a două fapte: și a mormântului și a învierii. Că ele se gândeau: „Nimeni nu L-ar fi putut lua, dacă n-ar fi înviat; ostașii erau doar de pază". De aceea se și bucură, se și minunează; și-și dau și răsplata străduinței lor: sunt cele dintâi care au văzut și au binevestit nu numai cele spuse de înger, ci și cele văzute de ele. Pe când ieșeau ele cu frică și cu bucurie, *Iată, Iisus le-a întâmpinat zicând: Bucurați-vă! Iar ele I-au cuprins picioarele Lui.* Cu nespusă bucurie au alergat la El și **au luat, prin atingerea de El, dovada și încredințarea învierii.** *Și I s-au închinat Lui.* Ce le-a spus Hristos? *Nu vă temeți!* Iarăși le scoate și Domnul frica din suflet, deschizându-le calea credinței. Domnul ridică la cinste neamul cel mai disprețuit, neamul femeiesc, îi dă bune nădejdi și-i vindecă durerea. Care dintre voi n-ar vrea să fie ca acelea și să cuprindă picioarele lui Iisus? Puteți și acum, toți câți vreți! Puteți să-I cuprindeți nu numai picioarele, ci și mâinile, și capul acela sfânt, împărtășindu-vă, cu cuget curat, cu înfricoșătoarele Taine. (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, col. PSB 23, București 1994, p. 993—995).

3. Duminica Slăbănogului

Taina vindecării slăbănogului se descoperă în partea ce urmează, în Evanghelie, pericopei citite astăzi. Slăbănogul vine să mărturisească despre Dumnezeirea lui „Iisus, Cel ce l-a făcut sănătos" (In. 5, 15): dezlegarea de neputința sa în ziua Sâmbetei Îl arată pe Mântuitorul Dumnezeu adevărat, „până acum" lucrător împreună cu Tatăl și singur în măsură să dea adevărata valoare Sâmbetei, punând-o în lumina Învierii (a se vedea Canonul Sâmbetei celei mari). Numai Cel ce a înviat din morți, „cu moartea pe moarte călcând", poate să dezlege Sâmbăta (și odată cu ea moartea) dezlegând boala și suferința, oricât de lungă sau gravă ar fi ea (38 de ani, în cazul nostru). Iar Cel ce a înviat din morți nu poate fi altul decât Însuși Fiul lui Dumnezeu, Cel ce are „viață în Sine" (In. 5, 26) și Cel ce cheamă la viață (In. 5, 40)!

Pericopa de astăzi vrea să ne încredințeze de puterea Învierii Domnului, care vindecă și îndumezeiește pe om. Ea ne face să înțelegem că nu Sâmbăta (adică vreo lege sau formalitate prescrisă), ci Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, ne mântuiește, prin împărtășirea de El. De aceea, „cei care au venit la **nădejdea cea nouă**, să nu mai țină sâmbăta, ci duminica, în care și viața noastră a răsărit, prin El și prin moartea Lui" (Sf. Ignatie Teoforul, +107, Epistola către magnezieni, IX, 1). Care este această nădejde nouă? Dumnezeirea și omenitatea lui Hristos deopotrivă, prin care a lucrat Învierea Sa și „până acum lucrează" învierea noastră a tuturor, creștini, mai mult sau mai puțin „adormiți" sau necreștini!

«Cel păcătos să nu se deznădăjduiască, pentru că poate să lase în urmă chiar pe cei dintâi. Când ne întoarcem la dragostea cea mare de Dumnezeu, Dumnezeu nu-Și mai aduce aminte de faptele noastre cele de mai înainte. Dumnezeu nu-i ca omul; nu ne ocărăște pentru cele din trecut și nici nu ne spune dacă ne pocăim: „De ce ai stat atâta vreme departe de Mine?" ci ne iubește când ne ducem la El; numai să ne apropiem cum trebuie. Cine a fost mai păcătos ca Matei? Dar a ajuns evanghelist. Cine a fost mai rău ca Pavel? Dar a ajuns apostol. Poți vedea astfel de schimbări oricâte vrei, și în trecut și acum, în fiecare zi. De aceea spun: Nici cel de pe scenă să nu deznădăjduiască, nici cel din Biserică să nu se încreadă! Acestuia Dumnezeu îi spune: **Celui ce i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă** (I Cor. 10, 12); celuilalt: **Oare cel ce cade nu se scoală?** (Ier. 8 4) și **Întăriți-vă mâini slabe și genunchi slăbănogiți!** (Isaia 35, 3). Iarăși acestuia îi spune: **Priveghează!** (Mt. 24, 42); celuilalt: **Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți!** (Efes 5, 14). Aceștia trebuie să păstreze ce au, ceilalți, să ajungă ce nu sunt. Aceștia să-și păstreze sănătatea, ceilalți să scape de boală, că bolesc. Mulți din cei bolnavi se fac sănătoși și mulți din cei sănătoși se îmbolnăvesc pentru că trândăvesc. Acestora le spune: **Iată te-ai făcut sănătos; să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău!** acelora: **Vrei să te faci sănătos? Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta!** Da, cumplită, cumplită paralizie este păcatul! Dar chiar dacă ai fi așa (n.n. - paralizat), de-ai vrea să te ridici puțin, se risipesc toate păcatele tale. **De-ai fi de treizeci de ani bolnav, dar dacă te silești să te faci sănătos, nimeni nu te împiedică. Hristos este și acum lângă tine și-ți spune: Ia-ți patul tău! Numai să vrei să te scoli. Nu deznădăjdui! N-ai om? Dar ai pe Dumnezeu! N-ai pe cineva să te arunce în scăldătoare? Dar ai pe Acela Care te face să nu mai ai nevoie de scăldătoare. Acum nu mai poți spune: Până merg eu, altul se pogoară înaintea mea. Dacă vrei să cobori la izvor, nimeni nu te împiedică. Harul nu se termină, nu se cheltuiește, este un izvor care curge necontenit. Din plinătatea lui toți ne vindecăm și la suflet și la trup».** (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, col. PSB 23, București 1994, p. 776-777).

Marele Mucenic Gheorghe - patronul spiritual al trupelor de uscat

În întreaga armată română, ziua de 23 Aprilie este o zi de sărbătoare, o zi de trăire sufletească pentru cei ce stau de veghe la „căpătâiul" locuitorilor acestei ţări binecuvântate de Dumnezeu.

Marele Mucenic Gheorghe, pe care Biserica şi Armata îl prăznuiesc deopotrivă, s-a născut în Capadochia, fiind fiul unor părinţi creştini.

Rămas fără tată din copilărie, Sfântul s-a mutat cu mama sa din Capadochia în Palestina, unde aveau multe averi şi moşteniri. La 20 de ani a rămas orfan şi de mamă. Ajuns la maturitate „şi fiind frumos la chip dar şi viteaz în luptă", prin osteneală, pricepere şi destoinicie, tânărul Gheorghe s-a făcut preţuit şi, îmbrăţişând slujba armelor (ca şi tatăl său), în scurtă vreme a cucerit cele mai înalte cinstiri până la dregătoria de conducător de oaste în garda împăratului.

La vârsta de 24 ani îl găsim ca general al armatei romane.

Se ştie că, deşi era păgân, împăratul Diocleţian, până în anul 303 nu a luat nici o măsură împotriva creştinilor. Această stare de lucruri a îngăduit creştinilor vrednici să urce până la cele mai înalte slujbe în împărăţie. În anul 303 însă, din îndemnul ginerelui său Galeriu, pe care Diocleţian l-a luat ca însoţitor la domnie, a aprins prigoana împotriva creştinilor. Istoria creştinătăţii este martoră că între anii 303—313 (anul Edictului de la Milan) prin care împăratul Constantin cel Mare încetează prigoana împotriva creştinilor, Biserica a trecut printr-o cutremurătoare încercare şi o sângeroasă probă, creştinii fiind siliţi să aleagă, cu preţul vieţii lor, între zeii păgâni şi Hristos.

În aceste împrejurări Sfântul Mucenic Gheorghe îşi declară credinţa în Hristos, iar împăratul Diocleţian, îndemnat de Galeriu, îl supun pe Marele Mucenic la chinuri groaznice.

Suportând cu demnitate şi bărbăţie lovituri cu suliţa, bătăi la tălpi, lespezi de piatră pe piept, trasul pe roată, groapa cu var, încălţăminte cu cuie, băutură otrăvitoare, bătaie cu vână de bou şi temniţă grea, în zi de 23 aprilie Mucenicul Gheorghe este omorât prin decapitare.

Faptele de arme dar şi credinţa de fier în Hristos împreună cu moartea mucenicească, l-au dus pe marele Gheorghe în rândul sfinţilor, fiind sărbătorit în calendarul creştin ca mare Mucenic.

Pentru înţelepciunea de „mare conducător creştin" al armatei romane şi pentru viaţa sa curată şi demnă, armata română şi în special Trupele de Uscat al armatei române l-au ales pe Sfântul Gheorghe ca patron spiritual al lor.

În Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" Sibiu, această sărbătoare a debutat la ora 9.00, când domnul Gl. bg. prof. univ. dr. LIVIU HABIAN — comandantul academiei — împreună cu oficialităţile municipiului Sibiu şi comandanţi de unităţi au participat la deschiderea manifestărilor dedicate acestei zile.

După primirea raportului, a avut loc un Te-Deum de mulţumire. La slujbă a participat P.S. Sa Visarion Răşinăreanu — Episcop Vicar, împreună cu un sobor de preoţi şi diaconi (preot militar Beţiu Valentin, preot Sărmăghiţan Mihai, preot Sârbu Ioan, diaconul Luca Dumitru şi diacon Luca Simion).

După citirea mesajului de felicitare trimis de ministrul apărării naţionale şi comandantul Trupelor de Uscat a urmat o demonstraţie sportivă şi defilarea studenţilor militari.

Seria manifestărilor se încheie cu Sfânta Liturghie, care a avut loc în Capela Militară începând cu ora 10,30 şi la care au participat ofiţeri, maiştri militari, subofiţeri, studenţi şi salariaţi civili ai academiei.

Preot militar drd.
BEŢIU VALENTIN

Cercetarea vocaţiei, celor ce doresc să devină monahi

(Urmare din pag. a 3-a)

când „idolii săi, nerăbdând tăria Lui" au căzut, (Acatistul M. Domnului, icosul 6).

Aceste „vase de lut", care s-au umplut de Hristos, în Egiptul sec. III şi mai cu seamă IV, au uimit contemporanii lor prin înalta şi felurita lor petrecere duhovnicească, ca fiind receptate de martori oculari. Aceştia au venit, au văzut, au ascultat şi au „pus la inimile lor" tot acest tezaur dumnezeiesc, iar unii le-au consemnat în scris, făcând astfel să ajungă până în zilele noastre.

Aşa a făcut Sfântul Atanasie cel Mare (†373) scriind „Viaţa Sfântului Antonie cel Mare" (251—356). Sfântul Ioan Casian (365—435) şi prietenul său Sfântul Gherman, care au explorat „Everestul spiritualităţii creştine egiptene", amândoi străromâni educaţi în mânăstirile vasiliene din Dobrogea Pontică, în „Convorbiri cu părinţii pustnici din Egiptul anilor 385—391 şi Aşezămintele vieţii de obşte a călugărilor". Episcopul Paladie al Elenopolei din Bitinia, originar din Galatia, născut la 363, la cererea unui dregător imperial Lausus scrie „Istoria Lausiacă", cunoscută de monahi sub numele de „Lavsaicon", iar spre sfârşitul sec. al V-lea, apare „Patericul" sau „Apohthegmele Sfinţilor Părinţi Egipteni" (cuvintele), scris cu scopul „să folosească pe cei mulţi" şi să „stârnească râvna celor de după ei" (Patericul Sinaitic, pag. 17). Diaconul alexandrin Timotei, împreună cu un grup de 6 monahi, vizitează Egiptul anilor 391—394 şi consemnează în scris cele văzute şi auzite în: „Istoria monahilor din Egipt", spre folosul şi zidirea celor ce încep să se exerseze în asceză, cum singur se exprimă. Ioan Moshu (540—617), vieţuitor în Mânăstirea Sfântul Sava din Palestina (Israel), scrie cunoscuta sa lucrare „Limonariu", în urma călătoriilor sale pe la aşezămintele egiptene din Tebaida, Sinai şi Palestina, „cea mai căutată carte de zidire sufletească pentru doritorii de viaţă singuratecă" (Limonariu, pag. 15).

Din toate aceste opere de mare valoare duhovnicească, se pot deduce multe exemple de probe, la care au fost supuşi candidaţii la viaţa monahală, însă vom reda doar câteva cazuri spre exemplificare, care sigur că au fost destul de numeroase, deoarece nu se poate concepe ca, această trecere prin „urechile acului", să nu se fi respectat în toate timpurile. Cercetările se făceau în diferite moduri după împrejurări, zone geografice, tradiţia locului şi în special după aptitudinile sau înclinările noului venit, constatate de reprezentantul chinoviei respective.

Diaconul Timotei Alexandrinul descrie modul în care a fost primit un novice în comunităţile Sfântului Antonie cel Mare, spre a cunoaşte, cum acesta a trecut proba ispitirii, autodepăşindu-se, devenind un exemplu viu de urmat şi pentru alţii, de bună seamă lucru petrecut în timpul vieţii Sfântului Antonie, dar istorisit prin viu grai de vârfurile monahismului egiptean, vizitaţi de el.

Un anume Pavel a poposit la peştera Sfântului Antonie cel Mare şi căzând în genunchi, îi cerea binecuvântarea, să rămână în pustie ca să se mântuiască. Marele anahoret a zis către el: „poţi să te mântuieşti, dacă vei face întru totul, cele ce vei auzi de la mine". Noul venit îi răspunde: „Voi face toate câte-mi vei porunci". Pentru ca să-i încerce hotărârea de a rămâne printre anahoreţi, Sfântul Antonie îi zise: „Stai în locul acesta şi te roagă, până ce voi veni la tine să-ţi aduc ceva de lucru". Apoi s-a retras în peşteră, de unde îl supraveghea printr-o ferestruică. Toată săptămâna noul candidat a rămas nemişcat în locul acela, sub o căldură dogorâtoare.

După o săptămână ieşind Ava din peşteră, îi zise: „Hai, de mănâncă!". Dar după ce s-a aşezat la masă, i-a zis din nou: „Să nu mănânci până seara, ci doar să te uiţi la mâncare". A venit seara şi novicele n-a mâncat, iar Sfântul Antonie zise lui: „Scoală-te, roagăte şi culcă-te!". Iar acela părăsind masa, a făcut cum i s-a poruncit. La miezul nopţii, l-a sculat la rugăciune, care a ţinut până la ora 3 după amiază. Şi iarăşi a pus Ava masa şi l-a poftit să mănânce.

Abia gustase trei îmbucături de pâine, că l-a ridicat de la masă, fără să fi băut un strop de apă şi l-a trimis să cutreiere pustiul, spunându-i: „După trei zile să vii iar aici!". La timpul cuvenit s-a întors la marele stareţ şi aştepta un semn, ce trebuie să mai facă. Porunca a fost scurtă: „Serveşte fraţii la masă pe tăcute, iar tu nu mânca nimic, până vor pleca". Şi cum erau trei săptămâni, de când nu mâncase nimic, fraţii îl întrebau, de ce tace şi pentru că nu le răspundea, i-a dat voie Ava să le răspundă. Şi s-a întreţinut cu ei. Apoi plecând fraţii, a mâncat şi el, mulţumind lui Dumnezeu şi cerând binecuvântarea Sfântului.

În altă zi, i-a poruncit să scoată apă din fântână toată ziua şi a scos. Apoi l-a învăţat să confecţioneze coşuri de nuiele, iar după câteva zile i-a poruncit să le desfacă pe toate şi să le facă la loc. Apoi, tot aşa să-şi descoase mantaua şi din nou să o coasă şi iar să o desfacă şi iar să o coasă. În felul acesta Pavel devine ucenicul Sfântului Antonie, dovedind o deosebită ascultare, (fără umbră de cârtire), încât i s-a dat de la Dumnezeu harisma de a izgoni duhurile necurate din bolnavi. Căci Marele Ascet trimitea demonizaţii la acest „desăvârşit ascultător", care îi izgonea imediat.[1]

În chinoviile Sfântului Pahomie Tabenessiotul (290—346) din deşertul Nilului Superior, după ce novicele a stat câteva zile la poartă, „spre a-i încerca răbdarea", ba era şi „bruscat", portarul îl conducea la egumen, unde era cercetat spre „a-i cunoaşte scopul cu care a venit la mânăstire, nu cumva este o intenţie trecătoare". Dacă proba examenului moral destul de sever dădea rezultate pozitive, i se mai punea câteva întrebări de ordin social:

— Nu cumva a săvârşit ceva rău în viaţa civilă.

— Nu cumva este un fugar, de sub vreo putere laică.

— Nu cumva n-a renunţat cu desăvârşire la părinţi, rude, avere. În cazul că răspunsurile erau satisfăcătoare, atunci era admis, în rândul fraţilor, pentru alte probe în continuare, conforme cu învăţătura Sfântului Apostol Pavel (II Timotei IV, 2), un oarecare timp.[2]

Un oarecare bărbat numit Isidor din Alexandria, s-a retras din lume şi s-a dus la Mânăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, unde era egumen Sfântul Ioan Scăraru (578—649), care îi spuse: „Dacă te-ai hotărât să iei jugul lui Hristos, voiesc să te deprinzi înainte de toate cu ascultarea". Iar novicele a răspuns: „Precum se predă fierul făurarului, aşa şi eu mă predau pe mine ţie". Marele egumen îi spuse: „Voiesc să stai în poarta mânăstirii şi să faci îngenunchiere fiecărui suflet, frate, care intră şi iese, zicându-le: Roagă-te pentru mine, părinte, că sunt stăpânit de duh rău". Aşa a făcut 7 ani ajungând la „cea mai adâncă smerenie şi o răbdare de neînchipuit", încât a fost considerat de toţi ca „mai mult decât vrednic", să intre în rândul fraţilor nevoitori, ba l-au propus pentru hirotonie. (Filocalia IX, pag. 89—90).

Tot la acest mare egumen, în mânăstirea respectivă, proba continuă cu cei ce se lepădau de lume, încă multă vreme. Chiar după ce va fi stat la poartă după tradiţie şi introduşi în rândul fraţilor. Un anume Avachir, a fost supus ispitirii 17 ani. După 15 ani întrebat fiind: „De ce toate acestea? Cum le mai poţi suporta?", Fratele a răspuns: „Crede-mă, părinte, că mă încearcă, de sunt bun de călugăr". După încă doi ani de ispitire canonică, „s-a mutat la Domnul". Înainte de a muri a spus părinţilor sinaiţi: „Mulţumesc lui Dumnezeu şi vouă, că ispitindu-mă voi pentru mântuirea mea, iată am rămas neispitit de diavoli 17 ani". Drept aceea marele părinte a poruncit să-l aşeze în mormânt, după vrednicie ca pe un mucenic. Deoarece nu numai cei ce mor de sabie mărturisind pe Hristos în faţa tiranilor, Dumnezeu îi încununează, ci şi pe cei ce şi-au dovedit iubirea întru nevoinţă, răbdând asupririle pe nedrept şi încercările pentru Domnul (Filocalia IX, pag. 94—95).

În zilele noastre, mulţi cred că nu mai este cu putinţă astfel de ispitiri canonice, ca în trecutul îndepărtat din epoca patristică, dar totuşi se fac, însă se trec uşor în negura uitării. Un caz mai recent. Intrarea în marea familie a monahilor, a mult regretatului stareţ şi duhovnic, Arhimandritul Cleopa Ilie (1912—1998), s-a făcut ţinând seamă de tradiţia monahală de peste veacuri. Acesta abia trecut de vârsta majoratului, s-a prezentat la Mânăstirea Sihăstria, judeţul Neamţ, unde a fost luat în primire de către economul mânăstirii, care l-a întrebat: „Ai venit să rămâi la noi?". „Da, Prea Cuvioase". „Bine, să mă duc să întreb pe părintele stareţ". „Stai aici". S-a întors repede cu un băţ în mână. La poartă era un trunchi de copac uscat, culcat, uitat acolo de multă vreme. I-a dat băţul şi i-a spus: „Bate trunchiul ăsta! Bate-l!". Apoi a plecat. A început să-l bată. Treceau pe lângă el părinţi, fraţi, vizitatori, nimeni nu-l băga în seamă. A sunat clopotul la masă, apoi la cină, dar de el nu şi-a adus aminte nimeni. Seara târziu a venit economul, l-a dus la arhondaric, într-o cameră cu pat simplu de scândură fără saltea, acoperit cu o pătură de cânepă şi o pernă, umplută cu paie. N-a apucat să doarmă mult că s-a auzit toaca, apoi clopotele, s-a deschis uşa şi economul îi face semn să-l urmeze la Biserică, pentru slujba Utreniei. După slujbă, economul l-a dus la arhondaric, iar dimineaţa înainte de a da zorile, l-a dus la poartă, i-a pus băţul în mână şi i-a zis: „Bate-l!". L-a bătut toată ziua până seara, nemâncat, ignorat de toată lumea. Toţi îşi vedeau de treabă ieşind şi intrând grăbiţi, la ascultările lor. Noaptea următoare, s-a repetat istoria din ajun. Tot aşa şi ziua a treia până seara, când a venit economul şi i-a spus: „Vino, te cheamă părintele stareţ, lasă băţul aici". Bătrânul Ioanichie, vechi stareţ, îl aştepta să-l spovedească după tradiţie. Apoi îl întreabă: „Copacul de la poartă, ce ţi-a zis?". „N-a zis nimic". „Aşa să fii şi tu". Apoi reluă: „Dar n-a zis că-l doare ceva?; N-a zis că-i e foame?". „N-a zis nimic". „Bine. Aşa să fii şi tu". I s-au cerut actele şi l-a trimis la stâna mânăstirii, nevoindu-se în această ascultare 15 ani, uitat acolo la oi.[3]

Semnatarul acestor rânduri, după o ucenicie de 7 ani la Mânăstirea Râmeţi, judeţul Alba, m-am închinoviat la Mânăstirea Putna în 1949. Aici erau nişte ieromonahi în vârstă, astăzi toţi trecuţi la Domnul. Aceştia mi-au relatat cu multă seriozitate, că au fost supuşi unor grele încercări, de lungă durată la intrarea în mânăstire, apoi le-a încredinţat diferite ascultări, pe care le-au îndeplinit chiar câte 40 de ani, abia după aceea au fost tunşi în monahism şi propuşi pentru hirotonie.

Nu trebuie să credem că, cel însărcinat cu examinarea noului începător şi-ar fi pierdut măsura, ci că de aceasta depindea „forţa dinamică", care îi întreţinea nivelul duhovnicesc, pe toată durata vieţii, spre urcuşul anevoios al desăvârşirii, o contribuţie substanţială la înnobilarea omului lăuntric, pentru a-şi schimba radical viaţa de până atunci, urmând ca mai târziu sau mai curând, să-şi schimbe ţinuta din afară, „portul şi numele".

În felul acesta, ca urmare a probei, se cunoaşte mai bine complexitatea firii celui încercat, dacă e hotărât ferm să înfrunte cu răbdare şi dragoste toate lipsurile, necazurile (Ioan XVI, 33) şi ispitele, ce-l vor asalta pe viitor, căci şi Sfinţii s-au probat în necazuri de tot felul.

Sfântul Isaac Sirul (sec. VII) spune: „Puţin necaz suportat pentru Domnul, e mult mai mult decât o faptă (bună) săvârşită fără necaz" şi efort. (Filocalia X, pag. 84—85).

Noi, cei ce ne-am ales această cale să nu uităm că „Împărăţia lui Dumnezeu se ia prin stăruinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea" (Matei XI, 12) şi nu e nimic îndeajuns din cele ce am putea face, spre a o merita. (I Timotei IV, 8).

---

1. Arhimandrit Dr. Ioasaf Popa, „Istoria monahilor din Egipt", Bucureşti, 1998, p. 150—152.

2. Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman, „Patrologia" vol. III, Bucureşti. 1988, pag. 373.

3. Antonie Plămădeală, „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă", Sibiu, 1983, pag. 39—41.

Sărbătoare de lumină la Fântâna Foltei

An de an, de Sf. Gheorghe, marele mucenic şi lucrător preacinstit al bunei credinţe, mânăstirea de la Foltea aşteaptă cu „haina proaspătă a primăverii" pe toţi cei care doresc să fie în această dată calendaristică, mai aproape de CER... Bucuria şi mulţumirea sufletească sunt dublate de faptul că natura, după somnul iernii, cu aer curat, în uvertura păsărilor de pădure care se „veselesc şi se întrec în cântec nou de venirea primăverii, zboară pe copacii abia înverziţi şi primesc cu dragoste pe fiecare pelerin".

Acolo sus, pe Cuculeul de la Fântâna Foltei, te simţi ca „vrăjit" în universul păsărilor. în natura proaspăt înverzită, dar mai ales atras de rugăciunile şi de slujbele ce se fac la acest praznic. Şi, încă un amănunt: biserica de la Fântâna Foltei, zidită din piatră de râu şi cărămidă, din anul 1923, a fost închinată eroilor sălişteni căzuţi în bătăliile din ţară şi pe fronturile din Italia, Galiţia, Basarabia şi Moldova. La intrare în bisericuţă, pe două plăci de marmură se află ca mărturie înscrise numele şi prenumele eroilor sălişteni adormiţi vitejeşte în primul război mondial. Din numărul mare al acestor eroi am desprins doar pe cei doi fraţi: Nicolae şi Oprea Steflea...

Ca fiu al Săliştei, şi-n acest an 1999, am avut prilejul şi bucuria nemărginită a sufletului să asist la o nouă slujbă arhierească.

Din încuviinţarea **I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală**, mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, *P.S. Visarion Răşinăreanu*, episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului, pentru a doua oară a săvârşit aici, la bisericuţa eroilor de la Fântâna Foltei, slujba Sfintei Liturghii, a sfinţirii apei, a Sfântului Maslu şi a Hramului. **P.S. Visarion** a fost ajutat de un sobor de preoţi locali: p. prot. Romul Roşca, pr. Ioan Ciocan, pr. Nicolae Bădilă, pr. Claudiu Teşa, precum şi de pr. Vasile Bâja din Poiana Sibiului şi pr. Ioan Sofronie, azi pensionar. Soborul a mai fost completat cu arhidiaconul Simeon Luca de la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

La vremea respectivă, **P.S. Visarion Răşinăreanu** a rostit un cuvânt de învăţătură privind pe Sfântul şi Marele Mucenic Gheorghe care a trăit o viaţă scurtă, în vremea urgiilor dezlănţuite de persecuţiile împăraţilor romani asupra credincioşilor şi a credinţei în Hristos.

Originar din Capadochia, născut dintr-o familie de ofiţeri romani, din fragedă copilărie a fost crescut în frica de Dumnezeu. La rândul său şi el a îmbrăţişat cariera armelor şi încă de tânăr a ajuns general în armata lui Diocleţian, unul din marii prigonitori ai creştinilor. Dar, în calitatea pe care o avea, Sfântul Gheorghe a combătut tot timpul, din răsputeri, planurile păgânului împărat şi ale sfetnicilor săi, dând pe faţă credinţa sa creştină.

Drept urmare, tiranul Diocleţian a poruncit întemniţarea sa şi supunerea la cele mai îngrozitoare chinuri... Toate încercările şi marile torturi la care a fost supus Sfântul Gheorghe nu l-au biruit. El a rămas nevătămat şi viu. Aceste minuni dumnezeieşti pe mulţi i-au făcut să creadă în Hristos, printre care chiar pe împărăteasa Alexandra, soţia lui Diocleţian. În anul 303, Diocleţian, în oraşul Nicomidia ţine un consiliu cu sfetnicii săi pentru a se hotărî ce măsuri să se mai ia împotriva generalului... Multe şi înspăimântătoare au fost pedepsele, însă zadarnice, până în ziua de 23 aprilie, zi în care i s-a tăiat capul.

Tot în rostirea sa, **P.S. Visarion Răşinăreanu** s-a mai referit la rolul bisericuţei eroilor, care parcă prin voia Domnului a fost aşezată în acest mijloc al codrului, la „sprânceana" pădurilor de foioase şi răşinoase...

Şi tot **P.S. Visarion** a comparat apa şipotului de la Foltea, cu apa sfântă a unui izvor din Grecia de unde într-o sticlă a adus apa tămăduitoare şi a stropit, simbolic, şipotul şi apa de la Fântâna Foltei... De asemenea, tot în predica sa, **P.S. Visarion** s-a mai referit şi l-a pomenit pe vigurosul călugăr Visarion, care în 1744 s-a adăpostit în acest loc de unde a propovăduit credinţa ortodoxă... şi al cărui nume figurează pe frontispiciul bisericuţei...

În încheierea evocării sale, **P.S. Visarion Răşinăreanu** a transmis asistenţei prezente — din partea **I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală**, mitropolitul Ardealului — bune urări şi binecuvântarea **I.P.S. Sale.**

De asemenea, şi-a manifestat dorinţa ca, pe aceste locuri binecuvântate de Dumnezeu, în anii următori, să fie în mijlocul nostru însuşi **I.P.S. dr. ANTONIE**, căruia toţi cei care-l iubim şi-l preţuim, îi dorim din inimă multă sănătate.

P. C. pr. protopop Romulus Roşca, fiu al satului şi protopopul Protopopiatului Sălişte, a adus cuvinte de mulţumire faţă de **P.S. Visarion Răşinăreanu** şi a dat citire unor versuri întitulate „Cântarea Sfintei Mânăstiri Foltea" — autor inginer Ioan Stănişor originar din Sălişte şi fost coleg cu dl. Ştefan Feraru din Troy, Michigan.

IOAN METIU

Kosovo — o problemă de azi?

(Urmare din pag. a 4-a)

Conducerea Serbiei a fost preluată de nepotul natural al lui Ştefan Duşan, cneazul Lazăr Hreblianovici, în timp ce Muntenegru s-a desprins de Serbia, sub conducerea cneazului de origine română, Balşa. Cneazul Lazăr este cel care a condus oastea creştină (alcătuită din trupe sârbeşti, albaneze, bulgăreşti şi munteneşti) în bătălia de pe Câmpia Mierlei (Kosovo polje) din 15 iunie 1389. Cneazul Lazăr a murit în luptă, dar sârbul Miloş Obilici a reuşit performanţa de a-l asasina pe sultanul Murad în cortul său. Serbia a fost obligată să accepte suzeranitatea otomană, astfel că urmaşul lui Lazăr, cneazul Ştefan Lazarevici, a însoţit toate campaniile otomane îndreptate împotriva lui Mircea cel Bătrân.

Ultimul conducător al Serbiei a fost George Brancovici (1427—1456). Sprijinindu-l pe Iancu de Hunedoara la asediul Belgradului din anul 1456, a avut parte de acelaşi sfârşit ca şi al voievodului Transilvaniei (moartea de ciumă pe câmpul de luptă). Trei ani mai târziu, Serbia a fost cucerită definitiv de armata otomană, fiind transformată în paşalâc turcesc.

Urmaşii lui George Brancovici s-au refugiat în Ungaria, unde au dobândit numeroase moşii. Un nepot al său, Maxim, a ajuns mitropolit al Ţării Româneşti. Fratele mitropolitului, Iovan Brancovici (+1502), şi-a căsătorit două fiice cu domni români: Despina Miliţa a devenit soţia lui Neagoe Basarab, iar Elena Ecaterina a devenit ultima soţie a lui Petru Rareş. Datorită acestor legături de rudenie, portretul ţarului Ştefan Duşan a fost pictat la mânăstirea Curtea de Argeş.

Trupele otomane şi-au continuat înaintarea în Peninsula Balcanică: în anul 1463 a fost cucerită Bosnia, în 1482 Herţegovina (zona Mostar), în 1499 Muntenegru, iar în 1526—1541 Ungaria centrală şi Croaţia de sud.

Din actualitatea panortodoxă şi ecumenică

(Urmare din pag. a 5-a)

rul Educaţiei „să-L aducă pe Hristos în şcoli", estimând că cele 2 ore de catehizare obligatorie prevăzute în programele şcolare sunt insuficiente. (SOP 234).

S.U.A.

1. Conferinţa Episcopilor canonici ortodocşi din America de Nord (SCOBA) s-a reunit la 13 oct. sub preşedinţia arhiepiscopului Spiridon de New York. Ea a examinat rapoartele de activitate ale diferitelor comisii (misiune, catehizare, ajutor umanitar), a decis crearea unei noi comisii, însărcinată cu problemele de societate şi etică, ca şi a unui comitet special pentru organizarea manifestărilor „2000 de ani de creştinism" şi a hotărât restabilirea relaţiilor cu Biserica episcopaliană din S.U.A. (membră a Comunităţii Anglicane), rupte în urma deciziei acesteia de a admite femei la preoţie. Au participat, pe lângă arhiepiscopul Spiridon, arhiepiscopul Filip (Patriarhia Antiohiei), mitropolitul Teodosie de Washington şi arhiepiscopul Petru de New York (Biserica ortodoxă din America), arhiepiscopul VICTORIN (Patriarhia română) şi mitropolitul Hristofor (Patriarhia sârbă). La sfârşitul reuniunii, reprezentanţii Bisericilor orientale precalcedoniene din S.U.A., arhiepiscopul Barsamian (Biserica armeană), arhiepiscopul Efrem (Biserica siriană) şi episcopul Siriel (Biserica coptă) s-au alăturat episcopilor membri SCOBA pentru un mic dejun, pe parcursul căruia şi-au exprimat dorinţa de a vedea intensificate legăturile dintre comunităţile lor şi comunităţile ortodoxe pe continentul nord-american.

2. A 55-a sesiune a dialogului teologic catolic-ortodox în S.U.A. (Washington, 29—31 oct.) a continuat studiul angajat anterior asupra Tainei Botezului şi a raporturilor sale cu eclesiologia, studiu înscris în cadrul unei lucrări mai largi, consacrată teologiei sacramentale şi recunoaşterii reciproce a Tainelor celor două Biserici. Au fost prezentate 2 comunicări: pr. Alexander Golitzin (ortodox) şi pr. Brian Daley (catolic). Participanţii au studiat documentul adoptat de reuniunea ecumenică de la Alep (Siria-martie 1997), care propune adoptarea unei date a Paştilor comună tuturor creştinilor şi, aprobându-i concluziile, au luat ei înşişi poziţie în favoarea unei date comune a Paştilor conform modalităţilor preconizate de reuniunea de la Alep. La 30 oct.. s-au întâlnit cu responsabilii Conferinţei naţionale a episcopatului catolic, audiind o comunicare a pr. John Hotchkin, responsabil cu ecumenismul, referitoare la stadiul dialogului dintre catolici şi luterani.

Inaugurat în 1965, dialogul teologic catolic-ortodox din America de Nord stă sub auspiciile Conferinţelor episcopale catolice din S.U.A. şi Canada şi ale SCOBA.

MAREA BRITANIE

Un colocviu în vederea deschiderii unui Institut pentru Studiul Creştinismului Ortodox în cadrul Universităţii din Cambridge s-a ţinut la 12 dec., la Colegiul „St. Edmund' (Cambridge). Prezidat de episcopul Vasile (Osborn), vicarul eparhiei Patriarhiei de Moscova în Marea Britanie, colocviul, la care au participat reprezentanţi ai tuturor jurisdicţiilor ortodoxe din ţară, a subliniat semnificaţia şi importanţa pentru Biserică a acestei noi fundaţii. Episcopul Kallistos (Ware), vicar al arhiepiscopiei Patriarhiei ecumenice în Marea Britanie şi profesor la Oxford, a insistat asupra naturii harismatice a oricărei cunoaşteri autentice a lui Dumnezeu, inseparabilă — după Tradiţia bisericească — de rugăciune şi experienţa personală a comuniunii cu (pârtăşiei la) viaţa divină. Profesorul A. Louth (Universitatea din Durham) a evocat traiectoriile formării teologice ortodoxe în contextul cultural occidental. Elisabeth Behr-Sigel (Paris) a arătat că noua fundaţie este o consecinţă a întâlnirii, în secolul XX, a Orientului cu Occidentul creştin, în urma constituirii unei diaspore ortodoxe în lume. Întemeierea unui Institut de teologie ortodoxă în Marea Britanie răspunde preocupărilor pastorale: a oferi acces la formarea teologică solidă în limba engleză a viitorilor membri ai clerului şi laicilor care-i vor urma cursurile. Institutul va primi şi studenţi ne-ortodocşi doritori de a se iniţia în teologia şi spiritualitatea ortodoxă. O capelă, unde slujbele liturgice vor avea loc cu regularitate în limba engleză, va permite ca teologia să se ancoreze şi să se adape la rugăciunea liturgică. Primirea primilor studenţi e prevăzută pentru octombrie 1999. [Contact: pr. John Jillions, 10 College Fields, Cambridge CB4 1YZ, Marea Britanie] (SOP 234).

GERMANIA

1. Comisia Bisericilor ortodoxe din Germania (KOKID), organism de cooperare între diferitele eparhii ortodoxe din această ţară, creată în 1994, a deschis un web-site ortodox; paginile de pe INTERNET redau adresele tuturor parohiilor ortodoxe şi lista episcopilor ortodocşi din Germania şi conţin, totodată, informaţii despre Bisericile ortodoxe din lume, despre diferite activităţi ale KOKID, fiind reactualizate lunar (http://www. orthodoxe-kirche. notrix. de). (SOP 233).

2. Pentru prima dată, un congres reunind tineri aparţinând diferitelor jurisdicţii ortodoxe canonice din Germania (câte doi de fiecare jurisdicţie, între care şi Mitropolia noastră) s-a desfăşurat la 14 nov., în localurile parohiei greceşti „Sf. Andrei" din Düsseldorf. Congresul, organizat de KOKID şi având binecuvântarea tuturor ierarhilor ortodocşi, a hotărât crearea unei UNIUNI A TINERETULUI ORTODOX DIN GERMANIA. Anastasie Kallis, preşedintele KOKID, a spus tinerilor că ei reprezintă „viitorul ortodoxiei în Germania", în timp ce Hildo Bos, responsabilul Syndesmos* pentru Europa occidentală, a opinat că Uniunea ar trebui, în mod firesc, să-şi găsească locul în Syndesmos. Părintele Elie Esber, parohul comunităţii antiohiene din Köln, a declarat: „noi dorim să trăim în această societate şi dorim să jucăm un rol (în dezvoltarea ei), dorim să fim cu luare aminte la întrebările timpului nostru". Tinerii au expus problemele şi aspiraţiile lor, situaţia din diferitele eparhii şi parohii, exprimându-şi dorinţa de a organiza întâlniri regulate la nivel local, ca şi un festival al tineretului ortodox din Germania (propus pentru 1 mai 1999, probabil la Düsseldorf).

Biserica ortodoxă numără cca. 700 000 de credincioşi în Germania, dintre care aproape jumătate sunt de origine greacă, 180 000 de sârbi, 100 000 de români şi alte comunităţi (ruşi, ucrainieni, bulgari, libanezi). (SOP 233).

* SYNDESMOS este Federaţia Mondială a Tineretului Ortodox, întemeiată în anul 1953 cu scopul de a dezvolta cooperarea şi comunicarea între mişcările tinerilor ortodocşi şi şcolile teologice din toată lumea şi de a promova printre ei o înţelegere şi o viziune mai profundă a credinţei lor comune. Azi, Syndesmos numără 118 asociaţii afiliate din 41 de ţări şi organizează periodic întâlniri, festivaluri şi schimburi (de experienţă); publică articole de cercetare, interviuri şi cărţi şi editează revista „Syndesmos News", bazându-se integral pe alocaţii şi donaţii pentru a-şi finanţa proiectele. Sediul central se află în oraşul Bialystok (Polonia), iar preşedintele actual (cu mandat până în 1999) este Dimitri Oikonomou. Cuvântul „Syndesmos" vine din limba greacă şi înseamnă „legătură", fiind inspirat de cuvântul Apostolului: „(să umblaţi cu vrednicie...) Silindu-vă să păziţi unitatea Duhului, întru legătura păcii" (Efes. 4, 3). (SN 2/1997).

ECUMENICE

1. La cererea Asociaţiei internaţionale „Cardinalul de Lubac" şi a „Companiei lui Iisus" (Franţa), Editura „du Cerf" a acceptat să publice operele complete ale cardinalului Henri de Lubac, renumit teolog iezuit, care a alcătuit, împreună cu cardinalul Jean Daniélou, prima echipă redacţională a colecţiei patristice „Sources Chretiennes" (SC). Primul volum, „Drama umanismului ateu", a apărut la 11 dec. 1998, urmând să mai apară „Paradoxuri", „Noi paradoxuri" şi alte 4 volume în 1999, iar apoi câte 6 volume pe an, până la publicarea întregii opere — se speră — în 8—10 ani. (DC 2199).

2. Într-un comunicat intitulat „Pentru a sărbători Jubileul 2000: să liberăm săracii de greutatea datoriei", Consiliul Naţional al Solidarităţii episcopilor din Franţa (Paris, 8 dec. 1998) arăta că datoria închide datornicul în sărăcie şi făcea apel la eliberarea datornicilor (ţările sărace) de apăsarea datoriilor. Totodată, ei au lansat o Campanie-Jubileu 2000, susţinută de numeroase Organizaţii Neguvernamentale (ONG) din Franţa, cerând populaţiei să facă presiuni asupra factorilor politici, în sensul acesta. Rezultatele campaniei vor fi prezentate la întâlnirea la vârf a Grupului celor 7 din iunie 1999. Pentru a sensibiliza opinia publică, se arăta că „dacă guvernele a şase dintre cele mai sărace ţări din Africa ar putea folosi banii (de rambursare a datoriilor) pentru dezvoltare, cca. 3 000 000 de copii ar trăi mai mult de (vârsta de) 5 ani şi s-ar evita un milion de cazuri de malnutriţie". După statistici, 20 la sută dintre cei mai bogaţi oameni se bucură de 83 la sută din venitul mondial, în timp ce 20 la sută dintre cei mai săraci îşi împart doar 1,4 la sută din acelaşi venit! (DC 2196).

3. BISERICA VECHILOR-CATOLICI DECIDE HIROTONIREA FEMEILOR. La 31 oct. 1998, a avut loc în Hilversum (Olanda) şedinţa Sinodului special al Bisericii vechilor-catolici din Olanda, care trebuia să pună capăt unei probleme controversate, dezbătută pe parcursul a 12 ani, în legătură cu hirotonirea femeilor. Era clar de la început că Sinodul se va pronunţa pentru hirotonire, dar exista întrebarea: câte voturi vor fi pro şi câte contra? Una dintre deputate, care s-a opus, a promis totuşi că se va comporta loial faţă de orice persoană care va fi hirotonită, indiferent de sex. A fost discutată şi poziţia Bisericii Ortodoxe, apreciată diferit de sinodali (n.n. — se adevereşte cuvântul Apostolului că „omul firesc nu primeşte cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie şi nu poate să le înţeleagă, fiindcă ele se judecă duhovniceşte: iar noi n-am primit duhul lumii, ci Duhul cel de la Dumnezeu" I Cor 2, 12, 14). La sfârşitul celor patru ore de discuţii, au luat cuvântul cei doi episcopi participanţi: Bert Wirix de Haarlem a prezentat motivele teologice în virtutea cărora ei se pronunţă pentru hirotonire, reamintind deviza vechilor-catolici „Femeia să pună-n lucrare talanţii primiţi la creaţie"; tot el a arătat că grija pastorală atât pentru opozanţi, cât şi pentru primele femei în funcţie este o sarcină clericală. Antonius Jan Glazenmacker de Utrecht a asigurat că se va urmări cu minuţiozitate procesul intrării femeilor în cler. Apoi au fost solicitaţi pe rând toţi sinodalii să răspundă afirmativ sau negativ. Din cele 111 voturi, 106 au fost pro, iar 5 contra hirotonirii femeilor. Răspunzând unui reporter, în legătură cu urmările hotărârii, Arhiepiscopul Antonius a declarat că se aşteaptă ca Roma să o ia în serios şi să răspundă favorabil, deşi Arhiepiscopul romano-catolic din Olanda, Adrian Simonis a spus în repetate rânduri că hirotonirea femeilor „nu este un lucru catolic". Momentul hirotonirii primei femei în Biserica vechilor-catolici este nesigur încă. (CH dec/1998).

Biserica vechilor-catolici s-a format în 1889 prin unirea Bisericii Janseniste din Utrecht (Olanda) cu un grup de Biserici şi episcopi romano-catolici din Germania, Elveţia, Austria, condus de teologul Ignace von Doellinger († 1890), ca reacţie împotriva dogmei despre primatul şi autoritatea papei, promulgată de sinodul Vatican I (1869—1870). Vechii-catolici au cerut folosirea limbii locale în cult, suprimarea obligaţiei mărturisirii şi a celibatului, au intrat în contact cu Ortodocşii, încă de la început (o delegaţie română, condusă de Arhim. Melchisedec Ştefănescu a participat în 1875 la o întâlnire la Bonn). Rezultatul dialogului teologic din ultimii ani a fost foarte pozitiv, încât actul de recunoaştere reciprocă era iminent.

* Traduse, adaptate şi pe alocuri comentate de Ramona CIURDUC, an II, după SN (Syndesmos News), de Lavinia HÜTTER, an I, după CH (Christen heute — revista Bisericii vechilor-catolici) şi de Daniel POPA, an II, după SP (Service Ortodoxe de Presse/Franţa), Episkepsis (revista centrului ortodox al Patriarhiei ecumenice de la Chambesy/Elveţia), FSJC (Feuillet Saint Jean-Cassian — revista Arhiepiscopiei ortodoxe române din Europa Occidentală), SD (Scrisoare duhovnicească — buletin de informaţii al Mitropoliei ortodoxe române în Europa Centrală), DC (Documentation catholique — publicată la Vatican) şi PF (Publik-Forum — revista creştinilor critici din Germania).

Din viaţa Eparhiilor româneşti din Europa Centrală şi Apuseană

FRANŢA

Adunarea generală a Arhiepiscopiei ortodoxe române în Europa Occidentală s-a ţinut la 7 nov. la Paris, sub preşedinţia I.P.S. Iosif. În raportul său introductiv, I.P.S. Iosif a examinat activitatea proprie de la hirotonire (15 martie 1998), arătând că s-a deplasat la majoritatea parohiilor din Arhiepiscopie, în afara câtorva comunităţi din Franţa şi Marea Britanie. Apoi a abordat probleme legate de viaţa liturgică, pastorală şi duhovnicească, insistând cu precădere asupra importanţei experienţei euharistice. Trebuie — a explicat el — să reconştientizăm legătura dintre mărturisirea păcatelor şi împărtăşanie. „Fie că ne împărtăşim în fiecare duminică sau numai de patru ori pe an, miza este de a rămâne în comuniune cu (împărtăşire de) Hristos". Pastoraţia trebuie să înceapă cu copiii şi tinerii. I.P.S. Sa a făcut cunoscute proiectele sale referitoare la reuniunea adunărilor pastorale, ca şi la organizarea de pelerinaje în Franţa, România şi în Ţara Sfântă. Intervenţiile ce au urmat s-au referit la gestiunea şi viaţa practică a Arhiepiscopiei.

Înfiinţată în 1974, Arhiepiscopia ortodoxă română pentru Europa Occidentală, dependentă de Patriarhia română, numără astăzi cca. 25 de parohii, jumătate aflate în Franţa, restul în Marea Britanie, Belgia, Olanda, Elveţia, Italia şi Spania. Credincioşii sunt în majoritate de origine română, dar eparhia cuprinde şi câteva comunităţi franceze (SOP 234).

La împlinirea unui an de zile de la alegerea I.P.S. Iosif, la 29 nov. 1998, s-a slujit prima Sf. Liturghie în noua biserică de la Paris, pusă la dispoziţia parohiei ortodoxe române „Pogorârea Sf. Duh" (Descente-du-Saint-Esprit), având ca paroh pe pr. Aurel Grigoraş, de către parohia catolică „Saint-Michel-des-Batignolles". I.P.S. Sa a sfinţit biserica în ziua de Crăciun, la slujbă participând numeroşi credincioşi, bucuroşi de acest eveniment care întăreşte mărturisirea de credinţă a parohiei „Pogorârea Sf. Duh" în cadrul Arhiepiscopiei (FSJC-nr. 53/ian. 1999).

GERMANIA

În îndemnul său **„Pentru o ctitorie românească la Nürnberg"** (SD — ian. 1999), I.P.S. Serafim, Mitropolitul românilor ortodocşi din Germania şi Europa Centrală, deplânge situaţia umilitoare a Bisericii române în diaspora, care — cu două excepţii (Malmö/Suedia şi Salzgitter/Germania) — nu are locaşuri proprii de cult, „ceea ce evident îngreuiază slujirea şi lucrarea pastorală, catehetică şi culturală a preoţilor". I.P.S. Sa arată că „misiunea noastră este în primul rând duhovnicească; ea se adresează inimilor oamenilor, ajutându-le să se lase modelate după exemplul lui Hristos. Tocmai de aceea, ea nu se impune zgomotos, ca alte manifestări omeneşti, ci lucrează tainic ca şi aluatul care dospeşte toată frământătura. Aşa a crescut Mitropolia noastră de la un an la altul, organizând noi parohii româneşti în diferite oraşe mari din Germania, Austria, Luxemburg şi Danemarca". Astfel, „Mitropolia noastră şi-a dorit de la început să ofere un spaţiu de comuniune eclezială şi umană tuturor românilor stabiliţi în această parte a Europei, în vederea păstrării şi afirmării identităţii lor ortodoxe şi româneşti" de vreme ce „Biserica este singura instituţie care-i poate uni pe românii din diaspora pentru ca împreună să dea o nouă mărturie despre valorile şi virtuţile poporului nostru şi ale Bisericii sale Ortodoxe. Şi aceasta pentru că mijloacele ei nu sunt doar umane, ci şi divine: în cele din urmă, **numai Dumnezeu îi uneşte pe oameni când aceştia se lasă modelaţi de Cuvântul şi Harul Său. Numai în Biserică oamenii învaţă să ierte, să se smerească, să se iubească şi astfel să se unească. Şi numai în Biserică primesc Harul pentru a putea împlini aceasta".**

Totuşi, „lipsa unui sediu propriu conferă Mitropoliei un anumit caracter de vulnerabilitate. În actuala situaţie noi nu putem organiza slujbe interortodoxe (de pildă la Duminica Ortodoxiei, când Liturghia celebrată de toţi episcopii ortodocşi din Germania se transmite la televiziune) sau manifestări de mai mare anvergură, tocmai pentru că ne lipseşte o biserică şi un sediu propriu. Cu siguranţă că altfel se va face cunoscută Mitropolia când va dispune de o biserică reprezentativă şi de un sediu corespunzător". În aceste condiţii, după mai multe tratative eşuate din lipsa fondurilor, în toamna anului trecut, Consiliul Mitropolitan, examinând o biserică din Nürnberg (Fürtherstrasse 166—168), împreună cu anexele ei (două clădiri cu etaj şi mansardă, o grădiniţă de copii, curte şi garaj), „a ajuns la concluzia că această proprietate merită să fie cumpărată".

„Pentru concretizarea acestui mare ideal românesc şi ortodox", Consiliul Mitropolitan în frunte cu I.P.S. Serafim face „un apel de inimă tuturor fraţilor români de a trimite jertfa lor în contul special pentru cumpărarea unei biserici (Bank Liga Regensburg. Konto Nr. 101167804, BLZ 75090300), arătând că „o ctitorie românească la Nürnberg va fi cea mai mare binecuvântare pentru românii din Germania şi de pretutindeni, căci aici câţiva călugări (sau călugăriţe) în frunte cu mitropolitul (care este tot călugăr) se vor ruga zilnic, după rânduiala mânăstirilor, pomenind pe ctitorii şi binefăcătorii noştri, vor picta icoane, organiza conferinţe duhovniceşti şi culturale cu invitaţi din Ţară etc".

Nürnbergul este unul dintre marile oraşe ale Germaniei (împreună cu Furth care îi este legat, numără peste 600 000 locuitori) şi un nod foarte bun de comunicaţii. Aici trăiesc mai multe mii de români, iar parohia „Sf. Dumitru" întemeiată cu 18 ani în urmă este una din cele mai active din Germania. Autorităţile religioase, îndeosebi Biserica Evanghelică, majoritară, sunt foarte bucuroase de perspectiva instalării Mitropoliei româneşti în acest oraş, care nu are nici o episcopie. De asemenea, presa locală face o foarte bună publicitate: de pildă, ziarul „Nürnberger Anzeiger" din 22 dec. 1998 scrie că „Nürnbergul nu trebuie să se mai umilească în faţa oraşelor episcopale Eichstätt şi Bamberg" (oraşe vecine mult mai mici) sau „Chipul impresionant al înaltului ierarh Serafim, cu crucea pe piept, va fi un simbol al oraşului". Iată, un început bun al schimbării imaginii pe care şi-a format-o Occidentul despre România şi români. „Iar eu zic în Hristos şi în Biserică" (Efes. 5, 32).

Traducere şi adaptare de
DANIEL POPA,
student teolog, anul II

Celălalt — ca misiune a noastră

Cercetătorul american E.T. Hall a elaborat în anii 1959—1966 un set de lucrări[1] despre paralimbaj şi despre „tăcerea limbii" (the silent language), în care a pus bazele unui capitol aparte al semioticii (ramură a logicii simbolice care se ocupă cu studiul general al semnelor; de la grecescul semeion = semn), numit proxemică (latinescul proximus = apropiat, aproape); pe scurt, proxemica studiază relaţiile spaţiale dintre oameni.

Hall a stabilit existenţa a patru distanţe proxemice ce caracterizează relaţiile interumane:

- **Distanţa intimă** a dragostei şi a protecţiei
- **Distanţa personală** a salutului, a conversaţiei amicale
- **Distanţa publică** a spectacolului, a conferinţei, a discursului politic
- **Distanţa socială** utilizată de cei care lucrează împreună sau participă la o întrunire; aceasta are rolul de a insulariza, de a izola, putând fi manipulată în funcţie de interes.

Fiecărui tip de organizare socială îi este specifică o anumită relaţie ce se instaurează între membrii respectivei structuri sociale. Aşa cum distanţa publică este specifică regimurilor autoritare, distanţa socială caracterizează raporturile dintre oameni în cadrul sistemului democratic.

În 1887, Ferdinand Tönnies a formulat o analiză sociologică intitulată „Comunitate şi societate". În lucrarea sa, el a expus două tipuri contrastante de organizări sociale: una preindustrială, tradiţională cealaltă fiind în mare măsură un produs al industrializării. În primul tip de societate (comunitatea/Gemeinschaft) predomina distanţa personală, iar relaţiile dintre oameni se bazau pe deschidere, încredere şi dăruire. Acest tip de relaţie se poate dezvolta, consideră Tönnies, atunci când oamenii sunt înrudiţi prin legături de sânge şi se respectă unul pe celălalt sau când sunt legaţi prin tradiţie de un anumit loc unde duc o viaţă foarte bine integrată. O astfel de organizare socială plasează individul în interiorul unor sisteme foarte puternice de control social neoficial, care face ca fiinţele umane să rămână împreună ca membri ai unui întreg. Cea de-a doua construcţie teoretică a lui Tönnies (societatea/Gesellschaft) defineşte societatea democratică, industrializată, condiţia esenţială a existenţei sale fiind contractul. Relaţiile dintre oameni se reduc la raportul vânzător-cumpărător şi patron-angajat. În toate instituţiile sociale majore cum sunt ordinea economică, structura politică, sistemul educaţional şi uneori chiar familia, legătura de tip „comunitate" bazată pe sentimentul reciproc de coeziune este înlocuită de relaţii de tip contractual.

Vom insista mai mult pe acest tip de organizare socială pentru că ea reflectă realitatea care ne înconjoară şi care e de multe ori sursă a anxietăţii şi a vulnerabilităţii noastre. „În cazul „societate" fiecare este singur şi izolat şi există o atmosferă de tensiune împotriva celorlalţi. Sferele de activitate sunt drastic separate, astfel încât fiecare individ refuză celorlalţi intrarea în sfera sa; nimeni nu doreşte să dea satisfacţie sau să producă ceva pentru un alt individ, nici nu va exista înclinaţia de a oferi din toată inima ceva altui individ, dacă nu e în schimbul unui dar sau al unei munci echivalente". Dacă în cadrul distanţei personale indivizii sunt trataţi pentru calităţile lor, distanţa socială implică aprecierea în funcţie de măsura în care un individ şi-a îndeplinit obligaţiile contractate.

În „Diviziunea socială a muncii"[3] publicată în 1893, Emile Durkheim consideră că distanţa socială introduce un număr sporit de relaţii mai formale şi mai segmentate între oameni. O caracteristică negativă a societăţii industriale este, după Durkheim, superspecializarea care are ca efect izolarea psihologică a oamenilor. „Fiecare individ îşi însuşeşte din ce în ce mai mult propriul său mod de a gândi şi acţiona, şi se supune mai puţin unităţii sociale comune. Pe măsură ce membrii societăţii devin din ce în ce mai preocupaţi de propria lor dezvoltare, de scopurile lor individuale, ei îşi pierd capacitatea de a se simţi ca făcând parte din aceeaşi comunitate cu alţii".

Cu alte cuvinte, omul îşi pierde sentimentul apartenenţei la o naţiune şi devine un individ izolat al pieţei mondiale, angajat în exerciţiul devorării celuilalt. Vedem deci cum relaţiile sociale moderne promovează legea călcării în picioare a semenului şi egoismul ridicat la rang de virtute socială. Pe de altă parte, individualismul exacerbat de superspecializare duce, după cum am arătat mai sus, la pierderea sentimentului apartenenţei la un neam, care înseamnă pierderea inevitabilă a axei valorice. Dezrădăcinat şi aruncat în vârtejul ameţitor al societăţii de consum, omului i se pare firesc ca cel de lângă el să fie adversarul, răufăcătorul, cum la fel de firesc i se pare să-l echivaleze pe a fi cu a avea şi a stăpâni.

A stabili o relaţie personală înseamnă a redescoperi chipul omului de lângă noi, în timp ce a dispreţui, a ignora pe cineva înseamnă a voi să-l arunci în neant şi a te arunca odată cu el şi pe tine. „Din acest motiv, J. Cullberg spune că tu nu este un lucru dat (Gabe), ci o misiune, o datorie (Aufgabe), ceva de înfăptuit prin credinţa mea: — când sunt pus în faţa lui tu, a activităţii lui, nu există decât două posibilităţi: sau neg pe tu, deci caut să consider activitatea ce mă întâmpină numai ca un proces în cadrul lumii, care poate fi utilizat... Sau recunosc pe tu, adică ascult apelul lui şi caut să mi-l însuşesc, ca să-i servesc în calitatea lui de tu. Numai aşa poate fi realizat raportul eu-tu; purtătorul lui este voinţa de a servi, voinţa personală de comuniune. Aceasta înseamnă că voinţa străină care întâmpină voinţa mea nu e dată în lume. Dar dacă tu nu e dat (gegeben), în orice caz îmi e încredinţat ca o misiune (aufgegeben)."[4]

RALUCA SOARE,
anul I, Facultatea de Jurnalistică a Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

1. E. T. Hall, „Silent Language" (1959) şi „The Hidden Dimension" (1966), ed. Doubleday & Co., New York.
2. F. Tönnies, „Community and Society", ed. Charles P. Loomis, după originalul german „Gemeinschaft und Gesellschaft" 1887.
3. Durkheim, „The Division of Labour in Society", ed. G. Simpson, New York 1964, după originalul francez din 1893.
4. John Cullberg. „Das Du und die Wirklichkeit", Uppsala 1933, apud Prot. Dr. Dumitru Stăniloae, „Iisus Hristos sau restaurarea omului", Sibiu 1943, p. 23.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântrea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU, **a săvârșit următoarele:**

- **2 APRILIE 1999,** — P.S. Sa a acordat un interviu ziarului „Monitorul de Sibiu".
- **3 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Ciprian Gașpar, iar întru preot pe diaconul Potlogea Ioan pe seama parohiei Peștera, prot. Brașov.
  — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- **4 APRILIE a.c.,** P.P. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. La vremea potrivită C. diacon Ciprian Gașpar a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Cisnădioara, prot. Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Capela mitropolitană, iar apoi Denia în Catedrală.
- **5 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfințite, în Catedrală.
  — Seara a slujit în sobor Denia, în Catedrală.
- **6 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.
  — A participat la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări care au fost prezidate de *Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie.*
  — Seara, a slujit Denia, în Catedrală.
- **7 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara a slujit Denia, în Catedrală.
- **8 APRILIE a.c.,** P.S. Sa a săvârșit dumnezeiasca Liturghie a Sf. Vasile cel Mare, cu prilejul Joii Cinei celei de Taină în Catedrala mitropolitană și Sfințirea Sf. Paști.
  — Seara a slujit în sobor, în Catedrală, Denia celor 12 Evanghelii.
- **9 APRILIE a.c.,** — La invitația Inspectoratului de Poliție al județului Sibiu, P.S. Sa a rostit la sediul acestuia, un cuvânt duhovnicesc, cu tema *„Sf. Sărbători ale Paștilor în tradiția poporului român"*, având ca auditoriu, polițiștii din Sibiu.
  — A săvârșit în sobor Taina Sf. Maslu de obște în Catedrala mitropolitană.
  — La orele 16 a slujit Vecernia (Luarea de pe Cruce), iar seara, tot în Catedrală, a săvârșit în sobor Denia Prohodului Domnului.
- **10 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii de lemn, monument istoric cu hramul „Sf. Arhangheli" din Dumbrava Sibiului, recent restaurată pictural.
  — A cercetat biserica Sf. Ioan Botezătorul — Calea Poplăcii din Sibiu, aflată în șantier de construcție, precum și biserica nouă din Valea Aurie.
- **11 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Slujba Învierii și Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, prezentând credincioșilor pastorala de Sf. Paști a *Î.P.S. Mitropolit Dr.* ANTONIE *al Ardealului.*
  — A luat parte la Recepția oficială oferită de *Î.P.S. Sa Mitropolitul* ANTONIE.
  — Seara a slujit a doua Înviere (Vecernia Sf. Paști) în Catedrală, în cadrul căreia s-a citit Sf. Evanghelie în 8 limbi.
- **12 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala ortodoxă din Mediaș, rostind cuvânt de învățătură. În aceeași zi, P.S. Sa a cercetat canonic biserica „Învierea Domnului" din Axente Sever, unde a rostit cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la slujba Utreniei, Capela „Sf. Nicolae" de la Spitalul municipal Mediaș, bisericile noi în construcție din cartierele Gura Câmpului și Vitrometan din Mediaș.
- **13 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica-monument istoric „Buna Vestire" din Jina, prot. Sălișteș, rostind cuvânt de învățătură.
  P.C. pr. parohi Oltean Pavel și Crăciun Poplăceanu au fost hirotesiți întru iconomi-stavrofori, iar P. Cuv. Ierom. Nicon Sturza, întru duhovnic pe seama mânăstirii Măgura, Jina.
  — A cercetat biserica parohială din Galeș, prot. Sălișteș.
- **16 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, cu un sobor de 76 de preoți, cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii", rostind cuvânt de învățătură legat de acest praznic.
  S-a înălnit cu dl. Teodor Meleșcanu, președintele Partidului Alianța pentru România.
- **17 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte, la Brașov, la Adunarea pe țară a tineretului Oastei Domnului, ce a avut ca temă: „Tineretul Oastei Domnului și provocările sincretismului religios contemporan", rostind cuvânt de învățătură și transmițând participanților mesajul *Î.P.S. Sale Dr.* ANTONIE *al Ardealului.* Adunarea a avut loc în biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov.
  — În aceeași zi a cercetat parohia Dejani, Mânăstirea Dejani și Mânăstirea „Sf. Andrei" de la Berivoi, jud. Brașov, unde a săvârșit Vecernia.
- **18 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Gheorghe" a mânăstirii Bunești, jud. Brașov, rostind cuvânt de învățătură. P. Cuv. Stareță Filofteia Potcoavă a fost hirotesită întru stavroforă.
  — În aceeași zi, P.S. Sa a cercetat biserica parohială din Bunești, rostind cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la slujba Utreniei, bisericile parohiale din Lovnic și Văleni, precum și mânăstirea de maici de la Boholț-Galați (Făgăraș), aflată în construcție.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. **Protopopiatul Rupea:**
   Parohia RUPEA I.
2. **Protopopiatul ortodox român Sălișteș:**
   Parohia ortodoxă română SĂNGĂTIN.
3. **Protopopiatul ortodox român Brașov:**
   Parohia ortodoxă română LUNCA CÂLNICULUI.
4. **Protopopiatul ortodox român Avrig:**
   Parohia PORUMBACUL DE JOS;
5. **Protopopiatul ortodox român Agnita:**
   Parohia ortodoxă română MERGHINDEAL.

Termen de concurs: 01.IV.1999—01.V.1999.

6. **Protopopiatul Ortodox Român Mediaș:**
   Parohia ȘOALA,
   Parohia CHESLĂR.

Termen de concurs: 15 aprilie — 15 mai 1999.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licență, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

Apariții editoriale

— DESLUȘIREA TAINEI —

1. ANDREW LOUTH[1], — **„Despre natura teologiei"** — Ed. Deisis — 1999; 287 pg.

Titlu ambițios, îndrăzneț, provocator. Lecturarea cărții ne-a îndemnat să oferim câteva date generale cu privire asupra conținutului, însoțite de invitația sinceră de-a gusta din plin mesajul cărții. Putem spune că întreaga lucrare este o provocare argumentată, făcută cititorului, cu intenția provocării acestuia la o redescoperire a adevăratului sens al teologiei.

Ambiția, pe deplin justificată a autorului, este de a redescoperi adevărata natură a teologiei esența ei, înainte de a fi „confiscată de mentalitatea științifică de tip iluminist", ce și-a pus amprenta după cum știm asupra demersului teologic efectuând trunchieri grosolane ale conținutului, esențial în definirea (autentică) validă a ceea ce este teologia.

Argumentat solid, într-o construcție bine articulată și deplin închegată, ce reflectă maturitatea intelectuală și spirituală a autorului — care se va evidenția deplin în actul convertirii sale la ortodoxie — demersul sistematic al autorului le fructifică într-o convingătoare demonstrare a faptului că teologia în natura sa este o „deslușire a Tainei", iar „deslușirea Tainei" nu poate fi disociată de „trăirea Tainei".

Lăsăm la atitudinea fiecăruia plăcerea de a diseca în esența lui, mesajul cărții, mesaj ce ar trebui, după părerea noastră, să fie receptat în unanimitate (laici și teologi) . . .

1. Născut la Lincolnshire (nordul Angliei);
   — face studii de teologie anglicană la universitatea din Cambridge și Edinburgh;
   — o scurtă perioadă activează ca vicar într-o parohie;
   — 1970—1985 — funcționează ca asistent de patristică la Facultatea de Teologie și capelan al Colegiului Warcester - Oxford;
   — 1985—1996 — a predat la Colegiul Goldsmith, inițial teologie istorică și filozofică, ulterior istorie bizantină și modernă timpurie devenind șeful departamentului de studii de istorie culturală;
   — În anul 1989 — se convertește la ortodoxie;
   — 1996 — funcționează ca profesor de patristică și teologie bizantină la Facultatea de Teologie a Universității din Durham.

*

2. MIACIEY BIELAWSKI,[2] — **„Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică asupra lumii"** — Ed. Deisis; 348 pg.

O lucrare care prin titlul său invită la o angajare entuziastă în examinarea amănunțită a conținutului ei. Aceasta este printre puținele (mult prea puținele!) studii critice și sistematice elaborate, de proporții mai extinse asupra unui aspect al teologiei Părintelui Stăniloae.

Lucrarea de doctorat a tânărului părinte benedictin Miaciey Bielawski, în anul 1997 la Roma, este un studiu asupra unui aspect al vastului conținut al teologiei părintelui Stăniloae și anume, viziuni despre lume a teologului român.

Construită sistematic în spirit obiectiv-științific, lucrarea privită ca studiu de specialitate este extrem de bogată în sugestii oferite chiar de către autorul ei pe parcursul expunerii și constituie un ghid util celui care ar avea pasiunea și puterea angajării de a studia teologia părintelui Dumitru.

Privită ca o posibilă lectură, cartea oferă într-o formă lejeră, neîngreunată de cine știe ce termeni de specialitate, o viziune de ansamblu asupra unei părți a teologiei marelui gânditor român, prezentată într-o formulă clară, accesibilă tuturor și fără dificultăți, în asimilarea conținutului ei. O recomandăm cu plăcere tuturor.

2 **Miaciey Bielawski** — monah catolic polonez — ordinul benedictinilor, actualmente vicerector al Colegiului Pio Romena, din Roma.

Student teolog
MARIUS CORLEAN — anul III

*

„Creația ca Euharistie" — de Mitropolitul IOANNIS ZIZIOULAS[3], Editura Bizantină, București, 1999.

Lucrarea ilustrului Mitropolit de Pergam ne apare ca un sumum de trei conferințe ținute la Universitatea din Londra în anul 1989. Autorul nu pretinde a fi tratat toate implicațiile ideatice ale temei, însă conținutul lucrării are o consecință valorică de apreciat. Rar îți este dat să citești o carte în numai 92 de pagini, și să te simți atât de îmbogățit. Poate că și în aceasta stă secretul omului de valoare, ca în puține cuvinte să reușești să spui multe.

Prin felul cum autorul tratează temele conferințelor sale, ne apare ca un om al timpului său, dând răspunsuri clare la problemele care eclipsează relația practică între teologie și viață.

Vorbind despre Euharistie arată că în aceasta se găsește centralitatea, integritatea ființei umane; în măsura în care ne împărtășim de Hristos dobândim o percepere euharistică a întregii existențe.

Abordând problema ecologică, arată cum cauza acestei realități o constituie depărtarea omului de Dumnezeu, de viața liturgică a Bisericii, reliefând deci responsabilitatea teologiei. Omul este preot, sacerdot al creației, niciunde mai bine decât în Biserică creația nu e mai la ea acasă. Omul ca preot al creației este chemat să-și asume responsabilitatea pentru propria existență dar și pentru integritatea creației.

Toate acestea sunt gânduri indispensabile de însușit pentru creștinul zilelor noastre.

3. Născut în 1931, studii universitare de teologie la Facultățile de Teologie din Tesalonic și Atena;
   — Doctor în teologie, profesor de Teologie Dogmatică la Universitățile din Edinburgh Glassgow, profesor asociat în cadrul Universităților din Londra, Geneva și Roma;
   — În anul 1973 a fost ales membru al Academiei Atenei iar din 1986 e unul din străluciții ierarhi ai Patriarhiei Ecumenice.

Student teolog
TOMA ȘTEFAN anul III, T.P.

Și în acest an, la fel ca și în cei precedenți, cu prilejul Sfintelor Paști, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu a venit în ajutorul familiilor sărace, a persoanelor nevoiașe, a elevilor și studenților săraci din Sibiu și din alte localități ale județului, acordând ajutoare financiare în sumă totală de 14 340 000 lei din Fondul Filantropic Eparhial.

Și la nivel de parohii au fost organizate acțiuni caritabile în sprijinul celor săraci cu ocazia Sf. Sărbători de Paști.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

⊛ Editura „Sfântul Gheorghe Vechi" București, publică cartea **„Teologia Cinei de Taină"** de P.C. pr. prof. Ion Buga. Cuvântul înainte este semnat de Î.P.S. Lucian, Arhiepiscopul Tomisului, care scrie următoarele: „La catedră, Părintele Buga este un orator, iar în amvon este dascăl iscusit, înviind litera Scripturii într-o cunoaștere vie, bogată și, mai ales, actuală. Pentru aceea, tinerii studenți îl caută cu sârguință și-l înconjoară cu bucurie și atenție.

„Teologia Cinei de Taină" a Părintelui Ion Buga pune capăt acestui divorț, hotărât de alții și nu de **„cugetătorii de Dumnezeu"**, încheind onorabil veacul XX și punând, pe fruntea celui viitor, deviza unei uniri nupțiale între Scriptură și Potir, între literă și Duh, așa cum, semnificativ și decisiv, Sf. Irineu de Lugdunum avertiza la începutul erei euharistice: „învățătura noastră este în acord cu Euharistia, iar aceasta o confirmă" (Adv. Haeres, IV, 18.5)".

Iată ce ne spune și P.C. pr. dr. Vasile Răducă despre această frumoasă carte: „Lucrarea de față este prima abordare teologică a Cinei de Taină în Teologia românească. Este o abordare curajoasă, pot spune, pe cont propriu. Autorul ei nu folosește o literatură de specialitate stufoasă, folosește însă Scriptura, cu un firesc pe care nu-l găsești decât la Părinții Bisericii, spre a explica și aprofunda Teologia Cinei celei de Taină. Intuițiile, conexiunile, dezvoltările și aprofundările teologice sunt uimitoare; el sparge statu-quo-ul limbajului îngust-dogmatizant în care a fost încorsetat discursul teologic al ultimelor decenii spre a teologhisi în duhul Scripturii și al Părinților, dar în limbajul, stilul și terminologia omului cult modern".

Părintele Ion Buga a prins gustul scrierii. Lucrările apărute sunt tot mai bune. Noi îi dorim succes pe viitor. E bine ca ele să fie citite de toți tinerii, dornici de a cunoaște cât mai mult.

*

⊛ Pr. lector dr. Nicolae Dura își publică teza de doctorat în Teologie intitulată **„Propovăduirea și Sfintele Taine. Valoarea lor în lucrarea de mântuire"** (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, pag. 287).

Această teză de doctorat cuprinde (V) capitole extrem de importante, care tratează despre: 1. „Vorbirea, dar divin dat omului" (pag. 24—38), 2. „Cuvântul, cale de comunicare a mesajului divin" (pag. 39—83), 3. „Propovăduirea ca vestire și însușire a învățăturii Bisericii" (Pag. 84—133), 4. „Sfintele Taine — Daruri ale lui Hristos cuvântul prin Sfântul Duh — de Împărtășire a Harului Dumnezeiesc mântuitor" (pag. 134—192), și ultimul capitol „Liturghia Ortodoxă, paradigmă a unității între cuvânt și Sfintele Taine" (pag. 287).

Teza beneficiază de Cuvântul înainte al P.C. pr. prof. dr. Constantin Galeriu, care este și conducătorul științific al acestei lucrări. Este susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București.

Părintele Nicolae Dura s-a născut în 1954, în satul Deal, județul Alba, apoi face Seminarul la Cluj-Napoca, apoi Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu. Este hirotonit diacon în 1980 de către Mitropolitul Nicolae Mladin, iar în 25 decembrie 1982, este hirotonit preot de către **Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală,** actualul mitropolit. Studiază între 1990—1993 în Austria la Facultatea de Teologie a Universității din Viena, obținând titlul de „Magister în Teologie", cu lucrarea: „Responsabilitatea unei educații creștine pentru păzirea firii înconjurătoare", sub îndrumarea P.C. pr. prof. dr. Wolfgang Langer.

Din 1 martie 1993 este parohul Comunității ortodoxe române la Viena.

Ne bucurăm că ne face o mare cinste atât Bisericii Ortodoxe, cât și neamului românesc, prin misiunea încredințată.

Recomandăm această carte tuturor tinerilor iubitori și dornici de a pătrunde cât mai adânc în subsolul acestor teme.

*

⊛ Editura Agapis, retipărește cartea Protos. Nicodim Mândiță, cu titlul **„Vârtejul rătăcirilor"**, cu binecuvântarea P.S. Galaction Stângă, episcopul Alexandriei și Teleormanului (1998, pag. 479).

O recomandăm și noi tuturor creștinilor interesați de problemele acestea. Sunt probleme care tratează preocuparea tuturor oamenilor simpli și merită să fie luată în serios.

*

⊛ **Biserica și mântuirea credincioșilor. Constituția teandrică a Bisericii,** de Protopop dr. Dorel Pogan (Arad, 1998, pag. 176).

Această carte are un Cuvânt introductiv de **P.S. dr. Timotei** al Aradului și o Prefață de prof. dr. Nicolae Chițescu.

„Ființând ca o comuniune a persoanelor umane cu Persoanele divine în același adevăr dumnezeiesc revelat și mântuitor, Biserica se împărtășește de viața Tatălui prin Fiul, în harul Duhului . . . Prin care se dăruiește și iubirea Tatălui către Fiul . . . și tot în Duhul, prin Fiul — către Tatăl se întoarce și răspunsul iubirii noastre, ca reflex al iubirii divine".

O recomandăm tuturor ca o veritabilă carte de teologie.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
15 mai
1 şi 15 iunie
Nr. 19—24
1999

În spiritul eforturilor de apropiere şi refacere a unităţii de credinţă a creştinilor

Vizita ecumenică a S.S. Papa Ioan Paul al II-lea în România

Între 7—9 mai a.c., la iniţiativa P.F. Patriarh Teoctist şi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea a făcut o vizită ecumenică în România.

Vizita s-a constituit într-un eveniment unic prin faptul că a fost prima vizită a unui suveran pontif în România, deci într-o ţară eminamente ortodoxă.

Mediatizată intens vizita suveranului pontif s-a consumat într-o atmosferă de bucurie duhovnicească şi de reculegere pentru credincioşii ortodocşi în general şi pentru cei catolici în special.

Poporul român, ortodox din naştere, i-a făcut o primire aleasă suveranului pontif văzând în persoana Papei pe episcopul Romei *„primus inter pares"*, care a venit pe pământul binecuvântat al României, unde sămânţa Evangheliei a fost aruncată de către Sf. Ap. Andrei cel întâi chemat, fratele Sf. Ap. Petru, pentru a vedea la faţa locului o Biserică *„istorică şi venerabilă"*, cum o numea chiar Sanctitatea Sa, adânc ancorată în viaţa şi spiritualitatea poporului român.

— Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a sosit la Bucureşti pe aeroportul Băneasa vineri, 7 mai, orele 12,00. La coborârea din avion S. Sa a sărutat pământul României, aşa cum este tradiţia în protocolul Vaticanului — fiind apoi întâmpinat de către domnul preşedinte al României Emil Constantinescu şi de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Erau prezenţi de asemenea membrii Guvernului României, preşedinţii celor două Camere, membrii Sinodului permanent, ierarhii Bisericii Romano-Catolice şi Greco-Catolice din România, preoţi şi credincioşi. Conform protocolului a avut loc ceremonia de primire, în cursul căreia au rostit cuvântări domnul preşedinte al României, Prea Fericitul Teoctist iar la urmă Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, care şi-a rostit cuvântul său în româneşte, ceea ce a produs o impresie deosebită.

La orele 13,00 a început deplasarea spre Patriarhie, S. Sa fiind însoţit în papamobil de către P.F. Patriarh Teoctist şi de către I.P.S. Ioan Robu, mitropolitul Bisericii Catolice din Bucureşti. Pe întreg traseul S. Sa a fost ovaţionat de către credincioşii catolici şi de bucureştenii aflaţi pe traseu.

În jurul orei 13,45, coloana oficială a ajuns la Patriarhie unde S. Sa însoţit de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist au intrat în sunetul clopotelor în Catedrala Patriarhală, unde a avut loc slujba de întâmpinare, slujbă oficiată de către I.P.S. Arhiepiscop Iosif Pop al Parisului cu un sobor de preoţi şi diaconi.

La ieşirea din Catedrală cei doi înalţi ierarhi au binecuvântat mulţimea de credincioşi, după care au intrat în Palatul Patriarhal. Aici Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezentat S. Sale pe membrii Sf. Sinod.

A avut loc o scurtă întrevedere între S.Sa şi Prea Fericitul Patriarh, după care la ieşire de pe treptele Reşedinţei patriarhale cei doi înalţi ierarhi s-au adresat mulţimii de credincioşi prezente pe Dealul Patriarhiei.

După masă S.Sa a avut o întâlnire cu membrii Conferinţei Episcopale Catolice din România la sediul Nunţiaturii Apostolice. La orele 18,00 S.Sa Papa Ioan Paul al II-lea a făcut o vizită protocolară preşedintelui României la Cotroceni, întâlnindu-se totodată cu autorităţi civile, politice, religioase precum şi cu membri ai Corpului Diplomatic din România. Cu acest prilej au rostit alocuţiuni domnul preşedinte Emil Constantinescu şi S.Sa. Preşedinţia României a oferit apoi o recepţie oficială la care au luat parte şi membrii Sf. Sinod în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist.

În cursul zilei de 8 mai S. Sa s-a deplasat la Cimitirul Belu Catolic, unde s-a recules la mormintele episcopului martir Vasile Aftenie şi cardinalului Iuliu Hossu. La orele 10,00, în Catedrala Catolică „Sf. Iosif" din Bucureşti a fost săvârşită o Sf. Liturghie în ritul greco-catolic prezidată de către S.Sa. Au concelebrat toţi episcopii romano şi greco-catolici din România, precum şi cardinalii însoţitori ai S. Sale. Au luat parte preoţi, călugări şi credincioşi greco-catolici din ţară. S. Sa s-a adresat în limba română celor prezenţi făcând un elogiu la adresa martiriului acestei Biserici, arătând însă faptul că alături de membrii acestei Biserici au suferit şi sute de preoţi şi mii de credincioşi ortodocşi.

La Sf. Liturghie a fost prezent Cardinalul Alexandru Todea — acum suferind — pe care Papa l-a salutat în chip deosebit.

După masă la orele 18,00 S.Sa, împreună cu suita papală au sosit la Palatul Patriarhiei unde au fost întâmpinaţi de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist şi de către membrii Sf. Sinod. În holul Palatului a fost vizitată o expoziţie de icoane pe lemn, iar grupul coral „Symbol" din Alba Iulia a interpretat un buchet de cântări religioase pascale. În Aula Patriarhiei a avut loc apoi întâlnirea oficială a S. Sale cu membrii Sf. Sinod. Erau de faţă dl. preşedinte al României, preşedinţii celor două Camere, parlamentari, membri ai Corpului diplomatic, decanii facultăţilor de teologie din

(Continuare în pag. a 5-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU,
episcop-vicar
Sibiu

O nouă speranţă în revigorarea dialogului ecumenic dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică*

Pr. prof. D. Abrudan: *Înalt Prea Sfinţite Părinte, în urmă cu câteva zile s-a derulat, la Bucureşti, vizita Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea. Vă rugăm să apreciaţi semnificaţia acestui moment, dată fiind calitatea pe care aţi avut-o de reprezentant al Bisericii noastre, cu cea mai îndelungată participare, în Comisia mixtă de dialog dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică.*

— Cu siguranţă că vizita Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România s-a constituit într-un eveniment deosebit.

Mai întâi de toate ea este prima vizită a unui Papă în ţara noastră, iar în al doilea rând este deosebită şi prin semnificaţia ei, Ioan Paul al II-lea find primul suveran pontif care a vizitat o ţară în majoritate ortodoxă. Ea vine să arate pe de o parte deschiderea ecumenică a Bisericii noastre atât faţă de Biserica Romano-Catolică cât şi faţă de alte confesiuni creştine sau necreştine, iar pe de alta să exprime speranţa în continuarea dialogului teologic dintre cele două Biserici istorice: Ortodoxă şi Romano-Catolică, precum şi o îmbunătăţire a relaţiilor dintre Biserica noastră şi Biserica Greco-Catolică.

În spiritul ospitalităţii tradiţionale româneşti, poporul nostru i-a făcut suveranului pontif o primire cordială, aş spune eu, într-un fel ce a depăşit limitele strict protocolare. El a văzut în persoana Papei pe episcopul Romei, *„primus inter pares"*, adică *„primul între egali"* între ceilalţi patriarhi ai Răsăritului, venit să viziteze o Biserică Apostolică, ale cărei temelii au fost puse de către Sf. Apostol Andrei, frate al Sf. Petru, cel care după tradiţie ar fi în-

(Continuare în pag. a 6-a)

* Interviu acordat Redacţiei „Telegrafului Român" de către Înalt Prea Sfinţitul dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.

Taina şi misiunea Bisericii în lume*

Sanctitatea Voastră,
Prea Fericirea Voastră,
Eminenţele şi Excelenţele Voastre,
Înalt Prea Sfinţiţi şi Prea Sfinţiţi Părinţi,
Domnule Preşedinte,
Înalte autorităţi de stat,
Domnilor ambasadori,
Iubiţi credincioşi,

Evanghelia pe care am auzit-o acum este plină de semnificaţii spirituale. Toate cuvintele şi faptele lui Hristos poartă în ele taina, lumina şi puterea Învierii lui Hristos. Ascultată acum în lumina şi bucuria pascală, Evanghelia lui Hristos ni se descoperă şi mai mult ca Evanghelie a vieţii veşnice, la care este chemat fiecare om, fiecare popor, umanitatea întreagă.

Dialogul surprinzător şi neobişnuit al lui Iisus cu **femeia samarineancă arată** deodată taina şi misiunea Bisericii în lume. Dialogul lui Iisus cu femeia samarineancă este un model de misiune a Bisericii. Iisus este deodată mare vindecător spiritual şi mare misionar. El, un evreu, un învăţător, conversează cu o femeie, lucru neobişnuit în acea vreme (Ioan 4, 27). Mai mult, această femeie este o străină — străină ca neam şi de credinţă străină.

Venind dinspre Iudeea spre Galileea, Iisus trece peste graniţele geografice ale Samariei. Drumul Său trece prin teritoriu străin, dar El nu se împacă cu înstrăinarea dintre iudei şi samarineni. El traversează frontiere terestre, pentru a depăşi şi bariere mentale, inclusiv bariera mentală a superiorităţii unui popor faţă de alt popor.

Totuşi, Iisus nu confundă religiile şi nu promovează sincretismul. El nu relativizează adevărul, ci, dimpotrivă, îi descoperă plinătatea.

Mântuirea vine de la iudei (Ioan 4, 22), *dar vine ceasul când nici pe muntele acesta* (Gazirim), *nici în Ierusalim nu vă veţi închina Tatălui (...) Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi în adevăr* (Ioan 4, 21 şi 24). Tatăl va fi adorat în duh, adică în Duhul Sfânt, şi în adevăr,

(Continuare în pag. a 6-a)

† DANIEL
Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

* Predică rostită în cadrul Sf. Liturghii din Duminica a V-a după Paşti, oficiată în Piaţa Unirii din Bucureşti, cu ocazia vizitei Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea.

Biserica României - Biserică Apostolică întemeiată de Sf. Apostol Andrei, fratele după trup al Sf. Apostol Petru*

„Cu binecuvântarea lui Dumnezeu aţi păşit pe pământul românesc, Sanctitatea Voastră, un pământ care a primit sămânţa cuvântului Evangheliei Mântuitorului Hristos chiar de la unul din Apostolii Săi, Sfântul Andrei, fratele după trup al Sfântului Petru.

Astăzi, Sanctitatea Voastră aţi sosit în România, ţară ai cărei fii sunt în majoritate ortodocşi, ţară sfinţită de sângele martirilor, al celor de demult, din istorie, şi al celor care au căzut pe altarul credinţei creştine în vremurile apăsătoare ale dictaturii comuniste atee, la care s-au adăugat numele tinerilor şi vârstnicilor căzuţi în revoluţia din 1989.

Este un pământ sfinţit de lacrimile rugăciunilor noastre şi de nevoinţele duhovniceşti ale monahilor şi ale tuturor creştinilor de aici. Ţara noastră este un pământ presărat, de la un capăt la altul, de crucile ce străjuiesc turlele bisericilor şi ale mânăstirilor, răspântiile drumurilor şi mormintele stră-

(Continuare în pag. a 5-a)

† TEOCTIST
Patriarhul României

* Cuvânt de bun venit, rostit pe aeroportul Băneasa — Bucureşti.

Pelerin al credinţei şi speranţei*

„Domnule Preşedinte, Distinşi Reprezentanţi ai Guvernului, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, Veneraţi Fraţi întru Episcopat, Prea Iubiţi Fraţi şi Surori!

Cu mare bucurie sosesc astăzi în România, naţiune mult dragă mie şi pe care de multă vreme doream să o vizitez. Cu profundă emoţie i-am sărutat pământul, recunoscător înainte de toate lui Dumnezeu cel atotputernic, care, în prevăzătoarea sa bunăvoinţă, mi-a hărăzit să văd realizat acest gând. Expresia gratitudinii mele se îndreaptă apoi spre dumneavoastră, domnule preşedinte, pentru invitaţia repetată şi pentru cuvintele pline de amabilitate cu care mi-aţi manifestat sentimentele colaboratorilor şi ale întregului popor român. Am apreciat mult cuvintele dumneavoastră de bun venit şi le păstrez în suflet în timp ce mă gândesc cu recunoştinţă la vizita pe care mi-aţi făcut-o în 1993, atunci, în calitate de rector al Universităţii din Bucureşti şi preşedinte al Conferinţei Rectorilor de Universităţi din România. În dumneavoastră, prim cetăţean al acestei nobile naţiuni, văd reprezentaţi toţi cetăţenii şi simt dorinţa vie de a le adresa un călduros salut

(Continuare în pag. a 5-a)

IOANNES PAULUS II

* Cuvânt rostit la sosirea pe aeroportul Băneasa — Bucureşti.

Bine este cuvântat cel ce vine în numele Domnului*

Sanctitatea Voastră, preacucernici Părinți, preacuvioși Părinți, domnule Președinte al României, domnilor președinți ai corpurilor legiuitoare, iubiți frați și surori în Domnul,

Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa. Hristos a înviat!

Sanctitatea Voastră,

Iată, la puțin timp după ce ați păsit pe pământul țării noastre, vă primim acum, aici, în acest loc sfânt al Bisericii noastre, cu bucuria imnului biblic „Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului" și cu salutul pascal, în același timp, zicând mereu și neîncetat: Hristos a înviat! Catedrala noastră Patriarhală și această incintă din jurul ei, închinată Sfinților Împărați Constantin și Elena, și străjuită de sfintele moaște ale cuviosului Dimitrie cel Nou, constituie împreună vatra spirituală a Ortodoxiei Românești.

Statornicită de peste trei secole pe această colină, cea mai înaltă a Capitalei noastre, înfruntând vicisitudinile istoriei, ea dă mărturie despre biruința Bisericii lui Dumnezeu asupra stăpânitorilor acestui veac. Vă primim, așadar, Sanctitatea Voastră, pe această vatră de lumină a neamului nostru, martori având alături de noi ierarhii, clerul și poporul de față, pe vrednicii noștri de pomenire înaintași, patriarhi, mitropoliți, domnitori și dregători bisericești, slujitori, ctitori și binefăcători ai acestei vetre și ai Bisericii lui Dumnezeu în România.

În persoana Sanctității Voastre primim și cinstim Biserica lui Hristos din Roma, cea întemeiată pe propovăduirea și martiriul slăviților Apostoli Petru și Pavel, venerabilă Biserică apostolică, participantă la marile evenimente și decizii conciliare ale Bisericii celei nedespărțite din primul mileniu.

Nădăjduim că prezența Sanctității Voastre, care sunteți ostenitor neobosit pentru dialogul între Biserici, sunteți pelerin în slujba afirmării, sfințeniei Evangheliei, în fața secularizării lumii de azi, și sunteți promotor al reconcilierii și păcii între popoare, va fi un bun prilej pentru o mărturie comună în favoarea păcii din Iugoslavia — cerând încetarea imediată a războiului, a vărsării de sânge.

Sanctitatea Voastră,

În zilele noastre veți avea prilejul să cunoașteți mai de aproape Biserica Ortodoxă din România, care este lucrarea ei, și care sunt problemele ei de astăzi, într-o perioadă de răscruce în istoria lumii și chiar a țării noastre, a Europei și a omenirii de pretutindeni. Veți avea prilejul să cunoașteți poporul român cu suferințele, cu aspirațiile lui, pe fața căruia se mai citesc încă urmele încercărilor prin care a trecut în ultima jumătate de secol. Veți avea prilejul să constatați că vița de vie a creștinismului apostolic, ajunsă de la Ierusalim pe colinele acestor ținuturi aproape în același timp când ajungea și pe colinele Romei, s-a păstrat roditoare până astăzi și a împărtășit de-a lungul secolelor cu hrană cerească pe toți fiii acestui pământ românesc.

Din bogăția sufletească a acestui popor român binecuvântat de Dumnezeu, care a întâmpinat cu dragoste pe cei care i-au călcat pragul cu inima deschisă, de-a lungul vremurilor, vă primim astăzi aici, în reședința Patriarhiei noastre Ortodoxe Române și pe toți distinșii însoțitori ai Sanctității Voastre, cu multă bucurie sufletească și frățească dragoste în Hristos. Vă întâmpinăm cu tradiționalul „Bine ați venit sănătoși!"

† TEOCTIST,
Patriarhul României

* Cuvântare de întâmpinare în Catedrala patriarhală.

Unde sunt doi sau trei adunați în numele lui Isus Cristos*

Vreau să fac în limba franceză o mică introducere. Când am vorbit pentru prima dată la Roma, când am fost ales Papă, am spus așa: „Dacă cumva nu zic bine, să mă corectați". Același lucru vreau să îl spun aici, când sunt pregătit să vorbesc în limba română. Dacă cumva mă voi înșela de vreun cuvânt, să mă corectați! Dumnezeu, deci, să fie cu voi toți!

Mult iubiți frați și surori,

Doresc să vă salut cu cuvintele Apostolului Pavel către romani, pentru a vă adresa afecțiunea mea și bucuria profundă pe care o simt aflându-mă împreună cu Beatitudinea Sa, Patriarhul Teoctist, pentru prima dată în mijlocul vostru, aici, în România. Vă mulțumesc pentru primirea voastră sărbătorească ce izvorăște din credința în Cer, ce este mereu întrezărită acolo unde doi sau trei sunt adunați în numele lui Isus Cristos. Cristos însoțește dintotdeauna evenimentele națiunii române. Cum să nu ne amintim că evanghelizarea și formarea primelor comunități creștine au coincis cu formarea străvechiului și nobilului vostru popor. Cum să nu revăd cu recunoștință că Evanghelia a pătruns profund, încă de la început, în viața și obiceiurile sale, devenind izvor de civilizație și principiu de sinteză între diversele suflete ale culturii sale. Și românii, în condițiile istorice tragice trecute sau mai recente, au păzit cu curaj darul credinței creștine, rezistând unor violente persecuții și insidioase propuneri de a-și trăi viața fără Dumnezeu. Mulțumind Domnului pentru multele mărturii luminoase izvorâte pe pământ românesc, formulez urări ca credința în Cristos să se înrădăcineze mereu mai mult în inimile voastre și să strălucească în viața voastră pentru a fi transmisă întreagă generațiilor viitoare.

Dragi români,

Domnul să însoțească drumul poporului vostru spre al treilea mileniu creștin, să trezească în inimile voastre planuri și speranțe de bine și să vă dăruiască forță pentru a construi civilizația iubirii, bazată pe justiție, pe solidaritate, pe angajare pentru binele comun și pentru o convietuire cu adevărat fraternă. În special, urez ca o crescândă înțelegere între toți cei ce se onorează cu numele de creștini, ortodocși, catolici de diverse rituri și protestanți de diferite denumiri, să fie ferment de unitate și de concordie în interiorul patriei voastre și în însuși continentul european. Pacea lui Cristos să fie pururea cu voi! Amin!

Cristos a înviat!

IOANNES PAULUS II

* Cuvântare la Catedrala patriarhală.

O declarație a Suveranului Pontif după reîntoarcerea la Vatican

La audiența generală din 12 mai 1999, Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea a dat expresie, încă o dată, înaltelor simțăminte pe care le-a trăit în timpul vizitei ecumenice în România. „Dau laudă Domnului — a afirmat S. Sa, pentru prima mea călătorie într-o țară unde creștinii sunt în majoritate ortodocși, care mi-a dat oportunitatea de a împlini cu frații noștri ortodocși din România, un gest de cea mai mare unitate. Aducând un omagiu poporului român, care numără o succesiune neîntreruptă de martiri și mărturisitori ai credinței, am făcut experiența bogăției celor doi plămâni ai tradițiilor orientală și occidentală...

Întâlnirea mea cu Patriarhul Teoctist a fost foarte semnificativă; l-am asigurat de afecțiunea și voința Bisericii catolice de a colabora cu Biserica ortodoxă. Este important de a continua acest drum al reconcilierii și dialogului ecumenic în încredere reciprocă, pentru a da Europei o mărturie de fraternitate între creștini.

În această lună mai, eu cer Fecioarei Maria de a pune în inima creștinilor această dorință a unității, pentru ca ei să fie fermenți ai Evangheliei. Ei îi încredințez viitorul poporului român" — („L'Osservatore Romano" nr. 20 — 18 mai 1999, p. 12).

Declarația comună
a celor doi întâistătători de Biserici privind încetarea războiului din Iugoslavia

„Reuniți în fraternitate și caritate, care-și trag seva din învierea lui Iisus Hristos, „Cale, Adevăr și Viață" (Ioan, 14, 6) pentru întreaga umanitate, gândurilor noastre afectuoase se alătură fraților și surorilor noastre din Republica Federală Iugoslavia, copleșiți de prea multe încercări și suferințe.

Părinți și slujitori ai comunităților noastre, uniți cu toți cei care au ca misiune să-l vestească lumii de astăzi pe Cel care ne-a chemat „să trăim în pace" (1 Corinteni, 7, 15), uniți în mod special cu Păstorii Bisericilor noastre din Balcani, dorim:

— să ne exprimăm solidaritatea umană și spirituală față de toți cei care, goniți din casele lor, de pe pământurile lor, și separați de cei dragi, cunosc trista realitate a exodului, precum și față de victimele bombardamentelor ucigașe și față de populația împiedicată să trăiască în liniște și pace;

— facem apel, în numele Domnului, către toți cei care, într-un fel sau altul, sunt responsabili de tragedia actuală, să aibă curajul să relanseze dialogul să găsească condițiile apte să instaureze o pace dreaptă și durabilă, care să permită revenirea la căminele lor a persoanelor refugiate, să curme suferința tuturor celor care trăiesc în Republica Federală Iugoslavia, sârbi, albanezi și persoane de altă naționalitate și să pună bazele unei noi convietuiri între toate popoarele Federației;

— încurajăm comunitatea internațională și instituțiile sale să pună în aplicare toate resursele dreptului pentru a ajuta părțile în conflict să-și rezolve diferendele conform convențiilor în vigoare, în special cele care se referă la respectarea drepturilor persoanei și la colaborarea între statele suverane;

— susținem toate organizațiile umanitare, în special cele creștine, care se dedică în acest moment ușurării suferințelor populației, cerând insistent ca nici o piedică să nu fie pusă acțiunii lor, prin care, nefăcând nici o distincție din punctul de vedere al naționalității, limbii sau religiei, încearcă să-i ajute pe cei aflați în nevoie;

— apelăm, în încheiere, la creștinii de toate confesiunile să se angajeze concret și să se unească într-o rugăciune unanimă și neîncetată pentru pace și înțelegere între popoare, încredințând aceste intenții Fecioarei Prea Sfinte, pentru ca ea să intervină pe lângă Fiul ei, „El, care este pacea noastră" (Ep. 2, 14).

În numele lui Dumnezeu, Tatăl tuturor oamenilor, cerem insistent părților angajate în conflict să depună armele definitiv și îndemnăm insistent părțile prezente să facă gesturi profetice, pentru ca o nouă artă de a trăi în Balcani, marcată de respectul tuturor pentru fraternitate și convietuire, să fie posibilă pe acest pământ mult iubit. Acesta va fi în ochii lumii un semn puternic, care va arăta că, împreună cu întreaga Europă, teritoriul Republicii Federale Iugoslavia poate deveni un loc al păcii, al libertății și al concordiei pentru toți locuitorii săi".

Credința dată sfinților o dată pentru totdeauna*

Sanctitatea Voastră,

(...) Ierarhii și clericii Bisericii Ortodoxe Române veghează și lucrează pentru a rămâne în slujba credincioșilor acesteia, bărbați și femei, tineri sau vârstnici, sprijinindu-și activitatea lor de zi cu zi pe Evanghelia iubirii lui Hristos. Astfel, rămânem credincioși principiului sobornicesc, conform căruia: „apărătorul credinței este însuși Trupul Bisericii, adică poporul însuși, care vrea ca mărturisirea credinței lui să rămână veșnic neschimbată și identică cu cea a părinților săi", cum afirmă Enciclica Patriarhilor ortodocși din 1848.

În ceea ce privește ecumenismul, noi vrem să aducem în sânul mișcării ecumenice experiența misiunii noastre specifice. După rânduiala lui Dumnezeu și lucrarea Duhului Sfânt, fiecare Biserică locală se bucură de harisme specifice, determinante pentru contribuția sa la strădaniile creștinilor pentru refacerea unității vizibile a Bisericii. Astfel, simbioza dintre limba noastră de origine latină și credința ortodoxă, care ține de identitatea Bisericii noastre, a constituit și constituie un inel foarte prețios de legătură între Apus și Răsărit. Chemarea, harisma și răspunderea Bisericii Ortodoxe din România, împreună cu cea a Bisericii Ortodoxe Universale au fost de a păstra și mărturisi de-a lungul istoriei „credința dată sfinților o dată pentru totdeauna" (Iuda 1, 3), așa cum această credință a fost cristalizată în tradiția patristică și mărturisirea dogmatică a Sinoadelor Ecumenice, recunoscute prin consensul Bisericii universale.

Sanctitatea Voastră,

În întâmpinarea anului jubiliar 2000, la cumpăna dintre milenii creștine, Biserica noastră, împreună cu toate Bisericile Ortodoxe surori, este conștientă de importanța mărturiei și acțiunii tuturor creștinilor pentru viitorul creștinismului și al lumii, în condiții complexe, fără precedent.

De aceea, socotim că Biserica trebuie să-și manifeste vocația sa profetică printr-o cercetare riguroasă, după pilda Părinților Bisericii și, în special a Părinților Capadocieni, a spiritului culturii și civilizației actuale, asimilând ceea ce este ziditor pentru om și lume și înlăturând acele aspecte care îndepărtează pe om de Dumnezeul Cel adevărat și de calea împlinirii sale plenare. Îngrijorată de agravarea pericolelor care amenință umanitatea întreagă — imoralitatea, dezechilibrele economice, conflictele armate, problema ecologică etc. — Biserica atrage luarea aminte că rădăcina tuturor relelor se află în îndepărtarea omului de Dumnezeu, exacerbarea egocentrismului, pe fondul unei societăți umane tot mai secularizate.

De aceea, suntem conștienți că energiile Bisericii, eliberate în ultimii ani, trebuie îndreptate spre lucrarea misionară și ecumenică comună. Ortodoxia noastră românească, ca de altfel și întreaga zestre spirituală a României, poate constitui o putere inspiratoare pentru menținerea și îmbogățirea sufletului creștin al Europei.

Împărtășim convingerea că pentru a fi o unitate adevărată și durabilă, unitatea Europei trebuie să fie mai întâi de toate o unitate spirituală, pe care doar Evanghelia Mântuitorului Hristos o poate oferi. Noi dorim să prezentăm Europei tezaurele noastre spirituale specifice ca temei al unității spre care tind popoarele europene, pentru propriul lor bine și spre binele comun al întregii umanități.

Fiți binevenit în mijlocul nostru, al ierarhilor, preoților și credincioșilor Bisericii Ortodoxe din România și al altor Biserici și comunități religioase din această țară. Poporul aici de față, personalități ale vieții publice românești prezente în această sală, precum și membrii Corpului diplomatic Vă salută și Vă asigură de prețuirea lor.

În numele tuturor, Vă îmbrățișez cu iubire și rugăm pe Dumnezeu să binecuvânteze întâlnirea noastră.

* Omilia Prea Fericitului Patriarh Teoctist, rostită sâmbătă seara la Palatul Patriarhal.

Amândoi, în istoria personală, am văzut lanțurile și am cunoscut oprimarea*

Beatitudine, Înalt Prea Sfințiile Voastre Mitropoliți, Veneranți Episcopi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din România.

În timp ce mă pregăteam pentru această întâlnire atât de dorită, îmi venea des în minte o scenă evanghelică: cea a lui Andrei, primul vostru evanghelizator, care, plin de înflă-cărare, se duce la fratele său Petru să-i dea uimitoarea știre: „L-am găsit pe Mesia (care înseamnă Cristos)!" (In 1, 41). Acea descoperire a schimbat viața celor doi frați: lăsând mrejele, au devenit „pescari de oameni" (Mt 4, 19). După ce au fost transformați lăuntric de Duhul Rusaliilor, au pornit la drum pe căile lumii pentru a duce tuturor vestea mântuirii. Cu ei, alți discipoli au continuat lucrarea evanghelică începută de ei, chemând neamurile la mântuire și „botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Mt 28, 19).

Beatitudine, veneranți Frați întru episcopat: noi suntem fiii acelei evanghelizări. Și noi am primit acea veste, și noi am fost răscumpărați în Cristos. Dacă astăzi ne întâlnim, aceasta se datorește unui plan de iubire al Prea Sfintei Treimi, care, în ajunul Marelui Jubileu, a voit ca noi, succesori ai acelor apostoli, să putem rechema în memorie acea întâlnire. Biserica a crescut și s-a răspândit în lume. Evanghelia a fecundat culturile. Și în acest pământ comori de sfințenie, de fidelitate creștină, plătită uneori cu prețul vieții, au împodobit acel templu spiritual care este biserica. Astăzi noi împreună îi aducem mulțumire lui Dumnezeu.

Păstrez mereu vie în suflet emoția suscitată de vizita Dumneavoastră, Beatitudine, în cetatea Sfinților Petru și Pavel, Corifeii Apostolilor. Păstrez o amintire mișcătoare despre acea întâlnire, care a avut loc în vremuri dificile pentru Biserica Dumneavoastră. Acum sunt eu, pelerin de caritate, care aduc omagiu acestui pământ udat de sângele martirilor străvechi și moderni, care „și-au spălat veșmintele lor și le-au făcut albe în sângele Mielului" (Ap. 7, 14). Vin să întâlnesc un popor care a primit Evanghelia, a asimilat-o și a apărat-o de atacuri repetate, simțind-o de-acum ca parte integrantă din patrimoniul său cultural.

Este vorba de o cultură elaborată cu răbdare, pe urmele moștenirii Romei antice, într-o tradiție de sfințenie care a pornit din chiliile a nenumărați monahi și monahii, dorind să cânte laude lui Dumnezeu și să țină sus brațele în rugăciune, ca Moise, pentru ca bătălia pașnică a credinței să fie câștigată în folosul populațiilor acestui pământ. Mesajul evanghelic a ajuns astfel pe masa oamenilor de gândire, dintre care mulți au contribuit cu carisma lor la promovarea asimilării lui de către noile generații române, orientate către edificarea viitorului lor.

Beatitudine, am venit aici ca pelerin pentru a atesta cât de aproape este în simțire întreaga Biserică Catolică de strădania Episcopilor, clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, acum, când un mileniu se încheie și un altul apare la orizont. Sunt alături și părtaș, cu stimă și admirație, la programul de reînnoire eclezial pe care Sfântul Sinod l-a întreprins în domeniile atât de esențiale ale formării teologice și catehetice, pentru a face să reînvie acel suflet creștin care este una cu istoria voastră. Puteți ști, Beatitudine, că, în această lucrare binecuvântată de Dumnezeu, catolicii sunt alături de frații lor ortodocși cu rugăciunea și disponibilitatea pentru orice colaborare utilă. Unica Evanghelie așteaptă să fie vestită în iubire și stimă reciprocă. Câte domenii se deschid unei lucrări de angajare comună, în condițiile respectului reciproc și dorinței împărtășite spre binele acelei umanități, pentru care Fiul lui Dumnezeu și-a dat viața! Mărturia dată în comun este un mijloc puternic de evanghelizare. Divizarea, în schimb, înseamnă victoria întunericului asupra luminii.

Beatitudine, amândoi în istoria personală am văzut lanțurile și am cunoscut oprimarea din partea unei ideologii care voia să extirpe din sufletul popoarelor noastre credința în Cristos Domnul. Dar porțile Iadului nu au biruit asupra Bisericii, Mireasa Mielului. El, Mielul jertfit și glorios, este acela care ne-a susținut în stările de neliniște și care acum ne permite să intonăm cântul libertății redobândite. El este acela pe care un teolog contemporan al vostru l-a numit „restauratorul omului", cel ce vindecă omul bolnav și îl înalță după ce a suportat îndelung povara grea a sclaviei. După mulți ani de violență, de mortificare a libertății, Biserica poate turna balsamul harului pe rănile omului și să-l vindece în numele lui Cristos, spunând ca și Petru ologului: „Argint și aur nu am, dar ce am, aceea îți dau. În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă!" (Fap. 3, 6). Biserica nu încetează să exorte bărbații și femeile din vremea noastră, să se ridice în picioare, să reia drumul către Tatăl, să se lase împăcați cu Dumnezeu. Aceasta este prima caritate pe care omenirea o așteaptă de la noi: vestirea Evangheliei și renașterea în Sfintele Taine, prelungite în slujirea fraților.

Beatitudine, am venit să contemplu Chipul lui Cristos sculptat în Biserica voastră; am venit să venerez acel chip suferind, chezășie pentru voi de reînnoită speranță. Conștientă că l-a „găsit pe Mesia", Biserica voastră se străduiește să-l poată întâlni și fiii săi, precum și toți oamenii care îl caută pe Dumnezeu cu inima sinceră. Iar aceasta, prin celebrarea solemnă a Divinei Liturghii și prin activitatea pastorală zilnică. Această sarcină coincide cu tradiția voastră atât de bogată în exemple care au știut să unească o viață profundă în Cristos cu o slujire generoasă a celor nevoiași, angajare pasionată în studiu cu o neobosită preocupare pastorală. Aș vrea să amintesc aici doar sfântul monah și episcop Calinic de la Cernica, atât de aproape de inima credincioșilor din București.

Beatitudine, iubiți frați Episcopi, întâlnirea de azi are loc în ziua în care liturghia bizantină celebrează sărbătoarea Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan Teologul. Cine mai mult decât el, cel iubit intens de Învățătorul, ne poate împărtăși această vie experiență de iubire? În scrisorile sale, aceasta pare să fie sinteza vieții sale, cuvântul care, la bătrânețe, când ceea ce-i de prisos cade, a rămas să semnifice trăirea sa personală: „Dumnezeu e iubire". Este ceea ce el contemplase plecându-și capul la pieptul lui Iisus și ridicându-și privirea spre coasta străpunsă, din care ieșeau apa Botezului și Sângele Euharistiei. Această experiență a iubirii de Dumnezeu nu numai ne invită, dar aproape că ne constrânge la iubire, ca unică și adevărată sinteză a credinței creștine.

„Dragostea îndelung rabdă, dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă" (1 Cor 13, 4—7). Sunt cuvintele scrise de apostolul Pavel unei comunități frământate de conflicte și tensiuni: sunt cuvinte valabile pentru toate vremurile. Noi știm bine că aceste cuvinte ne sunt adresate azi, înainte de toate, nouă. Nu servesc pentru a-i arunca în față celuilalt eroarea, ci pentru a o demasca pe a noastră, pe cea a fiecăruia dintre noi. Am cunoscut

(Continuare în pag. a 6-a)

* Omilia Papei Ioan Paul al II-lea, rostită sâmbătă seara la Palatul Patriarhal.

România — punte între Orient și Occident*

„În momentul părăsirii acestui pământ iubit al României adresez înainte de toate, Dumneavoastră, Domnule Președinte, salutul și mulțumirea mea pentru primirea ce mi-ați rezervat-o.

Extind aceste sentimente, prin Dumneavoastră, la întregul și iubitul Popor român pe care, în aceste zile, l-am simțit strângându-se în jurul meu cu căldură și entuziasm.

Aduc un salut deosebit Beatitudinii Sale, Patriarhul Teoctist, Mitropoliților, Episcopilor și întregului popor al venerabilei Biserici Ortodoxe din România. Îmbrățișez fratern Episcopii și Comunitățile catolice, atât de rit bizantin, cât și latin, toate prezente în inima mea. Aduc totodată un salut celorlalte Confesiuni creștine și membrilor altor religii prezente în Țară.

Au fost zile de profunde emoții, pe care le-am trăit cu intensitate și care vor rămâne întipărite pentru totdeauna în inima mea. Primim ca un dar din mâna lui Dumnezeu evenimentele la care am participat împreună, având încredere că ele vor aduce roade de har atât pentru creștini, cât și pentru întregul popor al României. Țara voastră are ca și înscrisă în rădăcinile ei o singulară vocație ecumenică. Prin poziția geografică și prin lunga ei istorie, prin cultură și tradiție, România este o casă unde Orient și Occident se regăsesc în dialog natural.

Aici și Biserica respiră deosebit de evident prin cei doi plămâni ai săi. Și în aceste zile am putut trăi această experiență. Alături unii de alții, cum erau Petru, Andrei și ceilalți apostoli adunați în rugăciune cu Maica Domnului în primul cenacol, am trăit noi Rusalii spirituale. Vântul Duhului Sfânt a suflat cu putere peste acest pământ și ne-a făcut să fim tari în comuniune și mai cutezători în vestirea Evangheliei. Noua limbă care ne-a fost dăruită, limba comuniunii frățești, am folosit-o și i-am simțit dulceața și frumusețea, forța și eficiența.

În timp ce aproape se deschide poarta celui de-al treilea mileniu, ni se cere să ieșim din limitele noastre obișnuite pentru a face să se simtă cu mai multă vigoare vântul Rusaliilor în Țările bătrânului continent și până la marginile pământului. Din nefericire, vuietul amenințător al armelor pare să prevaleze asupra glasului convingător al iubirii, iar dezlănțuirea violenței redeschide rănile pe care cu trudă și răbdare se încerca a le vindeca.

Reînnoiesc urarea să se ajungă în sfârșit la depunerea armelor pentru a se întâlni din nou și a întreprinde noi și mai eficiente dialoguri de comuniune și pace! Un rol important, în această privință, revine creștinilor, indiferent de confesiunea de care aparțin. Ei sunt chemați azi să trăiască și să demonstreze cu mai mare îndrăzneală fraternitatea lor, pentru ca popoarele să fie încurajate, mai mult, determinate să regăsească și să consolideze ceea ce au în comun. Evenimentul spiritual pe care l-am trăit, binecuvântat de Sfântul Dimitrie și de sfinții martiri ai ultimelor decenii, este o experiență de păstrat și de transmis în speranța că noul mileniu ce se deschide în fața noastră să fie un timp de mai mare comuniune între Bisericile

(Continuare în pag. a 5-a)

IOANNES PAULUS II

* Cuvântare rostită pe Aeroportul Băneasa înaintea plecării.

Lucrarea Bisericii — o lucrare de sfinţire a omului şi a lumii*

Sanctitatea Voastră,
Iubiţi Fraţi,
Dreptmăritor popor al lui Dumnezeu,
Hristos a Înviat!

Cu darul lui Dumnezeu Cel închinat în Treime, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, trăim astăzi o negrăită bucurie. Bisericile noastre prezente aici oferă celor de faţă pregustarea imaginii Bisericii nedespărţite. Ce dar dumnezeiesc şi ce binecuvântare, ca, la sfârşitul mileniului despărţirii Bisericilor, să trăim bucuria acestor clipe.

Este un moment sfânt, Sanctitatea Voastră, în care ne aflăm împreună, în faţa lui Dumnezeu şi în faţa lumii, în faţa istoriei, trecute şi viitoare, în faţa iubirii lui Dumnezeu şi a oamenilor.

De aceea, potrivit este să aducem împreună celor ce sunt acum cu ochii aţintiţi asupra noastră mărturia fundamentală a Bisericii în faţa lumii, şi anume că Hristos este „Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6), şi că prin Jertfa şi Învierea Sa ni se deschide perspectiva unei existenţe pământene autentice şi a veşniciei întru Împărăţia lui Dumnezeu. Acesta este mesajul pe care îl vestim, „cu o gură şi cu o inimă", aşa cum l-au mărturisit Apostolii Mântuitorului, marii Părinţi şi Învăţători ai Bisericii celei una a Răsăritului şi a Apusului, martirii, sfinţii şi cuvioşii creştinătăţii dintotdeauna şi de pretutindeni.

Prea iubiţi Fraţi şi Surori,

Adevărul care stă la temelia Bisericii şi a propovăduirii ei este acela că Hristos a biruit moartea, că Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi nouă ne-a dăruit, prin moartea Lui, viaţa veşnică.

Aceasta este mărturia pe care Biserica creştină o aduce lumii de două mii de ani. Pe credinţa în înviere, propovăduită de Apostolii martori ai Celui înviat, s-a edificat Biserica lui Hristos. „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră" (I Cor. 15, 14) mărturisim şi noi împreună cu Sfântul Apostol Pavel.

„Hristos a înviat!", vesteşte Biserica. „Adevărat a înviat!", răspundem noi cei ce prin pocăinţă şi iubire murim păcatului şi înviem în Hristos, ca făpturi noi, hărăzite vieţii depline aici şi în Cer.

Sanctitatea Voastră,
Iubiţi Fraţi în Hristos Domnul,

(...) Mulţi dintre semenii noştri doresc ca Biserica să fie mai prezentă în viaţa publică. Se uită însă uneori faptul că Biserica a fost şi este concentrată, înainte de toate, asupra lucrării ei de sfinţire a omului şi a lumii. Din această lucrare specifică izvorăşte apoi şi o prezenţă a sa mai evidentă în plan exterior, social. Avem convingerea că readucându-l mai întâi pe om la Dumnezeu, acesta va dobândi pacea interioară de unde va izvorî grija de semeni, preocuparea pentru viaţa zilnică a cetăţii şi a locuitorilor ei.

Vocaţia sacramentală, dorul după Dumnezeu, simţul adevăratei ierarhii a valorilor şi a vieţii celei adevărate ni le-au arătat cu prisosinţă credincioşii noştri care într-o perioadă de cruntă sărăcie şi-au folosit darul cel mare al libertăţii — cu puţine şi regretabile excepţii — nu pentru a-şi zidi loruşi case pământene, ci pentru a zidi mai întâi locaşuri lui Dumnezeu. În ultimii zece ani, Sanctitatea Voastră, acest popor a construit sute de biserici.

În timp ce ni se spune adesea că suntem prea săraci pentru a zidi biserici, poporul ne învaţă, o dată în plus, că bisericile nu se zidesc numai cu bani, ci mai ales cu dragoste pentru Dumnezeu şi jertfelnicie. Este o lecţie pentru noi toţi, că trebuie să începem orice lucrare cu Dumnezeu, deoarece Dumnezeu este izvorul binelui şi al desăvârşirii.

Acest elan sacru al românilor spre a zidi des altare de închinare este un imbold nepreţuit şi pentru noi de a reactualiza proiectul zidirii unei Catedrale, simbol al neamului. Şi iată, astăzi este celebrată prima dumnezeiască Liturghie pe locul unde se va zidi o Catedrală, casă a lui Dumnezeu spre proslăvirea Sa şi spre binele acestei naţiuni.

În pragul celui de al treilea mileniu, mesajul Bisericii adresat lumii nu poate fi altul decât acesta: Hristos Cel Înviat împărtăşeşte lumii prin Biserică dobândirea vieţii celei adevărate.

Credeam că Bisericile creştine trebuie să-şi adune energiile risipite şi să le concentreze în lucrarea de sfinţire a omului şi a lumii. Să-L redea lumii pe Hristos. Ce putem noi oferi lumii altceva mai de preţ, decât pe Dumnezeu Însuşi?

Lumea de astăzi are nevoie mai mult ca oricând de Dumnezeu şi de harul Său sfinţitor, căci constatăm cu durere că mulţi dintre semenii noştri au pierdut conştiinţa sensului vieţii lor. Ei par a rămâne captivi pământului şi neputincioşi în a-şi ridica privirea spre cer, pentru a-şi descoperi adevăratul lor statut, cel de fiinţă creată după chipul lui Dumnezeu pentru a ajunge la asemănare cu El.

Privind în urmă, în istorie, precum şi la starea lumii de astăzi, creştinii trebuie să recunoască, în spiritul pocăinţei evanghelice, răspunderea lor pentru starea de rătăcire a multora, pentru neîmplinirile, suferinţele, smintelile sau rătăcirile pe care le-au provocat lumii de-a lungul veacurilor.

Sanctitatea Voastră,

Vă mulţumim frăţeşte, în numele Bisericii Ortodoxe Române, pentru prezenţa Sanctităţii Voastre la Dumnezeiasca Liturghie Ortodoxă, pe care o apreciaţi atât de mult în scrisoarea pastorală *Orientale Lumen* şi Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate. Vă rugăm să înălţaţi împreună cu noi rugăciuni Atotputernicului Dumnezeu pentru pacea întregii lumi, pentru încetarea războiului din Iugoslavia, pentru alinarea suferinţelor şi pentru întoarcerea lumii la Dumnezeu, căruia se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea în veci. Amin.

† TEOCTIST

* Cuvânt rostit la Sf. Liturghie, oficiată în data de 9. V. 1999, în Piaţa Unirii.

Comorile de sfinţenie care au făcut preţioasă istoria seculară a României*

Cristos a înviat!

„Fie Numele Domnului binecuvântat. De acum şi până-n veac".

Cu cuvintele imnului de încheiere al Divinei Liturghii, doresc să înalţ Domnului vii mulţumiri pentru momentul de fraternitate în bucurie şi de rugăciune intensă pe care tocmai l-am trăit.

Fie binecuvântat Numele Domnului pentru Poporul român. Încă de la începuturile evanghelizării sale, el nu a încetat niciodată să cânte mărirea Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh. Chiar şi în vremurile cele mai întunecate ale istoriei sale a continuat să aibă încredere în Dumnezeu, după cuvântul Psalmistului: „Ziua trimite Domnul îndurarea Sa şi noaptea cântarea Lui este în gura mea: rugăciunea către Dumnezeul vieţii mele" (Ps 41/42,9).

Mă gândesc la comorile de spiritualitate şi de sfinţenie care au făcut preţioasă istoria seculară a României. Pomenesc cu veneraţie mărturia dată în timpul persecuţiei de atâţia creştini, iluştri, cât şi necunoscuţi, care au rămas tari în credinţă şi au continuat să răspândească Evanghelia, uneori cu preţul propriei vieţi. Fidelitatea lor constituie pentru toţi discipolii Domnului un semn de speranţă. Într-adevăr, comuniunea dintre creştinii de diverse Confesiuni, reală chiar dacă imperfectă, se confirmă prin martiriul pentru Cristos şi se desăvârşeşte în împărtăşirea sfinţilor.

Dintre numeroşii martori ai lui Cristos, înfloriţi pe pământul României, doresc să amintesc monahul de la Rohia, Nicolae Steinhardt, o excepţională figură de credincios şi de om de cultură care a perceput în chip special bogăţia imensă a comorii comune Bisericilor creştine.

Aduc mulţumire Domnului în special pentru credinţa şi speranţa mărturisite pe pământ român de membrii Bisericii Ortodoxe şi Bisericii Catolice în decursul acestui secol dificil. Graţie lor, persecuţiile şi suferinţele au devenit ocazii preţioase de sfinţire şi de evanghelizare în această regiune.

Să izbucnească din Biserica Ortodoxă Română şi din cea Catolică o singură cântare de preamărire a Numelui Domnului! Să formeze o simfonie de glasuri exprimând frăţietatea cordială a raporturilor reciproce şi implorând comuniunea deplină a tuturor credincioşilor. Întemeiate pe succesiunea apostolică, Biserica Ortodoxă Română şi cea Catolică au acelaşi Cuvânt al Domnului, păstrat din sfintele Scripturi şi aceleaşi Taine sau Sacramente. În special, conservă aceeaşi Preoţie şi celebrează unicul Sacrificiu al lui Cristos, prin care El edifică şi face să crească Biserica Sa.

Binecuvântat fie Numele Domnului pentru tot ce se face în ascultare de porunca lui Cristos. Mă gândesc la dialogul internaţional dintre Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă în ansamblul ei şi la cel dintre Biserica Greco-Catolică şi Biserica Ortodoxă Română. Gândul meu se îndreaptă, deopotrivă, către colaborarea pastorală respectuoasă dintre credincioşii ortodocşi şi catolici, care se dezvoltă la diferite niveluri şi aduce roade promiţătoare şi în rândul tinerilor, precum şi la eforturile pentru realizarea unei traduceri interconfesionale a Bibliei. Fie ca relaţiile reciproce să devină din ce în ce mai libere de orice teamă şi suspiciune şi să demonstreze că scopul oricărei acţiuni pastorale este de a-l ajuta pe fiecare să crească în fidelitatea faţă de unicul Domn.

Peste puţine luni vom celebra cei 2000 de ani de la naşterea lui Isus Cristos. Este vorba de un extraordinar şi important Jubileu pentru creştini şi pentru întreaga umanitate, în mijlocul căreia creştinismul a avut în aceste două milenii, atât de mare relevanţă. De aceea, pe bună dreptate, membrii Bisericii Catolice, împreună cu creştinii diverselor Confesiuni vor celebra evenimentul cu suflet plin de recunoştinţă faţă de Dumnezeu pentru darul mântuirii.

Marele Jubileu al anului 2000 solicită creştinii să privească spre viitor mai conştienţi de provocările pe care le ridică venirea noului mileniu. Printre acestea, se impune căutarea unităţii tuturor celor ce cred în Cristos. Exprim ţ urarea ca al treilea mileniu creştin să ne găsească dacă nu total uniţi, cel puţin mai aproape de comuniunea deplină.

În fine, binecuvântat fie Numele Domnului pentru amabilitatea şi atenţia cu care m-aţi primit în aceste zile.

Doresc să manifest vie şi cordială recunoş inţă, în primul rând, Beatitudinii Sale, Patriarhul Teoctist, Sfântului Sinod, Clerului şi credincioşilor Bisericii Ortodoxe din România care mi-au deschis braţele şi inima!

Domnul să binecuvânteze această străveche şi ilustră Biserică în desfăşurarea misiunii sale pastorale; conducă toţi credincioşii să ofere lumii o nouă şi bucuroasă mărturie de comuniune deplină între ei şi de fidelitate curajoasă faţă de Evanghelie!

Adresez un salut patern şi plin de afecţiune credincioşilor Bisericii Catolice. Dumnezeu mi-a dat bucuria să văd chipurile voastre şi să mă rog cu voi. Asemenea lui Paul bătrânilor din Milet, vă spun şi eu: „Vă încredinţez lui Dumnezeu şi cuvântului harului său" (Fap. 20, 32).

Invoc ocrotirea Mariei, slăvita Maică a lui Dumnezeu, peste toţi cetăţenii iubitei Românii.

Fiii săi, în decursul istoriei, au învăţat să aibă încredere în mijlocirea ei puternică. Fie ca toţi să găsească mereu în Ea călăuza sigură pentru un viitor de prosperitate şi pace şi pentru edificarea unei patrii din ce în ce mai juste şi mai fraterne.

Amin.

Cristos a înviat!

IOANNES PAULUS II

* Cuvânt rostit la Sf. Liturghie din data de 9.V. '99, în Piaţa Unirii din Bucureşti.

Misterul Bisericii una, Sfântă, sobornicească şi apostolească*

„Cristos a înviat!

Mari sunt lucrările Domnului!

Psalmul responsorial din Liturghia zilei este un cânt de slavă înălţat Domnului pentru lucrările pe care le-a înfăptuit. Este un cânt de laudă şi de mulţumire, înainte de toate, pentru cele create, capodoperă a bunătăţii divine, şi pentru minunile pe care Domnul le-a realizat în favoarea poporului său eliberându-l din sclavia Egiptului şi făcându-l să treacă prin Marea Roşie.

Dar ce să mai spunem despre lucrarea şi mai extraordinară a întrupării Cuvântului, care a condus la îndeplinirea planului original al mântuirii umane? Planul Tatălui ceresc se împlineşte într-adevăr prin moartea şi învierea lui Isus şi se adresează oamenilor de toate rasele şi dintotdeauna. Cristos — ne aminteşte Sfântul Petru în cea de-a doua Lectură a zilei — „a murit... pentru păcatele noastre, El cel drept pentru cei nedrepţi,... omorând fiind cu trupul, dar viu fiind cu duhul". Cristos cel răstignit a înviat: iată marea veste pascală pe care fiecare credincios este chemat să o proclame şi să o mărturisească cu curaj.

Înainte de a părăsi acest pământ, Mântuitorul le vesteşte discipolilor venirea Mângâietorului: „Şi Eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul adevărului, pe care lumea nu poate să-l primească, pentru că nu-l vede, nici nu-l cunoaşte. Voi îl cunoaşteţi, că rămâne la voi şi în voi va fi!" Începând de atunci, Duhul Sfânt însufleţeşte Biserica şi o face să devină semn şi instrument al mântuirii pentru întreaga umanitate. El lucrează în inima creştinilor şi îi face conştienţi de darul şi de misiunea pe care au primit-o de la Domnul cel înviat. Duhul i-a îndemnat pe apostoli să străbată toate drumurile lumii cunoscute pe atunci pentru a vesti Evanghelia. În felul acesta, mesajul evanghelic a ajuns şi s-a răspândit şi aici, în România, datorită jertfei eroice adusă de mărturisitori ai credinţei şi de martiri, de ieri şi din secolul nostru.

Într-adevăr, privind istoria Bisericii pe pământ românesc, putem repeta cu inima plină de recunoştinţă: „Mari sunt lucrările Domnului!"

„Mari sunt lucrările Domnului!" Exclamaţia Psalmistului mi se naşte spontan în inimă în această vizită a mea, care-mi oferă posibilitatea să văd cu propriii ochi minunile pe care le-a făcut Dumnezeu de-a lungul secolelor şi mai ales în ultimii ani.

Până nu de mult, era de neimaginat că Episcopul Romei ar fi putut veni în vizită la fraţii şi surorile în credinţă care trăiesc în România. Astăzi, după o lungă iarnă de suferinţă şi de prigoană, putem în sfârşit să ne dăruim unii altora îmbrăţişarea păcii şi să-l lăudăm împreună pe Domnul. Vă salut pe toţi cu multă afecţiune, mult iubiţi Fraţi şi Surori. Salut cu deferenţă şi cordialitate pe Beatitudinea Sa Patriarhul Teoctist, care printr-un nepreţuit gest fratern a voit să asiste la această concelebrare euharistică. Prezenţa sa, cordialitatea sa, spiritul său ecumenic mă impresionează profund. Îi exprim recunoştinţa mea şi pentru toate acestea îi aduc mulţumire Domnului nostru Isus Cristos.

Vă salut încă o dată cu bucurie pe voi, mult iubiţi şi veneraţi Fraţi întru Episcopat, adresând un gând particular arhiepiscopului de Bucureşti, Monsenior Ioan Robu, şi Mitropolitului de Făgăraş şi Alba Iulia, Monsenior Lucian Mureşan. Le mulţumesc din inimă pentru cuvintele pe care mi le-au adresat la începutul Liturghiei, făcându-se interpreţii simţămintelor comune. Îmbrăţişez spiritual pe toţi şi pe fiecare, catolici de rit latin şi catolici de rit bizantin-român, deopotrivă dragi inimii mele. Salut preoţii, călugării, călugăriţele şi laicii care se dedică apostolatului. Salut tinerii şi familiile, bolnavii şi cei încercaţi de suferinţă fizică şi spirituală.

Din această capitală doresc să îmbrăţişez întreaga Românie, în toată alcătuirea ei: pe toţi, din apropiere şi de departe, îi asigur de afecţiunea şi rugăciunea mea. E o mare bucurie spirituală pentru mine faptul că mă aflu pe pământ românesc şi să-i mulţumesc lui Dumnezeu împreună cu voi pentru lucrările minunate pe care le-a înfăptuit şi pe care Liturghia timpului pascal ne invită să le amintim cu bucurie şi gratitudine faţă de Domnul.

Acum, când se încheie acest secol şi se întrezăresc deja zorii celui de-al treilea mileniu, privirea se îndreaptă către anii care s-au scurs, căutând în ei semnele milostivirii divine, care însoţesc mereu paşii celor care se încred în Dumnezeu.

Cum să nu menţionăm Conciliul Vatican II, care a deschis o nouă eră în istoria Bisericii, imprimându-i un nou avânt? Datorită Constituţiei Lumen Gentium, Biserica a dobândit o conştiinţă mai profundă de a fi popor al lui Dumnezeu în drum spre împlinirea Împărăţiei. Percepem misterul Bisericii una, sfântă, catolică şi apostolică, şi descoperim valoarea misiunii sale în mod deosebit aici, pe pământ românesc, unde trăiesc alături, unii de alţii, creştini care aparţin tradiţiei orientale şi celei occidentale. Trăiesc orientaţi spre unitate, preocupaţi să răspundă poruncii lui Cristos şi, prin aceasta, dornici să dialogheze, să se înţeleagă şi să se ajute între ei. Această năzuinţă de cooperare fraternă, susţinută de rugăciune şi însufleţită de stimă şi respect reciproc, trebuie sprijinită şi promovată, căci numai pacea edifică, pe când discordia distruge.

În numele acestei mari inspiraţii ecumenice, mă adresez tuturor celor ce cred în Cristos, care trăiesc în România. Mă aflu aici printre voi însufleţit numai de dorinţa adevăratei unităţi şi de voinţa de a îndeplini ministeriul petrin pe care Domnul mi le-a încredinţat

(Continuare în pag. a 7-a)

IOANNES PAULUS II

* Cuvântare rostită în cadrul Missei catolice din Parcul Izvor.

Vizita ecumenică a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România

(Urmare din pag. 1)

țară, personalități ale vieții politice și culturale din România, membrii Conferinței Episcopale Catolice din România, invitați etc.

De la tribuna oficială, Prea Fericitul Patriarh Teoctist s-a adresat din nou S. Sale exprimându-și bucuria Bisericii noastre de a-l avea ca oaspete și a schițat pe scurt principalele etape istorice ale vieții bisericești de la noi.

S.Sa a răspuns, în limba franceză, mulțumind pentru invitația făcută ca și pentru primirea deosebită. Ambii ierarhi au scos în evidență rolul Bisericii în societatea de azi, și au făcut un apel stăruitor la încetarea războiului din Iugoslavia. La sfârșit, în sala „Nicolae Iorga" din Palatul Patriarhiei a fost semnată Declarația Comună privind încetarea războiului din Kosovo, după care membrii Sf. Sinod s-au întreținut cu S.Sa și cu membrii suitei papale. Din partea Sf. Sinod au rostit scurte alocuțiuni I.P.S. Mipolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și I.P.S. Nicolae al Banatului. A răspuns din partea delegației Vaticanului Cardinalul Edward Idriss Cassidy. S.Sa a dăruit fiecărui membru al Sf. Sinod o medalie jubiliară cu prilejul vizitei sale, iar domnul Mugur Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României, a înmânat S. Sale, Prea Fericitului Patriarh Teoctist și d-lui Emil Constantinescu câte o monedă din aur, omagială cu prilejul acestui eveniment, iar membrilor Sf. Sinod câte una de argint.

A urmat apoi o Recepție oficială oferită de Patriarhia Română la care au luat parte toți cei prezenți.

În ultima zi a vizitei sale în România, duminică, 9 mai, dimineața S.Sa s-a întâlnit cu domnul Radu Vasile, prim-ministru al României, participând apoi, începând cu orele 10,00, la Sf. Liturghie ortodoxă oficiată de către un sobor de ierarhi în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Sf. Liturghie a fost săvârșită pe un podium special amenajat în Piața Unirii, pe locul unde se va înălța viitoarea Catedrală a Mântuirii Neamului. Erau prezenți înalți demnitari ai țării în frunte cu domnul președinte Constantinescu, precum și numeroși invitați. Au participat aproximativ 100 000 de credincioși. Răspunsurile liturgice au fost date de către Corala Patriarhiei Române, de Corala Facultății de Teologie din București, precum și de Corul Maicilor de la Mânăstirea Pasărea. De la Patriarhie s-a pornit într-o procesiune impresionantă până în Piața Unirii din care au făcut parte călugări, călugărițe, preoți, ierarhi, teologi. Au fost purtate în procesiune moaștele Sf. Ioan Gură de Aur aflate în Paraclisul Patriarhal ca și icoana Sf. Andrei apostolul românilor.

După citirea Sf. Evangheli Î.P.S. Mitropolit al Moldovei a tâlcuit pericopa evanghelică a Duminicii a V-a după Sf. Paști (duminica Samarinencii). După otpust a luat cuvântul Prea Fericitul Patriarh Teoctist apoi S.Sa Papa Ioan Paul al II-lea.

A urmat apoi un schimb de daruri simbolice între cei doi întâistătători, după care cei doi patriarhi s-au îmbrățișat frățește în ropotele de aplauze ale credincioșilor.

În după-amiaza aceleiași zile în Parcul Izvor, a fost săvârșită o Missă (liturghie) catolică prezidată de către S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea. La ea au luat parte Prea Fericitul Patriarh Teoctist, membri ai Sf. Sinod, reprezentanți ai autorităților de Stat în frunte cu președintele României, invitați, un număr de aproape 200 000 credincioși catolici veniți din toată țara precum și de peste hotare. Au coliturghisit toți episcopii catolici români și străini precum și un număr mare de preoți de ambele rituri. Au fost rostite cuvântări de către I.P.S. Mitropolit de București Ioan Robu, de către S.Sa și de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist. După terminarea celebrării liturgice coloana oficială s-a îndreptat spre aeroportul Băneasa unde s-a desfășurat ceremonia de plecare.

La orele 21,15 cu un avion al companiei Române Tarom S.Sa a plecat spre Italia încheindu-și astfel vizita ecumenică de trei zile în România.

Cu adevărat a fost o vizită ecumenică, ea contribuind la adâncirea relațiilor frățești și ecumenice dintre cele două Biserici Surori și la impulsionarea dialogului teologic dintre ele.

La unison, toată mass-media din țară ca și de peste hotare au caracterizat această vizită ca una *„istorică"* și au subliniat rolul hotărâtor al B.O.R., în realizarea ei. Și pentru clasa politică românească vizita a avut darul de a aduce o unitate de vedere în ansamblu și de a o sensibiliza la cerințele Bisericii legate de implicarea ei activă în societatea românească.

Astfel s-a înscris în aceste zile o nouă pagină în istoria Bisericii noastre care a demonstrat, dacă mai era nevoie, încă o dată opiniei publice interne și internaționale puterea și bogăția ei spirituală, deschiderea ei spre alte confesiuni, vocația ei ecumenică, constructivă, implicarea ei pe deplin în actualitate.

Biserica României - Biserică Apostolică

(Urmare din pag. 1)

moșilor noștri, ca semn al nădejdii noastre în înviere.

Primindu-Vă cu dragoste, acum, Sanctitatea Voastră, mărturisim și noi, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, că, așa cum au prisosit pătimirile lui Hristos pentru noi, tot așa a prisosit, prin Hristos, mângâierea asupra noastră. De aceea, dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Din primele secole creștine, strămoșii noștri au fost considerați, pe bună dreptate, o punte între Răsărit și Apus. Mari părinți ai Bisericii, fii ai acestui pământ românesc, precum Dionisie Exiguul și Sfântul Ioan Cassianul — să amintim numai pe aceștia doi — au slujit Biserica Romei. Mai târziu, domnitorii țărilor românești au fost păvăză, cu prețul multor jertfe, în apărarea Europei creștine.

Așezarea noastră la răscruce, între Orient și Occident, moștenirea spirituală care este credința neschimbată a Părinților Sinoadelor Ecumenice și istoria acestui popor român constituie o zestre prețioasă, hotărâtoare pentru vocația și misiunea Bisericii și a neamului nostru, astăzi.

Sanctitatea Voastră, mileniul al doilea al istoriei creștine a început cu o dureroasă sfâșiere a unității Bisericii. El se încheie, însă, sub semnul afirmării unei dorințe sincere și a unor eforturi de unitate, oglindite în strădaniile Bisericilor creștine de pretutindeni, pentru vindecarea acelor răni din trupul Bisericii lui Hristos. Biserica Ortodoxă din România își asumă cu responsabilitate lucrarea ce-i revine în contextul eforturilor tuturor Bisericilor, de apropiere și de refacere a unității de credință a creștinilor.

Însăși vizita ecumenică a Sanctității Voastre, de acum, în Biserica noastră ortodoxă română și în celelalte Biserici surori din România, se înscrie în acest demers. Vom avea prilejul, în aceste zile, prin voia lui Dumnezeu, să avem o mângâiere împreună, prin credința noastră laolaltă, a Voastră și a noastră, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, să facem bucuria acelor mult întristați de separarea Bisericilor noastre și să aducem împreună Bunavestirea celor care își pun nădejde în lucrarea noastră.

Vă spunem, de aceea, în aceste clipe, bun venit în țara și în Biserica noastră, în mijlocul unui popor credincios, care tinde mereu spre Dumnezeu ca un pământ însetat, cu nădejdea că Duhul cel bun îi va povățui la Pământul Dreptății, cum cântă David. Vă primim cu inima deschisă și cu gând bun, în numele ierarhilor, preoților, monahilor și credincioșilor Bisericii noastre și Vă îmbrățișăm cu o îmbrățișare sfântă și frățească întru Hristos, cu speranța și rugăciunea că Dumnezeul iubirii și al păcii va fi cu noi, în aceste zile de lucrare sfântă. Bine ați venit în mijlocul nostru!" *(Mediafax)*

Pelerin al credinței și speranței

(Urmare din pag. 1)

de fraternitate și pace, începând cu populația Capitalei până la locuitorii din satele cele mai îndepărtate. Mulțumesc, apoi, în mod special, Prea Sfinției Voastre, Părinte Teoctist, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, pentru expresiile fraterne pe care ați binevoit a mi le adresa, precum și pentru amabila invitație de a face o vizită Bisericii Ortodoxe Române, biserică majoritară în țară. Este prima dată când Providența divină îmi oferă posibilitatea să dedic o călătorie apostolică unei națiuni în majoritate ortodoxă. Desigur, acest lucru nu s-ar fi putut realiza fără condescendența și disponibilitatea fraternă arătate din partea Sfântului Sinod al venerabilei Biserici Ortodoxe Române si fără consimțământul dumneavoastră, părinte Patriarh, cu care voi avea, mâine și duminică, speciale și așteptate întâlniri. Nu pot, în acest moment istoric, să nu amintesc vizita pe care dumneavoastră mi-ați făcut-o în urmă cu zece ani, la Vatican, manifestând voința fermă de a stabili în mod liber raporturile ecleziale de prietenie care păreau folositoare pentru poporul lui Dumnezeu. Am încredere că vizita mea va contribui la cicatrizarea rănilor produse în relațiile dintre bisericile noastre în timpul celor cincizeci de ani care s-au scurs și va deschide un anotimp de colaborare reciprocă plină de încredere. Vă salut din toată inima și pe dumneavoastră, Monseniore Lucian Mureșan, onorat Arhiepiscop de Făgăraș și Alba Iulia și președinte al Conferinței Episcopilor Catolici din România, și pe voi toți ceilalți frați întru episcopat de rit bizantin-român și de rit latin, cu un gând particular Arhiepiscopului de București, Monseniorul Ioan Robu. Reînnoiesc întreaga mea gratitudine pentru insistența plină de solicitudine cu care m-ați invitat să vă vizitez. Sunt cu adevărat fericit că acest vis se realizează și mulțumesc Domnului împreună cu voi.

Iată-mă, în sfârșit, între voi, pelerini de credință și de speranță, pe voi toți prea iubiți frați și surori catolici din fiecare comunitate și dioceză, preoții, călugării și laicii, vă cuprind într-o îmbrățișare plină de afecțiune și emoție, în timp ce vă salut cu cuvintele apostolului Paul: „Har vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru și de la Domnul nostru, Iisus Hristos!". Vizita mea vrea să confirme legăturile dintre România și Sfântul Scaun, care a avut mare importanță pentru istoria creștinismului în regiune. Cum este cunoscut, potrivit tradiției, credința a fost purtată pe aceste ținuturi de fratele lui Petru, apostolul Andrei, care a pecetluit neobosita sa operă misionară prin martiriul său petrecut la Patras. Alți martori de seamă ai Evangheliei, precum Sava Gothul, Niceta de Remesiana, provenind din Aquilea și Laurențiu de Novae, i-au continuat lucrarea, iar în timpul persecuțiilor din primele veacuri, cete de creștini au suferit martiriul: sunt martirii daco-romani precum Zoticos, Attalos, Kamasis și Filippos, prin al căror sacrificiu s-a înrădăcinat profund credința creștină în Pământul vostru. Sămânța Evangheliei, căzută în teren fertil, a produs, în perioada acestor două milenii, roade abundente de sfințenie și de martiriu. Mă gândesc la Sfântul Ioan Cassian și la Dionisie Exiguul, care au contribuit la transmiterea comorilor spirituale, teologice și canonice ale Orientului grec Occidentului latin; apoi, mă gândesc la voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt, „un adevărat atlet al credinței creștine", cum l-a numit Papa Sixt al IV-lea, și la numeroși alți slujitori ai Evangheliei, între care domnitorul și martirul Constantin Brâncoveanu, iar mai recent, numeroșii martiri și mărturisitori ai credinței din secolul XX.

Prea iubiți Frați și Surori din România! Patria voastră a cunoscut în acest secol, care se apropie de sfârșit, ororile unor dure sisteme totalitare, împărtășind prin suferință soarta a numeroase altor țări din Europa. Regimul comunist a suprimat Biserica de rit bizantin-român unită cu Roma și a persecutat episcopi și preoți, călugări, călugărițe și laici, dintre care nu puțini au plătit cu sângele fidelitatea lor față de Cristos. Unii au supraviețuit torturilor și sunt încă printre noi. Gândul meu pătruns de emoție se îndreaptă acum spre merituosul și prea scumpul cardinal Alexandru Todea, Arhiepiscop emerit de Făgăraș și Alba Iulia, care a petrecut 16 ani în închisoare și alți 27 de domiciliu obligatoriu. Aducându-i omagiu lui, care în suferința acceptată cu creștinească răbdare din mâinile lui Dumnezeu își continuă slujirea de fidelitate față de Biserică, aș dori să aduc un cuvenit tribut de recunoștință celor care, făcând parte din Biserica Ortodoxă Română și din celelalte Biserici și Comunități religioase, au îndurat persecuții similare și grave limitări. Moartea i-a unit pe acești frați ai noștri de credință în mărturia eroică a martiriului; ei ne lasă o lecție de neuitat de iubire față de Cristos și Biserica sa.

Slavă Domnului, după iarna cumplită a dominației totalitare, a început primăvara speranței. O dată cu evenimentele din 1989 și România a început un proces de restaurare a statului de drept în respectul libertăților, între care cea religioasă. Este vorba, desigur, de un proces nu lipsit de obstacole, care trebuie continuat zi de zi, salvgardând egalitatea și consolidând instituțiile democratice. Urez ca în acest efort de reînnoire socială, națiunea să nu fie lipsită de sprijinul politic și financiar al Uniunii Europene, din care România face parte prin istorie și cultură. Pentru a cicatriza rănile unui trecut crud și dureros este nevoie de răbdare și chibzuință, de spirit întreprinzător și onestitate. Această îndatorire, grea, dar înălțătoare, le revine tuturor. Este o provocare mai presus de toate pentru voi, dragi tineri, care sunteți viitorul acestui generos popor. Nu vă fie teamă să vă asumați responsabilitatea și să priviți spre viitor cu încredere. Biserica Catolică este gata să-și ofere contribuția, străduindu-se, prin orice mijloc posibil, să contribuie la formarea unor cetățeni atenți la adevăratele exigențe ale binelui comun.

România, țară-punte între Orient și Occident, punct de răscruce între Europa Occidentală și Orientală pe care tradiția o numește cu frumosul titlu de Grădina Maicii Domnului, vin la tine în numele lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, și a Prea Sfintei Fecioare Maria. În pragul unui nou mileniu, întemeiază-ți viitorul mai departe pe stânca tare a Evangheliei. Cu ajutorul lui Cristos, vei fi protagonista unei perioade de entuziasm și curaj. Vei fi națiune prosperă, pământ roditor de bine, popor solidar și făcător de pace.

Dumnezeu să te ocrotească și să te binecuvânteze mereu!"

România - punte între Orient și Occident

(Urmare din pag. a 3-a)

creștine și de descoperire a fraternității dintre popoare. Acesta este visul pe care-l port cu mine în timp ce las acest iubit pământ.

Aș vrea să încredințez acest vis vouă, tuturor. În special, aș vrea să-l încredințez tinerilor. Da, vouă, dragi tineri din România! Aș fi vrut să vă întâlnesc personal, din nefericire nu a fost posibil. În seara aceasta, îmi însușesc cuvintele cu care Petru, în timp ce Rusaliile erau pe sfârșite, vestea celor care îi ascultau adeverirea promisiunii lui Dumnezeu: „Voi turna din Duhul meu peste tot trupul și fiii voștri și fiicele voastre vor prooroci și cei mai tineri ai voștri vor vedea vedenii și bătrânii voștri vise vor visa". În aceste zile, Spiritul vă încredințează vouă, tinerilor, „visul" lui Dumnezeu: ca toți oamenii să facă parte din familia sa, ca toți creștinii să fie una. Intrați cu acest vis în noul mileniu!

Voi, care v-ați eliberat de coșmarul dictaturii totalitare, nu vă lăsați amăgiți de visurile înșelătoare și periculoase ale consumismului. Și acestea ucid viitorul. Iisus vă face să visați o Românie nouă, un pământ pe care Orientul și Occidentul să se poată întâlni în fraternitate.

Această Românie este încredințată mâinilor voastre. Construiți-o împreună, cu îndrăzneală. Domnul v-o încredințează. Voi încredințați-vă Lui, știind că „De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc".

Domnul să binecuvânteze România, binecuvânteze Poporul său, binecuvânteze Europa".

O nouă speranţă în revigorarea dialogului

(Urmare din pag. 1)

temeiat biserica din Roma.

— Pe parcursul desfăşurării dialogului au apărut şi momente de tensiune, când s-a înregistrat absenţa de la întrunirile Comisiei de dialog a reprezentanţilor unora dintre Bisericile ortodoxe surori. Biserica noastră a fost prezentă la toate cele şapte întruniri ale Comisiei mixte de dialog, câte au avut loc până în prezent. A existat, desigur, o motivaţie a unei astfel de decizii. Vă rugăm să Vă referiţi la aspectul acesta.

— Într-adevăr, pe parcursul dialogului teologic dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică au apărut şi momente de tensiune. Momente care au fost generate în special de prozelitismul uniat în Bisericile Ortodoxe ale Orientului şi care au perturbat continuarea dialogului. Aceasta înainte de 1989, anul după care au reapărut şi la noi dar şi în alte ţări ortodoxe Bisericile greco-catolice şi care au îngreunat şi ele dialogul.

Au fost cazuri grave, în special în Orient, cazuri de prozelitism deşănţat, ce au făcut ca unele Biserici Ortodoxe să se retragă din dialog sau să aibe serioase rezerve în legătură cu continuarea acestuia în duhul sincerităţii şi al respectului reciproc.

— Dat fiind faptul că despre temele dezbătute până acum, în cadrul Comisiei mixte de dialog, s-a scris pe larg în paginile „Telegrafului Român", Vă rugăm să menţionaţi tema ce urmează a fi dezbătută la proxima întrunire.

— Tema propusă spre a fi dezbătută la următoarea întrunire este:

„Consecinţele eclesiologice şi canonice ale structurii sacramentale a Bisericii. Sinodalitate şi autoritate în Biserică".

Această temă a fost stabilită încă din 1988, la întâlnirea de la Neovalaamo în Finlanda, la care am participat şi eu, personal.

În enciclica „Ut unum sint", emisă în 1995, Papa Ioan Paul al II-lea a lansat un apel la o analiză serioasă a semnificaţiei şi naturii primatului papal. Vă rugăm să ne spuneţi în ce măsură consideraţi că discutarea acestei probleme, în cadrul Comisiei mixte de dialog, ar putea determina o întârziere în abordarea celorlalte teme care ar urma să fie dezbătute în viitor. Cu alte cuvinte, dacă un consens asupra acestei teme va fi mai dificil de obţinut?

— Până acum, mă refer până la anul 1990, s-au făcut progrese vizibile în cadrul dialogului teologic dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică, progrese pe care cu siguranţă că istoria le va reţine ca evenimente de importanţă majoră. Au fost momente deosebite care au încununat cu rezultate meritorii studiile participanţilor la dialog. Şi nu a fost deloc uşor pentru că mereu apăreau situaţii ce păreau insurmontabile. Dar totuşi ele au fost depăşite.

E greu de spus că problema primatului papal va fi o problemă ce se va rezolva uşor sau repede. Dialogul a început cu problemele mai uşoare şi s-a mers progresiv, până la cele cu un grad mai mare de dificultate. Dificultate în abordare, dar şi în rezolvarea lor.

Eu personal cred că problema primatului papal, aşa cum este ea abordată astăzi va fi un obstacol, greu de depăşit în vederea realizării unui consens teologic. Noi, ortodocşii, nu suntem dispuşi să cedăm nimic în privinţa primatului în afară de acel „primus inter pares", care este valabil acceptat de întreaga Ortodoxie. Depinde însă de felul cum vor pune problema lui reprezentanţii Bisericii Romano-Catolice şi sperăm că, cu ajutorul lui Dumnezeu se va putea realiza şi aici un consens teologic. Timpul, cu siguranţă, că va lucra în favoarea acestuia.

Taina şi misiunea Bisericii în lume

(Urmare din pag. 1)

adică în Adevărul—Hristos (Ioan 14, 6 şi 15, 26).

Iisus descoperă de fapt că adevăratul Dumnezeu nu poate fi limitat la un loc anume sau la un popor anume. El oferă şi doreşte mântuirea tuturor oamenilor, din toate locurile.

Evanghelia din Duminica femeii samarinence ne arată că orice om este căutat de Hristos, că din orice străin Iisus poate face un teolog şi un misionar, dacă intră în dialog cu El.

Când Iisus cere femeii samarinence să-I dea apă din fântână, El o face pentru ca să-i poată vorbi de o altă apă: „apa cea vie", cerească, darul Sfântului Duh, care aduce iubirea şi viaţa veşnică.

Într-adevăr, apa din pământ potoleşte doar setea trupului, însă setea sufletului nu o poate satisface decât iubirea infinită a lui Dumnezeu, prezenţa vieţii Sale veşnice în viaţa noastră trecătoare. Apa cea vie este puterea Învierii, iubirea lui Dumnezeu mai tare decât moartea.

Când Iisus doreşte să schimbe afectivitatea tulburată şi neîmplinită a femeii samarinence, *El îndreaptă fără să rănească; El vindecă fără să umilească. El eliberează fără să piardă persoana umană. El deschide biologicul spre teologic şi ridică simţurile în planul spiritualităţii.*

El cunoaşte boala şi oferă remediul. Dintr-o existenţă înstrăinată, robită în vidul ascuns al unei pasiuni individuale, El face o viaţă deschisă tainei comuniunii în Duh şi Adevăr, comuniune cu Dumnezeu şi cu oamenii.

Femeia samarineancă devine îndată misionar al lui Iisus, ea duce oamenii din cetate la Hristos şi Îl aduce pe Hristos în cetatea străină şi păgână. Acolo El stă două zile şi, prin prezenţa Sa, îi învaţă pe samarineni cele două porunci esenţiale: iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni.

Fericitul Augustin († 430), un părinte al Bisericii Apusene şi, în acelaşi timp, al Bisericii nedespărţite a tâlcuit duhovniceşte taina femeii samarinence, spunând: *Această femeie este simbolul Bisericii, care nu este încă îndreptată dar care trebuie să fie, graţie întâlnirii cu Mântuitorul (...). Această femeie, care preînchipuie Biserica, vine dintr-un popor străin, căci Biserica avea să vină din neamuri străine spre poporul evreu. Să ne recunoaştem, deci, în această femeie şi, în ea, să mulţumim lui Dumnezeu pentru noi...*[1]

Sfântul Ioan Hrisostom († 407), un părinte al Bisericii Răsăritene şi, în acelaşi timp, al Bisericii nedespărţite, a lăudat zelul apostolic sau misionar al acestei femei astfel: *Ceea ce au făcut Apostolii, această femeie a făcut-o la fel, şi chiar cu mai multă râvnă în măsura puterilor ei. Aceia, fiind chemaţi, şi-au lăsat mrejele, dar aceasta, în mod voluntar şi fără să-i poruncească nimeni şi-a lăsat găleata şi a făcut slujbă de evanghelist; bucuria ei i-a dat aripi şi ea nu aduce la Iisus Hristos o persoană sau două ca Andrei şi ca Filip, ci pune în mişcare toată cetatea şi atrage la El tot poporul.*[2]

Iubiţi credincioşi,

Femeia samarineancă prefigurează pe toţi oamenii care, în mod neaşteptat, s-au întâlnit cu Hristos, şi-au schimbat viaţa şi au devenit martorii, mărturisitorii şi misionarii Lui şi ai Bisericii.

În loc de încheiere, să ne rugăm lui Hristos — Domnul să ne dăruiască nouă şi lumii de azi „apa cea vie", care schimbă viaţa noastră personală şi a cetăţii întregi în acea libertate şi bucurie de-a ne închina lui Dumnezeu în Duh şi Adevăr şi de a vesti iubirea Lui pentru toţi oamenii.

Doamne, Tu ştii că sunt azi încă multe bariere interioare şi multă înstrăinare între oameni şi popoare; ajută-ne să facem din străini prieteni, să înlocuim violenţa prin pace şi să vindecăm dezbinarea prin comuniune!

Doamne, Tu ştii câtă lume trăieşte astăzi doar din apa pământească, iubind cu patimă lucrurile trecătoare; ajută-ne să însetăm după „apa cea vie", după iubirea Ta veşnică!

Doamne, Tu ştii cât de multă misiune are de făcut Biserica Ta în „Samaria modernă", în cetatea străină a civilizaţiei noastre moderne, care adoră „munţii" propriilor ei realizări.

Ajută-ne, Doamne, să ne înnoim gândirea şi viaţa, să devenim misionarii Tăi pentru bucuria Învierii!

---

1. Maurice Vericel, L'Evangile Commenté par les Pères, Paris, 1965, p. 88.
2. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Evanghelia după Ioan*, Omilia 34, Ed. Pelerinul, Oradea, 1998, p. 161.

Amândoi, în istoria personală, am văzut lanţurile

(Urmare din pag. a 3-a)

opoziţii, recriminări, reticenţe interioare şi închistări reciproce. Cu toate acestea, şi unii şi alţii suntem martori că, în ciuda acestor divizări, în momentul marii încercări, când Bisericile noastre păreau zguduite din temelii, şi aici, pe acest pământ al României, martirii şi mărturisitorii au ştiut să slăvească numele lui Dumnezeu cu o singură inimă şi un singur suflet. Şi tocmai ţinând seama de opera minunată a Duhului, de neexplicat pentru logica omenească, slăbiciunea noastră capătă putere, iar inima îşi regăseşte curaj şi încredere în mijlocul dificultăţilor situaţiei actuale.

Sunt bucuros că, în fapt, a fost posibil să încep aici în România un dialog fratern asupra problemelor care încă ne despart. Biserica Greco-Catolică din România a suferit în deceniile trecute o represiune violentă. Drepturile ei au fost călcate în picioare şi violate. Fiii săi au suferit mult, unii până la mărturia supremă a sângelui. Sfârşitul prigoanei a restituit libertatea, dar problema structurilor bisericeşti aşteaptă încă soluţia sa definitivă. Fie ca dialogul să constituie calea pentru vindecarea rănilor încă deschise şi pentru rezolvarea dificultăţilor ce mai persistă. Victoria caritătii va fi o pildă nu numai pentru Biserici, dar şi pentru întreaga societate. Îl rog pe Dumnezeu, Părinte al milostivirii şi Domn al păcii, ca iubirea primită şi dăruită să fie semnul prin care creştinii pot fi recunoscuţi ca fideli Domnului lor.

Bisericile Ortodoxe şi Biserica Catolică au parcurs un lung drum de reconciliere: doresc să-i exprim lui Dumnezeu profunda şi emoţionanta mea gratitudine pentru cât s-a făcut şi să vă mulţumesc vouă, veneraţi Fraţi în Cristos, pentru străduinţa depusă pe această cale. Nu a sosit oare timpul de a relua cu hotărâre cercetarea teologică susţinută de rugăciunea şi de simpatia tuturor credincioşilor ortodocşi şi catolici?

Dumnezeu ştie cât de mult lumea noastră ca şi Europa, pe care o sperăm eliberată de lupte fratricide, au nevoie de o dovadă de iubire fraternă, care să învingă ura şi neînţelegerile şi să deschidă inimile spre reconciliere! Unde sunt Bisericile noastre atunci când dialogul tace şi armele vorbesc limbajul lor de moarte? Cum să educăm credincioşii noştri în spiritul fericirilor, atât de diferit de modul de a gândi al puternicilor acestei lumi?

Beatitudine, Fraţi întru Episcopat, să redăm Bisericii unitate vizibilă, pentru că altfel această lume va fi lipsită de o mărturie pe care numai urmaşii Fiului lui Dumnezeu, mort şi înviat din iubire, o pot duce până la cele din urmă consecinţe. Ce-ar putea oare determina oamenii de azi să creadă în El, dacă noi continuăm să sfâşiem cămaşa necusută a Bisericii, dacă nu reuşim să dobândim de la Dumnezeu miracolul unităţii, lucrând pentru a înlătura obstacolele din calea manifestării ei depline? Cine ne va ierta de această mărturie neadusă? Am căutat unitatea din toate puterile mele, şi voi continua să mă dedic până la sfârşit, ca ea să fie între preocupările prioritare ale Bisericilor şi a le susţine în slujirea apostolică.

Pământul vostru este presărat cu mânăstiri. De la Sfântul Nicodim din Tismana în secretul munţilor şi pădurilor, bate inima rugăciunii neîncetate, a invocării numelui sfânt al lui Iisus. Moldova, datorită lui Paisie Velicicovschi şi discipolilor săi, a devenit centrul unei reînnoiri monastice care s-a iradiat asupra ţărilor învecinate la sfârşitul secolului XVIII şi după. Viaţa monahală, ce n-a lipsit nici în vremea persecuţiei, a dat şi dă personalităţi de înaltă statură spirituală în jurul cărora a apărut în aceşti ani o înflorire promiţătoare de vocaţii.

Cenobiile, bisericile acoperite de fresce, icoanele, veşmintele liturgice, manuscrisele nu sunt doar bijuterii ale culturii voastre, dar şi impresionante mărturii de credinţă creştină, de credinţă creştină trăită. Acest patrimoniu artistic născut din rugăciunea monahilor şi monahiilor, a meşteşugarilor şi sătenilor inspiraţi de frumuseţea liturghiei bizantine constituie o contribuţie deosebit de semnificativă la dialogul dintre Orient şi Occident şi la renaşterea acelei fraternităţi pe care o aprinde în noi Duhul Sfânt în pragul noului mileniu. Pământul vostru românesc, între „latinitas" şi Bizanţ, poate deveni punct de întâlnire şi de comuniune. El este străbătut de marele Danubiu, care udă regiuni din Răsărit şi din Apus: fie ca România, ca şi acest fluviu, să poată lega raporturi de înţelegere şi de încredere între popoare însele, contribuind la afirmarea şi în lume a civilizaţiei iubirii.

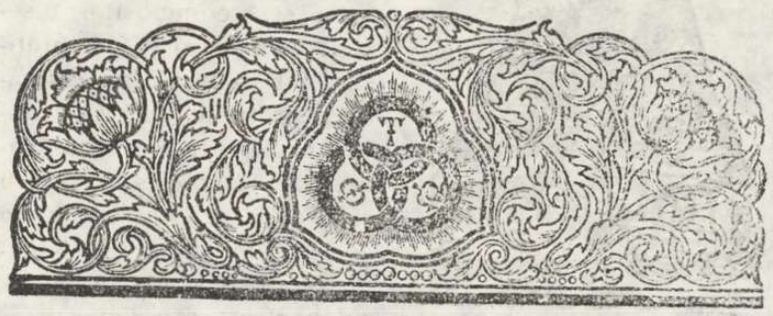

Beatitudine, Părinţi ai acestui Sfânt Sinod, se reduc zilele care ne despart de începutul mileniului trei al erei creştine. Privirea oamenilor este aţintită asupra noastră în aşteptare. Ei îşi apleacă urechea pentru a auzi de la noi, din viaţa noastră înainte chiar din cuvintele noastre, ştirea de odinioară: „L-am găsit pe Mesia". Vor să vadă dacă şi noi suntem capabili să părăsim mrejele orgoliului nostru şi ale temerilor noastre pentru „a vesti anul de har al Domnului".

Vom trece acel prag cu martirii noştri, cu toţi cei ce şi-au dat viaţa pentru credinţă: ortodocşi, catolici, anglicani, protestanţi. Dintotdeauna sângele martirilor este sământă generatoare de noi credincioşi în Cristos. Dar pentru a face acest lucru, trebuie să murim noi înşine, să îngropăm omul nostru cel vechi în apele naşterii din nou şi să înviem ca noi făpturi. Nu putem înşela chemarea lui Cristos şi aşteptările lumii, nici refuza glasurile noastre, încât cuvântul veşnic al lui Cristos să poată fi proclamat noilor generaţii.

Mulţumesc pentru că aţi vrut să fiţi prima Biserică Ortodoxă care l-a invitat în propria Ţară pe Papa de la Roma, vă mulţumesc pentru că mi-aţi oferit bucuria acestei întâlniri fraterne, vă mulţumesc pentru darul acestui pelerinaj care mi-a îngăduit să-mi întăresc credinţa alături de credinţa unor fraţi în Cristos plini de zel.

„Veniţi să umblăm împreună în lumina Domnului". Lui să-i fie slavă în vecii vecilor. Amin.

Misterul Bisericii

(Urmare din pag. a 4-a)

între fraţii şi surorile în credinţă.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu că îmi este dat să îndeplinesc atare slujire. Doresc din inimă şi mă rog ca să se poată ajunge cât mai curând la deplina comuniune fraternă între toţi cei ce cred în Cristos, din Occident şi din Orient. Pentru această unitate, însufleţită de iubire, s-a rugat divinul Învăţător în Cenacol, în ajunul pătimirii şi morţii sale.

Această unitate a creştinilor este înainte de toate opera Duhului Sfânt, de invocat fără încetare. În ziua Rusaliilor, Apostolii, care până în acel moment erau confuzi şi fricoşi, au devenit plini de curaj şi de zel apostolic. Nu s-au temut să-l vestească pe Cristos răstignit şi înviat; nu le-a mai fost frică să-şi mărturisească, prin cuvinte şi cu viaţa, fidelitatea faţă de Evanghelie, chiar şi atunci când aceasta însemna prigoana şi uneori moartea. Mulţi, într-adevăr, au plătit cu martiriul această fidelitate. Călăuzită de Spiritul Sfânt, Biserica s-a răspândit astfel pretutindeni în lume.

Uneori s-au produs neînţelegeri şi, din păcate, rupturi dureroase în interiorul Trupului mistic al lui Cristos unic şi indivizibil, totuşi, mai puternică decât orice dezbinare, a dăinuit conştiinţa a ceea ce îi uneşte pe toţi credincioşii şi chemării comune la unitate. La sfârşitul celui de-al doilea mileniu, drumurile care se îndepărtaseră încep să se apropie şi asistăm la intensificarea mişcării ecumenice menite să atingă unitatea deplină.

„Cine mă iubeşte pe mine va fi iubit de Tatăl meu şi-l voi iubi şi eu şi mă voi arăta lui".

Aceste cuvinte ale lui Iisus, încredinţate ucenicilor în ajunul pătimirii sale, răsună astăzi pentru noi ca o presantă invitaţie de a păşi mai departe pe acest drum de fidelitate şi iubire. A-l iubi pe Cristos! Iată scopul ultim al existenţei noastre: a-l iubi în împrejurările concrete ale vieţii, încât iubirea Tatălui să se arate lumii; a-l iubi din toate puterile, pentru ca să se realizeze planul de mântuire, iar credincioşii să ajungă prin El la deplina comuniune. Niciodată să nu se stingă în inimă această arzătoare dorinţă!

Mult iubiţi catolici din România, ştiu bine cât aţi suferit în anii cumplitului regim comunist; mai ştiu şi cu cât curaj aţi perseverat în fidelitatea voastră faţă de Cristos şi Evanghelia sa. Acum, în pragul mileniului trei, nu vă fie teamă: deschideţi larg porţile inimii voastre Mântuitorului Cristos! El vă iubeşte şi vă este aproape; El vă cheamă la un reînnoit angajament de evanghelizare. Credinţa este dar al lui Dumnezeu şi patrimoniu de incomparabilă valoare, care trebuie păstrat şi răspândit. În păstrarea şi promovarea valorilor comune, fiţi mereu deschişi unei efective colaborări cu toate grupurile etnico-sociale şi religioase care alcătuiesc Ţara voastră, animaţi întotdeauna de speranţă şi de iubire.

Maria, maica Răscumpărătorului, să vă însoţească şi să vă ocrotească pentru ca să puteţi scrie noi pagini de sfinţenie şi de generoasă mărturie creştină în istoria României.

Amin! Cristos a înviat!"

Oaspeţi ai Sibiului

În perioada 2—5 aprilie a.c. s-a aflat în Sibiu părintele Johannes Toaspern, pastor al Bisericii Evanghelice din Leipzig — Germania împreună cu un grup de tineri studenţi teologi. Dânsul face parte din comisia de dialog ecumenic a Bisericii Evanghelice din Germania, dialog ce se desfăşoară între această Biserică şi Biserica Ortodoxă Română. Ultimul dialog de acest fel a avut loc în perioada 3—8 octombrie 1998 la Palatul Patriarhal din Bucureşti. Această întâlnire a fost condusă din partea Bisericii Evanghelice de către episcopul Rudolf Koppe, iar delegaţia Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă de către Mitropolitul Serafim Joantă.

În programul de dialog dintre aceste două Biserici intră şi schimbul cultural —teologic între grupuri de studenţi teologi aparţinători acestor Biserici.

Ultima întâlnire de acest fel a avut loc în perioada 21—27 septembrie 1998 la Leipzig, întâlnire la care au participat şi studenţi ai Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Părintele Johannes Toaspern, aflat la Facultatea noastră, a avut amabilitatea de-a ne răspunde la câteva întrebări.

— *Ce părere aveţi despre Biserica Ortodoxă Română?*

— După părerea mea, Biserica Ortodoxă Română este o Biserică foarte puternic înrădăcinată în popor, cu mare aderenţă la masă şi mult mai altfel decât se vede din exterior (ca un bloc compact).

— *Care din aspectele Bisericii noastre, văzute de dumneavoastră v-au impresionat plăcut sau neplăcut?*

— Limbajul simbolic al formelor mi se pare foarte captivant, însă există posibilitatea ca uneori, cu timpul, unele să-şi piardă conţinutul. Cu cât mai multe lucruri în formă, cu atât mai mult se poate cădea în formalism.

Deşi noi în Biserica Evanghelică nu avem cruci şi icoane, totuşi consider că formele sunt necesare. E ca şi când ai merge pe o culme între două pante, existând pericolul de a cădea fie în autoimaginaţie, fie în formalism.

Biserica Evanghelică pune foarte mult accent pe reflectarea personal-intelectuală a credinţei şi uneori avem nevoie de mai multe forme pentru a nu cădea în abstractizarea religiei.

Semnul crucii nu l-a abrogat Luther, el a spus că poţi să-ţi faci cruce, însă pierderea ei e urmarea unei părţi intelectualizate a Bisericii. Mi se pare o necesitate ca în toate Bisericile

(Continuare în pag. a 11-a)

Ş. TOMA şi I. IVAN

Cărturari sibieni de altădată:
Filip Moldoveanul

Primele trei cărţi de slujbă pentru români au apărut la scurt timp după apariţia tiparului, şi anume la începutul secolului al XVI-lea. Este vorba de trei cărţi liturgice tipărite în limba slavonă, de „redacţie medio-bulgară": *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510) şi *Tetraevanghelul* (1512), toate având acelaşi meşter tipograf, pe ieromonahul Macarie, venit din Muntenegru, format la Veneţia, viitor mitropolit al Ungrovlahiei († c. 1521) şi colaborator al domnitorului Neagoe Basarab. Activitatea lui va fi continuată, după câţiva ani, de un alt cărturar sârb, Dimitrie Liubavici, care a tipărit alte câteva cărţi liturgice în limba slavonă, la Târgovişte.

În prima jumătate a secolului al XVI-lea, funcţiona o tipografie şi la Sibiu, care imprima cărţi cu litere latine, în limbile latină şi germană, dar şi cărţi slave şi româneşti, cu caractere chirilice pentru românii ortodocşi. Aceasta a fost prima tipografie din Transilvania, întemeiată în 1528 — poate chiar mai înainte — de Theobaldus Gryffius din Reutlingen (oraş german, situat la sud de Stuttgart şi Tübingen). Prima carte ieşită de sub teascurile acesteia a fost *Gramatica latină* a lui Thomas Gemmarius (1529), folosită ca manual în şcoala sibiană; a urmat un *Tratat despre ciumă*, în limba germană, scris de medicul Sebastian Pauschner (1530). Nu se păstrează nici un exemplar din aceste tipărituri.

Theobaldus Gryffius († 1540) a avut ca discipol pe Lukas Trapoldner care şi-a deschis în Sibiu o tipografie proprie. În cadrul acesteia a funcţionat şi o secţie românească, cu caractere chirilice, sub conducerea lui *Filip Moldoveanul*. Încă din 1931, Nicolae Iorga l-a considerat identic cu acel Philippus Pictor (sau Maler), menţionat de peste 50 de ori în actele magistratului din Sibiu, între anii 1521 şi 1554.

Trebuie să notăm că în secolele XV—XVI, o parte din preoţii şi dascălii români din Răşinari erau angajaţi ai magistratului sibian ca „scribi" sau „scriitori la cetate" şi ca „soli" în relaţiile diplomatice ale Sibiului cu Ţara Românească, aşa cum a fost preotul Bratu, adus la Răşinari din Braşov. După 1521, conducătorul „secţiei româneşti" a cancelariei magistratului sibian a devenit Filip Pictor sau Maler, ajutat uneori de preoţii răşinăreni Matei şi Dumitru, ori de alţi români (cneazul Ivan din Răşinari, Ioan Literatul — Iohannes Litteratus ş.a.). În această calitate, el apare şi sub numele de *„Magister Philippus"* *„Interpres"* sau *„Scriba litterarum valachiarum"*, ceea ce arată că era un „pictor" sau „scrib" (caligraf) profesionist, angajat pentru scrierea corespondenţei în româneşte. După 1537, magistratul Sibiului i-a încredinţat mai multe misiuni diplomatice în Ţara Românească, pentru a negocia probleme de interes comun, ca încheierea de alianţe politice, culegerea de ştiri privitoare la mişcarea turcilor ş.a. În 1555, postul de „scriitor la cetate" a fost preluat de fiul lui Filip, Ioachim, care a funcţionat până către anul 1573.

Pe lângă activitatea sa de „scrib" şi „diplomat", Filip Moldoveanu a fost şi un iscusit meşter tipograf (unii tipografi din acel timp erau cunoscuţi şi sub numele de „maler" sau „moler"). În anul 1544, a tipărit în Sibiu un *Catehism românesc*, azi pierdut (Timotei Cipariu îl văzuse în 1838 la Blaj). Avem însă două ştiri contemporane despre tipărirea acestei broşuri. Prima este o menţiune în „Socotelile" oraşului Sibiu, cu data de 16 iulie 1544, din care rezultă că s-au plătit lui *„Philippus Pictor"* doi florini pentru tipărirea Catehismului românesc, o sumă însemnată pe atunci. A doua ştire este oferită de o scrisoare din 1546, a preotului bistriţean Adalbert Wurmloch, adresată cărturarului Johann Hess din Breslau (azi Wroclav), în care relata că „s-a tradus Catehismul în limba română şi s-a tipărit la Sibiu, capitala noastră, a saşilor din Transilvania, cu litere sârbeşti (= chirilice, n.n.). Mulţi dintre preoţi au primit această carte, socotind-o sfântă, alţii însă o dispreţuiesc".

Majoritatea cercetătorilor au socotit că este vorba de un Catehism luteran (Al. Rosetti afirma că are la bază Catehismul mic al lui Luther), legând apariţia lui de încercarea de propagare a Reformei printre români, mai ales că, în 1543, „universitatea" săsească din Sibiu hotărâse că toţi locuitorii de pe „Pământul crăiesc" indiferent de naţionalitate, să accepte noua învăţătură a lui Luther, în fruntea oraşului aflându-se Petru Haller, un lutheran convins. Nu împărtăşim această părere. Chiar dacă apariţia Catehismului ar fi o urmare a aderării saşilor transilvăneni la luteranism, totuşi, nu putem accepta teza că el a fost prelucrat după Catehismul mic al lui Luther sau că a fost tradus din ungureşte, cum au afirmat alţi cercetători.

Fără îndoială că acest Catehism conţinea principalele rugăciuni şi învăţături de credinţă pe care le întâlnim şi în Catehismele de mai târziu: Cele zece porunci, Simbolul credinţei, Tatăl nostru ş.a., cunoscute de marea masă a credincioşilor români în propria lor limbă, chiar dacă slujba se săvârşea în slavoneşte, încât nu era nevoie să fie „traduse". De aceea, este mult mai potrivit să fie numit *Catehismul românesc din 1544*. Faptul că n-a fost acceptat de toţi preoţii români, cum relata în scrisoarea sa pastorul Wurmloch, nu trebuie să ne surprindă, căci unii dintre ei, tradiţionalişti, obişnuiţi de sute de ani cu limba slavonă în cult, la început au primit cu greu schimbarea limbii liturgice, ceea ce pe atunci constituia un act „revoluţionar", considerat de unii o alunecare spre erezie, mai ales că introducerea limbii naţionale în cult era cerută de toate confesiunile protestante care au luat naştere atunci.

A doua carte tipărită de Filip Moldoveanul la Sibiu a fost *Tetraevanghelul slavon* din 1546, o reeditare a celui tipărit de Macarie în 1512. Se cunosc două exemplare, unul incomplet, în Biblioteca „M.E. Saltâcov — Şcedrin" din Petersburg, altul, complet, în Biblioteca Universităţii din Ujgorod, ambele provenite din Moldova. Cel din Petersburg a aparţinut domnitorului Gheorghe Ştefan (1653—1658).

Ceea ce trebuie remarcat la această tipăritură este stema Moldovei pe pagina din faţă a filei 289. Prezenţa ei dovedeşte legăturile dintre primul tipograf român din Transilvania, Filip Moldoveanul, cu ţara sa de origine, dar mai presus de toate arată că Tetraevanghelul sibian a fost realizat şi pentru moldoveni, aşa cum va fi şi Apostolul tipărit de Dimitrie Liubavici la Târgovişte, în 1547. Nu este exclus ca el să fi fost cerut de Petru Rareş sau de mitropolitul său, Teofan I, ierarh cu alese preocupări cărturăreşti. Tipărirea Tetraevanghelului la Sibiu este dovedită prin stema oraşului: două săbii încrucişate, aşezate cu vârful în jos, având deasupra o coroană, şi care apare în carte de patru ori.

Din epilogul exemplarului din Ujgorod se desprind câteva date privitoare la numele tipografului şi la data imprimării: „eu Filip Moldoveanul m-am ostenit a săvârşi această carte... în anul 7054, de la naşterea lui Hristos 1546... şi s-a sfârşit în luna iunie 22 zile". În acelaşi an apare, în actele sibiene, Philippus Pictor, deci identificarea făcută de Nicolae Iorga şi apoi de alţi cercetători este justificată.

Dar Tetraevanghelul de la Sibiu prezintă un interes deosebit pentru istoria culturii româneşti şi prin faptul că este prima tipăritură de la noi împodobită cu xilogravuri. Cercetările făcute au arătat că până la data imprimării acestei cărţi nu au mai existat astfel de xilogravuri, ceea ce arată că ele au fost realizate de Filip Moldoveanul. La sfârşitul Evangheliilor după Matei, Luca şi Ioan se află, pe o pagină întreagă, chipul Mântuitorului şezând, în toate trei figurând şi monograma lui Filip. La începuturile Evangheliilor se găsesc simbolurile evangheliştilor respectivi, iar la sfârşitul cărţii mai apar, pe o pagină întreagă, simbolul celor patru evanghelişti alături de stema Moldovei. Aceste gravuri sunt o creaţie artistică românească originală, mult superioare — ca tehnică de execuţie şi ca aspect artistic — celor întâlnite în alte tipărituri contemporane. Frontispiciile şi iniţialele înflorate imită pe cele din tipăriturile ieromonahului Macarie din Ţara Românească. Literele noi, tăiate tot de Filip, imită, de asemenea, tiparul macarian. Toate aceste creaţii originale dovedesc că Filip Moldoveanul a fost un tipograf priceput şi un gravor de o înaltă măiestrie artistică.

A treia carte imprimată de Filip Moldoveanul la Sibiu a fost *Tetraevanghelul slavo-român* (numit impropriu de cercetători: Evangheliar) din 1551—1553, *prima tipăritură de limba română păstrată până azi*. Un exemplar, incomplet, se găseşte în Biblioteca „Saltâkov — Şcedrin" din Petersburg. Un fragment s-a descoperit în biserica din Oiejdea — Alba. Deşi nu avem indicaţii asupra tipografului şi a datei apariţiei, ca în cazul Tetraevanghelului lin 1546, totuşi, asemănarea literelor acestor două tipărituri, care merge uneori până la identitate (îndeosebi litera M, zisă „cu poale" şi iniţiala M, imitând coroana Sibiului şi care nu se mai întâlneşte în celelalte tipărituri româneşti din secolul al XVI-lea), arată că s-a tipărit de acelaşi meşter tipograf şi în aceeaşi tipografie. Studiul filigranelor hârtiei — provenită din fabrica de la Braşov — a dus la concluzia că Tetraevanghelul a putut fi tipărit între anii 1551—1553.

În privinţa textului românesc, s-a stabilit că este vorba de o traducere mai veche din slavonă, făcută în Moldova, de unde a fost adusă, probabil, de însuşi meşterul tipograf. S-a afirmat că Tetraevanghelul se datora unei pretinse „propagande" luterane printre români. Cercetătorii respectivi se bazează pe faptul că luteranii ar fi urmărit compromiterea ierarhiei ortodoxe în faţa credincioşilor, numind — în textul românesc — pe arhiereul care a osândit la moarte pe Iisus „mitropolit", iar pe Caiafa „episcop" („piscup"), arhiereii Legii vechi fiind numiţi tot „piscupi". Nu vedem în aceste denumiri o influenţă luterană, ci doar o traducere necorespunzătoare a grecescului „arhiereos", explicabilă în cazul primelor traduceri româneşti ale Sfintei Scripturi. Considerăm deci că Tetraevanghelul slavo-român este o carte ortodoxă, probabil cerută tot de domnii Moldovei, poate de Ştefan Rareş (1551—1552) sau de mitropolitul Grigorie Roşca (1546—1551).

Iată un scurt fragment din textul românesc, în care mai apar şi multe cuvinte slave, care n-au putut fi traduse atunci: „Într-aceia vreamia luvă Isus pre Pătru şi Iacovu şi Ioanu frate-seu şi-i duse într-un deal analt numai sănguri şi preobrazuisia nainte lor. Şi luci obrazul lui ca soarele şi veşmintele lui era albe ca zua. Şi iaca iazirăsia lor Moisei şi Ilia cu el greind. Răspunse Pătru şi zise către Isus: Doamne *bire* iaste noo acicea se fim. Se veru se facem acice tre(i) salaşe, ţie unul şi lui Moisei unul şi unul lui Iliia. Pană el încă greiia, iaca nuvur lum'nos îi umbrea. Şi iaca glas din nuvur greind: Acesta iaste Fiiul Miu cela preiubitul în carele foarte-mi place; Acela să-l auziţi" (din Ev. Matei, 17, 1—5, f. 61 din text).

Aşadar, Filip Moldoveanul a fost un om de înaltă cultură pentru timpul său, cunoscător al limbilor latină, germană şi slavonă, folosit de magistratul sibian pentru corespondenţa cu ţările româneşti extracarpatice şi în felurite misiuni diplomatice. El a fost *primul tipograf şi gravor de neam român*, care a pus bazele primei tipografii româneşti, care lucra paralel cu cea slavă de la Târgovişte, condusă de Dimitrie Liubavici. În acelaşi timp, a fost un mare artist şi priceput tipograf, care a lăsat primele gravuri în cărţile noastre bisericeşti, dar şi primele cărţi româneşti: *Catehismul* din 1544 şi *Tetraevanghelul slavo-român*

(Continuare în pag. a 11-a)

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

ÎNĂLȚAREA ÎNTRU MĂRIRE A DOMNULUI HRISTOS

Mântuitorul și-a vădit demnitatea sa împărătească, prin excelență, cu puterea sa divină surpând stăpânirea diavolului prin coborârea sa la iad, prin învierea sa din morți și prin înălțarea sa la cer întru slavă. Cu desăvârșire a fost împlinită rugăciunea rostită de Iisus pentru sine, înaintea patimilor sale, la despărțirea de apostolii săi: „Eu te-am preamărit pe tine pe pământ, lucrul, pe care mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. Și acum, la tine însuți, mă preamărește, tu, Părinte, cu slava pe care am avut-o, mai-nainte ca să fie lumea" (Ioan 17, 4—5). Înălțându-se la cer, Fiul omului șade de-a dreapta Tatălui, fiind continuu prezent în Biserica sa, ocrotindu-i și desăvârșindu-i pe membrii săi, „căci pururea e viu, ca să mijlocească pentru ei" (Evrei 7, 25), (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 227—228).

Dacă în lumea contingentă — adică a lucrurilor care pot să fie sau să nu fie — există dreapta și stânga spațială, în lumea transcendentă — a nemărginirii și a infinitului — nu poate fi vorba de așa ceva. Prin șederea de-a dreapta Tatălui, în lumea transcendentă, se înțelege majestatea, puterea și mărirea, dobândite de Domnul Hristos și în firea sa omenească, odată cu stăpânirea ce i s-a dat peste toate cetele cerești, ale domniilor, puterilor, stăpâniilor și ale dregătoriilor, peste toate cele pământești și de sub pământ, nu numai din acest veac, ci și din cel viitor (Efeseni 1, 20—22), (Andrutsos H., op. cit., p. 232). Domnul „Dumnezeu l-a prea înălțat (pe Iisus) și i-a dăruit lui nume, care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece... și toată limba să mărturisească (faptul), că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9—11). Slava dobândită de Domnul Hristos de la Tatăl, pentru patimile și moartea sa, de care s-a împărtășit și trupul lui, nu este străină de slava eternă pe care Dumnezeu-Cuvântul a avut-o mai înainte de a fi lumea. De aceea, înălțarea lui Hristos la ceruri, prezentată de Sf. Scriptură este reîntoarcere la Tatăl (reditus ad Deum), (Andrutsos H., op. cit., p. 233).

Față de dezvăluirea către neamuri a bogăției tainei celei din veci ascunse și de îngeri neștiute (Rom. 16, 25 și Col. 1, 26), același sf. ap. Pavel a prezentat — în formă sintetică — adevărurile de temelie ale credinței creștine, pentru Timotei, dar și pentru toți cei ce aveau să viețuiască în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu, zicând: „Cu adevărat, mare este taina creștinătății: Dumnezeu s-a arătat în trup, s-a îndreptat în Duhul, văzut a fost de îngeri, s-a propovăduit între neamuri. Crezut a fost în lume, s-a înălțat întru slavă" (I Tim. 3, 16). În această atât de succintă mărturisire de credință, dar deosebit de cuprinzătoare, care în Tradiția Bisericii a devenit ilustru imn închinat Divinității, prin repetiție, se accentuează — după cuviință — măreția înălțării Fiului lui Dumnezeu, la slava avută din veșnicie.

Faptul Înălțării la cer a Domnului Hristos este abordat în Sf. Evanghelii de la Marcu și de la Luca, precum și în Faptele apostolilor. La 40 de zile după înviere, Iisus le-a dat apostolilor săi ultimele sfaturi prețioase pentru propovăduirea Evangheliei, în toată lumea, la toată făptura încredințându-i, că tot „cel ce va crede și se va boteza se va mântui" (Marcu 16, 16). Le-a cerut să aștepte în cetatea Ierusalimului, până ce se vor îmbrăca, de sus, cu putere (Luca 24, 49). Iisus a ținut să se despartă de apostolii săi, în ținutul Betaniei, în care a zăbovit de atâtea ori, cu sfântă bucurie duhovnicească, în mijlocul celor binecredincioși. I-a dus pe apostoli pe muntele Eleon (al Măslinilor), care este aproape de Ierusalim, calea sâmbetei (2000 de coți), aprox. 1300 m. Acolo, îndreptându-și ochii spre cer, a mulțumit lui Dumnezeu pentru toate și ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat pe apostoli. S-a despărțit apoi de ei și s-a ridicat la cer (Luca 24, 50—51). Același sf. evang. Luca ne spune, că în timp ce îl urmăreau cu privirea, un nour l-a luat pe Iisus din ochii lor. Iată însă, că doi bărbați, în haine albe, stând lângă ei, i-au îmbărbătat, spunându-le, că așa cum l-au văzut înălțându-se la cer, așa va să vină iarăși. Aceste cuvinte i-au liniștit pe apostoli în cugetele lor și astfel, închinându-se lui Dumnezeu, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare (Luca 24, 52).

În Biserica Ortodoxă, Înălțarea Domnului este praznic împărătesc, la 40 de zile, după Înviere. Prin cultul creștin, Sf. Tradiție explicitează pe înțeles marea taină a creștinătății. „Născutu-te-ai precum însuți ai voit, arătatu-te-ai precum însuți ai socotit, pătimit-ai cu trupul, Dumnezeul nostru, din morți ai înviat, călcând moartea, înălțatu-te-ai întru mărire, plinind toate". De minune spăimântându-se, îngerii s-au minunat văzând dumnezeiasca suire la cer a Mântuitorului, om la chip văzându-se, „ca un Dumnezeu, mai presus de ceruri, cu trupul suindu-se" (la Hvalitele Înălțării). „Din sânurile Părintelui nedespărțindu-te, Iisuse, și cu cei de pe pământ împreună petrecând, astăzi din Muntele Măslinilor te-ai înălțat întru mărire și firea noastră cea căzută înălțând-o, cu milostivire o ai pus să șază împreună cu Tatăl". La rândul lor, și pământenii măresc pogorârea la noi a lui Dumnezeu-Cuvântul, precum și înălțarea cea de la noi, prin care de nemăsurată bucurie, pe ucenici i-a umplut (la vecernia Înălțării). Irmosul Înălțării îi solicită Preasfintei Fecioare să se bucure la înălțarea întru cele de sus a Fiului său și Dumnezeului nostru. Aceasta cu atât mai mult o solicită, cu cât gura cea limpede grăitoare a pământenilor, vorbind, nu poate lăuda cum se cuvine, înălțarea întru mărire a lui Hristos. Această înălțare este învăluită în lumina cea neapropiată a împărăției lui Dumnezeu, după cum se exprimă prin sfetilna praznicului: „Privind învățăceii la tine, te-ai înălțat, Hristoase, la Tatăl, împreună cu dânsul șezând, îngerii înainte mergând, au strigat: ridicați porțile . . ., că Împăratul s-a suit la mărirea cea începătoare de lumină". De fapt, înălțându-se la Tatăl, Hristos nu s-a despărțit de noi; dimpotrivă, prin jertfa adusă pentru omenire și prin înviere, pe cele pământești cu cele cerești le-a unit (condacul Înălțării). După cum le-a făgăduit apostolilor săi, Hristos a grăit: „Iată, eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor" (Matei 28, 20).

Dintre locașurile de închinare cu hramul „Înălțării Domnului", demnă de remarcat este biserica mare a mânăstirii Neamț, ctitorită de Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt, în anul 1497. Această biserică este un monument impresionant, prin proporțiile sale grandioase, prin frumusețea formelor sale arhitectonice și decorației fațadelor sale, situându-se în fruntea artei medievale moldovenești. La mânăstirea Neamț, s-a instalat mai târziu o tipografie, pe lângă care s-a dezvoltat un centru de gravură în lemn. În incinta acestei mânăstiri este una dintre cele mai vechi biblioteci din țară și un muzeu care posedă o bogată colecție de artă bisericească, obiecte de cult și icoane. În biserică se află icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni, donată de un vlăstar din dinastia imperială a Paleologilor și sfinte moaște, descoperite în anul 1986, sub asfaltul de pe aleea ce duce la biserica mare. Mânăstirea Neamț este un centru monahal de mare tradiție pentru țara noastră, dar și pentru întreaga ortodoxie (Vlasie Mihai, Drumuri spre mânăstiri, ed. a III-a, Bacău, 1997, p. 75—76).

În șirul icoanelor prăznicare de pe catapeteasma locașurilor noastre de închinare, este nelipsită icoana Înălțării Domnului la cer. În biserica din Hărnicești (Maramureș), un zugrav anonim, din sec. al XVII-lea — alături de alte icoane — a pictat și Înălțarea Domnului. Fundalul acesteia este bogat ornamentat, cu elemente florale și cu elemente sculpturale. Scena este înscrisă în arcadă semiovală, sprijinită pe doi pilaștri cu butoni ovoi-

(Continuare în pag. a 11-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Apropie-Te de noi, apropie-Te...

— o icoană liturgică a Cincizecimii —

Cu adevărat adâncă și minunată este Taina ce o poartă în sine icoana Pogorârii Duhului Sfânt. Penelul de har al cântării liturgice pune întâiele contururi duhovnicești pe pânza de lumină a sărbătorii în seara Prohodului din Vinerea Mare. În seara când Hristos este Mortul nostru. Cel către Care ducem lacrimile și florile noastre, Cel al cărui Mormânt îl avem fiecare dintre noi în biserica-parohie căreia-i aparținem prin istoria noastră umană sau prin așezarea noastră în spațiul geografiei spirituale sau prin hrănirea noastră cu Trupul și Sângele ospățului Euharistic. Hristos este pus în mormânt sub ochii noștri, în locul acela săpat în mijlocul bisericii noastre... Vedem piatra de pe mormânt prăvălindu-se. Ne temem. Și purtăm spre cimitir — la ceilalți morți ai noștri — lumina aceasta de Prohod, cu litania Punerii în Mormânt pulsându-ne încă în suflete.

Toate acestea le vedem la suprafață. Pentru că în cele mai de jos ale pământului „primul pas al lui Hristos n-a mai fost unul de învins prin scuipare și batjocură, prin injurie și hulă, prin sete și moarte. Hristos Domnul, Răstignitul, calcă ca un Împărat. Ca Împăratul Măririi. Acela pentru care, am văzut aceasta în Noaptea Învierii, a trebuit ca Îngerii să ridice Porțile ca să intre în Împărăția Slavei. De aceea cântăm: „Pe mine luându-mă întreg Hristoase, în chip de negrăit Te-ai unit cu mine întreg prin dumnezeiască firea Ta, nesuferind amestecare, nici schimbare, nici despărțire. Slavă smereniei tale celei înfricoșătoare, Pătimirii și Învierii și Înălțării, prin care s-a înălțat firea noastră, cea care mai înainte zăcea la pământ" (Stihoavna Laudelor, Joi, Săptămâna a VII-a după Paști).

Cântarea omenească aduce slavă smereniei celei înfricoșătoare, aceleia în care Hristos Domnul se înveșmântă atunci când „pogorându-Se din cer la cele de pe pământ, și împreună ridicând ca un Dumnezeu, chipul lui Adam, care zăcea jos, în temnița iadului", l-a ridicat la ceruri cu Înălțarea Sa și împreună-șezător pe scaunul Părintelui Său l-a făcut. Recuperarea aceasta a chipului lui Adam și reașezarea lui în linia ascendentă a Asemănării n-ar fi deplină însă fără Umplerea cu Dumnezeu ce izvorăște din mormântul Învierii dar „se revarsă cu totul" în ziua cea sfântă a Rusaliilor. Înainte de aceasta noi înșine suntem racordați — în chip cu totul tainic — la starea Ucenicilor, aflați „între plângere și bucurie pe Muntele Măslinilor", strigând împreună cu ei: „Stăpâne nu ne lăsa orfani pe noi, slujitorii Tăi, ci trimite pe dumnezeiescul Duh să lumineze sufletele robilor Tăi".

Așezarea unei Sâmbete a Morților înainte de Duminica Rusaliilor ne readuce înainte cu o zi de Paști. Lazării-și așteaptă izbăvirea din legăturile morții. Hristos Domnul lăcrămează în Duhul Sfânt. El știe de acum taina morții nu de undeva de afară — ca un Deus Abscondibus — ci ca unicul Dumnezeu ce-a călcat Moartea. „Moarte făcătoare de viață ai suflet de bunăvoire și ai izvorât viață, și desfătare veșnică ai dăruit credincioșilor, cu dumnezeiasca Ta milostivire, Stăpâne, Unule Preaîndurate, Cel Ce ești fără de păcat; în care rânduiește, rugămu-ne, pe cei ce au adormit în nădejdea învierii, dezlegare de greșeli dăruindu-le". Cerem aceasta „ca *prin toți* să se laude numele Tău, Hristoase, și mântuiți fiind, să slăvim iubirea Ta de oameni". De aceea, cântarea dintâi a Sărbătorii Rusaliilor este „văzut-am Lumina cea adevărată, primit-am Duhul cel ceresc; aflat-am credința cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi închinându-ne; că Aceasta ne-a mântuit pe noi". De aceea Biserica devine Epifanie a Treimii Celei mai presus de fire. Văzut-am lumina, noi cei care stăteam în latura și în umbra morții...

Cântarea liturgică întărește mai pregnant icoana Rusaliilor ca Icoană a Bisericii. Stihira Vecerniei zice: „Pe toate le dă Duhul Sfânt: izvorăște proorocii, sfințește pe preoți, pe cei necărturari i-a învățat înțelepciune, pe pescari teologi i-a arătat; toată rânduiala Bisericii o plinește". Paremiile anunță și ele taina cea mare. Textele veterotestamentare (Numeri XI, 16—17. 24—29); Ioil (II. 23—32 și III. 1—5) și Iezechiel (XXXVI, 24—28) readuc în prim plan „calea mântuirii" vestită prin prooroci. „Vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da, voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne. Pune-voi înăuntrul vostru Duhul Meu și voi face ca să umblați după legile Mele și să urmați rânduielile mele" (Iez. 36. 25—27). De aceea, Rusaliile sunt sărbătoarea unei inimi noi și unui trup nou. Unui Duh ce dă inimii noastre viață și trupului nostru tărie. Schimbarea limbilor, „ce pare amețire neamurilor", care se săvârșise în Apostoli reașează cuvântul în făgașul lui original. Acela de mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu, de „reînnoire a înțelegerii" tainei mântuirii. Prin el „glasul cel împărțit de demult, al celor ce gândiseră rele împreună, l-a împreunat dumnezeiește, într-o singură armonie. O Armonie în care „Duhul Sfânt este Lumină și Viață și Izvor viu, înțeles cu mintea. Duhul înțelepciunii, Duhul înțelegerii, bun, drept, înțelegător, stăpânitor, curățitor de păcate, Dumnezeu și îndumnezeietor, foc din foc purcezător, grăitor, lucrător, împărțitor de daruri; prin Care toți proorocii și dumnezeiești apostoli, împreună cu mucenicii s-au încununat. Uimitoare auzire, neobișnuită priveliște, foc care se împarte spre dăruirea de haruri" (Vecernia, Luni după Rusalii, a treia stihiră idiomelă).

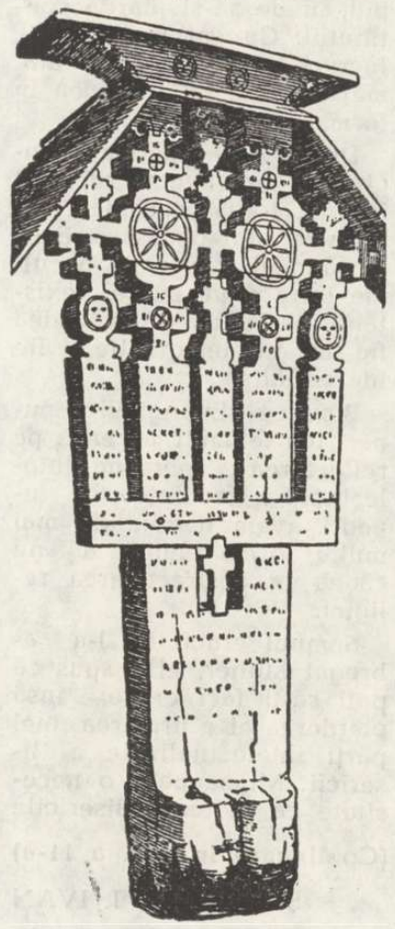

Textul încadrează perfect icoana Rusaliilor. Ne-o descoperă ca fiind Dumnezeiască Liturghie. De aceea o recuperare a trăirii Pogorârii Duhului Sfânt va ajuta la o recuperare în Duh Sfânt a trăirii Liturghiei, la care ne suim în muntele cel neatins al Sionului. Al Liturghiei, mereu și mereu „praznicul cel după praznice și cel mai din urmă" pe care se cuvine în toată vremea și în tot locul, să-l prăznuim în chip luminat.

Pr. Asist. Univ.
CONSTANTIN NECULA

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinţii Părinţi

Dacă sfinţenia este lipsa absolută de păcat şi desăvârşita comuniune de iubire, după asemănarea iubirii intratreimice sau a sfinţeniei lui Dumnezeu, atunci Pogorârea Duhului Sfânt, văzând lumea de păcat, de dreptate şi de judecată (In. 16, 8), desăvârşeşte întreaga operă dumnezeiască de sfinţire a omului. Duhul dumnezeiesc, prin excelenţă Sfânt, inaugurează epoca în care suntem chemaţi la sfinţire şi sfinţenie, prin împărtăşirea de Hristos Cel Înviat şi Sfinţit (In. 17, 19). De aceea, îndată după acest eveniment, Biserica ne pune în faţă **Duminica Tuturor Sfinţilor**, *iar mai apoi* **Duminica Sfinţilor Români**, *pentru a înţelege care este ţinta ostenelii noastre duhovniceşti, pentru a fi încredinţaţi că aceasta nu reprezintă o fantezie, ci o realitate dumnezeiască-omenească (teandrică), la care toţi trebuie să tindem, spre a împlini voia lui Dumnezeu de-a ne sfinţi (Lev. 11, 44; Mt. 5, 48; I Tes. 4, 3) şi de-a dobândi astfel partea cea de-a dreapta, atunci când „Fiul Omului va veni întru slava Sa" (Mt. 25, 31) şi „Sfinţii vor judeca lumea" (I Cor. 6, 2).*

Perioada liturgică a Octoihului, în care se succed ciclic cele şapte glasuri încununate de cel de-al optulea, vestitor al Împărăţiei veşnice, al Zilei celei de-a opta ce „nu va avea sfârşit",[1] reprezintă timpul propice pentru lucrarea mântuirii noastre, aducându-ne permanent aminte de temelia credinţei noastre: **sfinţenia** *(Duminica Tuturor Sfinţilor la începutul perioadei) şi de rodul ei final:* **mântuirea** *(Duminica Înfricoşătoarei judecăţi la sfârşitul Octoihului şi începutul Triodului).*

1. DUMINICA TUTUROR SFINŢILOR şi DUMINICA SFINŢILOR ROMÂNI

„Un lucru este sigur: diavolul nu poate singur — oricât ar vrea — să ne ducă în iad fără conlucrarea noastră. Dar nici Dumnezeu nu vrea să ne mântuiască singur, dacă noi nu devenim împreună lucrători ai harului Său pentru mântuirea noastră". Gheron Iosif[2].

Sfinţenie şi martiriu

Evanghelia de astăzi începe cu mesajul foarte limpede: „**Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri**". A mărturisi înseamnă atât a depune mărturie despre faptele minunate ale lui Dumnezeu, cât şi a suferi martiriul,[3] a muri pentru Hristos. Acest lucru l-au înţeles sfinţii dintotdeauna: apostolii l-au ales pe Matia spre a fi „martori ai învierii" Domnului (Fap. 1, 22); după ce au fost bătuţi pentru prima dată de către sinedrişti, ei „au plecat din faţa sinedriului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară" (Fap. 5, 41); Sf. Ap. Pavel îi laudă pe corinteni pentru că „mărturia lui Hristos s-a întărit în voi, încât voi nu sunteţi lipsiţi de nici un dar, aşteptând arătarea Domnului nostru Iisus Hristos, Care vă va şi întări până la sfârşit, ca să fiţi nevinovaţi în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (I Cor. 1, 6-8).

Sf. Ignatie Teoforul, în drum spre Roma, unde urma să sufere martiriul, murind la anul 107, le scrie romanilor, care doreau să intervină pentru a-l elibera de pedeapsă şi suferinţă: „mă tem ca dragostea voastră să nu-mi facă nedreptate; că voua vă este uşor să faceţi ce voiţi; dar mie îmi este greu să dobândesc pe Dumnezeu, dacă voi nu mă veţi cruţa ... nu vreau ca voi să plăceţi oamenilor, ci să plăceţi lui Dumnezeu. Nici eu nu voi avea vreodată un prilej ca acesta să dobândesc pe Dumnezeu şi nici voi, dacă veţi tăcea, nu veţi putea să vă înscrieţi numele la o faptă mai bună (I, 2 - II, 1); dacă sufăr, voi fi un dezrobit al lui Hristos, şi voi învia liber întru El (IV, 3); să vină peste mine foc şi cruce, haite de fiare, tăierea cărnii, împărţirea trupului, risipirea oaselor, strivirea mădularelor, măcinatul întregului trup, relele chinuri ale diavolului. Să vină toate, numai să dobândesc pe Hristos! (V, 3)".

Dacă citim *Actele Martirice, Vieţile Sfinţilor, Patericul*, vom înţelege treptat întreaga dimensiune a martiriului, faptul că îşi trage seva din „puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu", care este Hristos, că necredincioşii îl privesc totdeauna ca „sminteală şi nebunie" (I Cor. 1, 23-24), că sfinţenia se dobândeşte pe măsura martiriului, iar martiriul pentru Hristos implică sfinţenia.

Esenţa martiriului

Sf. Ap. Pavel spune la un moment dat: „eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului" şi exclamă: „om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?" (Rom. 7, 24-25). Întru această tensiune permanentă între omul cel vechi, firesc şi supus strâcăciunii din cauza păcatului, şi omul cel nou, îmbrăcat întru Hristos şi duhovnicesc (adică purtător de Duh) se ascunde germenele mântuirii noastre, al sfinţirii, al tânjirii după Omul cel nou, după Hristos. Martiriul este deci o luptă împotriva omului celui vechi din noi, susţinut încă de trup, de lumea din jurul nostru şi de îndemnurile diavolului; este o luptă pe viaţă şi pe moarte împotriva păcatului, iar dacă „oricine săvârşeşte păcatul este rob păcatului" (In. 8, 34), înseamnă că numai cel ce duce martiriul până la capăt va fi liber cu adevărat; aceasta ne-o promite Mântuitorul: „dacă veţi rămâne în cuvântul Meu ... veţi cunoaşte adevărul, iar adevărul vă va face liberi" (In. 8, 31-32). „Fără luptă şi fără vărsare de sânge nu aştepta să ajungi la eliberarea de patimi ... în fiecare război cu vrăjmaşul trebuie să ieşi biruitor. Sau să cazi pe câmpul de luptă, sau să biruieşti cu ajutorul lui Dumnezeu. Alt drum nu există".[4]

Sfinţenia şi harul

Lupta aceasta nu o putem duce, prin urmare, fără ajutorul lui Dumnezeu (In. 14, 5): harul Domnului nostru Iisus Hristos şi împărtăşirea Sfântului Duh ne dau puterea de-a lupta, de-a ne preface în Omul cel nou, de-a dobândi şi de-a rămâne în dragostea lui Dumnezeu-Tatăl. Aceasta este „înţelepciunea de taină a lui Dumnezeu" (I Cor. 2, 7): „**îndumnezeirea** omului sau unirea lui cu Dumnezeu prin harul necreat izvorâtor din fiinţa dumnezeiască",[5] pe care Sf. Ap. Pavel le-o propovăduieşte efesenilor: „să vă dăruiască, după bogăţia slavei Sale, ca să fiţi puternic întăriţi, **prin Duhul Sfânt**, în omul dinăuntru, şi **Hristos** să se sălăşluiască, prin credinţă, în inimile voastre, înrădăcinaţi şi întemeiaţi fiind în iubire, **ca să puteţi înţelege împreună cu toţi sfinţii** care este lărgimea şi lungimea şi înălţimea şi adâncimea, şi să cunoaşteţi iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoştinţă, ca să vă umpleţi de **toată plinătatea lui Dumnezeu**" (Efes. 3, 16-19). Fiind **o taină**, unirea noastră cu Hristos, Care „sălăşluieşte întru noi prin Duhul Sfânt",[6] nu suferă ambiţii sau explicitări pur raţionale, scolastice, ale minţii pervertite de păcat, ci are nevoie de o călăuză duhovnicească (plină de Duh, prin care să lucreze Duhul), adică de duhovnic; însă nu de unul oarecare, ci de un sfânt: „pentru a se elibera, omul trebuie să aibă lângă el un om sfânt, cu multă iubire, care să nu-i ţină predici şi să nu-l înspăimânte, ci care să trăiască în sfinţenie".[7] Dar fiecare dintre noi „dacă doreşte cu adevărat să se mântuiască şi să-L găsească repede pe Hristos, este dator să facă ascultare. Şi cu atâta dragoste să privească pe duhovnicul său, ca şi când L-ar vedea pe Hristos".[8]

Lupta împotriva patimilor — şi, în cele din urmă, a diavolului — este dură şi fără această călăuzire tainică, fără înţelegerea îndumnezeirii prin har, eşuează, pentru că „vrăjmaşul sufletelor noastre năzuieşte în orice chip ca, prin intermediul lumii şi al ticăloşului trup, să arunce pe om în patimile trupului şi ale sufletului. Şi pentru că nu poate să-l atragă imediat în păcate de moarte, recurge mai întâi la gânduri pe care le introduce în părţile raţională (necredinţă, rea curiozitate, criticarea înţelesurilor dificile ale dumnezeieştilor Scripturi şi ale Tainelor, prostie, aroganţă şi automulţumire), irascibilă (râvna nepotrivită, critică, invidie, neascultare şi împotrivire, falsa autojustificare) şi concupiscentă/poftitoare ale sufletului (dorinţe pentru lucruri pământeşti, prilejuri pentru plăceri, mişcări ale cărnii şi toate acele lucruri pe care le sugerează omul cel vechi spre întinarea sufletului)".[9]

„Patimile sunt ca din materie tare. Munţi înalţi. Kilometri înălţime. Iar harul este ca soarele. Răsare soarele, dar umbra munţilor nu-l lasă să scalde cu razele sale fiinţa lăuntrică a omului. Numai o rază dacă ajunge la el, se umple de bucurie. Cea mai mare parte se află în umbra patimilor. De aceea pot lucra şi demonii, pentru că nu ajunge lumina harului ... Harul lui Dumnezeu nu depinde de timp, ci de modul în care vieţuieşti şi de mila Domnului. Experienţa se dobândeşte, într-adevăr, odată cu trecerea timpului, dar harul — de aceea se numeşte har, adică dar, pentru că depinde de

Dumnezeu — se dăruieşte în funcţie de căldura credinţei, de smerenie şi de voia cea bună. Imediat ce omul ajunge la căinţa adevărată, harul se apropie de el şi sporeşte odată cu creşterea zelului. Experienţa cere nevoinţă îndelungată. Înainte de orice lucru, cel care cere har de la Dumnezeu trebuie să îndure ispitele şi necazurile, în orice fel ar veni acestea ... Cu suferinţă şi cu lacrimi vei primi harul. Şi iarăşi cu lacrimi de bucurie şi cu mulţumiri, cu frică de Dumnezeu vei reuşi să-l păstrezi".[10]

Aceste lucruri le-au întruchipat în viaţa lor sfinţii. Ele par uneori prea dificile pentru noi, dar numai păcatul stârneşte această impresie: „pentru mulţi Sfinţii par departe de noi, dar ei sunt departe de cei ce s-au îndepărtat ei înşişi de ei şi sunt foarte aproape de cei ce păzesc poruncile lui Hristos şi au harul Duhului Sfânt".[11] De aceea exclama Sf. Ioan de Cronstadt (+ 1908): „vai! Am studiat aproape toate ştiinţele, dar nu am învăţat să evităm păcatul, şi ne arătăm adeseori complet neştiutori în această ştiinţă. Reiese că **singurii cu adevărat înţelepţi, singurii cu adevărat instruiţi au fost sfinţii, adevăraţii ucenici ai adevăratului Stăpân-Hristos**".[12]

Dacă am spune că **tatăl, mama, fiul şi fiica din Evanghelia de astăzi** (Mt. 10, 37) sunt diferitele legături de rudenie pe care acelaşi aluat (păcatul) al omului celui vechi le dospeşte încă în noi, probabil că am înţelege mai uşor cuvântul Mântuitorului: „**nu socotiţi că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie**". — sabie împotriva a tot păcatul, fie el tată, ori mamă, ori fiu, ori

fiică. Nu există pace în noi până nu vom scăpa de toate aceste „vechi" rudenii. Abia apoi vom putea extinde înţelegerea cuvântului la sensul său literal şi vom spune că, într-adevăr, din cauza păcatelor, părinţii şi copiii nu se mai înţeleg între ei, rudeniile se ceartă, neamurile se războiesc ... Ce ne lipseşte? Sfinţenia! Pentru că „folosirea iubirii şi a non-violenţei în relaţiile cu duşmanii presupune sfinţenie".[13]

Actualitatea sfinţeniei

„Sfinţenia ne umple de o sfială de alt ordin decât orice altă sfială lumească, de un fior neexperiat în raport cu realităţile din lume, amestecat cu teama, cu spaima, cu ruşinea faţă de tot ce e întinat în noi. În faţa acestei sfinţenii personale, parcă ne simţim descoperiţi în toată necurăţia şi goliciunea noastră. Dar în acelaşi timp sfinţenia aceasta ne trage",[14] pentru că „sfântul, prin autodăruirea sa lui Hristos, prin comuniunea sa cu El şi prin El cu toţi oamenii, restaurează în mod deplin umanitatea sa. În sfânt nu există nimic trivial, nimic grosolan, nimic josnic, nimic afectat, nimic nesincer. În el se actualizează în grad culminant delicateţea, sensibilitatea, transparenţa, puritatea, sfiala, atenţia faţă de taina semenilor ... nu există cineva mai smerit, mai simplu, mai neartificial, mai neteatral, mai neprefăcut, mai **natural** în comportarea sa, acceptând tot ce-i adevărat omenesc, creând o atmosferă de familiaritate curată ... Nu există greutate de neînvins pentru el, pentru că el crede ferm în ajutorul lui Dumnezeu, cerut prin rugăciune. El este cea mai umană şi mai smerită fiinţă şi în acelaşi timp o apariţie neobişnuită, uimitoare, prilejuind celorlalţi sentimentul descoperirii umanului firesc în el şi în ei. Îţi devine cel mai intim dintre toţi şi cel mai înţelegător şi te simţi cum nu se poate mai larg lângă el şi în acelaşi timp te strâmtorează, făcându-te să-ţi vezi insuficienţele morale şi greşalele".[15]

Dacă ştim toate aceste lucruri, înţelegem de ce lumea contemporană, în „progresul" său galopant spre „umanizare" are tot mai mare oroare de sfinţi şi de sfinţenie. Nu mai prea sunt sfinţi şi, firesc, nu mai prea are cine să-i imite. Şi lumea se mulţumeşte cu iluzii — iluziile fericirii prin satisfacerea poftelor, iluziile unei omeniri paşnice, libere şi prospere, nevrând să ia seama la faptul că toate acestea se împlinesc astăzi pe dos mai mult ca oricând, că numai „Cel ce este, Cel ce era şi Cel ce vine, Atotţiitorul" (Apoc. 1, 8) poate transforma iluziile în realitate adevărată, fiind El însuşi Adevărul (In. 14, 6). Chiar şi între creştini, „cuvânt care mântuieşte se aude foarte rar. Numai vorbărie şi cleveteală. Fiecare vrea să înveţe pe celălalt. Rar se întâlneşte cineva care să-şi dea viaţa pentru adeverirea Evangheliei, continuând viaţa Sfinţilor Părinţi. Frică mare de ispite şi mândrie fără margini prin cuvinte".[16]

În faţa tuturor problemelor, nu avem decât o singură soluţie: sfinţenia!

Sfânta Liturghie - Taina Sfinţeniei

Sfânta Liturghie, la care suntem chemaţi să ne împărtăşim de Însăşi Viaţa (In. 14, 6) noastră, pentru că numai aşa vom avea „viaţă veşnică" (In. 6, 54), n-am putea-o descrie în cuvinte. Numai Sfinţii vorbesc despre ea: „Săvârşirea Sfintei Liturghii cere un suflet sfânt, un om cu suflet înalt, care să nu fie legat de nici o patimă, de nici o dorinţă lumească, de nici o bucurie pământească; a cărui inimă să fie cu totul aprinsă de flacăra Duhului Sfânt".[17] Citind Canonul Sfintei Împărtăşiri, luăm şi noi seama de dorinţa noastră: „cu sufletul şi cu trupul să mă sfinţesc, Stăpâne, să mă luminez, să mă mântuiesc, să-Ţi fiu Ţie locaş prin împărtăşirea Sfintelor Taine, având-Te pe Tine locuitor întru mine, împreună cu Tatăl şi cu Duhul" (Cântarea a 9-a); apoi aflăm că acelaşi lucru l-au dorit şi sfinţii: „să-mi fie mie Sfintele Tale Taine spre tămăduire şi curăţire, spre luminare şi pază, spre mântuirea şi sfinţirea sufletului şi a trupului" (Sf. Vasile cel Mare), „învredniceşte-mă fără de osândă să mă împărtăşesc ... spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci, spre sfinţire, spre luminare, spre tărie, spre vindecare şi spre sănătatea sufletului şi a trupului" (Sf. Ioan Gură de Aur), „să mă împărtăşesc, fără de osândă, cu dumnezeieştile, preaslăvitele, preacuratele şi de viaţă făcătoarele Tale Taine, nu spre osândă, nici spre adăugirea păcatelor, ci spre curăţire şi sfinţire şi spre dobândirea vieţii şi împărăţiei ce va să fie" (Sf. Ioan Damaschin), „să mă împărtăşesc cu Tainele Tale cele preacurate şi preasfinte, cu care se îndumnezeieşte şi se face viu tot cel ce mănâncă şi bea din ele cu inimă curată" (Sf. Simeon Noul Teolog).

În timpul Sfintei Liturghii, cerem milostivirea Celui singur Sfânt (cf. Is. 8, 13): „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte miluieşte-ne pe noi", timp în care preotul se roagă: „sfinţeşte sufletele şi trupurile noastre". „Strigăm şi grăim" apoi împreună cu fericitele Puteri îngereşti: „Sfânt eşti şi Preasfânt, Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt. Sfânt eşti şi Preasfânt şi slava Ta este plină de măreţie. Căci Tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat ..." Sfinţenia şi iubirea devin una în focul Dumnezeirii, iar noi ne aducem aminte (anamneză, de la gr. anamnesis = aducere aminte) „de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de groapă, de învierea cea de a treia zi, de înălţarea la ceruri, de şederea cea de-a dreapta şi de cea de-a doua şi slăvită iarăşi venire", trăind „unirea timpului într-un prezent veşnic şi a spaţiului într-un aici infinit".[18] Pentru noi totul culminează cu chemarea preotului: „Să luăm aminte. **Sfintele sfinţilor**".[19] Mărturisind încă o dată că „Unul (este) Sfânt, unul Domn, Iisus Hristos", ne împărtăşim, şi încuviinţăm ecfonisul preotului „că Tu eşti sfinţirea noastră", rostind şi noi, în a doua rugăciune de mulţumire, „că Tu eşti Pâinea vieţii, Izvorul sfinţirii" (Sf. Vasile cel Mare).

Sfinţenie şi Ortodoxie

Teoretic, credem că ştim ce înseamnă sfinţenia; ne lăudăm că-i cinstim pe sfinţi; dar, practic, tot mai puţini sunt sfinţii de astăzi, pentru că „de fiecare dată când viziunea noastră intelectuală se abate de la înţelegerea corectă a Revelaţiei, aceasta se reflectă inevitabil asupra manifestărilor duhului nostru, în concretul existenţei noastre cotidiene".[20] Cu alte cuvinte, îndepărtarea de adevăr duce la îndepărtarea de sfinţenie, de duh; de aceea spune Mântuitorul că Tatăl îşi doreşte închinători „în duh şi în adevăr" (In. 4, 23). Una fără cealaltă nu se poate: nici Ortodoxie fără sfinţenie, nici sfinţenie fără Ortodoxie! „Sf. Pavel leagă păstrarea comorii învăţăturii de conlucrarea cu Sf. Duh **care sălăşluieşte în noi** (II Tim. 1, 14), adică de efortul spre sfinţenie ... Tocmai acest interes constant, această orientare şi căutare permanentă a **sfinţeniei — fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu** (Evr. 12, 14) — prin trăirea duhovnicească, existenţială, liturgic sacramentală şi mistică a dogmelor, face din discursul teologic aghiorit[21] un glas important în sfatul Bisericii".[22] Ar trebui ca noi toţi să urmăm această căutare a sfinţeniei, ca discursul nostru, atât în familie şi societate, cât mai ales în Biserică, să primească accentul sfinţeniei. Cum? Ne-a spus-o Mântuitorul: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune" (Mt. 5, 16), iar Sf Vasile cel Mare spunea într-un loc: „Taci tu; să vorbească faptele tale!".

Fiind vorba de cunoaşterea adevărului ,lupta se dă în primul rând la nivelul minţii: „demonii sunt duhuri; sunt înrudiţi aşadar cu duhul nostru, cu mintea. Iar mintea, ca cea care hrăneşte sufletul este înşelată prin amestec şi confuzie asemenea izvorului. Adică pe neaşteptate, duhul necurat murdăreşte mintea şi aceasta transmite totul inimii, după obicei. Dacă inima nu este curată,[23] atunci ea trimite mai departe raţiunii totul întunecat. Atunci se întunecă şi se înnegreşte sufletul. Din momentul acela, în locul vederii celei dumnezeieşti el primeşte continuu numai închipuiri. În felul acesta au apărut toate rătăcirile şi ereziile".[24] Gândurile amăgitoare sunt legate tot de sfinţenie: „unul îţi spune: **Eşti un sfânt**, altul: **Nu te vei mântui**.[25] Aceste două gânduri vin de la vrăjmaşul şi nu e nici un adevăr în ele. Dar tu cugetă: **Sunt un mare păcătos, dar Domnul e milostiv, iubeşte pe oameni şi-mi va ierta păcatele mele**".[26] Într-adevăr „singura certitudine este pocăinţa pe care se poate înfăptui orice construcţie duhovnicească. Prin urmare, pocăinţa trebuie să o cerem de la Dumnezeu şi nimic altceva".[27] „Când vei ajunge să te smereşti toţi ţi se vor părea sfinţi. Când eşti plin de tine însă, toţi ţi se par răi".[28]

Numai în felul acesta şi pentru aceasta, Biserica noastră, cea „una, sfântă, sobornicească şi apostolească" se denumeşte şi **ortodoxă (dreptmăritoare)**, pentru că numai în ea **chemarea Domnului la sfinţire şi sfinţenie** a rămas vie, lucrătoare şi rodnică, mărturisind cu toţi Sfinţii, până în zilele noastre că „slava pe care Domnul o dă Sfinţilor e atât de mare că dacă oamenii ar putea vedea un sfânt aşa cum el este în realitate, ar cădea la pământ cu frică şi cutremur ... Prin Duhul Sfânt măresc Sfinţii pe Domnul şi prin darurile Duhului Sfânt măreşte Domnul pe Sfinţi ... Cât de fericiţi suntem noi, Creştinii Ortodocşi că Domnul ne-a dat viaţa în Duhul Sfânt, iar El bucură sufletele noastre. Dar El trebuie păstrat cu grijă, căci chiar şi numai pentru un singur gând rău părăseşte sufletul şi atunci iubirea lui Dumnezeu nu mai e cu noi".[29]

„Numai în experienţa sfinţeniei, firea noastră, umplându-se de prezenţa eficientă a lui Dumnezeu, are nu numai o cunoaştere teoretică a lui Dumnezeu, ci o cunoaştere prin experienţă a prezenţei a puterii şi a iubirii Lui. În felul acesta, **cel ce se află în sfinţenie, se află în adevăr**, în cunoaşterea prin experienţă a lui Dumnezeu, în Dumnezeu Însuşi, adevărul care-i sfinţeşte (In. 10, 36)",[30] Care este „Cel Sfânt, Cel Adevărat" (Apoc. 3, 7).

Aceasta este **mărturia** Bisericii, a Ortodoxiei, pentru ea însăşi, pentru celelalte confesiuni şi religii, pentru întreaga lume şi întregul univers! Numai aşa, crezând şi iubind Ortodoxia şi sfinţenia, rostim la fiecare sfârşit de slujbă: **„Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi".**

DANIEL POPA
Student teolog, anul II

---

1 vezi Sf. Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice şi etice*, ed. Deisis, Sibiu, 1998, Discursul etic 1, p. 114-116.

2 *Mărturii din viaţa monahală*, ed. Bizantină, Bucureşti, 1995, vol. I, p. 121.

3 De la grecescul martys = martor, mărturisitor, dar şi martir (cf. In. 1, 6; Apoc. 2, 13), deşi în textul de faţă Sf. Matei foloseşte verbul omologheo.

4 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 105; 95.

5 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama*, ed. Scripta, Bucureşti, 1993, p. 5.

6 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 112.

7 Konstantinos Yannitsiotis, *Lângă Părintele Porfirie*, ed. Bunavestire, Bacău, 1999, p. 48.

8 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 81.

9 Daniil de la Katunakia, *Sfaturi şi învăţături în Părinţi duhovniceşti contemporani de la Sfântul Munte Athos*, ed. Deisis, Sibiu, 1997, vol. I, p. 213.

10 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 166; 78-79; 61.

11 Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei*, ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 159.

12 Sf. Ioan de Cronstadt, *Viaţa mea în Hristos*, ed. Oastea Domnului, Sibiu, 1995, p. 180.

13 Konstantinos Yannitsiotis, *op. cit.*, p. 63.

14 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Bucureşti, 1978, p. 258.

15 *ibid.*, p. 269-270.

16 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 126-127.

17 Sf. Ioan de Cronstadt, *op. cit.*, p. 156.

18 Konstantinos Yannitsiotis, *op. cit.*, p. 66.

19 Gr.: Ta aghia tois aghiois, adică Sfintele (Taine) care se dau sfinţilor (celor ce se împărtăşesc).

20 Archimandrite Sophrony, *Voir Dieu tel qu'Il est*, ed. Labor et Fides — Perspective orthodoxe, Geneva — 1984, p. 11.

21 Autorul se referă strict la Sf. Munte Athos, dar am putea lărgi aria la tot ceea ce înseamnă încă sfinţi şi sfinţenie (aghiorit vine din gr. aghios = sfânt).

22 Ierom. asist. drd. Agapie Corbu, *Poziţia Sfântului Munte faţă de ecumenismul contemporan*, în *Teologia*, nr. 3-4/1998, p. 61-62.

23 De aici importanţa rugăciunii inimii (numită şi *a minţii*), adică invocarea repetată a numelui lui Iisus, cristalizată cu timpul în formula: *Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă* sau *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul.*

24 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 174.

25 Adică: *Esti atât de ne-sfânt, încât nu te vei mântui.*

26 Cuviosul Siluan Athonitul, *op. cit.*, p. 200.

27 Părintele Paisie Aghioritul (+ 1995) în *Konstantinos Yannitsiotis*, *op. cit.*, p. 56.

28 Gheron Iosif, *op. cit.*, p. 158.

29 Cuviosul Siluan Athonitul, *op. cit.*, p. 158-159.

30 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *TDO*, vol. I, p. 275.

Kosovo — o problemă de azi?

(II)

În numărul trecut am prezentat, cât se poate de scurt, istoria complexă a Peninsulei Balcanice până la cucerirea otomană, o istorie foarte importantă, deoarece, doar cunoscând-o se pot înțelege evenimentele istorice din epoca modernă, numeroasele războaie dintre popoarele care locuiesc această regiune întinsă. Doar astfel putem înțelege încăpățânarea bulgarilor de a nu recunoaște o limbă macedoneană separată de cea bulgară (căci și acum bulgarii consideră Macedonia drept pământ istoric bulgăresc), cât și dorința sârbilor de a păstra o regiune în care azi sunt minoritari.

În această scurtă descriere istorică am lăsat expres la o parte două popoare care aparent nu au jucat nici un rol important în istoria politică a regiunii în epoca descrisă: vlahii și albanezii. Nefiind considerați de istoricii sârbi, bulgari, greci, dar și apuseni drept „creatori de state" în Balcani, au atras foarte târziu atenția cercetătorilor asupra lor. În ceea ce-i privește pe istoricii bulgari, sârbi și greci, aceștia neagă vlahilor orice conotație etnică, afirmând că cei pomeniți în izvoarele istorice ca vlahi nu erau altceva decât păstori, nicidecum etnici români. Conform mentalității balcanice, bulgarii de rând sunt indignați de afirmația istoricilor români că asăneștii au fost vlahi, considerând această afirmație drept un pretext pentru o ipotetică politică imperialistă a românilor, doritori să-și însușească părți din Bulgaria. Această acuzație împotriva românilor i-a fost adresată autorului acestor rânduri chiar de către doctoranzi bulgari. La aceste „pretenții imperialiste românești", bulgarii țin să răspundă, „amintindu-ne" nouă românilor, că Dobrogea constituie „leagănul națiunii bulgare" și deci că ar fi pământ bulgăresc. Iată că noi românii, deși credem că înțelegem mentalitatea balcanică, totuși suntem departe de acest fapt. (Întreaga dispută pe seama participării românilor la crearea celui de-al doilea țarat bulgar este prezentată de eminentul istoric Nicolae Șerban Tanașoca în lucrarea: **O problemă controversată de istorie balcanică: participarea românilor la restaurarea Țaratului bulgar**, publicat în volumul **Răscoala și statul asăneștilor**, coord. Eugen Stănescu, București, 1989, p. 153—178).

Același tratament defavorabil care e aplicat de istoricii bulgari, sârbi și greci aromânilor, este aplicat și poporului albanez, cu atât mai mult cu cât acesta e menționat mult mai târziu în documentele istorice decât românii. Dacă „problema vlahilor" s-a soluționat oarecum mai ușor, afirmând că vlahii nu erau etnici români, ci doar simpli păstori rătăcitori cu turmele, „problema albaneză se rezolvă" într-un mod diferit, istoriografia oficială sârbă și greacă afirmând că locul de baștină al albanezilor ar fi spațiul muntos îngust din Albania de azi, de unde au migrat mai târziu, beneficiind și de o rată superioară de natalitate. Mulți români de rând au adoptat această teză, uitând că unii (și nu puțini) istorici dintr-o țară vecină ne-au adus nouă aceleași acuze, pentru a legitima lipsa noastră de drepturi pe meleagurile transilvane.

Azi cu toții suntem înmărmuriți de sângele care curge în țara vecină, la doar câteva zeci de km de granițele noastre. Se caută vinovați. Aceștia sunt găsiți repede, fiecare după cum consideră de cuviință: albanezii, sârbii, americanii, Miloșevici. Dar poate că motivul principal al acestei curgeri de sânge este neînțelegerea mentalității balcanice de către străinii de aceste locuri, cât și persistența în Balcani a unei „anumite concepții romantice despre istorie și istoriografie care (...) are menirea de a da fiecărui popor conștiința de sine, revelându-i și stimulându-i unitatea organică, originalitatea și forța vitală prin evocarea trecutului în care ele s-au împlinit în chip exemplar". În Balcani, această istoriografie romantică a devenit „instrument al luptei pentru eliberarea națională. (...) Aceste istoriografii din Sud-Estul Europei care, evocând trecutul național, întâlneau forma imperială de organizare a statului, au dezvoltat ceea ce s-a numit «complexul imperial», specific acestei zone". Este cazul istoriografiilor sârbești, grecești și bulgare (Tanașoca, **op. cit.**, p. 174—175). Această istoriografie romantică duce la intoleranță, la negarea existenței sau a importanței celuilalt, la supralicitarea propriului element național. Bulgarii neagă aportul românesc la crearea celui de-al doilea țarat bulgar, considerând recunoașterea acestui aport drept o periclitare a propriei lor statalități. La fel, sârbii, afirmând și iar repetând realitatea că zona Rașca (deci și o parte din Kosovo) este leagănul statului lor, neagă existența concomitentă cu sârbii și a altor popoare pe acele meleaguri. Iar această negare este o curată falsificare a istoriei.

Vlahii apuseni din sudul Dunării și albanezii.

Precum am văzut, este adevărat că regiunea Kosovo este parte a leagănului poporului și statului sârb. Dar acest leagăn nu s-a așezat pe o „terra deserta". Slavii care au colonizat aceste regiuni în sec. VII au întâlnit aici o populație romanizată care popula sate și orașe. Desigur, la vederea năvălitorilor, romanicii au fugit în munții pe care îi vedem în fiecare seară la știrile posturilor de televiziune. Aceiași munți, pe care îi folosește UCK în zilele de azi, aceleași văi prin care se refugiază coloanele de albanezi au oferit în sec. VII adăpost populației romanizate, retrase din fața barbarilor slavi păgâni. Cronica preotului din Dioclea (Muntenegru), redactată în jurul anului 1150, afirmă că la sosirea slavilor, romanicii (numiți, datorită hainelor din lână neagră pe care le purtau, morlaci sau moro-vlahi, adică vlahi negri) au fugit în munți, dar după ce slavii s-au încrestinat, au coborât din nou la vale. Acest lucru s-a întâmplat în întreaga Peninsulă Balcanică, fapt dovedit de numeroasele documente care îi pomenesc pe vlahii care locuiau printre sârbi sau bulgari.

În statul sârb al nemanizilor, s-au păstrat până azi 39 de hrisoave care îi privesc exclusiv pe acești vlahi (26 dintre ele provenind din timpul domniei țarului Ștefan Dușan). Ocupația acestor vlahi era fie păstoritul, fie paza unor mânăstiri sau a unor transporturi de caravane negustorești.

Cel dintâi act din Serbia, care îi are ca obiect pe vlahi, a fost emis de regele Ștefan II Nemania în anul 1198. Actul îi pomenea pe judecii (juzii) Radu și George, care aveau autoritate peste 170 de români (deci peste un sat) din ținutul Prizren, în sudul provinciei Kosovo. Dar cei mai numeroși vlahi sunt atestați de documente pe cursul inferior al râului Ibar, aflat, după cum am văzut, chiar în inima Rașcei. Sunt pomenite aici sate cu nume curat românești: Bucor, Bun, Dedul, Mic, Mărgelat, Singur, Pop, Stan. De altfel, în aceeași regiune a Rașcei, alături de ținutul Serbia Veche, se mai găsește și Vlașca Veche. Toponime de origine românească se întâlnesc și în alte regiuni ale Serbiei, Muntenegrului, Croației, Bosniei, pe care nu le mai amintim, în cazul de față interesându-ne doar cele din Serbia Veche și din Kosovo.

În ceea ce privește viața bisericească, vlahii din regatul sârb au fost puși încă de la înființarea arhiepiscopiei de Jicea din anul 1219 sub autoritatea directă a arhiepiscopului, fapt care arată că vlahii erau împrăștiați pe tot cuprinsul Serbiei. Însă în anul 1335, cu ocazia cuceririi de către Ștefan Dușan a orașului Prilep din Macedonia, s-a făcut pomenire despre un „episcop al vlahilor", cu reședința fie în Prilep, fie în Lerin, azi Florina, în nordul Greciei (Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, ed. II, vol I, București, 1991, p. 207).

Apoi vlahii sunt amintiți în legătură cu vechile mânăstiri din Kosovo (Deceani, Peci, Gracianița), din Serbia Veche (Jicea) și din Athos. Ștefan Nemania a închinat mânăstirii Hilandar din Muntele Athos mai multe sate de vlahi situate „undeva în apropiere de Prizren" (Silviu Dragomir. **Vlahii și morlacii. Studiu din istoria românismului balcanic**, Cluj, 1924, p. 98). Aceeași mânăstire mai avea închinate satele românești Ponișa, la nord de Peci, Petrace, lângă Leskovak (la sud de Niș). Regii sârbi au închinat numeroase sate și celei mai vechi mânăstiri sârbești, Jicea. Dintre acestea, unele, situate lângă Peci, erau locuite de români. Mânăstirea Gracianița și episcopia din Lipljan (vechea Ulpiana) aveau în proprietate sate românești situate atât în munții care străjuiesc valea râului Sitnița (care curge chiar prin centrul provinciei Kosovo), cât și la vest de Prizren, pe drumul care duce spre orașul albanez Kukes. Mânăstirea Deceani deținea în proprietate sate populate de vlahi, situate la nord-est de Djacovița (vestul provinciei Kosovo, nu departe de granița cu Albania) cât și lângă Skoplje.

Aceste sate de români sau de vlahi, pomenite mai sus, se aflau în vecinătatea altor sate populate fie de sârbi, fie de albanezi sau de bulgari. „În regiunile dimprejurul orașelor Prizren, Știp (azi Stip, în Macedonia — n. a.), Uschiub (azi Scoplje) și Htetovo (azi Tetovo) elementul românesc venea în atingere cu albanezii, pomeniți împreună cu vlahii în hrisoavele sârbești" (**Ibidem**, p. 99). În Muntenegru populația era formată din sârbi, latini (adică romanici de pe litoralul dalmatic, vorbitori ai limbii dalmate), albanezi și vlahi.

Din toate acestea, ne putem da seama că statul sârb al nemanizilor nu a fost un stat etnic sârb pur, datorită numărului mare de români care conviețuiau cu sârbii. Desigur, acești vlahi din regatul sârb nu au deținut aceeași importanță politică precum cei din Țaratul bulgar. Din acest motiv nici nu s-a încercat de către istoriografia sârbă să le fie pusă la îndoială existența. Cu timpul, cei mai mulți dintre acești vlahi s-au sârbizat (în timp ce latinii dalmați s-au croatizat). Procesul de sârbizare continuă și azi cu românii din valea Timocului.

Albanezii constituie poate „o enigmă și un miracol istoric" mai mare decât poporul român. Originea poporului albanez a rămas până azi nesoluționată, cercetătorii nefiind încă nici până azi pe deplin lămuriți dacă albanezii sunt urmași ai illyrilor, ai tracilor sau ai unei populații amestecate traco-illyre; ori dacă s-au format chiar pe actualul teritoriu al Albaniei, sau la nord de acest teritoriu. Cei care neagă autohtonia albanezilor pe teritoriul de azi al Albaniei (în special în partea de sud a ei) se bazează pe lipsa aproape totală în limba albaneză a împrumuturilor din greaca veche, ceea ce nu ar fi normal, dacă albanezii s-ar fi format ca popor în vecinătatea grecilor, la sud de „linia Jirecek", linie care, cum am arătat mai sus, delimita zona romanizată de cea grecizată din Balcani. De aceea, nu puțini autori, ținând seama de influențele latine în limba albaneză, consideră că poporul albanez s-ar fi format în munții din nordul Albaniei de azi, dar și în Muntenegru și Kosovo, având contacte cu o populație romanizată, nu grecizată.

Enciclopedia Britanica (ed. 1994), amintește ambele ipoteze. Lucrarea lui Jean W. Sedlar, **East Central Europe in the Middle Ages, 1000—1500**, Seattle, 1994, adoptă o teorie de mijloc. Sedlar arată că majoritatea cercetătorilor îi consideră pe albanezi drept urmași ai illyrilor, dar afirmă existența în limba albaneză a multor elemente trace (p. 423). El consideră limba albaneză drept una dintre cele mai arhaice din Europa, fiind convins că spațiul în care s-a vorbit ea a fost mult mai mare decât cel de azi, întinzându-se și în munții din Muntenegru și sudul Serbiei, unde au fost asimilați de către slavi.

Foarte important este faptul că reședința celui de-al doilea stat sârb a fost tocmai Skoder, în nordul Albaniei de azi. Precum am arătat mai sus, documentele acelui timp pomenesc de conviețuirea în spațiul muntenegrean a slavilor, aromânilor și albanezilor.

Pe teritoriul de azi al Albaniei au locuit în antichitate triburi illyre. Între sec. VIII—VI î.Hr. grecii au întemeiat pe țărmul Mării Adriatice coloniile Epidamnus (azi Durres) și Appolonia (lângă localitatea Vlora de azi). Teritoriul a fost cucerit de către romani în anul 168 î.Hr. Prima episcopie de pe teritoriul Albaniei s-a întemeiat la Dyrrhachium (numele roman al coloniei grecești Epidamnus), în anul 58 d.Hr., fiind urmată apoi de alte episcopii la Appolonia, Butrint și Skoder.

La începutul sec. VII, nordul Albaniei a fost ocupat de triburi sârbe, acest teritoriu făcând parte din toate cele trei state sârbești din evul mediu. Sudul Albaniei a fost cucerit de bulgari în sec. IX, redevenind teritoriu bizantin în anul 1018. Despotatul de Epir, creat după 1204, cuprindea Albania de sud și Grecia de nord-vest, în timp ce centrul Albaniei alcătuia un „regat" stăpânit de regii din casa de Anjou ai Siciliei.

La mijlocul sec. XIV, după ce Ștefan Dușan a cucerit cea mai mare parte a Albaniei, izvoarele istorice consemnează o migrație în masă a albanezilor, conduși de Jin Bua Spata și Petru Lioșa în Grecia centrală, ocupând cea mai mare parte a teritoriului fostului despotat de Epir, ajungând chiar până la Atena. Prin urmare, documentele vorbesc de o fugă a albanezilor din fața sârbilor și nu de o migrare a albanezilor la nord de zona lor de formare. Apoi trebuie să se țină cont de faptul că **Serbia Veche** este situată de-a lungul râului Ibar, al cărui nume Iorga consideră că e de origine albaneză **(Istoria românilor**, vol. II, ed. II-a, București, 1992, p. 24).

După moartea lui Ștefan Dușan, nordul Albaniei a fost condus de șefi de trib de origine albaneză, cei mai importanți fiind cei din familia Kastriota, din rândul căreia se va naște un secol mai târziu marele luptător anti-otoman Skanderbeg (+ 1468). După 1506, turcii au reușit cucerirea Albaniei, dar stăpânirea lor a fost mai mult una nominală, fiind atacați tot mereu de trupele de gherilă albaneze. Aceasta a dus la numeroase campanii otomane de pedepsire a albanezilor, în urma cărora 2/3 din populația albaneză s-a convertit la islam. Totuși, numeroși albanezi au încercat să scape de prigoanele turcești. Astfel au apărut coloniile de albanezi din sudul Italiei. Iar domnitorul moldovean Vasile Lupu era de origine albaneză creștină, refugiat pe teritoriul nord-dunărean.

Originea albaneză i-a interesat și pe cercetătorii români, știut fiind faptul că, bazându-se pe unele cuvinte comune albanezo-române, R. Roesler a negat continuitatea românilor în Dacia traiană, localizând spațiul de formare a limbii române la sud de Dunăre. Teza sa a fost preluată și de alți istorici, care au încercat să dovedească faptul că popoarele român și albanez s-ar fi format înainte de venirea slavilor în triunghiul dintre localitățile Sardica (Sofia) — Naissus (Niș) — Scupi (Skoplje).

Aceste teze au fost infirmate de numeroși alți cercetători, care au intreprins o analiză temeinică a vocabularului celor două limbi. Cercetătorii români B.P. Hașdeu și S. Pușcariu au afirmat originea tracă, nord-dunăreană neromanizată a albanezilor, care ar fi fost colonizați după sec. III la sud de Dunăre. Aceste ipoteze au fost adoptate, cu unele corecturi, de ultimul cercetător român în domeniu, Ion I. Russu, care a ajuns la concluzia că strămoșii românilor și cei ai albanezilor au conviețuit chiar la începuturile formării popoarelor lor într-un spațiu comun de limbă tracă, nord-dunăreană, de unde strămoșii albanezilor (identificați cu tribul tracic nord-dunărean al carpilor, colonizați de Dioclețian în jurul anului 300 la sud de fluviu) au migrat în secolele V—VI, fără să atragă atenția asupra lor, pe teritoriul de azi al Albaniei. Astfel, Ion Russu a întărit afirmația lui Hașdeu, că albanezii sunt „chiar frați cu românii, frați de sânge dacic, sunt pentru noi ceea ce sunt celții pentru francezi. Daci redivivi...", aducând corectura că albanezii nu ar fi urmași ai dacilor, ci ai carpilor, trib de asemenea tracic nord-dunărean, dar din afara provinciei romane a Daciei (a se vedea lucrarea: **Obârșia tracică a românilor și albanezilor. Clarificări comparativ-istorice și etnologice**, Cluj-Napoca, 1995).

PAUL BRUSANOWSKI

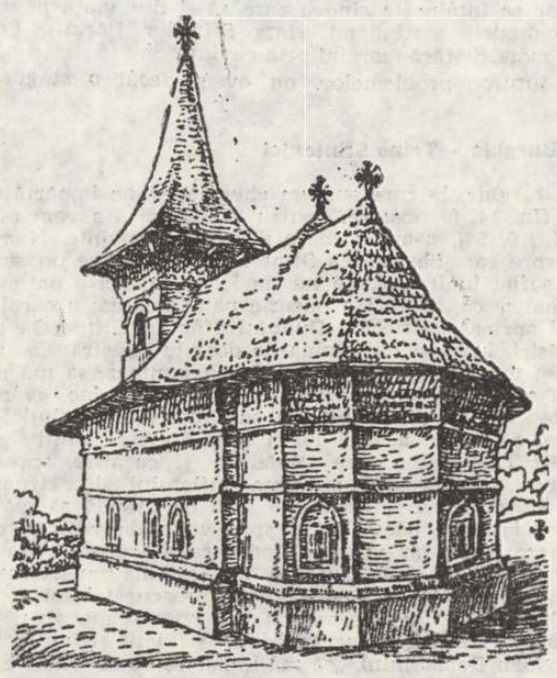

Arianism și neoarianism

Cu clarviziunea-i cunoscută Sf Ap. Pavel scrie în întâia sa epistolă către Corinteni că **„trebuie să fie între voi și eresuri, ca să se învedereze cei tari în credință"** (cap. 11, 19), prevestind prin aceasta lungul șir de erezii și schisme care aveau să se abată asupra Bisericii lui Hristos, încercând să o sfâșie și să o dezbine.

Iată că însuși marele apostol recunoștea inevitabilitatea fenomenului sectar, socotindu-l totodată ca pe o probă de foc prin care adevărata credință trebuie să treacă pentru a-și demonstra autenticitatea și certifica veridicitatea.

Dacă Biserica Ortodoxă se numește astăzi pe sine continuatoarea legitimă a Bisericii primare, aceasta se datorește întâi de toate faptului că ea s-a păstrat neabătut în duhul de smerenie și iubire propovăduit de întemeietorul ei Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat precum și faptului că învățătura ortodoxă izvorăște din cele șapte sinoade ecumenice, adevărate borne de dreaptă credință ale Bisericii universale din primele zece veacuri.

Prima mare încercare care amenința să destrame unitatea de duh și credință a Bisericii a fost provocată de un preot, pe nume Arie, originar din Egipt. Teolog și orator iscusit, el împărtășea însă și ideile unuia dintre marii eretici ai timpului, Paul de Samosata, la toate acestea adăugându-se firea sa extrem de vanitoasă, care îl va determina să se simtă jignit atunci când pe scaunul vacant al episcopiei din Alexandria va fi numit altcineva.

Suntem în anul 318, an în care Arie începe să-și facă cunoscute ideile sale eretice, mai întâi în cercul restrâns al prietenilor, iar mai apoi își va extinde activitatea și în Biserică. Atrăgând de partea lui destul de multă lume, oameni simpli dar și învățați, începe să-și răspândească ideile chiar și în afara Egiptului. Va pleca mai întâi în Palestina, apoi în Asia Mică, profitând de faptul că situația politică din imperiul roman era neclară datorită conflictului iscat pentru tron între Constantin și opozantul său Maxențiu.

Repurtând o victorie strălucită asupra lui Maxențiu, în urma căreia va deveni unicul conducător al imperiului roman, Constantin decide să pună capăt ereziei lui Arie, care între timp luase proporții, amenințând însăși unitatea Bisericii și a imperiului.

Sfătuit de oameni bine intenționați, Constantin va convoca un sinod ecumenic la care erau invitați să participe toți episcopii timpului. Istoria îi consemnează printre cei mai renumiți pe Sf. Atanasie cel Mare, Macarie al Ierusalimului, Sf. Nicolae, episcopul Mirelor Lichiei, preoții Vitus și Vicențiu ca delegați din partea papei Silvestru I Cecilian de Cartagina, Osiu de Cordoba. Era reprezentată practic întreaga lume creștină din acel timp, din Persia până în Spania, din Africa până în Scandinavia, și chiar din afara granițelor imperiului roman, precum episcopi din Persia și Armenia, în total un număr de 318 episcopi și teologi.

Lucrările sinodului au început pe data de 20 mai 325 în orașul Niceea din provincia Bitinia, fiind asistate de însuși împăratul Constantin, și prezidate de episcopii Alexandru din Alexandria și Eustațiu din Antiohia.

S-a purces pentru început la ascultarea și analizarea în liniște a învățăturii lui Arie, care nu era decât un amalgam de concepte raționale, prin care încerca să explice taina întrupării.

Învățătura sa cuprinsă în lucrarea **Thaleia**, afirma că Dumnezeu este singurul principiu necreat, Logosul nefiind decât o creatură ieșită din voința și nu din ființa Tatălui. Nefiind Dumnezeu, n-are nici una din calitățile divinității, ci a devenit desăvârșit prin energia harului și prin stăruința în virtute. Hristos nu este Dumnezeu adevărat în raport cu nimeni și nimic, și pentru aceasta toate însușirile Lui sunt relative. În privința universului, Logosul este creator și mijlocitor între Dumnezeu și acesta, întrucât Dumnezeu nu a creat direct lumea, ci a creat mai înainte de toate Logosul, și acesta la rândul Lui a creat universul. Cuvântul a fost creat mai înainte de toate, din cele inexistente, și de aceea putem spune că „era un timp când nu era".

Împotriva acestor aberații, Biserica va reacționa prompt, prin glasul Sf. Atanasie cel Mare, autoritatea incontestabilă a sinodului, care va demonstra punct cu punct învățătura lui Arie, arătându-i slăbiciunile și lipsa de logică. Îi aparține acestui mare om al Bisericii raționamentul prin care demonstra că dacă urmăm firul logicii ariene, conform căreia Hristos nu este Dumnezeu, rezultă că El nu este decât un impostor atunci când afirmă că **„El și Tatăl una sunt"** (In. 10, 13).

Eroarea fundamentală a lui Arie consta în aceea că încerca să explice taina întrupării Fiului lui Dumnezeu dintr-o perspectivă strict omenească, ceea ce l-a și dus la rătăcire. Încercând să-L înțeleagă pe Dumnezeu în acest mod el a căzut în capcana unui paradox insolvabil, căci cum poate fi cuprins în concepte omenești Cel mai presus de orice gând și cuvânt?

Răspunsul părinților de la Niceea va fi fixat în șapte articole de credință, în care se afirma **divinitatea** Fiului și **de o ființimea** Lui cu Tatăl, fiind **„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, de o ființă cu Tatăl prin care toate s-au făcut"**. Purtând semnătura tuturor părinților care au participat la acest prim sinod al Bisericii universale, el va deveni un adevărat îndreptar de credință pentru întreaga creștinătate.

Deși a fost condamnat de Biserică ca o erezie extrem de periculoasă datorită consecințelor sale (căci dacă Hristos nu este Dumnezeu adevărat, făcut om asemenea nouă în afară de păcat, întreg creștinismul este desființat), arianismul a răzbătut peste secole sub diferite forme, iar secolul nostru plătește și el tribut acestei erezii, căci ce altceva sunt așa-zisele doctrine umaniste sau antropocentriste dacă nu forme mascate de arianism, pentru că în interiorul acestor curente se găsește omul, e adevărat, dar omul care L-a alungat pe Dumnezeu, așezându-se pe sine în centru și raportându-le pe toate doar la sine. Declarându-se pe sine etalonul tuturor și măsurându-le pe toate cu măsura sa îngustă, omul modern a căzut pradă unui relativism cu urmări din cele mai periculoase în plan existențial și moral. Asupra acestor consecințe a insistat Dostoievski în romanele sale, arătând că atunci când omul nu mai are nimic deasupra lui, totul devine posibil, și prin aceasta existența își pierde orice noimă ,căzând în absurd.

Indiferent de formele pe care le îmbracă, umanismul nu este în ultimă instanță altceva decât o formă mascată de arianism, ducând spre aceeași consecință și spre aceleași rezultate: omul vrea să-și aparțină numai lui, să existe adică doar prin sine și pentru sine, iar prin aceasta nu face altceva decât să se închidă singur într-un cerc vicios, din care nu poate ieși nicidecum, condamnându-se singur la o existență lipsită de sens.

În umanism, și în aceasta constă de fapt marea sa eroare, totul se bazează exclusiv pe om, substanța lui fiind omul redus la dimensiunile sale bio-istorice, el declarându-se nu doar valoarea supremă, ci în același timp și criteriul ultim și total. Aceasta face ca toate formele de umanism să nu fie finalmente altceva decât forme de autolatrie, prin care omul, conștient sau nu, se opune lui Dumnezeu singurul prin care se relevă ca o valoare reală și prin care se poate justifica.

Dar chiar și atunci când îl uită sau îl respinge pe Dumnezeu, omul nu reușește să alunge cu totul din sine trăsăturile „chipului divin"; dimpotrivă, el se manifestă la fel de pregnant și în umanism, prin faptul că tânjește după existența infinită, ceea ce umanismul nu-i poate însă asigura.

Numai atunci când acceptă existența lui Dumnezeu cel întrupat, ca singurul model și scop al existenței sale, numai atunci își împlinește setea ființei sale după infinit pentru că toate întrebările și neliniștile sale, toate temerile și angoasele sale își vor găsi răspuns doar în măsura în care sunt raportate la Dumnezeul cel întrupat, care a conferit sens și logică existenței noastre. El devenind „logica logicii umane, natura naturii umane" (Arhim. J. Popovici).

O existență fără Dumnezeu, sau un Dumnezeu care ar fi rămas închis în propria-I transcendență, l-ar condamna pe om la o eternă căutare de sine și neîmplinire. **Fără Dumnezeu nici omul nu există** — aceasta ar putea fi într-un cuvânt lecția părinților de la Niceea —, el nemaifiind decât o biată ființă nevolnică ,condamnată irevocabil la neant.

Fiul lui Dumnezeu cel făcut om asemenea nouă în afară de păcat este Cel care a conferit existenței umane sens, arătându-ne că ne putem împlini, și ne putem justifica doar atunci când ne privim din perspectiva divinității, dar fără ca prin aceasta să ne pierdem specificitatea, ci dimpotrivă, devenim mai umani cu cât ne dorim să fim mai asemenea cu Dumnezeu.

Preot NICOLAE STOIA

Daniel Turcea (1945–1979)

Daniel Turcea s-a născut la 22 iulie 1945 la Târgu-Jiu, fiind al doilea din cei patru copii ai lui Gheorghe și ai Mariei Turcea. Și-a petrecut copilăria și adolescența în Pitești, unde a absolvit, în 1963, liceul „Nicolae Bălcescu" la secția reală. În 1968 a fost licențiat al Institutului de arhitectură „Ion Mincu" din București.

Ca poet debutează în 1966 în revista „Amfiteatru". În 1970 publică primul său volum de poezii, institulat *Entropia*. În 1978 apare al doilea volum de poezii semnat Daniel Turcea, ultimul antum, intitulat *Epifania*.

Poeziile din *Entropia* sunt caracterizate de un „asiatism" filosofic și conceptual, trădând o anxietate cu tentative de evadare în descripția unui teritoriu absolut, utopic. Viziunea scientistă din acest prim volum face ca poezia să fie greu abordabilă fără consultarea unui dicționar de specialitate, pentru ca structura de matematică și fizică nucleară a imaginii să facă vizibilă desfășurarea lirică. Formula fizică a entropiei, așezată la începutul acestui volum, ar sugera desfacerea lumii, de la energie până la o formă de unde analiza rațională nu mai este posibilă.

Epifania (1978) trădează o schimbare radicală a viziunii poetice. Poezia scientistă a căutării anxioase este transfigurată de o epifanie, de o arătare mai presus de fire, de un har despre a cărui lucrare Daniel Turcea nu uită să vorbească, deși o face cu multă smerenie. Răspunsul la întrebările pe care le-ar putea ridica această încărcare de lumină, inefabil și neomenesc este chiar o mărturisire pe care poetul i-o face poetului din exil Ștefan Baciu — acesta tradusese în limba franceză câteva poezii din volumul *Entropia:*

„Cu bucurie vă mărturisesc, sunt ortodox.

Vă mulțumesc din suflet pentru traducerea versurilor. Se pare însă că, fără să vreau, v-am indus în eroare, numind o poezie — Zeu —. Deși mi-a plăcut spectacolul Asiei, jocul de umbre, ceremoniile mimând înțelepciunea, nu sunt budist. Și nici nu am dorit vreodată să fiu. Sunt creștin, ortodox. Și nimic nu e mai opus. Nu am avut și nu am darul și chemarea de a scrie despre lumină, despre înviere, despre iubire și taină. Știu însă că sunt infinit mai presus nirvanei și ceremoniei ceaiului, bunăoară.

Vă îmbrățișez și vă mulțumesc. Mi-ați făcut de două ori bine. O dată traducându-mi versurile. Și, a doua oară, făcându-mă să renunț la tot ce în poezie, fie și numai ca aluzie, s-ar putea interpreta greșit. Și aceasta este cel mai mare bine.

Am o carte în plan, pe anul acesta. Dacă apare, v-o trimit. Încerc să opun Entropiei bucuria." (după Valeriu Cristea, prefață la *Daniel Turcea, Iubire. Înțelepciune fără sfârșit*, ed. Albatros, București 1991).

Daniel Turcea a scris o poezie ortodoxă în profunzimea ei, într-o epocă în care ortodoxismul literar era de mult consumat. Poezia lui Daniel Turcea scapă cadrelor tradiționale ortodoxiste, inspirația poetică având cu totul altă manifestare. Sentimentul religios este înlocuit cu trăirea mistică, spațiul spiritualității românești ortodoxe, cu care ne obișnuiseră poeții de la *Gândirea*, nemaifiind în sine intervalul de consumare a întâlnirii cu harul. Daniel Turcea este poetul esențelor, al firii omenești cutremurate și transfigurate de revărsarea harului dumnezeiesc, al tainei trăite în tăcere, al trecerii dincolo de moarte, al luminii neînserate care „e de față pretutindeni / e în mine și-n-senină", petrecând „în veacul acesta / de sete / și fier" „aproape" de un „Tu" „de peste cuvinte / de peste cer". Iată cum cuvintele de rugăciune din poezia numită, în mod obișnuit, religioasă, se transformă în șoaptele unei tăceri contemplative, veritabilă teologhisire, în care însăși materialitatea poeziei se transfigurează, o dată cu „pământul inimii" care devine „cer arzând".

Poetul care ne lăsase ca mărturie despre o cunoaștere mai presus de „trupul acesta aproape înfrânt" testamentul: „îngropați morții ca pe semințe / vocile / ca un oraș de sticlă", a adormit la 28 martie 1979, fiind înmormântat în cimitirul mânăstirii Cernica.

Pentru această perioadă a anului marcată de sărbătoarea Învierii, a biruinței vieții, am ales unul dintre poemele de dragoste publicate postum. Prin acest poem, Daniel Turcea mărturisește setea de transfigurare a inimii, privită, ca și de părinții filocaliei, nu ca organ, ci ca centru al ființei. „Pământul" ei, făptura creată și telurică a omului, este chemat să devină „cer", adică sălașul lui Dumnezeu, pentru ca astfel să ardă ca rugul nemistuit văzut de Moise:

Anastasia

pământul inimii
facă-se cer
un cer arzând.

O ultimă precizare: am ales „Telegraful Român" spre a difuza această scurtă prezentare a personalității lui Daniel Turcea, între altele și pentru faptul că versurile poetului au fost publicate încă înainte de revoluție, în paginile foii șaguniene.

NICOLETTA-LAURA DOBRESCU
Studentă la teologie anul III

A trecut la cele veșnice părintele arhim. Timotei Tohăneanu

După o lungă suferință, în ziua de 7 mai, orele 14, a trecut la cele veșnice, în chilia sa, de la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, Părintele Arhim. Timotei Tohăneanu, la vârsta patriarhală de 84 de ani, împlinindu-și prin sfârșitul creștinesc pe care Dumnezeu i l-a rânduit, făgăduința pe care a depus-o la călugărie că, până la ultima suflare va fi statornic în mânăstire.

Adormitul întru Domnul, s-a născut în 31.I.1915, la Întorsura Buzăului, jud. Covasna, din părinți evlavioși Gheorghe și Maria, fiind unul dintre cei 8 frați pe care Dumnezeu i-a dăruit familiei Tohăneanu, 4 dintre ei: 2 fete și 2 băieți, mai târziu, au îmbrăcat haina monahală.

În 1943, tânăr pe atunci, cu numele de Traian Tohăneanu, a venit la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, la îndemnul și îndrumarea Părintelui Arsenie Boca, care la acea vreme era stareț al mânăstirii, fiind printre primii viețuitori la Sâmbăta.

În 1946 a fost tuns în monahism, de către vrednicul de pomenire Mitropolitul Nicolae Bălan, primind numele de Timotei.

A îndeplinit funcția de econom al mânăstirii fiind foarte priceput la bunul mers al gospodăriei; s-a ocupat îndeaproape de plantarea livezii, existentă până astăzi și de stupărit, ca mânăstirea să aibă miere.

Dar, cea mai mare realizare a Părintelui Timotei, aici la Sâmbăta, a fost reînființarea tradiției de pictură pe sticlă, care reprezintă mânăstirea cu mare cinste și în zilele noastre, atât în țară cât și peste hotare.

Cu mulți ani în urmă, la îndemnul și sub îndrumarea Părintelui Arsenie Boca, Părintele Timotei s-a dăruit întru totul activității de pictare a icoanelor pe sticlă.

În 1969 a fost hirotonit Ierodiacon, iar la scurt timp, Ieromonah, primind și cel mai înalt grad bisericesc, rangul de Arhimandrit, de către Mitropolitul de atunci Nicolae Mladin.

Revenind la activitatea Părintelui Timotei în Mânăstirea Sâmbăta, merită să fie menționate cele peste 40 de expoziții pe care le-a avut în străinătate: America, Germania, Austria, Anglia, Belgia, unde a făcut un adevărat misionarism ortodox.

Deci, îl putem caracteriza pe Părintele Timotei, un bun misionar al ortodoxiei peste hotare.

Cu fondurile care s-au strâns din vânzarea acestor icoane s-a contribuit și la ridicarea acestei cetăți a ortodoxiei, care este astăzi Mânăstirea „Brâncoveanu".

Slujba de prohodire a avut loc Duminică, 9 mai, după Sf. Liturghie, la orele 12, oficiată de un mare sobor de preoți și diaconi, având în frunte pe Protopopul Făgărașului, Pr. Cornel Ursu, înconjurat de 16 preoți și 4 diaconi, iar răspunsurile au fost date de către corul „Anastasis" de la Institutul Teologic din Sibiu „Andrei Șaguna". Predica prin care a fost omagiată personalitatea Părintelui Timotei, a fost ținută de către Părintele Arhim. Teofil Părăian, ascultat de zecile de credincioși și de Obștea Mânăstirii.

Prin dangătul duios al clopotelor, înconjurând bisericuța brâncovenească, trupul neînsuflețit a fost condus în cimitirul mânăstirii, unde a fost așezat până la Obștească Înviere.

Noi, toți cei de la Sâmbăta, îl purtăm în amintirea și rugăciunea noastră, ca pe un bun părinte, ca pe unul care și-a făcut datoria deplin, care și-a iubit mânăstirea de metanie, contribuind la bunul mers al ei.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu, ca sufletul lui să fie primit în Lumina cea neînserată a Împărăției Sale.

Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea binecuvântată.

Stareț:
Arhim. IRINEU DUVLEA

Oaspeți ai Sibiului

(Urmare din pag. a 7-a)

să se păstreze cu grijă un echilbru pentru a nu se cădea în formalism, dar a avea totuși și suficiente forme.

— *Considerați că o apropiere ecumenică e necesară?*

— Da. Însă trebuie specificat scopul acestei apropieri, pentru că părinții ecumenismului vedeau această mișcare ca o mișcare spre unificare.

Consider important ecumenismul, pentru că odată cu apariția globalizării, Bisericile creștine stau în fața acelorași probleme. Și în ceea ce privește problemele sociale, etice, bioetice, de credință, trebuie să se răspundă, și nu o țară într-un fel și alta în alt fel, ci numai împreună reușim, problemele fiind globale. Dacă ar fi să ne referim la probleme specific teologice și în acest sens trebuie să aibă loc conlucrarea.

De fapt, toți trăim dintr-un izvor comun, chiar dacă drumul nostru istoric, filozofic și teologic a evoluat diferit.

— *Dacă v-ați adresa studenților teologi ortodocși, ce i-ați sfătui?*

— În primul rând să obțină pe cât se poate de mult, în orice domeniu, o informație autentică, pentru că din ce în ce mai mult există, în ceea ce privește imaginea celuilalt, tipare, imagini fixe.

Dacă se dorește o apropiere este necesar ca aceste imagini șablon să tindă să se desființeze, pentru a lăsa locul unei imagini autentice, acest lucru trebuind a fi aplicat atât studenților noștri, cât și studenților voștri. Schimburile de experiență în acest fel sunt foarte importante.

— *Care e relația între tineret și Biserică în Apus?*

— Marea majoritate nu au prea mare lucru de-a face cu Biserica, și chiar și acel procent mic e legat de aspectul tradițional. Totuși există în fiecare parohie diferite grupe, în care tinerii încearcă să se integreze în Biserică, dar totuși rămân alături, nu integrați în viața parohiei.

— *Ce se întâmplă cu predarea religiei în școală?*

— În ceea ce privește dorința de a învăța religie, e vorba de-o minoritate. De pildă, într-o Școală Normală, din 30 de elevi, de abia 2—3 persoane au această dorință. Aceste remarci au în vedere zona Germaniei încadrată în fostul R.D.G. Diferențele între apusul și răsăritul Germaniei în această privință sunt foarte semnificative.

Se întâmplă adesea ca cei care participă la orele de religie să nu fie ei înșiși botezați, doar 5—10% din tineret e botezat.

Spre exemplu: în Leipzig, în 1998 din cei 3200 de copii aflați în școală, doar 200 de părinți și-au declarat apartenența la o biserică, ceea ce înseamnă un procent de 6,25%.

Sunt mulți care se interesează de religie fără să fie interesați practic de ideea de comuniune, ci pur și simplu de dorința de a ști.

— *Vă mulțumim!*

Înălțarea întru mărire a Domnului Hristos

(Urmare din pag. a 8-a)

dali, legați între ei cu vrejuri pictate. Schema compozițională a icoanei este bazată pe simetrie, cu o reușită încadrare a personajelor — apostolii — în două grupuri și cu un punct de fugă, în centrul panoului, unde se găsește Maica Domnului. Deasupra, într-un cadru circular — în ridicarea la cer — este Iisus, cu brațele întinse spre binecuvântare, încadrat de doi îngeri, care țin cu câte o mână de cadrul circular. Îngerii sunt situați simetric, față de aceeași axă de simetrie, verticală (Porumb Marius, Icoane din Maramureș, Cluj-Napoca, 1975, p. 17 și planșa 25).

Ca urmare a uniației de la 1700 din Ardeal, s-a intensificat sprijinul Ortodoxiei din Moldova și din Țara Românească, pentru apărarea Ortodoxiei transilvane. Pictura murală și pictura de icoane din sec. al XVIII-lea vădește influența pictorilor veniți de peste munți, care s-au nizuit să mențină o atmosferă „bizantină", pentru păstrarea tradițiilor ortodoxe. Odată cu aceasta a apărut și o notă de culoare locală. Icoanele din Țara Lăpușului prezintă un specific de „factură țărănească". Icoana Înălțării Domnului de la biserica din Glod (Valea Someșului) reprezintă pe sfinții apostoli cu fețele apropiate, întreolaltă, ca desen (Porumb M., op. cit., p. 14—15).

În a doua jumătate a sec. al XVIII-lea, zugravul Alexandru Ponehalschi, care a realizat pictura parietală a bisericii de lemn din Călinești (Căieni), Maramureș, a realizat și o frumoasă icoană a Înălțării Domnului. Schema compozițională și încadrarea personajelor este la fel cu cea din Hărnicești. Maniera de a picta a acestui meșter are un vădit caracter decorativ. Personajele au figurile cu trăsături umanizate, îndulcite, cu ochi mari, expresivi. Costumele lor sunt drapate de falduri, trasate cu tușe de culoare. Desenul și expresia fețelor trădează unele caractere arhaice făcând o legătură de ordin stilistic cu icoanele maramureșene din a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Iisus este de asemeni reprezentat într-un cadru circular într-un registru superior, deasupra șirului de nori (Porumb M., op. cit., p. 18, planșa 39).

În ambianța de glorificare, a praznicului împărătesc al Înălțării Domnului, Biserica îl proslăvește pe Hristos cu cuvintele troparului: „Înălțatu-te-ai întru mărire, Hristoase Dumnezeule, bucurie făcând ucenicilor tăi cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin binecuvântare, că tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii".

La chemarea Sf. Sinod al B.O.R., privind strângerea de ajutoare băneşti pentru Iugoslavia, rezultatul colectei din Arhiepiscopia Sibiului a fost de 46.842.300 lei.

Banii au fost trimişi la Sf. Patriarhie şi vor fi destinaţi ajutorării populaţiei sârbe dar şi etnicilor albanezi refugiaţi în ţara noastră.

În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut „Îndrumătorul Bisericesc" pe anul 1999. Preţul unui exemplar este de 10.000 lei şi poate fi cumpărat de la Librăria Eparhială Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35.

Filip Moldoveanul

(Urmare din pag. a 7-a)

din 1551—1553. Cu Filip Moldoveanul încep deci tipăriturile în limba română, care vor continua apoi, într-un ritm tot mai susținut, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, îndeosebi prin diaconul Coresi la Brașov. El are meritul că a făcut din orașul Sibiu un centru de cultură românească.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **6 APRILIE a.c.** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.

● **10 APRILIE a.c.** — A acordat un interviu dl. redactor Marcovici de la Radioteleviziunea Română, „România Cultural".

— A primit pe decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia, Prof. univ. dr. arhid. Constantin Voicu.

● **11 APRILIE a.c. — Sf. Paști** — A oferit o recepție oficială la care au participat membrii Permanenței Consiliului Eparhial, slujitorii Catedralei Mitropolitane, angajați ai Arhiepiscopiei, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Oradea, profesori de teologie, dl. prefect Dr. ing. Ion Popescu, primarul Sibiului, av. Dan Condurat, decanul Facultății de Medicină conf. Dr. Ilie Crăciun, decanul Facultății de inginerie prof. univ. Dr. Octavian Bologa, alte persoane.

● **16 APRILIE a.c.** — A primit la Reședință pe dl. economist Bistriceanu Gheorghe, contabil șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

● **18 APRILIE a.c.** — A primit pe Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, și exarh al mânăstirilor.

● **20 APRILIE a.c.** — A primit pe dl. Constantin Moraru, directorul Societății „Tina" SRL Sibiu.

— A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.

● **22 APRILIE a.c.** — A primit pe maica Iustiniana, fostă stareță a Mânăstirii Govora, jud. Vâlcea.

● **27 APRILIE a.c.** — A primit pe Pr. Mihai Sămărghițan împreună cu d-na preoteasă Carmen Sămărghițan, în legătură cu pensionarea acesteia, după peste 25 de ani de activitate, ca angajată a Centrului Eparhial.

● **28 APRILIE a.c.** — A primit pe monahia Semfora Gafton, stareța mânăstirii „Sf. Maria" Techirghiol.

● **29 APRILIE a.c.** — A efectuat o vizită de lucru pe șantierul de construcții la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE DIN ROMÂNIA

Nr. 107

Către,

MITROPOLIA ARDEALULUI, CRIȘANEI ȘI MARAMUREȘULUI

Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolit și Arhiepiscop

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Înalt Preasfinția Voastră,

În binecuvântatele de Dumnezeu zile ce au trecut, zile în care bisericile Ortodoxă și Catolică și-au dat sărut frățesc de pe sfintele lor altare, am căutat cu privirea pe Înalt Preasfinția Voastră în rândurile înaltelor fețe bisericești ortodoxe prietene. După îndelungi căutări l-am întrebat pe Preasfinția Sa Episcopul-vicar despre Înalt Preasfinția Voastră și în ciuda cerului senin dăruit de Bunul Dumnezeu, un nor de tristețe s-a abătut asupra sufletului meu când am aflat despre încercările prin care treceți.

Ca unul dintre cei mai vechi prieteni ai Înalt Preasfinției Voastre nu am putut să nu fiu întristat din toată inima pentru faptul că voi, unul dintre ierarhii ce au păstrat biserica în timpul său de restriște, nu ați fost împreună cu noi în aceste zile binecuvântate de Dumnezeu.

Împreună cu cinul preoțesc al Bisericii Armene și cu toți credincioșii ce îi păstoresc, mă rog Bunului Dumnezeu pentru sănătatea Înalt Preasfinției Voastre, pentru ca Biserica Ortodoxă Română să se bucure, așa cum a făcut-o de decenii, de harul și dăruirea Înalt Preasfinției Voastre.

Este adevărat că mulți sunt truditorii Bisericii Ortodoxe dar Înalt Preasfinția Voastră este unul dintre aceia ce, ca un simbol al credinței adevărate, ați făcut existența sa posibilă în vremuri în care ea era condamnată la persecuție și închinătorii la Dumnezeu erau stigmatizați.

Facă Bunul Dumnezeu ca sănătatea Înalt Preasfinției Voastre să vă permită cât de curând de a fi în mijlocul nostru întru slava lui Dumnezeu, bucuria credincioșilor Înalt Preasfinției Voastre și fericirea noastră ca frate și vechi prieten al Vostru.

Cu deosebită dragoste frățească vă urez încă odată grabnică însănătoșire.

Al Înalt Preasfinției Voastre frate întru Hristos Domnul,

ARHIEPISCOP DIRAYR MARDICHIAN
Șeful Eparhiei Armene din România

Olimpiada națională de Dogmatică și Istoria Bisericii Române

Ministerul Educației Naționale, prin Inspectoratul Școlar al județului Iași, și Mitropolia Moldovei și Bucovinei au organizat la Iași, în perioada 14—18 aprilie 1999, a III-a ediție a „Olimpiadei naționale de Dogmatică și Istoria Bisericii Române". La Olimpiadă au participat elevii din clasele a XII-a și a XIII-a de la Seminariile Teologice Ortodoxe și de la Școlile Normale.

Din Arhiepiscopia Sibiului au participat elevii:

1. Marinescu Mihaela-Laura, cl. a XII-a, Colegiul Pedagogic „Andrei Șaguna" Sibiu;
2. Pomărac Carmen-Maria, cl. a XII-a, Colegiul Pedagogic „Andrei Șaguna" Sibiu;
3. Bâlbă Ciprian, cl. a XIII-a, Seminarul Teologic Brașov;
4. Budică Adrian, cl. a XII-a, Seminarul Teologic Brașov;
5. Goja Ana, cl. a XII-a, Școala Normală, Brașov;
6. Pânzaru Mircea, cl. a XII-a, Seminarul Teologic Brașov;
7. Vaida Ioan, cl. a XIII-a, Seminarul Teologic Brașov.

Eleva Pomărac Carmen-Maria de la Colegiul Pedagogic „Andrei Șaguna" din Sibiu a obținut locul al II-lea la disciplina RELIGIE, iar elevul Vaida Ioan de la Seminarul Teologic din Brașov a obținut locul I la I.B.O.R.

Felicitări!

Prof. CARMEN-MIHAELA JINARIU
Colegiul Pedagogic „Andrei Șaguna" Sibiu

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

● **20 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

— A participat la deschiderea oficială a lucrărilor Simpozionului Internațional *„Prevenirea și combaterea consumului de droguri"* desfășurat în Aula „Avram Iancu" a Universității Sibiene.

● **22 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a slujit Vecernia și Acatistul Învierii Domnului, în Catedrală.

● **23 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a oficiat slujba de Te-Deum la Academia Trupelor de Uscat Sibiu cu prilejul zilei patronului Sf. Mare Mucenic Gheorghe.

— A săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Schitul Foltea — Sălișteș, rostind cuvânt de învățătură. Împreună cu soborul de de preoți a săvârșit Taina Sf. Maslu de obște și sfințirea apei.

— În aceeași zi a cercetat biserica „Sf. Ioan" din Grui-Sălișteș aflată în șantier de pictură.

● **24 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei Sf. ardeleni: Sf. Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici.

— A săvârșit în biserica mare din Rășinari slujba parastasului pentru poetul Octavian Goga, cu ocazia „Zilelor Goga" la Rășinari. Au luat parte oficialități civile ale Județului Sibiu, oameni de cultură, membri ai familiei, credincioși. A vizitat apoi Casa memorială a poetului precum și expoziția de pictură a elevilor Școlii Generale din Rășinari.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **25 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii monument istoric „Sf. Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, recent restaurată și Sfânta Liturghie arhierească rostind bogat cuvânt de învățătură.

P.C. Pr. paroh Roman Horea a fost hirotesit întru iconomstavrofor. A fost acordat un Act de apreciere și consiliului parohial. De remarcat că în ultimii doi ani biserica a fost pictată în întregime și în exterior de către pictorul Bețloagă.

— Seara, P.S. Sa a slujit Vecernia în Catedrală.

● **27 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Învierii Mântuitorului în Catedrală.

● **29 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a luat parte la Sediul Primăriei Sibiu, la ceremonia de decernare a titlului de „Cetățean de onoare al Municipiului Sibiu" , domnului Emil Hurezeanu. Au luat parte personalități ale vieții politice și culturale românești.

● **30 APRILIE a.c.** — P.S. Sa a primit pe ziaristul Jacek Borkowikz din Polonia, căruia i-a acordat un interviu în legătură cu viața bisericească din Arhiepiscopia Sibiului.

— A participat la festivitatea de deschidere a Colocviului internațional Emil Cioran ce s-a desfășurat între 30 aprilie — 2 mai a.c. la Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **2 MAI a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în noua biserică „Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu — Calea Poplăcii. (P.C. prot. Luca Dănilă) rostind cuvânt de învățătură. La vremea potrivită P.C. Arhid. Dumitru Luca a fost hirotonit întru preot pe seama acestei parohii.

În aceeași zi P.S. Sa a cercetat Capela Spitalului Militar din Sibiu precum și noua biserică „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu — cartierul Dumbrava — rostind cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la slujba Utreniei. Seara a săvârșit în sobor taina Sf. Maslu de obște.

● **3 MAI a.c.** — P.S. Sa a săvârșit în biserica din Sibiu-Lazaret II, împreună cu un sobor de preoți slujba înmormântării prectului pensionar Ioan Turcu, rostind cuvânt de mângâiere si transmițând familiei mesajul de condoleanțe al *Înalt Prea Sfințitului Mitropolit ANTONIE* al Ardealului.

— A cercetat canonic Schitul Păltiniș unde a săvârșit Vecernia.

● **5—9 MAI a.c.** — P.S. Sa s-a aflat la București pentru a participa la festivitățile prilejuite de vizita în România a S.S. papa Ioan Paul al II-lea.

● **11 MAI a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **12 MAI a.c.** — P.S. Sa a primit pe Sister Mary Rose președinta Asociației Româno-Americane pentru promovarea Asistenței Medicale, Educației și servirii umane — Sibiu.

Diacon VASILE AVRAM

Tabără de pictură pe sticlă

Parohia Ortodoxă Română „Sf. Nicolae" — Cacova din Fântânele, județul Sibiu, în colaborare cu: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Inspectoratul Județean al Învățământului, Inspectoratul Județean de Cultură, Muzeul ASTRA Sibiu, S.C. Atlassib S.R.L., S.C. Capa Prod. S.R.L., Fundația Româno-Germană Sibiu, în vara anului 1999, organizează Tabere de creație — pictură pe sticlă, numită „Icoana din Sufletul Copilului", cu elevi și tineri inițiați în arta picturii. Scopul taberelor fiind acela de a STIMULA copiii și tinerii inițiați în pictura religioasă, dându-le ocazia de afirmare la concursul cu același nume „Icoana din Sufletul Copilului" — pe zonă, care va încheia seria taberelor amintite.

Durata și programul taberelor vor fi împărțite în patru perioade. Acestea sunt:

1. 28.06 — 04.07.1999;
2. 05.07 — 10.07.1999;
3. 12.07 — 17.07.1999;
4. 19.07 — 25.07.1999.

Programul taberelor:

— fiecare tabără = 5 zile;
— ore de pictură, de morală creștină;
— vizitarea obiectivelor turistice din localitate și din împrejurimi: Sibiel, Sălișteș ...

Rugăm centrele protopopiatelor să anunțe C. preoți în subordine în vederea trimiterii de copii și tineri inițiați în pictura religioasă în tabără, în una din perioadele amintite mai sus. De asemenea, să se comunice numărul copiilor și tinerilor care vor veni, până în data de 12 iunie 1999 pentru fiecare perioadă în parte. Aceasta pentru a putea pregăti cazarea lor în fiecare perioadă amintită. Paticipanții să aibă 2-3 lucrări terminate și una în lucrare. Iar pentru perioada de cazare de 5 zile, participanții să fie pregătiți **cu o donație benevolă** pentru parohia organizatoare, (costul pe fiecare perioadă va fi de cca 250 000 lei/participant). Menționăm că la sfârșitul taberelor amintite lucrările cele mai reușite se vor selecționa pentru concursul amintit, care va avea loc în data de 24 iulie 1999, la care va participa și Prea Sfințitul VISARION RĂȘINĂREANU. Toți participanții vor primi daruri ca stimulent, iar premianții vor primii premii în bani și vor fi incluși între iconarii ce vor participa la a IV-a ediție a „Întâlnirii iconarilor" din 24—25.07 a.c.

Informații detaliate, doritorii pot primi de la Preot A. Hâșan, tel.: 069 - 55 32 38 sau 069 - 40 49 30, int. 237/A.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Secretariatul de Stat pentru Culte **„Viața religioasă din România"**, Editura Paideia, București, 1999, 164 p. Lucrare apărută cu ocazia vizitei ecumenice a Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea.

Această lucrare se bucură de o **Precuvântare** semnată de Dl. Radu Vasile, Prim-Ministru al României, și de **Cuvântul înainte** al Dl. Gh. F. Anghelescu, Secretar de Stat pentru Culte, care, în câteva cuvinte, își prezintă cartea astfel: „Considerăm că pentru a se înregistra o adevărată eficiență și un progres real în diferitele domenii ale societății în general (și ale celei românești, în cazul acesta), toți factorii implicați direct sau indirect în reglementarea unui asemenea domeniu trebuie să cunoască, în aceeași măsură, trecutul istoric cu toate componentele sale, prezentul și, pe baza primelor două, să creeze în contextul european și internațional existent o proiecție a modului de construire a cadrelor vieții religioase viitoare".

Este o carte în care sunt descrise toate cultele din România, bine prezentate și mai ales, e o carte bine completată cu ilustrații culese cu migală și pricepere.

Sperăm să fie de folos tuturor.

* * *

● Editura Dacia a tipărit încă o carte a lui Nicolae Steinhardt. Este vorba de **„Drumul către Isihie"**, Cluj-Napoca, 1999, 157 pg. Ediție de Oana Cătina.

Nicolae Steinhardt s-a născut în comuna Pantelimon, la 12 iulie 1912. În 1959 este condamnat la 13 ani muncă silnică, fiind eliberat în anul 1964. Petrece ultimii ani la Mânăstirea Rohia, având timp suficient pentru lucrarea lăuntrică, pentru pătrunderea mai adâncă în subsolul moralei creștine și-n meditație. Trebuie menționat că el a fost convertit la ortodoxie, ca în final să îmbrățișeze viața monastică la Mânăstirea Rohia, unde de altfel veghează asupra acestei mânăstiri, deși a fost chemat la Domnul în 1989.

Eu l-am cunoscut foarte bine și am corespondat mereu. Am câteva zeci de scrisori și poate că le voi publica, dacă Dumnezeu îmi va da sănătatea necesară.

Sunt fericit că l-am cunoscut pe marele om, monahul Nicolae de la Rohia, căci așa îi plăcea să se semneze.

„Drumul către Isihie grupează o serie de eseuri ce au ca obiect interpretarea din unghi inedit a unor valori fundamentale ale culturii și literaturii române" (N. Iorga, L. Rebreanu, I.L. Caragiale, M. Eminescu, G. Călinescu) și din cultura și literatura universală (M. Proust, R. Wagner, Mozart, Kafka, Céline, Joyce). Un segment important al volumului este consacrat cărților apărute după 1980, aparținând unor scriitori de primă mărime, dar și semnate, pe atunci, de tineri debutanți, N. Steinhardt descoperind, astfel, noi afirmații între valorile naționale și universale, plasate „într-o permanență a dezbaterilor de idei".

* * *

● Am primit cartea de poezii a tânărului Cristian Gavra, de numai 8 ani și jumătate, și care se intitulează **„Sunt o rază"** (Editura Scripta, București, 1998, 79 p.).

Iată ce spune maestrul Adrian Păunescu: „Din primele clipe în care l-am văzut și l-am auzit pe Cristian Lucian Gavra, 8 ani și jumătate, elev în clasa a doua, din Pitești, am simțit că este vorba de o ființă excepțională, acidă, un supradotat, un geniu. N-am așteptat mult. M-a convins repede.

Pentru el, realitatea și cartea devin două izvoare egale din care se îndestulează".

L-am văzut și eu de câteva ori la emisiunea lui Adrian Păunescu, pe acest copil minune, care deși mic, versurile lui spun mult.

Mă bucur că se mai nasc și astăzi asemenea talente, aș spune eu, că sunt binecuvântări cerești pe care le merită acest popor românesc.

* * *

● Un Eseu despre logocrațiile populare **„Gândirea captivă"** sub semnătura lui Czeslaw Milosz, în traducerea lui Constantin Geambașu și o postfață de Wlodzimierz Bolecki. (Ed. Humanitas, 1999, pag. 251).

„În 1951, după ce lucrase șase ani în diplomație, ca atașat cultural la Washington și la Paris, poetul polonez Czeslaw Milosz — viitorul laureat (1980) al Premiului Nobel — alege exilul.

Gândirea captivă (1953) e actul de conștiință prin care scriitorul își consfințește divorțul de lagărul comunist și, deopotrivă, o analiză de mare acuratețe a stării de spirit specifice intelectualilor din țările „logocrației populare". Cu o acribie greu de bănuit la un poet, Milosz descifrează adevărul dublului adevăr, deraierile schizofrenice din societatea comunistă și, mai ales, impactul bolii asupra artiștilor aflați mereu în raporturi ambigue cu puterea. Patru figuri de scriitor, evoluând între anii '30 și '50, dau consistență epică eseului: oameni confruntându-se cu nazismul și comunismul, psihologii construite cu finețe și pregnanță exponențială.

Parte integrantă a efortului modern de înțelegere a totalitarismului, **Gândirea captivă** este o mărturie deja clasicizată a dilemei morale ce ne însoțește cu aceeași persistență acum, ca și atunci".

Geniul neîndoielnic al cărții lui Czeslaw Milosz rezidă în chiar titlul ei. Are un dar aparte de a transforma experiența individuală, personală, într-o experiență socială, supraindividuală, în experiența unei generații.

Întregul eseu e interesant.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepresedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 147
SIBIU
1 şi 15
iulie
Nr. 25—26
1999

SFINŢENIE ŞI SFINŢI

În calendarul ortodox, duminica I-a după Rusalii este cunoscută sub numele de „Duminica tuturor sfinţilor", iar a II-a după Rusalii ca „Duminica sfinţilor români". Zilele din calendar sunt consacrate, fie unor evenimente din viaţa şi activitatea Domnului Hristos, fie din viaţa Maicii Domnului, fie din viaţa Bisericii sau câte unuia sau mai multor sfinţi ai Bisericii. Fiindcă în modul arătat n-au putut fi cuprinşi toţi sfinţii Bisericii, s-au stabilit zile în care — concomitent — să fie veneraţi toţi sfinţii recunoscuţi ca atare, dar şi cei nerecunoscuţi care, prin virtuţile lor de sfinţenie, sunt înscrişi în cartea vieţii, din împărăţia cerească.

Este firesc să căutăm a desluşi, ce se înţelege prin sfinţenie şi sfânt. Prin rostul duhovnicesc al proorocului Isaia, Sf. Scriptură ne spune, că „Dumnezeul Cel Prea Înalt care împărăţeşte veşnic, este Sfântul — şi după cum zice — „în loc înalt şi întru sfinţenie sălăşluiesc..." (Isaia 57, 15). Acelaşi prooroc l-a văzut pe Domnul Dumnezeu stând pe tron înalt şi Serafimi stând înaintea lui, strigau: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot (supranumele lui Iahve în V.T.), plin este tot pământul de mărirea lui!" (Isaia 6, 3). La utrenie, înainte de Svetilnă, se cântă imnul: „Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru (de trei ori). Înălţaţi pe Domnul Dumnezeul nostru şi vă închinaţi aşternutului picioarelor lui, că sfânt este", iar la Liturghie, înainte de Trisaghion: „că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi Ţie mărire îţi înălţăm..."

În proorocia sa mesianică, psalmistul David grăieşte despre Domnul Dumnezeu, cu cuvintele: „Nu vei îngădui ca Sfântul tău (adică Mesia-Hristos) să vadă putreziciunea" (Psalm 16, 10). Venind în lume, Hristos — Fiul Omului, prin viaţa şi învăţătura sa, a arătat care este chipul adevăratei sfinţenii. El a spus despre sine: „Eu sunt lumina lumii..." (Ioan 2, 12) şi este de netăgăduit, că Iisus este cea mai curată lumină şi întru el nu este nimic întunecos; în el, nici o pată nu s-a aflat. Hristos-Domnul „care n-a cunoscut păcatul" (II Cor. 5, 21), a spus însuşi despre sine: „Cine dintre voi poate să mă dovedească de păcat?" (Ioan 6, 46).

Fără sforţare, Iisus a atins înălţimile şi a fost în stare de a se menţine la înălţimi, pe care oamenii nu le-au putut atinge, în afară de cei care s-au învrednicit a fi luaţi de Iisus cu sine. E destul să ne gândim la înălţimea Taborului, cu schimbarea la faţă a lui Iisus. S-a pogorât însă şi în cele mai de jos ale pământului şi a sfărâmat veşnicele încuietori care-i ţineau pe cei legaţi. Pe de altă parte, uimeşte puterea lui Iisus de pătrundere a celor mai ascunse cute ale sufletului omenesc, spre a desprinde vocea inimii şi a conştiinţei, care este glasul lui Dumnezeu în om. A desprins adâncul inimii apostolilor care — în ciuda declaraţiilor de ataşament — aveau să-l părăsească, în clipele cele mai grele ale lui Iisus. Cine dintre oameni ar fi în stare, ca urcându-se pe Tabor — cu bună ştiinţă despre patimile şi moartea sa care aveau să urmeze — să coboare şi să-şi vădească nemărginita dragoste faţă de oameni, până la sacrificiul vieţii sale? Poruncă nouă a dat Iisus apostolilor săi şi prin ei, tuturor celor ce aveau să creadă în Evanghelia sa: „Să vă iubiţi unii pe alţii, precum eu v-am iubit pe voi... Întru aceasta vor cunoaşte neamurile că sunteţi ucenici ai mei, de veţi avea dragoste unii către alţii" (Ioan 13, 34—35).

Iată deci trăsături caracteristice ale sfântului prin excelenţă şi note specifice ale adevăratei sfinţenii.

A treia persoană a Sf. Treimi, Sf. Duh, a apărut în lume, în chip de porumbel, la botezul lui Iisus şi ca limbi de foc, asupra apostolilor, în ziua Cincizecimii. Numele acestei persoane a Sf. Treimi este însoţit — în mod constant — de atributul „Sfânt". Domnul Hristos l-a trimis pe Duhul Sfânt în lume ca să desăvârşească opera săvârşită, în timpul vremelnicei sale activităţi, desfăşurate pe pământ. Sf. Duh acţionează în Biserică prin sfintele taine şi ierurgii, spre a revărsa harul sfinţitor, care să-i sfinţească pe oameni şi întreaga zidire a lui Dumnezeu.

În Simbolul credinţei, mărturisim că Biserica este sfântă. Această instituţie divino-umană este sfântă, pentru că sfânt este întemeietorul şi capul Bisericii, care s-a jertfit pe sine pentru ea, ca să o sfinţească, „neavând întinăciune sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă şi fără de prihană" (Efes. 5, 27).

„Dumnezeu este iubire" — a zis sf. ap. Ioan — şi „cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-l iubească" (I Ioan 4, 16 şi 20). Dumnezeu îi iubeşte pe toţi oamenii, fără deosebire, buni sau răi, recunoscători sau nerecunoscători. Spre o dragoste tot aşa de cuprinzătoare şi de dezin-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

A treia întâlnire a Comisiei mixte de dialog ortodoxo—greco-catolic

(Râmeţ, 10 iunie 1999)

COMUNICAT

În ziua de 10 iunie 1999 a avut loc, la Mânăstirea Râmeţ, judeţul Alba, a treia întâlnire a comisiilor de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă Română a fost compusă din: Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei (preşedinte), Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Albei Iuliei (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Oradei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

(Continuare în pag. a 2-a)

Patriarhia Română
Biroul de presă şi comunicaţii

Comunicat

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a întrunit în sesiune plenară, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, în zilele de 16—17 iunie a.c.

Dintre problemele abordate şi hotărârile luate menţionăm:

— aprobarea înfiinţării *a* două mânăstiri, una în localitatea Bunea Mică, Timiş, pentru călugări, şi alta, la Slănic Moldova, Bacău, pentru călugăriţe;

— pregătirea personalului specializat pentru educaţia religioasă în grădiniţe;

— deschiderea cursurilor de studii aprofundate la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universităţii Aurel Vlaicu, Arad;

— abordarea unor aspecte privind misiunea Bisericii desfăşurată prin şcolile post liceale teologico-sanitare;

— aprobarea mai multor propuneri ale Colegiului decanilor Facultăţilor de Teologie Ortodoxă referitoare la îmbunătăţirea sistemului educaţional în învăţământul superior teologic;

— **au fost analizate slujbele unor sfinţi romani canonizaţi în anul 1992;**

— desemnarea Episcopiei Ortodoxe Române de la Gyula ca sufragană a Mitropoliei Banatului;

(Continuare în pag. a 4-a)

De ziua binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt

— Şapte ani de la canonizare —

„VIAŢA DUHOVNICEASCĂ DIN MĂNĂSTIREA PUTNA ÎN VREMEA SA"

După o iarnă grea şi lungă, „cum a ajuns primăvara în munţi, şi s-au scurs puhoaiele, Ştefan Vodă a poruncit vistiernicului Juga (Ion), să sloboadă cheltuielile pentru zidirea Mânăstirii Putna", pe care o va numi „mânăstirea noastră", în toate hrisoavele domneşti.

Potrivit Letopiseţului I de la Putna, s-a trecut la alegerea locului destinat zidirii de o ceremonie a tragerii cu arcul la 4 iunie 1466, a cărei săgeată dirijată de Dumnezeu, a stabilit locul, urmată de o slujbă religioasă, după rânduiala Bisericii, a punerii pietrei fundamentale. S-au rânduit meşteri şi salahori, s-a defrişat terenul, s-au pregătit materiale, apoi conform Letopiseţului II de la Putna şi Cronicii Moldo-Polone, la 10 iulie acelaşi an au început lucrările de zidire, care au durat până în 1469.

Cercetările arheologice din 1980—1982, din incinta Mânăstirii Putna, au dovedit cu certitudine, că pe actualul teren, a existat o aşezare monahală anterioară, cu necropolă şi biserică. Tradiţia autohtonă ne demonstrează că, mai întotdeauna o biserică nouă se înalţă de regulă pe locul uneia mai vechi sau în preajma acesteia. Chiar în zilele noastre se procedează la fel. Cazurile sunt numeroase şi pe deplin adeverite.

Oricum, la temelia Putnei s-a pus tot ceea ce meşterii timpului au avut mai bun şi mai frumos, concretizat în piatră şi culori, însuşi sufletul românesc, plin de căldură şi de credinţă în Dumnezeu şi iubire nemărginită de glia străbună, încât la târnosirea ei din 3 septembrie 1470, înconjurată de marele sobor al clericilor, arăta ca o bijuterie de mare preţ.

Din fire foarte evlavios şi înzestrat cu o credinţă puternică, pe care istoricii din toate timpurile au trebuit să i-o remarce, pe lângă grijile domniei, care îi răpiau foarte mult timp, îşi găsea răgaz şi pentru ctitoria sa. De la începutul zidirii „necropolei domneşti" şi până la „strămutarea sa în lumea dreptilor", vreme de 38 ani, a polarizat mereu atenţia voievodului, care a dezvoltat-o progresiv şi a vizitat-o frecvent. Acest fapt reclama, desigur amenajări speciale. Astfel lucrările au continuat şi după sfinţirea Bisericii, ridicându-se pe parcurs: zidurile de incintă, cu turnuri de apărare pe colţuri, turnul tezaurului, casa domnească 1473, spitalul care a ars în 1536, chiliile smeriţilor monahi, atelierele, şcoala de cultură teologică şi cea muzicală, pentru formarea clerului şi cântăreţilor bisericeşti.

Casa domnească cu anexele ei gospodăreşti, facilita retragerea pentru reculegere şi tihnă marelui voievod, participând la slujbele cu sobor de zeci de preoţi şi cu neîntrecuţi protopsalţi, cu familia şi curtea sa, ceea ce făcea din această mânăstire „un mic Bizanţ" în Ţara de Sus a Moldovei.

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon CIOBĂCĂ TEOFILACT

Conspiraţia contra lui Eminescu

Trăim o vreme niciodată întrezărită, când marile idei, credinţă şi legăminte care au întreţinut de-a lungul veacurilor existenţa neamului nostru în autenticitatea lui sunt supuse unor atacuri şi răsturnări îngrijorătoare. Sunt cuprinse în bătaia acestor atacuri şi personalităţile care au slujit ca valori specifice, tradiţia şi condiţiile durabilităţii noastre.

Cu câtva timp în urmă s-a prezentat o emisiune la televiziune în cadrul căreia nişte aşa-zişi critici foarte orgolioşi puseseră în discuţie pe Eminescu.

Punctele lor de vedere erau de-a dreptul scandaloase: nici mai mult nici mai puţin decât anularea mitului eminescian şi înlăturarea tuturor expresiilor care l-au consacrat ca poet naţional şi cel mai reprezentativ al culturii noastre. Se putea observa că aceşti învrăjbiţi contra geniului nostru nu ştiau ce înseamnă cuvântul mit şi o orientare ierarhică în domeniul culturii. Cuvântul mit este bine studiat şi precizat în toate aspectele lui de către Mircea Eliade şi, desigur, consacră nemurirea unor valori excepţio-

nale. Nemurirea nu poate fi discutată de către persoane lipsite de simţul răspunderii. Ea aparţine istoriei şi sufletului colectiv păstrat în condiţia existenţei sale. Eminescu nu numai că se încadrează în această idee dar, după cum se probează, el se identifică perfect cu fiinţa noastră naţională. O naţiune are în sânul ei indivizii care o formează la diferite dimensiuni. Egalitatea proclamată de revoluţia franceză este o stupiditate. Însăşi suprafaţa pământului are un relief cu diferite aspecte şi înălţimi. Eminescu corespunde în relieful românesc Ceahlăului. Am avut imaginea unor bezmetici care, luând în discuţie negativă pe Eminescu, parcă veniseră cu nişte cazmale să dărâme Ceahlăul. Sunt posibile şi asemenea rătăciri care nici n-ar merita să fie discutate. Aici însă e vorba de o conspiraţie plănuită ca un atentat ca să-şi facă prozeliţi într-o acţiune distrugătoare. Vremea noastră lansează tot felul de grozăvii

(Continuare în pag. a 2-a)

PAN. M. VIZIRESCU

Extras din rev. „Gândirea", Nr. 1—3/1999, p. 1-2

Conspiraţia contra lui Eminescu

(Urmare din pag. 1)

unde se găsesc şi adepţi tocmai pentru a favoriza apariţia unor elemente periculoase, doritoare de asemenea glorii. S-a ajuns şi la organizaţii sataniste cu adepţi şi practici macabre foarte toleraţi în ideea democratică. Deci, societatea românească cu o sănătate exemplară altădată în tradiţia şi spiritul ei lasă loc acum unor asemenea manifestări.

În literatură se fac, pe ştiute sau neştiute, ierarhizări cum bine a demonstrat profesorul estetician Mihail Dragomirescu. În primul rând sunt scriitori de un nivel comun a căror durată este trecătoare ca şi clipa în care au apărut. Sunt alţii cu opere mai accesibile dar care nu rămân decât foarte puţin, iar alţii a căror operă trăieşte cât sunt ei în viaţă. După aceştia vin scriitori epocali, dominanţi pe o foarte lungă durată, dând strălucire patrimoniului nostru naţional de cultură, cum a fost bunăoară Alecsandri. Vine acum rândul valorii unice pe care o reprezintă *genial*, în număr foarte redus, cu nimbul nemuririi. Aici s-ar cam opri treapta supremă a valorilor. După opinia mea apare altă măsură inegalabilă, *a iluminatului*, fără pereche, cum zice Călinescu, asupra căruia se vede că planează ceva din aura divină. Acesta se confundă cu fiinţă neamului şi va trăi în nemărginire cu sufletul pe care-l reprezintă. Pentru noi, *iluminatul este Eminescu-Poetul Neam*. Lui îi datorăm adevărata revelaţie produsă în spiritul nostru prin crearea culturii specifice nouă, legate de numele său şi aspectul de artă şi înnobilare a limbii româneşti cum a remarcat Maiorescu. El a apărut ca un adevărat Luceafăr chiar de la primele publicaţii din anii adolescenţei. Publicându-l în *Familia*, Iosif Vulcan i-a salutat apariţia pentru valoarea absolută aflată în versurile lui şi a prezis importanţa ce o va avea pentru literatura noastră. Modest cum era, abia şi-a luat curajul să trimită la *Convorbiri literare*, *Venere şi Madonă*. Poezia l-a uluit pe Iacob Negruzzi, cel care a primit-o la redacţie. Acesta s-a prezentat imediat la Maiorescu să-i arate ce operă de necrezut primise la revistă. Acelaşi sentiment l-a avut şi Maiorescu. Ceva mai mult, cu toate dificultăţile unei călătorii îndelungate care se făcea cu diligenţa, nu cu avioane sau maşini ca astăzi, a plecat la Viena ca să-l cunoască pe Eminescu. Ceva asemănător nu ştiu să se fi întâmplat cu alt scriitor. Deci, pentru cei care aveau în mână destinul literaturii române a fost clară şi definitorie apariţia lui Eminescu privind viitorul culturii noastre. Devenind colaborator permanent la *Convorbiri literare*, el a dat strălucire acestor pagini unde de fapt publicau scriitorii selectaţi de Maiorescu şi Negruzzi, rămânând revista cea mai remarcabilă a epocii. Acolo au apărut cele mai multe poezii ale lui. *Luceafărul*, un poem care nu-şi găseşte măsură în nici o altă literatură, l-a publicat în *Almanahul României June* de la Viena. Eu îmi pun întrebarea de ce nu l-a predat la *Convorbiri literare*, cum era de aşteptat. Poemul a fost o mare revelaţie, intrat în lectura pasionantă a lui Maiorescu, a întregului grup junimist şi a tuturor iubitorilor de mari valori literare, între care citäm pe Mitte Kremnitz, traducătoarea lui în limba germană.

Amintim că Regele Carol I a vrut să-l decoreze, dar el a refuzat, nefiind doritor de asemenea distincţii, iar Maiorescu subliniază — deşi era prieten cu Regele Carol I —, ce rege ar fi avut îndreptăţirea să decoreze pe cel mai mare *rege al poeziei*? Gândiţi-vă la îndrăzneala ucigaşă a celor apăruţi la televizor cu lopeţile de demolare a lui Eminescu. Mitul lui Eminescu, chiar de atunci, era dincolo de înţelesul acestui cuvânt.

S-au găsit, totuşi, câţiva cu atitudini reprobabile faţă de acest poem, anume: Aron Densuşianu, Dobrogeanu Gherea care au caracterizat *Luceafărul* ca o neputinţă a poetului de a ajunge unde ar fi vrut, asemenea vulpii din fabulă care nu putea atinge strugurii, spunând că sunt acri. La aceştia s-a adăugat şi canonicul Alexandru Grama cu o judecată naivă şi necorespunzătoare din punct de vedere moral. Dar acestea sunt fără nici o importanţă.

E necesar să amintim că Maiorescu, care după cum se ştie era un cosmopolit, a publicat în *Convorbiri literare* nemuritoarea *DOINA* a lui Eminescu, o adevărată mărturisire de jalnică îngrijorare a neamului românesc în faţa unor pericole de necontestat. *Doina* a reprezentat şi va reprezenta pentru conştiinţa românului autentic nu numai un semnal de alarmă cu privire la propria-i existenţă, dar şi o fundamentală expresie a conştiinţei sale, adevăr de necontestat istoriceşte în societatea noastră. S-au ivit, însă, şi se vor mai ivi indivizi contestatari care de fapt n-au nici o legătură cu problema existenţei neamului românesc, dezinteresaţi de înstrăinarea sau pierderea lui. La modă, astăzi, sunt principii de-a dreptul opuse concepţiei reprezentate prin poezia pe care geniul neamului s-a simţit dator s-o scrie, ca unul care era conştient că îşi asumă suferinţele întregii suflări româneşti. El începe poemul cu acest înţeles categoric: „De la Nistru pân' la Tisa, Tot Românul plânsu-mi-s'a" ... Ce alt poet ar fi simţit această datorie de a primi în sufletul lui, într-o capacitate atât de vastă, o asemenea mărturie.

De fapt, întregul ei conţinut e identic cu imnul nostru naţional, *Deşteaptă-te Române*.

Se pot ivi denigratori ai iluminatului poet naţional, dar e de neconceput ca aşa-zişi critici sau istorici literari români să încerce acţiuni infame pentru a-l desfiinţa.

Eminescu, prin *Luceafărul*, e singurul poet din lume care a putut ajunge cu gândul până la locaşurile lui Dumnezeu. E cutremurător şi noi înşine ne simţim înfioraţi de măreţia unor sentimente nemaiîncercate până aci prin sublimul pe care-l trăim urmărind *Luceafărul* în zborul lui prin nepătrunderile astrale.

Generaţii întregi s-au format în spirit şi au putut să atingă mari înălţimi prin descoperirile nemaiîntâlnite, proprii iluminării lui Eminescu.

Noi avem genii, fiecare cu realizările sale, de puternică transformare şi înnobilare a sufletului omenesc, dar toate la un loc nu pot echivala pe Eminescu.

Că literaturile occidentale evoluate sunt străine de existenţa lui, nu contează, e un vot de blam pentru ele. Avem excepţii emoţionante cum este cazul mărturisirii lui Bernard Shaw şi mai ales Alain Guillermou care a întreprins studii de superioară înţelegere şi pătrundere a lui Eminescu, cu totul fermecat de amploarea frumuseţii lor.

Este de necontestat că cei de bunăcredinţă, doritori de a intra în misterul creaţiei literare pentru propria lor încântare, vor găsi tot ceea ce caută în opera lui Eminescu.

El va trăi cu strălucirea-i de Luceafăr cât neamul şi pământul românesc.

De ziua binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. 1)

Pentru a-i asigura ctitoriei ştefaniene un nivel de viaţă de o înaltă ţinută duhovnicească, culturală şi economică, după dorinţa Măriei Sale, cu binecuvântarea Mitropolitului Ţării Teoctist I (1452—1477), care i-a dat puterea de a ne fi „baci până la adânci bătrâneţe", prin mirul sfinţit, vărsat pe creştetul Său pe Câmpia Direptăţii, aduce călugări temeinic formaţi de la Mânăstirea Neamţu, în frunte cu Arhimandritul Ioasaf, primul egumen al Mânăstirii Putna (1466—1476).

Cu aceştia, avântul cultural, pe lângă sporul duhovnicesc, se dezvoltă mult. Iau fiinţă renumitele ateliere de: caligrafi, miniaturişti, brodeuri, orfevrărie, sculptură, pictură, tehnica ceramică şi a prelucrării metalelor preţioase, ca şi latura de învăţământ, cu studii de drept, astronomie, medicină şi discipline teologice, în limbile greacă, slavonă şi română. Obştea ctitoriei ştefaniene număra peste 60 monahi, harnici, bine pregătiţi catehetic şi sporiţi în cele duhovniceşti (Patericul Românesc 1989, pag. 121). Aceştia întreţineau serviciile religioase de la Biserică după tipic (Ps. 118 v. 164), fiind „rugătorii" Binecredinciosului Voievod de zi şi de noapte, iar în timpul liber treceau la ascultările lor, rânduite de egumen, copiau cărţi de slujbă şi discipline teologice, precum şi de învăţătură patristică, care se citeau la trapeză în timpul mesei şi în ore speciale rânduite pentru catehizare.

Din mâinile lor au ieşit adevărate opere de artă, care formează astăzi patrimoniul din sălile muzeului şi îmbogăţesc zestrea unor biblioteci din ţară şi de peste hotare. Iar din şcoala de cateheţi şi muzică, au ieşit mulţi dascăli de teologie, protopsalţi şi renumiţi duhovnici, ca şi ocuparea unor scaune chiriarhale. Perioada cea mai luminoasă şi rodnică, de un nivel deosebit de înalt duhovnicesc şi cultural din Mânăstirea Putna, în timpul domniei Binecredinciosului Voievod, a fost sub Arhimandritul Paisie cel Mic (1476—1502), al doilea egumen. Vestit tahigraf şi miniaturist, iscusit duhovnic şi liturghisitor experimentat, care vreme de 26 ani s-a ocupat îndeaproape de bunul mers al tuturor activităţilor mânăstireşti, cu sprijinul material al ctitorului.

Bazele trainice, puse de aceşti doi primi egumeni în dezvoltarea vieţii duhovniceşti şi culturale, va asigura continuitatea acesteia şi în secolele imediat următoare cu acelaşi avânt. Urmaşul său Arhimandritul Spiridon (1502—1513), smerit nevoitor, caligrah şi dascăl în şcoala de la Putna, preia conducerea vestitei mânăstiri, străduindu-se să menţină zelul şi avântul vieţii duhovniceşti-culturale la înălţimea cuvenită.

La 2 iulie 1504, data „strămutării la cele veşnice, a marelui Ctitor, Protector şi Părinte, s-a străduit să facă faţă „de gazdă", cu toţi factorii responsabili din obştea putneană, a primirii convoiului ce conduse pe ultimul drum din Ţară, de la Cetatea de Scaun din Suceava, a Binecredinciosului Voievod, coborându-i trupul ostenit în cripta de marmoră de Carrara de la Putna, pregătită ca „reşedinţă pentru eternitate" de Măria Sa cu 12 ani înainte de moarte.

Eustatie monahul care a mângâiat inimile monahilor şi participanţilor la slujbele bisericeşti, vreme de 40 ani, a condus corul protopsalţilor şi de această dată, înălţând sufletele pe aripile rugăciunilor de înmormântare. În cântările şi imnele slujbelor, în murmurul de rugăciune a clerului în frunte cu Mitropolitul Ţării Gheorghe I Nemţeanul (1477—1508), în plânsul mulţimilor care l-au urmat până la Putna, în sunetele clopotelor, s-a pecetluit cripta până la Învierea cea de Obşte, cu piatra grea de marmoră, cioplită cu flor de acantă, frunze de stejar şi ghindă, iar deasupra candela deja priveghea, neaprinsă de nimeni şi întreţinută până în zilele noastre.

De observat că viaţa duhovnicească din obştea putneană era stimulată de vrednicii ei întâistătători şi de marii duhovnici, ei înşişi pildă de urmat (I Tesal. V, 12), iar latura culturală de iscusiţii dascăli cu experienţă de zeci de ani, ca şi de înălţătoarele slujbe ce se săvârşeau zilnic în Biserica voievodală, dirijată şi supravegheată cu tact şi răbdare.

Această stare era influenţată şi de faptul că, codrii din jurul Mânăstirii Putna „fosneau" de pustnici, ucenicii Sfântului Daniil Sihastru, duhovnicul Binecredinciosului Voievod. Prezenţa pustnicilor, care veneau să se împărtăşească de zile mari cu Sfintele Taine, avea o mare înrâurire asupra obştei ştefaniene, de la ei învăţau lucrarea cea îngerească a rugăciunii inimii şi paza gândurilor celor deşarte. Smerenia covârşitoare, postul, simplitatea, ascultarea necondiţionată, care atrage după sine, celelalte virtuţi creştine, precum şi tăcerea care te fereşte de osândirea altora. Acestea formau treptele spre o înaltă înflorire a vieţii duhovniceşti.

Sporul duhovnicesc al monahilor se menţinea şi de la faptul că, fiecare dintre ei făceau eforturi mari, să-şi păstreze căldura sufletească, dragostea înflăcărată şi râvna evlaviei din timpul noviciatului şi din momentul emoţionant al depunerii în faţa Sfântului Altar, „de bună voie" a voturilor monahale (Ps. 75 v. 11). Căci monahul nu trebuie să uite o clipă, ce a făgăduit. Cui a făgăduit. Scopul cu care a intrat în monahism, ca şi urmările pozitive şi negative ale împlinirii sau neîmplinirii, a ceea ce a făgăduit.

În felul acesta, eforturile spre desăvârşire, spre frumos şi bine a monahilor din obştea putneană şi până sus la venerabilul Ctitor, care nu înceta să vegheze cu grijă, să încurajeze şi să completeze lipsurile cu mărinimie, au avut darul să ridice pulsul unei vieţi înalte duhovniceşti, iar cea cultural-artistică să-şi atingă apogeul. Dâra de lumină, aprinsă de obştea putneană, în epoca ştefaniană şi-a întins razele peste veacuri până astăzi, ca noi urmând veacurilor, să o predăm şi celor ce vor veni după noi, să o menţină cu aceeaşi râvnă.

În general, Biserica din Moldova în vremea Binecredinciosului Voievod, s-a bucurat de un sprijin substanţial. Daniile Măriei Sale au cuprins nu numai ctitoriile proprii, în special Putna, ci şi cele preexistente sau ale colaboratorilor domniei. Înaltul Cler şi egumenii mânăstirilor făceau parte din Sfatul Ţării. Între domnie şi cler a existat o colaborare, înţelegere şi relaţii dintre cele mai bune.

Zilele noastre îl găsesc pe Ştefan cel Mare şi Sfânt tot mai aureolat în conştiinţa neamului nostru, în pofida timpului scurs de la „trecerea Sa în ceata aleşilor lui Dumnezeu" şi aceasta pentru că: „nimenea din domni, nici mai nainte, nici după aceia l-au ajunsu" (Letopiseţul lui Ureche, pag. 70). Căci n-au reuşit să concentreze atât de armonios în persoana lor, însuşiri atât de multe, care să îmbrăţişeze întreaga viaţă a poporului în toate manifestările ei.

Iată cum, dragostea de ţară, setea de libertate, înţelepciunea, tenacitatea şi răbdarea, lucrurile vitejeşti neajunse de alţii, calităţile remarcabile de strateg, l-au făcut pe Măria Sa: „cel Viteaz, cel Mare". Iar credinţa ortodoxă vie şi lucrătoare prin virtuţi şi fapte, iubirea şi respectul de cele sfinte, smerenia, mărinimia sufletului, dărnicia, iertarea, grija pentru apărarea întregii creştinătăţi, zidirea şi înzestrarea locaşurilor sfinte, încrederea în Dumnezeu, l-au făcut: „cel Bun, şi cel Sfânt".

„Bucură-te Sfinte Ştefane, Binecredincios Voievod şi apărătorul creştinătăţii". (refrenul acatistului).

A treia întâlnire a Comisiei mixte

(Urmare din pag. 1)

Comisia Greco-Catolică a fost compusă din: I.P.S. Mitropolit Lucian, Arhiepiscop de Alba-Iulia şi Făgăraş (preşedinte), I.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Maramureşului, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Monseniorul Francesco Pio Tamburrino.

Întâlnirea de la Râmeţ s-a desfăşurat într-un climat spiritual deosebit, inspirat de evenimentul vizitei Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, în luna mai (7—9) a.c.

Întrunirea a început cu o rugăciune şi a continuat cu o evaluare amplă a vizitei papale, apreciată de ambele părţi.

În partea a doua a întrunirii s-a făcut bilanţul dialogului practic, pe teren, al comisiilor locale.

Au fost menţionate pe nume localităţile în care problemele legate de locaşurile de cult şi de casele parohiale s-au rezolvat între timp, dar şi cazurile unde nu s-a realizat progresul dorit.

Partea Greco-Catolică a exprimat opinia că dialogul local avansează prea încet.

Partea Ortodoxă a subliniat că este greu de găsit soluţii practice rapide pentru rezolvarea problemelor existente, arătând că în multe cazuri este nevoie să fie construite noi locaşuri de cult, mai ales în oraşe.

S-a menţionat, de asemenea, că slujirea alternativă în aceeaşi biserică nu este o soluţie ideală, ci provizorie, până se vor construi noi biserici.

În timpul şedinţei de lucru au fost reafirmate principiile de dialog stabilite în timpul întrunirilor anterioare şi mai ales s-a arătat că problema locaşurilor de cult trebuie să fie rezolvată prin dialog şi înţelegere, nu prin acţiuni juridice.

Partea Greco-Catolică a prezentat părţii Ortodoxe o listă de biserici şi case parohiale pe care le revendică, ce urmează a fi examinată de către partea Ortodoxă.

Ambele Comisii şi-au exprimat dorinţa puternică şi speranţa vie ca dialogul local să aducă roadele concrete în viitorul apropiat, iar înţelegerea şi cooperarea dintre cele două Biserici româneşti să contribuie la promovarea păcii sociale şi la apropierea dintre Ortodoxie şi Catolicism pe plan universal.

Viitoarea întrunire a Comisiei mixte de dialog va avea loc la sediul Episcopiei Greco-Catolice din Oradea, la data de 4 noiembrie 1999.

Rugăm pe Hristos, Domnul păcii, să dăruiască fericirea şi bucuria promisă de El în cuvintele: „Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Matei 5, 9).

În acest sens, îndemnăm cu stăruinţă clerul şi credincioşii Bisericilor noastre la înţelegere şi cooperare în găsirea soluţiilor potrivite pe plan local.

Comisia Ortodoxă Română

Comisia Greco-Catolică